

"ແໜ່ແກ້ໃຫ້ເຫັນງາມ" ພຸດທິກຣມການຍອມຮັບແລະມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການແໜ່ແກ້ທາງວັດມນຮຣມ
ໃນເຂດອຳເກອເມືອງເຮືອງໃໝ່ ຈັງຫວັດເຮືອງໃໝ່

ນາຍ ຄຶຣຸທ ນິລມູລ

ວິທານິພນນີ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການຕຶກສາຕາມລັກສູດຣບຣິຣຸຣຍາຕິລປສາສຕຣມຫາບັດທິຕ
ສາຂາວິຊາການຈັດການທາງວັດມນຮຣມ (ສຫສາຂາວິຊາ)
ບັດທິຕວິທາລັຍ ຈຸຟຳລງຄຣນັມຫາວິທາລັຍ
ປີການຕຶກສາ 2554
ລິຊສິທິຂອງຈຸຟຳລງຄຣນັມຫາວິທາລັຍ

ບຫລັດຍ່ອແລະເພັມຂໍ້ມູລບັບເຕັມຂອງວິທານິພນນີ້ຕັ້ງແຕ່ປີການຕຶກສາ 2554 ທີ່ໃຫ້ບຣິກຣໃນຄລັງປັຣຸຣຍາຈຸຟຳ (CUIR)
ເປັນເພັມຂໍ້ມູລຂອງນິສິຕເຈົ້າຂອງວິທານິພນນີ້ທີ່ສົ່ງຜ່ານທາງບັດທິຕວິທາລັຍ

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

“See the Beauty Through Parade”: Behaviors of Acceptance and Participation in Cultural
Parade in Muang Chiang Mai District, Chiang Mai Province

Mr. Thirayut Ninlamun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Arts Program in Cultural Management
(Interdisciplinary Program) Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 2011
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

"แผนแม่ให้เห็นงาม" พฤติกรรมการยอมรับและมีส่วนร่วม
ในการແหน้ทางวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายธีรยุทธ นิลมุล

สาขาวิชา

การจัดการทางวัฒนธรรม (สหสาขาวิชา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรพจน์ เปี่ยมสมบุญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. พันธุ์ดี เกตะวันดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรลักษณ์ บุญยสุรัตน์)

ธีรยุทธ นิลมูล: “ແຫນແຫ່ให้เห็นงาม” พฤติกรรมการยอมรับและมีส่วนร่วม ในการแห
 แห่ทางวัฒนธรรม ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. (“SEE THE
 BEAUTY THROUGH PAREDE”: BEHAVIORS OF ACCEPTANCE AND
 PARTICIPATION IN CULTURAL PARADE IN MUANG CHIANG MAI
 DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ดวง
 กมลชาติประเสริฐ, 348 หน้า.

“การแห่แห่” เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวล้านนาที่ตั้งแต่โบราณ
 กาล ซึ่งมักจะให้ความสำคัญต่อการแห่แห่ต่างๆ ในฐานะองค์ประกอบของหลักพิธีกรรมที่มี
 ความสำคัญทั้งในระดับครอบครัว ระดับท้องถิ่น ชุมชน ตลอดจนไปจนถึงระดับอาณาจักร การแห่
 แห่ยังเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมประเพณีของคนล้านนาที่มีความสำคัญ โดยในปัจจุบันได้มีการ
 รื้อฟื้นขนบธรรมเนียมการแห่แห่ขึ้น เพื่อให้ความรู้ทางการศึกษา ความเป็นมาในอดีต ความ
 งดงามในวิถีชีวิต และพิธีกรรมแห่งชีวิตที่เคยปรากฏให้เป็นภาพแห่งความจริงที่ยังคงจับต้องได้
 การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมการยอมรับและมีส่วนร่วม ในการแห่แห่ทาง
 วัฒนธรรมในเขต อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ เพื่อที่จะได้ทราบถึงทัศนคติ การยอมรับและ
 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของสังคมต่อการจัดขบวนแห่แห่ และเพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรค
 ที่ส่งผลสำคัญต่อการจัดการขบวนแห่แห่ อันจะนำมาสู่การสร้างแนวทางที่เหมาะสม ในการมี
 ส่วนร่วมของคนในสังคมโลกปัจจุบัน ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า รูปแบบขบวนแห่แห่ใน
 ปัจจุบันมุ่งเน้นด้าน “การสร้างภาพลักษณ์ทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว” การยอมรับต่อขบวน
 แห่แห่ของชาวเชียงใหม่อยู่ในระดับปานกลาง แสดงออกผ่านด้านความคิด ด้านความรู้สึก และ
 พฤติกรรม โดยชาวเชียงใหม่ 87% เคยมีส่วนร่วมในขบวนแห่แห่ของเมืองที่จัดขึ้น ปรากฏ
 ลักษณะของการมีส่วนร่วมแบบโดยตรง การมีส่วนร่วมแบบชักนำ และการมีส่วนร่วมแบบบังคับ
 เป็นการเข้าร่วมการแห่แห่เกี่ยวกับเทศกาลประเพณีที่เน้นด้านการท่องเที่ยวมากกว่าขบวนแห่
 แห่ที่เกี่ยวกับประเพณีแห่งชีวิตและพิธีกรรม นอกจากนี้ชาวเชียงใหม่ยังสะท้อนปัญหาในเรื่อง
 ของสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ, ปัญหาการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขปโภค และจุดรับชมขบวนที่
 ไม่มีระเบียบมากที่สุด ล้วนเป็นปัญหาที่มีความสำคัญโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ
 ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สาขาวิชา การจัดการวัฒนธรรม (สหสาขาวิชา) ลายมือชื่อ.....
 ปีการศึกษา 2554..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5187177320: MAJOR CULTURAL MANGEMENT

KEYWORDS : ADOPTION/ PARTICIPATION/ CUTURAL PARADE

THIRAYUT NINLAMUN: "SEE THE BEAUTY THROUGH PAREDE": BEHAVIORS OF ACCEPTANCE AND PARTICIPATION IN CULTURAL PARADE IN MUANG CHIANG MAI DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE, THESIS ADVISOR: DR. DUANG-KAMOL CHARTPRASERT, 348 pp.

The parade is one of Lanna people's traditions and cultures since the former time. The parade was counted as an important part of any ceremonies: family ceremonies, local ceremonies, community ceremonies and colony ceremonies. At the present time, customs of parades are returning again to pass the history, beauty of traditions and life ceremonies that used be seen as realistic and touchable forms. This study aimed to investigate the behaviors of acceptance and participation in cultural parade in Muang Chiang Mai District, Chiang Mai Province. The study focused on the attitude, acceptance and participation of people towards parade arrangement, as well as the problems and obstacles in parade arrangement, for reaching solutions and improvements to meet the needs of all people involved. The result of this study showed that present day parades focused on "building tourism's image". The acceptance of parades from people was in a moderate rating, expressed through thoughts, passions and behaviors. 87 percent of Chiang Mai people participated in parades in the form of completely participation, persuaded participation and compulsory participation. People participated in parades involving traditional festival parades focusing on tourism more than folk traditions and rites parades. People also told about the lack of parking spaces, public utility problems and the untidy parade view point. All mentioned problems are significant points that parade organizers should solve immediately.

Field of Study : Cultural Management Student's Signature

Academic Year : 2011 Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอตั้งมโนจิตน้อมถึงเหล่าบรรพบุรุษบรรพสตรี ที่ประสิทธิ์สร้างขมประเพณี สรรพวิทยาทั้งหลาย ที่ได้สืบต่อตกทอดมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามให้ตกต่อถึงยังผู้วิจัยให้ได้ศึกษา ขอขอบพระคุณบูรพคณาจารย์ ที่เป็นครูทั้งจิตวิญญาณ และเป็นบุคคลครูท่านผู้มีพระคุณที่ให้อำนาจ คำแนะนำ และคำปรึกษาด้วยดีมาแต่ต้น คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ชาติประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่มีความเมตตาและปรารถนาที่ดีต่อศิษย์เสมอมา รองศาสตราจารย์ ดร. วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์ ผู้ที่ให้คำแนะนำ ให้อำนาจและให้แนวทางในการการศึกษาจนสำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณในคำแนะนำของท่าน อาจารย์ ดร. วิถี พานิชพันธ์ ผู้ที่เป็นแรงบันดาลใจอันใหญ่ยิ่ง ผู้ที่จุดประกายความคิดในโลกแห่งล้านนา ให้พุ่งเล็งเห็นถึงประเด็น หรือแง่มุมการศึกษาที่น่าสนใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา อีกทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขียวชาย อักษรดิษฐ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ มาณพ มานะแซม คณาจารย์ในภาควิชาศิลปปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมไปถึงคณาจารย์อีกหลายๆ ท่าน รุ่นพี่รุ่นน้อง และสังคมของรอบรั้วสีแดงชาด ที่ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในตลอดระยะเวลาที่เดินมาในรอบรั้วคณะวิจิตรศิลป์แห่งนี้

คุณราชนนทร์ อินทวงศ์ ผู้ที่ให้โอกาส ให้คำแนะนำ คอยช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนแก่ผู้ศึกษามาเป็นอย่างดีโดยตลอด นายณัฐพงศ์ ปิ่นโมรา ผู้ที่ช่วยร่วมออกสำรวจ ผู้ช่วยวิจัย และดูแลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ นันชพร อุดมศรี รวมไปถึงเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้อำนาจ คำแนะนำในการตรวจงาน แก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง ทั้งภิกษุ และสามเณร ที่ให้อำนาจ และให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระมหาวัชรพล สิทธิกัน พระอาจารย์โรงเรียนธรรมราชาศึกษา ผู้ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา อีกทั้งกำลังใจและการสนับสนุนจากบิดา มารดา เพื่อนร่วมงาน และลูกศิษย์ เป็นกำลังใจที่สำคัญอันนำไปสู่ความสำเร็จครั้งนี้

ผู้วิจัยขออุทิศถวายให้แก่เหล่าทวยเทพเทวดาผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนพระพุทธศาสนา และบรรพชนบูรพกษัตริราชเจ้าถ้วนทั่วทุกพระองค์ ที่ร่วมก่อร่างสร้างอาณาจักรให้ได้เป็นที่สถิตสถาวรแห่งศิลปวัฒนธรรมล้านนา อันเป็นต้นกำเนิดแห่งวัฒนธรรมการแห่นางไหม้ให้เห็นงามอยู่คู่กับเมืองเชียงใหม่ อันจะเป็นทิพยะมนตราพิสุทธิพิเศษ ที่จะช่วยยึดอมิให้ได้เคลิบเคลิ้มไหลลงจมดิ่งลงสู่ห้วงอารมณ์อันเป็นสุข เปี่ยมล้นด้วยความดีงาม ตามแบบแผนวัฒนธรรมล้านนาให้เป็นที่ได้มันกุ่มเรื่องรุ่งวัฒนาสืบไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมุติฐานการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา.....	6
1.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	9
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
1.10 วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
1.11 ปัญหาที่พบในการวิจัย.....	12
1.12 ตารางดำเนินการวิจัย.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 ประวัติ ความเป็นมา ความสำคัญและแนวคิดในการแห่นแท้.....	15
2.1.1 บทบาทของชบวณแห่นแท้ในวัฒนธรรมอุษาคเนย์.....	15
2.1.2 รูปแบบของชบวณแห่นแท้.....	25

	หน้า
2.1.3 ภูมิหลัง จารีตและขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมล้านนา.....	32
- จารีตและขนบธรรมเนียมประเพณีของล้านนา.....	36
- ประเพณีสิบสองเดือนล้านนา.....	38
2.1.4 ประเพณีแห่น้ำในสังคมวัฒนธรรมล้านนา.....	40
2.1.5 ความสำคัญของการแห่น้ำ.....	46
2.1.6 “ซัด” หรือข้อห้ามในสังคมวัฒนธรรมล้านนา.....	51
2.2 เอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	55
2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้.....	55
2.2.2 ทฤษฎีการรับรู้ และทัศนคติ.....	56
2.2.3 ทฤษฎีการยอมรับ.....	63
2.2.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	65
2.2.5 ทฤษฎีแนวใหม่อธิบายเพิ่มเติมในด้านพฤติกรรม.....	69
- ทฤษฎีเพศภาวะ (Gender).....	69
- ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism).....	71
- แนวคิดนีโอล้านนา (Neo-Lanna).....	74
2.2.6 ทฤษฎีการจัดการ การสื่อสารเพื่อการตลาด.....	75
2.2.7 ทฤษฎีการจัดการ กิจกรรมพิเศษและการแสดง.....	78
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
3.1 กระบวนการที่ใช้ในการวิจัย.....	83
3.2 ประชากร/ สุ่ม ที่ใช้ในการวิจัย.....	85
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	85
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
3.5 แหล่งข้อมูล สุ่มวิจัยหรือกลุ่มประชากร.....	86
3.5.1 การกำหนดผู้ร่วมวิจัย.....	87
3.5.2 เลือกกลุ่มเป้าหมาย.....	87
3.5.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
3.5.4 การใช้เครื่องมือในการวิจัย.....	88
3.5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	89

	หน้า
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
3.7 สรุปผลการวิจัย.....	93
บทที่ 4 ผลการเก็บข้อมูล.....	94
4.1 ผลการศึกษาภาคเอกสาร.....	94
4.1.1 ลักษณะของการແໜ່ແທ່ในเมืองเชียงใหม่.....	94
4.1.2 การແໜ່ແທ່เนื่องในประเพณีชีวิต.....	95
4.1.3 ขบวนการແໜ່ແທ່เนื่องในเทศกาลประเพณี (ประเพณีสิบสองเดือน).....	97
4.1.4 ขบวนการແໜ່ແທ່เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว.....	123
4.1.5 ขบวนการແໜ່ແທ່เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร.....	132
4.2 ผลการศึกษากการเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปมีส่วนร่วม.....	137
4.2.1 ประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ประจำปี 2553.....	137
- กิจกรรมการจัดขบวนແໜ່ແທ່โคมยี่เป็ง.....	139
- กิจกรรมการจัดขบวนແໜ່ແທ່กระทงเล็ก.....	139
- กิจกรรมการจัดขบวนແໜ່ແທ່กระทงใหญ่.....	141
4.2.2 งานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับครั้งที่ 35 จังหวัดเชียงใหม่.....	142
4.2.3 ประเพณีปีใหม่เมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2554.....	144
4.2.4 ประเพณีแห่โคมวิสาขบูชา จังหวัดเชียงใหม่.....	146
4.2.5 ประเพณีแห่ “ไหว้สาบารมี พระบรมธาตุดอยสุเทพ”.....	147
4.2.6 ประเพณีรับน้องขึ้นดอย.....	148
4.2.7 งานส่งสารตานคราบ (ส่งสารวัดพระสิงห์).....	150
4.3 ลักษณะภูมิทัศน์วัฒนธรรม: ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ จุดแข็ง – จุดอ่อน และโอกาสของเส้นทางการແໜ່ແທ່ ในเขตเมืองเชียงใหม่.....	151
4.3.1 พื้นที่เวียงเชียงใหม่ กับความสัมพันธ์ของ “ทักษาเมือง”.....	152
4.3.2 จุดแข็ง-จุดอ่อน ของพื้นที่ในการจัดขบวนແໜ່ແທ່.....	157
4.4 ผลการสำรวจ “การรับรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม”: ผลการศึกษาจากการเก็บแบบสอบถาม.....	164
4.4.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	164
4.4.2 ส่วนที่ 2 ลักษณะการรับรู้ และการเข้าร่วมในขบวนແໜ່ແທ່.....	167

	หน้า
4.4.3 ส่วนที่ 3 ทศนคติต่อการจัดชบวนแห่น้ำ.....	185
4.4.4 ส่วนที่ 4 การยอมรับและการมีส่วนร่วมในชบวนแห่น้ำ.....	198
- การยอมรับต่อชบวนแห่น้ำ.....	198
- การมีส่วนร่วมต่อชบวนแห่น้ำ.....	201
4.5 ปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหา.....	204
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	209
5.1 แห่น้ำให้เห็นงาม: ทศนคติ การรับรู้และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเมืองเชียงใหม่.....	210
5.1.1 ความรับรู้ของประชากรในเขตเมืองเชียงใหม่เกี่ยวกับชบวนแห่น้ำ....	210
5.1.2 ทศนคติด้านการรับรู้.....	216
5.1.2.1 ทศนคติที่เกี่ยวกับข้อดี.....	218
5.1.2.2 ทศนคติที่เกี่ยวกับข้อเสีย.....	220
5.1.3 ทศนคติกับ “ความเหมาะสม /ไม่เหมาะสม” ในประเด็นต่างๆ.....	223
5.1.3.1 “เพศที่สาม และพระสงฆ์” ในชบวนแห่น้ำ: กับความเหมาะสมทางวัฒนธรรม.....	223
5.1.3.2 “ภาพลักษณ์สตรี” ในประเพณีการแห่น้ำ.....	227
5.1.3.3 ชบวนแห่น้ำ: การนำเสนอแนวคิดใหม่ และความเป็น Neo-Lanna.....	231
5.1.3.4 การนำเสนอนวัตกรรมใหม่ และการหมุนเวียนวัสดุ.....	236
5.1.3.5 มิติใหม่ของชบวนแห่น้ำเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่าง หนึ่งขององค์กร.....	241
5.1.3.6 การนำเสนอโฆษณา และประเด็นทางการเมือง.....	248
5.1.3.7 การจัดงานกับความสัมพันธ์ของพื้นที่.....	250
5.1.3.8 “ซิด” กับชบวนแห่น้ำในปัจจุบัน.....	252
5.1.4 ระดับการยอมรับเกี่ยวกับการแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่.....	254
5.1.5 ผลการวิเคราะห์ทศนคติ และการยอมรับในการแห่น้ำ.....	256
5.2 รูปแบบชบวน : บริบทและพลวัตทางสังคม-วัฒนธรรมล้านนา การสังเกตการณ์ และแนวโน้มรูปชบวนแห่น้ำในอนาคต.....	266

5.2.1 บริบท และพลวัตในสังคมล้านนา ที่มีอิทธิพลต่อชบวนแห่น้ำ ตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน.....	266
5.2.2 สรุปลักษณะรูปแบบชบวน จากการสังเกตการณ์เอง และการสัมภาษณ์.....	274
5.2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัย.....	277
5.2.4 แนวโน้มรูปแบบชบวนในอนาคต.....	278
5.3 ชบวนแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่: การจัดการทางวัฒนธรรม การสื่อสารเพื่อ การตลาด และกิจกรรมการแสดง.....	279
5.3.1 วิเคราะห์ชบวนแห่น้ำกับการจัดการทางวัฒนธรรม (ทฤษฎีการจัดการ การสื่อสารเพื่อการตลาด).....	279
5.3.2 วิเคราะห์ชบวนแห่น้ำในประเด็นกิจกรรมเพื่อการแสดง (ทฤษฎีการจัดการ กิจกรรมพิเศษและการแสดง).....	281
5.4 ผู้ชมชบวนแห่น้ำ กับ เสียงสะท้อน: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข.....	287
5.4.1 ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา ในการแห่น้ำเทศกาลประเพณี.....	287
5.4.2 เสียงสะท้อนต่อการแห่น้ำ: ข้อเสนอแนะ การสร้างแนวทางที่ เหมาะสม ในการมีส่วนร่วมของคนในสังคมโลกปัจจุบัน.....	289
- ข้อเสนอแนะ เรื่อง การจัดการเส้นทาง และการจราจร.....	289
- ข้อเสนอแนะ เรื่อง กรรมการและกติการ่วม.....	290
- วัฒนธรรมการแห่น้ำ: ความเห็นและข้อเสนอแนะ.....	291
- ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา.....	292
- ความเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	292
บทที่ 6 อภิปราย สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	294
รายการอ้างอิง.....	303
ภาคผนวก.....	310
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ข้อมูลประกอบวิทยานิพนธ์.....	311
ภาคผนวก ข ตารางการสัมภาษณ์.....	313
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม.....	314

หน้า

ภาคผนวก ง แผนที่เส้นทางการแห่นแห่ชบวนในเทศกาลต่างๆ.....	322
ภาคผนวก จ แผนที่เมืองเชียงใหม่โบราณ.....	329
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	340

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	รายนามกษัตริย์แห่งล้านนา.....	33
2	ลำดับเจ้าผู้ครองนครในวงศ์เจ้าเจ็ดตน.....	34
3	ความสัมพันธ์ของปีเป็ง และการบูชากัณฑ์เทศน์ตามความเชื่อของชาวล้านนา	110
4	ลำดับขบวนกระถงเล็กตามแนวคิดเรื่อง พระเวสสันดรชาดก.....	139
5	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณประตูหายยา /สุสานหายยา.....	157
6	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณสุสานสันกำแพง.....	158
7	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณสุสานสันติธรรม.....	158
8	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณลานอเนกประสงค์ช่วงประตูท่าแพ.....	159
9	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณลานอนุสาวรีย์สามกษัตริย์.....	160
10	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณถนนท่าแพ.....	160
11	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณถนนสวนสาธารณะหนองบวหาด.....	161
12	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณถนนศรีวิชัย.....	162
13	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณถนนสุเทพ.....	163
14	จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางบริเวณถนนไปรษณีย์.....	163
15	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	164
16	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	165
17	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	165
18	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ.....	166
19	การรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของขบวนแห่ในประเพณีเมืองเชียงใหม่.....	167
20	การรับรู้เกี่ยวกับประเภทของขบวนแห่.....	167
21	ผลจำแนกตามแหล่งที่รับรู้เกี่ยวกับการจัดงาน และการจัดขบวนแห่.....	168
22	ผลจำแนกตามการเคยเข้าร่วมประเพณีที่ใช้ขบวนแห่.....	169
23	ผลจำแนกตามขบวนแห่ที่เคยเข้าร่วม.....	169
24	ผลจำแนกตามบทบาทในการเข้าร่วมในขบวนแห่.....	170
25	ผลจำแนกตามเหตุผลที่เข้าร่วมในขบวนแห่.....	171
26	การรับรู้เฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่.....	171
27	การรับรู้เฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่.....	173

ตาราง	หน้า
28 การรับรู้เฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่น้ำ.....	174
29 การรับรู้เฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่น้ำ.....	176
30 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับข้อดีของการแห่น้ำ.....	177
31 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับข้อดีของการแห่น้ำ.....	178
32 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเกี่ยวกับข้อดีของการแห่น้ำ.....	179
33 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับข้อดีของการแห่น้ำ.....	180
34 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับข้อเสียของการแห่น้ำ.....	181
35 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับข้อเสียของการแห่น้ำ.....	182
36 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเกี่ยวกับข้อเสียของการแห่น้ำ.....	183
37 ความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับข้อเสียของการแห่น้ำ.....	184
38 ทศนคติต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้สังเกตการณ์ทั่วไป.....	185
39 ทศนคติต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	187
40 ทศนคติต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการ.....	189
41 ทศนคติต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้ปฏิบัติการ.....	191
42 ผลรวมทศนคติต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ทั้ง 4 กลุ่มประชากร.....	196
43 การยอมรับต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้สังเกตการณ์ทั่วไป.....	198
44 การยอมรับต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	199
45 การยอมรับต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการ.....	200
46 การยอมรับต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้ปฏิบัติการ.....	201
47 การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้สังเกตการณ์ทั่วไป.....	201
48 การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	202
49 การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้ร่วมในขบวนการ.....	202
50 การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ของผู้ปฏิบัติการ.....	203
51 ผลรวมการมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่น้ำเมืองเชียงใหม่ทั้ง 4 กลุ่มประชากร.....	203
52 ผลแบบสอบถามจำแนกตามปัญหาของการจัดการขบวนแห่น้ำ.....	204
53 ผลแบบสอบถามจำแนกตามแนวทางการแก้ไขปัญหาของการจัดการขบวน แห่น้ำในเมืองเชียงใหม่.....	205
54 ลำดับการรับรู้ของผู้คนในเขตเมืองเชียงใหม่.....	211
55 ระดับความคิดเห็น “ข้อดี” ของการแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่.....	218

ตาราง	หน้า	
56	ระดับความคิดเห็น “ข้อเสีย” ของการແໜ່ແມ່ในเมืองเชียงใหม่.....	220
57	ตารางสรุปทัศนคติต่อกลุ่ม “เพศที่สาม” ในขบวนແໜ່ແມ່เมืองเชียงใหม่.....	224
58	ตารางทัศนคติในประเด็นการนำเสนอแนวใหม่ ในขบวนແໜ່ແມ່.....	231
59	ตารางภาพเปรียบเทียบการนำกระทงมาเวียนประกวดจากจังหวัดใกล้เคียง....	240
60	ระดับการยอมรับต่อขบวนແໜ່ແມ່ในเมืองเชียงใหม่.....	254
61	อันดับขบวนແໜ່ແມ່ที่ประชาชนมีส่วนร่วม 10 อันดับแรก.....	258
62	รูปแบบของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในขบวนແໜ່ແມ່เมืองเชียงใหม่.....	260
63	เหตุผลที่นำมาสู่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในขบวนແໜ່ແມ່.....	262
64	ระดับคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ต่อขบวนແໜ່ແມ່ของเมืองเชียงใหม่.....	264
65	เสียงสะท้อนของปัญหาในการແໜ່ແມ່.....	287
66	แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการขบวนແໜ່ແມ່.....	288

สารบัญแผนภูมิ

ภาพที่		หน้า
1	การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่น้ำ.....	227
2	ทัศนคติความเหมาะสมกับค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีใน ลักษณะนางพญา หรือนางผู้วิเศษ.....	229
3	ทัศนคติความเหมาะสมกับการนำเสนอ NEO LANNA.....	233
4	ทัศนคติการนำอุปกรณ์แปลกใหม่ เช่น “เสลี่ยงล้อเลื่อน” มาใช้ในขบวน.....	237
5	การนำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่น้ำในท้องถิ่นอื่น.....	238
6	ทัศนคติความเหมาะสมกับการส่งเสริมการแห่น้ำขององค์กร ให้เป็นกิจกรรม ของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย.....	242
7	ทัศนคติความเหมาะสมกับการโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่น้ำ.....	248
8	ทัศนคติความเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในขบวนแห่น้ำ.....	249
9	การมีส่วนร่วมของประชาชนในขบวนแห่น้ำ.....	257

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	ลักษณะของปราสาทสังสการ ตุงสามหาง และขบวนแห่..... 97
2	ชาวบ้าน “ล่องสังขาร ในวันสงกรานต์” 98
3	ภาพประกอบพิธีการแห่พระธาตุเจ้าศรีจอมทอง..... 99
4	ขบวนแห่น้ำหล่อตุงและไม้ค้ำสะหรี..... 99
5	ภาพประกอบพิธีการกำหัวกู่เจ้านายวัดสวนดอก..... 100
6	ภาพประกอบพิธีแห่ลูกแก้ว (ปอยส่งล่อง)..... 101
7	ภาพขบวนแห่น้ำเตียวขึ้นดอย..... 102
8	ขบวนแห่ในงานประเพณีแห่น้ำขึ้นธาตุ เนื่องในวันวิสาขบูชา..... 103
9	พระพุทธรูปเจ้าฝนแสนห่า และขบวนแห่บนบุษบก..... 104
10	ทหารร่วมขบวน ในงานประเพณีแห่พระพุทธรูปฝนแสนห่า..... 105
11	ภาพประเพณีเข้าอินทขิล และที่ตั้งของเสาอินทขิล..... 106
12	ภาพพิธีไหว้ครูของนักศึกษา คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2553.. 107
13	ภาพขบวนแห่ผ้ากฐินพระราชทาน ณ วัดเจดีย์หลวง เชียงใหม่ ปี 2553..... 109
14	ภาพประกอบพิธีการตั้งธรรมหลวง..... 109
15	ภาพการบูชาและขอขมาแม่น้ำปิง..... 112
16	ภาพประเพณีการล่องสะเปาและการจุดผางประทีปตามประเพณีล้านนา..... 112
17	ภาพพิธีการอัญเชิญพระอุปคุต..... 113
18	ภาพพิธีการพ่อน้ำคั่วทาน แบบโบราณล้านนา..... 114
19	ลักษณะปราสาทสังสการล้านนาแบบต่างๆ..... 115
20	ภาพการพ่อน้ำในงานสังสการ หรือการ “พ่อนเทวดา”..... 118
21	ภาพนภัสดีลิงค์ สกุโณ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ..... 121
22	ลักษณะของผ้าพิดาน..... 122
23	ภาพการนำเสนอบขบวนแห่น้ำในรูปแบบล้านนาใหม่ที่ปรากฏบนนิตยสาร โสมณาการท่องเที่ยว..... 124
24	ภาพรถบุปผชาติร่วมของอำเภอสันกำแพงและอำเภอแม่อน ปี 2554..... 125
25	ภาพพระพุทธรูปหินขัด แห่รอบเมืองเชียงใหม่ ในประเพณีปีใหม่เมือง..... 125
26	ภาพขบวนแห่งานรดน้ำดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2553..... 126

ภาพที่	หน้า	
27	ภาพขบวนรถแห่เทียนพรรษา ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2546.....	127
28	ขบวนแห่โคม ในงานประเพณีเดือนยี่เป็ง.....	129
29	ภาพกระทงเล็ก ของเทศบาลนครเชียงใหม่.....	130
30	ภาพกระทงใหญ่ ของลีปानคลอเลคชั่น.....	130
31	ภาพขบวนแห่ประเพณีรับน้องขึ้นดอย ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.....	132
32	ภาพน้องใหม่มัดสัการพระบรมธาตุดอยสุเทพ.....	133
33	การแสดงละครกลางแจ้งประกอบแสง สี เสียงวันรำลึกสะพานข้ามแม่น้ำแคว และการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานี.....	134
34	ภาพละครโทรทัศน์เรื่อง เจ้านางและเพลิงพระนาง.....	134
35	ภาพขบวนเสด็จพระนางจิริประภามหาเทวี ในภาพยนตร์เรื่อง สุริโยทัย.....	135
36	ภาพขบวนแหนแห่ฟ้อนเล็บ ฉากหนึ่งในละครเมื่อดอกกรักบาน.....	136
37	ภาพประชาสัมพันธ์งานประเพณีปี๋ใหม่เมืองประจำปี 2554.....	144
38	ภาพขบวนรถนำสรงพระราชทาน.....	148
39	ภาพศึกษาเวียงเชียงใหม่ตามการคำนวณของดวงเมืองเวียงเชียงใหม่.....	154
40	การจัดแบ่งพื้นที่ให้เกิดการใช้สอยตามหน้าที่ของเวียง.....	154
41	ขบวนแหนแห่เชียงใหม่มาดิการที่ไม่ได้รับความนิยมตอบรับ.....	225
42	ขบวนกระทงใหญ่ของกลุ่มคนที่มีลักษณะเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมือง.....	249
43	การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ปรากฏในขบวนแห่ ช่วงปี พ.ศ. 2551-2552.....	250

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเชียงใหม่ ในฐานะเมืองอันเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาที่มีความสำคัญและมีความเป็นมาอย่างยาวนาน นับจากหลักฐานในการสถาปนาราชธานีขึ้น เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 1839 ปัจจุบันเมืองเชียงใหม่มีอายุกว่า 715 ปี และในฐานะที่ได้รับการประกาศให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตต่างๆ โดย **นิตยสารเทรเวล แอนด์ เลชเชอร์** (Travel & Leisure) นิตยสารด้านการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่อยู่ในเครือของอเมริกันเอ็กซ์เพรส (American Express) จะทำการประกาศผลหลังจากที่ทำการออกแบบสอบถามผู้อ่านให้จัดลำดับเมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดประจำปี 2010 คือ กรุงเทพมหานคร, เมืองเชียงใหม่ และเมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ตามลำดับ

ด้วยรางวัลที่ได้รับ ประกอบกับอภิมหาศึกไมตรีที่มีอยู่ในจิตวิญญาณ ชาวไทยมีการแสดงออกด้วยภาพลักษณ์ที่เป็นมิตร ที่แสดงออกทางรอยยิ้มจนได้ชื่อว่า **“สยามเมืองยิ้ม”** อันเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป จากจุดเด่นนี้ทำให้ประเทศไทยเป็นที่จับตามองของประชาโลกในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศให้หมุนเวียนมาเยี่ยมเยือนอยู่ไม่ขาด ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีความแน่นเหนียว แม้จะผ่านกาลเวลา และมีความเปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตที่ผันไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย ทำให้เมืองเชียงใหม่ยิ่งดูโดดเด่นและเจิดจรัสท่ามกลางสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ประเทศไทยซึ่งกำลังอยู่ในระยะของการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านมีความจำเป็นจะต้องระดมทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมให้มีบทบาทเข้าร่วมในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติทุกๆ ทาง แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ ต้องให้การยอมรับว่าวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง ที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในภาคธุรกิจโดยรวมของประเทศ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษารูปแบบและการจัดกิจกรรมใดซึ่งเป็นต้นทุนเดิมทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนานเป็นมรดกทางภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมและฟื้นฟูภาพลักษณ์ในด้านการร่วมมือร่วมใจทางด้านสังคม และศิลปวัฒนธรรม อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่น และความมั่นใจ และความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาวงการศิลปวัฒนธรรม อันเป็นการสืบสานจรรโลงประเพณีที่ดั่งงาม และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมให้

เกิดความก้าวหน้าขึ้นดังเดิม ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้ทำการศึกษา ให้ความสนใจทำการศึกษาวิจัย เพื่อค้นหา คำตอบกับโจทย์ที่ว่า จะมีสิ่งใดที่เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในสายเลือดและวิถีชีวิตความเป็นไทย ซึ่ง สามารถจะฟื้นฟูและส่งเสริมผ่านกระบวนการจัดการอย่างมีระบบ ให้เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ ทรงคุณค่าได้ เมื่อพิจารณาแล้วได้เล็งเห็นว่า การจัดขบวนแห่แห่งทางวัฒนธรรมในโอกาสพิเศษ ต่างๆ เป็นเครื่องมือที่เหมาะสมที่สุด ในการศึกษาวิจัย เนื่องจากวัฒนธรรมการแห่แห่ ที่มีอยู่แล้ว ในอุปนิสัยของคนไทย ที่มีอุปนิสัยรักความสนุกสนานรื่นเริง กับทั้งความเป็นเจ้าพิธีรีตอง ชอบ การแสดงออก ออกหน้าออกตาในในงานที่มีส่วนร่วมทางสังคมต่างๆ แต่จะมีวิธีการหรือเครื่องมือ ใดในการจะเพิ่มมูลค่า และให้ความสำคัญ กับวัฒนธรรมการแห่แห่ในฐานะที่เป็นสื่อกลางที่มี ลักษณะทางสัญลักษณ์ ซึ่งจะแสดงออกถึงความเป็นปกติสุข ความสงบ ร่มเย็น ของผู้คนในสังคม อันเป็นการแสดงออกถึงภาพลักษณ์และบุคลิกที่ชัดเจนของสังคมเมืองเชียงใหม่ โดยใช้ขบวนแห่ แห่งทางวัฒนธรรมเนื่องในโอกาสพิเศษดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการค้นหาคำตอบ

แนวความคิดในการศึกษารูปแบบและปัญหาต่างๆในการจัดขบวนแห่แห่งทางวัฒนธรรม เพื่อหาทางออกในการจัดการรูปแบบแห่ที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตในสังคมโลกปัจจุบัน เพื่อ หาทางออกในการลดปัญหาที่เกิดขึ้นให้มันน้อย หรือเบาบางมากที่สุด อันจะยังผลให้เกิดความ เรียบร้อย งดงาม เหมาะสม เพื่อหวังผลในการจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการหนึ่งในการ ค้นหาคำตอบในงานวิจัยว่า

- การรับรู้และทัศนคติของคนกลุ่มต่างๆ ต่อขบวนแห่แห่เป็นอย่างไร ทำไมจึง เป็นเช่นนั้น
- ทัศนคติที่ดีของกลุ่มคนต่างๆนำไปสู่การมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร
- ในกรณีที่กลุ่มคนที่มีทัศนคติที่ไม่ดี จะมีวิธีการแก้ไขปัญหายังไง

การศึกษาวิจัยเพื่อรับทราบถึงรูปแบบและการจัดการขบวนแห่แห่ เพื่อรับทราบถึงปัญหา และความต้องการ ในการหาทางออกและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดขบวนแห่แห่โดย ทำการศึกษาจาก วิถีชีวิต สังคม ค่านิยมในการแห่แห่ที่มีมาตั้งแต่บรรพกาล และคุณภาพชีวิต ของคนในสังคมโลกปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงไป กฎหมายการเมืองการปกครอง การจราจร และการพัฒนาผังเมือง ระบบการจัดการสาธารณูปโภค ข้อห้ามต่างๆ จุดเด่น และจุดด้อยของการ ดำเนินการจัดการในแต่ละขบวนแห่แห่ของแต่ละโอกาส และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชน ผู้ที่มีส่วนร่วม หรือเกี่ยวข้อง รวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการจัดขบวนแห่แห่ ใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นกรณีศึกษา เป็นการศึกษาเพื่อพิสูจน์ทฤษฎีเดิม และ สร้างทฤษฎีใหม่ โดยมุ่งเน้นการรับทราบ ทำความเข้าใจถึงปัญหาเพื่อหาข้อสรุป และหาทางออก โดยการออกแบบและทำแผนพัฒนาสถานที่ รูปแบบการจัดการขบวน แห่แห่ และวิธีการเคลื่อนย้าย

ขบวนแห่นางผี ซึ่งเกิดขึ้นในโอกาสพิเศษต่างๆในวาระและจุดประสงค์ที่ต่างกันไป มีจุดสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของหัวข้อวิจัย ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมา การจัดขบวนแห่นางผีในสังคมวัฒนธรรมชาวเชียงใหม่
- ความหมายและการให้ความสำคัญต่อการจัดขบวนแห่นางผีในสังคมวัฒนธรรมชาวเชียงใหม่ มีมากน้อยเพียงใด
- การรับรู้ การยอมรับและทัศนคติของคนเป็นอย่างไรมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในสังคม ต่อการจัดขบวนแห่นางผีนับตั้งแต่อดีต ตลอดจนถึงในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
- มีวิธีการใดที่จะเป็นทางออกในการจัดการขบวนแห่นางผีที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งยังคงดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์แห่งวัฒนธรรม ที่มีมาอย่างยาวนาน เพื่อการมีส่วนร่วมของคนในสังคมต่อวัฒนธรรมการแห่นางผี

มีปัจจัยอื่นอีกหรือไม่ ในการผลักดันให้การจัดการในด้านขบวนแห่นางผีในโอกาสพิเศษดังกล่าวให้เกิดความเรียบร้อย งดงาม สอดคล้องกับความเป็นจริงในวิถีชีวิตและสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดกรณีศึกษาอันเป็นรูปแบบ เพื่อการนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาในแหล่งวัฒนธรรมอื่นที่มีการแห่นางผีเช่นเดียวกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงสถานการณ์ของการจัดการขบวนแห่นางผีในพื้นที่ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตตลอดจนถึงรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้น
2. เพื่อทราบทัศนคติ การยอมรับและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของสังคมต่อการจัดขบวนแห่นางผี
3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ที่ส่งผลสำคัญต่อการจัดการขบวนแห่นางผี
4. เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสม ในการมีส่วนร่วมของคนในสังคมโลกปัจจุบัน
5. เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่คุณค่าแห่งทุนทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านสังคมที่อาจจะยังผลถึงความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ

1.3 สมมุติฐานของการวิจัย

1. การรับรู้ ทัศนคติที่ดีและไม่ดีของคน ต่อการจัดขบวนแห่นางผี เป็นเหตุผลทำให้เกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมของคนในสังคม ในการวางรูปแบบ การจัดการขบวนแห่นางผีเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหาหรือลดปัญหาที่มี ให้ลดน้อยหรือเบาบางลง จะส่งผลให้คน

เมืองเชียงใหม่ ได้เกิดความภาคภูมิใจในการรักษาคุณค่าแห่งวิถีชีวิต ทำให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมได้

2. การสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการทำนายสถานการณ์ในอนาคต จากการจัดการขบวนแห่นา จะสามารถรักษาอัตลักษณ์ ที่ยังคงดึงดูดความสนใจและยังประโยชน์ถึงการพัฒนาทางด้านศิลปวัฒนธรรมได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การทำการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมุ่งประเด็นในการศึกษาทัศนคติการรับรู้ การยอมรับและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขบวนแห่นา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อการแผนการดำเนินการจัดการ เพื่อทราบระดับความเข้าใจการยอมรับและการมีส่วนร่วม ในบริบทต่าง เพื่อที่จะสร้างแผน/โครงการที่เป็นแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ ของการจัดกิจกรรมการแห่นา ให้เหมาะสมกับ พฤติกรรม บริบทรอบข้าง และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปดังนี้

1. ศึกษาประวัติ และทบทวนที่มา ความหมาย และความสำคัญของขบวนแห่นาต่างๆ
2. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการแห่นาในสังคมเมืองเชียงใหม่
 - 2.1 รูปแบบของขบวนแห่นามีแนวทางและวัตถุประสงค์เป็นอย่างไร
 - 2.2 ทรรศนะในการจัดขบวนแห่นาในปัจจุบันเป็นเช่นไร และมีแนวโน้มจะเป็นอย่างไรไปในอนาคต
 - 2.3 ความพร้อมของพื้นที่โครงการ โครงสร้างพื้นฐานของระบบสาธารณูปโภค
 - การใช้พื้นที่และองค์ประกอบอื่นๆเช่น สถานที่เตรียมงาน จุดตั้งขบวน เส้นทางแห่นา จุดสิ้นสุดขบวน
 - ระบบการคมนาคมขนส่ง การเคลื่อนย้าย
 - ศึกษาเส้นทางและโครงข่าย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดขบวนแห่นา ภายในพื้นที่โครงการ
 - ศึกษาผลกระทบในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขบวนแห่นา เงื่อนไขของกติกา และเกณฑ์การให้คะแนน ที่มีผลต่อการจัดการขบวนและสถานที่ สำหรับจัดเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบขบวน ตลอดจนปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
 - 2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดขบวนแห่นาเป็นอย่างไร ทั้งในมุมมองของผู้จัด และการสังเกตของผู้วิจัย

3. ศึกษาการรับรู้ และทัศนคติ ระดับความเข้าใจ การยอมรับของคนที่มีต่อขบวนการแห่งหนึ่งว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
4. ศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในสังคมเมืองเชียงใหม่ถึงเหตุผลการมีส่วนร่วมทัศนคติที่ดีของกลุ่มคนต่าง ๆ นำไปสู่การมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไรในกรณีที่มีทัศนคติที่ไม่ดีจะมีวิธีการแก้ไขปัญหอย่างไร
5. แนวทางการแก้ไข การจัดการขบวนการแห่งหนึ่ง ในปัจจุบันและอนาคต และการนำเสนอ
 - กำหนดนโยบายแนวความคิด (Concept) และบทบาทความสำคัญ ของงานนั้นๆ เพื่อกำหนดแบบแผนการจัดขบวนการแห่งหนึ่งให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงาน
 - กำหนดมาตรฐานของขบวนการแห่งหนึ่งรายละเอียดด้านการดำเนินการ การออกแบบแผนการจัดงานเบื้องต้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - แนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ รูปแบบของการจัดกิจกรรมการแห่งหนึ่ง ข้อเสนอแนะและแผนปฏิบัติการแนวทางและโครงการสำหรับการแก้ปัญหาผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการแห่งหนึ่งด้านต่างๆ
 - เสนอแนวทาง เพื่อนำแผนงานโครงการที่นำเสนอไป ดำเนินการขยายผลในพื้นที่โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

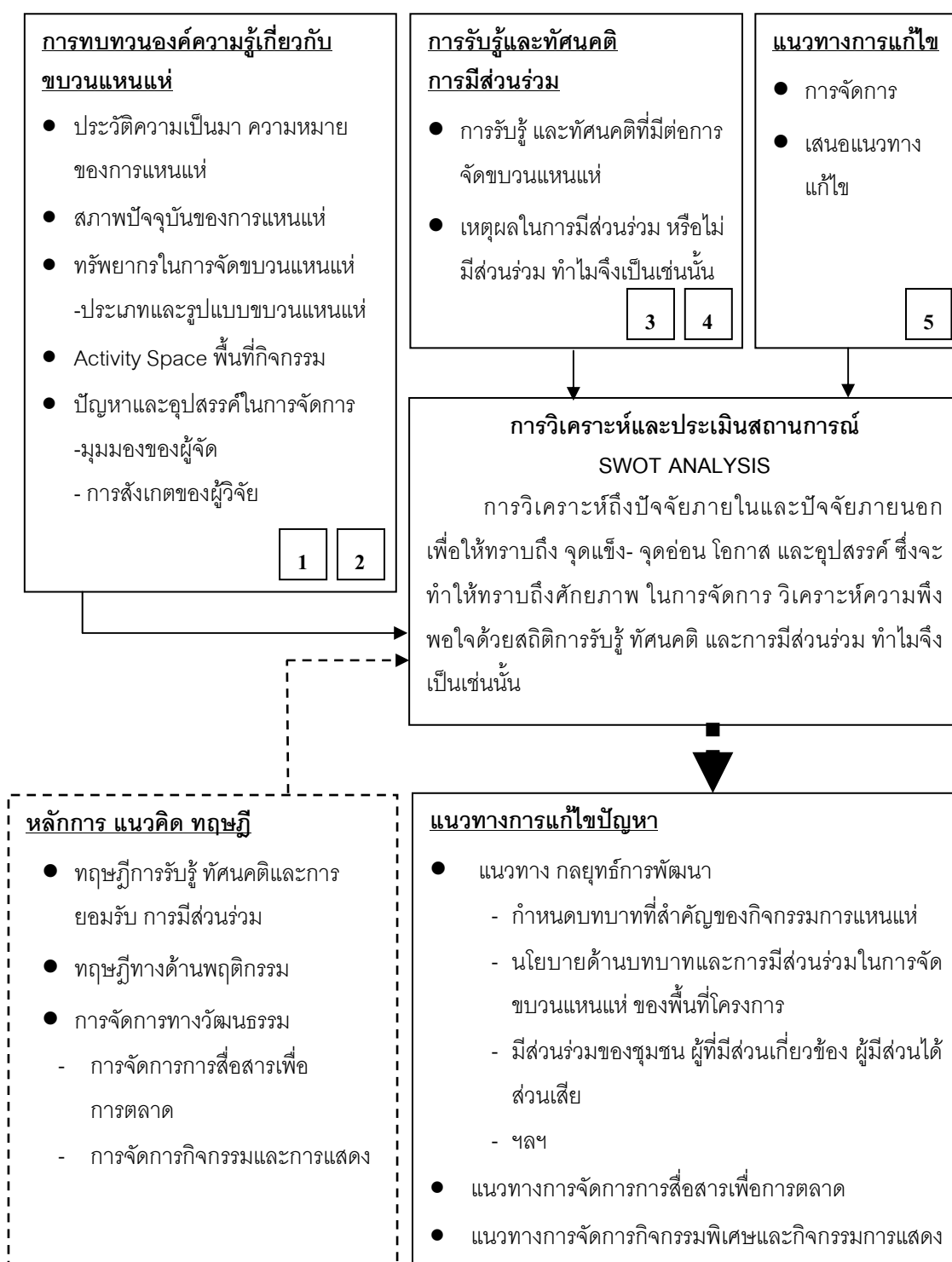
1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา	1. ศึกษาประวัติความเป็นมาการ ແໜ່ແທນໃນເມືອງເຢັ່ງໃໝ່ເປັນ ອ່າຍໄກ ນັບຕັ້ງແຕ່ອັດຕິດຈນ ປັດຈຸບັນເຫຼົ່າໃດຈິ່ງເປັນເຊັ່ນນັ້ນ	2. ສຸກຸພິພິດທີ່ເປັນອ່າຍໄກ
ຂໍ້ມູນທີ່ຈໍາເປັນ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ອົງຄົວຄຸ້ມຄຸ້ມຕ່າງໆເຖິງກັບຂບວນແໜ່ແທ່ 2. ປະວັດຕິຄວາມເປັນມາຂອງການແໜ່ແທນໃນເມືອງເຢັ່ງໃໝ່ 3. ຮູບແບບການແໜ່ແທນໃນປັດຈຸບັນ 4. ສຸດານການຄົມແລະແນວໂນ້ມການແໜ່ແທນໃນອນາຄຕ(ທຣັຖພາຍກ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ປະວັດຕິຄວາມເປັນມາ ແລະ ຄວາມສໍາຄັດຂອງພິດທີ່ໃນການແໜ່ 2. ປະເທທແລະຮູບແບບຂອງການຈັດຂບວນແໜ່ແທ່ 3. ສັດຍຸກພິດໃນການຈັດການຂບວນ 4. ປັດຍຸທ/ອຸປະສຸກຂອງການຈັດຂບວນແໜ່ແທ່
ແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ສໍານັກງານ ທທ.ເຂຕ/ຈັງຫວັດ 2. ສໍານັກງານເຕສບາລ 3. ອົງຄົວຄຸ້ມຄຸ້ມບຣິຫາຣສ່ວນຈັງຫວັດ 4. ສໍານັກງານການທ່ອນເທິຍແລະກີຟາຈັງຫວັດເຢັ່ງໃໝ່ 5. ນັກວິຊາການ ທ່ານຜູ້ຮູ້ ຜູ້ມີປະສຸບການຄົມຕຣງ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ສໍານັກງານ ທທ.ເຂຕ / ຈັງຫວັດ 2. ສໍານັກງານເຕສບາລ 3. ເຈົ້າໜ້າທີ່ / ຜູ້ເຖິງຍ່າງຂໍ້ອ່ງ 4. ນັກວິຊາການ ທ່ານຜູ້ຮູ້ ຜູ້ມີປະສຸບການຄົມຕຣງ 5. ຜູ້ຈັດຕິຈັກຣມການແໜ່ແທ່ 6. ຜູ້ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສີຍອື່ນໆ
ການເຖິງບຣວບຣວມ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ສິດຍາກາດເອກສາຣ 2. ສັມພາຊະນັດນັກວິຊາການຜູ້ມີຄວາມຮູ້ເຊພາະດ້ານແລະຜູ້ຂໍານາຍຸການທາງດ້ານວັດຊນຣຸຣມລ້ານນາ 3. ການສັມພາຊະນັດຜູ້ທີ່ມີສ່ວນເຖິງຍ່າງຂໍ້ອ່ງ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ການສັມພາຊະນັດ 2. ການສັງເກຕແລະສໍາຣວຈາກສຸນາມ
ການວິເຄຣາຣະຫໍ່ຂໍ້ມູນ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ວິເຄຣາຣະຫໍ່ເນື້ອຫາ 2. ວິຣີການເຊັ່ງພຣຣຸດນາ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ການວິເຄຣາຣະຫໍ່ດ້ວຍວິຣີການເຊັ່ງພຣຣຸດນາ 2. ວິເຄຣາຣະຫໍ່ເນື້ອຫາແລະໂຄຣງສຣັ່ງ (Structural Analysis)

ขอบเขตการศึกษา	3. ศึกษาการรับรู้ และ ความเข้าใจ ของคนทั่วไปในเมือง เชียงใหม่เป็นอย่างไร เพราะอะไร	4. ศึกษาการมีส่วนร่วม บทบาท และพฤติกรรมของคนในเมือง เชียงใหม่
ข้อมูลที่สำคัญ	<ol style="list-style-type: none"> 1. องค์ความรู้ต่างๆ ด้านการจัดการ ขบวนการแห่ง 2. ความเข้าใจในรูปแบบและการจัดการที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้พื้นที่และองค์ประกอบอื่นๆ จุดตั้งและสิ้นสุดขบวน 2. ผลกระทบของกติกาและเกณฑ์ การตัดสินใจ 3. เส้นทาง/โครงข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดขบวนแห่ ภายในพื้นที่ โครงการ
แหล่งข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดขบวนแห่ 2. ประชาชนในสังคมเมืองเชียงใหม่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาภาคสนาม 2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง 3. ประชาชนในสังคมเมืองเชียงใหม่
การเก็บรวบรวม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสำรวจ 2. สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 3. แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสำรวจภาคสนาม 2. การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ 3. การเก็บแบบสอบถาม
การวิเคราะห์ข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการเชิงพรรณนา 2. วิเคราะห์เนื้อหา ปัญหาและอุปสรรค 3. การวิเคราะห์โครงข่ายที่สำคัญ Network Analysis 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการเชิงพรรณนา 2. การวิเคราะห์เนื้อหา ปัญหาและอุปสรรค 3. การวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ และสถิติ

ขอบเขตการศึกษา	5. ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อพฤติกรรมกร ยอมรับของคนในการแห่นแห่ใน เมืองเชียงใหม่	6. แนวทางการแก้ไข
ข้อมูลที่สำคัญ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัญหา/อุปสรรคที่มีผลต่อทัศนคติ 2. แนวโน้มสถานการณ์ของการแห่นแห่ในอนาคต 3. การจัดการทางวัฒนธรรม 4. โอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาทรัพยากร (การแห่นแห่) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดบทบาทที่สำคัญของกิจกรรมการแห่นแห่ในเมืองเชียงใหม่ 2. แนวทางและโครงการสำหรับการแก้ปัญหา ผลกระทบจากการจัดกิจกรรมการแห่นแห่ด้านต่างๆ 3. กำหนดแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ และรูปแบบของการจัดกิจกรรมสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารแผน และการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อการขยายผลในพื้นที่โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ
แหล่งข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1. งานสนาม 2. เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง 3. เอกสาร (แนวคิด ทฤษฎีและหลักการ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง 2. ผลการศึกษา
การเก็บรวบรวม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสำรวจภาคสนาม 2. การสัมภาษณ์ 3. การทบทวนเอกสาร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลจากการทบทวนเอกสาร 2. ผลการศึกษา
การวิเคราะห์ข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการเชิงพรรณนา 2. การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis และ การเปรียบเทียบ จุดแข็ง -จุดอ่อนโอกาส-อุปสรรค เพื่อทราบถึงศักยภาพ SWOT Analysis 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการเชิงพรรณนา 2. การวิเคราะห์เนื้อหา Content Analysis และ การเปรียบเทียบ จุดแข็ง -จุดอ่อน , โอกาส – อุปสรรค เพื่อทราบถึงศักยภาพ SWOT Analysis

1.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

การจัดกิจกรรมที่มีการจัดขบวนแห่แห่งเป็นปัจจัยสำคัญ ในการดำรงไว้ซึ่งการเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมตามพลวัตรที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งพื้นที่ดำเนินการตามโครงการ อยู่บนถนนสายที่เป็นกิจกรรมหลักของเมือง ประกอบกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับประเพณีวิถีชีวิตของชาวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน จนบางกิจกรรมเป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติสืบต่อกันเป็นวิถีประจำ และอาจจะซึมซับเข้าไปอยู่ในรูปลักษณะของชนบประเพณี อีกทั้งกิจกรรมการแห่แห่นั้น ยังเป็นที่ถูกจับตาของสาธารณชน ทั้งในด้านประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเข้าสังเกตการณ์และตลอดจนถึงรับรู้ผ่านสังคมสื่อแขนงต่างๆ การศึกษาเพื่อออกแบบแผนการจัดการในทางนโยบายและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับขบวนแห่ เพื่อเป็นการเฝ้าระวังทางด้านวัฒนธรรม โดยมีกรอบเนื้อหาในการรับรู้ การยอมรับ และการมีส่วนร่วมของผู้คนในสังคมเมืองเชียงใหม่ ให้เป็นที่ยอมรับและมีทิศทางเดียวกัน โดยมุ่งเน้นในด้านการพัฒนาศักยภาพให้สูงเพียงพอที่จะพัฒนา และสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในกิจกรรมพิเศษดังกล่าว ตามกลยุทธ์ที่วางไว้ โดยการสืบหาข้อเท็จจริงจากการศึกษาด้วยวิธีการสืบค้นภาคเอกสาร การสัมภาษณ์และเฝ้าสังเกต เป็นข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความร่วมมือตอบด้วยความจริงใจ และตามสภาพความเป็นจริง โดยมีข้อจำกัดในด้านต่างๆ ในการสัมภาษณ์ ประกอบกับการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ประกอบการจดบันทึก และการถอดความจากการบันทึกเสียง นำมาวิเคราะห์โดยคำนึงถึงความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูล โดยอาศัยหลักการตามทฤษฎีต่างๆ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์มีขอบเขตของเนื้อหาคือ

ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลมาจากการภาคเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสืบค้นจาก สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการศึกษาจากข้อมูลอ้างอิงที่ได้จากหลักฐานแหล่งต่างๆ รวมไปถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางด้านการแห่แห่ ประเพณีวัฒนธรรมด้วย

ขอบเขตประชากร ตัวอย่างของประชากร ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีลักษณะกระจายในวงกว้าง ทั้งในด้านขององค์กรผู้ดำเนินการตามนโยบาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ทำแบบสำรวจและเก็บข้อมูล

1.8 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

- แห่แห่ หมายถึง การแห่แห่ หรือขบวนแห่ ที่เป็นการกระทำร่วมกันของกลุ่มบุคคล กลุ่มหนึ่งในสังคม เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยลักษณะของการ

รวมตัวกันเพื่อແໜ່ແນ່ນັ້ນ ຈະຕ້ອງແນ່ນການສະແດງອອກໄປໃນທາງຈຽງໂລງ ສືບສານ ສິລປັດພັນທຽມ ແລະສມາທິຂອງກຸ່ມ ຈະຕ້ອງໃຫ້ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນກິຈະກຽມທີ່ມີ ລັກຊະນະໃນທາງຄວາມເຣືຍບຣ້ອຍ ຄວາມດຶງາມ ໄມ່ຂັດຕໍ່ອຸ່ລັກສິລທຽມຈຽງຍາ ແລະ ອຸ່ລັກກຽມາຍ

1.9 ປະໂຫຍັນທີ່ຄາດວ່າຈະໄດ້ຮັບ

1. ເພື່ອທຽບຄຶງປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະຄວາມສຳຄັນຂອງການຈັດຂບວນແໜ່ແນ່ໃນສັງຄມເມັອງ ເຮັງໃໝ່
2. ການຮູ້ແລະທັສນຄຕິຂອງຄນໃນສັງຄມເມັອງເຮັງໃໝ່ ວ່າມີການຮູ້ແລະທັສນຄຕິຢ່າງໃດຕໍ່ ການແໜ່ແນ່ໃນເມັອງເຮັງໃໝ່ ເຫຼືອໃດຈຶ່ງເປັນເຊັ່ນນັ້ນ
3. ເພື່ອທຽບຄຶງປັຈຈັຍ ທີ່ສ່ຽງຜລັກັບຣະດັບທັສນຄຕິແລະຄວາມພຶງພອໃຈຂອງຄນໃນເມັອງເຮັງໃໝ່ ທີ່ ມີຕໍ່ການຈັດການຂບວນແໜ່ແນ່ ໂດຍແນ່ນການຮັບທຽບຄຶງປັບຽບແລະອຸປະສຽຣັ ເພື່ອການແກ້ໄຂ ແລະປັບປຽງໃຫ້ເຂົ້າຄຶງຄວາມຕ້ອງການຂອງທຸກຝ່າຍມາກຶ້ນ
4. ເພື່ອທຽບຄຶງຜຸດຕິກຽມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຄນໃນສັງຄມເມັອງເຮັງໃໝ່ ແລະເຫຼືອໃດຈຶ່ງເປັນ ເຊັ່ນນັ້ນເພື່ອເປັນແນວທາງໃນການວາງແຜນການຈັດການໃຫ້ສອດຄ່ຽງ ແລະເພື່ອໃຫ້ເກີດຜລັກຮທບ ຕໍ່ວິຕິຊີວິຕຂອງຄນໃນຍຸຄປັຈຈຸບັນນ້ອຍທີ່ສຸດ
5. ເພື່ອນຳຄວາມຮູ້ທີ່ໄດ້ຈາກການສຶກສາວິຈັຍເປັນແນວທາງການຮີເມັທາງຄວາມຄິດໃນການອອກແບບ ປັບປຽງການຮີເມັທາງຈັດການໃຫ້ຂບວນແໜ່ແນ່ໃນອົກາສປິເຊຍມີບທບາທສຳຄັນແລະສ້າງ ຄວາມກຽມໃຈໃນສັງຄມວັດພັນທຽມເມັອງເຮັງໃໝ່

1.10 ວິຕິດຳເນີນການວິຈັຍ

ຜູ້ສຶກສາວິຈັຍໃຫ້ຄວາມສນໃຈໃນດຳເນີນປະຫວັດຄວາມເປັນມາຮູບແບບຂບວນການຈັດຂບວນແໜ່ແນ່ ແລະພິຣິການທີ່ເປັນສາຣະສຳຄັນທີ່ມີຮູບແບບເຈພະຕົວຂອງແຕ່ລະກິຈະກຽມການຈັດຂບວນແໜ່ແນ່ ປະກອບກັບບຣິບທໂດຍຮອບໂດຍໃຫ້ຄວາມສຳຄັນເຣື່ອງ

1. ສຶກສາຮວບຮວມຂໍ້ອຽມູລ ຮູບແບບ ແລະອຸ່ລັກຄວາມຮູ້ເຖິງກັບຂບວນແໜ່ແນ່ ແຜນການດຳເນີນການ ຮວມໄປຄຶງຜູ້ທີ່ຮັບປຽບຕິຕາມແຜນແລະຜູ້ມີສ່ວນເຖິງຂ້ອງ
 - ສຶກສາກຽມອອກສາຣ ດັ່ນຄວ່າວຽຣນກຽມທີ່ເຖິງຂ້ອງແຜນ/ໂຄຣງການພັດພາທີ່ມີມາ ຈາກອຸ່ລັກແລະປັຈຈຸບັນ

- สัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขบวนแห่เป็นข้อมูลเบื้องต้น และเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์การจัดขบวนแห่ในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์
 - สัมภาษณ์ผู้รู้ ทศนคติและความพึงพอใจของคนในเมืองเชียงใหม่
 - การจัดสัมมนากลุ่มย่อยสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในขบวนแห่
2. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา
 - ตั้งสมมุติฐานในการออกแบบโครงการ จากปัญหาวิจัยที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจ และเพื่อสร้างแนวทางในการจัดการ
 3. ดำเนินการวัดผลความเป็นไปได้ของแนวทางดังกล่าว โดยวัดจากการสำรวจและเก็บแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือชี้วัดทัศนคติและการมีส่วนร่วม
 - เก็บข้อมูลประเมินทัศนคติความพึงพอใจ และการมีส่วนร่วมของคนในสังคม ด้วยเครื่องมือตั้งไว้ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ
 4. ผลสรุปที่ได้จากการวัดความพึงพอใจนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมที่สุดและสรุปผลเป็นการพรรณนา การจัดสร้างรูปแบบและการจัดการขบวนแห่
 - นำเสนอแผนการจัดการและรูปแบบขบวนแห่ นำไปใช้เพื่อยกระดับขบวนแห่ ให้เป็นขบวนแห่ที่มีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับในการมีส่วนร่วมทางสังคมเพื่อเป็นการจรรโลงเมืองเชียงใหม่ ในอนาคต

1.11 ปัญหาที่พบในการวิจัย

ข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการค้นคว้าเอกสารและงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งระยะเวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลที่มีระยะเวลาที่จำกัด เนื่องจากการลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลภาคสนามต้องอยู่ในระยะเวลาที่จำกัด

1.12 ตารางดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ช่วงที่ 1						ช่วงที่ 2						ช่วงที่ 3					
	เดือนที่ 1	เดือนที่ 2	เดือนที่ 3	เดือนที่ 4	เดือนที่ 5	เดือนที่ 6	เดือนที่ 7	เดือนที่ 8	เดือนที่ 9	เดือนที่ 10	เดือนที่ 11	เดือนที่ 12	เดือนที่ 13	เดือนที่ 14	เดือนที่ 15	เดือนที่ 16	เดือนที่ 17	เดือนที่ 18
1. ทบทวนวรรณกรรม และศึกษาข้อมูล	■	■																
2. จัดทำเอกสาร,แบบสอบถามและ บทสัมภาษณ์			■															
3. สังเคราะห์ข้อมูลและสร้าง แผนงาน				■	■	■												
4. วัดผล (การจัดสัมมนาครั้งที่ 1)							■											
5. สรุปผล								■	■	■								
6. ดำเนินการแก้ไขงาน									■	■	■	■						
7. นำเสนอผลงานที่ได้รับการแก้ไข (การจัดสัมมนาครั้งที่ 2)													■	■	■			
8. เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์																■	■	■

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบวิธีการແໜ່ແນ ในหัวข้อประเด็นการศึกษา“ແໜ່ແນให้เห็นงาม”ครั้งนี้ ผู้ดำเนินการศึกษาวิจัย ได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษาวเคราะห์เพื่อเป็นองค์ความรู้และเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยจัดประเภทของเอกสารไว้ดังนี้

2.1 ประวัติ ความเป็นมา ความสำคัญและแนวคิดในการແໜ່ແນ

2.1.1 บทบาทของขบวนແໜ່ແນในวัฒนธรรมอุษาคเนย์

2.1.2 รูปแบบของขบวนແໜ່ແນ

2.1.3 ภูมิหลัง จารีตและขนบธรรมเนียมประเพณีของวัฒนธรรมล้านนา

- จารีตและขนบธรรมเนียมประเพณีของล้านนา
- ประเพณีสิบสองเดือนล้านนา

2.1.4 ประเพณีการແໜ່ແນในสังคมวัฒนธรรมล้านนา

2.1.5 ความสำคัญของการແໜ່ແນ

2.1.6 “ซิด” หรือข้อห้ามในสังคมวัฒนธรรมล้านนา

2.2 เอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge Theory)

2.2.2 ทฤษฎีการรับรู้ และทัศนคติ (Perception & Attitude Theory)

2.2.3 ทฤษฎีการยอมรับ (Adoption process)

2.2.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)

2.2.5 ทฤษฎีแนวใหม่อธิบายเพิ่มเติมในด้านพฤติกรรม

- แนวคิดเรื่องเพศสถานะ (Gender)
- แนวคิดเรื่องสตรีนิยม (Feminism)
- แนวคิดเรื่องนีโอล้านนา (Neo Lanna)

2.2.6 ทฤษฎีการจัดการ การสื่อสารเพื่อการตลาด

2.2.7 ทฤษฎีการจัดการ กิจกรรมพิเศษและการแสดง

2.1 ประวัติ ความเป็นมา ความสำคัญและแนวคิดในการแหวนแห

2.1.1 บทบาทของขบวนแหในวัฒนธรรมอุษาคเนย์

การแหวนแห เป็นกิจกรรมทางสังคม ที่เริ่มมีมาตั้งแต่โบราณกาล เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมและ อารยธรรมแรกเริ่มที่ปรากฏบนโลก การแสดงออกของมนุษย์ในสังคมยุคบรรพกาล มีวัฒนธรรมที่เน้นความเชื่อที่ปรากฏขึ้นตามธรรมชาติ อาทิเช่น ฝนตก พายุร้อง แผ่นดินไหว หรือเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น อำนาจศักดิ์สิทธิ์ลึกลับ ปรากฏการณ์ที่อธิบายไม่ได้ อันเป็นรูปแบบความเชื่อในสังคมบรรพกาลของการเริ่มต้น “สังคมเกษตรกรรม” ในสังคมแบบบรรพกาลนั้น กระบวนการแหวนแห คือมิติที่มนุษย์พยายามจะติดต่อกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองเคารพและเกรงกลัว ด้วยมีสภาพที่คงอำนาจเหนือธรรมชาติ เพื่อการอ้อนวอน การร้องขอ ให้ช่วยดูแลปกป้อง เพื่อชีวิตที่มีความสุข ความอุดมสมบูรณ์ที่จะบังเกิดขึ้นภายหลังที่ได้กระทำกิจกรรมการแหวนแหนั้นๆ และความคาดหวังที่จะได้ไปอยู่ใกล้ชิดกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชีวิตหลังความตาย สิ่งทั้งหลายในธรรมชาติล้วนเป็นไปตามความพอใจของอำนาจลึกลับและสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ ดังนั้น กระบวนการแหวนแหคือการเริ่มต้นในการทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งทางสังคม เป็นเหตุผลของการแสดงออกถึงความเกรงกลัวและการให้เกียรติ เป็นเครื่องหมายถึงการอ้อนวอน ร้องขอ หรือการเอาอกเอาใจ เพื่อหวังผลตอบแทนจากอำนาจที่เหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

จากรูปแบบศิลปะในยุคสังคมแบบปฐมกาลหรือยุคก่อนประวัติศาสตร์ (Primitive Art) แสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมของมนุษย์ในยุคนั้น ที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับแนวคิดของความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ความมั่นคงและความมั่นใจในสภาพการดำเนินชีวิต ความเป็นปกติสุขของวิถีชีวิต ที่ขึ้นอยู่กับความคาดหวัง การรอคอยในการดำรงอยู่ให้เป็นไปตามฤดูกาล หรือสถานการณ์ที่เอื้อต่อสภาพของความเป็นอยู่นั้นๆ ตั้งแต่สังคมการเก็บกิน การออกล่า ตลอดจนพัฒนามาถึงการเพาะปลูกและกสิกรรม หลักฐานที่บ่งชี้เรื่องราวของพิธีกรรมการแหวนแหเกี่ยวกับการอ้อนวอน ร้องขออำนาจศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาตินี้ คือศิลปะในรูปแบบนามธรรม เกี่ยวกับรูปลักษณะที่เป็นภาพแสดงออกแห่งความหวังในความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น **ภาพเขียนสีที่ผนังผาภูเขาแดง** บ้านโป่งหวาย ตำบลด่านแม่แฉลบ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ลักษณะเป็นภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่ถูกเขียนขึ้นในยุคหินตอนปลายบนผนังถ้ำด้วยสีแดง คล้ายกับภาพเขียนที่ถ้ำตาด้วง ซึ่งสีแดงที่ใช้เขียนเป็นพวงยางไม้หรือเลื้อยงมีองค์ประกอบเป็นภาพคนมาชุมนุมกันในงานรื่นเริง คล้ายกับทำพิธีกรรมบางอย่าง รวมทั้งรูปสุนัขปรากฏอยู่ด้วย นั่นจึงเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงสังคมการเลี้ยงสัตว์และกสิกรรม โดยกลุ่มบุคคลแสดงท่าทางลักษณะคล้ายการเต้นรำและแหวนแห จุดเด่นของภาพชุดนี้ คือการตกแต่งภาพบุคคลแบบพิเศษให้มีเครื่องประดับที่ศีรษะ และที่เอว คล้ายมีผ้าคาดเอวแล้วปล่อยชายห้อยยาวออกมา

สองข้าง เป็นภาพที่มีอายุประมาณ 3,000 ปีเหตุผลในการเขียนภาพดังกล่าว น่าจะมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการบันทึกเหตุการณ์ การบอกเล่า การแสดงออกเกี่ยวกับวิถีชีวิต กิจวัตรประจำวัน ความสามารถในการล่าสัตว์ และการกระทำพิธีกรรมบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นก็เพื่อ เน้นการตอบสนองทางความเชื่อ (Belief Art) หรืออาจใช้เป็นสิ่งเคารพบูชาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

จากหลักฐานภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ภายในถ้ำตาด่วง ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านปาก คลอง ตำบลช่องสะเดา อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ยิ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนยืนยันหลักฐาน ทางการແหน้ได้เป็นอย่างดี ภายในถ้ำพบภาพเขียนอยู่ที่เพิงผาขนาดใหญ่ โดยที่จุดที่พบ ภาพเขียนชุดนี้ เป็นจุดที่มีแสงสว่างส่องถึง อยู่สูงจากพื้นประมาณ 6 เมตร ลักษณะเป็นภาพกลุ่ม บุคคลกำลังประกอบกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างคล้ายขบวนแห่หรือพิธีกรรมการແหน้ ตอนกลาง ของภาพเขียนชุดนี้ มีจุดน่าสนใจอยู่ที่รูปวาดวัตถุรูปทรงกลม สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นกลองหรือ ฆ้อง และรูปต่อมาเป็นขบวนแห่ที่แสดงรูปเป็นสี่เหลี่ยม สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นโลงศพซึ่งทำด้วยไม้ คล้ายกันกับที่พบในถ้ำบริเวณใกล้เคียง ภาพในขบวนแห่แน้จำนวนได้ 18 คน และภาพเดี่ยว เป็นรูปบุคคลขนาดใหญ่ เขียนด้วยสีแดงทึบ บนศีรษะมีการตกแต่งเป็นพิเศษด้วยวัสดุคล้ายขน นกเสียบอยู่ในภาพมีคนสามคนกำลังโก่งคันธนู และภาพคล้ายปลา สันนิษฐานว่าอายุของภาพ น่าจะมีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 2,000 - 3,000 ปีมาแล้ว นอกจากนั้นได้มีการพบขวานหินกะเทาะ ในบริเวณถ้ำแห่งนี้ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าถ้ำแห่งนี้เป็นที่อาศัยของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคแรก และได้มีการใช้ต่อมาจนถึงยุคโลหะ นอกจากนี้ยังปรากฏภาพเขียนสีบนผนังถ้ำซึ่งเป็นภาพ “กลองขนาดใหญ่” เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของกลุ่มมนุษย์ในช่วงยุคหิน ตอนปลาย และยุคโลหะ น่าจะเป็นไปได้อย่างมากที่จะหมายถึง “กลองมโหระทึกโบราณ” หรือ “กลองโลหะในวัฒนธรรมกลุ่มจ้วง-ดองซอน” ซึ่งเป็นเครื่องช้วัดในเรื่องการແหน้ เกี่ยวกับ พิธีกรรมแห่งชีวิตและโลกความตายดังกล่าวได้อย่างดี

วัฒนธรรมการใช้กลองมโหระทึก หรือกลองโลหะสำหรับขบวนแห่แน้ ยังมีการใช้กันมา อย่างต่อเนื่อง โดยมีการแพร่กระจายไปยังกลุ่มวัฒนธรรมในภูมิภาคอื่น ๆ อันเนื่องมาจากความ คาดหวังในความอุดมสมบูรณ์ในการเกษตรกรรม ดังนั้นจึงมีวัฒนธรรมแห่งความเชื่อในการແหน้ แห่เพื่อร้องขอความอุดมสมบูรณ์ โดยการใช้กลองขนาดใหญ่นี้เพื่อเป็นสื่อกลางในการประกอบ พิธีกรรมตามความเชื่อ ตัวอย่างที่เห็นเด่นชัดเจนนที่สุดคือ กลุ่มวัฒนธรรมของชาวจ้วงในมณฑล กวางสี และกวางตุ้ง ที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นวัฒนธรรมของ “ผู้ยิ่งใหญ่” ที่ได้รับการกล่าวอ้าง จากนักวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ ว่าเป็นเจ้าของ “วัฒนธรรมฆ้อง” หรือกลองมโหระทึกฆ้อง โลหะ ที่เป็นสัญลักษณ์ของอารยธรรมยุคโลหะแรกเริ่มของภูมิภาคอุษาคเนย์ ด้วยร่องรอยและ หลักฐานจากภาพเขียนที่ผาละลายกับมโหระทึกและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบความ เชื่อในเรื่อง

"ผี" และจิตวิญญาณ เป็นภาพพิธีกรรมขอฝนเพื่อความอุดมสมบูรณ์ มีภาพมโหระทึกและกลุ่มคน ประโคมตีมโหระทึก ประกอบกับรูปสัตว์พิเศษต่างๆ ภาพบุคคลที่มีการสวมใส่เครื่องประดับขนนก บนหัว แล้วทำท่ากางขาทางแขนคล้าย "กบ" ซึ่งเป็นผลมาจากการสังเกตตามปรากฏการณ์ทาง ธรรมชาติเกี่ยวกับความสอดคล้องกัน เมื่อมีกบร้อง นั่นแสดงว่าอีกไม่นานก็จะมีฝนตกลงมา จึง เป็นผลให้เกิดเงื่อนไขในการรับรู้ของคนในสังคมบรรพกาล จึงเป็นเหตุผลให้ความเคารพเชื่อในสัตว์ สัตว์ลักษณะพิเศษที่เชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติดังกล่าวเนื่องด้วยในแผ่นดินสุวรรณภูมิ (อุษาคเนย์) ซึ่งเป็นพื้นที่เขตร้อนชื้นที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติในการประกอบภารกิจกรรมมาตั้งแต่ยุค บรรพกาล การอ้อนวอนร้องขอเพื่อให้ได้น้ำฝนจากฟ้ามาทำนา ในกลุ่มของชาวไทยที่ปลูกข้าวและ นับถือผีที่เรียกกันว่า "นาทางฟ้า" จึงมีน้ำมาไม่สม่ำเสมอ ไม่แน่นอน บางปีน้ำมาก บางปีน้ำน้อย จึงเป็นเหตุให้เกิดการແหน้เพื่อขอฝนโดยมีชบวนมโหระทึกแท่กบ มีการละเล่นแต่งตัวเป็นกบ ช่วยเหลือมนุษย์ ฯลฯ ล้วนสอดคล้องกับภาพเขียนที่ผาหลาย แสดงว่าชาวจ้วงยังสืบทอดประเพณี และพิธีกรรมตั้งแต่ยุคสัมฤทธิ์จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลานานราว 3,000 ปี ซึ่งยังคงดำรงสืบทอดมา จนถึงปัจจุบัน

บริเวณที่เป็นถิ่นฐานของชาวจ้วงใน มณฑลกลวงสี มีการขุดค้นพบทางโบราณคดี ซึ่งใน การขุดค้นนั้นพบกลองมโหระทึกขนาดใหญ่ฝังอยู่ใต้ดินไม่น้อยกว่า 600 ใบ นักวิชาการให้การ สันนิษฐานว่าเป็นการฝังเพื่อพิธีการจัดการศพ โดยถือเป็นสัญลักษณ์การแสดงความไว้อาลัยแก่ผู้ วายชนม์ และชาวจ้วงทุกวันนี้ยังมีกลองมโหระทึกประจำตระกูลกับประจำหมู่บ้าน สำหรับใช้งาน ในพิธีกรรมที่ทำสืบเนื่องมาจากยุคดึกดำบรรพ์อีกกรรมนับพันๆ ใบ ใช้ประโคมตีในพิธีสำคัญๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพิธีกรรมการ "ขอฝน" เพื่อความอุดมสมบูรณ์ อันเป็นพิธีกรรมที่สืบ เนื่องมาจากการบูชาบประจำปีตามหมู่บ้านต่างๆ ดังที่กล่าวอ้างมาแล้วข้างต้น จนเป็นที่เชื่อว่า กลองมโหระทึก ที่นอกจากจะมีหน้าที่เกี่ยวกับพิธีกรรมการແหน้เพื่อบวงสรวงบูชา การจัดการ ศพในชีวิตหลังความตายแล้ว ยังน่าจะมีหน้าที่เกี่ยวกับการสื่อสารต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ ลี้ลับเหนือ ธรรมชาติ โดยการยั่วยุด้วยการประโคมตี ด้วยวิธีวิงวอน ร้องขอ อาจจะทำให้อำนาจลี้ลับนั้นเกิด ความโกรธ หรือความพึงพอใจเพื่อให้บันดาลฝนฟ้า ในพิธีกรรมขอฝน มโหระทึกเป็นกลองหน้า เดียว รูปทรงกระบอก ฐานกลวง ทำด้วยโลหะ มีหูห้อยติดข้างตัวกลอง 2 คู่ สำหรับร้อยเชือกหาม หรือแขวนกับหลัก ลักษณะของกลองพิเศษคือตรงกลางของแฉกจะคอด มีขนาดต่างๆ กันไปในแต่ ละกลุ่มวัฒนธรรม หน้ากลองเป็นแผ่นเรียบตรงกลางเป็นรูปดาวที่มีลักษณะเป็นแฉก มักมีรูปกบ หรือเขียดอยู่บนหน้ากลอง ทำให้ในบางวัฒนธรรม เรียกขานกลองชนิดนี้ว่า "ฆ้องกบ" อาทิ ภาคเหนือของประเทศไทย และในประเทศพม่า เพราะมีรูปกบหรือเขียดปรากฏอยู่บนหน้ากลอง ที่ แตกต่างกันไปแต่ละยุคสมัย เป็นวัฒนธรรมร่วมที่พบในพื้นที่ต่างๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อาทิ พม่า ไทย เวียดนาม ลาว มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ เป็นหลักฐานที่ชี้ให้อารยะธรรมความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการใช้โลหะ บ่งบอกถึงสัญลักษณ์ทางอำนาจของมนุษย์ที่สามารถผลิตเครื่องมือสำริดที่ใช้โลหะสำคัญในการผลิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงของคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่น้อยกว่า 3,000 ปีมาแล้ว อาจนับได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของอารยธรรมแรกเริ่มของภูมิภาคอุษาคเนย์ ก่อนที่จะมีการพัฒนาตนเองขึ้นด้วยจากการนับถือผีบรรพบุรุษ และหันมารับเอาอารยธรรมทางด้านคติความเชื่อทางศาสนาและแนวคิดเรื่องปรัชญาจากจีนและอินเดีย

นอกจากที่จะพบลวดลายรูปกบประดับตามมุม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของน้ำหรือฝนแล้ว ที่สำคัญยังมีลวดลายที่บ่งบอกถึง “ความอุดมสมบูรณ์” อีก เช่น ลายปลา ลายคลื่นน้ำ รูปนกศักดิ์สิทธิ์ เรือศักดิ์สิทธิ์ที่นำพาดวงวิญญาณ หรือมีประติมากรรมรูปหอย ช้าง และจักจั่น เป็นต้น ในด้านประวัติความเป็นมาของกลองมโหระทึกนั้นไม่อาจกำหนดลงไปได้อย่างชัดเจน บางแนวคิดได้มีนักประวัติศาสตร์ออกมาแสดงหลักฐานว่า กลองมโหระทึกมีแหล่งกำเนิดทางตอนเหนือของเวียดนาม ในวัฒนธรรมดองซอน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ถึงประวัติศาสตร์ มีการขุดค้นพบแหล่งโบราณคดีที่มีวัฒนธรรมการใช้กลองมโหระทึกกว่า 50 แหล่ง ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในบริเวณแอ่งแม่น้ำหง (Hong) และแม่น้ำมา (Ma) ไปจนถึงตอนเหนือของเวียดนามในเขตจังหวัดดองซอน และต่อเนื่องไปถึงแม่น้ำโซ (Tso) และแม่น้ำหยู (Yu) บริเวณตอนใต้ของจีน กลองมโหระทึกที่พบในเวียดนาม กำหนดอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 400 ปีก่อนพุทธกาล-พุทธศตวรรษที่ 7 และนอกจากนั้นแล้ว ยังมีการพบกลองมโหระทึกแพร่กระจายในหลายประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกี่ยวกับกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมกลองมโหระทึก อาจมีหลายกลุ่ม ประกอบด้วย

1. กลุ่มชนในวัฒนธรรมดองซอน อาจเป็นพวกเย่ห์ (Yueh) หรือพวกเวียต (Viet)
2. กลุ่มชนพื้นเมืองที่อาศัยในบริเวณภาคใต้ของไทยตลอดจนถึงในอินโดนีเซีย
3. กลุ่มชนมวง (Muongs) ในเวียดนาม
4. กลุ่มชนไทยใหญ่ และกลุ่มชนอินธะ (Inthas) ในสหภาพพม่า
5. กลุ่มชนกะเหรี่ยงบางกลุ่มในไทย และสหภาพพม่า
6. กลุ่มชนจ้วง (Zhuang) ในเขตมณฑลกวางสี ตอนใต้ของจีน
7. กลุ่มชนจีนฮั่น (Han) ในจีนแผ่นดินใหญ่

เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มชนที่สันนิษฐานว่า อาจจะเป็นเจ้าของวัฒนธรรมกลองมโหระทึกที่กล่าวมานั้น ส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีเชื้อสายไท-ไต-กะได ในกลุ่มนักภาษาศาสตร์เชื่อว่า กลุ่มไท-ไต-กะไดนี้ เป็นเชื้อสายเก่าแก่มีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมด้านภาษา พิธีกรรมและแนว

ทางการดำรงชีพ ในวัฒนธรรมการปลูกข้าว โดยกลุ่มไทผู้บริโภคว้าวเหนียวนี้ เรียกได้ว่าเป็นกลุ่ม “วัฒนธรรมข้าวเหนียว” ในแบบของกลุ่มชนเชื้อสายไทตั้งแต่จีนตอนใต้ ตลอดจนถึงบริเวณที่เป็น หมู่เกาะในเวียดนาม

วัฒนธรรมของผู้ไทที่บริโภคข้าวเหนียว ในวัฒนธรรมข้าว เป็นเครื่องกำหนดวิถีชีวิตทั้งหมดของคนในกลุ่มไท ไต กะได โดยการกะเกณฑ์จากลักษณะทางธรรมชาติที่เกี่ยวเนื่องในการกสิกรรมหรือการปลูกข้าว จนกลายเป็นวัฒนธรรมข้าวทั้ง 12 เดือนหรือฮีต 12 ในกลุ่มไท-ไต-กะได ได้ระบุไว้ว่า จะต้องบูชาท้าวหรือเขียด โดยใช้กลองมโหระทึกเรียกฝนและอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นความเชื่อถือที่สืบเนื่องมาจากกวางสีลงมาถึงสุวรรณภูมิ (พุนศัคดี สักกทัตติยกุล, 2553) เป็นจุดเริ่มที่แสดงออกให้เห็นถึงพิธีกรรม และการคาดหวังทางด้านความอุดมสมบูรณ์ ในด้านพิธีกรรมและการแห่นางในสังคัมบรรพกาล ส่วนหลักฐานที่ปรากฏค่อนข้างชัดเจนขึ้นในเรื่องราวของการแห่นางทางพิธีกรรมคือ วัฒนธรรมการใช้กลองมโหระทึกในกลุ่มวัฒนธรรมดองซอนของประเทศเวียดนามในปัจจุบัน วัฒนธรรมกวางตุ้ง กวางสี และวัฒนธรรมเดียน หรือเตียนที่มณฑลยูนนาน (ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต, 2553) ทั้ง 3 วัฒนธรรมดังที่กล่าวไปนั้น เป็นวัฒนธรรมใหญ่ที่ผลิตและใช้ภาชนะสำริดซึ่งนอกจากจะใช้สำหรับตีระโคมเพื่ออ้อนวอนร้องขอแล้ว ยังปรากฏหน้าที่ใช้สอยกลองมโหระทึกสำริดนี้ในการบรรจุกระดูกของผู้วายชนม์ ในบางกลุ่มใช้กลองมโหระทึกนี้สำหรับบรรจุข้าวสารเพื่อเป็นมาตรและหน่วยวัดในการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน (วิณี พานิชพันธุ์, 2548)

กลองมโหระทึกจำนวนมากถูกขุดค้นพบในทางโบราณคดีนั้นถูกประดับด้วยลวดลายบนภาชนะที่ได้รับการตกแต่งอย่างวิจิตรพิสดาร เป็นรูปเรือหัวงอนท้ายงอน อย่างประณีตบรรจง บางลำก็ดูไม่ออกว่าเป็นรูปอะไร บางลำก็เป็นรูปหัวสัตว์ บางลำเป็นเรือยาวมีคนนั่งในลักษณะของฝีพาย บางคนก็ยื่นมือถือวัตถุยาวในแนวตั้ง ที่น่าสนใจคือบางลำกลางเรือเห็นสิ่งสร้างเล็กๆ ลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมมีขาสูงขึ้นมา คล้ายบัลลังก์เล็กๆ บางครั้งจะมีรูปบุคคลนั่งโดยในมือถืออะไรบางอย่าง กลองบางใบเห็นชัดขึ้นว่าเป็นคันธนู และบุคคลที่กำลังนำวศร บางครั้งได้บัลลังก์จะมีวัตถุคล้ายกลองมโหระทึกหรือรูปทรงสามเหลี่ยมคล้ายภาชนะบรรจุกระดูกตั้งอยู่ จึงแสดงชัดเจนว่าเรือเหล่านี้ใช้ในพิธีกรรมที่น่าจะเกี่ยวข้องกับความตาย หรือสะท้อนความคิดเรื่องเรือส่งวิญญาณเหมือนกับในวัฒนธรรมอียิปต์ รูปของคนบนเรือเห็นชัดว่าบนศีรษะคล้ายมีเครื่องประดับคล้ายขนนกสวยงาม จากบันทึกของจีนในราชวงศ์โจว กล่าวว่า ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสินค้าที่ต้องการมากคือ “ขนนกสี” เพื่อนำไปเป็นทีประดับของขุนนาง จึงเชื่อว่าขนนกนี้น่าจะเป็นเครื่องประดับศีรษะของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ลวดลายที่โดดเด่นซึ่งพบเป็นหลักฐานในพิธีกรรมการแห่นางและการแสดงการละเล่นในพิธีกรรมคือ “ฟ้อนแคน” แล้วขับลำนำคล้องจองเป็นทำนองง่าย ๆ เป็นรูปขบวนแห่นางนุ่งผ้าปลอยชายยาว 2 ข้าง แล้วประดับขนนก

หรือไปไม่ไว้บนหัว นอกจากนั้นยังพบภาพประกอบกับรูปสัตว์ศักดิ์สิทธิ์หลายอย่าง เช่น นก กระเรียน, ตะกวด (แลน) เป็นต้น

จวบจนถึงปัจจุบันนี้ กลองมโหระทึก มีพัฒนาการเกือบ 3,000 กว่าปีมาแล้ว เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะตัวของภูมิภาคอุษาคเนย์ อาจสรุปได้ว่า หลักฐานที่แสดงการใช้กลองมโหระทึกในการแห่นั้น ตั้งใจจริงจะสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และโลกหลังความตาย หรืออำนาจวิเศษที่สามารถบันดาลความอุดมสมบูรณ์ ด้วยลักษณะและบทบาทในการใช้สอย รวมไปถึงลวดลายรูปเรือขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายในสมัยโบราณ เพราะในสมัยนั้นศาสนาและปรัชญาที่เป็นรูปแบบยังไม่มีปรากฏ สิ่งสำคัญของเขาก็คือวิญญาณของบรรพบุรุษ ด้วยความเชื่อที่ว่า หากปรณินิบัติดูแลบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ก็จะได้รับปกป้องคุ้มครองจากวิญญาณเหล่าบรรพบุรุษด้วยเช่นกัน ลักษณะของกลองมโหระทึกและลวดลายตกแต่งรูปเรือพวกนี้ จึงน่าจะถูกมองว่าใช้ในพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ จึงนับเป็นอีกหนึ่งร่องรอยที่แสดงถึงเบาะแสการแห่นทางวัฒนธรรมชาวน้ำ เป็นการแสดงออกทางด้านจิตวิญญาณหรือเรือแห่งความตายนั่นเอง (สุรพล นาถะพินธุ, 2549) โดยภาพรวมของวัฒนธรรมการแห่นแห่งกลองมโหระทึกนั้น มีประเด็นเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

- กลองเป็นเครื่องแสดงฐานะความมั่งคั่งทางสังคม ในกลุ่มชนชาวเลี้ยว (Liao) ในประเทศจีน ที่มีความเชื่อถือกันว่า การดำรงตำแหน่งสำคัญทางสังคม จำเป็นจะต้องมีกลองมโหระทึกใบใหญ่ เพื่อที่จะได้รับการยกย่องนับถือ เช่นตำแหน่งหัวหน้าหมู่บ้าน หรือผู้นำหมู่บ้าน (Tu-lao) ซึ่งการมีกลองมโหระทึกใบใหญ่นั้น เป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ ซึ่งแสดงถึงผู้ที่มีความสำคัญทางสังคม มีความสามารถสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติได้ เปรียบเช่นเดียวกับ “ชาวข่าละเมิด” ในแขวงหลวงพระบาง ประเทศลาว ที่ได้รับการปลุกฝังทางความเชื่อที่ว่าถ้าผู้ใดมีกลองมโหระทึก 2 ใบ และกระบือ 2 ตัว จะได้รับการยกย่องเป็น “เล็ม” (ตำแหน่งขุนนางที่ไม่มีการสืบสกุล) ในความเชื่อของกลุ่มชาวเผ่าโล (Lo หรือ Lae) และชาวเย่ย์ (Yueh) ต้นตระกูลกลุ่มไท-กะไดในเวียดนามโบราณ เชื่อว่ากลองมโหระทึกเป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจของหัวหน้าหรือผู้นำ

- กลองเป็นเครื่องประกอบพิธีสำคัญเกี่ยวกับความตาย โดยความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ ปรากฏไปทั่วทั้งภูมิภาคอุษาคเนย์ โดยเฉพาะกลุ่มข่าละเมิด ที่จะมีพิธีเกี่ยวกับการฝังศพเมื่อผู้เป็นเจ้าของกลองมโหระทึกตายและไม่มีทายาท ญาติจะต้องช่วยกันทุบกลองมโหระทึกของผู้ตาย จากนั้นก็เก็บเศษชิ้นส่วนกลองใส่ลงในหลุมฝังศพของผู้ตาย ชนพื้นเมืองในเวียดนามมีความเชื่อเกี่ยวกับกลองมโหระทึกว่า เมื่อหัวหน้าครอบครัวตายลงทายาทหรือญาติจะนำกลองมโหระทึกมาแขวนเหนือศพ เมื่อนำอาหารไปเช่นให้แก่ผู้ตายจะต้องตีกลองไปนั้นทุกครั้ง ชาว

กะเหรี่ยงในพม่าและทางภาคตะวันตกของไทย นิยมตีกลองมโหระทึกในงานศพเพื่อเรียกวิญญาณของผู้ตาย ซึ่งเชื่อว่าหลังความตายวิญญาณจะแปลงร่างเป็นนก นอกจากนี้ยังใช้กลองมโหระทึกเป็นแท่นวางเครื่องสังเวย ประกอบด้วยเขาสัตว์และข้าว

- **กลองใช้ตีในพิธีกรรมของฝน** จากรูปสัตว์ซึ่งประกอบที่ส่วนหน้ากลองและด้านข้างกลอง มโหระทึกโดยเฉพาะรูปกบหรือคางคก ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปกบที่ปรากฏบนหน้ากลองมโหระทึก ความเชื่อแบบปรัมภามิ เชื่อว่ากบและคางคกสามารถทำนายล่วงหน้าได้ว่าจะมีฝนตกหรือไม่ เนื่องจากธรรมชาติของกบและคางคกที่เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของอากาศ เมื่อฝนตกกบจะออกจากโพรงดินส่งเสียงร้องรอรับน้ำฝน ดังนั้นในพิธีขอฝนจึงมีกบและคางคกเข้ามาเกี่ยวข้อง ความเชื่อดังกล่าวปรากฏในทุกกลุ่มที่อยู่ในวัฒนธรรมกลองมโหระทึก ที่เป็นพิธีกรรมการบูชากบ และขับไล่ความอดอยาก

- **กลองใช้ตีเพื่อเพื่อการบำบัดโรคและขับไล่ภูตผี** ความเชื่อเกี่ยวกับการตีกลองมโหระทึกว่าเป็นการติดต่อสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถือเป็น การเชื่อเชิญและชุมนุมกันของสิ่งที่เป็นมงคล ในกลุ่มชนชาวเยห์ (Yueh) มีความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝังกันมาว่า การตีกลองขึ้นมาในแต่ละครั้งหนึ่งนั้น หมายถึงการขับไล่สิ่งชั่วร้าย และสามารถบำบัดรักษาโรคภัย ในความเชื่อของชาวข่าละเมิด ในประเทศลาวตีกลองมโหระทึกในฤดูกาลเก็บเกี่ยว โดยเมื่อเก็บเกี่ยวและนวดข้าวเสร็จ จะตีกลองบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อสังเวยผีบรรพบุรุษ เสียงกลองจะนำความยินดีแก่ผีบรรพบุรุษและไปสถิตที่ยุงข้าว เพื่อจะได้ช่วยคุ้มครองรักษาข้าว นัยยะว่าเป็นการเอาอกเอาใจเทพเจ้าแห่งข้าว และไม่ให้อุกขโมยไม่มีสัตว์ต่างๆ มาแทะกินข้าวที่เก็บไว้ได้

- **กลองใช้ตีเป็นสัญญาณในการสงคราม** การใช้กลองเพื่อการศึกษาสงครามนี้ปรากฏอยู่ทั่วไปทั้งภูมิภาคตลอดจนถึงบนหมู่เกาะที่ห่างไกล ซึ่งดูเหมือนจะถูกหล่อหลอมมาจากเส้นทางวัฒนธรรมและความเชื่อเดียวกัน ชาวจีนบางกลุ่มใช้กลองมโหระทึกในการทำสงครามโดยการตีกลองเพื่อบอกกล่าวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และอำนาจลี้ลับ เพื่อขอร้องให้ช่วยมีชัยชนะ และเป็นการข่มขวัญข้าศึก เป็นการสร้างความอึกเขมและขวัญกำลังใจแก่ทหารด้วย โดยกองทัพจะตีกลองมโหระทึกเพื่อรวบรวมไพร่พลออกศึก หลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบบนเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย พบประติมากรรมรูปนักรบมีกลองมโหระทึกแขวนอยู่ทางด้านหลัง บางครั้งยังมีการตีกลองมโหระทึกเพื่อแสดงถึงชัยชนะอีกด้วย

- **กลองใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ** กลองมโหระทึกนั้น ถูกปลูกฝังอยู่ในมิติตความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีการแห่ที่สำคัณในมโนคติของคนไท (ไต)-กะไดในดินแดนอุษาคเนย์ เช่นการใช้ตีในพิธีการทางน้ำ การเดินเรือ การออกล่าสัตว์หรือจับสัตว์น้ำขนาดใหญ่ (ปลาบึก) หรือเพื่อให้ผลผลิตทางด้านเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์ การตีกลองมโหระทึกมีตั้งแต่การ

ตีในงานพิธีกรรมกลุ่มของชนพื้นเมือง ตลอดจนถึงพระราชพิธีที่สำคัญของพระราชสำนัก คนไทยสยามที่ได้ยอมรับวัฒนธรรมกลองมโหระทึก ใช้กลองมะโหระทึกตีในงานมงคลตามวัด ตีในพิธีกรรมการแห่แห่สำคัญๆ ตลอดจนถึงงานพระราชพิธี และพระราชพิธีทางน้ำ นอกจากนั้นยังใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบพิธีการแต่งงานอีกด้วย (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ, 2554: ออนไลน์)

ในช่วงหลังคติความเชื่อเกี่ยวกับผีและวิญญาณบรรพบุรุษ ได้แปรเปลี่ยนไปจากอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติที่จับต้องไม่ได้ กับเรื่องวิญญาณผีดำ ผีหลวง ผีตานาย ผีอารักษ์ ผีบรรพบุรุษ ผีเสื้อเมือง ฯลฯ ได้ปรับเปลี่ยนมาจากการที่ชาวพื้นเมืองต่างรับคติความคิดเกี่ยวกับอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น จากอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่มีตัวตน เป็นพลังลึกลับแห่งธรรมชาติ ได้รับการปั้นแต่งให้เกิดเป็นพลังที่ดูแลปกป้องรักษา และเปลี่ยนผ่านความเชื่อดั้งเดิมให้มีตัวตนเกิดความใกล้ชิดกับสมาชิกกลุ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยการให้ความสำคัญด้านตำแหน่งอำนาจพลังอำนาจดังกล่าว ในช่วงนี้เอง ศาสนาผีในคติความเชื่อของผู้คนในอุษาคเนย์ ได้ถูกจัดระเบียบทางความคิดให้เป็นพลังอำนาจของผีที่อยู่ในชั้นฟ้า มีอำนาจในทางดลบันดาลให้เป็นไป เรียกกันว่า “ผีฟ้า” และมอบพลังอำนาจให้กับผีฟ้าผู้เป็นใหญ่ โดยแทนตำแหน่งนี้ว่า “แกน” หรือ “พญาแกน” ในบางครั้งจะพบคำว่า “แกนหลวง” หรือนามเมืองที่เกี่ยวกับคติความเชื่อเรื่องแกนนี้ เช่น เมืองแกนหรือเมืองแกน ในเดียนเบียนฟู ศูนย์กลางความเชื่อในระบบผีฟ้าพญาแกนของชาวไทดำ เวียดนาม และตลอดจนถึงคติการถือผีแกนของชาวไท-ไต-กะไต ทั้งในกลุ่มลาว และเหนือไปถึงกลุ่มจ้วง เป็นต้น

ความเปลี่ยนแปลงของอารยธรรมในช่วงประมาณ 5,000 ปีก่อนพุทธกาล โดยชนชาติอารยันจากเอเชียกลางได้บุกรุกเข้าไปครอบครองดินแดนทางเหนือของแม่น้ำสินธุในแคว้นปัญจาบ พร้อมทั้งการเกิดขึ้นของ “ประเทศอินเดีย” โดยเริ่มมีการนำเอาศาสนาพราหมณ์ เป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับการมามีอำนาจของชาวอารยัน ในขั้นต้นนั้นเป็นการนับถือภูตผีปีศาจ อำนาจต่างๆ ทางธรรมชาติที่ไม่สามารถอธิบายได้ ต่อมาการนับถือธรรมชาติต่าง ๆ จึงพัฒนามาสู่การทำรูปเคารพ และเทพต่างๆ มากมาย เช่น พระอินทร์ พระวิรุณ พระอัคนี และพระยม พิธีการเปลี่ยนผ่านระหว่างความเชื่อดั้งเดิม และการนำความเชื่อใหม่เข้ามาในสังคมบรรพกาลของอินเดียนั้นมีการจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนความชอบธรรมในการกระทำสิ่งใด โดยมีการนำคติของเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 4 มาเป็นปรัชญาความเชื่อลัทธินี้เองที่ได้พัฒนาการมาเป็นศาสนาพราหมณ์ โดยเป็นศาสนาที่ไม่มีศาสดาเป็นผู้ก่อตั้ง โดยการรวบรวมคำสอนคำอ้อนวอนของตนขึ้น บัญญัติใช้ให้เป็นปรัชญาและแนวทางเป็นครั้งแรกโดยกำหนดเป็นภาษาสันสกฤต เรียกว่า “พระเวท” (Veda) ซึ่งแปลว่าความรู้ คัมภีร์ ที่แต่งขึ้นครั้งแรก

เรียกว่า “ฤคเวท” (Rig-Veda) เป็นคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับบทสวดต่าง ๆ กล่าวถึงการสร้างโลก เพื่อสรรเสริญพระเจ้าอำนาจแห่งองค์เทวะ และธรรมชาติ

ต่อมาจึงได้เรียบเรียงคัมภีร์เพิ่มเติมตามลำดับคือ “ยชุรเวท” (Yajurveda) เป็นคัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับบทร้อยกรองบวงสรวงต่าง ๆ ใช้ในพิธีการบูชาที่ยุติเรียกว่า ยัญพิธีในทางศาสนา “สามเวท” (Samveda) เกี่ยวกับกลศาสตร์รวมทั้งสังคีตเป็นคัมภีร์บทสวดมนต์ สำหรับประกอบพิธีกรรม “อาถรรพเวท” (Atharveda) เกี่ยวกับเวทมนต์ คาถาต่าง ๆ ที่เน้นไปในทางไสยศาสตร์ ต่อมาคัมภีร์ทั้งสี่ได้กลายมาเป็นคัมภีร์สำคัญของศาสนาฮินดู เป็นศาสนาที่รวมพระเจ้าในทุกอย่างอย่างจริงปรากฏว่า มีพระเจ้ามากมาย เช่น พระอัคนี (ไฟ) พระโสม (จันทร์) พระอินทร์ พระอาทิตย์ พระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์ พระวิษณุ พระกฤษณะ พระราม และพระพิฆเนศ เป็นต้น สืบต่อมาในสมัยของไตรดายุค มีการทำพิธีกรรมมากขึ้นในยุคนี้

การแห่น้ำเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น ในรูปลักษณะของการแห่น้ำรูปลักษณะที่แสดงออกถึงความนอบน้อมบูชา ด้วยคติการเข้ามาของเทพ เทวดาเหล่านี้ ได้ถูกจัดวางให้มีระดับตามตำแหน่งหน้าที่และสถานะ ด้วยคติของภพภูมิที่แทนค่าออกมาในลักษณะของเทวดาลัษยต่างๆ ซึ่งได้รับการบูชาเช่นสรวงและร้องขอด้วยพิธีกรรมการแห่น้ำ และช่วงต่อมา คติการบูชาเทวดาผู้เป็นใหญ่นั้น ได้ถูกปรับเปลี่ยนโดยความเชื่อเกี่ยวกับมหาเทพ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจัดระบบความคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ปรัชญา และศาสนาครั้งที่สำคัญที่สุดของกลุ่มวัฒนธรรมอินเดีย จากจัดระเบียบทางความเชื่อฝ่ายเทวะให้มีที่มาโดยอ้างอิงจากตำนานและปกรณัมต่างๆ เพื่อยืนยันสถานะให้แก่องค์เทวะเหล่านั้น การกำหนดสถานะภาพขององค์มหาเทพ และมหาเทวีต่างๆ จากลำดับชั้นเทวดาทั้ง 4 มาเป็น องค์พรหมธาดา ศิวะเทพ และวิษณุ โดยในยุคนี้เรียกว่า “ยุคพระเวทย์” ดังนั้นพิธีกรรมการแห่น้ำจึงจะเป็นการแห่น้ำเพื่อเอาอกเอาใจของคัมภีร์มหาเทพ และการวิงวอนร้องขออำนาจแห่งองค์มหาเทพผู้มีอำนาจหน้าที่ในด้านที่ทรงอำนาจวาระนั้นๆ ดังที่ยังตกค้างอยู่ในคติความเชื่อปัจจุบัน อาทิขบวนแห่เครื่องสักการะและแห่องค์มหาเทพในงานวันศิวะราตรี และงานพิธีนวราตรี ซึ่งชาวฮินดูผู้ศรัทธาจากทั่วประเทศอินเดีย จะพากันมาเฉลิมฉลองพิธีมหาศิวะราตรี โดยเข้าพิธีการอาบน้ำและสวดมนต์ มีการกล่าวว่าพระนามพระศิวะและพระนางปารวตีในคำคืนศิวะราตรีนี้ ในขณะที่สตรีที่เข้ามาร่วมในพิธีการแห่น้ำ ต่างมีความเชื่อว่าการสักการบูชาที่จริงใจต่อองค์พระศิวะในวันนี้จะช่วยล้างบาปทั้งหมดได้ โดยจะมีการแห่น้ำนำมาจากแม่น้ำคงคา ดอกไม้ และขนมหวานมาถวายแด่องค์มหาเทพที่เทวสถาน และการแห่น้ำองค์มหาเทพไปยังท้องถนนเพื่อให้ประชาชนได้สักการะ (สุภาววรรณ, 2554)

การสนธิความเชื่อดังกล่าวในอินเดียช่วงพุทธศตวรรษที่ 6 เป็นช่วงที่ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูได้จากอินเดียเข้าสู่จุดที่เจริญสูงสุด ได้แพร่กระจายมายังดินแดนอุษาคเนย์และสุวรรณภูมิ

ความเปลี่ยนแปลงด้านตำแหน่งและสิทธิอำนาจของกลุ่ม “เทวะ” เดิม ในครั้งนี้เอง ศาสนาผีในคติความเชื่อของผู้คนในอุษาคเนย์ ได้รับการสนธิกันระหว่างพลังอำนาจของผีผู้เป็นใหญ่ หรือที่เรียกกันว่าผีฟ้า หรือแถน – พญาแถนเข้ากับสัญลักษณ์ในเชิงที่เป็นรูปลักษณะ โดยการปั้นแต่งให้ตัวแถนหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาตินั้น คงอยู่ในสภาวะของเทวะ หรือเทวดา และมีประธานของเทวดา ที่เคยดำรงตำแหน่งความเป็นแถนหลวง หรือพญาแถน เข้ามาแสดงภาพลักษณะเป็นเทพเจ้าแห่งท้องฟ้าที่เรียกกันว่า “พระอินทร์” อีกด้วย

การยอมรับนับถือและคติการบูชาแบบพราหมณ์ ซึ่งเป็น การปรับเปลี่ยนแนวคิดและภาพลักษณะของความเชื่อดั้งเดิมในอุษาคเนย์ให้แปรเปลี่ยนไปจากสังคมเกษตรกรรม สังคมบรรพกาลเป็นมีบทบาทอย่างมากต่อวิถีชีวิต โดยการรวมเอาความเชื่อเรื่องราวของผี และวิญญาณบรรพบุรุษ มาผนวกรวมกับคติเรื่องเทพเจ้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู รูปแบบของพิธีกรรม โดยเฉพาะกระบวนการแห่น้ำในสังคมวัฒนธรรมอุษาคเนย์ จากสังคมบรรพกาลจึงได้มีการปรับเปลี่ยนไป จากที่ได้แสดงออกถึงความพยายามที่จะสื่อสารกับวิญญาณบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงไปในด้านการรองรับใช้และสนับสนุนความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ภาพภูมิ และปรัชญาทางศาสนา ความเชื่อ ที่มาพร้อมกับศาสนาพราหมณ์-ฮินดูโดยมีการสร้างเทวรูป หรือรูปเคารพ และสถานที่เคารพให้เปรียบประดุจวิมานของเทพเจ้า และคติการอวตารลงมาเกิดเพื่อปราบทุกข์ภัยให้กับประชาชน การวางบทบาทและสถานะของคนในสังคมมีความเข้มข้นชัดเจนขึ้น จากระบบวรรณะและบทบาทที่สืบทอดทางสายเลือด โดยอ้างอิงหลักฐานจาก แผ่นหินสลักรูปกองทัพข้านมีเมืองโมเฮนโจดาโร และ ฮาร์ปปา อันเป็นการแสดงออกถึงคติความเชื่อ ที่มีการใช้ช่างมาเป็นพาหนะในการแห่น้ำ อันเป็นการเชิดชูอิสริยยศของชนชั้นปกครองหรือเทพเจ้า

ผู้ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้าก็จะได้รับการยกย่องเชิดชู เช่นกษัตริย์ ซึ่งคงสถานะเป็นภาคหนึ่งของเทพเจ้า หรือเป็นภาพแทนของเทพเจ้านั้นๆ และผู้ที่ทำการสื่อสารหรือติดต่อกับทวยเทพได้ก็คือ นักบวชหรือพระ ดังนั้นพระจึงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ และเปรียบเสมือนตัวแทนของเทพเจ้า เทวดาลัย หรือวัด ภาพของพระราชวัง จึงกลายเป็นสถานที่สถิตของเทพเจ้า เป็นที่ประกอบพิธีกรรม เป็นศูนย์กลางของการปกครอง และเป็นแหล่งผลิตงานศิลปะที่มีคุณค่ายิ่ง จึงนับว่าการสร้างสรรค์ศิลปะสมัยนี้มีแรงผลักดันมาจากความเลื่อมใสในศาสนา และการเอาใจเทพเจ้าซึ่งแสดงออกในรูปลักษณะขบวนแห่น้ำอย่างวิจิตรตระการตา เช่น ภาพจำหลักหินฝามนังรอบพระเบียงคต ภายในปราสาทหินนครวัด ซึ่งเป็นศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีลักษณะเป็นภาพหุ่นต่ำ ตัวภาพแสดงเนื้อหาขบวนแห่น้ำพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ที่อยู่ในสถานะกษัตริย์หรือสมมุติเทพ ตามคติเทวราช รายล้อมด้วยเครื่องสูงและร่ม รวมทั้งขบวนช้างม้าข้าราชการบริวารอย่างยิ่งใหญ่

ขบวนแห่แห่ดังกล่าว มีลักษณะในการแสดงออกถึงแสนยานุภาพอันเกรียงไกรของ กองทัพ อึ้ง ยังเป็นการแสดงออกถึงคติความเชื่อในระบบเทวราช อันมีกษัตริย์เป็นภาพแทนของ เทพเจ้าด้วย (ชำนานู สัจจะโชติ, 2549) และเมื่อเริ่มมีศาสนาพุทธ วิถีชีวิตและความเชื่อของคนใน ดินแดนสุวรรณภูมิได้เปลี่ยนไป จากเดิมที่เคยนับถือคตินพราหมณ์-ฮินดูอย่างเหนียวแน่น ก็หันมา เริ่มนับถือและยอมรับพระพุทธรูปศาสนามากยิ่งขึ้น ในช่วงนี้เองที่คติการบูชาพระอินทร์ของกลุ่ม อารยันในยุคแรกเริ่ม ได้กลับมามีอิทธิพลและส่งผลให้กับความเชื่อในอุษาคเนย์ ซึ่งแพร่เข้ามาทาง อิทธิพลความเชื่อในพระพุทธรูปศาสนา พิธีกรรมการแห่แห่จากเดิมที่เคยเป็นเครื่องแสดงออกถึง สัญลักษณ์ที่แทนความหมายคติความเชื่อทางจักรวาล ที่สื่อผ่านร่างมนุษย์ที่ดำรงตำแหน่งเป็น สมมุติเทพ ก็ได้ถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นการปรนนิบัติดูแลและแห่แห่เพื่อการพระพุทธรูปศาสนามาก ยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ดีรูปแบบและลักษณะหรือบทบาทของขบวนแห่แห่นั้น ยังคงมีบริบทที่ คล้ายคลึงกัน ดังจะเห็นได้จากหลักฐานภาพจำหลักหินที่เป็นพุทธสถาน บุโรพุทโธอันศักดิ์สิทธิ์ โดยกษัตริย์ราชวงศ์ไศเลนทร์ ตั้งอยู่บนเนินสูงของเกาะชวา ซึ่งถือเป็นพุทธสถานที่เป็น โบราณสถานขนาดใหญ่ เป็นศูนย์รวมความเชื่อของศาสนาพุทธนิกายมหายาน ซึ่งภาพจำหลักหิน ที่ปรากฏก็มักจะเป็นภาพพุทธประวัติ และชาดกต่างๆ ที่ยังเน้นให้เห็นภาพลักษณะของการแห่แห่ ในระบบความคิดสมมุติเทพ ตามคติเทวราช ซึ่งเนื้อเรื่องที่ปรากฏในชาดก ตัวละครที่เป็นพระ โพธิสัตว์ มักจะถูก-rayล้อมด้วยเครื่องสูงและร่ม รวมทั้งขบวนผู้คนมากมาย ซึ่งเป็นความต่อเนื่องที่ ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู (ชำนานู สัจจะโชติ, 2549)

ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่า ผู้คนที่อยู่อาศัยในดินแดนอุษาคเนย์นี้ มีวัฒนธรรมการแห่แห่ที่ มุ่งเน้นการเทิดทูน การบูชาและความต้องการที่จะติดต่อสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้า เพื่อให้ เทพเจ้าเกิดความพึงพอใจ และบันดาลความสุข ความดีงามมาให้ เพื่อให้มีชีวิตที่เป็นปกติสุข มี ความอุดมสมบูรณ์ และความคาดหวังถึงภพภูมิที่ดีกว่าในโลกหลังความตาย ด้วยการได้ไปรวมอยู่ กับดินแดนแห่งเทพเจ้า การแห่แห่ในทัศนะและความเชื่อของผู้ที่อยู่ในอุษาคเนย์นั้น จึงถือได้ว่าเป็นเรื่องราวที่มีพิธีรีตอง มีบริบทและบทบาทที่สำคัญต่อการแสดงออกทางสังคม และได้รับการ ยึดถือให้เป็นการแสดงออกที่สำคัญในการปรนนิบัติดูแลสิ่งที่พึงแก่การเคารพ

2.1.2 รูปแบบของขบวนแห่แห่

รูปแบบการจัดขบวนแห่แห่นั้นมักเป็นไปตามบริบทของแต่ละขบวนในวัฒนธรรมต่างๆ โดยแต่ละขบวนแห่แห่ จะมีลักษณะและหน้าที่ในการจัดรูปขบวนที่แตกต่างกันในแต่ละวาระและ โอกาส ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสิ่งแวดล้อม สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของพื้นที่ แต่ละ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันก่อให้เกิดขบวนแห่แห่ขึ้น การจัดขบวนแห่แห่นั้นเป็นการ

ตอบสนองความต้องการในการแสดงออกทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ตามคติความเชื่อและปรัชญาทางศาสนา อย่างไรก็ตาม ขบวนการเหล่านี้แต่ละวัฒนธรรมนั้น ยังต้องคำนึงถึงกรอบจารีตทางสังคมที่เหมาะสมต่อสภาพสังคมนั้นๆ ด้วย หากแต่ขบวนการเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยความต้องการและความพึงพอใจของคนใดคนหนึ่ง สังคม แต่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นั้นจึงจะเป็นปัจจัยสำคัญ จึงจะถือว่าเป็นการແหน้ที่สมบูรณ์และสร้่างสรรค์

ทั้งนี้ขบวนการແหน้ เช่น การແหน้ประท้วงทางการเมือง การชุมนุมกันทางที่ ไม่สร้่างสรรค์ การใช้ความรุนแรงทั้งในด้านการแสดงออกและความคิด ฯลฯ ผู้วิจัยจัดว่าเป็นการແหน้ประเภท “ไม่สร้่างสรรค์” จึงไม่นำมาศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้

รูปแบบขบวนการແหน้ในแต่ละวัฒนธรรมมีหลายประเภท อาทิเช่น การແหน้บวงสรวงบูชา, การແหน้ตามคติความเชื่อเรื่องความดีงาม, การเฉลิมฉลอง, การແหน้ในเทศกาลประเพณีทางศาสนา, การແหน้เพื่อการขับไล่สิ่งชั่วร้าย, การແหน้เพื่อแสดงแสนยานุภาพ, การແหน้เพื่อให้เกียรติแสดงความเป็นมิตรไมตรี, การແหน้เพื่อแสดงความสิโรราบ สวามิภักดิ์ และการขบวนการແหน้เพื่อแสดงความเคารพและไว้อาลัย โดยรูปแบบขบวนการແหน้ดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

- การແหน้เพื่อการบวงสรวงบูชา

ขบวนการແหน้เพื่อแสดงออกถึงการเคารพยำเกรง และการเทิดทูนบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่พึงเคารพ ปราภฏโดยทั่วไปในทุกวัฒนธรรมในอุษาคเนย์ แต่มักจะเด่นชัดในกลุ่มผู้นับถือศาสนาพุทธ หรือพราหมณ์-ฮินดู ตัวอย่างเช่น ในการແหน้เครื่องสักการะไปยังเทวสถาน ในกลุ่มวัฒนธรรมฮินดู ซึ่งมีลักษณะที่โดดเด่นและมีความประณีตเป็นอย่างมาก หรือพิธีกรรมการແหน้เพื่อการบวงสรวงบูชาในพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ปราภฏหลักฐานในตำนานพระธาตุ กล่าวคือ ประมาณ พ.ศ.1773 พระเจ้าสามพี่น้อง คือ พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช พระเจ้าจันทรภาณุ และพระเจ้าพงษาสุระ กำลังเตรียมการสมโภชพระบรมธาตุเจดีย์อยู่นั้น คลื่นได้ซัดเอาผ้าแถบใหญ่ยาวผืนหนึ่ง ซึ่งมีลายเขียนเรื่องพุทธประวัติ อันเรียกว่า “พระบฏ” ขึ้นที่ชายหาดปากพนัง เมืองนครศรีธรรมราช ก่อนที่จะถึงวันสมโภชพระบรมธาตุไม่มากนัก ชาวปากพนังได้เก็บผ้านั้นไปถวายพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช พระองค์ได้รับสั่งให้ชักผ้า “พระบฏ” จนสะอาด แต่ลายเขียนภาพพุทธประวัติไม่ลบเลือน ยังคงสมบูรณ์ดีทุกประการ จึงสั่งให้ประกาศหาเจ้าของ ได้ความว่าชาวพุทธกลุ่มหนึ่งจํานวนราวร้อยคน จากเมืองอินทปัตต์ มีพระชาวอริยพงษ์เป็นหัวหน้า จะเดินทางไปลังกาเพื่อนำผ้าพระบฏไปบูชาพระพุทธบาทในลังกา แต่ถูกพายุพัดเรือแตก

มาขึ้นที่ฝั่งเมืองนคร มีคนรอดชีวิตราวสิบคน พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราชทรงพิจารณาเห็นว่าควรนำผ้าพระบฏนั้นไปห่มพระบรมธาตุเจดีย์ เนื่องในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุ เจ้าของผ้าพระบฏซึ่งรอดชีวิตก็ยินดี ต่อมาจึงเกิดเป็นภารกิจประจำปีของกษัตริย์และเจ้าเมืองนครทุกสมัย ในการที่จะต้องจัดให้มีการสมโภชพระบรมธาตุ และแห่แห่นพระบฏขึ้นห่มพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครฯ เพื่อเป็นพุทธบูชา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่องค์พระมหากษัตริย์หรือเจ้าเมือง ตลอดจนพลเมือง และพืชพันธุ์ธัญญาหาร ซึ่งชาวเมืองผู้เป็นพุทธศาสนิกชนก็นิยมศรัทธาร่วมด้วยอย่างแข็งขันคับคั่งทุกปี ต่อมากลายเป็นธรรมเนียมประเพณี เป็นสัญลักษณ์เมืองนครฯ ทั้งนี้เพราะว่ามีกระทำการอยู่ที่นี้ที่เดียว ธรรมเนียมหรือประเพณี เจ้าเมืองแห่พระบฏขึ้นธาตุที่กล่าวนี้ แม้ในรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นระยะที่เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ถูกลดศักดิ์ลดฐานะ จากกษัตริย์ลงเป็นเจ้าเมือง ในสมัยรัชกาลที่ 2 และครั้งจัดระบบปกครองหัวเมืองใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ยังคงยึดถือพิธีการแห่แห่นผ้าขึ้นธาตุสืบธรรมเนียมอย่างเคร่งครัด และเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนใกล้เคียงเข้าร่วมอย่างคับคั่งเอิกเกริกทุกปีเสมอมา (ท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2552: ออนไลน์)

- การแห่แห่นตามคติความเชื่อเรื่องความดีงาม, การเฉลิมฉลอง และการแห่แห่นในเทศกาลประเพณีทางศาสนา

ขบวนแห่แห่นซึ่งเป็นการจัดตั้งขึ้นในเทศกาลประเพณีที่สำคัญ เพื่อเป็นการตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเป็นการทำให้ทราบถึงช่วงเทศกาล หรือฤดูกาลนั้นๆ ยกตัวอย่างเช่น ขบวนแห่แห่นในเทศกาลตรุษ และสงกรานต์ประเพณี ขบวนแห่แห่นซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองเพื่อจุดประสงค์ทางการตอบแทนและย้ำเตือนถึงฤดูกาลที่กำลังเริ่ม หรือเปลี่ยนผ่าน การจัดขบวนแห่แห่นแบบนี้ มักจะเป็นไปในด้านการเฉลิมฉลองและมอบสิ่งที่ดีงามให้แก่กัน นอกจากนั้นยังมีการแห่แห่นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงยามว่างเว้นจากการทำงาน การแห่แห่นที่ปรากฏในสังคมเกษตรกรรมโดยทั่วไปในดินแดนอุษาคเนย์ ที่ซึ่งมุ่งเน้นการสนุกสนานรื่นเริง เช่น พิธีการแห่แห่นบุญบังไฟ ซึ่งนิยมทำกันในเดือนหก ถือเป็นประเพณีสำคัญที่จะขาดไม่ได้ ตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน เพื่อความคาดหวังให้ฟ้าฝนก็จะตกต้องตามฤดูกาล เพื่อการกสิกรรมและเกิดความอุดมสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัย และเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วเสร็จ ก็มักจะให้มีการแห่แห่นร้องรำด้วยความสนุกสนานเพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าจากการตรากตรำทำงานมาตลอดทั้งปี กับทั้งเป็นกิจกรรมอันเนื่องมาจากความเชื่อของศาสนา ซึ่งถือเป็นศาสนพิธีอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น การทำบุญกฐิน มีมาแต่โบราณกาล เพราะมีพุทธบัญญัติให้พระภิกษุแสวงหาผ้า และรับกฐินได้ตามกำหนดเวลาดังกล่าว บุญกฐินเป็นการถวายผ้าแต่สงฆ์ซึ่งจำพรรษาแล้ว มีกฐินราษฎร ได้แก่ กฐินที่ประชาชนร่วมกันจัดให้มีขึ้น และกฐินหลวง ซึ่งพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก นั้น

จะต้องเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินตามพระอารามหลวงต่าง ๆ กฐินพระราชทาน คงสงวนพระอารามหลวงที่สำคัญทั้งในพระนครและต่างจังหวัด ไว้รวม 16 พระอาราม สำหรับที่จะได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงทอดเอง เสด็จพระราชดำเนินด้วยพระองค์เองเพียงปีละ 8 หรือ 9 พระอาราม การเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน โดยขบวนแห่ทั้งทางบกและทางเรือ ตามประเพณีโบราณ ขบวนแห่สำหรับพระมหากษัตริย์นั้นมียู่ 9 ขบวน ขบวนทางน้ำ 5 ขบวน และขบวนทางบกอีก 4 ขบวน นอกนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชวงศ์หรือองคมนตรี หรือบุคคลที่สมควรเป็นผู้แทนพระองค์ไปเป็นผู้ถวายผ้าพระกฐินแทน (วัศกร เซาว์พีระพงศ์, 2554)

- การขนแห่เพื่อการขับไล่สิ่งชั่วร้าย

ขบวนแห่แห่เพื่อจุดประสงค์ทางด้านขับไล่สิ่งชั่วร้ายและสิ่งอัปมงคล ซึ่งมักจะเกิดจากความไม่ปกติสุขของคนในสังคม เช่น โรคทำและภัยพิบัติ อันเนื่องมาจากวิทยาการทางการแพทย์ไม่เจริญ จึงเชื่อว่าเป็นเพราะสิ่งชั่วร้าย และเสนียดจัญไร กษัตริย์หรือเจ้าเมืองจึงต้องประกอบพิธีกรรมการขับไล่ด้วยการแห่แห่ เช่น “พิธีสัมพัจฉรฉินท์”¹ โดยเริ่มมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ซึ่งมีโรคห่าระบาด ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการทำพิธีการขับไล่สิ่งชั่วร้าย ทั้งพิธีกรรมสายพุทธ และพราหมณ์ โดยโปรดให้มีการทำเงินตราโมโปรยทั่วกำแพงเมือง เงินตราโม (นมัส หรือ นวะ) มีสัญลักษณ์เป็นตัว “น” (ตวนะ) สร้างขึ้นจากโลหะทั้ง 9 ชนิด ทองคำ ทองอุไร ทองแดง เงิน เหล็ก สังกะสี พรอท พลวง และ ตะกั่ว มีความศักดิ์สิทธิ์สามารถขับไล่โรคห่าจัญไรกาลบ้านกาลเมือง พิธีการที่สลับซับซ้อนทั้งในด้านพุทธคุณและเทวคุณ เมื่อเสร็จสิ้นพิธีแล้ว ก็จะมีการแห่แห่ไปรอบๆ เมืองเพื่อชดน้ำมนต์พร้อมทั้งโปรยปรายเงินดังกล่าว บทบาททางด้านพิธีกรรมการแห่แห่ คือมีการแสดงเป็นแม่มดสมมติเป็นความชั่วทั้งปวง พิธีไล่แม่มดจะทำโดยการไล่ตีแม่มดด้วยตะบองเพชร² เพื่อให้แม่มดวิ่งออกนอกเมือง มีการพรหมน้ำมนต์ตลอดทาง เมื่อพิธีกรรมไล่แม่มดเสร็จสิ้น ชาวเมืองกลับบ้านเพราะถือว่าต่อไปนี้เมืองจะมีแต่ความสงบสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง ทั้งนี้เพราะสิ่งชั่วร้ายถูกไล่ออกนอกเมือง พิธีไล่แม่มดของเมืองนครได้ล้มเลิกภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เกิดโรคทำในแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงโปรดฯ ให้ตั้งพิธีขับไล่โรคนี้ขึ้น เรียกว่า “พิธีอาพาธพินาศ” โดยจัดขึ้นที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มีการยิงปืนใหญ่รอบพระนครตลอดคืน อัญเชิญพระแก้วมรกตและพระบรม

¹ พิธีสัมพัจฉรฉินท์ แปลว่า พิธีทำบุญสิ้นปี หรือ การขับไล่แม่มดของชาวนครศรีธรรมราช

² ทำด้วยใบตาลหรือใบลานที่ตัดออกมาเป็นใบๆ ขมวดที่ปลายเป็นปมแล้วลงคาถาด้วยอักษรขอม

สารวิริกาตุออกแห่ มีพระราชาคณะไปรยทานและพรมน้ำพระพุทธมนต์ตลอดทาง ทรงทำบุญเลี้ยงพระ โปรดให้ปล่อยปลาปล่อยสัตว์ และประกาศไม่ให้ประชาชนฆ่าสัตว์ตัดชีวิต อยู่กันแต่ในบ้านโรคห่าจึงสงบลง

- ขบวนแห่เพื่อแสดงแสนยานุภาพ

ขบวนแห่เพื่อแสดงออกถึงความพร้อมของกองทัพเพื่อแสดงออกถึงแสนยานุภาพและความพร้อมของการศึกสงคราม ที่เรียกว่า “การสวนสนาม” เป็นการกระทำการแห่ด้วยไพร่พลที่เป็นพลทหารและอาวุธ ยุทโธปกรณ์ที่คับคั่งไปด้วยแม่ทัพนายกอง เพื่อการแสดงออกถึงอำนาจ บารมี และความเชี่ยวชาญพร้อมพรั่งทางการทหาร เช่น ขบวนของชาว “เสียมกุก” และกองทัพอันยิ่งใหญ่ของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 2 ในภาพจำลองหลักหินรอบระเบียงคด ศาสนสถานนครวัด (ชานาญ สัจจะโชติ, 2549) ซึ่งเป็นภาพขบวนเสด็จของพระเจ้าสุริยวรมัน โดยพาหนะเป็นช้างศึก และรายล้อมด้วยเครื่องสูงพร้อมด้วยทหารหาญ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแห่เพื่อการศึกษาสงครามตามประเพณี ประเพณีการสวนสนามเพื่อแสดงแสนยานุภาพแล้วนั้น ยังเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่กระทำสืบต่อกันมา เพื่อเป็นการแสดงออกถึงพระบารมีของกษัตริย์หรือพระเจ้าแผ่นดิน โดยการแห่เพื่อแสดงแสนยานุภาพ อันเนื่องมาจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษก โดยอาจจะเรียกว่าเป็น “การเสด็จเสียบพระนคร” มีการจัดรูปขบวนแห่ทั้งทางบกและทางน้ำ แต่มักจะเป็นขบวนทางบกที่เรียกว่า “ขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค” เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการเสด็จออกให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมี เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เดิมจะเสด็จเข้ากระบวนรอบพระราชมณเฑียรที่ประทับ เพื่อให้พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูลละอองพระบาท ได้ร่วมกันถวายพระพรและชื่นชมพระบารมี เจกเช่นเดียวกันกับการแห่เพื่อฉลองชัยชนะ ฉลองความสำเร็จ เมื่อรบทัพจับศึกมาและได้รับชัยชนะ ก็มักจะมีการแห่เพื่อเฉลิมฉลองและให้ข้าแผ่นดินได้ร่วมชื่นชมพระบารมีเช่นเดียวกัน

- การแห่เพื่อให้เกิดเกียรติแสดงความเป็นมิตรไมตรี และขบวนแห่เพื่อแสดงความสิโรราบ สวามิภักดิ์

ขบวนแห่เพื่อเป็นการแสดงออกทางสังคมเพื่อแสดงออกถึงความยินดีและความเป็นมิตรไมตรี โดยมากจะเป็นลักษณะการเจริญความสัมพันธ์กันในฐานะทูต เพื่อเชื่อมหรือเพิ่มระดับความสัมพันธ์กันระหว่างอาณาจักร ที่มักจะให้มีการแห่เครื่องบรรณาการ หรือเครื่องแทนตัวของกษัตริย์ เจ้าเมือง ไปยังบ้านเมืองอาณาจักรที่จะเจริญสัมพันธ์ทางการทูตด้วย ดังเช่นในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้ปรากฏหลักฐานจากบันทึกการเดินทางของชาวต่างประเทศ เพื่อ

เจริญสัมพันธไมตรีกับกรุงศรีอยุธยาเพื่อการติดต่อค้าขาย ในราว พ.ศ.2054 รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 โดยที่ตลาดคู่ค้าสำคัญ คือ จีน มะละกา กัมพูชา และเบงกอล ในบันทึกยังกล่าวต่อไปอีกว่าพระเจ้าแผ่นดินสยามส่งผู้แทนพระองค์ไปพบอัลฟองโซ เดอ อัลบูร์เกอร์กี ผู้สำเร็จราชการโปรตุเกสที่เมืองมะละกา และได้พระราชทานขันทองคำสำหรับดื่มเหล้าและดาบทองคำเพื่อขอความสนับสนุนช่วยเจรจาให้รัฐบาลโปรตุเกสคืนเมืองมะละกาให้แก่กรุงศรีอยุธยา จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาทรงมอบเครื่องบรรณาการของขวัญ ของกำนัล โดยนิยมใช้ทองคำที่ประดิษฐ์เป็นงานศิลปะชั้นสูงในการแลกเปลี่ยนพระราชศุภอักษรศาสตร์ หรือพระสุพรรณบัฏกับกษัตริย์ต่างประเทศ ในช่วงสมัยอยุธยาตอนกลางก็ยังคงดำรงประเพณีการเจริญสัมพันธไมตรีทางการทูตอย่างต่อเนื่อง หรือในขบวนแห่น้ำพระราชสาส์นของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชไปถวายพระเจ้าหลุยส์ ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส ณ พระราชวังแวร์ซายน์ เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกันระหว่างราชอาณาจักรซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกัน

ขบวนแห่น้ำเครื่องราชบรรณาการนั้นมีด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ การแห่น้ำเครื่องราชบรรณาการเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีสำหรับเชื่อมความสัมพันธ์ทางการทูต และขบวนแห่น้ำถวายเครื่องราชบรรณาการเพื่อแสดงออกถึงการยินยอมอยู่ใต้อำนาจ ซึ่งมีความแตกต่างกันโดยรูปแบบเป็นการแห่น้ำเครื่องราชบรรณาการ คือสิ่งของที่มีค่าที่อยู่ในธรรมเนียมประเพณีของหัวเมืองขึ้นและประเทศราช ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการที่ได้กำหนดไว้ในธรรมเนียมหรือมณฑลพิธีบาลของแต่ละอาณาจักรให้แก่เจ้าประเทศราช ดังเช่นเจ้าหัวเมืองประเทศราชที่พึงกระทำการแห่น้ำเป็นต้นไม้เงินต้นไม้ทองให้แก่กรุงศรีอยุธยาทุกๆ 3 ปี เพื่อแสดงว่ายอมสวามิภักดิ์หรือยอมอยู่ใต้อำนาจเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อเมืองนั้นๆ ซึ่งเครื่องบรรณาการนั้นจะเป็น สิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ แก้วแหวน เงิน ทอง จันกระตัง บุตรธิดา ของเจ้าเมือง ซึ่งอยู่ในฐานะองค์ประกันอีกด้วย

- ขบวนแห่น้ำเพื่อแสดงความเคารพและไว้อาลัย

ขบวนแห่น้ำเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความอาลัยรัก ในการส่งผู้ถวายชนม์ยังสุสานหรือฌาปนสถานเป็นพิธีกรรมที่มีการกระทำสืบเนื่องกันมายาวนานนับตั้งแต่โบราณกาล อันเป็นการแสดงออกถึงความอาลัยรัก ผู้ตาย ด้วยการนำสิ่งของสัมภาระและข้าวของ รวมทั้งเครื่องสักการะไปส่งผู้ตายเพื่อให้ได้ใช้สอยยังโลกหน้า อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกทางสังคมและอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของผู้ถวายชนม์อีกด้วย ซึ่งมีหลักฐานความเป็นมาในด้านการปฏิบัติที่ยาวนานนับพันปี จากหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดี ภายในถ้ำผีแมน อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งภายในถ้ำแห่งนี้พบโบราณวัตถุที่สำคัญมากมาย เช่น เศษภาชนะดินเผา เมล็ดพืช เครื่องมือหิน ชิกฟันและกระดูกของมนุษย์ รวมทั้ง "โลงผีแมน" ที่มีลักษณะเป็นท่อนไม้ที่ถูกขุดตรงส่วนกลางออกเป็นร่องคล้ายเรือ

หรือรางไม้ ใส่อาหารให้สัตว์เลี้ยง มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ โดยโถงขนาดใหญ่จะถูกวางอยู่บนคาน โดยใช้เสา 4-6 ต้น ตั้งกับพื้นถ้ำและเสาแต่ละคู่จะถูกเจาะเป็นช่องเพื่อสอดคานไว้วางพาดโถงผีแมน ซึ่งแสดงออกให้ทราบถึงพิธีการปรนนิบัติผู้วายชนม์ อันเป็นพิธีกรรมอันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการแห่น้ำมาแต่โบราณตามความเชื่อเรื่องผี ในยุคหลังที่มีความประณีตและมีระบบความคิดที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นชนชั้นปกครอง ที่นอกจากจะมีพิธีกรรมการแห่น้ำพระศพแล้ว การตั้งเครื่องบูชาพระศพที่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนที่สุด คือการขุดค้นทางโบราณคดีที่สุสานจักรพรรดิจินซี ตำบลหลินถิง เมืองซีอัน มณฑลส่านซี ที่ขุดค้นพบตุ๊กตาดินเผารูปทหารและรถม้าจำนวนมาก อยู่ภายในสุสานซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงพิธีกรรมศพที่ประณีต และขบวนแห่ทหารแม่ทัพนายกองที่เป็นเครื่องบูชาศพอย่างยิ่งใหญ่สมพระเกียรติ อันเป็นการจำลองขบวนแห่ในกระบวนทัพที่เกรียงไกร อันเป็นการแสดงออกถึงเครื่องใช้เมื่อครั้งยังดำรงชีวิตอยู่ อีกทั้งยังเป็นกระบวนทัพที่แสดงถึงการแห่น้ำได้เป็นอย่างดี ที่ชัดเจนกว่านั้นคือ ขบวนแห่น้ำพระศพในการพระเมรุ ของกษัตริย์และพระราชวงศ์ในแถบอุษาคเนย์ ที่มักได้รับจัดเตรียมและตกแต่งประดับประดารูปขบวนอย่างวิจิตรงดงาม ด้วยข้าวของเครื่องประกอบพิธีกรรมและสถานที่ปลงพระศพ อันอาจจะเป็นผลมาจากความเชื่อในคติเทวราช ตามแบบพราหมณ์-ฮินดู ที่เปรียบชนชั้นปกครองเทียบเท่ากับการอวตารของเทพเจ้า (ผู้จัดการรายวัน, 2551) นิธิ เอียวศรีวงศ์ อธิบายถึงภาพงานพระสุเมรุว่า

การทำศพเจ้านายชั้นสูงนั้นตั้งอยู่บนฐานความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการศพอยู่สามอย่าง คือ ความเชื่อดั้งเดิมที่ปรากฏในหมู่หลายชนชาติของอุษาคเนย์ ศาสนาฮินดู และพระพุทธศาสนา ทั้งสามส่วนนี้ประกอบพิธีขึ้นโดยผสมกลมกลืนกันแต่ความเชื่อดั้งเดิมเป็นแกน หลัก ส่วนอื่นประกอบเข้ามาในภายหลังและค่อนข้างจะอยู่ที่ผิวนอกของพิธีกรรมเป็น ส่วนใหญ่โดยนักประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นที่ยอมรับผู้หนึ่งเสนอความเห็นว่าการสร้างพระเมรุมาศเพื่อ "ทำศพ" เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ นั้น คงเริ่มมีมาแต่รัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง ซึ่งรับเอาประเพณีของเขมรเข้ามาหลายอย่าง แต่แทนที่จะสร้างด้วยศิลาขนาดใหญ่ ก็ทำเป็นเครื่องไม้ให้อลังการแทน จำลองเขาพระสุเมรุในพระราชพิธีขึ้นตามคติความเชื่อดั้งเดิมทางศาสนา (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2551)

พระเมรุมาศก็คือเขาพระสุเมรุอันเป็นที่ประทับของพระอินทร์ "บรรพบุรุษ" ของชาวอุษาคเนย์ได้ถูกเปลี่ยนหรือถูกปรับให้สอดคล้องกับความเชื่อของเทพเจ้าในศาสนาฮินดู-พุทธมานานแล้ว การนำเอาพระบรมศพขึ้นไปตั้งที่ยอดเขาพระสุเมรุก็คือ การส่งดวงวิญญาณคืนกลับไปสู่พระเป็นเจ้าโดยตรง หรือหากพูดด้วยภาษาความเชื่อดั้งเดิม คือการจำลองที่อยู่ของบรรพบุรุษขึ้น

บนพื้นโลกแล้วนำพระบรมศพไปส่งถึงที่ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2551) ดังนั้นเมื่อจะส่งสักการะพระศพ จึงถือเป็นการส่งเทพเจ้ากลับคืนสู่สวรรค์ จึงต้องแห่แห่ขบวนส่งเสด็จให้พร้อมพรั่งด้วยข้าวของเครื่องใช้มากมาย พร้อมด้วยเครื่องราชูปโภคที่ครบครัน และสถานที่ปลงพระศพให้ดังตามประดุจจะจำลองสถานวิมานเทวาลัยลงมาไว้ยังพื้นโลก

2.1.3 ภูมิหลัง จาริตและขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมล้านนา

อาณาจักรล้านนามีเป็นมายาวนานกว่า 700 ปี ปราบกฏที่อาณาจักรทั้งที่ได้รับการจารึกว่า “**ทสลกขเขตตนคร**” ซึ่งแปลว่า นครที่มีนาจำนวนสิบแสน (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2546: 1) หรือในชื่อนามเมืองในพระนามของกษัตริย์ เช่น พญากือนา (ตื้อนา) ซึ่งเป็นจำนวนนับแบบล้านนา ที่หมายถึงพื้นที่นาจำนวนมาก แต่เดิมนั้นนครรัฐโบราณจะไม่มีมาตราวัดที่ชัดเจน การกล่าวอ้างถึงพื้นที่ด้วยระบบ “นา” ดังเช่น “ล้านนา” จึงมีความหมายว่า ผืนที่น่านับล้าน เช่นเดียวกันกับ “สิบสองพันนา” ซึ่งใช้ระบบ “นา” เป็นสิ่งกล่าวอ้างถึงความกว้างใหญ่เช่นกัน ล้านนาในยุคสมัยก่อนที่จะก่อตั้งอาณาจักรช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 พบว่ามีชุมชนดั้งเดิมตั้งรกรากอยู่ก่อนแล้ว มีฐานะเป็นแคว้นแคว้นและนครรัฐ ซึ่งบริเวณนี้เป็นชุมชนดั้งเดิมของชาว “ลื้อวะ” ที่ตั้งรกรากในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบนมายาวนาน และแพร่กระจายไปสู่ภาคเหนือตอนบนตลอดจนถึงแคว้นแคว้นใกล้เคียง เช่น เชียงตุง และเมืองยองในสหภาพพม่า จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏนาม “**ปู่เจ้าลาวจก**” หรือ “ลาวจก”

ตามตำนานลวจังกราช³ ลูกหลานในราชวงศ์ลวจังกราชนี้ได้ปกครองแผ่นดินแคว้นยวนหรือโยนกมาโดยตลอดจนถึงกษัตริย์ลำดับที่ 25 คือ “**พญามังราย**” ราชบุตรแห่งพญาลาวเมง และพระนางเทพคำชาย อ้าวมิ่งจอมเมือง⁴ ได้แผ่อำนาจปราบหัวเมืองต่างๆ และร่วมกับพระสหายสองพระองค์คือ พญาจ่าเมือง และพญาร่วงที่ได้มาร่วมพิจารณาชัยภูมิเมือง และได้สถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้น ซึ่งได้กำหนดให้ “**นพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่**” หรือเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน เป็นศูนย์กลางของอาณาจักร ความเจริญรุ่งเรืองก็พัฒนาขึ้นอย่างเด่นชัดโดยลำดับ

โดยเฉพาะในสมัยของพญากือนา มีการเจริญทางการทูตและพุทธศาสนาจากอาณาจักรสุโขทัย พระพุทธศาสนานิกายลังกาวงศ์นี้ มีบทบาทอย่างมากในสังคมวัฒนธรรมล้านนา ความ

³ ราวต้นพุทธศตวรรษที่ 13 ปู่เจ้าลาวจก หรือ ลวจังกราช ครองเมือง “**หิรัญนครเงินยางเชียงแสน**” ลูกหลานของปู่เจ้าลาวจกได้ขึ้นครองเมืองต่อเนื่องกันมาหลายสิบคน และได้มีการสร้างเมืองใหม่เรียกว่า “**ภูกามยาวหรือพะเยา**” มีผู้ครองเมืองสืบมาจนถึงขุนเจือง (พุทธศตวรรษที่ 17) และพญาจ่าเมือง อาณาจักรหิรัญนครเงินยางเชียงแสนหรืออาณาจักรเงินยางนี้ประกอบด้วย เมืองเงินยาง เมืองไชยนาทรายณ์ เมืองล้านช้าง และเมืองเชียงรุ่งในสิบสองพันนา (นายตัวดี,นามแฝง, 2552 :1)

⁴ ตำแหน่ง “อ้าว” คือ ตำแหน่งของสตรีสูงศักดิ์ในล้านนา ซึ่งอาจเป็นรากเดิมของคำว่า “ยั่ว”, “หยั่ว” หรือ “อยู่หัว”

เจริญสูงสุดอยู่ในช่วงสมัยพญาติโลกราชซึ่งเป็นยุคทองของล้านนา เนื่องจากมีการทำนุบำรุง
เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้รุ่งเรือง สร้างวัดวาอารามสำคัญขึ้นหลายแห่งที่สำคัญคือการสังคายนา
พระไตรปิฎกขึ้นนับเป็นครั้งที่ 8 ของโลก นอกจากนั้นแล้วความเข้มแข็งทางด้านการเมืองการ
ปกครองยังแผ่อิทธิพลอย่างกว้างขวาง

ลำดับ	พระนามกษัตริย์	ปีที่ครองราชย์
1.	พญามังราย	พ.ศ. 1802 - 1860
2.	พญาไชยสงคราม	พ.ศ. 1860 - 1860
3.	พญาแสนพู (ครั้งที่ 1)	พ.ศ. 1861 - 1862
4.	เจ้าขุนเครือ	พ.ศ. 1862 - 1863
5.	พ่อท้าวน้ำถ้วม	พ.ศ. 1865 - 1867
6.	พญาแสนพู (ครั้งที่ 2)	พ.ศ. 1867 - 1870
8.	พญาผายู	พ.ศ. 1888 - 1910
9.	พญาเกือนา (ต้อนา)	พ.ศ. 1910 - 1931
10.	พญาแสนเมืองมา	พ.ศ. 1931 - 1943
11.	พญาสามฝั่งแกน	พ.ศ. 1944 - 1985
12.	พญาติโลกราช	พ.ศ. 1985 - 2030
13.	พญายอดเชียงราย	พ.ศ. 2030 - 2038
14.	พระเมืองแก้ว ⁵	พ.ศ. 2038 - 2068
15.	พระเมืองเกษเกล้า ครั้งที่ 1	พ.ศ. 2068 - 2081
16.	เจ้าชาย หรือ เจ้าชายคำ	พ.ศ. 2081 - 2086
17.	พระเมืองเกษเกล้า ครั้งที่ 2	พ.ศ. 2086 - 2088
18.	พระนางจิระประภา	พ.ศ. 2088 - 2089
19.	พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ⁶	พ.ศ. 2089 - 2090
20.	พระเจ้าเมกุฏิสุทธิวงศ์	พ.ศ. 2094 - 2101

ตารางที่ 1 ราชนามกษัตริย์แห่งล้านนา

⁵ หรือ พระเจ้าติลกปนัดดาธิราช

⁶ กษัตริย์เมืองล้านช้าง หลวงพระบาง

ความล่มสลายเริ่มขึ้นในปลายราชวงศ์มังราย เมืองเชียงใหม่ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าในฐานะประเทศราช ต้องส่งส่วยบรรณาการ และต้องเข้าเฝ้ากษัตริย์พม่าปีละครั้ง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2546: 4) ยาวนานนับสองร้อยกว่าปี จนกระทั่งถึงจุดเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ ในช่วงที่ผู้รั้งเมืองภายใต้อำนาจของพม่า ไปเข้ากับกองทัพพระเจ้าตากสินได้ขับไล่พม่าได้สำเร็จ หลังจากเข้าสวามิภักดิ์ พระเจ้าตากทรงตอบแทนโดยแต่งตั้งพระยาหลวงวิจิตรปราการกำแพงเพชรครองเมืองเชียงใหม่ ส่วน “**พระเจ้ากาวิละ**”⁷ (ต้นตระกูลเจ้าเจ็ดตน) ครองเมืองลำปางขึ้นกับกรุงธนบุรี หลังจากมีการผลัดแผ่นดิน และสถาปนาราชวงศ์จักรี พระเจ้ากาวิละได้เข้าสวามิภักดิ์ต่อพระราชาวงศ์จักรี และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าผู้ครองนครในฐานะเจ้าประเทศราช ขณะนั้นจึงได้ไปกวาดต้อนผู้คนจากหัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ในปกครองของล้านนาทั้ง 57 หัวเมืองมาใส่เป็นข้าเมือง ช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้เรียกว่า “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” ของวงศ์เจ้าเจ็ดตน เมื่อไพร่พลที่ส่งสมไวยังเวียงป่าซางพร้อมที่จะดูแลเมืองเชียงใหม่ได้แล้ว พระเจ้ากาวิละจึงได้ยกพลเข้ามาตั้งอยู่ในเชียงใหม่แต่นั้นสืบมา ดังตารางลำดับเจ้าผู้ครองนครในวงศ์เจ้าเจ็ดตนดังต่อไปนี้

ลำดับ	พระนามเจ้าผู้ครองนคร	ปีที่ครองราชย์
1.	พระเจ้ากาวิละ	พ.ศ. 2323 – 2356
2.	พระเจ้าธรรมลังกา	พ.ศ. 2356 – 2364
3.	พระเจ้าคำฝั้น	พ.ศ. 2364 – 2367
4.	พระเจ้าพุทธวงศ์	พ.ศ. 2367 – 2389
5.	พระเจ้ามโหตรประเทศ	พ.ศ. 2389 – 2396
6.	พระเจ้ากวิโลรสสุริยวงศ์	พ.ศ. 2396 – 2413
7.	พระเจ้าอินทวิชยานนท์	พ.ศ. 2413 – 2439
8.	เจ้าอินทวโรรส	พ.ศ. 2440 – 2452
9.	เจ้าแก้วนรวิสุ	พ.ศ. 2452 - 2482

ตารางที่ 2 ลำดับเจ้าผู้ครองนครในวงศ์เจ้าเจ็ดตน

⁷ พระเจ้าบรมราชาธิบดีกาวิละ (พ.ศ. 2285 - พ.ศ. 2358) เป็นพระเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ และ อาณาจักรล้านนา พระองค์แรกแห่ง “**ราชวงศ์ทิพย์จักราธิวงศ์ (เจ้าเจ็ดตน)**” ตลอดรัชสมัยของพระองค์เป็นช่วงเวลาแห่งการศึกษาสงครามและสร้างบ้านแปงเมือง ทรงเป็นกษัตริย์ชาตินักรบได้ทรงร่วมกับพระอนุชาทั้ง 6 และกองทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กอบกู้อิสรภาพแผ่นดินล้านนาออกจากพม่า และนำล้านนาเข้ามาเป็นประเทศราชแห่งสยาม

เมื่อเจ้าเทพไภษรชยาของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ผู้มีความสามารถปกครองถึงแก่พิราลัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงยกเลิกการปกครองแบบเมืองประเทศราชลง และเปลี่ยนการปกครองมาควบคุมเชียงใหม่โดยตรง ดำเนินการรวมหัวเมืองประเทศราชเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสยามประเทศ จัดตั้งการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เป็น “มณฑลภาคพายัพ”⁸ และส่งข้าหลวงขึ้นไปประจำการ หลังจากปฏิรูปการปกครอง เจ้าหลวงเชียงใหม่จึงสิ้นสุดฐานะเจ้าประเทศราชแต่ยังคงเป็นประมุขโดยไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2546: 6) หลังจากนั้น รัฐบาลกลางจึงได้ผนวกเมืองต่างๆ ที่ดำรงสถานะเป็นรัฐบาลท้องถิ่นซึ่งมีปกครองตามจารีตเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย เมืองเชียงใหม่จึงกลายสภาพมาเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ประเพณีวัฒนธรรมของชาวล้านนาที่เกิดจากปัจจัยในด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่หล่อหลอมบุคลิก ลักษณะของชาวล้านนา มาโดยตลอดเรียกว่า “วัฒนธรรมข้าวเหนียว” ดังที่อาจารย์วิถี พานิชพันธ์ กล่าวว่า

ชาวล้านนานิยมกินข้าวเหนียวเป็นหลักบางครั้งนักวิชาการจึงเรียกว่าเป็นสังคม “วัฒนธรรมข้าวเหนียว” ซึ่งผู้สืบสายวัฒนธรรมแม้ในปัจจุบันยังพบอย่างกว้างขวางในแถบรัฐฉานของเมียนมาร์ สิบสองปันนา เชียงรุ่ง เชียงตุง สิบสองจุไทย ประเทศลาว ตลอดจนจันล้านนาและภาคอีสานตอนบนของไทย (วิถี พานิชพันธ์, 2548: 9)

เชียงใหม่จึงเป็นเมืองที่มั่งมีร่ำรวยไปด้วยศิลปวัฒนธรรมจากหลากหลายชาติพันธุ์ที่ได้มาอาศัยอยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต การทำมาหากิน การแต่งกาย อาหารการกินที่ได้รับการผสมผสานกันระหว่างเชื้อชาติต่างๆจนกลายมาเป็นเอกลักษณ์ หล่อหลอมให้เกิดเป็นลักษณะของสังคมวัฒนธรรมของชาวล้านนาที่เรียกกันติดปากว่าสังคมแบบ “คนเมือง” และนอกเหนือจากวัฒนธรรมข้าวเหนียวแล้วยังคงมีวัฒนธรรมสายแม่ที่ปฏิบัติสืบต่อมานั้นคือ “การนับถือผีบรรพบุรุษ” บางที่เรียกว่า ผีปู่ย่า หรือ เทวดาเฮือน เป็นผู้ช่วยปกป้องรักษาความอยู่ดีกินดีของลูกหลานและญาติพี่น้อง ทำให้รอดพ้นจากการเจ็บไข้ได้ป่วยและความอัปมงคลต่างๆ ผีปู่ย่าจะลงโทษผู้ที่กระทำผิดจารีตและประเพณีหรือออกนอกกลุ่มนอกทางข้อปฏิบัติของสังคมที่เรียกว่า ผิดผี และจำต้องแก้ไขด้วยพิธีกรรมให้ถูกต้องด้วยการขอขมาที่เรียกว่า เสียผี แก้ผี หรือ เลี้ยงผี (วิถี พานิชพันธ์, 2548: 12)

⁸ มณฑลภาคพายัพ หรือเดิม “มณฑลลาวเฉียง” เป็นมณฑลหนึ่งในการปกครองส่วนภูมิภาคระบบมณฑลเทศาภิบาลของราชอาณาจักรสยาม จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2442 ต่อมา พ.ศ. 2458 ได้แยกพื้นที่ด้านตะวันออกเป็นมณฑลมหาสารบุรี แต่ก็ยุบรวมคืนใน พ.ศ. 2468 และสุดท้ายยุบระบบมณฑลเทศาภิบาล ใน พ.ศ. 2476

ในฐานะ “คนเมือง” ที่ได้รับการส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรม มานานนับร้อยๆ ปี ทำให้ชาวล้านนาที่เป็นคนเมืองดำรงชีวิตประจำวันด้วยความมั่นใจภายใต้ กรอบระเบียบแบบแผนที่บรรพบุรุษเป็นผู้วางแนวทางไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิด ความเป็นสุขทางใจ ซึ่งในสภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรมที่หล่อหลอมให้บุคลิกภาพชาวล้านนามี ความเป็นอัตลักษณ์ โดยแบ่งลักษณะทางบุคลิกภาพของชาวล้านนาหรือคนเมืองที่มีต่อประเพณี วัฒนธรรมที่น่าสนใจได้ดังนี้

- คนเมือง ให้ความสำคัญต่อประเพณีวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา การนับถือผีและ สิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ (นฤจร อิทธิจิระจรัส, 2531: 89) ผนวกเข้ากับกรวยอมรับศาสนาพุทธ ซึ่งพิธีกรรมจะเน้นในด้านที่เป็นนามธรรมแต่ให้ผลตอบสนองทางด้านความรู้สึก จิตใจ และจิต สัมผัสเป็นบุคลิกภาพที่แยกตนเองออกมาจากความเป็นจริง แสดงตนและรู้สึกในคุณค่าของคน เฉพาะแต่ภายในตนเอง

- ในด้านประเพณีวัฒนธรรม คนเมืองมักจะทำให้ตนเองเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและให้การ ร่วมมือช่วยเหลือกัน เป็นลักษณะโครงสร้างของความช่วยเหลือเกื้อกูล กันตามประเพณีที่มีมา นับตั้งแต่บรรพบุรุษ

- การประกอบพิธีกรรม มักเป็นไปด้วยความเชื่อช้า ไม่รีบร้อน กินระยะเวลายาวนาน เป็นไปตามขั้นตอน ไม่เร่งรีบโดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หรือความเชื่อเหนือ ธรรมชาติ มักจะกระทำโดยผู้ใหญ่ เด็กจะไม่ค่อยมีบทบาทเกี่ยวข้อง และการประกอบพิธีกรรมใน งานประเพณีวัฒนธรรมส่วนใหญ่ จะมีให้มีการทักในสิ่งที่ผิดแปลกหรือผิดปกตินัยยะว่าหากทัก แล้ว สิ่งที่ไม่ดีจะย้อนคืนเข้าสู่ตัวผู้ทักเอง ดังนั้น ความถูกต้องของพิธีการ ความถูกต้องของ ประเพณี จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยปริยาย

จารีต และขนบธรรมเนียมประเพณี ของล้านนา

“ประเพณี” เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งแสดงออกด้วยการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็น แบบแผน ซึ่งมักจะเกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางด้านจิตสำนึกเป็นพื้นฐาน เช่น ความกลัว ความ ต้องการสวัสดิภาพ หรือการต้องการกำลังใจ ดังนั้นประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ จึงเกิดขึ้นและทำ หน้าที่ช่วยให้เกิดความสมัคปรสามัคคีในสังคม อันเป็นการจรรโลงให้ดีขึ้น ประเพณี จึงเป็น ประการแรกที่จะชักจูงให้เกิดการคล้อยตามสู่แนวปฏิบัติในด้านคุณธรรม และเนื่องจากประเพณี เป็นสิ่งที่ได้รับการบ่มเพาะปลูกฝังและถ่ายทอดกันจากความเคยชินจนกลายเป็นสัญลักษณ์แห่ง ความเป็นมงคล ความดีงามที่เจริญวัฒนาขึ้น จึงเป็นที่มาของแนวทางการปฏิบัติทั้งหลาย ซึ่ง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ข้อคือ

- **ธรรมเนียมประเพณี** คือ ประเพณีสามัญ ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณี และไม่มีผิดถูกเช่นดังจารีตประเพณี เป็นเพียงความนิยมหากมีการฝ่าฝืนหรือทำผิดแยกไปจากธรรมเนียมก็ไม่เป็นความผิดสำคัญอะไรนัก
- **จารีตประเพณี** คือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม คุณธรรมและการบ่มเพาะสั่งสอนในเรื่องคุณงามความดี เป็นแบบแผนแนวทางปฏิบัติสืบต่อกันมา หากฝ่าฝืนหรือมิปฏิบัติตามถือว่าเป็นความผิด
- **ขนบประเพณี** คือ ประเพณีที่มีแบบแผนที่ได้ตั้งไว้เป็นระเบียบในการถือปฏิบัติสืบต่อกันมาทั้งที่เป็นระเบียบโดยตรง กล่าวคือ มีรูปแบบลักษณะในการวางแนวทางปฏิบัติ หรือข้อห้ามไว้เป็นแบบแผนอย่างชัดเจน และระเบียบโดยปริยาย หมายถึงการวางทางปฏิบัติ หรือข้อห้ามที่รับรู้กันเป็นการเฉพาะกลุ่มและเป็นที่ยอมรับปฏิบัติสืบต่อกันมา

จุดประสงค์ที่สำคัญของแต่ละประเพณี คือ ต้องการที่จะแสดงออกด้วยเจตนารมณ์โดยตรงของวัฒนธรรม ซึ่งแฝงไปด้วยความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวโดยการที่พิธีกรรมของแต่ละประเพณี นั้นเป็นโอกาสที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่ม ซึ่งอยู่กระจัดกระจายกันไปได้เข้ามารวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน และพิธีกรรมของแต่ละประเพณียังคงอยู่ได้เพราะความหวาดเกรงในสิ่งผิดปกติกี่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเศร้าหมองและเกรงกลัวในอำนาจเหนือธรรมชาติจะลงโทษ หรือความเกรงกลัวในสิ่งที่มีเดมนและความชั่วร้ายที่เป็นอาถรรพ์ ซึ่งจะคอยทำร้ายมิให้อยู่ได้อย่างปกติสุข หรือเหตุผลจากความสนุกสนานรื่นเริงที่ทำให้ได้พบปะสังสรรค์กับในกลุ่มระหว่างการประกอบพิธีกรรมที่ยังทำให้สมาชิกของกลุ่มไม่ละทิ้งพิธีกรรม ประเพณี ทำให้ประเพณีวัฒนธรรมนั้นยังคงดำเนินอยู่ หรือเปลี่ยนแปลงบางประการก็ด้วยเพราะ ความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมนั้นๆหรือไม่ การให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมที่ยังคงอยู่ในประเพณีวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งนอกจากนี้ สังคมวัฒนธรรมแบบคนเมือง ยังได้กำหนดสิ่งสำคัญซึ่งจำเป็นจะต้องปฏิบัติเป็นแนวทางอย่าเคร่งครัดห้ามล่วงละเมิดมิได้อีก 4 ประการคือ

- **ฮีดเมือง** หมายถึง จารีตในการปฏิบัติทั้งข้อห้ามและข้ออนุญาตซึ่งเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน
- **ชะปือเมือง** หมายถึง กฎหรือข้อห้ามคล้ายฮีด หากแต่เป็นหลักการที่ทำให้ยึดถืออย่างมั่นคงในสิ่งที่ต้องปฏิบัติในทางส่วนร่วม ถือเป็นกฎที่เคร่งครัด
- **ปาเวณีเมือง** หมายถึง สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติกันมาเป็นประจำจนเป็นธรรมเนียมการปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประเพณี
- **ครองเมือง(ครอง)** หมายถึง พระธรรมศาสตร์ระเบียบ กฎหมาย ที่มีหลักการทางนิติศาสตร์ กฎหรือข้อบังคับที่มีทั้งบทคุ้มครองและบทลงโทษ มีทั้งสิทธิ และหน้าที่

ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังคงเคลื่อนคล้อยไปตามกาลเวลาไม่เคยหยุดนิ่ง สิ่งใดที่เก่าและล้าสมัยก็จะถูกปรับเปลี่ยนเข้ามาแทนที่ ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การหยุดหรือชะลอวัฒนธรรมประเพณีเดิมไว้ด้วยการอนุรักษ์และฟื้นฟู การมองการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในทางอุดมคติว่าจะอนุรักษ์ไว้ในรูปแบบดั้งเดิมให้มากที่สุด คือ ต้องการทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและความภาคภูมิใจของอนุชนรุ่นหลังเป็นสิ่งที่ถูกต้องสมควรที่สุดในทางทฤษฎี

- ประเพณีสิบสองเดือนล้านนา

ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวล้านนา มีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมทั้งด้านวิถีชีวิตและพิธีกรรม ซึ่งแสดงออกมาทางด้านการกระทำ ในลักษณะที่เรียกว่า “ฮีต” หรือจารีต ดังคำกล่าวที่ว่า “ฮีตสิบสอง ครองสิบสี่” ซึ่งหมายถึง จารีต หรือธรรมเนียมประเพณีซึ่งควรแก่การปฏิบัติสืบทอดกันต่อทั้ง 12 ประการ และ ครองหรือครรรอง ที่เป็นแนวทางหรือกรอบกติกาในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่เป็นกิจวัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการครองเรือน ทั้ง 14 ประการ โดยทางคติของชาวล้านนานั้น การดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปตามฮีตหรือจารีตประเพณีที่มีมาแต่โบราณจะจัดกิจกรรมในวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ จะมีกำหนดการ ซึ่งเป็นผลมาจากการนับเดือนเร็วกว่าเดือนของทางใต้ ประมาณ 2 เดือน อันเนื่องจากการนับเดือนตามหลักจันทรคติ แต่ยังคงยึดถือเอาเดือนเมษายนเป็นเดือนแรกของปี เช่นเดียวกับกับธรรมเนียมของไทย - ไทย กลุ่มอื่นๆ

จากการวิเคราะห์ของผู้ที่เคยดำเนินการศึกษาวิจัยในด้านประเพณีวัฒนธรรมล้านนาได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมในล้านนาว่ามีจุดประสงค์ (นฤจร อธิธิจักระจรัส, 2531: 90) คือ

- เพื่อความคาดหวังในการทำมาหากินที่อุดมสมบูรณ์
- เพื่อได้รับการคุ้มครองและรำลึกถึงพระคุณ
- เพื่อเสริมขวัญและกำลังใจสร้างความเป็นสิริมงคล
- เพื่อเป็นการปิดเป่าสิ่งที่ไม่ดีและขจัดสิ่งอัปมงคล
- เพื่อเป็นการความบันเทิงอันเป็นการพักผ่อนหย่อนใจและก่อให้เกิดความสามัคคี

ประเพณีและวัฒนธรรมการดำรงชีวิตในรอบปีของชาวล้านนานั้น มักจะกำหนดให้มีประเพณี หรือกิจกรรมในแต่ละเดือน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันกับสภาพการดำรงชีวิต สภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิประเทศ อันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ในรอบปี ทั้งนี้ ในแต่ละเดือนของชาวล้านนานั้น อาจจะไม่ตรงตามชื่อเดือนทางหลักการเรียกขานสากล อันอาจจะเป็นเหตุผลมาจากการเพิ่มวัน เข้าไปในรอบของเดือนนั้นๆ เช่น ปีที่เป็นอธิกมาส หรือปีที่มีเดือน 8 สองครั้ง ทำให้เดือนที่นับในระบบล้านนาแบบคนเมืองโบราณนั้น จะไม่ตรงตาม

เดือนของสากลเสมอไป ตัวอย่างการกำหนดรูปแบบประเพณีและวัฒนธรรมประจำเดือนทั้ง 12 เดือนตามความเชื่อของชาวล้านนาคือ

เดือน 7 เหนือ เดือน 5 ใต้ หรือ เดือนเมษายน

- ประเพณีสงกรานต์
- ประเพณีสืบชะตาบ้าน ชะตาเมือง

เดือน 8 เหนือ เดือน 6 ใต้ หรือ เดือนพฤษภาคม

- ประเพณีปอยน้อย ปอยหลวง
- ปอยบวช ปอยเป็กซ์
- ขบวนแห่ขันธาคู สรงน้ำพระธาคู

เดือน 9 เหนือ เดือน 7 ใต้ หรือ เดือนมิถุนายน

- ประเพณีเลี้ยงผีปู่และย่าสะ⁹
- ประเพณีใส่ขันดอกเส้าหลักอินทิล
- ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า ฟ้อนผี

เดือน 10 เหนือ เดือน 8 ใต้ หรือ เดือนกรกฎาคม

- ประเพณีเข้าพรรษา ถวายเทียนวัสสา ผ้าอาบน้ำฝน
- ประเพณีคารวะครูอาจารย์ (ยกขันตั้งไหว้ครู)

เดือน 11 เหนือ เดือน 9 ใต้ หรือ เดือนสิงหาคม

- ประเพณีแฮกนา
- หว่านกล้า สู่ขวัญควาย
- ประเพณีบูชาพุมท่าง (ปุมต่าง) แม่โพสพ

เดือน 12 เหนือ เดือน 10 ใต้ หรือ เดือนกันยายน

- ประเพณีจาคะข้าว ทานคนเฒ่าจำศีล
- ประเพณีสลากภัตตร กิ่งกล้วยสลาย

เดือนเกี๋ยง เหนือ เดือน 11 ใต้ หรือ เดือนตุลาคม

- ประเพณีบุญออกพรรษา ทอดกฐิน

เดือนยี่ เหนือ เดือน 12 ใต้ หรือ เดือนพฤศจิกายน

- ประเพณีส่งสะเปา ลอยโขมด บูชาผางประทีป

⁹ ผีปู่และย่าสะ เดิมเป็นผีที่ดูแลรักษาเมืองเชียงใหม่ ปรากฏในตำนานเชียงใหม่ปางเดิมและตำนานวัดดอยคำว่าเป็นผีบรรพบุรุษของพวกกะเหรี่ยงบริเวณเชิงดอยสุเทพ โดยประเพณีเลี้ยงดงจะจัดขึ้นในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 7 ของทุกปี

- ประเพณีเป็ง ตั้งธรรมหลวง¹⁰

เดือน 3 เหนือ เดือนอ้าย ไต้ หรือ เดือนธันวาคม

- ประเพณีเอามือเกี่ยวข้าว สูขวัญข้าว
- ประเพณีเข้ากรรม รุกขมูล ไสสานกรรม

เดือน 4 เหนือ เดือน 2 ไต้ หรือ เดือนมกราคม

- ประเพณีทานข้าวใหม่
- ประเพณีทานหั่ว หิงไฟพระเจ้า ทานข้าวจี๋-ข้าวหลาม

เดือน 5 เหนือ เดือน 3 ไต้ หรือ เดือนกุมภาพันธ์

- ประเพณีปอยหลวง ฉลองเสนาสนะ
- ประเพณีปอยข้าวสังข์
- ประเพณีเดือนมาฆบูชา

เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ไต้ หรือ เดือนมีนาคม

- ประเพณีปอยล้อ ปอยลากปราสาท
- ประเพณีปอยหลวง ปอยน้อย ปอยลูกแก้ว
- ประเพณีปอยข้าวสังข์

2.1.4 ประเพณีแห่น้ำในสังคมวัฒนธรรมล้านนา

แห่น้ำ เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวล้านนามาตั้งแต่โบราณกาล ซึ่งมักจะทำให้ความสำคัญต่อการแห่น้ำต่างๆ ในฐานะองค์ประกอบของหลักพิธีกรรมที่มีความสำคัญทั้งในระดับครอบครัว ระดับท้องถิ่น ชุมชน หรือตลอดไปจนถึงในระดับอาณาจักร การจัดขบวนแห่น้ำนั้นในแง่ของการให้สัญลักษณ์ของพิธีกรรม ถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการประกอบพิธีกรรมนั้นๆ ตลอดจนถึงเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเคารพยำเกรง และเชื่อมั่น ศรัทธาให้เกียรติแก่สิ่งที่พึงเคารพที่ได้กระทำการแห่น้ำ นับตั้งแต่การสถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้น ปราภูมิหลักฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแห่น้ำของชาวล้านนาปรากฏอยู่ในวรรณกรรมที่สำคัญหลายต่อหลายฉบับ เป็นต้นว่า *ตำนานจามเทวีวงศ์* *ตำนานมูลศาสนา* *ตำนานชินกาลมาลีปกรณ์* *ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่* *ตำนานสิหิงคินิทาน* *ตำนานรัตนพิมพวงศ์* ฯลฯ เป็นต้น โดยผู้วิจัยจะยกตัวอย่าง

¹⁰ ประเพณีตั้งธรรมหลวง หรือ “ตั้งธัมมหลวง” หมายถึง การฟังเทศนาเรื่องใหญ่ หรือเรื่องสำคัญ เพราะธรรมหลวงที่มักใช้เทศน์มักจะเป็นเวสสันดรชาดก มีทั้งหมด 13 กัณฑ์ คำว่า “ตั้ง” แปลว่า เริ่มต้น การตั้งธรรมหลวง ก็อาจแปลว่าการสวดพระธรรมเทศนาจากคัมภีร์ที่จารขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกด้วย

วรรณกรรมที่มีการกล่าวถึงชบวนแห่ของชาวล้านนา ดังต่อไปนี้ ใน *ตำนานจามเทวีวงศ์*¹¹ ของ พระโพธิ์รังสี ที่มีการกล่าวถึงการแห่ เช่น ตอนทีกล่าวถึงชบวนเสด็จมายังนครหริภุญไชย ของพระจัมมเทวี เพื่อมาครองอาณาจักรเป็นองค์ปฐมกษัตริย์ของพระนาง ความว่า

พระเจ้าจักรพรรดิทรงส่งพระนางจัมมเทวี พระธิดาของพระองค์ให้มาครองราชย์ สมบัติในที่นี้ (หริภุญไชย) ฝ่ายพระนางพร้อมด้วยบริวารหมู่ใหญ่จำพวกละ 500 องค์ กับมหาเถรทรงไตรปิฎก 500 องค์ ลงเรือมาตามแม่น้ำพิงค์ 7 เดือนจึงบรรลุถึงเมืองนี้ ทำนวาสเทพแลท่านสุกกทนต์พร้อมด้วยชาวเมืองทั้งปวง ได้ัญญเชิญพระนางจัมมเทวีนั้นนั่งบนกองทองคำ แล้วอภิเษก อาศัยเหตุที่พระนางนั่งบนกองทองคำอภิเษก นครนั้นจึงชื่อว่า “หริภุญไชย” สืบมาจนทุกวันนี้ (คำแปลจามเทวีวงศ์, 2510: 89)

หรือปรากฏในตอนทีกล่าวถึงพระเจ้าอนันตยศ พระราชาโอรสในพระจัมมเทวี เสด็จไปฟังธรรมยัง อาศรมของพระพรหมฤๅษี มีการกล่าวถึงชบวนแห่เครื่องสักการบูชา ความว่า

ครั้นถึงเวลาสายัณห์สมัยจึงให้คนถือเอาเครื่องสักการะที่มีเทียนรูปและเบ็บบนบุผา ของหอมเป็นต้น เสด็จไปยังสำนักพระมหาสังฆเถรเพื่อจะสดับพระธรรมเทศนา ครั้นถวายนมัสการบูชาแล้วก็ประทับนั่งอยู่ ณ อาสนะที่ควร (คำแปลจามเทวีวงศ์, 2510: 155)

จากข้อความ เป็นภาพเสนอ “ชบวนการแห่แห่” ของพระนางจามเทวี (จัมมเทวี) ที่เสด็จมาครอง เมืองหริภุญไชย แม้จะไม่ได้ให้ความสำคัญกับรายละเอียดของรูปชบวนแห่แห่มากนัก แต่ก็ เป็นหลักฐานทีมีความสำคัญถึงลักษณะการแห่แห่ของกษัตริย์ในสมัยโบราณ ทีรายล้อมด้วยยัสสะ บริวารและข้าของทีมากมายใหญ่โต อีกทั้งในตำนานจามเทวีวงศ์ ทำให้ผู้ศึกษาพบว่า ในความ เชื่อถือและปฏิบัติแบบล้านนาโบราณนั้น เจ้าคณะครุฑทาทาทาทีจะไปนมัสการบูชาพระพุทธรูป พระธาตุ หรือพระเจดีย์ นั้นจะเป็นการกระทำแบบเปิดเผย ยิ่งใหญ่และเอิกเกริก จะต้องแห่แห่เพื่อทีจะไป นมัสการบูชาพระธาตุหรือพระเจดีย์ นัยยะว่าเป็นการสื่อสารกับผู้คนในสังคม ถึงการบุญกุศลทีตน ได้กระทำ ซึ่งมีความแตกต่างกับปัจจุบันทีมีคตินิยมใหม่ในการแห่แห่พระพุทธรูปเพื่อมาให้คณะ

¹¹ หนังสือเรื่องจามเทวีวงศ์นี้ นับเป็นพงศาวดารสำคัญเรื่องหนึ่งของดินแดนทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นดินแดนทีเคย เจริญรุ่งเรือง มีศิลปวัฒนธรรมสูงมาแต่โบราณกาล มีตำนานและพงศาวดารทีท่านผู้รู้แต่งไว้ ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี พระ โพธิ์รังสี พระภิกษุชาวเสียมซึ่งมีความรู้แตกฉานในภาษาบาลีได้แต่งขึ้นไว้ แต่จะแต่งเมื่อใดไม่ปรากฏ แต่ประมาณว่าแต่ง มากกว่า 400 ปีแล้ว เนื้อเรื่องกล่าวถึงกำเนิดนครหริภุญไชย (หรือหริภุญไชย) และเรื่องลำดับกษัตริย์ทีปกครองนครหริภุญไชย ตลอดจนเหตุการณ์สำคัญๆของนครนี้ (พระยาปริยัติธรรมธาดา, 2510: ก-ข)

ศรัทธาได้ชื่นชมและประพรมสงวน้ำ เป็นการปฏิบัติตรงกันข้าม ที่เป็นลักษณะน่าสนใจและศึกษาต่อได้ในอนาคต

ตำนานรัตนพิมพวงศ์ หรือ ตำนานพระแก้วมรกต ซึ่งเกิดจากพระภิกษุหนุ่มชื่อพระพรหมราชปัญญา แต่งเป็นภาษาบาลีเมื่อมีอายุ 23 ปี บวชเป็นภิกษุได้ 2 พรรษา กล่าวอ้างไว้ว่าแต่งไว้แล้วเสร็จเมื่อปีครุवार (วันพฤหัสบดี) เดือน 5 ขึ้น 10 ค่ำ ปีระกา (เห็นจะเป็น พ.ศ.2272) เรียกชื่อหนังสือว่า “รัตนพิมพวงศ์ปกรณ์คุณนาคถา” (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2546: 24) พรรณนาว่าด้วยตำนานพระแก้วมรกต ในเนื้อเรื่องปรากฏหลักฐานการแห่แห่ของชาวล้านนาแต่โบราณ ดังตัวอย่างเช่นในตอนที่ 4 กล่าวถึงพระรัตนพิมพ์ ออกจากเมืองเชียงรายนมาประดิษฐานยังนครลำปาง ความว่า

ทรงพระดำริใครจะนำพระพุทธรูปองค์ประเสริฐ มีอานุภาพองค์นั้นมาเมืองของพระองค์ จึงส่งมหาชนผู้รู้ทางพร้อมด้วยเครื่องบูชาต่างๆ มหาชนล่องหน้าไปถึงเมืองเชียงรายน แจ้งพระราชสาส์นของพระเจ้าเชียงใหม่มาแล้ว พวกไพร่พลล้มปราโมทย์บูชาพระพุทธรูปองค์ประเสริฐด้วยเครื่องบูชาต่างๆหลายอย่าง แล้วตกแต่งหนทางประดับธงและดวงดอกต่างๆ แล้วอัญเชิญพระพุทธรูปประดิษฐานบนหลังช้างที่ฝึกไว้ดีแล้ว และได้ตกแต่งปูอาสนะไว้แล้วออกจากเมืองเชียงรายน ประชาชนต่างก็มีใจใคร่จะติดตามไปด้วย ได้กระทำการบูชาทุกทิศ แห่พระพุทธรูปด้วยเครื่องบูชา เช่น ดอกไม้ธูปเทียน และบ้างก็บูชาด้วยเครื่องประโคมขับร้อง

(รัตนพิมพวงศ์, 2504: 59)

ตัวอย่างขบวนแห่แห่ที่ปรากฏในรัตนพิมพวงศ์ที่ผู้ศึกษาได้ยกมานั้น แสดงให้เห็นถึงขบวนแห่แห่พระแก้วมรกตจากเมืองเชียงรายนสู่นครลำปาง เห็นถึงลักษณะของรูปขบวนช้างและการแห่แห่ที่งดงามเป็นงาม หรือใน นิทานพระพุทธรูปสังคีต ว่าด้วยตำนานพระพุทธรูปสังคีต ของพระโพธิธรรมาจารย์ แต่งไว้ในภาษาบาลี แปลโดย ร.ต.ท. แสง มนวิฑูร เปรี๊ญญ ได้แปลใหม่ในปี 2506 ในเนื้อเรื่องปรากฏหลักฐานการแห่แห่ ในบริบทที่ 3 กล่าวถึงพระพุทธรูปสังคีตขึ้นจากน้ำ ความว่า

พระองค์ป่าวประกาศชาวเมืองให้ถือเครื่องบูชามีของหอมและดอกไม้เป็นต้น ทรงจัดเครื่องบูชาพิเศษเป็นอันมาก เป็นต้นว่าหม้อทองหม้อเงินเต็มไปด้วยของหอมดอกไม้และผงจันทร์ และมีจามร พัดโบก ฉัตร ธงชัย ธงปฏิภาณ ล้วนแต่ด้ามทองด้ามเงินประดับด้วยรัตนระ 7 ประการ และเครื่องดนตรีมีองค์ 5 พิณ ตะโพน เปิงมาง กลองทัดสังข์ บัณเฑาะว์ อันเป็นเครื่องประโคม เสด็จออกจากพระนครพร้อมด้วยกองทัพจำนวนมาก (นิทานพระพุทธรูปสังคีต, 2506: 48)

ในบริบทที่ 4 กล่าวถึงพระร่วงเจ้าอัญเชิญพระพุทธรูปอันประเสริฐ ซึ่งลงมาจากอากาศในทันใดนั้นด้วย พระเศียร นำมาประดิษฐานบนวออันประเสริฐ ชุ่มเย็น สะอาดหมดจด ประดับด้วย ช่อฟ้า แวดล้อมด้วยตะโพน บัณเฑาะว์ สังข์ กลองขนาดใหญ่ เช่น กลองทัด เหลือที่จะประมาณมิได้ มีเจ้านาย ข้าราชการ ทหารผู้องอาจกล้าหาญจำนวนมากนับไม่ถ้วน ทั้งมีทหารรถ ทหารม้า ทหารช้าง ทหารราบ จำนวนมากเหลือประมาณสุดเท่าที่จะพูดได้แวดล้อมเป็นกระบวน...ครั้นถึงแล้ว โปรดให้สร้างวิหารอันสมควรตกแต่ง เสร็จแล้วประดิษฐานพระสิงค์ไว้ในวิหารนั้น ทรงตั้งเครื่องบูชาทั้งหมด เช่น ประทีป รูป ของหอม และพวงมาลัย ทรงบูชาเป็นนิจกาล (นิทานพระพุทธรูปสังข์, 2506: 54)

หรือในบริบทที่ 7 กล่าวถึงขบวนแห่แห่งของพระสิงค์สู่เมืองเชียงใหม่ ความว่า

ในวันที่ 7 เวลากลางวัน อารธนาลงเรือมอไปกับพระสุคนธ์เถระ แล่นเรือทวน กระแสน้ำขึ้นมาจนถึงเมืองตาก ครั้นถึงแล้ว เจ้ามหาพรหมถวายนมัสการบูชา อารธนาขึ้นพระเสลี่ยงทองประดับด้วยฉัตร ธงคันทอง แขนงหาง จามรีด้ามทอง แวดล้อมพระพุทธรูปสังข์ที่มาถึงแล้ว พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ที่มีพระสุคนธ์เถระเป็น ประมุขนำมาถึงนครเชียงใหม่ (นิทานพระพุทธรูปสังข์, 2506: 65-66)

ผู้ศึกษาพบว่าในเอกสารที่กล่าวถึงขบวนแห่ของชาวล้านนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนาโดยเฉพาะเรื่องราวที่ปรากฏในตำนานสิงหนครนิทาน หรือนิทานพระพุทธรูปสังข์ ได้มีการรจนากล่าวถึงรูปแบบขบวน และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอิสริยยศในขบวนแห่ ตลอดจนถึง รายละเอียดของขบวนมากกว่าในตำนานหรือเอกสารเรื่องอื่นๆ กล่าวคือ การที่จะกล่าวถึงการแห่ แห่งพระพุทธรูปสังข์แต่ครั้งแต่ละโอกาสนั้น มักจะเป็นพิธีการอันเอิกเกริก ยิ่งใหญ่และคราคร่ำไปด้วยสาธุชน โดยจะประกอบด้วยเครื่องสักการบูชา เช่น ประทีป รูป ดอกไม้ของหอม ผงจันทร์ พวงมาลัย หม้อทอง หม้อเงิน จามร พัดโบก ฉัตร ธงชัย ธงปฎัก¹² วอทอง และนอกจากนั้นยังได้ กล่าวถึงเครื่องดนตรีที่ใช้ในขบวนแห่ประกอบด้วย ตะโพน สังข์ เปิงมาง กลองทัด สังข์ บัณเฑาะว์ เป็นต้น ผู้ร่วมขบวน เช่น เจ้านาย ข้าราชการ เหล่าทหารจำนวนมาก อีกทั้งทหารรถ ทหารม้า ทหารช้าง ทหารราบ จำนวนมากเหลือประมาณสุดเท่าที่จะพูด เป็นต้น การกล่าวถึง

¹² ธงที่มีลักษณะเป็นด้ามทองด้ามเงินประดับด้วยรัตน 7 ประการ

ขบวนแห่แห่ที่ปรากฏในนิทานพระพุทธรูปหิงส์จะมีรายละเอียดและทำให้ผู้อ่านเห็นภาพของขบวนแห่แห่ล้านนาโบราณที่ปรากฏเป็นหลักฐานได้อย่างแจ่มชัด

ซึ่งจากหลักฐานดังกล่าว สามารถกล่าวอ้างได้ถึงบุคลิกของชาวล้านนามีอุปนิสัยและวัฒนธรรมการแห่มาแต่บรรพกาล การจัดขบวนแห่ตลอดจนถึงจุดประสงค์ในการแห่แห่ที่ปรากฏ ในวรรณกรรมดังกล่าว นั้น มักจะมีจุดประสงค์เป็นไปในทางเสริมภาพแห่งคติเรื่อง “เทวราช” ซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างมนุษย์ และความคิดเกี่ยวกับอำนาจ ซึ่งชาวล้านนา นับตั้งแต่บรรพกาลจะได้รับคติเกี่ยวกับอำนาจแห่งจักรวาลที่ปรากฏอยู่ในลักษณะของความเชื่อที่ได้รับการปลุกฝังมาจากคติของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและตลอดจนการเข้ามาเจริญรุ่งเรืองของศาสนาพุทธนิกายมหายาน นับตั้งแต่สมัยพระนางจามเทวี ที่ได้สถาปนาพระพุทธศาสนาแบบละโว้ ใว้ในอาณาจักรหริภุญไชย ตำนานจามเทวีวงศ์ ที่กล่าวถึงกำเนิดของพระนางจามเทวี¹³ ว่าเกิดจากดอกบัว โดยมีพระฤๅษีใช้วิโบลาน (พัด) ตักจากหนองน้ำเก็บมาเลี้ยงจนโต แล้วก็ส่งไปศึกษาวิชาการปกครองที่เมืองละโว้โดยฝากไว้กับพระฤๅษีอีกตนหนึ่งที่เป็นสหายน้องเดียวกัน จากนั้นจึงรับกลับมาพัฒนาเมือง แต่ต้องต่อสู้กับอำนาจเดิมที่เคยมีมาอยู่ก่อน ซึ่งก็ได้รับชัยชนะด้วยเล่ห์เหลี่ยมในที่สุด ตำนานนี้แสดงถึงความเชื่อที่หลากหลายตามแบบวัฒนธรรมล้านนา คือ

- มีการถือช่างสายแม่ ตั้งแต่การเลือกคนปกครอง พร้อมกับสร้างเมืองรอให้กลับมาปกครอง
- มีความเชื่อว่า วิทยาการทั้งหลาย โดยเฉพาะระเบียบการปกครองของเมืองละโว้เป็นที่รู้จักว่ามีพัฒนาการที่เป็นระบบดีที่สุดในคนสมัยนั้น ที่นักการเมืองและนักปกครองต้องไปร่ำเรียนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับบ้านเมืองของตน
- หน้าที่การสร้างเมืองต้องอาศัยแรงงานผู้ชาย
- เมื่อกลับมาหริภุญไชยแล้ว พระฤๅษีจัดขบวนแห่ต้อนรับด้วยการเฉลิมฉลองแห่แห่ที่ดูเหมือนว่าจะอยู่ในสายเลือดของชาวล้านนามานานแล้ว
- พระนางจามเทวีมีตัวตนจริงหรือไม่ก็ตาม แต่ในทางสัญลักษณ์ จามเทวีเป็นตัวแทนความเจริญจากต่างถิ่นที่เข้ามาแทนที่วัฒนธรรมพื้นเมือง
- ตำนานกล่าวถึงการต่อสู้กับหัวหน้าเผ่าเดิม คือ ชุนหลวงวิรังคะ ผู้มีความสามารถทางการรบจนพระนางจามเทวีเกรงกลัวต้องใช้อุบายทำลายความขลังเช่น ใช้ผ้าขืนขับในตัดเย็บเป็นหมวก หลอกให้ใส่เป็นต้น แสดงถึงความเชื่อทางไสยศาสตร์คงมีอยู่แม้ผู้ได้รับการเล่าเรียนชั้นสูงมาแล้ว (วิถี พานิชพันธ์, 2548)

¹³ “จาม” มาจาก “จามรวี” หมายถึง พัดโบก ทั้งสองเป็นเครื่องสูงของเจ้านายทางล้านนา

จากหลักฐานทางวรรณกรรมดังกล่าว ที่ได้รับจนถึงขบวนแห่แห่ อันเป็นขบวนเสด็จของนางจามเทวีที่มีลักษณะใหญ่โตและวิจิตรงดงาม ประกอบด้วยผู้เข้าอยู่ร่วมในขบวนมากมายทั้งภิกษุ ชุนนาง พ่อค้าประชาชนโดยทั่วไป อันเป็นการแสดงออกถึงอำนาจทางการเมืองการปกครองอิสริยยศ อิสริยศก็ได้อย่างสูงสุด ดังที่ปรากฏในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ที่ได้กล่าวถึงขบวนแห่แห่ในราชสำนักฝ่ายใน ซึ่งแสดงออกถึงภาพแห่งการจำลองคติแห่งเทวราชด้วยเครื่องประกอบพิธีและเครื่องประกอบอิสริยยศ อิสริยศก็อย่างวิจิตรงดงาม ความว่า

ว่าอันแล้วพญาหงาแต่งเครื่องง่าผ้าผ่อนประหม่อมภรณ์ทั้งมวลควรแก่วิวาห์ หื้อแก่ลูกตน บ่เท่าแต่นั้น ค้หื้อช่าง มล้า ชำยง ชำชาย พูน 500 ครว เพื่ออุ้มนางมาหื้อลูกรักตน นางพวยโคได้ใช้สอย แล้วค้เนาอนางกับยัสสปริวารอันมากมาถวายแก่เจ้าพระญามังรายนั้นแล [...] ในป्लीรวายเส็ด สกราชได้ 828 ตัว เดือนวิสาขามเพง เถรพุกามมั่งหลุงหล้างกับสิงเมืองขุนบ้านนายเมืองทั้งหลาย พร้อมกันอภิเสกเจ้าพระญาติโลกราชราชหื้อมีเตชานุกาเวจักหื้อปราบที่ปเปนดั่งพระญาอโศกธัมมิกราชหั้นแล แล้วจ้งหื้อเจ้าพระญาติโลกราชขึ้นทรงสีวิกายคำลูกชื้อปราบไตรจักร แลทรงเครื่องทำราชา สบสอคมกฎเกณฑ์ดวงชื้อพรหมเทศ ทรงเครื่องประหม่อมภรณ์งามแล้วชื้อประการ ขึ้นสูรราชมณเฑียรในบ้านศรีภูมิเหมือนดั่งอินทาทิปติราชหั้นสูเวไชยยันตปราสาทวันนั้นแล (ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, 2538: 28/77)

คติความเชื่อนี้ได้ตกทอดจากสังคมการปกครอง มาสู่สังคมแห่งการเกษตรทั้งในคติศาสนาพุทธ พราหมณ์-ฮินดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มความเชื่อเรื่องภูตผี และจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมของสังคมเกษตรแบบบรรพกาล จากจุดเริ่มต้นที่ขบวนแห่แห่มักจะเกิดขึ้นสำหรับชนชั้นสูงหรือชนชั้นปกครอง เป็นการแสดงพลัง อำนาจ เพียงเท่านั้น ในสังคมแห่งการเกษตรและกสิกรรมจึงได้อิทธิพลทางความเชื่อและปรับเปลี่ยนรูปแบบและคติดังกล่าว ไปสู่ความเป็นสัญลักษณ์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวมพลัง ความเชื่อและจิตใจของคนหมู่มาก จากระบบอวตารของเทพเจ้ามาสู่การพยายามที่จะติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และอำนาจเหนือธรรมชาตินั้นๆ ขบวนแห่แห่จึงได้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในฐานะที่เป็นการแสดงออกเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการเทิดทูนบูชาต่อเทพเจ้า เพื่อ วิงวอนต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ นอกจากนั้นแล้วความเกรงกลัวในอำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถจับต้องได้ยากก่อให้เกิดการแห่แห่เพื่อการร้องขอบูชา บวงสรวง หรือกระทั่งเสี่ยงทาย ความเป็นไปได้หรือคาดคะเนให้เกิดขึ้นจากการแห่แห่เหล่านั้นๆ

2.1.5 ความสำคัญของการแหนแห่

การแหนแห่แต่ดั้งเดิมนั้น ปรากฏเด่นชัดในด้านการแสดงออกถึงสถานะ อำนาจและการประกาศถึงศูนย์กลางความเชื่อเรื่องของจักรวาลคติที่ได้การการตีความและถอดรหัสออกมาเป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อ ความเคารพศรัทธา ตามจินตนาภาพที่ตั้งใจจะให้บังเกิดขึ้น ซึ่งยังคงตกค้างอยู่ในสายเลือดลูกหลานชาวล้านนาช้านาน ถึงแม้ว่าจะผ่านช่วงเหตุการณ์ที่ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพม่าเป็นระยะเวลากว่า 210 ปี แต่ด้วยระบบความคิด ความเชื่อที่ผ่านการสั่งสมมาเป็นระยะที่ยาวนาน จนได้รับการรื้อฟื้นและฟื้นฟูขึ้น วัฒนธรรมการแหนแห่ที่หยั่งรากลึกลงไปในชีวิต ในฐานะที่เป็นเครื่องบอกเล่าความมีตัวตน ความเป็นมาของชาวล้านนา สะท้อนถึงวิถีชีวิตของสังคมเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนถึงสังคมของชาวล้านนา ที่มักจะมีพิธีรตองในการที่จะแสดงออก ถึงการเริ่มในการจะปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมนั้นๆ ดังปรากฏในเอกสารตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ในช่วงที่พระเจ้ากาวิละกลับมาครองเมืองเชียงใหม่ เมื่อครั้งเสด็จเข้าเมือง ความว่า

เดือน 6 ออก 12 ค่ำ วัน 5 ยามตูดเช้า ทำวค้เสด็จเข้ายังอยู่วัดบุพพาราม ตามบุพพะทำนองไปวณะแห่งทำวพระญาทั้งหลายฝูงอันเปนมาแต่ก่อน บ่ห่อนละเสี่ยยังปเวณีค้บัททักขินวัญฎักระหวัดไฟทิสสะหนใต้ ลำดับไฟด้วยด้านวันตักไฟถึงวัดเชียงยืนด้านเหนือ พระเปนเจ้าเข้าไฟสัการบูชาไหว้พระเจ้าวัดเชียงยืนแล้ว เถิงเพลลา ยามแตรจักรใกล้เที่ยง ทำวค้ยกเอาหมุ่ยัสสบริวารเข้าเวียงหลวง ด้วยประตู่ข้างเผือกทิสสะหนเหนือ หื้อลวะจุงหมา พาแขกเข้าก่อน ไฟสถิตยสำราญนอนเชียงขวางหน้าวัดเชียงหมั้นได้คืน 1 ถึงวันลุนรุ่งเช้า ทำวค้อาบองค์สรงเกสประดับตน เสวียเข้าน้ำโภชนอาหารแล้ว เถิงเพลลายามกลองงาย เปนยามอุทงักราชา ค้เสด็จเข้าสู่ไชยภูมิอันเปนที่ครุ้มน้อยราชชะวังแห่งกระสัตราชริราชะ อันเปนแล้วในกาละเมื่อก่อน ค้มีแล

(ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, 2538 : 129)

เมื่อพิจารณาจากข้อความแล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคติการแหนแห่ตามระบบเทวราช ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมการก้าวข้ามผ่านพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ในการขึ้นครองราชย์ของพระเจ้ากาวิละ โดยการกระทำตามแบบอย่างโบราณประเพณีที่มีมาตั้งแต่ครั้งสมัยบุรพกษัตริย์ราชวงศ์มังราย ตามระบบความคิดแบบเทวราช และจะสังเกตได้ว่านอกจากแนวคิดทางด้านชนชั้นแบบสมมุติเทพที่ได้รับการปลูกฝังมาแล้ว ยังจะเห็นได้ว่าการยึดถือขนบเดิมในการให้ลวะ ซึ่งเป็นชนชาวพื้นเมืองดั้งเดิมได้จูงหมาดำนำเข้าเมืองก่อน เพื่อเป็นการให้เกียรติและยกย่องบรรพชนเดิมที่มีบทบาททางด้านความเชื่อในสายผี ที่มีมาแต่ก่อนตั้งอาณาจักร

ถึงแม้ว่าระบบความเชื่อถือในเรื่อง “เทวราช” แบบดั้งเดิมในสังคมล้านนาจะเลือนรางไปอันเนื่องจากเหตุผลทางด้านคติความเชื่อ การนับถือพระพุทธศาสนาที่เข้ามาผสมผสานกับความเชื่อ

ดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องผี และจิตวิญญาณ ลักษณะ “เทวราช” แบบดั้งเดิมจึงถูกแทนค่าด้วยระบบ “ธรรมราช” โดยชนชั้นปกครองที่หันมาให้การอุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนา ความเข้มแข็งของอำนาจลึกลับถูกผสมผสานให้เข้ากับเปลือกของศาสนาพุทธ จนเป็นลักษณะเฉพาะของพิธีกรรมพุทธและผี ขบวนการแห่ที่สร้างขึ้น ถึงแม้จะเป็นการรองรับใช้ในพระพุทธศาสนา แต่ก็สามารถกล่าวได้อย่างเต็มที่เป็นการแสดงออกและปฏิบัติเพื่อเป็นการอ้อนวอน ร้องขอ และเอาอกเอาใจ ในการปรนนิบัติดูแล เชิดชูให้เกียรติพิธีกรรมสายพุทธในลักษณะผี ดังที่ปรากฏในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ในช่วงที่กล่าวถึงการฟื้นฟูเมืองของพระเจ้ากาวิละแห่งทิพย์จักร ที่แสดงออกให้เห็นถึงการหวนคืนของพิธีกรรมการแห่แห่ที่ได้รับการฟื้นฟูขึ้น หลังจากการขับไล่อำนาจเก่าของพม่าออกไปได้ และได้จัดเครื่องบูชาไปถวายพระธาตุแห่งนครลำปาง ความว่า

ตทา ในกาลนั้น โส นคร เมืองรัตนตติงสาพระนครเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย
 ปรากฏการกำแพง หอหรีง หอเลื้อย บ่อม หัวหมู ประตู่เวียงอาจ แลค็อกว่างเล็กบัวระพ้า
 เพงตามไฟด้วยน้ำ ดาสสะเตมไฟด้วยดอกพ้าน จังกกร ดอกบัวขาว บัวแดงต่าง ๆ
 มีวิวัฒนาสนาก้านรุ่งเรื่องสุดติมนกระเสม เตมไฟด้วยท้าวพระญาเสนาอาามาจจ
 ข้าเจ้าไพร่ไทผู้คนชนบทบ้านน้อยใหญ่ทั้งหลายมากนักร ประกอบไฟด้วยเข้าเหล่าขึ้น
 ปลาอาหาร พล้าว ตาล หมาก พลุ ส้มสุก ลูกหวาน เข้าหนาปลาถูก สนุกสุขสานต์
 กินทานเหล่านมโหสรพอยตาม ซ้อย ซอ สืบทกันโลง ตัดสี่ ตีเป่า ขับพ็อนต่าง ๆ
 เสียงภิกภาค ค่อง กลอง ขลุ่ย แนน แตรเหริน แคน ค้อย ตึง ะลื้อสี่ซอ เพียะ พิณ
 บัณเฑาะวี หอยสังข์ เปนอันสนั่นนันทเนื่องอุกชะหลุกชูค่าเข้า บ่หม่นหมองเล่าในสา
 นา [...] ท้าวพระญาเสนาอาามาจจจรามนตรีทั้งหลายหมายมีจตุรงค์เสนา 4 จำพวก
 เปนประธานแลคณะพระสังฆะเจ้ามีพระมหาราชาคูเจ้าเปนเกล้า ได้นำเอาเครื่อง
 มหาทานทั้งหลาย หมายมีมหาอุฏฐูปริกขาร แลสุวิณณมัญจาของค่าอาสสนาพระ
 เจ้า งาข้าง ทุงคะด้าง ซ้อฟ้าหกตัว หีดหลวง ทุงพระบฏ มุจจะลินคำแลเครื่องท้าว 5
 ประการ เพ็งฉัตต์ พัดค้ำว จาวมอร ละแอบ บังวัน ไม้เท้า ไม้วา ฉัตต์ สัตตาสัตตยุกลา
 ซ้อข้าง โคมไฟ ซ่อน้อย ทุงชัย อยาดยอยายโอบก่อนหน้า ยกออกจากพระนคร
 เชียงใหม่ (ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, 2538: 145-146)

ดังนั้น จึงพอจะสรุปให้เห็นว่า ประเพณีการแห่แห่นั้น มีบทบาทละความสำคัญอย่างยิ่งยวดใน
 ชนบประเพณีที่เป็นจารีตของเมืองในฐานะที่เป็นจุดเชื่อมโยงของพิธีกรรม ความเชื่อ และการ
 แสดงออกถึงฐานะทางสังคม ความสำคัญในทางจิตศุูนย์รวมความเชื่อ และความศรัทธา

“แห่แห่” จึงได้มาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในวัฒนธรรมประเพณีของ
 คนล้านนาที่มีจุดมุ่งหมายในการสื่อสารถึงบุคลิกของชาวล้านนาในฐานะ “คนเมือง” ที่มีความ

ต้องการการแสดงออกถึงความพึงพอใจ การแสดงที่ออกหน้าออกตา ด้วยอุปนิสัยที่รักสนุกสนาน รื่นเริง และเจ้าพิธีรีตอง ช่างจดช่างจำ อันเป็นผลมาจากการรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว รวมไปถึง การที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำเสนอ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการรื้อฟื้นขนบธรรมเนียมการ แห่แห่นขึ้นเพื่อให้ความรู้ทางการศึกษา ความเป็นมาในอดีต และความงดงามในวิถีชีวิตและ พิธีกรรมแห่งชีวิตที่เคยปรากฏให้เป็นภาพแห่งความจริงที่ยังคงจับต้องได้อีกครั้งหนึ่ง จากหลักฐาน การแห่แห่ที่ปรากฏหลงเหลือให้เห็นเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น งานวรรณกรรมที่ กล่าวถึงการแห่แห่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการแห่แห่ได้อย่างเห็นภาพ และสามารถเข้าใจถึง บุคลิกลักษณะของชาวล้านนาได้เป็นอย่างดี เช่น *โคลงนิราศหริภุญชัย* ฉบับเชียงใหม่ บทที่ 134 ความว่า

นักครุแค้นคู่ซ้อง	สระโน
ไพโอรุสลายสลับไส	ดอกสร้อย
บางคู่บาทบทยไป	เพลงรำ รักเอ
เสลยเยี่ยยลหน้าซ้อย	ชอบด้วยคองระบำ

(โคลงนิราศหริภุญชัย, 2546 : 241)

เป็นการกล่าวถึง นักดนตรีบรรเลงแคนคู่ ซ้อย และปี่ฉม สลับด้วยเสียงร้องจากปากเป็นดอกสร้อย บางขณะเป็นเพลงรำพันรัก แสดงหน้าตาซดซ้อย ถูกต้องแบบฉบับของท่ารำ แสดงถึงบุคคล ลักษณะของชาวล้านนาที่มีความผูกพันอยู่กับศิลปวัฒนธรรมล้านนามาตั้งแต่โบราณ หรือบทหนึ่ง ซึ่งปรากฏอยู่ในโคลงนิราศหริภุญชัย ฉบับเชียงใหม่ เช่นกันความว่า

ธิบาธิเบศร์แก้ว	กัลยา ก็มา
ปกปาวชুমวนิดา	แห่ห้อม
คือจันทร์อำรุงดา	รำล่อง งามเอ
สนมนาฏเลื่อนเลื่อนล้อม	เนกหน้าเต็มพลาน

(โคลงนิราศหริภุญชัย, 2546 : 241)

กล่าวถึงลักษณะการแห่แห่ในสมัยพระนางจามเทวี กล่าวคือ พระราชมารดาภิเษกพร้อมด้วยหมู่ นางนาฏสนมแห่ห้อมล้อม ประหนึ่งดวงจันทร์ซึ่งทะนุบำรุงหมู่ดาวงามนัก นางสนมก็แวดล้อมมาก หน้าหลายตาเต็มพระลานไปหมดหรือที่พบในจารึกวัดพระยืนได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีและเครื่อง ประกอบพิธีกรรมในการต้อนรับพระสุมนเถระภิกษุชาวสุโขทัย ที่ได้นำพุทธศาสนาสายลังกาวงศ์ มาสู่ดินแดนล้านนาในรัชสมัยของพญาเกือนา กษัตริย์ลำดับที่ 9 แห่งราชวงศ์มังราย ความว่า

เมื่อท่านเจ้ามาจนถึงนั้นปีระกา เดือนเจียง วันศุกร์ วันตนเป็นเจ้าจักมาถึงนั้น ท่านพระ
 ยารธรรมิกราชบริพารด้วยผู้ร่ายโยธามหาชนพลลูกขุนมนตรีทั้งหลายยกกัน ให้
 ถือช่อธง ข้าวตอกดอกไม้ได้เตียน ตีพาทย์ดั่งพิณฆ้องสระระแนงไชยะเทิกโกลาหล
 แตรสังข์พานกัสดาลมระทง ดงเดียด เสียงกลองทั้งคนร้องปรีดา สะท้านทั่วทั้งนคร
 ทริภุญชัยแล (เขียรชวย อักษรดิษฐ์, 2538 : 6)

ดังนั้น จะเห็นได้จากหลักทางทางวรรณกรรมว่าความละเอียดอ่อนในการจัดการขบวน
 แห่นั้น มีปรากฏมานานนับหลายร้อยปี และยังคงหยั่งรากลึกในสายเลือดของลูกหลายคน
 เมืองที่รักการแห่นแท้ตลอดมา

วัฒนธรรมการแห่นแห่งของสังคมคนเมือง ที่นอกจากจะเน้นเรื่องและเสริมคติความเชื่อแล้ว
 การแห่นแห่งในงานประเพณี พิธีกรรมต่างๆที่อาจจะได้รับอิทธิพลมาจากแหล่งวัฒนธรรมแม่ที่
 มีอิทธิพลมากในแถบภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ทั้งในลักษณะการแห่นแห่งเนื่องในการพิธีมงคล และ
 อวมงคล พิธีกรรมการแห่นแห่งจึงมีความหมายนัยยะว่าเป็นการให้เกียรติ เป็นการมอบความสำคัญ
 ในแง่มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เป็นกลยุทธ์ในการสร้างความสมัครสมานสามัคคี และ
 ก่อให้เกิดพลังความเชื่อคือ ศรัทธาต่อสิ่งสมควรแก่การเคารพ ดังนั้น การจัดการขบวนแห่นแห่งนั้นจึงเรียก
 ได้ว่า เป็นการแสดงออกถึงความพร้อมอกพร้อมใจของคนในสังคม หรือชุมชนนั้นๆ นั่นเอง

อย่างไรก็ดี สิ่งเหล่านี้เริ่มที่จะถูกหลงลืมและเลือนลางจางหายไปพร้อมกับสังคมโลก
 ปัจจุบันและการพัฒนาและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ประกอบกับเหตุผลทางการเมืองการ
 ปกครอง ก็ก้าวขึ้นมาแทนที่ความเชื่อแบบดั้งเดิม วัฒนธรรมการแห่นแห่ง ที่ยังคงคตินิยม มีการ
 แสดงออกร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเป็นความร่วมมือร่วมใจของสังคมนั้น มักจะเป็นไปใน
 รูปลักษณะของความยำเกรงและหวาดกลัวซึ่งมีผลมาจากอำนาจมืดที่ฝังลึกอยู่ในใจ ว่าหากไม่ได้
 กระทำการแห่นแห่ง หรือละเว้นกิจกรรมการแห่นแห่งนั้นๆ ก็มักจะทำให้เกิดความไม่ปกติสุข หรือ
 “ซัด” อันเป็นสภาวะที่ไม่พึงประสงค์ของผู้คนในสังคมนั้น นอกจากนั้นแล้ว การสังเคราะห์วัฒนธรรม
 และคติความเชื่อใหม่ๆ ที่กลับมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกี่ยวกับการปกครองใน
 ระบบมณฑลเทศาภิบาล เจ้าผู้ปกครองมณฑลจวบจนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ที่มีบทบาทมาแทนที่
 เจ้านายและเจ้าผู้ครองนคร ยังผลให้เกิดกิจกรรมการแห่นแห่งอื่นๆ ขึ้นอีกมากมายทั้งที่เกิดจาก
 ความพยายามจะแสดงตนผ่านการจัดการขบวนแห่นแห่ง เพื่อเป็นการสื่อสารถึงสถานะทาง
 สังคม โดยอาศัยเครื่องมือในการสื่อสารคือขบวนแห่นแห่งโดยเป็นการเสริมภาพแห่งอดีตนั้น ให้
 ย้อนคืนกลับมา นอกจากนั้นแล้ว “แห่นแห่ง” ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการ
 ขับเคลื่อนทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง ด้วยการจัดการขบวนแห่นแห่งเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เป็นการจัดให้รูปแบบขบวนแห่เหล่านั้นๆ แสดงออกถึงภาพจำลองแห่งวิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์การแห่แห่ รวมไปถึงสื่อผสมอื่นๆ เพื่อให้เกิดความรับรู้และเข้าใจอย่างย่อ ทั้งในรูปแบบประเพณีแห่งชีวิต และเทศกาลประเพณี ที่มีลักษณะอันโดดเด่นในแต่ละประเพณี ที่จะยังผลประโยชน์ในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยว ที่ได้รับการส่งเสริมทั้งภาครัฐ และเอกชน ในการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ มาท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่ และได้นำเอาความงดงามทางวัฒนธรรมมาเป็นจุดขาย จากการแห่แห่เนื่องจากประเพณีชีวิตมาสู่การสร้างจุดเด่นทางการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์ความงดงามทางด้านวัฒนธรรม โดยการคาดหวังถึงการสร้างเม็ดเงินมหาศาลจากธุรกิจการท่องเที่ยวด้านต่างๆ และสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น อันเป็นผลมาจากการจัดการขบวนแห่แห่ ปรากฏการณ์นี้ เกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจทางสังคม ที่ได้สังเคราะห์และปรุงแต่งให้เกิดการสร้างสรรครูปแบบขบวนแห่แห่ต่างๆ ดังกล่าวนี้นั้น โดยอาศัยความเป็นศิลปินและความรู้ความสามารถในด้านวัฒนธรรมซึ่งมีมากอยู่แล้วในวิถีชีวิตคนเมือง ได้นำเสนอความงดงามในด้านนามธรรม ให้กลายเป็นสิ่งที่จับต้องได้ผ่านขบวนแห่แห่ ซึ่งได้รับการสืบทอดและปฏิบัติต่อกันมาจนเป็นธรรมเนียมประเพณี และในบางครั้งบางทีก็ดูจะยากที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เจริญขึ้น งอกงามขึ้นก็ตามที่

ปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งเป็นมิติทางความคิดเห็นของผู้คนในสังคม ซึ่งได้สัมผัสรับรู้กับการจัดการขบวนแห่แห่ในรูปแบบปัจจุบันสมัย ความละเอียดอ่อนและความงดงามที่จะต้องจับต้องได้ด้วยผัสสะสำนึก และความรู้สึก คือสามารถนำเสนอให้รับรู้โดยทันทีว่า "ดี" / "ดีงาม" หรือ "สวยงาม" แม้ผู้ที่รับสารเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรมหรือไม่ หากเป็นสิ่งที่สนองตอบต่อการท่องเที่ยว หากเป็นการนำเสนอเพียงด้าน "สวยงาม" คนเมืองเชียงใหม่ ต่างก็ส่งเสริม ยอมรับ น้อมรับเอาวัฒนธรรมเหล่านี้ โดยมีทันได้มีการคิด พิจารณา วิพากษ์วิจารณ์ ว่า "ดี" หรือ "ไม่ดี" จนกระทั่ง ถึงแม้จะมีกระแสคัดค้านและต่อต้านจากมีคนกลุ่มหนึ่ง เรียกร้องถึง "ความถูกต้อง" แน่ชัด ในเชิงวัฒนธรรม ในลักษณะของกระบวนการ "การโหยหาอดีต"¹⁴ จนกระทั่งลุกลามไปถึงความคิดที่ขัดแย้งทางด้านการพัฒนาแคว้นศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะในด้านการแห่แห่ จนถึงกับการประกาศว่าการกระทำบางสิ่งบางอย่างทำให้เกิดกระแสต่อต้านนั้น เรียกได้ว่าเป็นอาการอุปาทวี ผิดปกติวิสัยหรือที่เรียกกันว่า "ซีด" หรือ "ซีดจา"

¹⁴ การโหยหาอดีต ในเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวกับการแห่แห่ ตามคำนิยามของผู้ศึกษา หมายถึง การตั้งคำถามในวัฒนธรรมการแห่แห่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ควบคู่ไปกับการถามหา "ความเป็นดั้งเดิม" ของวัฒนธรรมจริง ๆ

ไม่มีใครหยั่งการณืได้ว่า รูปแบบและวัฒนธรรมของล้านนาที่ปรากฏในปัจจุบันจะยืนอยู่ยาวนานเพียงใด หรือจะเปลี่ยนแปลงไปในรูปลักษณะเช่นไร ไม่มีใครข้่องใจในความผิดเพี้ยนจากเดิม เพราะขณะนี้ ประชาชนทั้งประเทศรวมทั้งชาวต่างประเทศที่มาเยือนล้านนาต่างนิยมชมชอบกับสิ่งที่ได้พบเห็น ในคำยที่เป็นความ “สวยงาม” ซึ่งมองข้ามความ “ดีงาม” หรือ “เหมาะสม” ซึ่งหลายต่อฝ่ายต่างนำเสนอว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีลักษณะร่วมสมัย สมควรต่อการเป็นแม่แบบให้ภูมิภาคอื่นๆ ที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ไม่ด้อยกว่ากัน (วิถี พานิชพันธ์, 2548 : 101)

2.1.6 “ซิด” หรือข้อห้ามในสังคมวัฒนธรรมล้านนา

มนุษย์ตามลักษณะของภูมิปัญญาของชาวล้านนานั้นไม่ได้อยู่แต่เห็นหรือที่ปรากฏเท่านั้น หลายสิ่งที่อยู่ร่วมกันในสังคม ในชุมชนที่รวมอยู่กันอย่างแน่นแฟ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชน หรือสังคม ตลอดจนถึงการพัฒนาตนไปสู่ความเป็นรัฐ และนครรัฐในที่สุดนั้นมักจะมีการวางกฎเกณฑ์การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของผู้คนและสิ่งมีชีวิตต่างๆในสังคม กติกาและมายารทในการอยู่ร่วมกัน แบ่งออกเป็นสองประเด็นหลักคือ ข้อพึงกระทำ และข้อห้ามมิให้กระทำ ซึ่งบางกรณีสามารถให้คำอธิบายได้จากเหตุผลและหลักการทางวิทยาศาสตร์ และอีกหลายๆเหตุการณ์หลายๆกรณีที่ไม่สามารถอธิบายได้ เป็นที่มาของข้อห้ามที่เป็นข้อบังคับ มิให้ล่วงละเมิดตามความเชื่อของชาวล้านนาคือ “ซิด”

“ซิด” หรือ “อุบาทว์” เป็นภาษาล้านนา หมายถึงสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม หรือเป็นเสียดัจฉุไร ไม่เป็นที่นิยมกัน (สงวน โชติสุขรัตน์, 2511: 1) เป็นสิ่งที่ผิดแปลกจากปกติ อาจจะเป็นสิ่งที่บอกเหตุร้ายถือเป็นนิมิตอุบาทว์ซึ่งเป็นวัตถุธรรม ซึ่งล้วนแล้วเป็นสิ่งที่เกี่ยวโยงกันตามธรรมชาติ การอยู่ กิน นอน หรือแม้กระทั่งการสืบเผ่าพันธุ์ ก็เป็นไปตามธรรมชาติ แต่มนุษย์มีความประเสริฐกว่าสรรพสิ่งที่อยู่ในธรรมชาตินั้น คือการที่มีวัฒนธรรม การอบรมบ่มสอนในด้านจริยธรรม และคุณธรรมศีลธรรมต่างๆ ซึ่งมีความลุ่มลึกเกี่ยวกับการที่จะสอนคนให้เป็นคนอย่างสมบูรณ์ ในรูปแบบข้อห้ามและข้อปฏิบัติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และสบายกายสบายใจ ดังนั้นเรื่องซิด จึงมิใช่เรื่องที่เหลวไหล แต่เป็นเรื่องที่เปรียบเสมือนแนวทางที่เป็นกรอบในการดำเนินชีวิตและโยงเข้าสู่หลักของธรรมชาติ ลักษณะของการ ซิด ในสังคมวัฒนธรรมล้านนานั้น เป็นผลมาจากการล่วงละเมิดจากครรลองครองธรรมการดำเนินชีวิตทั้งสามประการ ได้แก่

วิถีประชา หรือขนบธรรมเนียม คือข้อควรปฏิบัติ นำที่จะทำหากไม่ปฏิบัติตามก็ไม่เป็นความผิด ไม่เป็นการเดือดร้อน แต่หากจะเป็นการแปลกแยกจากกระแสของประชาชนโดยหมู่มา

จารีต ประเพณี คือข้อบังคับให้ปฏิบัติ เป็นแนวทางการปฏิบัติที่กระทำสืบต่อกันมาเป็นที่ยอมรับ และยังคงปฏิบัติสืบกันต่อมาอย่างนั้น หากไม่ปฏิบัติตามก็จะถือเป็นความผิด แต่ยังไม่ถึงขั้นรุนแรง

กฎ ระเบียบ คือข้อห้ามและข้อบังคับในการอยู่ร่วมกัน ห้ามมิให้ล่วงละเมิด มิให้ประพฤติหรือกระทำในสิ่งที่ห้ามไว้ เพราะจะถือเป็นความผิดใหญ่หลวง อันเป็นที่มาของความ “ซัด” หรือสภาวะความผิดปกติ ที่มีผลทางด้านลบ อันเป็นเสียด ัจญโร หรืออุบาทว์แก่การล่วงละเมิดนั้นๆ แล้วแต่ความหนักเบาในการกระทำ จะเห็นได้ว่า คติความเชื่อถือเรื่อง “ซัด” คือ ภูมิปัญญาที่ชาวบ้านล้านนาใช้เป็นบรรทัดฐานของสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้ประพฤติปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยมีโครงสร้างของกระแสสำนึกในเชิงลบ ที่เน้นให้เล็งเห็นความเป็นอัปมงคล ความลึกลับดำมืด หรืออาถรรพณ์ที่รุนแรงโดยเนื้อหาของข้อห้ามส่วนใหญ่จะไม่มีคำอธิบาย จากประเด็นทางความคิด หรือทัศนคติที่มีจุดประสงค์ของแนวความคิดเรื่อง “ซัด” แบ่งจุดประสงค์ต่างๆ ได้ดังนี้

- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับวัด
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับกิจการค้าขาย และตลาด
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับการเกษตรและการทำมาหากิน
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับการจัดสรรสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสัตว์ต่างๆ
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือน การสร้างเมือง
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับพฤติกรรมกระทำต่างๆต่อบุคคล
- เพื่อใช้ควบคุมบุคคล เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในพิธีกรรมต่างๆ

ทำให้เห็นว่าการบัญญัติข้อห้ามที่เรียกว่า “ซัด” คือภูมิปัญญาที่เป็นกฎเกณฑ์สำหรับควบคุมบุคคล เพื่อประโยชน์สุขของชุมชน โดยอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจลึกลับดำมืดเป็นสื่อกลาง เพื่อให้เกิดเป็นเอกภาพและความสงบสุขของชุมชนและสังคม

ดังจะยกตัวอย่างข้อห้ามในการปฏิบัติเรื่องการส่งสการตานคราบ หรือเผาศพ ซึ่งคติชาวล้านนาโดยเฉพาะเมืองเชียงใหม่ นั้น จะมีให้ส่งสการศพในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่เนื่องจากเป็นพื้นที่บริสุทธิ์ เป็นมณฑลที่จะไม่นำของเน่าเสียหรืออัปมงคลมาผสมอยู่รวม ดังให้ความรู้สึกเฉกเช่นจะจำลองความเป็นทิพย์แห่งจักรวาลคติมาจำลองไว้ กล่าวคือ จักต้องนำร่างของผู้วายชนม์ ออกจากกำแพงเมืองไป เพื่อส่งสการยังนอกเขตประตูเมืองต่อไป แต่กรณีที่เป็นข้อยกเว้น สำหรับหลักฐานที่ปรากฏเกี่ยวกับการส่งสการตานคราบเจ้าเมืองหรือเจ้าผู้ปกครองอาณาจักร ที่มีการส่งสการภายในเขตกำแพงเมืองและดูจะเป็นกรณียกเว้นในฐานะที่เป็นผู้ก่อตั้งอาณาจักร คือพิธี

การส่งสการทานกราบพระพบรมศพพญามังรายองค์ปฐมกษัตริย์ ดังที่ปรากฏอยู่ใน ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ เชียงใหม่ 700 ปี ความว่า

เจ้าพระยาไชยสงครามค้ำยรู้ว่าพอตนกุตติ คีมาด้วยหมู่วิพลโยธาอันมาก เถึงเมืองเชียงใหม่แล้วคีสร้างแปลงยังวิมานปราสาทใส่คราบพอตน แล้วกระทำบุญหื้อทานเล็กชากส่งสการเผาเสียในกลาดเชียงใหม่ แล้วคีกอกูกูดูกพอตนไว้ที่กลาดเชียงใหม่ กลางเวียงที่นั่นเขาไม้สรีมาปลูกไว้เหนือกูที่นั่น แล้วคีตั้งลำทับล้อมไว้เพื่อบหื้อเปนสาธารณ์แก่คนทั้งหลาย หั้นแล (ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, 2538 : 43)

และจากตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ เชียงใหม่ 700 ปีเช่นเดียวกันที่ได้กล่าวถึงการลักศพเข้าสู่กำแพงเมือง อันเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมือง และความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง อันเป็นเหตุให้ต้องเชิญพระศพเจ้าพญากือนาเข้าไปเก็บรักษาไว้ยังในเขตกำแพงเวียง ความว่า

เมื่อนั้น แสนผานองคีนมาเสงเสนาทั้งหลายว่า เราจักรีบส่งสการเจ้าเหนือหัวบ่ทัน แม่นจั่งหรือว่า เจ้าพ่อท้าวมหาพรหมคีเที่ยงไพชยนต์พญาได้ปรมไตรจักรมาค้ำชูหื้อได้กินเมืองเชียงใหม่ บ่ยาชะแล เราควรเอาคราบเจ้าเหนือหัวเข้าไว้ในเวียงคีชะแล เท่าจักเข้าทางประตูเวียง ปควร เอยียวมันเป็นแสดงภายหลัง ว่าอัน จิงพร้อมกันบ่องข้างเวียงทัดวัดพรหมณ์ เอาคราบเจ้ากือนาใส่โกฏค้ำ แปลงขัวขำมคือเวียงเข้าไฟไว้ เชียงขวางแล้วจิงหื้อหมื่นลกเมือรักษานครเขลางค์ หั้นแล

(ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, 2538 : 52)

แต่กระนั้นก็ดี พิธีการส่งสการทานกราบพระศพพญากือนาก็ยังได้มีการนำพระศพออกมาจากเวียงเมื่อมาส่งสการยังนอกเขตกำแพงเวียงตามจารีตประเพณี ซึ่งต่างได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนานตราบจนถึงปัจจุบัน แต่ในระยะหลังมีการจัดพิธีพระราชทานเพลิงศพ และส่งสการพระเถระชั้นผู้ใหญ่ของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีกำหนดจัดขึ้นภายในกรอบกำแพงเมืองเชียงใหม่ และกำลังถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมเป็นจำนวนมาก อนึ่ง การเผาศพหรือส่งสการจะไม่นิยมกระทำในวัดเนื่องจากเป็นเขตพุทธาวาส และจะไม่นิยมนำศพซึ่งถือของเนาเสียเข้าไปปะปน และประการหลักคือคติการที่จะไม่ส่งสการกราบในเขตกำแพงเมืองดังที่กล่าวอ้างไปข้างต้น ในกรณีนี้ผู้วิจัยจะอธิบายในประเด็นหัวข้อต่อไป

ปัจจุบันสภาพของชุมชนและวิถีชีวิต รวมไปถึงทัศนคติของผู้คนได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สภาพเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคมใหม่ การเมืองการปกครอง นโยบายจากการศึกษา แนวโน้มของสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป คติความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องจารีต ข้อห้ามที่เป็นขีดเมือง

นั้น ได้ลดและเริ่มจางหายลง จากเหตุผลจากหลายๆด้าน โดยเฉพาะประชากรที่มีมากขึ้น ซึ่งเป็นผู้คนที่มาจากต่างถิ่นเดินทางเข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษา ภายในตัวจังหวัดเชียงใหม่ และชาวเชียงใหม่เองซึ่งเป็นลูกหลานล้านนาได้ละทิ้งถิ่นฐานเข้าไปอาศัยอยู่ในส่วนกลาง รวมไปถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ที่ทำให้ไม่รู้แจ้งในเหตุผลหรือข้อห้าม ข้อบัญญัติต่างๆ ที่เป็นชีวิตเมืองตามความเชื่อของชาวล้านนา หรือแม้กระทั่งสภาพการจราจร คมนาคมขนส่งที่เร่งรีบ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ความทันสมัยทางเทคโนโลยี และระบบสาธารณูปโภคที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินวิถีชีวิต ในเมื่อครองหรือแนวทางการดำเนินชีวิตได้ปรับเปลี่ยนไป ประเพณีและวัฒนธรรมก็ได้รับการกระทบกระเทือนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้น “ชีวิต” หรือ “ชีวิตจา” ที่เคยเป็นกรอบธรรมเนียมปฏิบัติจึงถูกละเลย รวมไปถึงพิธีกรรมการแห่นางดำต่างๆที่ได้ยกตัวอย่างมา จึงได้รับผลกระทบและต่างหาทางออกของตนเองเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ทั้งในแง่การพัฒนา ที่มีความจำเป็นต้องเดินควบคู่ไปกับการอนุรักษ์

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเร่งระดมทรัพยากรในทุกด้าน ซึ่งมุ่งเน้นไปในการแสวงหาผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ด้วยการนำเสนอผ่านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขบวนแห่นางดำ ทั้งในรูปแบบประเพณีชีวิต เทศกาลประเพณี หรือแม้กระทั่งขบวนแห่นางดำเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งกำลังก่อให้เกิดผลกระทบและปรากฏการณ์หลายอย่างในสังคม ในมิติของการพัฒนาวงการศิลปวัฒนธรรม และสังคม จนเป็นที่ต้องเฝ้าระวังและน่าจับตามองอย่างใกล้ชิด ศาสตราจารย์ ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้นำมาเสนอแง่คิดของผลกระทบจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ในรายงาน *ผลกระทบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่* โดยโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถือได้ว่าเป็นรายงานเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ในแนวคิด โดยให้ทัศนะต่อผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวมวลชนจากต่างชาติ (International Mass Tourism) กล่าวว่า

วัฒนธรรมของท้องถิ่นใดก็ตามจะต้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตคนในท้องถิ่นนั้น หากมองว่าวัฒนธรรมเป็นสินค้าที่สามารถขายให้กับนักท่องเที่ยวได้ แล้วรัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ยังเชื่อว่าสิ่งที่ทำนั้นช่วยทำให้เกิดจิตสำนึกในความเป็นไทย เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง เพราะการนำรูปแบบของวัฒนธรรมไปรับใช้การท่องเที่ยว มากกว่าที่จะผดุงรักษาไว้ให้สัมพันธ์ใกล้ชิด หากเราไม่ได้อยู่ร่วมกันกับวัฒนธรรมด้วยชีวิต แต่อยู่ร่วมกับวัฒนธรรมด้วยรูปแบบที่เราไม่สามารถรักษาวัฒนธรรมนั้นไว้ได้ เพราะเราขาดจิตใจในการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม

(นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2551)

จากปรากฏการณ์การแพร่กระจายของแนวความคิดด้านการจัดขบวนแห่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กระพือไปอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นคลื่นกระแสความนิยมในการนำศิลปวัฒนธรรมการแห่มาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการบางสิ่งบางอย่าง โดยอาจจะไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสม หรือไม่เหมาะสม เกี่ยวกับการสังเคราะห์เอาเพียงเปลือกหรือกระพี้ของวัฒนธรรมไปนำเสนอ เพื่อหวังผลทางด้านการท่องเที่ยวเป็นที่ตั้ง

วิทยานิพนธ์ของ เพียงใจ ลิขิตเอกราช (2535) ในเรื่อง “การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว : กรณีศึกษางานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับ ในจังหวัดเชียงใหม่” มีเนื้อหาโดยสรุปว่า รายจ่ายสำหรับการจัดงานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับ ประจำปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 2.36 ล้านบาท ซึ่งรายจ่ายจำนวนนี้ เป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐจำนวน 1.09 ล้านบาท และภาคเอกชนซึ่งได้ใช้จ่ายในการนี้ไป จำนวน 1.27 ล้านบาท กลุ่มที่เสียค่าใช้จ่ายในงานนี้รวมไปถึง ขบวนการบุปผชาติของบรรดาหนุ่มสาวจากหัววัดต่างๆ และของอำเภอต่างในจังหวัดเชียงใหม่ ในวิทยานิพนธ์ดังกล่าว ได้สรุปว่า รายได้จากการจัดมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับประจำปี พ.ศ. 2535 มีจำนวน 105.28 ล้านบาท ได้กระจายลงสู่ธุรกิจการท่องเที่ยว 5 ประเภท คือ ธุรกิจโรงแรมที่พัก ธุรกิจพาหนะเดินทาง ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจขายของที่ระลึก และธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการจัดงานในครั้งนี้ คือธุรกิจที่พักแรมและธุรกิจพาหนะเดินทาง

ในบทสรุปของวิทยานิพนธ์ดังกล่าว เกี่ยวกับปัญหาในการจัดงานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับของจังหวัดเชียงใหม่พบว่า การจัดงานดังกล่าวขาดความร่วมมือจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายหน่วยงานเริ่มมีความเหนียวหนายต่อการจัดงาน ดังนั้นจากข้อสรุปของวิทยานิพนธ์ จะเห็นว่า ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์สูงสุดในการจัดงาน แต่กลับไม่ได้ให้ความร่วมมือในการจัดงานในครั้งนี้เท่าที่ควร โดยเฉพาะความร่วมมือในด้านการลงทุนจัดงาน ทั้งๆที่เป็นกิจกรรมที่ตนเองได้ประโยชน์จากงานนี้โดยตรง (พลอยศรี ปรารภานนท์, 2544: 14)

และหากจะมองในมุมมองของผู้ที่ดำเนินการทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการผลักดันให้เกิดมิติแห่งความงดงามและแปลกใหม่ เพื่อเป็นแรงดึงดูดใจในการท่องเที่ยว กลับไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆจากกิจกรรมดังกล่าวเลย ซึ่งเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาเพิ่มเติมในลำดับต่อไป

2.2 เอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge Theory)

ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ และกฎโครงสร้างที่เกิดจากการศึกษาหรือการค้นหา หรือเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ บุคคล สิ่งของ ซึ่งได้จากการสังเกต

ประสบการณ์ การรายงาน การรับรู้เหล่านี้ต้องชัดเจนและอาศัยเวลา (The Lexicon Webster Dictionary, 1977: 531) โดยที่ Wentling and Narinchai (1993) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่าเป็นการรับรู้เข้าใจและแยกแยะได้ (analysis) วิเคราะห์ได้ (synthesis) และประเมินได้ในใจ (vicarious evaluation) ดังนั้นจะมีความรู้ได้ดีต้องรับรู้ ใคร่ครวญจนเข้าใจและประเมินได้ว่าสิ่งใดเหมาะสม แต่ยังไม่เคยลงมือปฏิบัติความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นของผู้เรียนเพียงแต่จำแนกได้อาจโดยการฝึกหรือการมองเห็นได้ยินและได้จำ (ฐิตินนท์ คชนิล, 2551: 17-18)

ความรู้ขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับความหมายทฤษฎี โครงสร้างและวิธีแก้ไขปัญหา และ อรรถวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2542) ได้กล่าวถึงความรู้ไว้ว่าความรู้หมายถึงการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกต ประสบการณ์หรือจากสื่อต่างๆประกอบกันความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง (Facts) หรือความคิด (Idea) ความหยั่งรู้หยั่งเห็น (Insight) หรือสามารถเชื่อมโยงความคิดเข้ากับเหตุการณ์ ความรู้ทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสามารถในการจำและระลึกถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งได้ดังนี้

- ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา
- ความรู้เกี่ยวกับวิธีและการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง

2.2.2 ทฤษฎีการรับรู้ และทัศนคติ (Perception & Attitude Theory)

• ทฤษฎีการรับรู้

การรับรู้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคลเพราะการตอบสนองของพฤติกรรมใดๆ จะขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตนและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้นๆ ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจัยการรับรู้ประกอบด้วย ประสาทสัมผัส และปัจจัยทางจิตคือความรู้เดิม ความต้องการ และเจตคติ เป็นต้น

การรับรู้จะประกอบด้วยกระบวนการสามด้าน คือ การรับสัมผัส การแปลความหมาย และ อารมณ์การรับรู้ เป็นผลเนื่องมาจากการที่มนุษย์ใช้อวัยวะรับสัมผัส (Sensory motor) ซึ่งเรียกว่า “เครื่องรับ” (Sensory) ทั้ง 5 ชนิด¹⁵ การรับรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยในการรับรู้ ได้แก่ ลักษณะของผู้รับรู้และลักษณะของสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้าซึ่งเป็นตัวกำหนด

¹⁵ เครื่องรับทั้ง 5 ชนิดของมนุษย์ หรือเรียกว่า " ประสาทสัมผัสทั้ง 5" ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง

ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องมีการรับรู้เกิดขึ้นก่อนเพราะการรับรู้เป็นหนทางที่นำไปสู่การแปลความหมายที่เข้าใจกันได้ซึ่งหมายถึงการรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้เกิดขึ้นการเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ การรับรู้จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดรวบยอด ทักษะคติของมนุษย์อันเป็นส่วนสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนการสอนและการใช้สื่อการสอนจึงจำเป็นจะต้องให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องมากที่สุด ดังคำกล่าวของ ฌองฌัก กอแลง (2528) และ วไลพร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (ม.ป.ป. : 125) กล่าวว่า การที่จะเกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องอาศัยการรับรู้ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ การรับรู้มีขอบเขตที่ทำให้เกิดการรับรู้โดยการนำความรู้เข้าสู่สมองด้วยอวัยวะสัมผัสและเก็บรวบรวมจดจำไว้สำหรับเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดมโนภาพและทักษะคติ ดังนั้นการมีสิ่งเร้าที่ดีและมีองค์ประกอบของการรับรู้ที่สมบูรณ์ถูกต้องก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีด้วยซึ่งการรับรู้เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการรับรู้

นอกจากนี้ กระบวนการรับรู้อย่างสามารถจะใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนด้วยซึ่ง Fleming (1984: 3) ให้ข้อเสนอแนะว่ามีเหตุผลหลายประการที่นักออกแบบเพื่อการเรียนการสอนจำต้องรู้และนำหลักการของการรับรู้ไปประยุกต์ใช้กล่าวคือ

- โดยทั่วไปแล้วสิ่งต่าง ๆ เช่น วัตถุ บุคคล เหตุการณ์ หรือสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันถูกรับรู้ดีกว่ามันก็ย่อมถูกจดจำได้ดีกว่าเช่นกัน
- ในการเรียนการสอนจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการรับรู้ที่ผิดพลาดเพราะถ้าผู้เรียนรู้ข้อความหรือเนื้อหาผิดพลาด เขาก็จะเข้าใจผิดหรืออาจเรียนรู้บางสิ่งที่ผิดพลาดหรือไม่ตรงกับความเป็นจริง
- เมื่อมีความต้องการสื่อในการเรียนการสอนเพื่อใช้แทนความเป็นจริงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องรู้ว่าทำอะไร จึงจะนำเสนอความเป็นจริงนั้นได้อย่างเพียงพอที่จะให้เกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมาย

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530) กล่าวถึง บทบาทของการรับรู้ที่มีต่อการเรียนรู้ว่า บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการรับรู้และการรับรู้สิ่งเร้าของบุคคล นอกจากนี้ขึ้นอยู่กับตัวสิ่งเร้าและประสาทสัมผัสของผู้รับรู้แล้ว ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้รู้และพื้นฐานความรู้เดิมที่มีต่อสิ่งที่เรียนด้วย (กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530: 487)

● จิตวิทยาการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย จึงมีคำกล่าวเสมอว่า "No one too old to learn" หรือ ไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียน การเรียนรู้จะช่วย

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้ของคนเราจากไม่รู้ไปสู่การเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน ดังที่ กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530) กล่าวไว้ดังนี้

การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อสิ่งเร้า (stimulus) มาเร้าอินทรีย์ (organism) ประสาทที่ตื่นตัว เกิดการรับสัมผัส หรือเพนทาการ (sensation) ด้วยประสาททั้ง 5 แล้วส่งกระแส สัมผัสไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดการแปลความหมายขึ้นโดยอาศัย ประสบการณ์เดิมและอื่น ๆ เรียกว่า สัญชาต หรือการรับรู้ (perception) เมื่อแปล ความหมายแล้ว ก็จะมีการสรุปผลของการรับรู้เป็นความคิดรวบยอดเรียกว่า เกิด สังกัป (conception) แล้วมีปฏิกิริยาตอบสนอง (response) อย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่ง เร้าตามที่รับรู้เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แสดงว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้น แล้วประเมินผลที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้แล้ว

(กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530: 487)

● การเรียนรู้ (Learning)

นอกจากการที่มนุษย์รับรู้ต่อสิ่งที่ได้พบเห็นแล้วนั้น ได้นำไปสู่การเรียนรู้ตามมา การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอันเนื่องมาจากการเผชิญสถานการณ์ โดยเฉพาะ สถานการณ์ซ้ำๆ โดยที่ไม่ได้เป็นสัญชาตญาณหรือเป็นส่วนของการพัฒนาการโดยปกติ การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทัศนคติ (Attitude) หรือด้านทักษะ (Skill) ในตัวบุคคลโดยผ่านทางกิจกรรมต่างๆ นำไปสู่ ทฤษฎีการเรียนรู้ขึ้น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

- กลุ่มพฤติกรรม (Behaviorism)
- กลุ่มความรู้และความเข้าใจ (Cognitive)

1). ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) นักทฤษฎีทางการศึกษาและนักจิตวิทยา กลุ่มนี้ เช่น Pavlov, Skinner, Thorndike

1.1) ทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Conditioning Theory) เจ้าของทฤษฎีนี้คือ Pavlov กล่าวไว้ว่า ปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งของคนไม่ได้มาจากสิ่งเร้า (Stimulus) อย่างใดอย่าง หนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว อาจมีสิ่งอื่นที่ทำให้เกิดการตอบสนองเช่นเดียวกันได้ หากมีเงื่อนไขที่ ถูกต้องเหมาะสม

1.2) ทฤษฎีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง (Connectionism Theory) เจ้าของทฤษฎีนี้คือ Thorndike ซึ่งกล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งอาจทำให้เกิดการตอบสนองได้หลายอย่าง ซึ่งใน

ที่สุดผู้ได้รับสิ่งเร้านั้นจะค้นพบและเลือกสรรการตอบสนองที่ดีที่สุด และ Thorndike สรุปออกมาเป็นกฎการเรียนรู้ คือ

1.2.1). กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness)

1.2.2). กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise)

- กฎของการใช้ (Law of Used)

- กฎของการไม่ใช้ (Law of Disused)

1.2.3). กฎแห่งความพอใจ (Law of Effect)

1.3). ทฤษฎีการวางเงื่อนไข/ทฤษฎีการเสริมแรง (S-R Theory หรือ Operant Conditioning) Skinner กล่าวถึง การเรียนรู้ที่ได้มาจากการได้รับผลของการกระทำ โดยกล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่า “ปฏิกริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจไม่ใช่เนื่องมาจากสิ่งเร้าเพียงสิ่งเดียว แต่อาจจะมาจากสิ่งเร้าอื่นที่เสริมเข้ามา ซึ่งทำให้เกิดการตอบสนองเช่นเดียวกันได้ ถ้ามีการวางเงื่อนไขที่ถูกต้อง” Skinner ทดลองโดยใช้กล่องที่สร้างขึ้นมาและนำนกไปใส่ไว้ในกล่อง และนกเคลื่อนไหว ถูคานอาหารหล่นลงมา นกจึงรู้ว่าการกดคานแล้วจะได้อาหาร สรุปเป็นองค์ประกอบ 3 ตัว คือ สิ่งที่เกิดก่อน พฤติกรรม และผลที่ได้รับ

2). ทฤษฎีกลุ่มความรู้ (Cognitive)

นักทฤษฎีทางการศึกษาและนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เน้นความสำคัญของส่วนรวม ทฤษฎีทางจิตวิทยาของกลุ่มนี้ซึ่งมีชื่อว่า Cognitive Field Theory นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ เช่น Kohler, Lewin, Witkin แนวคิดของทฤษฎีนี้จะเน้นความพอใจของผู้เรียน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนหรือเกษตรกรทำงานตามความสามารถของเขาและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ การเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตัวเอง ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ โดยเน้นเรียนจากประสบการณ์ (Experience) และการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ

- ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือ ผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใดก็ตามจะเป็นสิ่งที่ยั่วยู่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

- สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้จะต้องมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัสสำหรับมนุษย์ ทำให้มนุษย์ตื่นนอนขวยและใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่น่าสนใจนั้น ๆ

- การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัส มนุษย์จะทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตาหู ลิ้นชิม จมูกดม ผิวหนังสัมผัส และสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้าเป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกันมีการเปรียบเทียบและคิดอย่างมีเหตุผล

- การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิดความพึงพอใจซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่งจะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้เรียนรู้ในวิชาชีพชั้นสูงจนสามารถออกไปประกอบอาชีพชั้นสูง (Professional) ได้ นอกจากจะได้รับการรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจทางสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

ความสัมพันธ์ของการรับรู้ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นจะต้องมีเป้าหมายที่จะเป็นเครื่องมือในการกระตุ้น หรือเสนอเพื่อก่อให้เกิดการตอบสนองสิ่งต่าง ๆ ให้กับบุคคล กลุ่มคนในสังคม เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ ซึ่ง จำเนียร ชวงโชติ (2519) ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเกิดจากประสบการณ์ที่มีขอบเขตกว้าง และสลับซับซ้อนมากโดยเฉพาะในแง่ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นต้น

วรกวิน (2523: 56-60) การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่ผู้เรียนรู้แสดงออกและสามารถสังเกตและวัดได้ การศึกษากระบวนการเรียนรู้จึงต้องศึกษาเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่เปลี่ยนไปในลักษณะที่พึงประสงค์ การศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ จะต้องมียุทธวิธีแบบ วิถีการ และอาศัยความรู้ต่าง ๆ เช่น จิตวิทยา การศึกษา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ กระบวนการสื่อความและสื่อความหมายและสื่อความหมาย การพิจารณาการเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องสังเกตและวัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป การศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ นำไปสู่การกำหนดทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มพฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนรวมทั้งวิธีการจัดระบบการเรียนการสอนที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ไปตามวัตถุประสงค์

- ลำดับขั้นของการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้นจะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ อยู่ 3 ขั้นตอนด้วยกัน กล่าวคือ 1).ประสบการณ์ 2).ความเข้าใจ และ 3).ความนึกคิด

- ประสบการณ์ (experiences) ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสบการณ์อยู่ด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใหญ่ที่เป็นที่เข้าใจก็คือ ประสบการณ์สัมผัสทั้งห้าซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ถ้าไม่มีประสบการณ์เหล่านี้แล้วบุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมีประสบการณ์ใด ๆ เลยซึ่งก็เท่ากับเขาไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใด ๆ ได้ด้วยประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็นประสบการณ์แทน บางชนิดเป็นประสบการณ์รูปธรรม และบางชนิดเป็นประสบการณ์นามธรรมหรือเป็นสัญลักษณ์

- ความเข้าใจ (understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือตีความหมายหรือสร้างมโนคติ (concept) ในประสบการณ์นั้นกระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิตของบุคคลเพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (percept) และมีความทรงจำ (retain) ขึ้น ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า "ความเข้าใจ" ในการเรียนรู้ นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ (organize) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (synthesis) ประสบการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งหาความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

- ความนึกคิด (thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง Crow (1948) ได้กล่าวว่า ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นความนึกคิดที่สามารถจัดระเบียบ (organize) ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดบูรณาการการเรียนรู้อย่างแท้จริง

เมื่อเราผ่านกระบวนการการเรียนรู้แล้วนั้น ขั้นตอนต่อไปคือกระบวนการของการจัดการความรู้ (เกศฤดี บุญรัตน์, 2551: 12) ประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอก การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ การค้นคว้าความรู้ และการแบ่งปันถ่ายทอดความรู้ พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ การจัดการความรู้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นแนวคิด วิธีการกระบวนการหรือระบบใหม่ที่น่าสนใจในการแก้ปัญหา หรือพัฒนา ปรับปรุงให้ระบบการปฏิบัติงานในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อการจัดการความรู้เป็นสื่อความคิดใหม่สิ่งใหม่ ผู้นำการจัดการความรู้มาใช้ต้องเผชิญกับการเสี่ยงจากสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์ ดังนั้น การตกลงใจที่จะนำเอาการจัดการความรู้ไปใช้ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ จึงกล่าวได้ว่าผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ นั้นเกิดการยอมรับการจัดการความรู้แล้ว

• แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ หมายถึง การรับทราบสิ่งใดจิตใจก็ตอบสนอง และให้คุณค่ากับสิ่งเหล่านั้นว่าดี ชอบหรือไม่ดี ไม่ชอบ เพื่อเป็นแนวกำหนดในใจว่าจะมีพฤติกรรมอย่างไรต่อสิ่งนั้น (Wentling and Narinchai, 1993: 25-27) โดยที่มีรายงานของ Gordon W. Allport อ้างโดยวารุณี (2530) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นสภาวะที่มีก่อนการแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมคือ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ช่วยเตรียมให้บุคคลรู้จักการสังเกตและตัดสินใจ ส่วนประภาเพ็ญ (2520) ได้กล่าวถึงทัศนคติไว้ว่าทัศนคติเป็นความคิดเห็น ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนพร้อมที่จะปฏิบัติเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอกทัศนคติเป็นความพร้อมที่ตอบสนองต่อบุคคล หรือ

สิ่งของหรือสภาวะการณ์ในทางที่ดี หรือไม่ดี (ฐิตินนท์ คชนิล, 2551: 18-20) ทศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้านคือ

1. ความคิด (Recognition Component) หมายถึง การรับรู้และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแสดงออกมาในแนวความคิด ที่ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรเลว
2. ด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่สอดคล้องกับความคิดของตน เช่น ถ้าบุคคลมีความคิดที่ดีต่อสิ่งใดจะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น
3. ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมที่จะกระทำเป็นผลเนื่องจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

ทศนคติจะมีบทบาทในการช่วยให้เราปรับปรุงตัวเอง ป้องกันตัวเองให้สามารถแสดงออกถึงค่านิยมต่างๆ และช่วยให้บุคคลเข้าในโลกที่รอบตัวเรา ประสบการณ์เดิมของบุคคลช่วยให้เกิดทศนคติ และเป็นตัวกำหนดทศนคติของบุคคล ทศนคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดี่ยวที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ แต่เป็นสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดหรือเป็นที่มาของการปฏิบัติเช่นเดียวกันการปฏิบัติของบุคคลจะทำให้ทศนคติเปลี่ยนแปลง หรือเกิดทศนคติขึ้นใหม่ได้ การปฏิบัติของบุคคลนั้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากทศนคติอย่างเดียว แต่เป็นผลที่เกิดจากวิถีครองชีวิต (Norms) นิสัย (Habits) และสิ่งที่คาดหวังจากผลของการกระทำต่างๆ ด้วย

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2542: 25-35) ได้กล่าวเกี่ยวกับทศนคติไว้ว่า ทศนคติหมายถึงแนวโน้มของคนๆ หนึ่งที่มีต่อสิ่งเร้าหรือเรื่องบางเรื่อง รวมถึงผลรวมของความรู้สึก อคติ ความกลัว ความคิด และความรู้สึกอื่นๆ ที่มีต่อเรื่องต่างๆ และมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ (Beliefs) ในเรื่องต่างๆ หรือโลกทัศน์ที่ปลูกฝังอยู่ก่อนแล้ว (Predispositions) โดยที่ทศนคติคือความเชื่อที่มีการประเมินค่า (Evaluative Belief) (อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2542: 25-35) สรุปแล้วลักษณะของทศนคติ คือ

1. ทศนคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละคน มิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ทศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก
3. ทศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีความถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละบุคคลต่างก็ได้รับประสบการณ์ และผ่านการเรียนรู้มามาก อย่างไรก็ตามทศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

และมีรายงานของสตีต (2525) ได้อธิบายถึงการเกิดทัศนคติไว้ดังนี้

1. คนเราจะซึมซับเอาความคิด ปฏิกริยาของผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหรือผู้ที่เราเลียนแบบมาเป็นของเราที่ละน้อย เช่น เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวนักดนตรีหรือศิลปินก็จะรับเอาความคิด และทัศนคติทางด้านดนตรีหรือศิลปินจากครอบครัว
2. ประสบการณ์ที่เข้มข้น รุนแรงทำให้เกิดทัศนคติได้
3. ประสบการณ์ธรรมดาในชีวิตประจำวัน เช่น การโฆษณาบ่อยๆ การอบรมสั่งสอนของครู
4. คนเราจะเลือก หรือรับทัศนคติบางอย่างเพื่อไปสู่จุดหมายบางอย่างเช่นต้องการให้เพื่อนๆ ยอมรับเราเป็นสมาชิกกลุ่มการเกิดทัศนคติเป็นผลมาจากประสบการณ์ต่างๆ ในสังคมหลายประการ

การปลูกฝังทัศนคติหรือแหล่งที่ทำให้เกิด ทัศนคติมีดังนี้ คือ

1. การได้รับประสบการณ์เฉพาะด้าน(Specific Experience) คือบุคคลจะเกิดทัศนคติสิ่งใดได้ เมื่อได้รับประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
2. การติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่น(Communication from Others) ถ้าบุคคลมีการติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่นแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดีเป็นที่พอใจย่อมเกิดทัศนคติทางบวก
3. การเลียนแบบจากตัวแบบจากตัวแบบ (Model) บุคคลจะเกิดทัศนคติได้จากตัวแบบที่ปรากฏให้เห็น และถ้าเกิดทัศนคติทางบวก ก็จะเลียนแบบจากตัวนั้น
4. องค์ประกอบของสถาบัน(Institution Factor) บุคคลเกิดทัศนคติเนื่องมาจากอิทธิพลของสถาบันต่างๆที่เกี่ยวข้องเช่น โรงเรียน และสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาการสร้างทัศนคตินั้น เนื่องจากทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ และการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บุคคล ฉะนั้นเราจึงอาจสร้างทัศนคติที่ต้องการได้ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติที่ควรคำนึงถึงนี้คือ วัฒนธรรม ครอบครัว กลุ่มเพื่อน บุคลิกภาพ

2.2.3 ทฤษฎีการยอมรับ (Adoption process)

การพึงพอใจและการยอมรับ ความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542: 775) ความพึงพอใจ คือ ความพึงพอใจเป็นเรื่องของความรู้สึกที่มีความเป็นส่วนบุคคลไม่มีจุดสิ้นสุดสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อมบุคคลจึงมีโอกาสที่จะไม่พึงพอใจในสิ่งที่เคยพึงพอใจมาแล้ว มนุษย์จึงให้ความสำคัญกับความพึงพอใจมาก นักวิชาการได้พัฒนาทฤษฎีที่อธิบายองค์ประกอบของความพึงพอใจ และอธิบาย

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับปัจจัยอื่นๆ ไว้หลายทฤษฎีโคร์แมน (Korman, A.K., 1977 อ้างถึงใน สมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ, 2542: 161-162) ได้จำแนกทฤษฎีความพึงพอใจในงาน ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทฤษฎีการสนองความต้องการ กลุ่มนี้ถือว่าความพึงพอใจในงานเกิดจากความต้องการส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลที่ได้รับจากงานกับการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายส่วนบุคคล และทฤษฎีการอ้างอิงกลุ่มความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณลักษณะของงานตามความปรารถนาของกลุ่มซึ่งสมาชิกให้กลุ่มเป็นแนวทางในการประเมินผลการทำงาน

John Fitzgerald (1982: 76) ได้กล่าวถึงเรื่อง The Adoption Process ไว้ในหนังสือเรื่อง Building new families through adoption and fostering. ว่ากระบวนการยอมรับเป็นกระบวนการเกี่ยวกับจิตใจของบุคคลผ่านการรับฟังเป็นอันดับแรก ความว่า

The adoption process is the mental process through which an individual passes from first hearing about an innovation to final adoption. The adoption process should be distinguished from the diffusion process which is the spread of a new idea from its source of invention or creation to its ultimate users or adopters. A major difference between the diffusion process and the adoption process is that diffusion occurs among persons while adoption is an individual matter.

John Fitzgerald (1982: 76)

Rogers and Shoumarker (1971) กล่าวถึง กระบวนการยอมรับ (adoption process) ว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลซึ่งเริ่มต้นด้วยการเริ่มรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วไปสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ กระบวนการนี้มีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้และการตัดสินใจ (learning and decision making) (Rogers and Shoumarker (1971) อ้างถึงใน บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2544: 212-213) โดยได้แบ่งกระบวนการยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้ (Awareness Stage) เป็นขั้นแรกที่บุคคลเริ่มรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่หรือความคิดใหม่ แต่ขาดรายละเอียด คือ รู้ว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นแล้วทำได้แล้ว แต่เป็นเรื่องใหม่สำหรับตนเพราะไม่เคยได้ยินหรือเคยเห็นมาก่อน การรับรู้อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญด้วยการพบเห็นด้วยตนเองหรือโดยการเผยแพร่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือเอกชน ขั้นนี้นับว่าเป็นขั้นสำคัญเพราะ

เป็นขั้นแรกที่บุคคล เริ่มสัมผัสหรือรับรู้เกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ๆหรือสิ่งใหม่ๆ ต้องมีการจี้จุดหรือกระตุ้นให้เกิดความสนใจ อันจะนำไปสู่ขั้นสุดท้าย คือ การยอมรับหรือปฏิเสธ

ขั้นที่ 2 ขั้นสู่ความสนใจ (Interest Stage) ถ้าในขั้นแรกบุคคลเพียงแต่รับรู้ในแนวความคิดใหม่ แต่ไม่สนใจหรือไม่ถูกกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ขั้นที่ 2 และขั้นต่อไปก็จะถูกทอดทิ้งไป คือ ไม่เกิดขึ้น ขั้นสู่ความสนใจนี้บุคคลมีความสนใจในแนวความคิดใหม่ จึงพยายามเฝ้าหาความรู้ในรายละเอียดในขั้นแรกหรือขั้นเริ่มรู้นั้น บุคคลจะได้ฟัง หรืออ่านเอกสารเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ หากเขาไม่สนใจก็รู้สึกเฉยๆ แต่ถ้าเขาเกิดความสนใจเขาก็พยายามติดต่อกับ ผู้รู้หรือสอบถามผู้รู้ ในรายละเอียดและปัญหาต่างๆเกี่ยวกับแนวความคิดนั้นๆ จุดสำคัญของขั้นนี้ คือ เขาจะไปหาความรู้เพิ่มเติมจากใคร หรือแหล่งความรู้ใด จะได้รายละเอียดหรือคำอธิบายชัดเจนหรือไม่ เป็นเรื่องที่ควรพิจารณา หากเขาได้รายละเอียดมาไม่ดีก็จะนำไปสู่ความล้มเหลวในขั้นที่ 3

ขั้นที่ 3 ขั้นไตร่ตรองหรือขั้นประเมิน (Evaluation Stage) เป็นขั้นที่บุคคลศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วคิดเปรียบเทียบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันว่า ถ้ารับเอาแนวความคิดใหม่มาปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่ดีอย่างไรบ้าง ในขณะนี้และในอนาคต ควรหรือไม่ที่จะทดลองดูก่อน หากรู้สึกว่ามีผลดีมากกว่าจะตัดสินใจทดลองดูเพื่อให้เกิดความแน่ใจก่อนที่จะรับไปปฏิบัติจริง ๆ ในขั้นนี้เขาต้องการคำปรึกษาหารือจากผู้รู้หรือเพื่อนบ้านที่คุ้นเคยหรือมีประสบการณ์ เพื่อให้ความแน่ใจว่าเขาคิดถูกต้องและตัดสินใจถูกแล้วที่ควรทดลองดูเพื่อให้รู้แจ้งเห็นจริง

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลองทำ (Trial Stage) เป็นขั้นที่บุคคลทดลองทำตามแนวความคิดใหม่โดยทำการทดลองแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อดูว่าจะเข้ากันหรือไม่กับสภาวะการณ์ในปัจจุบันของตนและผลจะออกมาตามที่คาดคิดไว้หรือไม่ ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่นั้นซึ่งผลจากการทดลองจะมีความสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจ ที่จะปฏิเสธหรือยอมรับต่อไป

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปปฏิบัติหรือขั้นยอมรับ (Adoption Stage) เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ หลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติดูและทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว จุดสำคัญของขั้นนี้เป็นการพิจารณาผลจากการทดลองในขั้นที่ 4 และตัดสินใจแน่วแน่ที่จะปฏิบัติต่อไปเต็มรูปแบบตามแนวความคิดใหม่ (ลูตินนัท คชนิล, 2551: 14-15)

2.2.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory)

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ดได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่าการมีส่วนร่วมโดยมาก

มักจะใช้ในความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่าการมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ (กรมการ จัดหางาน, 2550: 7) และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกันที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

ส่วนองค์การระหว่างประเทศ WHO/UNICEF ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประชุม องค์การสหประชาชาติเคยระบุไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม หากจะให้เข้าใจชัดแล้ว การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น (กรมการ จัดหางาน, 2550: 7)

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

Rose (อ้างถึงใน สานิตย์ บุญชู, 2527: 7) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของ ประชาชนไว้ กล่าวคือ ชุมชนใดที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมาก เท่าใด ก็จะทำให้การพัฒนา ชุมชนนั้นสามารถเป็นไปได้อย่างสะดวกและสามารถดำเนิน ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้โดยมี ความเชื่อพื้นฐานที่ว่า คนมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง คุณค่าของความคิดและสมรรถภาพของ คนเรานั้นจะไม่มี ความหมาย ถ้าหากขาด การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่น

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวง ศึกษาธิการ, สำนัก มาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545: 116) ยังได้ กล่าวถึง การมีส่วนร่วมใน ขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนด ความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนด ทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้าง ประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

- แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีส่วนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบผลกระทบบนของการ ดำเนินการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แนวทางการพัฒนาโดยการมี ส่วนร่วมของประชาชน และได้มีผู้พยายามให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ มากมาย (บุญรักษ์ เตชะธีราวัฒน์, 2552: 11-12) นอกจากนี้ ไพรัช เตชะธินทร์ (2527) ได้อธิบาย ถึง แนวทางการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม
2. กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่มเพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่เห็นแก่ส่วนรวมทำงานเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมต้องคำนึงถึงความสามารถของประชาชนที่รับดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องพึ่งพาบุคคลภายนอกโดยเฉพาะในระยะแรก
4. กิจกรรมพัฒนาที่นำเข้าไปในชุมชน ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความพร้อมรับของชุมชนทั้งการใช้ทรัพยากรชุมชน การสอดคล้องกับขนบประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน
5. การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชนซึ่งหมายถึงผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งจากราชการเพื่อเป็นผู้บุกเบิกและชักนำชาวบ้านต่อไป ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปจะสามารถปรับทัศนคติและการยอมรับสิ่งใหม่ๆได้เร็วกว่า และเป็นผู้ที่ชาวบ้านศรัทธาในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นที่ตัวผู้นำจึงไปได้เร็วกว่า และได้รับการยอมรับมากกว่าประชาชนทั่วไป
6. ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ เริ่มต้นกล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล ร่วมปรึกษาหาทางแก้ไข ร่วมการตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงานถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว

- รูปแบบการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 179) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive Organization) และการรวมกลุ่มของเยาวชนต่างๆ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) และกรรมการของกลุ่มหรือชุมชน
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non - Representative Organization) เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา
(บุญรักษ์ เตชะธีราวัฒน์, 2552: 13-14)

J.H.J. Masda (1982: 15-33) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบแข่งขัน (Active) หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดย การริเริ่มและติดตามในกระบวนการกำหนดความต้องการและแผนเข้าร่วมในกิจกรรมการดำเนินงาน และสนใจในผลของการพัฒนา
2. การมีส่วนร่วมแบบไม่แข่งขัน (Passive) หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยการไม่คำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดแผนและนโยบาย โดยไม่สนใจผลกระทบในกิจกรรมด้วย
3. การมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา (Inert) หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมโดยการชักจูง จำยอม หรือบังคับโดยสภาพแวดล้อมบุคคลหรือธรรมชาติ การมีส่วนร่วมแบบนี้จะแปรเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปด้วย

United Nation, Department of International Economic and Social Affairs (1981:8) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วม ไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) เป็นโดยการอาสาสมัครหรือรวบรวมตัวกันเองขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐ ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercive) เป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลระยะยาว และจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

2.2.5 ทฤษฎีแนวใหม่อธิบายเพิ่มเติมในด้านพฤติกรรม

- แนวคิดเรื่องเพศภาวะ

เพศภาวะ หรือสภาพของมนุษย์ (Human sexuality) เป็นการบ่งชี้สถานะภาพทางเพศ ซึ่งเพศสภาพของมนุษย์เป็นลักษณะทางชีวภาพ กายภาพและอารมณ์ มีความหมายถึงกลไกเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ เช่นเดียวกับแรงผลักดันทางชีวภาพพื้นฐานที่เกิดขึ้น เป็นการแสดงออกทางกายภาพ โดยมีเครื่องบ่งชี้เป็นลักษณะความแตกต่างกันของทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยที่สถานะทางเพศเป็นประสบการณ์ซึ่งกระตุ้นความต้องการปลดปล่อยด้านเพศของมนุษย์ โดยมากเป็นแรงผลักดันโดยความต้องการมีความสุขความพึงพอใจด้านเพศซึ่งหมายถึงผัสสะทั้ง 6 ซึ่งมี

ส่วนประกอบของอารมณ์ ความรู้สึก เป็นสิ่งเร้าสำคัญ ที่รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ รู้สึกทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศทุกรูปแบบ ในแง่ที่น่าสนใจคือ ประเด็นด้านกายภาพของเพศสภาพ ซึ่งมีความหมายกว้างลึกตั้งแต่ สภาวะทางเพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิดซึ่งเป็นแนวความคิดที่จะไม่มีด้านการแพทย์มาเกี่ยวข้อง หมายถึงการมุ่งความสนใจไปที่ด้าน สรีรวิทยา และลักษณะทางสังคมของพฤติกรรมทางเพศ

หนังสือเรื่อง The History of Sexuality II ของฟูโก้ ได้ให้คำอธิบายว่า สังคมตะวันตกได้สร้างนิยามให้กับเพศโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เจริญขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 17 เพศในวัฒนธรรมตะวันตกจึงกลายเป็น “เพศวิทยาศาสตร์” เพศชนิดนี้มีเป้าหมายของการเปิดเผยให้เห็น “ความจริง” ของเพศ ความรู้ที่เพศเกิดขึ้นจากเงื่อนไขทางชีววิทยา ความรู้เกี่ยวกับเพศจึงตกอยู่ในมือของแพทย์ และนักจิตวิทยา ความรู้ประเภทนี้สร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มีการกดขี่ข่มเหง และแบ่งแยกกีดกัน (นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ, 2554) ซึ่งมีการทดลองลักษณะต่างๆ เพื่อทดสอบเพศ ดังนั้นการแสดงภาพลักษณะของตนที่ผิดแผกไปจากเพศที่เป็น “ความจริง” ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือสภาวะทางเพศที่มีมาแต่กายภาพ ถือว่าเป็นผู้ป่วยทางจิต ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ถูกมองว่าป่วยทางจิตหรือเป็นโรคคือกลุ่มรักร่วมเพศเกย์ และเลสเบี้ยน คนเหล่านี้จะถูกประณาม สังคมไม่ยอมรับแนวคิดของฟูโก้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเพศในเชิงสังคม หรือเป็นต้นกำเนิดทฤษฎี Constructivism ที่เชื่อว่าสังคมสร้าง “เพศ” เป็นต้น

เพศสภาพของมนุษย์ไม่ได้กำหนด โดยสัญชาตญาณหรือพฤติกรรมทั่วไป ที่เกิดขึ้นกับสัตว์ แต่มันมีอิทธิพลจากทั้งทางด้านจิตใจที่สูงกว่าและจากสังคม วัฒนธรรม การศึกษา และลักษณะเฉพาะของกฎเกณฑ์ในแต่ละที่ ที่พวกเขาเติบโตและพัฒนา บุคลิกลักษณะของพวกเขา เพราะฉะนั้นการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางเพศจะต้องยึดจากการมาบรรจบ กันของเส้นหลายเส้นในการพัฒนา อย่างเช่น ด้านจิตใจ อารมณ์และความสัมพันธ์ (Foucault อ้างถึงใน นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ, 2554)

แต่ในกรณีศึกษา ผู้วิจัยให้ความสนใจเรื่องเพศ ในด้านที่เป็นเพศสภาวะ ว่าเป็นการแสดงออกของลักษณะทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นการมองในด้านจิตวิทยา ที่มีความเกี่ยวข้องกับ ความพึงพอใจและทัศนคติในการแสดงออกของสถานะทางเพศ เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งจะขอมองข้ามในเรื่องเกี่ยวข้องกับท่วงท่าทางเพศสัมพันธ์ และและเกี่ยวข้องกับพันธะด้านสังคม ดังนั้น คำว่าเพศสภาวะในความหมายของผู้วิจัย คำนี้ยังครอบคลุมถึงการแสดงออกทางเพศในด้านวัฒนธรรม การเมือง กฎหมายและปรัชญา อาจยังมีประเด็นด้าน หลักจรรยา ชาติพันธุ์ ทฤษฎี ความเชื่อเรื่องจิตและวิญญาณ หรือศาสนาและ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับทุกสิ่ง

เกี่ยวกับด้านเพศ ผลจากการศึกษาเรื่องเพศสภาพของมนุษย์ พบว่านักคิด นักวิชาการนั้นเน้นย้ำความคิดเห็นด้านเพศเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง และด้านการพัฒนาด้านสังคมของแต่ละคน

- แนวคิดสตรีนิยม (Feminism)

ความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายทางสรีระได้นำไปสู่ความเชื่อที่ว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันในบทบาทและหน้าที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่สังคมบรรพกาล สตรีในสังคมบรรพกาลนั้น ได้รับการยกย่องให้เป็นตัวแทนของความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งก่อกำเนิดชีวิต ความอ่อนแอ อ่อนไหวบอบบาง ในขณะที่บุรุษนั้น ถูกจัดไว้ในสถานของผู้ที่มีพลังกำลังมากกว่า เป็นผู้ปกป้อง และอยู่ในฐานะผู้นำของ ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะที่ ความเป็นสตรีและความเป็นบุรุษนั้น เป็นไปโดยลักษณะความสัมพันธ์ที่ถูกกำกับโดยอำนาจไม่ว่าจะเป็นในเรื่องสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด จิตใจ และอารมณ์ และความเชื่อ เช่นที่ว่านี้ได้มีมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่สังคมบรรพกาล ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวมักถูกมองว่าเป็นความแตกต่างที่มีมา "ตามธรรมชาติ" (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545)

อาร์ ดับบลิว มองว่าการเป็นหญิงหรือชายไม่ใช่สิ่งที่กำหนดไว้แต่เป็นสิ่งที่ กลายเป็นจากสถานการณ์ภายใต้โครงสร้าง นักสตรีนิยมชาวฝรั่งเศส Simone de Beauvoir ได้กล่าวไว้ "One is not born, but rather becomes, a woman" การ "กลายเป็น" (becoming) มาจากหลายทางที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับความเครียดและความกำกวมที่หลากหลาย รวมทั้งผลที่ได้ไม่แน่นอน ส่วนที่เป็น ความลึกเกี่ยวกับเรื่องเพศ คือ รูปแบบที่เปิดเผยและตายตัวในเบื้องต้น แต่ตอนท้ายกลับกลายเป็นการลื่นไหลซับซ้อนและไม่แน่นอน

ความแตกต่างบุรุษและสตรี เป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ทั้งในเรื่องสรีระทางกายภาพ และพลังอำนาจ บทบาทหน้าที่ทางสังคม ในกระบวนการที่นักคิด นักวิจัยพยายามหาคำตอบว่าทำไมความเชื่อเช่นนี้จึงเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน ความคิดเรื่องสิทธิสตรี หรือ สตรีนิยม (Feminism) จึงได้เกิดการคิดค้นขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่สำคัญในรูปแบบ หรือสถานการณ์ที่ต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสตรี แนวความคิดนี้ได้รับความสนใจและการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในช่วง 30 ปีหลังของศตวรรษที่ 20 ความคิดเรื่องสิทธิสตรีจะให้ความสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นหญิงและความเป็นชาย และได้ใช้ความคิดรวบยอดในเรื่องความเป็นเพศ (Gender)

ในช่วงประมาณสองร้อยปีที่ผ่านมาสังคมโลก เกิดการยอมรับในเรื่องสิทธิมนุษยชน ได้มีการเปลี่ยนแปลงความคิดและความเชื่อ การให้ความสำคัญกับความเป็นประชาธิปไตย ได้ทำให้

สตรี ได้รับโอกาสในการแสดงออกและการได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับบุรุษ ดังนั้น ในสังคมยุคใหม่ ที่มองว่าสตรีมีสถานะที่ด้อยกว่าบุรุษ นั้น จึงหมายถึงการตระหนักถึงสถานะการถูกเลือกปฏิบัติ จากสังคม ตามแนวคิดสตรีนิยม โดยมีนักคิดได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องสตรีนิยมนี้ ใน 3 กลุ่มคือ

- กลุ่มแรกเชื่อว่าควรให้เท่าเทียมกันในสังคม ระหว่างบุรุษและสตรี ไม่ควรนำเรื่องเพศมา แบ่งแยก เพราะทั้งสองเพศนั้นแทบไม่แตกต่างกัน
- กลุ่มที่สองเชื่อว่าบุรุษกับสตรีนั้นแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างนั้นก็ไม่นำไปสู่การ ปฏิบัติที่เอนเอียงที่มีผลมาจากสถานภาพทางเพศ
- กลุ่มที่สามเชื่อว่าบุรุษกับสตรี มีแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กลุ่มนี้เชื่อว่าสังคมในวันนี้ถูก ขับเคลื่อนโดยบุรุษ ซึ่งมีอำนาจในการขับเคลื่อนผลักดันมากกว่าสตรี

ความเหลื่อมล้ำทางเพศได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่าง เพศมาโดยตลอด โดยเฉพาะในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา ในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดการศึกษาค้นคว้า คำอธิบายเกี่ยวกับความเป็นรองของผู้หญิงในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย คำอธิบายหรือแนวคิด ทางสตรีนิยมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดกระแสหลัก ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็น เสรีนิยม (Liberalism) ลัทธิมาร์ก (Marxism) สายถอนรากถอนโคน (Radical Feminism) สาย สังคมนิยม (Socialist Feminism) จิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) หรือแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) เป็นต้น

ในความหมายของผู้วิจัย สถานะของแนวคิดสตรีนิยมนี้ จะขมุกขมัวในด้านของ บทบาทของสตรี โดยในวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิด Feminism มาวิเคราะห์นั้น จะเกี่ยวข้องกับ สตรีนิยมสายนิเวศ (Ecofeminism) และสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (cultural feminism) สตรี นิยมสายนิเวศ แนวความคิดนี้ มีความเชื่อคล้ายคลึงกับแนวคิดสตรีสายวัฒนธรรมที่ว่าผู้หญิงมี ความแตกต่างจากผู้ชาย และดีกว่าผู้ชายตามธรรมชาติ เนื่องจากบทบาทของสตรีนั้นมีความ ใกล้เคียงหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติ เช่นการที่สตรีเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร ทำให้ผู้สตรีนั้น ได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นผู้ที่มีสถานะพิเศษที่สามารถเชื่อมโยงกับธรรมชาติ เชื่อมโยงกับความ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของโลก ในบางวัฒนธรรมโบราณที่ปรากฏการบูชาอุปสตรีเพศในสถานะของ เทพเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์ ผู้ปกป้องและผู้ให้กำเนิด ยกตัวอย่างเช่น วิโนสแห่งวิลเลนดอร์ฟ ซึ่งเป็นศิลปะในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีอายุประมาณ 28,000-25,000 ปีก่อนคริสตกาล หรือยุคหินเก่า ถูกค้นพบโดยนักโบราณคดีชื่อว่า Josef Szombathely ในแหล่งขุดค้นทางโบราณคดี หมู่บ้าน วิลเลนดอร์ฟ ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศออสเตรีย มีลักษณะเป็นรูปปั้นหญิงสาวเปลือย ส่วน ไบหน้าไม่มีการแกะสลักรายละเอียดใดๆนอกจากทรงผมที่หยิกขดติดกับศีรษะและรูปร่างที่อุดม

สมบุรณ์ โดยเฉพาะหน้าอกและช่วงลำตัว นักมานุษยวิทยาสันนิษฐานว่า เป็นเพราะประติกรรมขึ้นนี้ทำขึ้นเป็นสัญลักษณ์แทนเพศหญิง ที่เป็นผู้ดูแลที่อยู่อาศัยและปรุงอาหาร แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือการผสมพันธุ์และให้กำเนิดลูกหลาน ซึ่งจะมาเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ดังนั้นสิ่งที่ประติมากกรรมขึ้นนี้จึงน่าจะเป็นตัวแทนของความอุดมสมบูรณ์ นั่นเอง ส่วนบุรุษนั้นมักจะแสดงภาพลักษณ์หรือบทบาทที่ใกล้ชิดกับสังคมและระบบความเชื่อวัฒนธรรม และในนามของวัฒนธรรมที่นับถือความเป็นบุรุษนั้นได้แสดงออกถึงความพยายามและมักจะประสบความสำเร็จในการข่มเหงรังแกทั้งสตรีและธรรมชาติการควบคุมร่างกายของผู้หญิงเพื่อให้สนองความต้องการทางเพศของผู้ชายและทำหน้าที่แม่ การเชื่อมโยงผู้หญิงเข้ากับธรรมชาตินี้ได้นำไปสู่การฟื้นฟูพิธีกรรมโบราณที่ให้ความสำคัญกับการบูชาสตรีผู้ศักดิ์สิทธิ์ ที่คงสถานะความเป็นเทพเจ้า หรือแม่เจ้า รวมทั้งระบบสืบพันธุ์ของผู้หญิง โดยมองว่าธรรมชาติเปรียบเสมือนแม่และพระแม่เจ้าซึ่งเป็นที่มาของพลังอำนาจและแรงบันดาลใจ และเรียกร้องให้มีการปฏิเสธรหัสวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Merchant 1995) ทั้งสตรีนิยมสายวัฒนธรรมและสายนิเวศวิทยาวิจารย์ว่าเป็นพวกสารัตถะนิยม คือเชื่อว่ามีธาตุแท้ของความเป็นหญิง

สตรีนิยมสายวัฒนธรรม ความเชื่อของกลุ่มนี้ จะเชื่อและจะยอมรับว่าสตรีนั้นมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากบุรุษ ซึ่งนักสตรีนิยมสายนี้เสนอว่าคุณลักษณะว่านั่นนั้นบทบาทของสตรีนั้นดีกว่าหรือเหนือกว่าของบุรุษ ไม่ว่าจะเป็ความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ผู้อื่น การเอาใจใส่ดูแล ความอ่อนโยน ความสันติไม่ก้าวร้าว ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ผู้หญิงควรชื่นชม ซึ่งบทบาทและพฤติกรรมนี้ถูกหล่อหลอมผ่านกระบวนการเชื่อมโยงกับแม่หรือคนเลี้ยงดู ซึ่งประกอบกับสัญชาติญาณในความเป็นแม่ ที่ทำให้สตรีนั้นมีบทบาทและความสำคัญในสายวัฒนธรรม โดยเป็นการรักษาสถานภาพความสำคัญนี้และรักษาคุณลักษณะของสตรีเหล่านั้นไว้ กลุ่มสตรีในสายวัฒนธรรมนี้ เป็นมิติของการสร้างความรู้และเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสู้กับการกดขี่ทุกรูปแบบ การที่สตรีถูกกดขี่ในพื้นที่ส่วนตัวของความสัมพันธ์ทางครอบครัวนั้นก็เป็เพราะความเป็นบุรุษและความเป็นสตรีผ่านกระบวนการหล่อหลอมที่แตกต่างกัน ในทฤษฎีทางจิตวิทยาโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กดขี่สตรีคืออำนาจปิตาธิปไตย (Patriarchy) ซึ่งเป็นระบบที่บุรุษเป็นใหญ่ แต่ในบางสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมสายขาวเหนียว ที่มีการนับถือผีสายแม่นั้น สตรีสายวัฒนธรรมจะได้รับการยกย่องและเกรงใจ รวมไปถึงได้รับเกียรติให้เป็นผู้ดำเนินการแสดงออกทางด้านวัฒนธรรม ศีลธรรมและหลักจรรยา สตรีมีบทบาทสำคัญในด้านการกำหนดความเป็นไปของชาติพันธุ์ ตามความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณ หรือศาสนา ซึ่งแตกต่างจากแบบแผนของบุรุษนั้น เป็นมาตรฐานใช้ชีวิตชีวิต เหมือนที่เคยเชื่อและได้รับการปลูกฝังกันมาในอดีต โดยเฉพาะในภูมิภาคที่เป็นสังคมเกษตรกรรมแถวอุษาคเนย์ เด็กชายจะเปลี่ยนสถานะ

กลายเป็นบุรุษได้นั้น โดยการตัดขาดตัวตนจากสตรีที่เป็นแม่หรือคนเลี้ยงไปอยู่ในแนวทางของปรัชญาหรือศาสนา

สรุปอิทธิพลของแนวคิดสตรีนิยมต่อการศึกษาครั้งนี้ คือ ทำให้การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับสตรีต้องมุ่งไปที่ความถูกต้องทำให้เป็นเด่นของเพศหญิงที่เกิดจากการจัดวางทางโครงสร้างของสังคม การเข้าถึงพลังและอำนาจของสตรี ที่มีในสังคมแบบเฉพาะเจาะจงแต่ละท้องถิ่น โดยมีหยุดเพียงเฉพาะกฎหมาย ที่กำหนดให้สตรีและบุรุษมีสิทธิเท่าเทียมกันเท่านั้น แต่ประเด็นที่จะนำไปสรุปในบทที่ 5 คือ บทบาทสตรีการถูกจัดวางบทบาทให้เป็นภาพแสดงทางอำนาจ เป็นตัวแทนของคติความเชื่อ ที่เป็นภาพแสดงของสังคม ชุมชน เศรษฐกิจ และในภาคของศิลปวัฒนธรรม แต่จะขอสงวนไว้ไม่พิจารณาวิเคราะห์ในด้านการเมืองของสตรี

- แนวคิดนีโอล้านนา (Neo Lanna)

“นีโอล้านนา” คือนิยามศัพท์ที่ถูกบัญญัติขึ้น เพื่ออธิบายรูปแบบศิลปะแนวใหม่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมล้านนา คำว่า “นีโอล้านนา” คือการรู้ที่ไปที่ไปก็เพื่อการหยุดรอด ไม่มีใครนำไม่มีใครตามของที่ถูกฝังดินก็ให้รู้จักขุดเอามาใช้ เป็นการเรียนรู้ตนเองด้วย ไม่ต้องให้ใครที่เป็นฝรั่งมาชี้สั่ง พอเรารู้จักกันแล้ว การใช้ก็จะไม่เคอะเขิน มีความมั่นใจ นีโอล้านนามีหลายระดับแต่ที่สุดก็คือความไม่พอดี ไม่รู้จังหวะ จนเกินงาม ถ้ามีคนแนะนำก็อาจจะไปรอด ก็ต้องเสี่ยง นีโอที่ควรก็คือการพอดี การรู้จังหวะ (วิถี พานิชพันธ์, 2549) ศิลปะในรูปแบบล้านนาใหม่หรือที่เรียกว่านีโอล้านนานั้น จึงหมายรวมถึงศิลปวัฒนธรรมล้านนาทุกแขนง ที่ได้ถูกนำกลับคืนมาใช้ใหม่ จากองค์ความรู้ดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ผู้สังคมนวัตกรรมล้านนายุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม แต่ยังคงมีความพยายามในการอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมล้านนาดังกล่าวไว้ในรูปแบบศิลปะล้านนายุคใหม่ โดยเฉพาะการแสดงออกทางด้านนาฏศิลป์และเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงที่เรียกว่าการฟ้อนรูปแบบ นีโอล้านนา

การฟ้อนล้านนาแบบดั้งเดิมมีหลายรูปแบบ อาทิ การฟ้อนผี การฟ้อนของแต่ละกลุ่มชน เช่น การฟ้อนของชาวไทยใหญ่ ชาวไทยลื้อ ชาวลัวะ ฯลฯ การฟ้อนเมือง เช่น ฟ้อนเล็บ ฟ้อนนำ ขบวน ฯลฯ และการฟ้อนแบบราชสำนัก เช่น ฟ้อนสาวไหม เป็นต้น ในปัจจุบันมีการฟ้อนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับความนิยม เรียกว่า “นีโอล้านนา” เป็นการฟ้อนรูปแบบใหม่ที่ผสมผสานการฟ้อนแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัยเข้าไว้ด้วยกัน มี จุดกำเนิดจากการเกิดวิกฤติด้านวัฒนธรรมของภาคเหนือในช่วงปี 2526 ซึ่งวัฒนธรรมจากส่วนกลางทั้งจากกรุงเทพฯ และหลายๆ ที่เข้าไปมีอิทธิพลอย่างมาก ทำให้ชาวล้านนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศิลปวิทยาการต้องการแสวงหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แท้จริงของล้านนา ทำให้เกิดกระแสตื่นตัวด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมรวมทั้งมีการ

รวมตัวของกลุ่มนักศิลปวิทยาการก่อตั้งเป็นภาควิชาศิลปะไทยที่คณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีจุดประสงค์ในการศึกษาข้อมูลและให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของล้านนา เช่น ประติมากรรม จิตรกรรม หัตถกรรม ศิลปกรรม ผ้าไท ฯลฯ มีการให้นักศึกษาลงพื้นที่ศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทยทุกแขนงอย่างลึกซึ้ง จึงเกิดเป็นกลุ่มนิโอล้านนาขึ้น ซึ่งได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และคาดว่าจะพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ เพราะเป็นการพ่อนที่เปิดให้ศิลปินมีอิสระทางความคิด ทำให้การแสดงมีปรับเปลี่ยนตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้พอนสำหรับความแตกต่างระหว่างนิโอล้านนากับการ พอนแบบดั้งเดิม ดร.อนุกุล (2554) กล่าวว่า นิโอล้านนามีการใช้ดนตรีพื้นเมืองแบบดั้งเดิม แต่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายค่อนข้างหรูหรา แตกต่างจากการพอนแบบดั้งเดิมที่เน้นความเรียบง่ายและแสดงถึงวิถีชีวิต ในด้านนาฏศิลป์ กระบวนท่ารำจะเคลื่อนไหวช้าแต่ทรงพลัง มีการพอนรำที่ไม่มีในแบบดั้งเดิม เช่น บางครั้งช่วงกลางของเพลงมีการเร่งให้การพอนรวดเร็วขึ้น หรือการรำไปเรื่อยๆ ไม่มีรูปแบบตายตัว นิโอล้านนาสามารถปรับให้เข้ากับแนวคิดของงานและตอบสนองความต้องการของผู้ว่าจ้างได้เป็นอย่างดี จึงนิยมนำไปแสดงในงานต้อนรับและงานเลี้ยงต่างๆ ซึ่งการพอนแต่ละชุดล้วนมีที่มาที่ไปทั้งสิ้น เช่น การพอนที่ประยุกต์จากภาพจิตรกรรม ประติมากรรม ฯลฯ เป็นการเปลี่ยน นามธรรมให้เป็นรูปธรรมและเป็นการนำเสนอประวัติศาสตร์ในอีกรูปลักษณะหนึ่ง ดร.อนุกุล กล่าวเพิ่มเติมว่า

แม้นิโอล้านนาจะได้รับความนิยมแต่การพอนแบบดั้งเดิมก็ยังคงอยู่ โดยมีหน่วยงาน เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์ ฯลฯ ทำหน้าที่อนุรักษ์ ส่วนนิโอล้านนาก็ยังคง พื้นฐานในความเป็นล้านนา ทั้งนี้เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่เปิดกว้างให้ศิลปินมีความคิดที่หลากหลาย และนำเสนอได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล ดร.อนุกุลเผยถึงการต่อยอดงานวิจัยในอนาคต ว่า จากการลงพื้นที่ไปศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ นาฏศิลป์ของแต่ละกลุ่มชนใน 8 จังหวัดของภาคเหนือ ซึ่งมีหลายกลุ่มชนอาศัยอยู่ แต่ละกลุ่มชนล้วนมีการพอนรำที่หลากหลายและน่าสนใจ จึงต้องการศึกษาเพิ่มเติมถึงอดีต ปัจจุบันและ อนาคตของการพอนของกลุ่มชนเหล่านั้น (อนุกุล โรจนสุขสมบุรณ์, 2552: 14)

2.2.6 ทฤษฎีการจัดการ การสื่อสารเพื่อการตลาด

ในสถานการณ์ปัจจุบันสินค้าและบริการทุกประเภทมีการแข่งขันทางการตลาดสูงขึ้น ทำให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการหลายอย่างๆ ต้องพยายามสร้างภาพลักษณ์เพื่อเป็นการ เพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้า โดยใช้การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ ต่างๆ เป็นตัวดึงดูดผู้บริโภคให้เกิดความอยากได้อยากมีในสินค้าหรือบริการ เหล่านั้น สิ่งเหล่านี้เราเรียกว่า “การ

สื่อสารทางการตลาด” หรือ Marketing Communication อันเป็นการสื่อสารทางการตลาดในเชิงการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าหรือบริการให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในโลกของธุรกิจการค้าในรูปแบบ “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม” (Introduction to Cultural Industry) ที่กำลังเป็นกระแสนิยมอยู่ในปัจจุบัน โดย ธาตรี ใต้ฟ้าคุณ (2552:1) ได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ในเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาการสื่อสารเพื่อการจัดการทางวัฒนธรรม ของสาขาการจัดการทางวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความว่า

อุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry) ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในหนังสือชื่อ Dialectic of Enlightenment ซึ่ง Max Horkheimer และ Theodor W. Adorno ได้ร่วมมือกันเขียนและได้รับการตีพิมพ์ในปี 1947 ที่อัมสเตอร์ดัม กล่าวถึงวัฒนธรรมในยุคอุตสาหกรรมว่าอุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาโดยระบบทุนนิยม เทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีกระบวนการผลิตซ้ำ (Goods) เพื่อตอบสนองผู้บริโภค การทำให้เป็นมาตรฐาน (Standardization) และการผลิตมวลรวม (Mass production) และเสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องอุตสาหกรรมวัฒนธรรมไว้ว่า มันเป็นผลพวงมาจากพัฒนาการต่างๆ ของยุคสว่าง อันทำให้เกิดความสับสนทางวัฒนธรรม เพราะสิ่งต่างๆ ที่ถูกผลิตขึ้นมา มีเป้าหมายสูงสุดเพียงประการเดียวคือส่งเสริมระบบทุนนิยม สินค้าทั้งหลายมีลักษณะสำเร็จรูป ตายตัว แข็งทื่อหรือจะเรียกให้สวยหรูว่า มันเป็นสินค้าที่มี “เอกภาพของสไตล์” สินค้าทั้งหลายสะท้อนให้เห็นความหยาบกร้านของสุนทรียภาพ

(ธาตรี ใต้ฟ้าคุณ, 2552: 1)

กลุ่มตลาดเป้าหมายนั้นมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างยอดขายเพื่อให้เกิดผลกำไรด้วยการสร้างภาพลักษณ์ให้กับตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างตราสินค้าและลูกค้าโดยการสร้างตราสินค้า (Branding) ซึ่งหัวใจของการสื่อสารการตลาดคือการสื่อสารข้อมูลที่ต้องการ นั่นคือกระบวนการทำให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรม อันเกิดขึ้นด้วยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่

- กระบวนการแปรวัฒนธรรมให้เป็นสินค้า คือพยายามสร้างความต้องการซื้อสินค้าวัฒนธรรม (Demand) อันหนึ่งกระบวนการแปรวัฒนธรรมให้เป็นสินค้าต้องเข้าใจถึงกระบวนการสร้างอุปสงค์หรือความต้องการซื้อสินค้าวัฒนธรรม ประกอบด้วยกระบวนการโฆษณา การส่งเสริมการขาย การสร้างยี่ห้อ และการผลิตสินค้าที่มียี่ห้อระดับโลก ผู้ผลิตใช้วิธีกล่อมเกล้าผู้บริโภคให้มีความภักดีต่อยี่ห้อ เป็นหัวใจสำคัญควบคู่กับทิศทางการตลาด

- กระบวนการเทคโนโลยีทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดผลผลิตใหม่ ส่งผลกระทบต่อมนุษยสังคม และวัฒนธรรม เทคโนโลยีบางอย่างออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีวัสดุภัณฑ์สมัยใหม่และเทคโนโลยีชีวภาพ

- กระบวนการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม มีบทบาทและอิทธิพลในการเผยแพร่ลัทธิบริโภคนิยม การขัดเกลาเพื่อให้เกิดการยอมรับ เป็นเครื่องมือของระบบของทุนวัฒนธรรมสินค้าวัฒนธรรมที่เป็นมาตรฐาน (รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์, 2539: 5-23)

ในมุมมองทางธุรกิจด้านการสื่อสารทางการตลาด (Marketing Communication) จะเน้นที่วัตถุประสงค์ของการสื่อสารเป็นหลักเพื่อให้ลูกค้าเข้าใจถึงตราสินค้า สินค้าและบริการได้ตรงตามที่คุณผลิตต้องการจะสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รับรู้ ไม่ว่าจะสื่อสารด้วยคำพูด รูปภาพ หรือ รูป รส กลิ่น เสียงหรือที่เรียกว่าภาพลักษณ์ถูกช่องทาง ถูกเวลา และถูกกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้การสื่อสารที่ถูกส่งออกไป ประสิทธิภาพที่สุด ของการสื่อสารทางการตลาด เมื่อการสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดยอดขายและผลกำไรในด้านธุรกิจ ซึ่งจำเป็นต้องวางแผนและประยุกต์เครื่องมือสื่อสารต่างๆให้ส่งสารถึงลูกค้าได้อย่างถูกต้องโดยที่เครื่องมือต่างๆในการสื่อสารเพื่อนำเสนอข้อมูลและชักจูงลูกค้าให้รู้จักสินค้านั้นจะเป็นช่องทางคล้ายกับที่นักสื่อสารมวลชนใช้ ซึ่งเครื่องมือหลักที่นักสื่อสารการตลาดใช้มีทั้งหมด 6 ช่องทาง คือ

- การโฆษณา (Advertising)
- การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)
- การสื่อสารการตลาดทางตรง (Direct Marketing Communication)
- การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการตลาด (Sales Promotion Communication)
- สื่อสารแบบส่วนตัว (Personal Communication)
- การสนับสนุนกิจกรรมทางการตลาด (Sponsorship and Event)

นอกจากนี้แล้วการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีข้อมูลที่สอดคล้องกันในทุกช่องทางของสื่อที่นำเสนอข้อมูลออกไปที่เราเรียกว่า Integrated Marketing Communication (IMC) หรือการสื่อสารแบบบูรณาการ ซึ่งหมายถึงการใช้ช่องทาง ของสื่อมากกว่าหนึ่งทางขึ้นไป เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ครอบคลุมทุกช่องทาง ข้อความที่ถูกส่งผ่านออกไปในต่างเครื่องมือจะต้องเป็นข้อความที่ สอดคล้องกันทั้งภาพและความหมาย ที่กล่าวมาคือการอธิบายคำว่า การสื่อสารแบบบูรณาการนั่นเอง ข้อดีของการสื่อสารแบบบูรณาการนั้นทำให้ลูกค้าไม่สับสนกับภาพลักษณ์ของสินค้า หรือบริการอีกทั้งยังช่วยลดต้นทุนการผลิตสินค้าได้ในบางส่วนเช่นกัน

2.2.7 ทฤษฎีการจัดการ กิจกรรมพิเศษและการแสดง

การตลาดยุคปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตลอดเวลา การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นสินค้าใดสิ่งสำคัญที่สุด คือ การทำให้ลูกค้าได้มีโอกาสทดลองใช้ผลิตภัณฑ์และมั่นใจในคุณสมบัติของสินค้า การจัดกิจกรรมทางการตลาดเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้ประกอบการเพราะนอกจากจะเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าหรือบริการแล้วยังเป็นการกระตุ้นยอดขายหรือสร้างกระแสให้เกิดขึ้น ในช่วงใดช่วงหนึ่ง ทำให้สินค้าหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นได้รับการกล่าวถึง การจัดกิจกรรมให้เป็นที่สนใจและเป็นที่ยกย่องกับทั้งกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย สื่อมวลชนและสาธารณชนเพื่อนำสินค้าเพื่อต่อยอดความเหนียวแน่นกับลูกค้า และเพื่อบอกกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของกิจการ ฯลฯ เป็นวิธีการของการตลาดเชิงกิจกรรม (Event Marketing) ที่นับวันจะได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น กิจกรรมในรูปแบบการตลาดเชิงกิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่เป็นจุดเด่นหลักในยุคปัจจุบัน ทำให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้มีโอกาสสัมผัสกับสินค้าอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ตามความหมายของนักการตลาด การตลาดเชิงกิจกรรม คือ เครื่องมือทางการตลาดในรูปแบบกิจกรรม ที่แต่ละผลิตภัณฑ์จะคิดขึ้นมาเพื่อดึงดูดลูกค้าเป้าหมายให้มาเจอกับสินค้าและสามารถสร้างยอดขาย ณ บริเวณจัดงานได้ทันที การทำกิจกรรมมีหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น การจัดประกวด การจัดการแข่งขัน การจัดฉลอง การทำแวลลี การสัมมนา เป็นต้น

เกรียงไกร กาญจนะโกติน ได้ให้ความหมายของคำว่า Event marketing นั้นหมายถึง **“สื่อสารการตลาดผ่านกิจกรรม”** หมายถึง **“เครื่องมือที่ถ่ายทอดความเป็นตัวตนของยี่ห้อหรือตราสินค้าผ่านประสบการณ์ตรงของกลุ่มเป้าหมาย หมายด้วยสัมผัสทั้ง 5 ของเขาเอง”** (เกรียงไกร กาญจนะโกติน, 2554: ออนไลน์) ซึ่งหมายความว่าทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้ ว่าตราสินค้านั้นเป็นเช่นไร โดยตราสินค้านั้นจะถูกสื่อผ่านออกมาให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้และจดจำผ่าน สัมผัสทั้งห้า คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส จากประสบการณ์ตรงของตนเองที่ไม่สามารถถ่ายทอดได้ด้วยวิธีอื่น ๆ นอกจากนี้ยังให้ความหมายขององค์ประกอบของการตลาดเชิงกิจกรรมว่าประกอบด้วย

- Brand experience คือ เครื่องมือที่ถ่ายทอดความเป็นตัวตนของตราสินค้า
- Deliver any messages คือ การสื่อสารถ่ายทอดผ่านกิจกรรม
- Gain more attention from niche targets คือ การเลือกกลุ่มเป้าหมายศึกษาในแนวลึก

Lead, support, amplification for any IMC tools คือ เครื่องมือผสมผสานเพิ่มแรงผลักดันกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บิสิเนสไทย, 2550) การทำการตลาดเชิงกิจกรรมนับว่าเป็นภารกิจที่ทำทลายความสามารถของนักการตลาด ในการดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ดังจะเห็นได้ว่ากิจกรรมทางการตลาดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้บริโภคและแวดวง

โฆษณาเป็นระยะๆ ทำให้เกิดกระแสของการแข่งขันการจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อฉีกแนวออกจากการจัดกิจกรรมแบบเดิมๆ หรือบางครั้งก็ถึงกลยุทธ์แบบเก่าๆ แต่ได้ผล เช่น วันสำคัญต่างๆ งานเปิดตลาด งานวัดหรืองานประจำปี หรือการออกบุญในแหล่งชุมชน แต่ในความเป็นจริงนั้นการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่ดีนั้น ไม่เพียงอาศัยแค่งบประมาณหากแต่ต้องมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (Creation Idea) ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ เพื่อให้ได้มาซึ่งจำนวนผู้บริโภคสินค้าที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งการดึงผู้บริโภคให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้าง ความรู้จักหรือประทับใจในตราสินค้ามากยิ่งขึ้น

วิทยา ดำธำรงกุล (2528) กล่าวว่า ปัจจุบันสินค้าจำนวนไม่น้อยใช้การตลาดเชิงกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจของตนเองโดยเฉพาะตราสินค้าที่เป็นที่รู้จักดีที่ปกติมักใช้เงินทุนไปกับการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เริ่มให้ความสนใจจัดสรรงบการตลาดในการตลาดเชิงกิจกรรมกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากยิ่งขึ้น สำหรับตราสินค้าที่ยังไม่เป็นที่รู้จักการจัดอีเว้นท์หรือกิจกรรมการตลาดเป็นช่องทางที่ดีที่ทำให้ตราสินค้าเหล่านี้สามารถแจ้งเกิดได้โดยไม่ต้องใช้เงินทุนมากนักซึ่งในความเป็นจริงการจัดกิจกรรมพิเศษนับเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ แต่ได้ผลมากกว่าวิธีการอื่นๆ เพราะเปิดโอกาสให้ลูกค้าเป้าหมายและบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมและเกิดการทำ กิจกรรมร่วมหรือดำเนินการส่งเสริมการขายไปพร้อมกันด้วย ทำให้สามารถวัดผลทางการตลาดได้ชัดเจนกว่าการประชาสัมพันธ์ทั่วไป

เหตุผลสำคัญที่ทำให้การตลาดเชิงกิจกรรม แจ้งเกิดและทวีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณการตลาดนั้น คือการที่สื่อโฆษณาหลักต่างๆ มีราคาแพงขึ้น โฆษณาทางโทรทัศน์ที่มีราคาแพงขยับราคาสูงขึ้นเฉลี่ย 10-15% ทุกปี สื่อวิทยุมีค่าย่อยๆ หุ่เงินประมูลเข้าคลื่นเนื่องจากโดยธรรมชาติแล้วสื่อเหล่านี้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ใกล้ชิด แต่ปัญหาของนักการตลาดคือประชาชนบางส่วนอาจจะไม่ใช่ลูกค้าเป้าหมายเลย วิธีการวัดผลเพื่อศึกษาว่าสื่อจะเข้ากลุ่มที่ต้องการหรือไม่จึงไม่สามารถ ทำได้ชัดเจน การโฆษณาอย่างไรทิศทางอาจจะเกิดความสูญเปล่าตามมา เจ้าของสินค้าจึงวางแผนการใช้งบประมาณทางการตลาดเสียใหม่ เพื่อให้การใช้เงินทุกบาทเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

การใช้การตลาดเชิงกิจกรรมบางครั้งสามารถสร้างการรับรู้ในตัวสินค้าและบริการ ได้ไม่แพ้การนำเสนอผ่านสื่อหลักต่างๆ หากมีการวางแผนการใช้งบประมาณที่ดีควบคู่กับการสร้างกิจกรรมที่ดีและน่าสนใจ จะทำให้เลิกเผยแพร่ข่าวสารในมุมต่างๆ ได้ ทั้งก่อนหน้าการจัดกิจกรรม ระหว่างกิจกรรม และหลังจากกิจกรรม ทำให้สินค้านั้นได้เผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และสร้างความจดจำได้ดีกว่าการใช้สื่อหลักที่หากต้องการสร้างความต่อเนื่อง ขนาดนั้นอาจจะต้องใช้งบประมาณมหาศาล

จากเหตุผลข้างต้นปัจจุบันสินค้าต่างๆ จึงให้ความสนใจหันมาทำการตลาดเชิงกิจกรรมแบบ Integrated marketing communication หรือใช้การโฆษณาควบคู่กับการทำตลาดแบบถึงตัวลูกค้า ทำให้ตราสินค้า เข้าถึงผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มีหลากหลายเหตุผลที่สินค้าหันมาให้ความสนใจกับการทำตลาดแบบประชิด ตัว กล่าวคือ

- สามารถสื่อความเป็นตัวตนของตราสินค้าพร้อมทั้งให้ข้อมูลของตราสินค้าที่การ โฆษณาไม่สามารถให้ได้ เช่นการทดลองสินค้า การชิม การสัมผัส การมีประสบการณ์ร่วมกัน
- สามารถใช้ข้อมูลในการทำการตลาดเชิงกิจกรรมไปใช้ในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของตนเองได้
- สามารถผสานการทำการตลาดเชิงกิจกรรมไปกับเครื่องมือสื่อสารการตลาดต่างๆ เช่น โปรโมชัน, การแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์, การเล่นเกมชิงรางวัล เป็นต้น

ข้อดีของการทำการตลาดเชิงกิจกรรม คือนักการตลาดสามารถจัดกิจกรรมได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการจัดเฉลิมฉลองในวาระต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครบรอบฉลองยอดขาย การจัดเปิดตัวสินค้า การแข่งขัน การมอบรางวัล การจัดขอบคุณลูกค้า การจัดการแสดงพิเศษ แพชั่นโชว์ คอนเสิร์ต ละครการกุศล การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายโดยเข้ามาแทนที่การลด แลก แจก แถม ทั้งนี้อาจเพิ่มเติมสีสันด้วยการแสดงบนเวที กิจกรรมบันเทิง การเล่นเกม การจัดมุมโปรโมชันในงาน โดยดึงดูดให้คนมาสนใจและร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด กิจกรรมทางวิชาการ เช่น การสัมมนาเสวนา เฉพาะด้าน หรือเปิดประเด็นสามารถเชื่อมโยงไปยังสินค้าหรือบริการได้ การจัดนิทรรศการให้ความรู้ การแสดงความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมไปจนถึงการจัดแสดงสินค้า ล้วนแล้วเป็นความหลากหลายของการจัด การตลาดเชิงกิจกรรมทั้งสิ้น อีกทั้งการตลาดเชิงกิจกรรมในปัจจุบันสามารถกระจายการจัดไปตามสถานที่ ต่างๆ หลายจุดพร้อมกันได้ ทั้งแหล่งชุมชนใหญ่ๆ ในกรุงเทพฯ และเมืองสำคัญๆ รวมไปถึงพื้นที่ขนาดเล็ก (พจนี ใจชาญสุขกิจ, 2551) การตลาดเชิงกิจกรรมจึงกลายมาเป็นสิ่งที่ควบคู่ไปกับการโฆษณาในปัจจุบันอย่างขาดเสียไม่ได้เลยทีเดียว การดำเนินการตลาดเชิงกิจกรรมจะสามารถใช้ให้ผลอย่างดียิ่ง ต้องควบคู่ไปกับการทำโปรโมชันที่เหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างจากคู่แข่ง กลยุทธ์ใช้การตลาดเชิงกิจกรรม มีประโยชน์ มีหลายประการ เช่น

1. ทำให้เกิดการเผยแพร่ในสื่อต่างๆ โดยไม่เสียเงิน ทั้งนี้กิจกรรมนั้นต้องน่าสนใจมีจุดให้สื่ออยากนำเสนอ
2. ทำให้ได้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายชัดเจน เนื่องจากสามารถเลือกกิจกรรมที่อยู่ในความสนใจของลูกค้าเป้าหมาย สร้างโอกาสให้เขารู้จักและชอบ “ตราสินค้า” มากขึ้น

3. สำหรับสื่อมวลชนกลยุทธ์นั้นนอกจากสื่อมวลชนจะเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ฟรีแล้ว ยังช่วยสร้างความน่าเชื่อถือได้ดีอีกด้วย หากเชิญสื่อมวลชนไปเยี่ยมชมงานหรือโรงงานหรือกิจกรรม ดังนั้นหลักสำคัญในการทำการตลาดเชิงกิจกรรมคือ “แปลก ใหม่ ใหญ่ ดั่ง” ไม่ซ้ำใคร

กิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่องย่อมช่วยสร้าง “บุคลิกภาพของตราสินค้า” (Brand Personality) กรณีการสร้างตราสินค้าให้โดดเด่น อาทิ “กระทิงแดง เอ็กซ์ตรีล่า” ที่เลือกจัดการแข่งขันกีฬาผาดโผน “Extreme Games” เช่นจักรยานผาดโผน สเก็ตบอร์ด เจ็ตสกี ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง จนสามารถสร้างบุคลิกภาพใหม่ให้ตราสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตลาดเชิงกิจกรรมเป็นกลยุทธ์การตลาดที่ได้ผลทั้งในด้านการสร้างการรับรู้ ของตราสินค้าและการสร้างยอดขายหากมีการจัดการส่งเสริมการขายพร้อมกันด้วย จึงเป็นการใช้งบประมาณด้านการตลาดที่ได้ผลกว่าการทำประชาสัมพันธ์ หรือการโฆษณา โดยสรุปการจัดทำกิจกรรมพิเศษต้องพิจารณาหลักการต่อไปนี้ (เกษม พิพัฒน์เสรีธรรม, 2551)

1. กิจกรรมที่เลือกจัด ต้องมีลักษณะสอดคล้องกับบุคลิกภาพของตราสินค้า
2. ชื่อของกิจกรรมที่จัด ต้องมีชื่อของตราสินค้านำร่วมอยู่ด้วย
3. เครื่องหมายและสัญลักษณ์ของกิจกรรม ต้องมีโลโก้ของตราสินค้านำร่วมอยู่ด้วย
4. ต้องมีป้ายหรือโลโก้ของตราสินค้าในบริเวณงานอย่างทั่วถึง
5. ควรมีสัญลักษณ์ประจำงาน (Mascot) เพื่อสร้างความสะดุดตา คึกคัก เป็นที่น่าสนใจ
6. ควรเชิญสื่อมวลชนมาร่วมงานมากๆ
7. ต้องมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ อย่างเพียงพอ ทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรม
8. ควรเชิญผู้มีชื่อเสียงหรือผู้ที่สังคมส่วนใหญ่รู้จักมาร่วมกิจกรรมในงาน เช่น ดารา นักร้อง นักกีฬา ที่มีชื่อเสียง
9. ควรใช้ร่วมกับเครื่องมือการสื่อสารการตลาดอื่นๆ

อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การตลาดเชิงกิจกรรมได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วเนื่อง มาจากการที่ลูกค้าหรือผู้บริโภคในปัจจุบันมีความแตกต่างกันมากขึ้น ทั้งในรสนิยม กิจกรรม รวมถึงวิธีการรับสื่อ ทำให้ลูกค้าแต่ละกลุ่มต่างมีความต้องการหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปมากขึ้น อีเว้นท์หรือกิจกรรมจึงเข้ามาทำหน้าที่ตรงนี้แทน เพื่อเจาะลูกค้าเฉพาะกลุ่ม สนองความต้องการได้อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่ากลุ่มลูกค้าจะเล็กลงแต่การเข้าถึงลูกค้าตัวจริงได้ ก็ย่อมเพิ่มโอกาสในการขายได้ดีกว่า ดังการศึกษาของจิตร์ภัทร์ จึงอยู่สุข (2543) ที่ดำเนินการศึกษาการมีส่วนร่วม ทศนคติ การตัดสินใจซื้อ ความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อสินค้าความเกี่ยวพันสูงและสินค้าความเกี่ยวพันต่ำ ที่มีการจัดการตลาดเชิงกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่าการมี

ส่วนร่วมกับการตลาดเชิงกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค การศึกษาดังกล่าวจึงยิ่งสะท้อนความสำคัญและประสิทธิผลของการตลาดเชิงกิจกรรม ต่อการตลาดเชิงรุกในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

หากแต่การทำการตลาดเชิงกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดไม่ใช่เพียงความเหมาะสม หรือสอดคล้องกับรสนิยมหรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น แต่ยังจะต้องเป็นกิจกรรมที่โดดเด่น และน่าสนใจด้วย เพื่อผลในการประชาสัมพันธ์ สามารถดึงดูดสื่อมวลชนให้นำเสนอเป็นข่าว การจัดการตลาดเชิงกิจกรรมจึงต้องมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอนด้วย จึงจะเห็นว่าการจัดการตลาดเชิงกิจกรรมงานหนึ่งๆ มีความจำเป็นจะต้องวางกลยุทธ์ให้ดีเพื่อให้สามารถสร้างประโยชน์กลับมาในเชิง การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด

การใช้การตลาดเชิงกิจกรรมเพื่อเจาะกลุ่มลูกค้าในวันจะแพร่หลาย แต่ปัญหาที่จะต้องพิจารณาและวางแผนอย่างรอบคอบ คือ การสร้างการตลาดเชิงกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าและสามารถ เผยแพร่ข่าวสารแก่คนส่วนใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำกิจกรรมอาจจัดขึ้นเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับ “ตราสินค้า” (Brand Awareness) เพียงอย่างเดียว หรือเพื่อส่งเสริมการขายไปพร้อมกันก็ได้ ที่สำคัญคือต้องเตรียมพนักงานผู้รับผิดชอบไปให้พร้อม และพอเพียง การตลาดเชิงกิจกรรมที่ดีจะต้องมีการประสานงานกันระหว่างฝ่ายการตลาด และฝ่ายประชาสัมพันธ์ ต้องวางแผนขั้นตอนและกระบวนการของกิจกรรมก่อนงาน ระหว่างงาน และภายหลังงานเพื่อสร้างความพึงพอใจและสร้างความจดจำในตราสินค้าต่อผู้บริโภคอย่างยั่งยืน และในขณะเดียวกันต้องบรรลุเป้าหมายของการจัดงานที่วางไว้ตอนต้นจึงจะถือได้ ว่าเป็นการทำการตลาดเชิงกิจกรรมอย่างเหมาะสม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำการศึกษาวิจัยผู้วิจัยมุ่งประเด็นในการศึกษาทัศนคติความรับรู้และพฤติกรรมของผู้คนในสังคมเมืองเชียงใหม่ ที่มีต่อรูปแบบและแผนการจัดชบวนแห่นาต่าง ๆ องค์ประกอบของการจัดชบวนแห่นา เนื้อหาสาระใจความสำคัญของชบวนแห่นา กฎกติกา เกณฑ์ที่ผู้จัดงานได้วางไว้ ตลอดจนถึงผลกระทบของการจัดชบวนแห่นานั้น ที่มีผลต่อความรู้สึก และสภาพโดยรวมของวิถีชีวิตคนในสังคมประกอบกับพฤติกรรมความรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับและการมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการแห่นา ด้วยการศึกษจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับความสัมพันธ์ต่างๆ ของชบวนแห่นา ตลอดจนผู้มีส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกิดจากผลการดำเนินการจัดการตามแผนเพื่อการสร้างและพัฒนาแผน /โครงการที่เป็นแนวทางการจัดการของการจัดกิจกรรมการแห่นาให้เหมาะสมกับพฤติกรรม บริบท และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการเก็บข้อมูลทั้งในด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

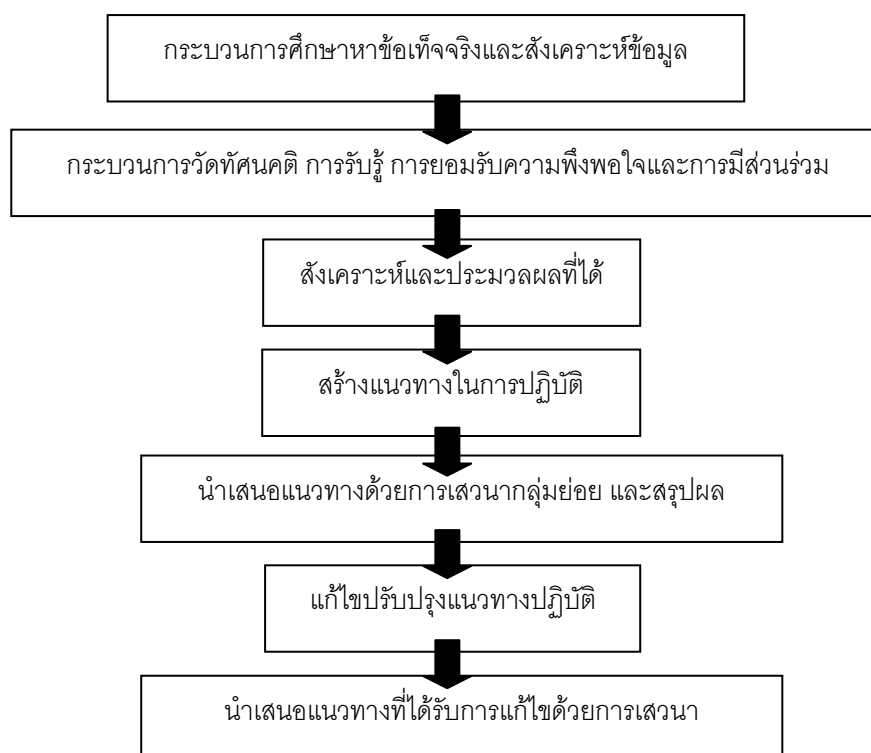
3.1 กระบวนการที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ประกอบกับวิธีการเฝ้าสังเกตการณ์และเก็บข้อมูลจากการจัดกิจกรรมชบวนแห่นาที่อยู่ภายในกรอบการศึกษา ในการศึกษาวิเคราะห์ตามทฤษฎี ประกอบกับการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวัดค่าในระดับความพึงพอใจ สำหรับประเมินผลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาในระดับความเข้าใจ และปัญหาของแนวทางการปฏิบัติงานในการจัดการชบวนแห่นาในโอกาสพิเศษในรูปแบบต่างๆ เพื่อประเมินปัญหาและศักยภาพของการจัดงาน หลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้ทำการเก็บข้อมูล เข้าสู่กระบวนการสังเคราะห์ข้อมูล และการสร้างแบบสอบถาม เพื่อวัดทัศนคติความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การยอมรับและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแห่นาเพื่อนำผลที่ได้มาสู่กระบวนการสร้างสร้างแนวทางใหม่ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการ หรือรูปแบบการจัดการ โดยการนำเสนอแนวทางการจัดการชบวนแห่นาที่ได้ทำการปรับปรุงจากแนวทางเดิมผ่านการเสวนากลุ่มย่อยหรือ การประชุมรับฟังความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม (Focus Group Interview) ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นและประเมินแนวทาง แบบไม่มีโครงสร้างภายใต้การนำของผู้สัมภาษณ์ โดยจะพูดคุยเจาะไปยังเรื่องเฉพาะเจาะจง (Specific

Issue) มีผู้ดำเนินการสนทนา (Modulator) ที่ชำนาญในการพูดคุย มีความชำนาญสูงในการทำหน้าที่แนะนำเรื่องที่จะคุย และคอยกระตุ้นสมาชิกสนทนา การสนทนากลุ่มเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ดีในการได้คำตอบแบบรวดเร็วกับคำถามบางอย่างซึ่งการสนทนากลุ่มในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่ทำให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับบรรทัดฐานในเรื่องเพศและสถานะทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับกับในสังคมของกลุ่ม การคำถามที่ตั้งให้กลุ่มได้สนทนาได้ต่อกันเป็นคำถามกว้างๆ จะทำให้กลุ่มได้พูดคุยแลกเปลี่ยน ได้ตอบหรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน การใช้สถานการณ์สมมุติในเรื่องเพศวิถีต่างๆ และสถานะทางสังคมเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ดีในการสนทนากลุ่ม หนึ่งข้อที่ควรระวังคือวิธีการสนทนากลุ่มไม่เหมาะสมกับการใช้ตอบคำถาม เรื่องพฤติกรรมทางเพศของบุคคลผู้ให้ข้อมูล ในการทำ Focus Group มีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา เพื่อให้งานสมบูรณ์ คือ

1. จำนวนกลุ่ม
2. ขนาดของกลุ่ม จำนวนคนเข้าร่วม
3. การจัดหาผู้เข้าร่วมสนทนา (Screen)
4. การพิจารณาผู้ดำเนินการสนทนา (Modulator)
5. การพิจารณาสถานที่ และการเก็บประเด็นข้อมูล
6. การพิจารณาแนวการสัมภาษณ์ (Guide line)

หลังจากนั้นจึงได้นำแนวทางที่ได้สรุปผลการเสวนาไปปรับปรุงแก้ไข สรุปผลและประเมินค่าความพึงพอใจเพื่อได้ข้อสรุปที่แท้จริง และกระบวนการนำเสนอแผนในขั้นตอนสุดท้ายด้วยการเสวนา

3.2 ประชากร/ สนาม ที่ใช้ในการวิจัย

“สนาม” ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ หมายถึง พื้นที่ที่จะเข้าไปศึกษา ในที่นี้หมายถึงรูปแบบ กฎ กติกา หรือแบบแผน แนวทาง ในการดำเนินงานที่ใช้กับกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ตลอดจนถึงผู้มีส่วนร่วมของกลุ่มคนเหล่านั้น ในวาระโอกาสที่เป็นการจัดการขบวนแผนแห่ในแต่ละวาระ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่สามารถจะตอบปัญหาที่เราต้องการโดยวิธีการสำรวจ การเลือกตัวอย่างที่จะศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ในขั้นตอนของการเข้าสนามซึ่งนักวิจัยจะต้องมีการศึกษาและเตรียมความพร้อมในด้านข้อมูลเบื้องต้นและลักษณะพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทั้งก่อนเข้าสนามและในขณะที่อยู่ในสนามวิจัย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะการลงสนามวิจัย โดยการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมไปถึงการจัดเก็บข้อมูล โดยการทำแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลด้วยหลักการทางทฤษฎีการรับรู้ โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์พื้นฐานคือ Swot จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค และแนวคิดของนักคิด นักจิตวิทยา ตามทฤษฎีการเรียนรู้ การยอมรับ และกระบวนการจัดเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการในเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม เพื่อหาค่าความถี่ เพื่อประมวลผลที่ได้ ประกอบกับการใช้ข้อมูลจากการจัดเสวนากลุ่มย่อย ในการสร้างแนวทางการดำเนินการจัดการเพื่อความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมของชุมชนและคนหมู่มาก

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และเกณฑ์การเปรียบเทียบระดับความคิด เห็นความพึงพอใจในการรับรู้และการมีส่วนร่วม ของกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ในฐานะสมาชิกหนึ่งของสังคมเมืองเชียงใหม่ เพื่อทราบถึงปัญหาและแนวทางในการหาทางออกในการออกแบบและจัดการรูปแบบขบวนแผนแห่ที่เหมาะสม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกทั้งเป็นการสร้างกรณีศึกษา เพื่อปรับประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ได้ในอนาคต โดยผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. การเลือกกลุ่มเป้าหมาย
 - 1.1 ผู้ปฏิบัติงานในแผนการจัดขบวนแผนแห่
 - 1.2 องค์กร หรือหน่วยงานเจ้าของขบวนแผนแห่
 - 1.3 ผู้ที่จัดทำและผู้เข้าร่วมขบวนแผนแห่
 - 1.4 ผู้สังเกตการณ์
 - 1.5 ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
 - 2.3 เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ
 - 2.4 เครื่องมือที่ใช้สำหรับประเมินค่าความถี่ทางสถิติความพึงพอใจ
3. การใช้เครื่องมือในสนามวิจัย
 - 3.1 เครื่องมือที่ใช้ซึ่งเป็นแบบสอบถาม และสัมภาษณ์
 - 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.4 อุปกรณ์การจดบันทึก อุปกรณ์การบันทึกเสียง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบทฤษฎี

กรรมวิธีการลงพื้นที่ ในการสัมภาษณ์การใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกตโดยการมีส่วนร่วม ร่วมกับกลุ่มประชากรที่อยู่ในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมการจัดชบวนแห่น้ำตั้งแต่การเตรียมงาน กระบวนการขนส่ง การเคลื่อนย้ายและการดำเนินการในพิธีการแห่น้ำ ตลอดจนจนถึงการจัดเก็บรูป ชบวนและอุปกรณ์ประกอบชบวน โดยการคัดเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายคือ คนที่อยู่ในสังคมเมืองเชียงใหม่ เพื่อตอบคำถามในแบบสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถามเพื่อเป็น ตัวแทนประชากรทั้งหมดโดยมีแผนการดำเนินการวิจัยโดยผู้ทำการวิจัยได้ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด

3.5 แหล่งข้อมูล สนามวิจัยหรือกลุ่มประชากร

ซึ่งประกอบด้วยประชากรในเขตเมืองเชียงใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดชบวนแห่น้ำโดยตรง ทั้งในลักษณะของชบวนแห่น้ำที่มุ่งเน้นในด้านเทศกาลประเพณี และชบวนแห่น้ำเนื่องในโอกาส พิเศษ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยกลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษา เช่น หน่วยงานราชการหรือ องค์กรดำเนินการตามแผนในการปฏิบัติที่มีหน้าที่กำกับดูแลการจัดชบวนแห่น้ำ และหน่วยงาน ทางด้านเอกชน บริษัท ห้างร้าน ที่เข้าร่วมในการจัดชบวนแห่น้ำ รวมไปถึงนักวิชาการ ท่านผู้รู้ที่ ทรงความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และพิธีกรรม กลุ่มประชากรประชาชนที่ ยังคงไว้ซึ่งความเชื่อในพิธีกรรมการแห่น้ำ กลุ่มผู้จัดชบวนแห่น้ำและผู้เข้าร่วมชบวนแห่น้ำที่ ถือเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการจัดกิจกรรมชบวนแห่น้ำ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดการ ชบวนแห่น้ำต่างๆ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการจัดชบวนแห่น้ำทั้งทางตรงและทางอ้อม

3.5.1 การกำหนดผู้ร่วมวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด 3 คน มีบทบาทหน้าที่จำแนกดังนี้

- ผู้วิจัย จำนวน 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้วิจัย ดำเนินการจัดกิจกรรมการสัมภาษณ์โดยมีบทบาทในด้านแสวงหาความรู้จากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้สัมภาษณ์ ทั้งก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมการแนะแนวในเทศกาลประเพณีต่างๆแล้ว ด้วยการสังเกตและประเมินการทำแบบสอบถามและการตอบแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกภาพ และบันทึกเสียง
- ผู้ช่วยผู้วิจัย จำนวน 2 คน ทำหน้าที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามเรื่องทัศนคติและความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสร้างแผนการจัดการชบวนแนะ

3.5.2 เลือกกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดชบวนแนะแนวในเทศกาลประเพณี และการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในพื้นที่เมืองเชียงใหม่เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดจำนวน 200 ตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มประชากร 4 กลุ่ม คือ

- ผู้ปฏิบัติการ หมายถึง ผู้ที่ใช้แผนการจัดกิจกรรมชบวนแนะแนวแต่ละครั้ง และองค์กรหรือหน่วยงานเจ้าของชบวนแนะแนว ผู้ที่จัดทำรถชบวน และรูปแนะแนว
- ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อการจัดการ
- ผู้เข้าร่วมชบวนแนะแนว
- ผู้สังเกตการณ์และประชาชนโดยทั่วไป

โดยประชากรในกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการวิจัยจะต้องเป็นไปด้วยด้วยความสมัครใจในการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมในภาพรวม โดยที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 สามารถพูดคุยปรึกษาหารือ มีปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างดี

3.5.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยการใช้ แบบสัมภาษณ์อย่างง่าย โดยมุ่งเน้นการพูดคุย สังเกตและจดบันทึก ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับระดับการศึกษา สังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมาย ซึ่งจะเน้นการพูดคุย เพื่อให้เป้าหมายได้รับความเป็นกันเอง และพร้อมที่จะให้ข้อมูล โดยการออกแบบเครื่องมือในการวิจัยโดยไม่ซับซ้อน และแบบสอบถามเพื่อวัดทัศนคติความเข้าใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบสัมภาษณ์

- การมีส่วนร่วมในแผนการบริหาร จัดการ หรือแผนปฏิบัติงาน
- ความพึงพอใจของการแผนจัดการ
- ทัศนคติที่มีผลต่อการจัดการ
- ปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไป

1.2 แบบสอบถามเรื่องข้อมูลพื้นฐานประจำตัวกลุ่มประชากร

- เพศ
- อายุ
- อาชีพ
- ศาสนา
- ความเกี่ยวข้องกับการจัดชบวนแห่นแห่
- ระดับความเข้าใจ (ทัศนคติ) การรับรู้
- การยอมรับ และการมีส่วนร่วม

1.3 แบบสังเกตการณ์ของผู้วิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2.2 ตามร่างและแบบวิเคราะห์ตามทฤษฎี

3.5.4 การใช้เครื่องมือในการวิจัย

1). เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบสัมภาษณ์
- แบบสังเกตการณ์ของผู้ช่วยผู้วิจัย ใช้สำหรับให้ผู้ช่วยวิจัยสังเกตและประเมินการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย

- แบบสอบถามเรื่องข้อมูลพื้นฐาน และทัศนคติประจำตัวกลุ่มประชากร แบบสอบถามแบ่งได้เป็น 4 ตอน กล่าวคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การสำรวจถึงการรับรู้ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชบวนแห่นแห่ในเขตเมืองเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์วัดระดับการมีส่วนร่วมแบบ Linkert Scale ดังนี้

การเข้ามีส่วนร่วมมากที่สุด	= 5	เกณฑ์ในการวัด 4.50-5.00
การเข้ามีส่วนร่วมมาก	= 4	เกณฑ์ในการวัด 3.35-4.49
การเข้ามีส่วนร่วมปานกลาง	= 3	เกณฑ์ในการวัด 2.50-3.49
การเข้ามีส่วนร่วมน้อย	= 2	เกณฑ์ในการวัด 1.50-2.49
การเข้ามีส่วนร่วมน้อยที่สุด	= 1	เกณฑ์ในการวัด 1.00-1.49

อีกทั้งยังได้นำเกณฑ์วัดระดับการรับรู้แบบ Linkert Scale มาใช้วัดระดับการรับรู้เกี่ยวกับการແນແທ່ ເຂດຕົວເມືອງເຮືອງໃໝ່ດັ່ງນີ້

รับรู้มากที่สุด/ทราบเป็นอย่างดี	= 5	เกณฑ์ในการวัด 4.50-5.00
รับรู้มาก	= 4	เกณฑ์ในการวัด 3.35-4.49
รู้ปานกลาง	= 3	เกณฑ์ในการวัด 2.50-3.49
รู้น้อย/พอทราบ	= 2	เกณฑ์ในการวัด 1.50-2.49
รู้น้อยที่สุด/ไม่ทราบเลย	= 1	เกณฑ์ในการวัด 1.00-1.49

ตอนที่ 3 การสำรวจถึงทัศนคติ และการยอมรับของสังคมต่อการจัดขบวนແນແທ່ນັບຕັ້ງແຕ່ອຸດົດ ຕິ່ງໃນສັງຄົມປັດຈຸບັນ

ตอนที่ 4 การสำรวจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ขบวนແນແທ່มีความเหมาะสมกับสภาพชีวิตในสังคมโลกปัจจุบัน (แนวโน้มขบวนແນແທ່ในอนาคต)

2). เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ระดับความเข้าใจโดยใช้กรอบทฤษฎีเป็นตัวชี้วัดความเข้าใจโดยแบบสอบถาม และเทป บันทึกขณะที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์
- วิเคราะห์ระดับความถี่ของประชากร

3.5.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อลงสนามวิจัยเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้หยุดการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีที่ได้ศึกษามาไว้ชั่วคราว โดยนำตัวเองเข้าไปสัมผัสปรากฏการณ์และพยายามเข้าใจถึงวิธีอธิบายปรากฏการณ์แบบคนใน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มประชากรทั้ง 4 กลุ่มโดยใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์เป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

- ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย พฤติกรรมและข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกของสังคม ซึ่งเป็นตัวแปรต้นในการเข้ามามีส่วนร่วมกับขบวนการแทนแต่ตามค่าความถี่ที่ปรากฏด้วยวิธีการสังเกต (Observation) ซึ่งการสังเกตในวิจัยเชิงคุณภาพมี 2 แบบ คือ

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) คือ การสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา มีการกระทำกิจกรรมด้วยกันจนกระทั่งเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและความหมายที่คนเหล่านั้นให้ต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยศึกษา ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วจะต้องมีการซักถามและการจดบันทึกข้อมูล (note taking) ด้วย

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation observation) คือ การสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับหรือกิจกรรมกับกลุ่มคนที่ศึกษา โดยไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกระบอบเพราะอาจทำให้พฤติกรรมผิดไปจากปกติได้ ซึ่งอาจใช้ในระยะเวลาแรกของการวิจัย แล้วใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในระยะหลัง การสังเกตโดยมีสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญอยู่ 6 ประการ ได้แก่

- แบบแผนการใช้ชีวิตประจำวัน และภารกิจในชีวิตประจำวัน
- แบบแผนการกระทำ หรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการ มีขั้นตอนจนเป็นแบบแผนชี้ให้เห็นสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของกลุ่มเป้าหมาย
- การให้ความหมายของการกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรมนั้น
- ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมายในสังคม
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ในกิจกรรม
- สภาพสังคม คือ ภาพรวมทุกแง่มุมที่สามารถประเมินได้

- การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นการเจาะลึกประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสนใจ อาจใช้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นแล้วว่า การลงสนามวิจัยเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในสังคม ที่เป็นกลุ่มเฉพาะนั้น จะต้องใช้เครื่องมือในการสัมภาษณ์

วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นวิธีการหลักของการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นวิธีการที่เหมาะสมในเพศวิถีและสถานะทางสังคมในแง่ของการศึกษาวิจัยเพราะผู้ศึกษาและผู้ให้ข้อมูลต้องสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ความเชื่อถือศรัทธา ความเคารพซึ่งกันและกันมากกว่าการศึกษาในประเด็นอื่นๆ ซึ่งในบริบทของการใช้วิธีการนี้จะเป็น เงื่อนไขให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้ และทำให้ผู้ศึกษามีความแน่ใจที่จะได้ข้อมูลที่แท้จริงและสามารถทำความเข้าใจที่ลุ่มลึกกับประสบการณ์ชีวิตหรือเรื่องราวของผู้ให้ข้อมูลได้ การเข้าใจพฤติกรรมทางสังคมของแต่ละกลุ่มคนซึ่งมีความหลากหลายหรือแตกต่างจากบรรทัดฐานในเรื่องเพศที่ กำหนดโดยสังคม การที่ผู้ให้ข้อมูลจะแบ่งปันประสบการณ์และกิจกรรมในเรื่องราวการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ

ขอบวนแหงนแหงของกลุ่มนเป้าหมายเป็นสิ่งทีผู้ศีกษา ต้องกำหนดตารางการพบปะพูดคุยและ สัมภาษณ์เป็นอย่างดี การสัมภาษณ์ ต้องเป็นการพูดคุยแบบธรรมชาติทีมีแนวคำถามซ่อนอยู่ โดย เป็นคำถามรูปแบบถึงโครงสร้างและปลายเปิด และตามด้วย แนวคำถามหรือ Check list เพื่อให้ แน่ใจว่าประเด็นทีต้องการศีกษานั้นมีความครอบคลุม แต่ต้องเป็นไปด้วยความยืดหยุ่น อ่อนไหว และระมัดระวัง เพราะผู้ศีกษาจะต้องสามารถทำให้กลุ่มเป้าหมายนั้นสามารถบอกเล่า ประสบการณ์และสื่อความหมายได้ โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

○ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (formal interview) หรือการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ทีผู้วิจัยได้เตรียมคำถามและข้อกำหนดไว้แน่นอนตายตัวเป็นแกนหลักในการ สัมภาษณ์ โดยการวิจัยครั้งนี้จะไม่ใช้วิธีการนี้เป็นหลักเพราะไม่ได้ช่วยให้ได้ข้อมูลทีลึกซึ้งและ ครอบคลุมเพียงพอโดยเฉพาะในแง่ของวัฒนธรรม ความหมายและความรู้สึกนึกคิด

○ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแต่ไม่เป็นทางการ (informal interview) ซึ่ งผู้วิจัยจะใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทาง วัฒนธรรม โดยเตรียมคำถามกว้าง ๆ มาล่วงหน้า การสัมภาษณ์แบบนี้อาจแบ่งออกได้อีก คือ การ สัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การ ตะล่อมกล่อมเกลา (probe) เป็นการซักถามทีล้วงเอาส่วนลึกของความคิดออกมา และการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนแบบเจาะจง เพราะมีข้อมูลทีดี ลึกซึ้ง กว้างขวางเป็นพิเศษ รวมถึงการเงี่ยหูฟัง (eavesdropping) จากคำ สนทนาของผู้อื่นโดยผู้วิจัยไม่ต้องตั้งคำถามเองก็เป็นเทคนิคของการวิจัยเชิงคุณภาพอีกอย่างหนึ่ง ตลอดจนการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยการจัตุกลุ่มสนทนา ประมาณ 6 – 8 คน ทีมีคุณลักษณะบางประการคล้ายคลึงกัน โดยในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการแนะนำตัว การสร้างความสัมพันธ์ การบันทึกคำตอบ การใช้ภาษาตลอดจนเวลาและสถานที่ทีใช้สัมภาษณ์

วิธีการทีใช้ในบริบทของการสัมภาษณ์เจาะลึก คือ การรวบรวมรายละเอียดของประวัติ ชีวิตทางเพศตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน ประสบการณ์ทางเพศทีได้รับการยอมรับและไม่ยอมรับจาก คนรอบข้าง ผลต่ออารมณ์ จิตใจ และสังคมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่จะทำให้ได้ความหลากหลายของ ประสบการณ์ชีวิตในเรื่องเพศเจาะลึก ขึ้นอยู่กับระดับของความไวเนื้อเชื้อใจ ความมั่นใจใน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศีกษาและผู้ให้ข้อมูล ซึ่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาความสัมพันธ์ การพบปะ และสัมภาษณ์พูดคุยหลายๆ ครั้งกับคำถามเดิมๆ ความแตกต่างของคำตอบหรือชุดประสบการณ์ ทีได้ในการสัมภาษณ์ แต่ละครั้งไม่ใช่ความไม่ถูกต้องในการเก็บข้อมูลแต่เป็นเรื่องของกระบวนการ เงื่อนไขหรือบริบทของการสัมภาษณ์ในครั้งนั้น การสะท้อนกลับถึงเงื่อนไขข้อจำกัดในกระบวนการ

เก็บข้อมูล (Reflexivity) ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และการตีความข้อมูลกับความแตกต่างหลากหลาย ของชุดประสบการณ์ต้องกระทำอย่างละเอียดรอบด้าน

หลังจากดำเนินการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกในสังคมอันเป็นตัวแปรตามที่มีความคิดเห็นและทัศนคติในด้านต่างๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้อุปกรณ์ กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียงหรือ เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามระบบที่ได้วางไว้แล้ว

- รวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมายเพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการอื่น ๆ นอกจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว อาจใช้วิธีการอื่น ๆ ได้ เช่น แบบสำรวจ แบบสอบถาม การศึกษาจากเอกสารซึ่งปกติจำแนกเป็นเอกสารขั้นต้นและเอกสารขั้นรอง โดยเอกสารขั้นต้น คือ เอกสารที่เป็นต้นฉบับ ส่วนเอกสารขั้นรองคือ เอกสารที่มีผู้รวบรวมเอาไว้แล้ว

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระดับความเข้าใจ และทัศนคติ จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมายด้วยการตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ซึ่งอาจทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ได้ การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ เรียกว่า การตรวจสอบข้อมูลทั้งสามด้าน (Triangulation) คือการตรวจสอบแง่มุมทั้งสามด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

- ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่
- ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่
- บุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

การตรวจสอบข้อมูลทั้งสามด้านด้านผู้วิจัย โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต และการตรวจสอบทั้งสามด้านในวิธีการรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม เป็นต้น สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ จะไม่ใช่ข้อมูลทางด้านสถิติในการช่วยการวิเคราะห์ จะใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยวิธีการหลักที่ใช้มี 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) ซึ่งได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ที่ได้จดบันทึกไว้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็นโดยผู้วิจัยได้เห็นหลาย ๆ เหตุการณ์และได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้วก็สามารถลง

มือเขียนเป็นประโยคหรือข้อความเพื่อสร้างข้อสรุปได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีหรือเพื่อตอบปัญหาของการวิจัย ข้อมูลที่ไม่ต้องการจะถูกกำจัดออกไปได้

วิธีที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) ในการวิเคราะห์เอกสารผู้วิจัยต้องคำนึงถึงบริบท (context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองวิธีนี้เป็นข้อความแบบบรรยาย (descriptive) ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว ขึ้นอยู่กับประเด็นหรือปัญหาที่จะวิเคราะห์และการเลือกของนักวิจัย ดังนั้นการมีกรอบความคิดหรือทฤษฎีที่หลากหลายจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลได้ลึกซึ้งและสร้างข้อสรุปที่หนักแน่น

• สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- การหาค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การคำนวณหาค่าร้อยละ ใช้สูตร

$$X = \frac{r}{R} \times 100$$

เมื่อ X = ค่าร้อยละ
r = จำนวนประชากรที่ได้
R = จำนวนประชากรทั้งหมด

- การหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อวิเคราะห์ค่าระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมและการรับรู้ การคำนวณหาค่าเฉลี่ย ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ย
fx = ผลรวมของคะแนนที่ได้ทั้งหมด
N = จำนวนประชากรทั้งหมด

3.7 สรุปผลการวิจัย

ในขั้นสุดท้ายของการวิจัย คือ สรุปผลและการเขียนรายงานผลการวิจัย เพื่อนำเสนอผลงานที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยว่าได้ค้นพบความจริงหรือได้ความรู้ใหม่ ๆ อะไรบ้าง การเขียนรายงานต้องเตรียมเนื้อหาให้มีสาระครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต้องวางเค้าโครงของรายงานก่อนแล้วจึงลงมือเขียนและต้องให้สอดคล้องกับประเภทของผู้อ่าน มีความถูกต้องรัดกุม ชัดเจน มีความกลมกลืน ต่อเนื่อง เชื่อมโยงโดยหลักเหตุผล

บทที่ 4

ผลการเก็บข้อมูล

“ແໜ່ແກ້ໃຫ້ເຫັນງາມ” พฤติกรรมการยอมรับและมีส่วนร่วม ในการແໜ່ແກ້ทางวัฒนธรรม เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการเก็บข้อมูล วิทยานิพนธ์เรื่อง “ແໜ່ແກ້ໃຫ້ເຫັນງາມ” พฤติกรรมการยอมรับและมีส่วนร่วมในการແໜ່ແກ້ทางวัฒนธรรม เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาสามารถแบ่งผลการเก็บข้อมูลออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่

- 4.1 ผลจากการศึกษาภาคเอกสาร
- 4.2 ผลจากการศึกษาการเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปมีส่วนร่วม
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม: ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ จุดแข็ง-จุดอ่อน และโอกาสของเส้นทางการແໜ່ແກ້ ในเขตเมืองเชียงใหม่
- 4.4 การสำรวจ “การรับรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม”: ผลการศึกษาจากการเก็บแบบสอบถาม
- 4.5 ปัญหาที่เกิดขึ้น แนวทางการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะ: เสี่ยงสะท้อนจากแบบสอบถาม

เพื่อให้ได้รับข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนในทุกด้าน ในการวิเคราะห์ และอภิปรายข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ในการหาค่าความเป็นกลาง และทางออกที่เหมาะสมสำหรับการจัดการขบวนແໜ່ແກ້ในสังคมเมืองเชียงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิต ในสังคมเมืองที่มีค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปปัจจุบัน โดยมีผลการเก็บข้อมูลในประเด็นต่างๆ กล่าวคือ

4.1 ผลการศึกษาภาคเอกสาร

4.1.1 ลักษณะของการແໜ່ແກ້ในเมืองเชียงใหม่

พิธีการແໜ່ແກ້ในเมืองเชียงใหม่ นั้น แต่เดิมมีเพียงการจัดขบวนແໜ່ແກ້อันเนื่องมาจากวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวเมืองต่างยึดถือปฏิบัติเพื่อความเป็นสิริมงคล และเป็นส่วนหนึ่งของพิธีการ สืบเนื่องต่อมาจนเป็นภาพลักษณะที่แสดงออกถึงสื่อทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และระหว่างชุมชน หรืออาจจะต่อเนื่องไปในระหว่างสังคม ยกตัวอย่างเช่นประเพณีการแห่ควทาน (คว-ตาน) ในประเพณีปอยหลวงที่มักมีการจัดขบวนແໜ່ແກ້ควทานหรือของไทยทานจากคณะศรัทธาหัวบ้านหรือจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนไปถวายยังวัดประจำชุมชน และนอกเหนือจากนั้น ยังมีการจัดให้มีขบวนແໜ່ແກ້ควทานจากหัววัด ซึ่งเป็นคณะศรัทธาจากหัววัดที่มาจากชุมชนอื่นๆ โดยรอบ ที่เป็นการนำเสนอวิถีชีวิตของชาวล้านนาในแง่มุมต่างๆ เป็นต้น

ว่าการจัดตกแต่งค้วทาน การจัดรูปขบวนแห่น้ำ เหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงออกถึงความสมัครสมานสามัคคี และการสื่อสารซึ่งกันและกันผ่านการจัดรูปขบวนแห่น้ำนั่นเอง

สำหรับชุมชนในด้านสังคม พิธีการแห่น้ำเป็นสื่อสะท้อนถึงความร่วมแรงร่วมใจ ความสมัครสมานสามัคคี ความสนุกสนานรื่นเริง และยังมีบทบาทหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนความเป็นมาในอดีตของชุมชนวิถีชีวิต คติความเชื่อและความสำคัญทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถจะแบ่งการแห่น้ำในสังคมวัฒนธรรมล้านนาออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การแห่น้ำเนื่องในประเพณีชีวิต
2. ขบวนแห่น้ำเนื่องในเทศกาลประเพณี
3. ขบวนแห่น้ำเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. ขบวนแห่น้ำเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร

4.1.2 การแห่น้ำเนื่องในประเพณีชีวิต

พิธีกรรมการแห่น้ำที่เกี่ยวกับประเพณีที่ถูกกำหนดขึ้นจากวิถีชีวิตของคนในสังคมหรือชุมชน เพื่อเป็นการแสดงออกให้ทราบถึงการก้าวผ่านในด้านพิธีกรรมด้วยการแสดงออกที่เป็นการสื่อสารในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์และเป็นตัวแทนความเชื่อ ซึ่งอยู่ในรูปสัญลักษณ์ทางความองอาจ ความดีงาม ความอุดมสมบูรณ์ หรือการให้เกียรติ การยกย่อง ซึ่งถือเป็นปกติในวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และไม่จำเป็นต้องปฏิบัติเป็นประจำซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละวาระ และโอกาส เช่น

- **การแห่น้ำเนื่องในโอกาสขึ้นบ้านใหม่** เป็นขบวนแห่น้ำขนาดเล็กที่กระทำขึ้นภายในครอบครัว หรือในสายผีสายตระกูลตนเอง จัดขึ้นอย่างเรียบง่ายโดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการแรก (แขก) ขึ้นเรือนใหม่เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของบ้านหรือผู้อยู่อาศัย โดยมากมักจะเป็นการแห่น้ำเพื่อแสดงออกถึงความพร้อม และความดีงาม โดยมักจะถือฤกษ์ยาม เลขฆานาที่เพื่อความเป็นสิริมงคล ภายในขบวนจะประกอบไปด้วย หัวหน้าครอบครัว ซึ่งจะถือขันซึ่งเป็นภาชนะทรงจานเชิงในรูปแบบพื้นเมืองเชิญพระพุทธรูป หรือเครื่องมงคลอื่นๆ ที่ตนให้ความเคารพนับถือ จากนั้นเป็นสมาชิกในครอบครัวถือเครื่องเรือนและเครื่องอุปโภคตามหลัง อันได้แก่ หาบ ข้าวเปลือก ข้าวสาร หีบผ้า เครื่องนอน หมอน สะลี้ (ที่นอน) เป็นต้น ขึ้นเรือนเพื่อเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่สำหรับเรือนใหม่ที่ดีกว่า ขบวนแห่น้ำแขกเยือนใหม่ หรือขึ้นเรือนใหม่นี้ ถือเอาเป็นเคล็ดเพื่อความสวัสดิ์มงคลของเจ้าเรือนและผู้อยู่อาศัย จึงยึดถือฤกษ์ยามมากกว่าที่จะแห่น้ำเพื่อเข้าอยู่อาศัยจริง ซึ่งอาจจะเป็นการเข้ามาอยู่อาศัยในเรือนภายหลังจากนี้ก็ได้

- **ขบวนแห่น้ำในงานบวช** เป็นการจัดขบวนแห่น้ำที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการบรรพชาเป็นสามเณร ที่เรียกกันว่า “บอยบวช”, “บอยสำอาง” หรือ “บอยลูกแก้ว” ซึ่งเป็นกิจกรรมประเพณีในครอบครัว หรือชุมชน การแห่น้ำในประเพณีการบวชนั้น มีรูปแบบคือการที่จะแห่น้ำ

ผู้ที่อุปสมบทหรือบรรพชา จากบ้านหรือจากจุดที่กำหนด พร้อมด้วยบรรดาญาติมิตรและพ่อออกแม่ออก (เจ้าคณะศรีมหาเถรฯ) ที่ถือเครื่องบวชและเครื่องไทยทาน เพื่อนำผู้อุปสมบทหรือบรรพชานั้น ไปยังบ้านเรือนที่พักอาศัยของผู้หลักผู้ใหญ่ที่เป็นที่นับถือของครอบครัว หรือชุมชน สังคม ขึ้นอยู่กับความสำคัญของลูกแก้ว โดยมีจุดประสงค์เพื่อนำลูกแก้วที่จะเข้าสู่พิธีบรรพชาไปขอศีลขอพร และขอขมาลาโทษจากผู้หลักผู้ใหญ่ ก่อนที่จะแหนแห่ลูกแก้วที่จะบวชนั้นไปยังวัด เป็นการระบวณการแหนแห่ในกรณีแรก และการแหนแห่ซึ่งเป็นกรณีสืบเนื่องต่อมา คือการแหนแห่เวียนรอบศาสนสถานที่สำคัญ เป็นการแสดงความเคารพแก่สถานที่อันเป็นมงคลด้วยการเวียนประทักษิณ สามรอบ ซึ่งเป็นการแหนแห่ในกรณีถัดมา (ทศพร กนกวาณิชกุล, **สัมภาษณ์**, 11 มีนาคม 2554) ซึ่งรายละเอียดจะได้กล่าวถึงภายหลังในประเพณีสืบสองเดือน

- **ขบวนแหนแห่กินแขกแต่งงาน /แห่ขันหมาก** เป็นการจัดขบวนแหนแห่ของฝ่ายชายในประเพณีการออกเรือน เพื่อสู่ขอฝ่ายหญิงในงานกินแขกหรือแต่งงาน มีลักษณะที่มุ่งเน้นการแสดงออก การออกหน้าออกตาด้วยความสนุกสนานความเอิกเกริก ที่จะเป็นการสื่อสารด้วยการป่าวประกาศความมีหน้ามีตาพร้อมทั้งฐานะและความมั่งคั่งของญาติพี่น้องของทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาว มีรูปแบบการแหนแห่ขันหมากซึ่งหมายถึงเครื่องคารวะ และเครื่องไหว้ พร้อมด้วยบายศรีและของไหว้ผีบรรพบุรุษ รวมไปถึงเครื่องสังเวยที่มีลักษณะที่เป็นมงคล และเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ เป็นต้นว่า มะพร้าว กลัวย อ้อย และไปกับขบวนแหนแห่ของเจ้าบ่าวเพื่อนำมาไหว้ผีบรรพบุรุษฝ่ายเจ้าสาว ถือเป็นประเพณีปกติของวิถีชีวิต ซึ่งสามารถจะกระทำได้ทุกเดือน หากแต่ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องฤกษ์ยามเดือนที่เป็นมงคลหรืออวมงคลที่ไม่ควรจัดพิธีแต่งงานซึ่งจะกล่าวถึงในภายหลัง

- **การแหนแห่ไปส่งผู้วายชนม์ /ส่งสการ** ประเพณีการแหนแห่เพื่อแสดงออกถึงความรักและความอาลัยต่อผู้วายชนม์ ที่บรรดาญาติมิตรพี่น้องลูกหลานได้นำเครื่องสักการะหรือเครื่องพิธีกรรมตามไปส่งผู้วายชนม์เพื่อประกอบพิธีการฌาปนกิจยังสุสานเนื่องในงานศพซึ่งบางครั้งอาจจะเรียกว่างานปอยล้อ หรือปอยผาสาท (ปราสาท) เนื่องจากใช้ล้อเทินบรรทุกปราสาทที่ใช้เป็นเครื่องประกอบจิตกาธานบรรจุร่างผู้วายชนม์ในการส่งสการ เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความอาลัยรัก ซึ่งถือเป็นปกติของประเพณีชีวิต หากแต่ยังมีประเพณีเกี่ยวกับการเสียชีวิต ซึ่งอยู่ในระดับชนชั้นสูงที่มักจะมีพิธีรีตองมากยิ่งขึ้นในด้านรูปแบบการจัด การประดับประดา การจัดพิธีกรรมและวิถีปฏิบัติ จึงเกี่ยวเนื่องกับช่วงเดือนที่เหมาะสม และสามารถยกให้อยู่ในส่วนหนึ่งของเทศกาลประเพณีอีกเช่นกัน

รูป 1 ลักษณะของปราสาทสังสการ ดุสามหาง และขบวนแห่

4.1.3 ขบวนแห่แห่เนื่องในเทศกาลประเพณี (ประเพณีสิบสองเดือน)

ประเพณีการแห่แห่ที่เกี่ยวเนื่องกับประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละเดือน ตามความเชื่อของชาวล้านนา ซึ่งมักจะขึ้นอยู่กับฤดูกาลและช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความสมัครสมานร่วมใจกันของผู้คนในชุมชนหรือสังคม ซึ่งมักจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เป็นจำเพาะ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับเทศกาลประเพณีในแต่ละเดือนที่เรียกกันว่า *ฮีตสิบสองคองสิบสี่* ได้แก่

- **เดือน 7 เหนือ เดือน 5 ใต้ หรือ เดือนเมษายน**

- **ขบวนแห่สังข์ขาน หรือ ล่องสังข์ขาน** ซึ่งเป็นพิธีกรรมการแห่แห่ในช่วงประเพณีสงกรานต์ที่ชาวล้านนาเรียกว่า “ปเวณีปีใหม่เมือง” เป็นเทศกาลประเพณีที่จะเฉลิมฉลองวาระนี้ทั้งในแง่ศาสนาและพิธีกรรม เทศกาลสงกรานต์ตามปฏิทินโหราศาสตร์ของชาวล้านนานั้น จะถือเอาวันที่พระอาทิตย์เคลื่อนจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษเป็นวันสังข์ขานล่อง หรือวันมหาสงกรานต์ ซึ่งจะไม่ตรงกับวันที่ 13 เมษายน ตามประกาศของทางการเสมอไป (แต่ปัจจุบันนี้จะยึดตามประกาศของทางการ) เทศกาลนี้จะมีวันต่างๆ และมีพิธีกรรมและการละเล่นหลายอย่างที่เกี่ยวเนื่องกัน ดังนี้ วันสังข์ขานล่อง คือวันมหาสงกรานต์ ซึ่งออกเสียงแบบล้านนาว่า “สังข์-ขาน” นี่คือนวันที่พระอาทิตย์โคจรไปสู่ราศีมีนจะย่างเข้าสู่ราศีเมษ ตามความเชื่อแบบล้านนากล่าวกันว่าในตอนเช้ามีดของวันนี้ “ปู่สังข์ขานต์” หรือ “ย่าสังข์ขานต์” จะนุ่งห่มเสื้อผ้าสีแดงสยายผมล่องแพไปตามลำน้ำปู่หรือย่าสังข์ขานต์จะนำเอาสิ่งซึ่งไม่พึงปรารถนาตามตัวมาด้วย จึงต้องมีการยิงปืนจุดประทัดหรือทำให้เกิดเสียงดังต่างๆ นัยว่าเป็น “การไล่สังข์ขานต์” ถือกันว่าปืนที่ใช้ยิงขบปู่หรือย่าสังข์ขานต์นั้นจะมีความขลังมากตั้งแต่เช้าตรู่ของวันนี้จะมีการปิดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด มีการซักเสื้อผ้า เก็บกวาดและเผาขยะมูลฝอยต่างๆ และจะลงไปทำพิธีลอยเคราะห์ในแม่น้ำ โดยที่จะมีการดำหัวหรือสระผมเป็นกรณีพิเศษ คือเมื่อสระผมแล้วก็ต้องเงยหน้าไปตามทิศที่กำหนดไว้และตัดดอกไม้ที่เป็น นามของปีของแต่ละปี นุ่งห่มเป็นเสื้อผ้าใหม่ ฝ่ายพ่อบ้านก็จะนำเอาพระพุทธรูปพระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังต่างๆ มาชำระหรือสงฆ์ด้วยน้ำอบน้ำหอมหรือ เปลี่ยนดอกไม้บูชาพระในแจกันใหม่ด้วย

รูป 2 ชาวบ้าน “ล่องสังขาร ในวันสงกรานต์”

- **ขบวนแห่น้ำพระบรมธาตุเจ้าศรีจอมทอง** วันสงกรานต์ หรือสังขาล่องนี้ ตามประเพณีโบราณแล้ว เจ้าผู้ครองนครแห่งล้านนาจะต้องทำพิธีสงฆ์ตามทิศที่โหรกำหนดไว้สำหรับในเมืองใหญ่เช่นเชียงใหม่ นิยมจัดขบวนแห่พระพุทธรูปสำคัญประจำเมืองเช่นพระพุทธรูปสิหิงค์และพระเสด็จมณี ไปตามถนนสายต่างๆ แล้วนำไปประดิษฐานไว้เพื่อให้ประชาชนได้เข้านมัสการสงฆ์พระพุทธรูปดังกล่าวด้วย และจากคตินิยมในพิธีการแห่น้ำพระพุทธรูปเพื่อให้ประชาชนได้สงฆ์น้ำดังกล่าว ซึ่งเป็นพิธีกรรมการแห่น้ำอีกบริบทหนึ่งที่ได้ปรากฏขึ้นใจสังคมวัฒนธรรมล้านนามาอย่างช้านาน แต่เดิมนั้นพุทธศาสนิกชนชาวล้านนาในเมืองเชียงใหม่จะเป็นการแห่น้ำอัญเชิญพระบรมธาตุเจ้าศรีจอมทอง จากวัดพระบรมธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เข้ามายังเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ในช่วงประเพณีสงกรานต์ปีใหม่เมืองนี้เพื่อให้ประชาชนพุทธศาสนิกชนชาวเชียงใหม่ได้กระทำการสงฆ์น้ำและสักการบูชาเช่นเดียวกันกับพระพุทธรูปสำคัญของเชียงใหม่ และเนื่องจากแต่เดิมการเดินทางนั้นเป็นการเดินทางด้วยวิธีการเดินและใช้สัตว์พาหนะ ประกอบกับระยะทางที่ห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ จึงกำหนดให้มีการเคลื่อนขบวนแห่น้ำพระบรมธาตุออกจากจอมทองก่อนล่วงหน้าเทศกาลเป็นเวลา 2 วัน โดยการเคลื่อนขบวนแห่น้ำอัญเชิญพระบรมธาตุเจ้ามายังหยุดพักขบวนแห่น้ำ เพื่อพักผ่อนและสมโภชด้วยมหรสพและมีการอนุญาตให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาสงฆ์น้ำที่วัดอินทราวาท (ต้นแก้ว) อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ก่อนที่จะเคลื่อนขบวนแห่น้ำเข้าสู่เมืองเชียงใหม่ เพื่อให้สาธุชนชาวพุทธในล้านนาเมืองเชียงใหม่ได้ประกอบพิธีการสงฆ์น้ำเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป ซึ่งปัจจุบันได้ล้มเลิกประเพณีนี้ไปตามสมัยนิยมและความเจริญทางการคมนาคมที่ก้าวหน้าขึ้น

รูป 3 ภาพประกอบพิธีการแห่พระธาตุเจ้าศรีจอมทอง

- **ขบวนแห่แห่ช่อตุงและไม้ค้ำสะหรี หรือไม้ค้ำศรี** (ต้นโพธิ์) นิยมกระทำในช่วงประเพณีสงกรานต์ปีใหม่เมือง โดยนับเอาวันพญาวัน เป็นวันเถลิงศกเริ่มต้นจุลศักราชใหม่ เป็นวันที่มีการทำบุญทางศาสนาตั้งแต่เวลาเช้าตรู่ผู้คนจะนำเอาสำหรับอาหารหวานคาวต่างๆ ไปทำบุญถวายพระตามวัด ทานขันเช้า (ทานขันเช้า) เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษหรือญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วด้วย บางคนอาจนำสำหรับอาหารไปมอบให้แก่บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือผู้ที่ตนเคารพนับถือ เรียกว่า “ทานขันเช้าคนแก่คนแก่” จากนั้นจะจัดนำตุงหรือธงแห่ไปยังวัดพร้อมด้วยทรายที่ได้เตรียมไปด้วยกันอันเป็นส่วนหนึ่งของพิธีการขนทรายเข้าวัด ทั้งนี้ มีคิดว่าการทานตุงนั้นมีอันสงส์ จากนั้นก็มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ในวันพญาวันนี้ นอกจะเป็นพิธีการแห่ช่อตุงแล้ว ยังมีประเพณีการแห่แห่ไม้ค้ำสะหรี หรือไม้ค้ำศรี โดยการเตรียมไม้งามในการแห่แห่ไปถวายวัดสำหรับค้ำต้นโพธิ์ ไม้ค้ำ ซึ่งเป็นไม้ที่มีลักษณะเป็นง่ามแห่แห่ไปถวายที่วัดเพื่อค้ำไว้ยังกิ่งของต้นโพธิ์ อันเป็นการปฏิบัติตามความเชื่อว่าเป็นहारค้ำชูพระพุทธศาสนา ถือคิดว่าเป็นสัญลักษณ์ในการจะช่วยกันค้ำจุนและพยุงพระศาสนาให้ยืนยาวต่อไป ซึ่งปัจจุบันได้เสื่อมความนิยมลงมาก แต่ยังมีให้พบเห็นได้บ้างในเขตอำเภอรอบนอก

รูป 4 ขบวนแห่แห่ช่อตุงและไม้ค้ำสะหรี

- **ขบวนแห่แห่ดำหัวเจ้านายฝ้ายเหนื่อ** การจัดขบวนแห่แห่เครื่องสักการะเพื่อดำหัวเจ้านายเมืองเชียงใหม่ ในช่วงประเพณีสงกรานต์ปีใหม่เมือง ซึ่งเป็นการจัดขบวนแห่แห่จาก

ประชาชนและข้าหลวงที่สังกัดในคุ้มหรือเจ้านายที่เคารพนับถือด้วยการจัดเตรียมเครื่องสักการะ
 แทนแห่เพื่อโปรดน้ำคำหัวเจ้านายหรือเจ้าผู้ครองนครอันเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านาน
 จนถึงช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครองและทางสภาพสังคม ได้มีข้าหลวงประจำมณฑลและผู้ว่า
 ราชการจังหวัดถืออำนาจปกครองในระบบจังหวัดขึ้น ประเพณีการแห่แห่เครื่องสักการะเพื่อคำ
 หัวเจ้านายฝ่ายเหนือหรือแม่กระทั่งกู๋ (สฎูป)เจ้านายฝ่ายเหนือก็ได้เสื่อมความนิยมลง แต่ได้เกิด
 ปราบฏุกการณใหม่ในการแห่แห่เครื่องสักการะโปรดน้ำคำหัวผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นมาแทนซึ่งจะ
 กล่าวถึงในภายหลัง การจัดขบวนแห่แห่เครื่องสักการะเพื่อคำหัวกู๋เจ้านายเมืองเชียงใหม่
 นั้นได้ถูกละเลยไปเป็นเวลายาวนานและในปัจจุบันยังคงยังมีกลุ่มคนที่มีความพยายามในการรื้อฟื้นเพื่อ
 อนุรักษ์ การจัดขบวนแห่แห่คำหัวกู๋เจ้านายฝ่ายเหนือในเมืองเชียงใหม่อยู่ทั้งจากลูกหลาน
 เจ้านายฝ่ายเหนือเอง และสภาวฒนธรรม รวมไปถึงองค์กรอิสระต่างๆ ที่เล็งเห็นความสำคัญ แต่
 ยังเป็นการแห่แห่ที่อยู่ภายในบริเวณลานวัดสวนดอกเท่านั้น มิได้เป็นการตั้งขบวนแห่แห่เพื่อไปยัง
 วัดสวนดอกตามที่นำจะเป็น

รูป 5 ภาพประกอบพิธีการกำหัวกู๋เจ้านายวัดสวนดอก

▪ เดือน 8 เหนือ เดือน 6 ไต่ หรือ เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน

- ขบวนแห่แห่ในประเพณีปอยน้อย /ปอยบวช เป็นการจัดขบวนแห่แห่ที่สืบเนื่อง
 จากขบวนแห่แห่ที่เป็นประเพณีชีวิต ในด้านรูปแบบการจัดขบวนแห่แห่มีลักษณะคล้ายกับ
 ขบวนแห่แห่ประเพณีชีวิต คือการแห่แห่เครื่องประกอบพิธีบวช เครื่องไทยทาน และเครื่อง
 อัฐบริวารที่ใช้ในการบวชเรียนเช่นเดียวกับปอยลูกแก้ว แต่ที่ยังคงมีความโดดเด่นและมีการสืบทอด
 กันอย่างเด่นชัดปรากฏอยู่ในกลุ่มชาวไทยใหญ่-ไทเขิน ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเชียงใหม่ เชื่อว่าการ
 จัดงาน "ปอยสว่างลอง" มีอานิสงส์ในการได้บวชลูกตนเองเป็นสามเณรได้อานิสงส์ 7 กัลป์ ถ้าบวช
 ลูกคนอื่นได้อานิสงส์ 4 กัลป์ ถ้าได้อุปสมบทลูกตัวเองเป็นพระภิกษุได้อานิสงส์ถึง 12 กัลป์
 อุปสมบทลูกคนอื่นเป็นพระภิกษุได้อานิสงส์ 8 กัลป์ ดังนั้นชาวไทย-ไตทุกกลุ่มไม่ว่าจะยากดีมีจนก็
 จะพยายามจัดงานปอยสว่างลองให้ได้ ซึ่งแท้จริงแล้วการจัดพิธีปอยบวชหรือปอยลูกแก้วเมื่อใดก็ได้
 ไม่มีข้อจำกัด แต่มีผลนิยมในการจัดให้มีการจัดงานปอยลูกแก้วในช่วงเดือนเทศกาลประเพณี

ดังกล่าวด้วยเหตุผลหลายๆ ประการ ทั้งเป็นเหตุผลมาจากการศึกษาเล่าเรียนของกุลบุตรที่บวชเรียนเป็นสามเณร หรือเป็นช่วงที่เหมาะสมแก่การเริ่มศึกษาเล่าเรียนทั้งในภาคปกติและภาคปริยัติ ในโรงเรียนสังกัดของสำนักงานพระพุทธศาสนา

รูป 6 ภาพประกอบพิธีแห่ลูกแก้ว (ปอยสงล่อง)

- **ประวัติและที่มาของประเพณีการแห่ลูกแก้วหรือสงล่อง**

คำว่า "สงล่อง" เป็นภาษาไทยใหญ่ เกิดจากคำผสมระหว่าง "สง" แปลว่า สามเณร และคำว่า "ล่อง" ที่กร่อนคำมาจาก "อล่อง" แปลว่า ผู้เป็นใหญ่เหนือมนุษย์ หรือเหนือเนื้อของผู้วิเศษ เมื่อผสมกับคำว่า "สง" เสียงอะที่อยู่หน้ากร่อนหายไป และเทียบได้กับคำว่า "ลูกแก้ว" ในภาษาล้านนามีการกล่าวถึงไว้ว่า ในสมัยอดีตกาล ณ เมืองหนึ่งมีพระมหากษัตริย์ มีโอรสทรงพระนามว่า "จิตตมังชา" ครั้นโอรสมีอายุได้ 10 ชันษา พระบิดาก็มุ่งหวังจะให้โอรสได้ผนวชเป็นสามเณร แต่พระองค์ไม่ทรงบังคับแต่อย่างใด ความนี้ล่วงรู้ไปถึง "จิตตมังชาโอรส" จึงได้ตัดสินใจขอผนวชเอง ทำให้พระราชบิดาทรงปลาบปลื้มมาก รับสั่งให้มีการฉลองอย่างยิ่งใหญ่ตลอด 7 วัน 7 คืนได้แห่สงล่องจิตตมังไปรอบเมือง และไปหาพระพุทธเจ้าเพื่อผนวช สามเณรจิตตมังชาศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแตกฉานและได้สำแดงบุญบารมีเป็นที่ประจักษ์ไปทั่ว ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จไปเยี่ยมพระประยูรญาติ ณ เมืองกบิลพัสดุ์ พระนางปชาบดีโคตมีได้ทอผ้าจีวรด้วยเส้นทองคำ 2 ผืน ถวายแด่พระพุทธเจ้า พระองค์ทรงรับผืนเดียวที่เหลือไม่มีสาวกองค์อื่นกล้ารับ แต่สามเณรจิตตมังชากล้ารับทำให้เกิดเสียงวิจารณ์เป็นอันมากว่า สามเณรจิตตมังชายังเยาว์วัยเกินไปไม่สมควรรับ ความทราบถึงพระพุทธเจ้าจึงจัดให้สาวกมาประชุมกัน แล้วพระองค์ทรงโยนบาตรขึ้นไปในอากาศ พร้อมกับตรัสว่าสาวกองค์ใดจะมีความสามารถรับบาตรนี้ได้ ปราภกว่าสามเณรจิตตมังชาสามารถเหาะไปรับบาตรมาถวายพระพุทธเจ้า แสดงให้เห็นว่าเหมาะที่จะรับจีวรทองคำ และเป็นพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป

อีกเรื่องหนึ่งเล่าว่า สมัยพุทธกาลที่เมืองแห่งหนึ่งมีงานปอยสงล่อง ลูกทวดดีเศรษฐีผู้มีเงินแต่มีครอบครัวหนึ่งกำพร้าพ่อเหลือแม่กับลูกชายที่มีรูปร่างอัปลักษณ์น่าเกลียดไม่มีใครคบด้วย ลูกชายอยากเป็นสงล่องมาก แต่แม่ยากจนไม่สามารถหาเงินมาจัดงาน "ปอยสงล่อง" ได้พร้อมทั้ง

ถูกพูดจากากถาดตลอดว่า "ยากจนแล้วอย่างนี้เป็นช่างลอง" ยิ่งใกล้ถึงวันรับช่างลอง เสียงฆ้องกลอง บ้านเจ้าภาพทำให้ทั้งแม่และลูกเป็นทุกข์มาก ครั้นหมดปัญญาจะหาเงินมาร่วมจัดงานด้วยเรื่องนี้ ร้อนไปถึงพระพรหม จึงแปลงร่างเป็นชายแก่มอบเงินทองให้ แต่ก็ติดขัดที่ลูกชายรูปร่างอัปลักษณ์ พระพรหมก็บอกว่าไม่ต้องเป็นห่วงจะช่วยเหลือ จนถึงวันรับช่างลอง เมื่อแต่งชุดช่างลองแล้ว พระพรหมก็เนรมิตรูปร่างให้ใหม่ กลายเป็นช่างลองที่สวยงาม แต่งคล้ายเจ้าชายมีเครื่องประดับสวยงาม เพื่อแห่ช่างลองไปรอบๆ เมือง ผู้คนพบเห็นต่างก็ประทับใจ กล่าวชมความสวยงามและน่ารักของช่างลองเป็นอันมาก จบจนเมื่อบวชเป็นสามเณรแล้วก็อยู่ในเพศบรรพชิตต่อไป

- **ขบวนแห่ขึ้นธาตุและเวียนเทียนสงฆ์พระธาตุ** เป็นประเพณีการเดินขึ้นไปสักการบูชาพระธาตุ หรือพระบรมธาตุ ซึ่งมีคตินิยมในการสร้างพระธาตุสร้างอยู่บนพื้นที่สูงหรือบนยอดดอย ยกตัวอย่างเช่น พระบรมธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ หรือในพื้นที่อื่นๆ ที่มีพระธาตุ ก็จะมีพิธีการแห่เครื่องสักการะพระธาตุไปบูชาเช่นเดียวกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงประเพณีการเดินเท้าเพื่อขึ้นไปสักการบูชาพระธาตุดอยสุเทพบนยอดดอย เป็นประเพณีการทำบุญด้วยการเดินเท้าขึ้นไปเพื่อเวียนเทียนและสงฆ์พระธาตุในวันวิสาขบูชา ซึ่งได้รับการปลูกฝังมายาวนานและยังคงมีปรากฏอยู่แต่ปัจจุบันนี้ แต่ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปมาก จากรูปแบบดั้งเดิมที่คณะศรัทธาต่างได้นำกันเดินขึ้นไปสักการบูชาพระธาตุดอยสุเทพ ในช่วงคืนก่อนวันเพ็ญวิสาขบูชา ซึ่งจะเรียกขานกันว่าประเพณี **"เดี่ยวขึ้นดอย"**

รูป 7 ภาพขบวนแห่เดี่ยวขึ้นดอย

- **ประวัติและที่มาของประเพณีการแห่ 'เดี่ยวขึ้นดอย'**

ช่วงรัชสมัยของพญากือนาธรรมมิกราช กษัตริย์ลำดับที่ 6 ในราชวงศ์มังราย ได้รับเอาพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทจากลังกาวงศ์ และพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้าโดยคณะสมณะทูตอันมีพระสุมนเถระจากสุโขทัยเป็นผู้นำเข้ามาถวาย และหลังจากที่พญากือนาได้รับไว้แล้ว พระองค์ได้กระทำการสมโภชเฉลิมฉลองตลอดสามวันสามคืนปรากฏเหตุอัศจรรย์ พระบรมธาตุเสด็จมา

เพิ่มอีกองค์หนึ่ง จึงได้รับสั่งให้ประดิษฐานพระบรมธาตุองค์เดิมที่วัดบุปผาราม¹⁶ (วัดสวนดอก) และอัญเชิญพระบรมธาตุที่เสด็จมาใหม่ขึ้นหลังช้างเผือกมงคล โดยตั้งสัจจาอธิษฐานเสี่ยงทายว่า เมื่อช้างได้นำพระบรมธาตุถึงสถานที่เหมาะสม สำหรับเก็บรักษาพระบรมธาตุนี้ ขอพระธาตุได้แสดงอภินิหารบังคับให้ช้างหยุดตรงนั้น จากนั้นก็ปล่อยให้ช้างเดินออกไปทางประตูช้างเผือก ช้างเผือกเสี่ยงทายมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก เมื่อช้างเดินขึ้นไปยังเชิงดอยสุเทพได้หยุดและเปล่งเสียงร้อง 3 ครั้ง แล้วเดินขึ้นไปบนยอดเขา เมื่อถึงที่โล่งกว้างก็เดินวนซ้าย 3 รอบ และหยุดคุกเข่าหมอบลงพร้อมกับเปล่งเสียงร้องอีก 3 ครั้ง พญากีอานาจึงได้อัญเชิญพระธาตุลงจากหลังช้างบรรจู่ไว้ ณ ที่ตรงนั้นโดยชุดหลุมลึก 8 ศอก กว้าง 1 วา 3 ศอก พร้อมนำเอาแผ่นดินขนาด 7 ศอก มาทำเป็นทิวเขาผอบพระธาตุ พร้อมด้วยเครื่องราชสักการบูชาจำนวนมากใส่ลงในทิวเขานั้น ก่อนสร้างพระเจดีย์สูงขนาด 5 วา ครอบไว้ เพื่อให้เป็นที่เคารพบูชา หลังจากบรรจู่พระบรมธาตุไว้บนยอดดอยสุเทพแล้ว ได้จัดข้าราชการบริวาร พร้อมด้วยคณะมูลศรัทธาเดินขึ้นไปสักการบูชา ดูแลรักษา มาโดยตลอด จนกระทั่งพญากีอานาสวรรคต กษัตริย์ในราชวงศ์มังรายลำดับต่อมา ก็ปฏิบัติเช่นนี้เรื่อยมาทุกพระองค์ พร้อมทั้งได้บูรณะก่อสร้างศาสนสถานที่สำคัญหลายอย่าง และมีการทำนุบำรุงวัดแห่งนี้เรื่อยมา หลายยุคหลายสมัย โดยมีประเพณีเตียวขึ้นดอยเพื่อให้ประชาชนเดินขึ้นไป สรงน้ำองค์พระธาตุในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เหนือ (เดือน 8 เบ็ง) ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชาของทุกปี ซึ่งประเพณีนี้เริ่มขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, 2538: 90)

รูป 8 ขบวนแห่ในงานประเพณีแห่หน้าขึ้นธาตุ เนื่องในวันวิสาขบูชา

แต่เดิมนั้นเป็นการเดินขึ้นดอยบนเส้นทางที่ลัดเลาะไปตามลำธารน้ำตกห้วยแก้ว (เส้นทางเก่า) แต่ปัจจุบันได้มีการจัดเตรียมขบวนแห่เพื่อเดินขึ้นไปเวียนเทียนและสรงน้ำพระบรมธาตุ ดอยสุเทพ โดยหน่วยงานราชการในจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับองค์กรทางศาสนา พ่อค้าประชาชน

¹⁶ วัดสวนดอกในอดีตนั้นเป็นสวนดอกไม้ (ต้นพยอม) ของเจ้านายฝ่ายเหนือในราชวงศ์มังราย โดยในปี พ.ศ. 1914 (ศักราชตามชินกาลมาลีปกรณ์) พระเจ้ากือนา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเป็น "พระอารามหลวง" เพื่อให้เป็นที่จำพรรษาของ "พระมหาเถระสุนน" ผู้ประดิษฐานพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ ในแผ่นดินล้านนา

เพื่อเชิญนำหลวงพระราขทานไปสงฆ์ยังพระธาตุดอยสุเทพ อันเป็นมิตินิใหม่ของการจัดขบวนแห่นแห่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิม จากการสังเคราะห์ประเพณีขึ้นใหม่ โดยส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมให้กับสภาพสังคมของเมืองเชียงใหม่

▪ เดือน 9 เหนือ เดือน 7 ใต้ หรือ เดือนมิถุนายน

- **ขบวนแห่นแห่พระเจ้าฝนนแห่นแห่** เป็นขบวนแห่นแห่พระพุทธรูปเจ้าฝนนแห่นแห่จาก วัดช่างแต่มมายังวัดเจดีย์หลวง เพื่อเป็นประธานในพิธีและสร้างเสริมความเป็นสิริมงคล เนื่องใน ประเพณีใส่ขันดอกเสนาหลักอินทขิล ที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมานับแต่โบราณกาล แต่เป็นขบวน แห่นแห่ที่ไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนักจากประชาชนและนักท่องเที่ยว ประเพณีใส่ขันดอกเสนาหลัก อินทขิล หรือเสนาหลักเมือง ซึ่งชาวเชียงใหม่เชื่อว่าเป็นเสนาหลักที่สร้างความมั่นคงการอยู่ดีมีสุขให้ คนเชียงใหม่ โดยทุกๆ ปีจะต้องมีพิธีสักการบูชาเสนาอินทขิล เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจเป็นสิริ มงคลแก่ชีวิตแก่ชาวเมือง โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมการเพาะปลูก โดยให้มีการอัญเชิญ พระพุทธรูปพระเจ้าฝนนแห่นแห่ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่มีมณฑนาม บันดาลให้ฝนฟ้าตกต้องตาม ฤดูกาล มาเป็นประธานในขบวนแห่นแห่ และมีการสวดคาถาอินทขิลในพิธีการของพระสงฆ์ ชาว เชียงใหม่จะทำพิธีบูชาอินทขิล ในตอนปลายเดือน 8 ต่อเดือน 9 หรือระหว่างเดือนพฤษภาคมต่อ เดือนมิถุนายน โดยเริ่มในวันแรม 3 ค่ำ เดือน 8 เรียกว่า **“วันเข้าอินทขิล”** การเข้าอินทขิลจะมีไป จนถึงในวันขึ้น 4 ค่ำ เดือน 9 ซึ่งเป็นวันออกอินทขิล จึงเรียกว่า เดือน 8 เข้า เดือน 9 ออก

รูป 9 พระพุทธรูปเจ้าฝนนแห่นแห่ และขบวนแห่นแห่นบุษบก

● **ประวัติและที่มาของประเพณีการแห่นแห่ ‘พระพุทธรูปเจ้าฝนนแห่นแห่’**

แต่เดิม เสนาอินทขิลนั้นประดิษฐานอยู่ ณ วัดสะดือเมือง หรือวัดอินทขิล ซึ่งตั้งอยู่ ณ กลาง เวียงเชียงใหม่ ปัจจุบันก็คือ บริเวณหอประชุมติโลกราช ข้างศาลากลางจังหวัดเก่า มีการกล่าวอ้าง ถึงเสนาอินทขิลว่า แต่เดิมนั้นหล่อด้วยโลหะ จนกระทั่งราวปี พ.ศ.2343 สมัยพระเจ้ากาวิละ ได้ฟื้นฟู บ้านพื้นเมือง และย้ายเสนาหลักอินทขิลไปสร้างไว้ยังที่วัดเจดีย์หลวง โดยบูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่

เป็นเสาปูน และทำพิธีบวงสรวงเป็นประเพณีสืบกันมา ปัจจุบันนี้เสาอินทขิล จึงเป็นเสาปูนปั้นติดกระจกสีบนเสาเป็นบุษบกประดิษฐานพระพุทธรูปปางรำพึง ภายในวิหารอินทขิล วัดเจดีย์หลวงฯ

ประเพณีอินทขิลในสมัยเจ้าผู้ครองนครกับปัจจุบันนี้แตกต่างกันมาก ในอดีตเจ้าผู้ครองนครจะเริ่มพิธีด้วยการเช่นสังเวทพยาดาอารักษ์ ฝึบ้าน ฝึเมือง และบูชากุมภภัณฑ์ พร้อมกับเชิญฝึเจ้านายลงทรงเพื่อถามความเป็นไปของบ้านเมืองว่าจะดีจะร้ายอย่างไร ฟ้าฝนจะอุดมสมบูรณ์หรือไม่ หากคนทรงทำนายว่าบ้านเมืองชะตาไม่ดี ก็จะทำพิธีสืบชะตาเมือง เพื่อแก้ไขบัดเป่าให้เบาบางลง นอกจากนี้ยังมีการขอและการพ้อนดาบ เป็นเครื่องสักการะถวายแด่วิญญาณบรรพบุรุษด้วย พิธีกรรมนี้ทำสืบต่อมาจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงหยุดไป ปัจจุบันเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ดำเนินการสืบทอดประเพณีอินทขิล โดยมีพิธีทางพุทธศาสนาเข้ามาผสมผสานมากยิ่งขึ้น พิธีกรรมสายฝึก็ค่อยๆ ลดความสำคัญและเบาบางลงไปตามลำดับ

ในวันแรกของการเข้าอินทขิล มีการแห่อัญเชิญพระเจ้าฝนแสนห่าพระพุทธรูปสำคัญแห่ไปรอบตัวเมือง เพื่อให้ประชาชนสรงน้ำและใส่ขันดอกเพื่อเป็นสิริมงคล ส่วนภายในวิหารจะนิมนต์พระสงฆ์ 9 รูป ทำพิธีเจริญพระพุทธรูปมนต์บูชาเสาอินทขิล ซึ่งฝังอยู่ใต้ดินภายใต้บุษบกที่ประดิษฐานองค์พระพุทธรูป กระทำโดยการจุดธูปเทียนบูชาอินทขิลกับรูปกุมภภัณฑ์และฤๅษี พิธีกรรมนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้บ้านเมืองอยู่สงบสุขร่มเย็น ในภาคประชาชน จะมาร่วมกันนำข้าวตอกดอกไม้บูชาเสาหลักเมือง โดยพิธีการใส่ขันดอกเป็นพิธีที่กระทำต่อจากการจุดธูปเทียนบูชาอินทขิล โดยการนำสวดยดอกหรือกรวยดอกไม้บรรจุข้าวตอกดอกไม้รูปเทียนเครื่องบูชา ไปใส่รวมกันในภาชนะขันดอกขนาดใหญ่ เพื่อเป็นเครื่องบัดเป่าแต่เทวดาอารักษ์ ต่อจากนั้นจะได้ทำพิธีสรงน้ำพระเจ้าฝนแสนห่า ชาวเชียงใหม่มีความเชื่อว่า พระพุทธรูปองค์นี้มีพุทธานุภาพบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลตามมงคลนาม “ฝนแสนห่า”¹⁷ นั้นเอง (พระธรรมดิลก, 2538)

รูป 10 ทหารร่วมขบวน ในงานประเพณีแห่พระพุทธรูปฝนแสนห่า

¹⁷ พระเจ้าฝนแสนห่า มีพุทธานุภาพบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ในปัจจุบันมีการอาราธนาพระพุทธรูปพระเจ้าฝนแสนห่าประดิษฐานบนรถบุษบก “ศรีเมืองเชียงใหม่” แห่ไปรอบเมือง แล้วนำไปประดิษฐานไว้หน้าวิหารวัดเจดีย์หลวงติดกับวิหารอินทขิล เพื่อให้ประชาชนบูชาสรงน้ำตลอดระยะเวลา 7 วัน ที่ม้งานประเพณีอินทขิล

- **ประวัติและที่มาของประเพณี ‘การเข้าอินทิล’**

ตำนานอินทิล หรือ ตำนานสุวรรณคำแดง เล่าถึงความเป็นมาของเสาอินทิลว่า เมืองเชียงใหม่แต่เดิมนั้นเป็นที่อยู่ของชาวลัวะทั้ง 9 ตระกูล ที่มีความศรัทธาบูชาในพญาอินทร์จนได้รับความเมตตา บันดาลบ่อเงิน บ่อทองและบ่อแก้วไว้ในเมืองให้ลัวะ 9 ตระกูล แบ่งกันดูแล โดยชาวลัวะต้องถือศีลรักษาคำสัตย์ เมื่ออธิษฐานสิ่งใดก็จะได้ดังสมปรารถนา ซึ่งชาวลัวะก็ปฏิบัติตามเป็นอย่างดี ความความอุดมสมบูรณ์ของเวียงลัวะ เลื่องลือไปไกลและได้ชักนำให้เมืองอื่นยกทัพมาขอแบ่งปันทรัพย์สินนั้นทราบไปยังพญาอินทร์จึงให้กุมภภัณฑ์ 2 ตน ชุดเอาเสาอินทิลใส่เสาแหกรเหล็กหาบมาฝังไว้กลางเวียง เสาอินทิลมีฤทธิ์มาก ดลบันดาลให้ข้าศึกที่มา กลับจิตกลับใจเป็นพ่อค้า และตั้งใจมาขอสมบัติจากบ่อทั้ง 3 ชาวลัวะแนะนำให้ถือศีลรักษาคำสัตย์และอย่าละโมภ เมื่อขอสิ่งใดก็จะได้ บ้างทำตามบ้างไม่ทำตาม บางคนละโมภ ทำให้กุมภภัณฑ์ 2 ตนโกรธพากันห้ามเสาอินทิลกลับขึ้นสวรรค์ไป และบ่อเงิน บ่อทอง บ่อแก้ว ก็เสื่อมลง ชาวลัวะผู้เฒ่าคนหนึ่งไปบูชาเสาอินทิลอยู่เสมอ ทราบว่ายักษ์ทั้งสองนำเสาอินทิลกลับสวรรค์ไปแล้ว ก็เสียใจมาก จึงถือบวชนุ่งขาวห่มขาว บำเพ็ญศีลภาวนาได้ตั้งนานถึง 3 ปี ก็มีพระเถระรูปหนึ่งทำนายว่า ต่อไปบ้านเมืองจะถึงกาลวิบัติ ชาวลัวะเกิดความกลัวจึงขอร้องให้พระเถระรูปนั้นช่วยเหลือพระเถระบอกว่าให้ชาวลัวะร่วมกันหล่ออ่างขางหรือกระทะขนาดใหญ่ แล้วใส่รูปปั้นต่างๆ อย่างละ 1 คู่ ปั้นรูปคนชายหญิงให้ครบร้อยเอ็ดภาษาใส่กระทะใหญ่ลงฝังในหลุมแล้วทำเสาอินทิลไว้เบื้องบนทำพิธีสักการบูชา จะทำให้บ้านเมืองพ้นภัยพิบัติ การทำพิธีบวงสรวงสักการบูชาจึงกลายเป็นประเพณีสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

รูป 1 ภาพประเพณีเข้าอินทิล และที่ตั้งของเสาอินทิล

- **เดือน 10 เหนือ เดือน 8 ได้ หรือ เดือนกรกฎาคม**

- ขบวนแห่ประเพณีเข้าพรรษา ขบวนแห่เพื่อถวายเทียนพรรษา ซึ่งแต่เดิมไม่ได้มีอยู่ในประเพณีวัฒนธรรมล้านนา แต่เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่ซึ่งจะกล่าวถึงในภายหลัง

- **ขบวนแห่เนื่องในประเพณีคารวะครูอาจารย์** (พิธียกขันตั้งไหว้ครู)¹⁸ ประเพณีไหว้ครูแบบล้านนาดั้งเดิมถือเป็นประเพณีได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีและถือเป็นประเพณีที่สำคัญยิ่งถือเป็นประเพณีที่ได้แสดงออกถึงการมีคารวะธรรม เคารพกราบไหว้ครูบาอาจารย์ในฐานะที่เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทั้งครูที่เป็นรูปธรรม และครูที่เป็นจิตวิญญาณ ซึ่งแต่เดิมพิธีการไหว้ครูไม่ได้มีขบวนแห่อย่างเป็นทางการ แต่เกิดขึ้นในรูปแบบเฉพาะกลุ่มที่กำลังได้รับความนิยมในสังคมปัจจุบัน เกิดจากความเชื่อและศรัทธาของกลุ่ม ซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่ ซึ่งจะกล่าวถึงในภายหลัง อีกทั้งในประเพณีดังกล่าว ยังมีการนำคติ “นางแก้ว” มาใช้ในขบวนแห่แห่ด้วย อาจารย์มานพ มานะแซม ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเพณีการแห่แห่ดังกล่าวว่า

ขบวนแห่นางแก้ว เป็นการผสมผสานระหว่างการจัดการแสดงซึ่งเสมือนจริง เพราะเป็นกิจกรรมที่เกิดจากพิธีกรรมจริง เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ของทางนักศึกษาจนเป็นกระแสก่อให้เกิดการสร้างกิจกรรมอื่นๆ ที่มีแรงบันดาลใจมาจากจุดเดียวกัน แม้กระทั่งเสื้อที่สวมใส่ก็จะมีเรื่องราว ก็เป็นที่น่าสนใจคือจะมีเสื้อของแต่ละรุ่นที่ต้องทำออกมาให้มีเอกลักษณ์สอดคล้องกับความเป็นรุ่น และธงของแต่ละรุ่น รวมทั้งสื่อสะท้อนถึงบุคลิกที่เป็นคอนเซ็ปต์ (Concept) ของนางแก้วในแต่ละปี ซึ่งถือว่าการทำออกมาได้เป็นขั้นเป็นอัน (มานพ มานะแซม, **สัมภาษณ์**, 22 กรกฎาคม 2554)

รูป 12 ภาพพิธีไหว้ครูของนักศึกษา คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2553

▪ เดือนเกียงเหนือ เดือน 11 ไต้ หรือ เดือนตุลาคม

- **ขบวนแห่ในประเพณีบุญออกพรรษา ทอดกฐิน** ซึ่งเป็นการแห่แห่ผ้าพระกฐินไปถวายยังวัดวาอารามต่างๆโดยอุบาสก อุบาสิกา พ่อแม่ออก และคณะมูลศรัทธาต่างๆที่ได้น้อมนำผ้ากฐินที่ได้ทอด ตัดย้อม และเย็บเป็นผ้าไตรจีวร ไปถวายยังวัดที่ได้จับจองเป็นเจ้าของไว้ ประเพณีการแห่แห่ผ้าพระกฐินนั้น เป็นรูปแบบที่เรียงบ่งตามแบบอย่างชาวพุทธ ที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกัน

¹⁸ พิธีแสดงคารวะแก่ครูของอาจารย์ ผู้ประกอบพิธีการต่าง ๆ เพื่อบอกกล่าวแก่ครูในการที่จะใช้วิชาการที่เรียนมา หรืออาจเชิญครูมาสถิตอยู่ด้วยเพื่อเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์แก่การประกอบพิธี (ท.ทิวเทือกเขา,นามแฝง, 2552 : ออนไลน์)

มา แต่ไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนัก แตกต่างจากการจัดรูปขบวนแห่แห่เนื่องในโอกาสที่ถวายผ้าพระกฐินในโอกาสพิเศษ ที่จัดทำขึ้นจากหน่วยงานหรือองค์กรใหญ่ๆ ที่จะได้รับการจัดเตรียมตกแต่งและประดับประดาด้วยความวิจิตรที่จะแห่แห่ไปด้วยความมั่งคั่งอลังการ และอีกมิติหนึ่งของการแห่แห่ที่เกี่ยวกับการถวายทานผ้าพระกฐินคือ คติการถวายผ้าจุลกฐิน หรือผ้าทันทใจที่ปัจจุบันได้รับการจัดให้มีความยิ่งใหญ่ใหญ่โตและประกอบเข้ากับขบวนแห่ที่ยิ่งใหญ่อันเป็นยอดนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน

● ประวัติและที่มาของประเพณีการถวายผ้าทันทใจ/จุลกฐิน

จุลกฐิน หรือ “ผ้าทันทใจ” เป็นคำเรียกพิธีทอดถวายผ้าพระกฐินที่ต้องเร่งรีบทำให้เสร็จภายในวันเดียว เริ่มตั้งแต่ปั่นฝ้ายทอเป็นผืนผ้าเย็บ ย้อม ตากแห้งแล้วนำไปทอเป็นผ้ากฐิน พระสงฆ์รับแล้วกรวดกฐินในวันนั้นด้วย ทำดังนี้จึงเป็นจุลกฐินกว่าจะเป็นจุลกฐินได้จะต้องใช้ผู้คนมากและมีความชำนาญเป็นพิเศษ ระยะเวลาได้ถูกจึงจะเสร็จทันเวลา และขณะทำจะดูซุกซนกันไปหมดเพราะที่ต้องเร่งรีบทำให้เสร็จทันต่อการถวาย เลยเรียกว่า **ผ้าทันทใจ**¹⁹ เจ้าภาพผู้ที่จะคิดทำจุลกฐินเพื่อทอดถวาย ณ วัดใดวัดหนึ่งจะต้องมีบารมี มีพวกพ้องคอยช่วยเหลือ โดยการเริ่มจากการนำฝ้ายที่แกะใช้ได้แล้วยังอยู่ในฝัก มีปริมาณมากพอที่จะทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งได้แล้ว ทำพิธีสมมติว่าฝ้ายจำนวนนั้นได้มีการหว่านแตกงอก ออกต้น เติบโต ผลิดอก ออกฝักแก่สุก แล้วทำพิธีในการเก็บฝ้ายเพื่อมาอ้าวเอาเมล็ดออก ตีตเป็นผง ให้นุ้ยฝ้ายแตกพ้อออกจากกัน แล้วจึงค่อยนำไปกรอเข้าในฝอยนทำเป็นเส้นด้าย แล้วค่อยเปียกออกเป็นไข และกรอฝ้ายนั้นออกเป็นขีด จึงค่อยนำมาฆ่าด้วยน้ำข้าวเพื่อให้ความเหนียวและเส้นใยฝ้ายที่ละเอียด นำฝ้ายที่ได้มาตากให้แห้ง ใส่งบปั่นเส้นเส้นฝ้ายเข้าหลอด ใส่งกระสวย สืบเป็นเครือแล้วทอเป็นแผ่นผืนผ้าตามขนาดที่ต้องการเมื่อได้ขนาด จึงนำออกจากพืมมาตัดเย็บเป็นผ้าไตรจีวร แล้วทำการย้อม เพื่อนำไปทอดเป็นผ้ากฐินในวันรุ่งขึ้นถัดไป

ผ้าจุลกฐินนี้มักจะมีการจัดขบวนแห่กันอีกเกริกใหญ่โต เพราะเชื่อว่าเป็นการถวายผ้าที่มีกุศลมาก เมื่อได้ทอดถวายและพระสงฆ์รับผ่านนั้นแล้ว ก็จะมอบถวายแด่พระภิกษุที่เหมาะสมแก่ผ้ากฐินผู้เป็นองค์ครอง ซึ่งพระภิกษุองค์ครองจะจัดการต่อไปตามพระวินัย หลังจากนั้นผู้ทอดต้องช่วยทำต่อ คือ นำฝ้ายนั้นมาขยำ ทูบ ชัก แล้วไปตากให้แห้ง นำมาตัดเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งแล้วเย็บย้อม ตากแห้ง พับ ทับรัดเสร็จเรียบร้อยนำไปถวายพระภิกษุองค์ครองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ท่านทำพินทุทธิฐาน เสร็จการพินทุทธิฐานแล้วจะมีการประชุมสงฆ์ แจงให้ทราบ พระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดจะอนุโมทนาเป็นเสร็จพิธีจุลกฐิน

¹⁹ **ผ้าทันทใจ** ความหมายคือ สำเร็จเสร็จรวดเร็วทันใจ

รูป 13 ภาพขบวนแห่ผ้ากฐินพระราชทาน ณ วัดเจติยหลวง เชียงใหม่ ปี 2553

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ทอดกฐินไม่มีกำลังมาก พอจะตัดวิธีการในตอนต้นๆ ออกเสียก็ได้ โดยเริ่มตั้งแต่การนำเอาผ้าขาวผืนใหญ่มากะประมาณให้พอที่จะตัดเป็นจีวรผืนใด ผืนหนึ่งแล้วนำไปทอด เมื่อพระภิกษุสงฆ์ท่านนำไปดำเนินการตามพระวินัยแล้ว ก็ช่วยทำต่อจากท่าน คือ ชัก กะ ตัด เย็บ ย้อมให้เสร็จ แล้วนำกลับไปถวายพระภิกษุองค์ครองเพื่อพินทุ อธิษฐานต่อไป เหมือนวิธีทำที่กล่าวมาแล้วในการทำจุลกฐินเต็มรูปแบบส่วนบริวารของจุลกฐิน ผ้าห่มพระประธาน และเทียนปาติโมกข์ ตลอดจนจณธงจะเซ้ /ตะขาบ ก็คงเป็นเช่นที่กล่าวมาในเรื่องของกฐิน

▪ เดือนยี่ เหนือ เดือน 12 ใต้ หรือ เดือนพฤศจิกายน

- ขบวนแห่แห่ในประเพณียี่เป็ง “ตั้งธรรมหลวง” หมายถึง การฟังพระธรรมเทศนาเรื่องใหญ่ หรือเรื่องสำคัญ เพราะธรรมหลวงที่มักใช้เทศน์มักจะเป็นพระเวสสันดรชาดกอันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนจะได้มา ประสูติและตรัสเป็นพระพุทธเจ้ามีทั้งหมด 13 กัณฑ์ โดยคำว่า "ตั้ง" ในภาษาล้านนาถิ่นภาคพายัพ มีความหมายว่า “เริ่มต้น” การตั้งธรรมหลวงก็อาจแปลว่าการสดับพระธรรมเทศนาจากคัมภีร์ที่จารขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกด้วย

รูป 14 ภาพประกอบพิธีการตั้งธรรมหลวง

ประเพณีนี้ตรงกับงานประเพณีฟังเทศน์มหาชาติของภาคกลาง การตั้งธรรมหลวงนี้จะจัดขึ้นในเดือนยี่เป็ง (ยี่เป็ง) คือวันเพ็ญเดือน 12 หรือคืนเพ็ญเดือนยี่เหนือ โดยจะมีการเตรียมงาน

มากมายนับตั้งแต่การเตรียมคัมภีร์ที่ใช้เทศน์ เตรียมองค์ธรรมถึกหรือพระนักเทศน์ การจัดเตรียมสถานที่ในการเทศน์ และการเตรียมตัวของผู้จะมาฟังเทศน์ การเตรียมผู้รับผิดชอบกัณฑ์เทศน์หรือเจ้าของกัณฑ์ ซึ่งเป็นพิธีการที่ใหญ่โตโดยจะเริ่มการจัดเตรียมสถานที่ก่อนจะถึงวันเพ็ญเดือน 12 โดยมีการปิดกวาดบ้านเรือนสถานที่ให้สะอาดเรียบร้อย ประดับประดาด้วยช่อตุง (ธงทิ้ว) จัดเปลี่ยนดอกไม้ในแจกันหิ้งบูชาพระ จัดเตรียมประทีปหรือเทียนขี้ผึ้งไว้สำหรับจุดบูชาพระ ที่ประตูหน้าบ้านก็จะหาต้นกล้วย ต้นอ้อย ก้านมะพร้าว หรือไม้อื่นๆ มาประดิษฐ์ทำเป็นซุ้มประตูป่าต่างๆ อย่างงดงาม ในขณะที่เดียวกันตามวัดวาอารามหรือสถานที่สำคัญที่จะจัดสถานที่ให้สวยงามเป็นพิเศษที่ซุ้มประตูของวัด และในพระวิหารก็จะตกแต่งด้วยดอกไม้ โคมไฟที่สวยงาม ทุกวัดก็จะมีการทำบุญทางศาสนา ในตอนเช้าของวันเพ็ญและมีการฟังเทศน์มหาชาติ ที่เรียกว่า “ตั้งธรรมหลวง” กันอย่างสนุกสนาน ในงานวันนั้นรอบๆ บริเวณก็จะจุดไฟด้วยเทียน หรือตั้งประทีปไว้รอบๆ เพื่อเป็นการบูชาระลึกถึงพระพุทธเจ้า นอกจากนี้มีการประดับประดาโคมไฟแล้ว ยังมีการปล่อยโคมลอยซึ่งตามประเพณีถือว่าการปล่อยไป เพื่อบูชาพระจุฬามณีบนสวรรค์อันเป็นคติของการบูชาพระธาตุประจำปีเกิดของคนที่เกิดปีจอหรือปีงูเห่า ที่จะได้ถวายอานิสงค์โคมลอยว่าวลมและว่าวไฟบูชาพระธาตุในคำคืนเดือนยี่เป็งนั่นเอง ซึ่งการจัดตั้งธรรมหลวงนั้นโดยมากมักจะจัดให้มีเจ้ากัณฑ์ที่ได้บูชากัณฑ์เทศน์ ตามปีเกิด กล่าวได้คือ

ปีเป็ง	ปีนักษัตร	กัณฑ์เทศน์	จำนวนพระคาถา
ปีจ้	ปีชวด	กัณฑ์ทศพร	19 พระคาถา
ปีเป่า	ปีฉลู	กัณฑ์หิมพานต์	134 พระคาถา
ปียี่	ปีชกาล	กัณฑ์ทานกัณฑ์	209 พระคาถา
ปีหม่า	ปีเถาะ	กัณฑ์วนประเวศน์	57 พระคาถา
ปีสี่	ปีมะโรง	กัณฑ์ชุกก	79 พระคาถา
ปีไล่	ปีมะเส็ง	กัณฑ์จุลพน	35 พระคาถา
ปีสะจ่า	ปีมะเมีย	กัณฑ์มหาพน	80 พระคาถา
ปีเม็ด	ปีมะแม	กัณฑ์กุมาร	101 พระคาถา
ปีสัน	ปีวอก	กัณฑ์มัทรี	90 พระคาถา
ปีร่า	ปีระกา	กัณฑ์สักรพรรพ์	43 พระคาถา
ปีเส็ด	ปีจอ	กัณฑ์มหाराช	69 พระคาถา
ปีไค้	ปีกุน	กัณฑ์ฉกษัตริย์	36 พระคาถา

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของปีเป็ง และการบูชากัณฑ์เทศน์ตามความเชื่อของชาวล้านนา

และกัณฑ์นครกัณฑ์ มี 48 พระคาถาซึ่งพิธีการเทศน์มหาชาติตั้งธรรมหลวงนี้จะมีการเทศนาที่กัณฑ์สุดท้ายคือนครกัณฑ์นั้นเป็นอานิสงค์การบูชาด้วยผางประทีป ที่เจ้าศรัทธาต่างๆ ต่าง

ต้องมาบูชาด้วยด้วยไฟ เครื่องตามประทีปและดวงโคมต่างๆ ทั้งว่าวไฟและว่าวควันจะเป็นงานกิจกรรมเดียวกันซึ่งมักจะให้มีการแห่แหน่เพื่อไปส่งสะเปา ลอยโขมด บูชาผางประทีป จากบริเวณวัดไปยังแหล่งน้ำ

- **ประวัติและความเป็นมาของประเพณีล่องสะเปา**

จากตำนานโยนกนครและและจามเทวีวงศ์กล่าวถึงประเพณีเดือนยี่เป็งไว้ว่า เมื่อจุลศักราช 309 พระยาจุลราช ได้ครองราชย์สมบัติในนครหริภุญไชย ช่วงนั้นโรคห่าลงเมืองมีคนตายจำนวนมาก ชาวเมืองหริภุญไชยจึงพากันหนีโรคภัยไปอาศัยอยู่ที่เมืองสุธรรมวดี ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าสุทนต์มหาราช ผู้ครองเมืองสุธรรมวดี ไม่นินดีที่จะต้อนรับ แม้แต่ผู้เจ็บไข้ได้ป่วยก็ไม่ได้ความกรุณาปราณี ฝ่ายชาวเมืองหริภุญไชยได้จึงพากันหนีจากเมืองสุธรรมวดีนคร ไปยังเมืองหงสาวดีแล้วใช้ชีวิตอยู่ในเมืองนั้น ทางพระเจ้าหงสาวดีทรงอนุเคราะห์เกื้อกูลเป็นอย่างมาก ชาวหริภุญไชยกับชาวหงสาวดีจึงได้มีรักใคร่กลมเกลียวต่อกันสืบมา ครั้งเมื่อครบ 6 ปี โรคภัยไข้เจ็บได้หายไปผู้ที่ต้องการกลับมาอยู่เมืองหริภุญไชย ก็พากันกลับมาสู่ภูมิลำเนาเดิม คนที่ไม่อยากกลับบ้านเมือง ก็อยู่อาศัยในเมืองหงสาวดีนั้น เหตุนี้ ผู้คนที่ได้กลับมายังเมืองหริภุญไชยเกิดความคิดถึงญาติที่อยู่เมืองหงสาวดี ครั้งถึงกำหนดปีเดือน จึงแต่งเครื่องสักการะใส่สะเปาลอยน้ำไปเพื่อให้ส่งไปถึงยังญาติพี่น้องที่เมืองหงสาวดี การบูชาทางน้ำที่เรียกว่า ลอยโขมด หรือล่องสะเปาจึงกลายเป็นประเพณีลอยประทีปสืบมา

ความเชื่อดังกล่าวถูกรวมเข้ากับคติทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลตามแบบอย่างของชาวพุทธ เพื่อเอาดวงวิญญาณของผู้ตาย และฝากไว้สำหรับตนเองในภพภาคหน้า โดยการจัดเตรียมสิ่งของต่างๆ ทั้งอาหารเครื่องนุ่งห่มของใช้สอย ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ บรรทุกในเรือจำลอง แล้วนำไปถวายพระสงฆ์ แล้วตั้งความปรารถนา เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาแล้ว จึงแห่สะเปานั้นไปลอยในแม่น้ำ โดยมีการจุดประทีปโคมไฟให้ดูสวยงาม ด้านการบูชาเพื่อลอยบาปเคราะห์ มีสันนิษฐานว่าคงได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดูผสมผสานกับศาสนาพุทธ ชาวบ้านจะบรรทุกสิ่งของที่คิดว่า ผีหรือเทพผู้บันดาลเคราะห์จะชอบใจ เช่น เนื้อสัตว์ หรือปลาสด และข้าวตอกดอกไม้ตามพิธี พร้อมตัดผม ตัดเล็บ หรือชำระร่างกายด้วยน้ำส้มป่อยลงในสะเปา แล้วให้ปุ้อาจารย์ผู้เป็นเจ้าของพิธีกล่าวคำเช่นสรวง ซึ่งอาจนิมนต์พระสงฆ์อนุโมทนา จากนั้นจึงแห่ไปลอยลงแม่น้ำ โดยจุดประทีปโคมไฟเช่นกัน ส่วนตำราพราหมณ์คณาจารย์ กล่าวว่า พิธีล่องประทีป หรือตามประทีปนี้ เป็นพิธีทางศาสนาพราหมณ์เรียกว่า **ประเพณีจองเปรียง** ทำขึ้นเพื่อเป็นการบูชาพระเป็นเจ้าทั้งสามของพราหมณ์คือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม เป็นประเภทคู่กันกับล่องกระทง ก่อนจะมีการล่องก็มี การ “ตำม” (จุด) ประทีปเสียก่อนซึ่งพิธีตามประทีปนี้ตามคัมภีร์ของฮินดูเรียกว่า “ทีปาวาลิ” กำหนดตามโหราศาสตร์ว่า เมื่อพระอาทิตย์ถึง

พิจิก พระจันทร์อยู่ราศีพฤษภเมื่อใด เมื่อนั้นเป็นเวลาตามประทีป แต่ไทยเรามากถือเอาเดือน 12 หรือเดือนยี่เป็งเป็นเกณฑ์เวลาก็คคลาดเคลื่อนกันบ้าง ต่อมาทางการได้สนับสนุนประเพณีนี้ขึ้น เพณีชาวไทยส่วนมากนับถือพุทธศาสนา เมื่อเห็นว่าเป็นประเพณีที่ดีงาม ก็มาแปลงเป็นพิธีทาง ศาสนา โดยถืออว่าเป็นการบูชาพระ และบูชารอยพระพุทธรูปตามความเชื่อ

รูป 15 ภาพการบูชาและขอขมาแม่น้ำปิง

ขบวนการแห่น้ำสะเปาในประเพณีตั้งธรรมหลวง ประเพณีเดือนยี่เป็งเพื่ออุทิศส่วนกุศล แต่ญาติผู้ล่วงลับหรือเป็นการสะเดาะเคราะห์นั้น ยังคงเป็นขบวนแห่น้ำที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกัน มาในสังคมวัฒนธรรมล้านนา แต่ไม่ได้รับความสนใจเท่าใดนัก แต่ในขณะเดียวกันส่วนราชการได้ หันมาให้การสนับสนุนให้มีการสังเคราะห์รูปแบบขบวนแห่น้ำใหม่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะ เป็น ขบวนแห่โคมยี่เป็ง กระทงเล็ก กระทงใหญ่ซึ่งสังเคราะห์ขึ้นมาเพื่อสร้างแรงดึงดูดทางการ ท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์จังหวัด กลับได้รับความสนใจมากกว่า

รูป 16 ภาพประเพณีการล่องสะเปาเพื่อบูชารอยพระพุทธรูป และการจุดผางประทีป ตามประเพณีล้านนา

▪ เดือน 5 เหนือ เดือน 3 ใต้ หรือ เดือนกุมภาพันธ์

- ขบวนแห่น้ำค้ำทาน งานประเพณีปอยหลวง,ปอยน้อย คำว่า “ปอย” มาจากคำว่า ปเวณี หมายถึง งานฉลองรื่นเริงหรืองานเทศกาลที่จัดขึ้นส่วนคำว่า “หลวง” หมายถึง ยิ่งใหญ่ ดังนั้น คำว่า “ปอยหลวง” จึงหมายถึง งานฉลองที่ยิ่งใหญ่ หรือ งานฉลองที่ใหญ่โต มักจัดขึ้นใน

ช่วงเวลาจากเดือน 5 จนถึงเดือน 7 เหนือ²⁰ ซึ่งมักจะกินระยะเวลาประมาณ 3-7 วัน เป็นงานทำบุญเพื่อเฉลิมฉลอง ศาสนสมบัติต่าง ๆ หรือเสนาสนะ ที่ได้สร้างสำเร็จลงตามความเชื่อของชาวล้านนาเพื่อให้เกิดอานิสงส์แก่ตนและครอบครัว เนื่องจากการอุทิศส่วนกุศลให้ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว การจัดฉลองอย่างยิ่งใหญ่นั้นก็เพราะสิ่งปลูกสร้างบางอย่างใช้เวลาสร้างนานมาก สิ้นเปลืองเงินทองมหาศาล จะต้องรอให้สร้างเสร็จและมีเงินจึงจะจัดงานเฉลิมฉลองเป็นงานปอยหลวงขึ้นมาได้ เพราะเป็นงานใหญ่ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลเป็นจำนวนมาก จึงมีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทาง ศาสนาและมหรสพเพื่อสมโภช ผู้เฒ่าฝ่ายชายจะมีหน้าที่ด้าน ศาสนพิธีและการต้อนรับแขกหรือที่จะมาทำบุญ และกลุ่มผู้เฒ่าหญิงก็มีหน้าที่แต่งดาเครื่องไทยทาน ของใช้ในพิธีทางศาสนา สำหรับหญิงสาวจะได้รับการฝึกหัดให้เป็นช่างฟ้อนเพื่อฟ้อนรับครัวทานหรือไทยทานที่จะแห่เข้าสู่วัดในวันงาน ก่อนที่จะมีงานปอยหลวงนั้น จะมีการตาน (ทาน)ตุ่ง และช่อ (ธงสามเหลี่ยม) เสียก่อน ตุ่งนี้เป็นผืนผ้าที่ถักทอด้วยเทคนิคพิเศษที่มีความงดงาม บางผืนอาจทอเป็นรูป ปีนักษัตรหรือรูปพระธาตุสี่เบ็ง มีความยาว 3-4 วา กว้างประมาณ 1 ใน 16 ของความยาว การถวายนตุ่งจะทำกันในพระวิหาร พร้อมกับ การตักบาตรทำบุญในวันศีล หรือวันธรรมสวนะ แล้วจะนำตุ่งไปปักเรียงรายไว้ตามถนนหนทางเข้าหมู่บ้าน ก่อนที่จะถึงวันงานปอยหลวง เป็นสัญลักษณ์ให้คนที่สัญจรผ่านไปมาได้ทราบ ว่าวัดแห่งนั้นกำลังจะมีปอยหลวง

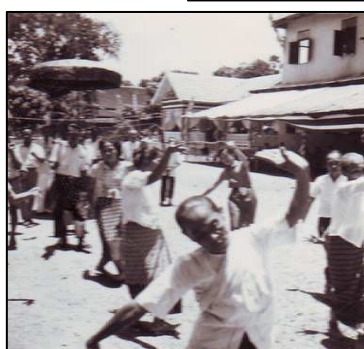
รูป 17 ภาพพิธีการอัญเชิญพระอุปคุต

ก่อนงานปอยหลวง 1 วันเรียกว่า วันดา ชาวบ้านแต่ละหลังคาเรือนจะนำสิ่งของไปรวมกัน เรียกว่า **ฮอมควัว** โดยตกแต่งให้สวยงาม เรียกสิ่งนี้ว่า ครัวทาน หรือ ควัดาน เพื่อจะแห่ไปยังวัด ในตอนเย็นวันเดียวกันก็จะนิมนต์พระอุปคุต²¹ (ก่อนหินสมมติเป็นพระอุปคุต) จากท่า

²⁰ ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน หรือ เดือนพฤษภาคมของทุกปี

²¹ พระอุปคุต หรือ พระบัวเข็ม แปลว่า ผู้คุ้มครองรักษา พระอุปคุตเป็นพระที่เป็นที่นิยมของชาวอินเดีย มอญและชาวไทยทางเหนือ และอีสาน ปัจจุบันยังมีความเชื่อในหมู่ชาวล้านนาว่า พระบัวเข็มหรือพระอุปคุตยังมีชีวิตอยู่ในทุกวันนี้ 15 ค่ำที่ตรงกับวันพุธ ชาวล้านนาจะเรียกว่าเป็น "วันเบ็งปี๊ด" พระอุปคุตจะออกบิณฑบาตในร่างเงรน้อย และจะออกมาเวลาเที่ยงคืน ด้วยเหตุนี้จึงเกิดประเพณีตักบาตรกลางคืนขึ้น

น้ำโก้ววัด โดยธัญเชิญมาไว้ที่หออุทิศ พร้อมถวายเครื่องบริวารเช่น เสื้อหมอน น้ำตั้น (คนโท) ชันดอกไม้ ฐูปเทียน เพราะมีความเชื่อว่าพระอุทิศสามารถปกป้องคุ้มครองให้งานสำเร็จราบรื่นปลอดภัยจากเหตุร้ายต่างๆ และเมื่อเสร็จงานแล้วต้องนิมนต์ท่านกลับไปอยู่ที่กลางน้ำเหมือนเดิม เมื่อถึงวันงานบุญปอยหลวง ในวันแรกจะเป็นคั้วตานของชาวบ้านที่เป็นศรัทธาของวัดจะแหนแห่คั้วตานของแต่ละบ้านเข้าวัดก่อน ส่วนวันต่อไปก็จะมีคณะศรัทธาหัววัดต่างๆ จัดขบวนแห่เครื่องคั้วตานมาจากวัดที่เคียงกัน (ถึงกัน) ไปร่วมทำบุญงานปอยหลวงด้วย ขบวนแหนแห่ครั้วตานมักจะมีสาวงามพื่อนำขบวนตามความเชื่อถือว่าหากได้พื่อนนำครั้วตานเข้าวัดแล้วจะได้านิสงส์มาก เกิดในภายหน้าจะมีรูปร่างหน้าตางดงามยิ่งขึ้น คั้วตาน เป็นการนำเอาสิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภค วัสดุอุปกรณ์ วัสดุปัจจัยไทยทาน ที่ช่วยกันคิดและทำขึ้นเป็นรูปแบบต่างๆ นำไปถวายวัดที่จัดงานปอยหลวง มีหลายลักษณะตามแนวคิดของชาวบ้าน เช่น เป็นรูปจำลองสถานที่เคารพนับถือ รูปสัตว์ หรืออาจเป็นรูปจำลองมหาชาติชาดกกันต์ต่างๆ เมื่อแห่ครั้วตานเข้าวัดแล้ว ก็จะนำไปถวายพระสงฆ์หรือเจ้าอาวาสวัดนั้น และรับศีล รับพรเป็นอันเสร็จพิธี ขบวนแหนแห่งานประเพณีปอยหลวง ฉลองเสนาสนะ ซึ่งยังคงมีปรากฏอยู่แต่ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปมาก

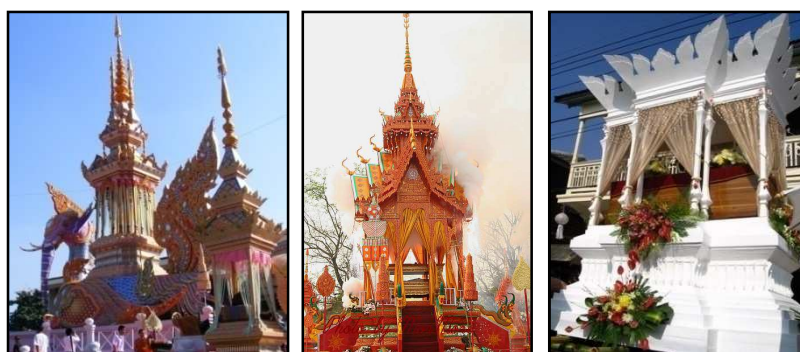

รูป 18 ภาพพิธีการพื่อนนำคั้วตาน แบบโบราณล้านนา

▪ **เดือน 6 เหนือ เดือน 4 ใต้ หรือ เดือนมีนาคม**

- ขบวนแหนแห่เครื่องสักการะไปส่งผู้วายชนม์ ซึ่งในล้านนานั้นพิธีดังกล่าวจะเรียกว่า “พิธีส่งสการ หรือ ส่งสักการะ” คือการที่ลูกหลานญาติมิตร ลูกศิษย์ลูกหาได้นำเครื่องสักการะต่างๆไปส่งผู้วายชนม์ที่สุสาน ซึ่งถือเป็นกรให้เกียรติ ให้การยกย่อง ถือเป็นกรกระทำสักการะผู้

วายนมนั่นเอง พิธีการการส่งสการจะเริ่มต้นด้วยการนำร่างผู้วายนมน “ลงนอนนอน” อันหมายถึง การเคลื่อนหีบบรรจุร่างออกจากที่เดิม ขึ้นสู่ปราสาทที่เตรียมไว้บนอกชายคาบ้าน พิธีนี้นิยมทำกัน ในช่วงกลางคืน หรือช่วงก่อนรุ่งสาง บางครั้งเราจึงเรียกว่า “ลักศพ” ซึ่งชาวล้านนานั้น นิยมทำเรือน ที่ตั้งศพเอาไว้ก่อนที่จะนำร่างนั้นไปทำพิธีส่งสการะ หรือเผาตามประเพณียังสุสานที่เรียกกันใน ภาษาพื้นถิ่นว่า “ป่าเหว” หรือป่าเหี้ยว ด้วยเหตุที่ว่าชาวล้านนานั้นไม่นิยมจัดตั้งศพหรือส่งสการศพ ที่วัด ด้วยเหตุที่ว่าดูเป็นการนำของเน่าเสีย ของไม่ดีไปไว้ให้เป็นมลทินแก่เขตพุทธาวาส เรือน ดังกล่าวนั้นก็จะจัดทำขึ้นตามฐานะของผู้วายนมน

รูป 19 ลักษณะปราสาทส่งสการล้านนาแบบต่างๆ ได้แก่ ปราสาทนทหัตถ์ศิลป์ ปราสาทเรือนยอด และ ปราสาททากบาล-หลังกำย (ตามลำดับ)

หากเป็นชาวบ้านธรรมดาจะใช้เพียงแนวกรอบที่ทำจากไม้ไผ่ทำเป็นแคร์ และตกแต่งด้วย ดอกไม้สมฐานะเรือนสำหรับผู้ที่มิฐานะขึ้นมา คหบดีหรือขุนนางจะเป็นเรือนคล้ายเรือนปราสาทไม่มียอดเรียกกันว่า “หลังกลาย” หรือ “หลังกำย” ซึ่งมีลักษณะเป็นเรือนหลังคาทรงกลีบบัว ปาก กบาล หรือ “กาบจั่ว” เรียกเต็มๆ ว่า “ปราสาทปากกบาลหลังกลาย” ส่วนเจ้านายและพระสงฆ์ชั้น ผู้น้อยจะใช้เรือนปราสาทที่มียอดเดียว เรือนปราสาทชั้นที่มีสามยอด จะเป็นเรือนปราสาทสำหรับ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่และพระสงฆ์ผู้ทรงสมณศักดิ์ แต่หากเป็นปราสาทที่มีเรือนปราสาทวางเทินบน หลังนทหัตถ์ศิลป์ขนาดใหญ่ หลังคาเป็นรูปจัตุรมุขโดยมียอดตรงกลาง หรือมียอดปราสาทห้ายอด นั้น จะเป็นเรือนสำหรับเจ้านายชั้นสูง เจ้าเมือง เจ้าผู้ครองนคร กษัตริย์ พระเถระชั้นผู้ใหญ่ ครูปา สังฆราชเท่านั้น และนอกจากนั้น ในระยะหลังยังมีคตินิยมในการสร้างเรือนปราสาทให้มีสี่สันตาม สีประจำวันเกิดของผู้วายนมนอีกด้วย

- **ແນແທ່ : ພິທີສົ່ງສາກລ້ານນາ**

สำหรับขบวนส่งสการนั้น ปกติประกอบด้วยชั้นเชิงหรือสุมดอกไม้ ซึ่งเป็นพานข้าวตอก ดอกไม้แบบพื้นเมืองนำหน้าขบวน ติดตามด้วยกังสดาลซึ่งเป็นแผ่นสำริด ลักษณะทรงสามเหลี่ยม มีเสียงดังกังวาน ในบางที่เรียก “เหม่งหม่าง” ในกรณีที่เป็นขบวนส่งสการเจ้านายชั้นผู้ใหญ่หรือ

พระเถระ บางครั้งมีการใช้ วงกลองตั้งโหม่ง หรือ กล้องตักเส็ง และ กลองชืด แบบโบราณแห่แห่นำขบวน²² ตามมาด้วย ตุงสามหางที่ทำจากผ้าใหม่เป็นผ้าด้วยดิบสีขาว มีลักษณะคล้ายรูปตัวคนข้างล่างทำเป็นสามแฉกหรือสามหาง มีการประดับด้วยกระดาษฉลุเป็นดอกไม้เงินทอง บางแห่งก็ทำเป็นรูปผ้าขาว เขียนชื่อไว้ตรงกลางแล้วแขวนกับไม้ไผ่ความยาวประมาณวาครึ่งสำหรับนำหน้าขบวนเข้าสู่ฌาปนสถาน สมัยโบราณเชื่อว่าตุงสามหางนี้ เป็นไตรสรณะนำทางสู่พระนิพพานให้แก่ดวงวิญญาณผู้วายชนม์ เครื่องสักการะอีกชนิดหนึ่งที่จะแบกนำหน้าร่างผู้วายชนม์คือ หม้อไฟ การนำหม้อไฟไปด้วยนั้น เป็นความต้องการของคนในสมัยโบราณว่าจะเผาร่างจะต้องเตรียมไฟไปจากที่บ้านเพื่อให้เป็นเชื้อเพลิงโดยไม่ให้เสียเวลาในการหาเชื้อไฟอีกที่ป่าเหี่ยว หม้อไฟนี้ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าคนทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ ล้วนมีแต่ความร่ำร้อนด้วยไฟ รากะ โทสะ และโมหะ ซึ่งไฟทั้งสามกองนี้ผู้ใดสามารถดับลงได้ก็จะมีความสุข การเตรียมหม้อไฟจะนำเอาเปลือกมะพร้าวแห้ง ทูบจนอ่อนตัวแล้วใส่ลงไป ใน “หม้อต่อม” ให้แน่นพอประมาณ เพราะจะเก็บเชื้อไฟได้นาน บางทีมีการใส่กำยานหรือไม้หอม นำหม้อไฟดังกล่าวไปผูกกับไม้เพื่อให้คนหาคอนไปสะดวก เวลาเดินนำร่างผู้วายชนม์ จะมีควันไฟเป็นสายยาวขึ้นสู่อากาศ ยังเป็นเครื่องหมายแห่งการนำพาดวงวิญญาณ ไปสู่ภพภูมิที่ดีกว่า สูงส่งกว่า ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ ยังจะปรากฏอยู่ทั่วไปในล้านนา

การเดินทางไปยังปรโลกของผู้วายชนม์ จะมีระยะทางที่ยาวไกลเพียงใด มิมีผู้ที่สามารถล่วงรู้ทราบได้ ลูกหลานญาติมิตรจึงได้ตระเตรียม ถุงข้าวต่วน สำหรับใส่อาหาร หมากเหมียง เสรียงกรังให้ผู้วายชนม์ได้รับประทานระหว่างทาง อันแสดงออกถึงความผูกพันทางใจ ความรัก และความห่วงหาอาลัยที่มีต่อผู้ที่จากไป ถุงข้าวต่วนนี้มีความหมายเชิงเปรียบเทียบสอนให้ผู้ที่มีชีวิตอยู่ทั้งหลายทราบว่า บุคคลผู้ใด ได้ทำบุญกุศลสะสมความดีไว้ ย่อมเป็นปัจจัยในการส่งเสริมให้มีบารมีผลที่จะส่งไปในภพหน้า เปรียบเสมือนห่อข้าวเสียงกรัง ในเวลาเดินทางนั่นเอง ในกรณีที่เป็นเจ้านายชั้นสูง จักใช้สะโตกคาวหวาน บรรจุเครื่องคาวหวานเป็นเครื่องสักการะ ติดตามมาด้วย ผ้าบังสุกุล และ ผ้ามหาบังสุกุล ซึ่งปกติผ้าบังสุกุลนี้ จะมี 4 สำหรับและผ้ามหาบังสุกุลอีก 1 สำหรับแต่หากเป็นผู้มีฐานะหรือเจ้านาย จะเพิ่มผ้าบังสุกุลได้ตามกำลังและฐานะ โดยตามโบราณประเพณีนิยมมีผ้าบังสุกุลจำนวน 10 สำหรับ เชิญใส่สะโตกหลวงเทินบนเสลี่ยงคานหาม จำนวน 2 เสลี่ยง เสลี่ยงละ 5 สำหรับ ซึ่งจะติดตามมาด้วย หาบมะนาว ซึ่งเป็นผลมะกรูด หรือมะนาว ผ่ากลาง ยัดใส่ด้วยเหรียญเงินสำหรับโปรยทานเพื่อซื้อทางขึ้นสู่สวรรค์และภพภูมิที่ดีขึ้น ตามมาด้วยไม้หอม ไม้จันทน์ ซึ่งหากเป็นชนชั้นสูงจะมีสุ่มไม้จันทน์ประกอบเกียรติยศจำนวนมาก แต่โบราณ ไม้จันทน์ขาวและแดงมีอยู่ทั่วไปในป่า ชาวล้านนานิยมนำไม้จันทน์ดังกล่าวมาใช้ โดยทำเป็นท่อนๆ สำหรับเป็นฟืนเพื่อใช้ในการฌาปนกิจศพ แต่ต่อมาได้ทำไม้ทุม หรือ ไม้ตุม ซึ่งเป็นไม้เนื้ออ่อนที่มีสีเหลือง

²² ตัวอย่างเช่นงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าแม่คำบ้อ ณ ลำปาง ณ เมรุชั่วคราวสุสานพระบาท จังหวัดลำปาง และงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าไชยสุริวงศ์ ณ เชียงใหม่ ณ เมรุชั่วคราววัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่

งดงาม นำมาสไลด์เป็นแผ่นบางแล้วนำมาเรียงติดกับไม้ไผ่ดอกสั้นประมาณ 12 นิ้ว ใช้ตะปูเล็ดดี ป้องกันมิให้เคลื่อนหรือปลิวไปที่อื่น บางแห่งก็ทำเป็นดอกไม้จันทร์ ซึ่งทำจากไม้เนื้ออ่อนสีขาวแล้วมัดรวมกับรูปและเทียนเล็กอย่างงดงาม และจะพบว่าในบางแห่งยังมีคตินิยมที่จะนำดอกไม้ รูปเทียน เป็นเครื่องส่งสารศพ เพื่อใช้เป็นเชื้อไฟเผาร่างผู้วายชนม์อีกด้วย

ถัดจากไม้หอม ไม้จันทร์ จะเป็น ข้าวของเครื่องใช้ และ เครื่องอิศริยาภรณ์ ของผู้วายชนม์ เช่น ชั้นหมาก น้ำตั้น หีบผ้า กระโถน อุบอาหารคาว หวาน แอบยา พัดวี เป็นต้น ซึ่งหากเป็นชนชั้นสูงหรือเจ้านาย จะนิยมทำปราสาทเล็กที่บรรจุเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ซึ่งจะได้ไว้ที่วัด หลังจากเสร็จสิ้นพิธีเผาศพแล้ว ซึ่งถือได้ว่า เป็นเครื่องประกอบอิสริยยศของเจ้านายชั้นสูง แต่หากเป็นสามัญชนก็จะใช้ลูกหลานญาติมิตรหาบหิ้วไปตามฐานะ หรือทำเป็นรูปสะพานบรรจุทุกข้าวของเครื่องใช้ เพื่อจะได้นำไปใช้ที่ปรโลก ในกรณีที่เป็นเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ จะนิยมจัดให้มี ขบวนช่อหลวง 8 ทิศ²³ โดยช่อหลวงแต่ละทิศจะมีสีประจำทิศโดยทำเป็นคู่สี ได้แก่ สีแดง สีขาว สีเหลือง สีดำ หรือสีม่วงเข้ม ซึ่งเป็นสีของเวทดาประจำทิศหรือที่เรียกว่า ทำวทั้งสี่ หรือ จตุโลกบาลนั่นเอง ความพิเศษของช่อหลวงนี้ ยังมีการทำเป็นรูปสัตว์ประจำทิศทั้ง 8 ชนิดอีกด้วย ซึ่งความหมายของช่อหลวงทั้ง 8 ทิศนี้คือ การเป็นองค์ประกอบของคติจักรวาลและเขาพระสุเมรุ ซึ่งเขาพระสุเมรุหรือจิตกาธานที่ใช้เผาศพนั้น ก็มาจากคำว่าเขาพระสุเมรุ หรือเขาพระเมรุ เป็นแกนกลางของจักรวาลนั่นเอง

โดยปกติสามัญชนจะนิมนต์พระสงฆ์เพื่อชักจูงปราสาทศพร่างผู้วายชนม์เพื่อนำทางไปยังสุสาน หากแต่เป็นผู้มีฐานะ มีอันจะกิน หรือเจ้านาย รวมไปถึงพระเถระมักมีการนิมนต์ พระเถระชั้นผู้ใหญ่อ่านพระธรรม นำหน้าขบวนแห่ร่างผู้วายชนม์ เพื่อให้ได้ไปสู่ภพภูมิที่ดีขึ้นดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น โดยมักจะใช้ฝ่ายสายโยงชักจูงสัตว์ ตัวเบิ่งเทินพระธาดูปี้เบิ่ง อยู่บนเสลี่ยงคานหามอันเป็นตัวแทนของผู้วายชนม์ ซึ่งตัวเบิ่งนี้จะแตกต่างกันออกไปตามปีเกิดของผู้วายชนมนั่นเอง ตัวเบิ่งนี้เป็นสัญลักษณ์ของผู้วายชนม์ ด้วยในสมัยโบราณยังไม่มีภาพถ่ายดังกล่าว สัตว์ตัวเบิ่งจึงได้เขียนวันเดือนปีเกิดของผู้วายชนม์เพื่อเป็นสิ่งแทนตัวเพราะในสมัยโบราณนั้นไม่มีภาพถ่ายของผู้วายชนม์ ถัดจากเสลี่ยงปี้เบิ่งจะเป็นสามเณรจูงสายโยงนำศพ หากเป็นสามัญชนก็นิยมให้กุลบุตร และลูกหลานได้บวชหน้าไฟและชักจูงร่างผู้วายชนม์สู่สุสาน หากเป็นกรณีคหบดี หรือชนชั้นสูงก็นิยมให้มีสามเณรจูงมากขึ้นตามลำดับ ตลอดจนถึงเจ้านายชั้นสูงและพระเถระชั้นผู้ใหญ่ ก็มักจะให้มีสามเณรจูงนำศพเป็นจำนวนนับร้อยรูป และที่พิเศษกว่านั้นคือในสมัยโบราณ พิธีการส่งสารเจ้านายชั้นสูงนั้น นิยมให้สามเณรบวชหน้าไฟ ซึ่งเป็นสามเณรที่มาจากสายสกุลเดียวกัน ซึ่งถือเป็นสามเณรเชื้อสายเจ้านาย ได้นั่งเสลี่ยงคานหามนำหน้าแล้วจึงค่อยเป็น แพเสลี่ยงปราสาทหลวง

²³ ช่อหลวงทั้ง 8 ทิศ หมายถึง ทิศทั้ง 8 ได้แก่ อุดร หมายถึงทิศเหนือ, อีสาน หมายถึงทิศตะวันออกเฉียงเหนือ, บุรพา หมายถึงทิศตะวันออก, อาคเนย์ หมายถึงทิศตะวันออกเฉียงใต้, ทักษิณ หมายถึงทิศใต้, หรดี หมายถึงทิศตะวันตกเฉียงใต้, ปัจฉิม หมายถึงทิศตะวันตก และพายัพ หมายถึงทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

หรือเรือนปราสาท ซึ่งได้รับการตกแต่งประดับประดาด้วยดวงดอกไม้อย่างวิจิตรตระการตา โดยที่ บังวัน หรือบังสุริย์รูปนกยูงและกระต่าย ซึ่งเป็นสัตว์สัญลักษณ์แทนพระอาทิตย์และพระจันทร์ ตาม ความเชื่อในคติจักรวาลอยู่ด้วย หม่อมวลญาติมิตรก็จะเดินไปส่งข้างปราสาทศพผู้วายชนม์ โดยมีวงดนตรีปี่พาทย์บรรเลงดนตรีขับกล่อมตลอดระยะทางขบวนแห่งสงสารตามลำดับ

ในขบวนมีการหมูนวนปราสาทตามจุดต่างๆ ระหว่างเส้นทางการแห่ขบวน การหมูนวน ปราสาทดังกล่าวเป็นความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ ที่เกี่ยวเนื่องกับการกวนเกษียรสมุทร เพื่อ บังเกิดความดีงามขึ้นในโลก ด้วยลักษณะปราสาทอัญเชิญร่างผู้วายชนม์นั้น มีความหมาย เดียวกันกับปราสาทวิมานของยอดเขาพระสุเมรุตั้งที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น แต่ในคติแบบพื้นบ้าน เชื่อว่า การหมูนวนปราสาทนั้น คือการนำให้ดวงวิญญาณผู้วายชนม์เวียนคีรีชะ จำทางกลับบ้าน ไม่ได้ และจะไม่มารังควานลูกหลานอีกต่อไป

ขณะที่ขบวนสงสารเคลื่อนสู่ฌาปนสถาน จะมีการพ้อนรำโปรยปรายข้าวตอกดอกไม้เป็น การรื้อรำที่ปากประตูสุสาน จนกระทั่งนำร่างผู้วายชนม์ขึ้นสู่กองพอนหรือจิตกาธานที่ได้เตรียมไว้ ในเขตราชวัตร แล้วจะมีการรกระทำพิธีตัดตะลันหรือประทักษิณ อันหมายถึงการแสดง ความเคารพต่อสิ่งที่ตนเคารพ เมื่อพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลแล้วสละจะจัดเตรียมเชื้อเพลิงและ ดอกไม้ไฟสำหรับเผาร่างผู้วายชนม์ ในระหว่างนี้จะมีการพ้อนรำเพื่อเป็นการส่งสาร เพื่อเป็นการ ส่งดวงวิญญาณผู้วายชนม์ขึ้นสู่สรวงสวรรค์ ดังเช่นเดียวกับในกลุ่มวัฒนธรรมอื่นที่นิยมให้มี มหรสพหน้าไฟ เช่น โขน หุ่นหลวง หุ่นกระบอก หนังใหญ่ หนังตะลุง เป็นต้น

รูป 20 ในพิธีการส่งสารจะมีการพ้อนรำโปรยข้าวตอกดอกไม้ หรือหากในกรณีของการส่งสารแบบปราสาทศพนักษติลึงค์ นิยมใช้การ “พ้อนเทวดา”

เมื่อสละเตรียมการเสร็จ การประชุมเพลิงเริ่มด้วยการจุดบอกไฟลูกหนู บอกไฟจะวิ่งไป จุดบอกไฟต่างๆ สมัยโบราณนิยมจุด “บอกไฟหล่อ” ซึ่งทำเป็นรูปสัตว์ต่างๆเช่นสัตว์หิมพานต์และ สัตว์ปีเป้งที่จัดเตรียมไว้ อีกทั้ง บอกไฟข้างร้อง บอกไฟจักจ่า เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็น เครื่องหมายแสดงถึงสัตว์ในป่าหิมพานต์ซึ่งเป็นประตูสู่สรวงสวรรค์ ตลอดจนบอกไฟ และดอกไม้

เพลงต่างๆ เป็นต้นว่าต้นไม้เงินต้นไม้ทอง บอกไฟน้ำตก และควั่นสี่ต่างๆ ในไม้ซ้าทั้งปราสาทและ
ร่างผู้วายชนม์ก็จะมอดไหม้ด้วยเปลวเพลิง ดับสูญจากโลกนี้ผู้สวรรคาลัย อันเป็นเสร็จสิ้นพิธีการ
ส่งสการ

ที่ทางออกประตูสุสานจะมีน้ำมันส้มป่อย ไว้ให้แขกผู้ร่วมพิธีส่งสการประพรม เพื่อความ
เป็นสิริมงคล และชะล้างความไม่ดีที่อาจจะติดตัวมาจากสุสาน อนึ่งว่าด้วยการแต่งกายมาร่วมพิธี
การส่งสการนั้น หากถือตามคติโบราณแล้ว สตรีจะนิยมแต่งกายอย่างเต็มยศ ด้วยการนุ่งซิ่นตีนจก
ลวดลายสีสันวิจิตรงดงามมีเครื่องประดับแบบเต็มยศ บุรุษจะนุ่งกางเกงหรือโจงกระเบนผ้าด้อย
ผ้าไหมสีสันต่างๆกับเสื้อขาวทรงสุภาพ เพื่อเป็นการให้เกียรติอย่างสูงส่งแก่ผู้วายชนม์ นับว่าเป็นการ
แสดงว่ายินดีที่ได้ส่งผู้วายชนม์ไปยังแดนสวรรคาลัย พิธีการส่งสการแบบล้านนานั้นแต่ดั้งเดิมจึง
มีช่างานโคกเศรษฐี ส่วนการแต่งกายทุกชุดด้วยเครื่องแต่งกายสีขาวและดำนั้น เป็นวัฒนธรรมจีนและ
ตะวันตกที่รับเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งถือเป็นการแต่งกาย
แบบร่วมสมัยไม่ผิดประเพณีแต่อย่างใด และในบางครั้งจะพบเห็นการแต่งกายแบบชุดขาวถือศีล
ในกรณีที่ผู้วายชนม์เป็นญาติที่มีศักดิ์สูงกว่าตน และการแต่งกายดำสำหรับไว้ทุกข์ในกรณีที่ผู้วาย
ชนม์มีศักดิ์ต่ำกว่าตน หรือกระทั่งการนุ่งหม้อด้วยสีต่างๆ ที่เป็นสีเข้มสำหรับญาติห่างๆ ด้วยในสมัย
โบราณการข้อมผ้าสีดำที่มีมาจากผลมะเกลือจะให้สีม่วงเข้มแกมสีดำ แต่ไม่ได้เป็นดำสนิท หาก
เป็นการสวมใส่อย่างถูกต้องมีรสนิยม จากเหตุผลดังกล่าว การแต่งกายของผู้ไปร่วมงาน จึงมี
จำเป็นจะต้องยึดสีใดสีหนึ่ง หรือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ไป
ร่วมงานจะเห็นสมควร

● ปราสาทนักษัตรลึงค์ : ความเชื่อทางพุทธศาสนา

ชนชั้นสูง เจ้านาย หรือพระเถระชั้นผู้ใหญ่ งานพิธีการส่งศพ และเรียกว่าพิธีการส่งสการ
ดังที่กล่าวมา ซึ่งมีขั้นตอนหลักคล้ายกับพิธีการของชาวบ้านและสามัญชนโดยทั่วไป หากแต่มี
รายละเอียดที่สลับซับซ้อนกว่า ต้องใช้ทรัพยากร ฝีมือแรงงานและใช้เวลาในการจัดเตรียมมาก
พอสมควร ดังนั้นพิธีการส่งสการเจ้านายหรือพระสงฆ์ พระเถระชั้นใหญ่นั้น จะต้องมีการ
ตระเตรียมวางแผนเป็นอย่างดี เมื่อเจ้านายหรือพระเถระสำคัญสิ้นลง จะมีพิธีการอาบน้ำร่างผู้
วายชนม์ เปลี่ยนชุดเครื่องแต่งกายแบบเต็มยศ หรือเสื้อผ้าอาภรณ์ชั้นดีหรืออาจมีการปิดทองคำ
ห่อหุ้มร่างนั้นเอาไว้ ก่อนพิธีรดน้ำศพและการขอขมาศพ ร่างนั้นจะถูกพันห่อด้วยผ้าเนื้อดีหลายชั้น
บรรจุไว้ในโลงที่ทำขึ้นมาอย่างวิจิตรสวยงาม จัดตั้งไว้อย่างเป็นทางการภายในหอหลวง หรือวิหาร
สำหรับการประกอบพิธีการในระยะยาว ชาวล้านนานิยมเก็บศพเจ้านาย ชนชั้นสูง และพระเถระ
องค์สำคัญไว้เป็นแรมปี หรือในบางกรณีก็เก็บไว้หลายปี นับว่าเพื่อไว้กราบไหว้บูชารำลึกถึง
บุญคุณสำหรับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินและญาติพี่น้อง กระทั่งลูกศิษย์ลูกหา อีกนัยหนึ่งเป็นการเตรียม

ความพร้อมในการจัดพิธีการส่งสการอย่างถูกต้องตามประเพณี หลังจากตั้งศพแล้ว จะมีการทำบุญเพื่ออุทิศกุศลไปยังผู้วายชนม์เป็นระยะ เช่น ทุกๆ เจ็ดวัน สิบห้าวัน ทุกๆ เดือน ทุกๆ ร้อยวัน แล้วแต่กรณี ตามความเหมาะสม ตามฐานะของลูกหลาน หรือโยมอุปัถุมภ์ ส่วนพิธีส่งสการนั้น มักจะจัดให้มีขึ้นช่วงเดือนกุมภาพันธ์หรือมีนาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูแล้งมีความเหมาะสมต่อการเตรียมงานและการเดินทางมาร่วมพิธี

ในอดีตการจัดสร้างบุษบกเทินหลังนกหัสดีลิงค์ขนาดใหญ่ใช้นิยมสร้างด้วยไม้จืด ไม้ไผ่ ฐาน กระดาษสีเงิน ทอง อย่างวิจิตรพิสดาร บนชุงไม้ตาล ไม้มะพร้าว ที่เรียกกันว่า “ไม้แม่เรือ” เป็นแพเลื่อนแม่สะดิงที่จะถูกลากไปบนพื้นดินได้ ตัวปราสาทนิยมสร้างเป็นทรงจัตุรมุข หลังคาซ้อนชั้น ไล่ยอดคดตรง จะมีที่ยอดคดชั้นสุดแล้วแต่ฐานะของผู้วายชนม์ ทรวดทรงปราสาทจะสูงชะลูด มีความวิจิตรงดงามมาก ด้วยเป็นการแสดงออกถึงสายสกุลช่างและเป็นการแสดงออกถึงเกียรติยศของผู้วายชนม์

นกหัสดีลิงค์ ตามความเชื่อชาวล้านนา นั้น เป็นสัตว์ในอุดมคติ ผสมกันระหว่างช้างและหงส์ ร่างกายใหญ่โต มีตัวเป็นนกที่ส่งางาม ทั้งปีกและหางเยี่ยงพญาหงส์ แต่มีศีรษะเป็นช้างตามตำนานกล่าวว่า “หัตถิลิงคะสะกุโณ” หรือ นกหัสดีลิงค์นั้น เป็นสัตว์ในป่าหิมพานต์ เพศเพียงด้งช้าง พละกำลังดังพญาช้างฉัททันต์ กินอาหารคือช้างวันละ 20 เชือก²⁴ นกหัสดีลิงค์มีความคุ้นเคยในเส้นทางกรไปสู่เขาพระสุเมรุ ยกตัวอย่างดังเช่นในเรื่องพระสุธนกับนางมโนราห์ ที่พระสุธนนั้นเฝ้าติดตามหานางมโนราห์ ได้ผ่านพันอุปสรรคมากมายจนมาถึงเขตป่าหวายเป็นแต่ไม่สามารถข้ามผ่านป่าหวายเป็นมีหนามคมดั่งกรดไปยังเชิงเขาหิมพานต์อันเป็นวิมานของเห่านครกนิรีได้ จึงได้ออกอุบายนำผ้าแดงมาห่มห่อตัวเพื่อให้นกหัสดีลิงค์คิดว่าเป็นชิ้นเนื้อมาหยิบจิกพาไปยังรังซึ่งอยู่เชิงเขาพระสุเมรุ ในเขตป่าหิมพานต์นั่นเอง จากเรื่องราวดังกล่าวและด้วยขนาดที่ใหญ่โตมีพละกำลังมหาศาล จึงมีความเชื่อว่าจะนำพาดวงวิญญาณผู้วายชนม์ข้ามพันไปยังเชิงเขาพระสุเมรุ ซึ่งต้องข้ามผ่านป่าแห่งกิเลสกรรม ป่าแห่งอกุศลกรรมต่างๆ เพื่อได้มุ่งสู่พระนิพพาน อันเป็นอนาคตสมบัติ

รูปลักษณะของตัวนกหัสดีลิงค์นั้น มีรูปร่างโครงสร้างส่วนหัวและลำตัวทำจากโครงไม้ตัดแต่งกระดาษเป็นลวดลายทำเป็นเกล็ด ส่วนหัวช้างมีความพิเศษของการเคลื่อนไหวไปมาได้ โดยขึ้นส่วนคอและหัวต้องเคลื่อนไหวหมุนไปมาได้ ไบหูสามารถพับกระพือได้ ส่วนวงงทำจากผ้าเย็บเป็นทรงกระบอก เลียนแบบวงช้างมีเชือกร้อยอยู่ด้านใจสำหรับดึง เคลื่อนไหวสามารถวัดโปรยข้าวตอกดอกไม้ได้อีก ดวงตามีลักษณะกลมมน ขนตายาวสวย กระพริบได้ เหมือนมีชีวิตจริงๆ ใน

²⁴ จึงนำไปได้ว่าอาจจะเป็นพญานกที่กำลังกลืนกินช้างอยู่จึงแลเห็นเป็นนกที่มีศีรษะเป็นช้าง

บางครั้งยังทำให้ปีกกางกระพือได้อีก ยิ่งเสริมจินตนาการไปถึงพญานกที่จะเป็นทิพยยานสู่สวรรค์คล้ายดังที่ศิลปินจะรังสรรค์ได้

รูป 21 ภาพนกหัสติลิงค์ สกุน
การส่งสารที่เกิดมาจากคติความเชื่อ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

การจัดตั้งปราสาทศพเจ้านายแต่โบราณ เคยใช้พื้นที่หน้าหอหลวง หรือคุ่มหลวงของเจ้านาย หากเป็นพระเถระจะใช้พื้นที่โล่งหน้าวัดหรือช่องหลวงหน้าวัดเพื่อจัดพิธีกรรมดังกล่าว ตั้งแต่การลง “นอนขอน” หรือการเชิญศพขึ้นตั้งบนปราสาท ก็จะมีการทำบุญสุนทานอย่างต่อเนื่องหลายวัน อย่างน้อยสามวัน ห้าวันหรือเจ็ดวัน นอกจากนี้จะมีพิธีกรรมทางศาสนาแล้วในงานส่งสารศพ ยังให้มีมหรสพ ระเบ็ง ละคร ฟ้อน รำ ระบำ เต็น ดนตรี ปี่พาทย์ ตลอดจนดอกไม้ไฟต่าง ๆ นับเป็นการถวายเป็นกุศล หรือองค์ประกอบหนึ่งของเครื่องพิธีส่งสารนั่นเอง งานพิธีจึงเป็นงานใหญ่ มีผู้คนหลั่งไหลมาร่วมงานกันอย่างคับคั่ง จึงมีการสร้างปะรำพิธีชั่วคราวขึ้นรอบๆ บริเวณที่ตั้งปราสาทนกหัสติลิงค์ เพื่อรองรับแขกที่เรียกว่า “ผามเปียง” โดยสร้างเป็นโครงสร้างไม้ไผ่ มุงด้วยใบตองตึงหรือหญ้าคากันแดดหรือน้ำค้างเท่านั้น ขั้นตอนพิธีการคล้ายสามัญชน แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยมากยิ่งขึ้น เช่น ถวายเครื่องสังฆทานมากยิ่งขึ้น การสวดการเทศน์ก็มีมากยิ่งขึ้น แม้กระทั่งการบังสุกุลก็มีมากขึ้นตามกำลังศรัทธาของผู้ที่ร่วมงาน

ชาวล้านนามีความเชื่อถือว่า หากได้ชักลากปราสาทศพของครูบาอาจารย์ที่เคารพสักการะ หรือเจ้านายผู้ที่เป็นที่นับถือของสังคม จะได้บุญและอานิสงส์มาก ดังนั้นชาวบ้านชาวเมืองจะมาช่วยกันมาก จึงต้องทำเชือกเส้นใหญ่ที่แข็งแรงต่อกันหลายเส้น จำนวน 2-3 แถวโดยผูกเข้ากับแม่สะดึงของปราสาทเพื่อชักลากไปกับพื้นมีวงดนตรีปี่พาทย์หามแห่ประโคมไปตลอดทาง มีการสาดน้ำพรหมหนทางเพื่อลดฝุ่น เนื่องจากการจัดงานในหน้าแล้ง ประกอบกับการโปรยปรายข้าวตอกดอกไม้ และจุดประทัดดอกไม้ไฟ เสริมสร้างจินตนาการให้ประหนึ่งการเคลื่อนที่บินมาของพญานกขนาดใหญ่ จนทำให้ป่าหิมวันต์ทั้งป่าเป็นที่ไกลาหล ซึ่งปัจจุบันปราสาทนกหัสติลิงค์ นิยมใช้ในพิธีศพของพระเถระชั้นผู้ใหญ่เท่านั้น ซึ่งในการชักลากต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่า

จะถึงจุดหมาย เนื่องจากไม่มีคันบังคับ จึงได้ใช้ไม้แม่แรงในการจัดไม้แม่เรือเพื่อบังคับทิศทาง ศรัทธาผู้คนช่วยเหลือจึงมากันอย่างแน่นขนัดล้นหลาม ในกรณีที่เป็นศพพระเถระ ภายในรั้วราชวัตร จะปักเสาไม้ข้างต้นใหญ่ 4 ต้น ให้สูงกว่าปราสาทนักษัตรสี่ลึงค์ ซึ่งผ้าสังฆาฏิ (ผ้าพาดบ่า) หรือผ้าจีวรของพระสงฆ์ผู้มรณภาพ โดยมีความหมายแทนศีลของพระสงฆ์ เรียกว่าจตุปาริสุทธิศีล คือ ปาติโมกข์สังวรศีล, อินทริยสังวรศีล, อาชีวปาริสุทธิศีล, บัณฑิตยสันนิสิตศีล หรือหมายถึงสัญลักษณ์ของเพดานจักรวาล ที่แสดงออกมาในเครื่องหมายที่เป็นนามธรรมเรียกกันว่า “ผ้าพิदान”

รูป 22 ลักษณะของผ้าพิदान

เป็นการกั๊กเพื่อมิให้ไฟที่เผาร่างครูบา (พระเถระชั้นผู้ใหญ่) ไหม้ลามไปถึงสวรรค์

เมื่อสลาข้างดำเนินการติดตั้งดอกไม้ไฟต่างๆ ช่วงนี้จะเป็นพิธีการ “โห่งมะนาว” คือการโปรยทานโดยการโยนมะนาวหรือมะกรูดด้วยเศษเงิน นัยของการอวยทานก็คือการสละแล้วซึ่งสมบัติทางโลก เพื่อไปรับเอาสวรรค์สมบัติหรือนิพพานสมบัติในเบื้องหน้านั่นเอง

เมื่อทุกอย่างสงบลง พิธีการสำคัญก็จะเริ่มขึ้น ด้วยการที่พ่อปู่อาจารย์ผู้สูงอายุ จะกล่าวคำสรรเสริญคุณงามความดีของผู้วายชนม์ พร้อมทั้งกล่าวคำขอขมาขอโทษกรรม หลังจากนั้นประธานในพิธีจะจุดสายมะผาบ คือชนวนที่วิ่งเข้าสู่ดอกไม้ไฟต่างๆ ในขณะที่เดียวกันวงดนตรีปี่พาทย์ก็จะบรรเลงรับด้วยจังหวะเร้าใจ หากเป็นศพของพระเถระหลังการจุดไฟประชุมเพลิงเผาศพปราสาทแล้ว ศรัทธาญาติโยม รวมทั้งลูกศิษย์ลูกหาของพระเถระที่มรณภาพ จะรอบแย่งผ้าเพดาน ที่เปลวเพลิงกำลังลุกไหม้ลามเลียที่ผ้าจีวรเพดาน ถ้าไฟไหม้จีวรหมด แสดงว่าผู้วายชนม์ได้นำความรู้ความสามารถคาถาอาคมไปกับดวงวิญญาณทั้งหมด แต่ถ้าไฟไหม้ไม่หมด จีวรเพดานขาดปลิวลงมา แสดงว่าจงใจให้คาถาอาคมทิ้งไว้ให้ลูกศิษย์ จึงมีการแย่งเศษจีวรเพดานนี้เอาเป็นเอาตายเพื่อเก็บไว้เป็นเครื่องสักการบูชา เป็นวัตถุมงคลติดตัว (ธีรยุทธ นิลมุล อ้างถึงใน พระอาทิตย์ พุทธิญาณ, 2550: 77-93) หลังจากทำฌาปนกิจแล้วเสร็จ 2-3 วันจะต้องทำพิธีการเก็บกระดูกไปทำพิธีบังสุกุลและก่อกระดูกบรรจุไว้ในถ้ำหรือสถูปเจดีย์ เพื่อให้ได้บูชาและอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลในโอกาสต่อไป ส่วนถ้ากระดูก จะถูกนำไปก่อเป็นเจดีย์ทรายที่ริมฝั่งแม่น้ำ และเมื่อถึงฤดูฝนผ่านมา

เจดีย์ทรายที่ก่อไว้ ก็จะไปตามสายน้ำ สันนิษฐานว่า คงเป็นคติความเชื่อสายพราหมณ์ เกี่ยวกับการได้ขึ้นสวรรค์ย้อนตำลำนาคงคา

ประเพณีการส่งสการเป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ ปรากฏหลักฐานประเพณีการแห่น้ำดังกล่าวในตำนานจามเทวีวงศ์ กล่าวถึงในตอนที่พระเจ้ามหันตยสกระทำพระราชพิธีส่งสการพระจัมมเทวีพระราชมารดา โดยมีเนื้อหากว่าถึงพิธีการส่งสการ กล่าวคือ

พระเจ้ามหันตยสมีพระประสงค์จะบูชาสรีริกษะพระมารดาของพระองค์ จึงทรงบูชาด้วยการบูชาสักการะใหญ่ถึงเจ็ดวัน แล้วให้กระทำอาหัพพะนมหาปราสาทที่ถวายพระเพลิง แจจิตกาธานเชิงตะกอน แล้วเชิญพระศพไปยังสุสานด้วยเครื่องบูชาสักการะใหญ่ก็ยกกองไปด้วยการพ้อนรำขับร้อง แวดล้อมไปด้วยบริวารเป็นอันมาก แล้วเชิญพระศพขึ้นวางบนเชิงตะกอนถวายพระเพลิงแล้ว ทรงบูชาด้วยมหาชัยภูมหรสพ แลศรียางคนตรีในที่ถวายพระเพลิงนั้นถึงเจ็ดวัน แล้วให้ประพรมด้วยน้ำหอมดับพระเพลิงเก็บพระอัฐิธาตุใส่ไว้ในผอบทอง คลุกเคล้าด้วยจรรยาเม็กกลิ่นอันหอมปิดฝาผอบ แล้วจึงเชิญอัฐิธาตุนั้นมาโดยปัจฉิมทิศภาคแห่งพระนคร ด้วยการพ้อนรำขับร้องประโคมด้วยเครื่องประโคม คือ กลอง แลสังข์ แลตะโพน แลบัณเฑาะว์ แลกลองยาว มีเสียงอันไพเราะน่าฟัง แล้วให้กระทำสถานที่แห่งหนึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระอัฐิธาตุอันเป็นที่รมณีสถาน (คำแปลจามเทวีวงศ์, 2510: 168-169)

ประเพณีการแห่น้ำแห่น้ำเครื่องสักการะไปส่งผู้วายชนม์ยังสุสานนั้นถือเป็นการให้เกียรติแก่ผู้วายชนม์ในทางสังคมโดยเฉพาะคหบดี หรือเจ้านายชั้นสูง และพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ในประเพณีปอยล้อ ปอยลากปราสาท ที่บรรจรวงผู้วายชนม์ซึ่งตั้งอยู่บนตัวล้อลากหรือไม้แม่สะดิงที่เป็นลักษณะแม่เรือ ไปยังสุสานซึ่งยังคงมีปรากฏอยู่แต่ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไปมากจากเดิม อีกทั้งยังมีการกระทำที่ถือได้ว่าผิดต่ออริตเมืองอีกหลายประการ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในภายหลัง

4.1.4 ขบวนแห่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ขบวนแห่ที่ได้รับการสังเคราะห์ขึ้นใหม่ในสังคม ช่วงยุคสมัยหนึ่งที่กำลังตื่นตัวกับการเปิดรับนักท่องเที่ยวและเกิดการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้น บางประเพณีที่ไม่เคยมีมาก่อน ก็กลับถูกสร้างขึ้นจนเป็นวัฒนธรรมใหม่ให้ปฏิบัติสืบทอดเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ (วิถิปานิชพันธ์, 2548: 99) เป็นมิตินำเสนอวัฒนธรรมในฐานะสื่อ ในการป่าวประกาศ ธรรมเนียมประเพณีแห่งการแห่น้ำที่เกี่ยวข้อกับประเพณีวัฒนธรรมในแต่ละเดือน ซึ่งได้รับการคัดสรรคัดเลือกมานำเสนอแบบที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมนั้นๆได้ รูปแบบของงานค่อนข้างคล้ายกันหมด กล่าวคือ นิยมสร้างขบวนหรือริ้วขบวนแห่เป็นแถวยาว ใช้ปริมาณผู้ร่วมขบวนจำนวนมากซึ่งมักจะขึ้นอยู่กับฤดูกาล และช่วงเวลาที่เหมาะสม มักจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์

ไว้เป็นจำเพาะเนื่องจากมีความสัมพันธ์กับการทำการตลาดและสามารถอ้างอิงได้ถึงประเพณีในแต่ละเดือนเช่น

รูป 23 ภาพการนำเสนอขบวนแห่ในรูปแบบล้านนาใหม่ที่ปรากฏบนนิตยสารโฆษณาท่องเที่ยว

- **ขบวนแห่รถบุปผาชาติ** งานมหรหรรวมไม้ดอกไม้ประดับจังหวัดเชียงใหม่ จัดขึ้นในช่วงวันเสาร์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เป็นผลมาจากการจัดขึ้นของเทศบาลนครเชียงใหม่ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งแต่เดิมนั้นทางจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการจัดงานประกวดกล้วยไม้ช่วงเทศกาล 12 สิงหาคมชานี้ ของสมาคมกล้วยไม้เชียงใหม่ที่พุทธสถานอยู่ก่อนแล้ว และในปี พ.ศ. 2519 ยุคของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นายนิรันดร ชัยนาม ได้มีผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการของเมืองเชียงใหม่เดินทางไปศึกษาดูงานในงานเทศกาลกุหลาบ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งใจความสำคัญคือเทศกาลแห่งการเฉลิมฉลองและขบวนพาเหรดที่ประดับประดาด้วยดอกกุหลาบ ทางคณะกรรมการจึงมีความคิดที่จัดงานเช่นนั้นบ้าง แต่ดอกไม้ของเชียงใหม่คือพรรณไม้กิ่งหนาว จะบานช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ คณะกรรมการจึงมีมติให้จัดงานไม้ดอกไม้ประดับ ในเดือนกุมภาพันธ์ ที่สวนบวกดาดเป็นต้นมา หรือประวัติการจัดรถบุปผาชาติที่การท่องเที่ยวประเทศไทยมีการบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ คือ การจัดส่งรถบุปผาชาติร่วมงานทัวร์นาเมนต์ออฟ โรส พาเหรด (Tournament of Rose Parade) ครั้งที่ 79 ซึ่งจัดขึ้นที่เมืองพาสาดีนามลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ.2511 โดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ อ.ส.ท. ในสมัยนั้น ส่งเข้าประกวดในนาม รถบุปผาชาติของประเทศไทย จัดสร้างเป็นรูปนารายณ์บรรทมสินธุ์ ผลปรากฏว่า **รถบุปผาชาติของประเทศไทย ได้รับรางวัลชนะเลิศนานาชาติ (International Trophy)** (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2530: 46) นับเป็นการสร้างชื่อเสียงของประเทศไทยให้ทั่วโลกได้รู้จักและในปัจจุบันได้มีกำหนดการจัดงานขึ้นในวันที่ 4-6 กุมภาพันธ์ 2554 เป็นการจัดงานขึ้นเป็นครั้งที่ 35 แล้ว เป็นต้น

รูป 24 ภาพรถบุปผชาติร่วมของอำเภอสันกำแพงและอำเภอแม่จอน เชียงใหม่ ปี 2554

- ขบวนแห่พระพุทธรูปและพระพุทธรูปสำคัญจากหัววัด ในงานประเพณีสงกรานต์ปีใหม่เมืองเชียงใหม่ จัดขึ้นในวันที่ 13 เดือนเมษายนของทุกปี เป็นผลมาจากเทศบาลนครเชียงใหม่ในด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ได้นำลักษณะของการจัดงานสงกรานต์แบบไทยภาคกลาง ประกอบกับการจัดให้มีรถขบวนของแต่ละหัววัด แห่พระพุทธรูปสำคัญออกรับน้ำขมิ้นส้มป่อยที่ชาวบ้านนำมาสักการะ เนื่องในวันสงกรานต์ โดยต้นขบวน จะเป็นราชรถอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงใหม่เป็นประธาน ติดตามด้วยรถและขบวนอัญเชิญพระพุทธรูปจากหัววัดต่างๆ

รูป 25 ภาพพระพุทธรูปสำคัญ แห่รอบเมืองเชียงใหม่ ในประเพณีปีใหม่เมือง
(ที่มา : Chiangmai-thailand.net, 2011: online)

- ขบวนแห่รดน้ำดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ในงานประเพณีสงกรานต์ปีใหม่เมืองเชียงใหม่ จัดขึ้นในวันที่ 15 เดือนเมษายนของทุกปี เป็นผลมาจากเทศบาลนครเชียงใหม่และหน่วยงานราชการที่ได้นำลักษณะของงานจัดขบวนแห่เครื่องสักการะสำหรับเจ้านายหรือพระพุทธรูปประจำเมือง ไปจัดเป็นขบวนแห่เพื่อสักการะและรดน้ำดำหัวท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเนื่องในวันสงกรานต์ ทั้งนี้เป็นเหตุผลมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบบเจ้านายมาเป็นระบบข้าหลวงประจำมณฑล ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งอยู่ในตำแหน่งของเจ้าเมือง จึงได้รับ

การยกย่องให้มีลักษณะเทียบเท่าเจ้านาย หรือเจ้าผู้ครองนคร จึงได้มีการจัดขบวนแห่เครื่องสักการะจากหน่วยงานราชการและเอกชน พ่อค้าประชาชน รัฐวิสาหกิจต่างๆ เข้าร่วมขบวนอย่างมากมาย แต่ละหน่วยงาน ต่างได้แสดงออกถึงความพยายามในการจัดริ้วขบวนกันอย่างเต็มที่และเพื่อความวิจิตรงดงามที่สุด จึงเป็นที่สนใจของบรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวเมืองเชียงใหม่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์

รูป 26 ภาพขบวนแห่งานรดน้ำดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2553

- **ขบวนแห่โคมวิสาขบูชา** เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่โดยการจัดขึ้นของเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นผลมาจากการจัดงานวันส่งเสริมพระพุทธศาสนา และวันวิสาขบูชาโลก ซึ่งมีลักษณะเป็นการจัดขบวนแห่โคมปราสาทที่ตกแต่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติตอนสำคัญๆ เช่น ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เป็นต้น สืบเนื่องมาจากการที่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO ประกาศให้วันเพ็ญเดือน 6 หรือวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญของโลกวันสำคัญยิ่งทางพุทธศาสนาคือวันที่พระพุทธองค์ทรงประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ชาวพุทธทั่วโลกร่วมรำลึกความสำคัญนี้ด้วยการทำบุญ ตักบาตรและทำพิธีเวียนเทียน ณ วัดสำคัญในท้องถิ่นตน โดยในส่วนนี้เอง เทศบาลนครเชียงใหม่ มักจะจัดให้มีขบวนแห่โคมประทีป หรือรถขบวนแห่โคมประดับไฟฟ้าเพื่อเป็นพุทธบูชา และเป็นสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางพระพุทธศาสนา เป็นต้นว่า ขบวนโคมเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์ตอนประสูติ ตรัสรู้ ยมกปาฏิหาริย์ เสด็จกลับจากดาวดึงส์ และตอนปรินิพพาน เป็นต้น เนื่องในวันวิสาขบูชาที่ได้มีการริเริ่มจัดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ไม่สามารถปฏิบัติได้เป็นประจำทุกปี

- **ขบวนแห่เทียนพรรษา** ซึ่งแต่เดิมไม่ได้มีอยู่ในวัฒนธรรมล้านนาแต่เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่โดยการจัดขึ้นของเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นผลมาจากกระแสนิยมในการจัดขบวนแห่เทียนพรรษาที่ได้รับความนิยมจากจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอื่นๆ ในกลุ่มภาคอีสาน โดยมีกำหนดการจัดขึ้นในช่วงประเพณีเข้าพรรษา มูลเหตุที่ต้องมีการหล่อเทียนพรรษาและการแห่เทียนจำนำพรรษาไปถวายยังวัดวาอารามนั้น ก็เนื่องมาจากในฤดูฝน หรือที่เรียกกันว่า

"ฤดูการเข้าพรรษา" คือช่วงแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 นั้น กำหนดให้พระภิกษุต้องเข้าอยู่ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งตลอดระยะเวลา 3 เดือน เทศบาลนครเชียงใหม่จึงได้ริเริ่มกิจกรรมดังกล่าวขึ้น ด้วยการจัดให้มีการจัดประกวดและแห่นาฬิกาเทียนพรรษา" หรือ **"เทียนจำนำพรรษา"** โดยการร่วมมือกับ องค์การการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และองค์การการศึกษา ตลอดถึงถึงองค์การทางศาสนา ได้ริเริ่มจัดขบวนแห่นาฬิกาเทียนพรรษาขึ้น โดยกำหนดให้มีจุดตั้งขบวนหน้าสถานีรถไฟ แห่งมาตามถนน เข้าสู่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร มีที่มาจากโครงการ "ถวายเทียนพรรษาเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาส ทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา" ซึ่งเริ่มมีขึ้นในราวปี 2550 ที่ผ่านมา จุดประสงค์ก็เพื่อให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความจงรักภักดี และร่วมกันถวายเทียนพรรษาให้แก่ทุกวัดในจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งร่วมกันสืบสานอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมของชาวล้านนา

รูป 27 ภาพขบวนรถแห่เทียนพรรษา ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2546

(ที่มา : lannacomer.net,2554: online)

ในขบวนแห่นาฬิกาประกอบไปด้วย ขบวนดุริยางค์ ขบวนกลองจุม ขบวนซอซ้าง ขบวนซ้างพ็อน ขบวนกลองตั้งโอง ขบวนผ้าอาบน้ำฝน ขบวนกลองปู้เจ้ ขบวนพ็อนดาบ ขบวนกลองสะบัดชัย ขบวนรถบุษบกใส่เทียนพรรณาเล่มใหญ่ ขบวนกลองปู้จา เป็นต้น ในระยะหลังๆมา ขบวนแห่ถูกตัดทอนรายละเอียดไปมาก และได้เปลี่ยนเส้นทางแห่นาฬิกาเป็นการเริ่มจากสี่แยกวัดอุตุคุด บริเวณหน้าพุทธสถานเชียงใหม่ ไปยังลายอนเนกประสงค์ประตูท่าแพ เพื่อทำพิธีเปิดงานและประกาศรางวัลการประกวด แต่ด้วยเหตุผลทางด้านงบประมาณ กิจกรรมดังกล่าวจึงขาดความต่อเนื่องและไม่ได้ถูกจัดขึ้นติดต่อกัน

- ขบวนแห่เครื่องสักการะและน้ำสรงพระราชทาน งานไหว้สาป่ารมี พระบรมธาตุดอยสุเทพ ประเพณีเดียวขึ้นดอย เป็นขบวนแห่เดินขึ้นดอยสุเทพ เนื่องในงาน "ไหว้สาป่ารมี พระบรมธาตุดอยสุเทพ" เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่จากประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมในการเดินขึ้นไปบูชาและสรงน้ำประธาตุสำคัญในคืนวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งการแห่เครื่องสักการะ

บูชาเพื่อนำไปนมัสการพระบรมธาตุนั้นได้ปรากฏมาแต่ครั้งโบราณดั่งในตำนานจามเทวีวงศ์ ตอนที่กล่าวถึงพระเจ้าอาทิตย์ราชาได้ประกาศให้ชาวเมืองหริภุญไชยพากันแห่น้ำมาสักการบูชาพระบรมธาตุหริภุญไชย กล่าวคือ

ท่านทั้งหลายจงไปบูชาพระสารีรธาตุนั้นด้วยเครื่องสักการบูชา มีเทียนธูปและระเบียบดอกไม้ของหอมเป็นต้น แลจงไปสรรเสริญพระสารีรธาตุนั้นด้วยของหอม ประชุมชนชาวพระนครได้ฟังคำประกาศนั้นแล้ว มีจิตรื่นเริงเป็นอย่างยิ่ง ก็ถือเครื่องสักการบูชา มีเทียนธูป แลดอกไม้ของหอม แลจूरณ แลพวงดอกไม้ และพวงมาลัย เป็นต้น ก็เปิกขุ่มไปด้วยหม้อ เต็มไปด้วยน้ำหอมมาพร้อมกันในสถานที่นั้นด้วยกำลังสมควรแก่ตน ๆ แล้วสรรเสริญบูชาถวายอภิวัตแล้ว ก็พากันนั่งอยู่ตามสมควร

(คำแปลจามเทวีวงศ์, 2510: 265)

การจัดขึ้นของจังหวัดเชียงใหม่ร่วมกับวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหารโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้จัดพิธีอัญเชิญน้ำสรงพระราชทาน ร่วมสืบสานประเพณีเด็ยขึ้นดอย ณ ลานอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย เชียงดอยสุเทพ ถึงวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร อันเป็นผลมาจากการจัดงานวันส่งเสริมพระพุทธศาสนา และวันวิสาขบูชาโลก ซึ่งมีลักษณะเป็นการจัดขบวนแห่น้ำสรงพระธาตุ และเครื่องสักการะพระธาตุจากชาวบ้านในเขตอำเภอต่างๆทั่วจังหวัดเชียงใหม่ ประเพณีเดินขึ้นดอยในช่วงเดือนวิสาขะ หรือในคืนของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ก่อนวันวิสาขบูชาที่ชาวเมืองเชียงใหม่ และชาวล้านนา ต่างมีคตินิยมในการเดินไปบูชาพระบรมธาตุประจำเมืองที่เรียกกันว่า “**ประเพณีขึ้นธาตุ**” (มณี พยอมยงค์, 2529) โดยเฉพาะสังคมวัฒนธรรมของชาวเมืองเชียงใหม่ที่ได้ร่วมกันรักษาประเพณีการเดินขึ้นดอย เพื่อสักการบูชาพระบรมธาตุดอยสุเทพ โดยการ“เด็ย” หรือการ“เดิน” การเดินขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุ ซึ่งแต่เดิมจะมีเพียงเส้นทางเดินป่าเลียบสายน้ำตกห้วยแก้ว ผาเงิบ ขึ้นเป็นทางที่ลาดชัน โดยมีระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร แต่ในปัจจุบัน การเดินขึ้นดอยในเส้นทางดังกล่าว ได้ลดความนิยมไป เนื่องจากมีการตัดถนนศรีวิชัยตามเส้นทางของครูบาศรีวิชัย ตลอดจนถึงในปัจจุบันได้รับการส่งเสริมจากองค์ภาครัฐให้เป็นการเดินขึ้นดอย ด้วยการจัดรูปขบวนแห่น้ำอย่างงดงามจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ โดยมีจุดประสงค์สำคัญคือการอัญเชิญน้ำหลวงพระราชทานไปสรงน้ำพระบรมธาตุดอยสุเทพด้วยเส้นทางถนนศรีวิชัยนั่นเอง

- **ขบวนแห่น้ำโคมยี่เป็ง** การจัดขบวนแห่น้ำโคมยี่เป็ง เนื่องในเทศกาลประเพณีเดือนยี่เป็งเมืองเชียงใหม่ เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่จากประเพณีเดือนยี่ ดังที่ได้กล่าวถึงในข้างต้นแล้ว โดยแรกเริ่มเป็นการการจัดขึ้นของศูนย์การค้าเชียงใหม่พลาซ่า ร่วมกับผู้ประกอบการ

ย่านไนท์บาร์ซาร์ และเทศบาลนครเชียงใหม่ ร่วมกับองค์กรและหน่วยงานการศึกษา คณะศรัทธา หัววัด และชุมชนต่างๆ จัดขบวนแห่โคมยี่เป็งในรูปแบบล้านนาขึ้น

โดยโคมยี่เป็งจะแห่จากประตูท่าแพมาตามถนนท่าแพและแยกเข้าถนนลอยเคราะห์ เพื่อจัดแสดงไว้ยังลานเอนกประสงค์ภายในศูนย์การค้าเชียงใหม่พลาซ่า ซึ่งจัดขึ้นในคืนวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 12 หรือเดือนยี่เหนือบมาจนถึงปัจจุบัน ได้รับการสนับสนุนจาก ททท. และเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยการบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของปฏิทินการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลประเพณีเดือนยี่เป็ง โดยรูปแบบและลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยเจ้าภาพในการจัดงานเป็นกลุ่มผู้ประกอบการย่านไนท์บาร์ซาร์และการจัดรูปขบวนซึ่งเป็นการจัดขบวนแห่โคมยี่เป็ง ในรูปแบบของโคมยี่เป็งที่ได้รับการตกแต่งแบบร่วมสมัย หากแต่ยังคงความนิยมในการผูกแพเสลี่ยงคานหาม ในการแห่แบบดั้งเดิมอยู่ ซึ่งทำให้เกิดภาพที่น่าประทับใจยิ่ง

รูป 28 ขบวนแห่โคม ในงานประเพณีเดือนยี่เป็ง (ที่มา: เทศบาลนครเชียงใหม่, 2552: ออนไลน์)

- **ขบวนแห่กระทงเล็ก** การจัดขบวนแห่กระทงเล็ก เนื่องในเทศกาลประเพณีเดือนยี่เป็งเมืองเชียงใหม่ เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่จากประเพณีเดือนยี่ ดังที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น โดยการจัดขึ้นของเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งจัดขึ้นในคืนวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 หรือเดือนยี่เหนือบ มีลักษณะเป็นการจัดขบวนแห่กระทงเล็ก ซึ่งกำหนดให้มีขนาดไม่ต่ำกว่า 2 คูณ 3 เมตร ซึ่งได้รับประยุกต์มาจากพิธีการแห่ล่องสะเปา หรือลอยโคมดในวัฒนธรรมเดือนยี่เป็งล้านนา สะเปา หมายถึง เรือสำเภาในภาษาพื้นเมือง โดยคำเรียกดังกล่าวได้ให้ชื่อตามเอกลักษณ์ของสะเปาที่ชาวบ้านได้จัดทำขึ้นจากคติความเชื่อที่ว่า การล่องสะเปาคือการทำทานให้แก่ผู้ล่วงลับ ขึ้นตอนประดิษฐ์สะเปาของชาวล้านนา ได้แก่การใช้กาบกล้วย ไม้ไผ่ หรือกระดาษแก้วใส ตกแต่งและประดับประดาด้วยดอกไม้ หรือใช้กระดาษสีตัดเป็นลวดลายต่างๆ ติดด้านข้างลำสะเปา นอกจากนี้ยังมีสิ่งของอื่นๆ ที่มักใส่ลงไปในสะเปาด้วย เช่น ข้าวสุก กล้วย อ้อยควั่น ข้าวต้มจิ้ม น้ำตาลเกลือ ยาสูบ หมาก พลุ ดอกไม้ ธูป เทียน และรูปสัตว์ต่างๆ เป็นต้น เพราะเชื่อกันว่าผู้

ล่องลัดที่ได้อุทิศส่วนกุศลหรือทำทานไปให้ จะนำสิ่งของเหล่านั้นไปใช้ในอีกภพหนึ่ง รูปแบบของ ขบวนแห่กระทงเล็กนี้ มักจะได้รับการตกแต่งบนรถ หรือล้อเพื่อชักลาก แทนการผูกแพเสลี่ยง เพื่อเป็นคานหามแห่แห่เช่นสมัยโบราณ ซึ่งนับเป็นอีกมิติหนึ่งของการจัดการขบวนแห่แห่

รูป 29 ภาพกระทงเล็ก

(ที่มา: เทศบาลนครเชียงใหม่, 2553: ออนไลน์)

- **ขบวนแห่กระทงใหญ่** การจัดขบวนแห่แห่โคมยี่เป็ง เนื่องในเทศกาลประเพณีเดือนยี่เป็งเมืองเชียงใหม่ เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่โดยการจัดขึ้นของเทศบาลนครเชียงใหม่ซึ่งจัดคืนวันแรม ค่ำ เดือน 12 หรือเดือนยี่เหนื่อ มีลักษณะเป็นการจัดขบวนพาเหรดกระทงขนาดใหญ่ซึ่งบรรทุกอยู่บนรถพาหะซึ่งกำหนดให้มีขนาดไม่ต่ำกว่า 3 คูณ 5 เมตร

กระทง ในความหมายและความเข้าใจของชาวไทยในภาคเหนือ หมายถึง ภาชนะที่มีลักษณะเป็นหลุมเพื่อบรรจุสิ่งของ ดังนั้น ขบวนแห่กระทงในทัศนคติของชาวไทยภาคเหนือ ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสะเปา หรือเรือสำเภาที่หมายถึงรูปทรงของเรือ นั้น จึงหมายถึงการตกแต่งรถขบวนหรือองค์ประกอบใดๆที่มีฐานฐานเป็นรูปทรง หรือ [N]. banana leave vessel คือ ภาชนะเย็บด้วยใบตองหรือใบไม้เป็นต้น ยกขอบสูง สำหรับใส่ของ, [N]. floating basket คือ ภาชนะสำหรับใส่ของบุชา สำหรับลอยน้ำในประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

รูป 30 ภาพกระทงใหญ่

ของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด สิปานคลอเลคชั่น ชนะเลิศประภทสวยงาม ปี 2552

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบขบวนกระทงใหญ่ ที่ใช้เป็นรถขบวนแห่สำหรับประเพณีลอยกระทงยี่เป็งจังหวัดเชียงใหม่ นั้น จะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประดับประดากระทงด้วยกลีบบัวหรือรูปทรงคล้ายดอกบัว หากแต่เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ตกแต่งมาจัดวางในกระทง ซึ่งสื่อความหมายเช่นเดียวกับกับภาชนะที่เรียกว่า “สะตวง” ซึ่งเป็นกระทงแบบพื้นเมืองรูปทรงสี่เหลี่ยมที่ทำจากหยวกกล้วยและมักจะใช้ในพิธีกรรมต่างๆ รวมไปถึงใช้ในพิธีการตั้งธรรมหลวง, ล่องสะเปาหรือลอยกระทงนี้ด้วย กระทงใหญ่ของเมืองเชียงใหม่มีมตตกแต่งประดับประดาด้วยโครงสร้างที่เป็นเหล็ก ไม้ โฟม กระดาษสีฉลวยงามต่างๆ ทำเป็นรูปทรงที่ได้สร้างสรรค์ ประดับกระจกและเลื่อมประดับด้วยหลอดไฟฟ้าสะท้อนแสงแวววาวงดงาม เป็นที่นิยมมากของนักท่องเที่ยว และเนื่องจากขบวนแห่กระทงใหญ่ของเมืองเชียงใหม่จะจัดขึ้นในคืนวันแรม 1 ค่ำ หลังจากวันเพ็ญ 15 ค่ำไปแล้ว นับเป็นการจัดงานที่ช้ากว่าพื้นที่อื่นๆ ไป 1 วัน นักท่องเที่ยวจึงหลงใหลมาชมความงามของขบวนแห่กันอย่างคับคั่ง

- **ขบวนแห่มาติการ** โดยเทศบาลนครเชียงใหม่ ร่วมกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หน่วยงานต่างๆทั้งในภาครัฐและเอกชน ได้มีความคิดที่จะจัดงานเชียงใหม่มาติการขึ้นโดยภาพรวมเป็นการรวมกิจกรรมต่างๆ ที่เน้นความรื่นเริงของเมืองเชียงใหม่ ไว้บนถนนช้างคลาน-ไนท์บาซ่า เพื่อ เปิดเทศกาลต้อนรับนักท่องเที่ยวและเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวเชียงใหม่ ตลอดฤดูหนาวที่จะมาเยือนโดย มีจุดประสงค์ที่จะส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของล้านนา และเพื่อเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เดินทางมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยกิจกรรมที่เน้นความรื่นเริงโดยมีไฮไลท์ที่ขบวนมาติการ ที่มีทั้งขบวนแห่มาติการภาคเหนือ ที่มีการนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญๆ ของล้านนา และขบวนมาติการนานาชาติ ตั้งแต่สี่แยกอุตุจนถึงสี่แยกถนนศรีดอนชัย ประกอบด้วย 3 เวทีบันเทิง แบ่งออกเป็นเวทีกลาง เวทีเยาวชน และเวทีวัฒนธรรม ซึ่งมีกิจกรรมการประกวดดนตรีแนวร่วมสมัย ทั้งจากเยาวชนและมืออาชีพ ส่วนบริเวณกลางถนนนั้นจัดแบ่งเป็นซุ้มออกร้านของสมาคมโรงแรมไทยภาคเหนือ เป็นการแสดงถึงศักยภาพของโรงแรม และมีการแข่งขันทำอาหารประเภทต่างๆ ทั้งอาหารไทยและอาหารนานาชาติ รวมทั้งมีการกำหนดพื้นที่ว่างเป็นจุด เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงสดตามเสรี เช่น ตลกหน้าขาว วาดภาพ การแสดงงานศิลปะในลักษณะ Art International นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพิเศษเสริมความสนุกสนานของงาน ได้แก่ การประกวดตกแต่งหน้าร้านและร้านค้าแผงลอยบนทางเท้าย่านไนท์บาซ่า การแสดงของกลุ่ม Bartender ภาคเหนือ นิทรรศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่นำเสนอใจในเชียงใหม่ การจำหน่ายสินค้าประเภทพืชผักเมืองหนาวในโครงการพระราชดำริต่างๆ การเปิดจำหน่ายผ้าไหม ผ้าฝ้ายทอมือ ตลอดจนร้านสินค้าพื้นเมือง แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองความไม่เข้าใจกันและเหตุผลบางประการที่ทำให้ปัจจุบันนี้ ได้ล้มเลิกเทศกาลนี้ไป

4.1.5 ขบวนแห่เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร

มีลักษณะเป็นประเพณีหรือวัฒนธรรมภายในขององค์กรที่ใช้ขบวนแห่แห่ ซึ่งได้รับการสังเคราะห์ขึ้นเพื่อจุดประสงค์บางประการ ที่แสดงออกด้วยเจตนารมณ์เพื่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวของสมาชิกกลุ่ม โดยการที่พิธีกรรมของแต่ละองค์กรมักจะมีธรรมเนียมประเพณีแห่งปฏิบัติและการแห่แห่ที่เป็นตัวของตัวเอง เป็นความเชื่อและความสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งอาจมีรากฐานและความเกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมในเทศกาลประเพณี ซึ่งเป็นมิติการนำเสนอวัฒนธรรมการแห่แห่ ในฐานะเครื่องมือหรือกลไกในการป่าวประกาศ ให้สมาชิกในกลุ่มที่อยู่กระจัดกระจายกันไป ได้เข้ามาช่วยกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน

- **ขบวนแห่ในงานประเพณีรับน้องลูกช้างขึ้นดอย** เกิดการดำเนินการรับน้องใหม่ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่เป็นต้นว่า สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , สโมสรศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตภาคพายัพ และ สโมสรศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นต้น ประเพณีรับน้องขึ้นดอย รับน้องลูกช้างขึ้นดอย หรือแม้กระทั่งตะกายดอย เป็นชื่อเรียกขานกันของประเพณีการนำนักศึกษาใหม่เดินเท้าขึ้นสู่ยอดดอยสุเทพ เพื่อไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพ อันเป็นประเพณีปฏิบัติของเหล่านักศึกษา ที่ได้รับการสืบทอดกันมา โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากมติของที่ประชุมสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้มีการสร้างและส่งเสริมประเพณี อันดีงาม ที่ได้นี้ได้รับการเผยแพร่ในหมู่นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่รุ่นแรกเมื่อปี 2507 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาตราบจนถึงปัจจุบัน หลังจากนั้นต่อมาจึงเกิดประเพณี "รับน้องขึ้นดอย" โดยนักศึกษารุ่นพี่นำ "น้องใหม่" เดียวขึ้นดอยในเดือนแรกของการเป็นนักศึกษาใหม่มาจนถึงทุกวันนี้รับน้องขึ้นดอย เป็นกิจกรรมรับน้องใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดขึ้นเพื่อให้รุ่นพี่และรุ่นน้องในมหาวิทยาลัยเดินทางร่วมกันขึ้นไปถึงวัดพระธาตุดอยสุเทพ เป็นระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร

รูป 31 ภาพขบวนแห่ประเพณีรับน้องขึ้นดอย ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นต้นแบบสำหรับประเพณีลูกช้างขึ้นดอย สโมสรนักศึกษาแต่ละคณะจะจัดรูปขบวนแห่แห่เครื่องสักการบูชาพระบรมธาตุที่มีความ

หลากหลายแตกต่างกันไป โดยมีการกำหนดลำดับของคณะ ไม่เหมือนกันในแต่ละปี แต่จะถูกนำขบวนด้วยแพเสลียงปราสาทลูกช้าง เป็นสัญลักษณ์ของงานนำขบวน เมื่อตั้งขบวนดีแล้ว ก็ทยอยเดินขึ้นไปยังดอยสุเทพ โดยหยุดพักนมัสการอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยที่เชิงดอยสุเทพกันก่อน

จากนั้นเริ่มต้นเดินขบวนต่อ ซึ่งเกิดภาพของความงดงามในด้านศิลปวัฒนธรรม และการแต่งกาย รวมไปถึงบรรยากาศความสนุกสนาน ความเสียงและความอันตรายส่วนหนึ่งของการเดินขึ้นดอยจะอยู่ที่จะมีการแข่งกันบางครั้ง เนื่องจากบางคณะมีปริมาณนักศึกษาที่มาก ทำให้การแข่งขึ้นซึ่งลำดับของแต่ละคณะ ต้องใช้พื้นที่ที่ยาว แต่ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ได้เห็นและทักทายเพื่อนๆ ต่างโดยในระหว่างทางจะหยุดพักรับประทานอาหารและพักผ่อนบริเวณศูนย์ป้องกันไฟป่าหนึ่งครั้งและหยุดพักอีกครั้งเมื่อถึงบริเวณพระธาตุฯเมื่อขึ้นไปถึงพระธาตุดอยสุเทพ ก็จะทยอยเข้าไปนมัสการองค์พระธาตุ แล้วพักผ่อน รับประทานอาหาร มีกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ร่วมกัน จากนั้นจึงเดินทางกลับลงมาบางคณะอาจวิ่งขึ้นแล้วเดินลง บางคณะอาจวิ่งขึ้นและวิ่งลงแล้วแต่รุ่นพี่ในแต่ละคณะจะกำหนด

รูป 32 ภาพน้องใหม่นมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพ

- ขบวนแห่เพื่อกระแสนิยมในการปลุกวิถีชีวิต ขบวนแห่แห่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเพื่อเป็นการบอกเล่าประวัติความเป็นมาที่สำคัญ ของเหตุการณ์หรือสถานที่ต่างๆ ที่กำลังเป็นกระแสนิยมอยู่โดยเฉพาะในวงการการนำเสนอของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งที่เป็นลักษณะของการแสดงประกอบแสงสีและเสียง (Light & Sound) ซึ่งมีค่านิยมในการจัดขบวนแห่แห่ ประกอบกับการแสดงเสริมประกอบเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้ความเข้าใจและอย่างซึมซับในระยะเวลาอันสั้นนั้นๆ ได้อย่างดีเยี่ยม นอกจากนั้น กระแสนิยมของการนำขบวนแห่แห่ทางวัฒนธรรมรูปแบบล้านนา ทั้งที่เป็นแง่มุมในการนำเสนอวัฒนธรรมล้านนาแบบดั้งเดิมและล้านนาประยุกต์ เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทางด้านศิลปวัฒนธรรม ที่พบเห็นได้จากสื่อสาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และป้ายประกาศโฆษณาต่างๆ จนถึงทางอินเตอร์เน็ตและเวปไซด์ ซึ่งมีค่านิยมเกี่ยวกับกิจกรรมการแห่แห่ดังกล่าว ได้ถูกนำเสนอริเริ่ม และนำเสนอจนเป็นนิยามมานับตั้งแต่การจัดงานไหว้สาแม่ฟ้าหลวง ขึ้นที่ไร่แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย โดย

การนำของคุณคร พงษ์น้อย ผู้จัดการไร่แม่ฟ้าหลวง โดยมีเนื้อหาของกิจกรรมการแห่แห่เป็นไปในลักษณะการจำลองศิลปวัฒนธรรมล้านนาในรูปแบบที่เป็น มิติที่เกิดจากจินตนาการภาพแห่งความโอ่อ่า หรูหรา ความโอ่โถงอลังกาลแห่งราชสำนักล้านนา ในความคิดที่จะเทิดพระเกียรติ **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** ซึ่งได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่ไร่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายราวปีพ.ศ.2527 ซึ่งปรากฏการณ์นี้ ได้แพร่ขยายความนิยมไปสู่สังคมภายนอกอย่างรวดเร็ว โดยการสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีนโยบายในการรื้อฟื้นเรื่องราวเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถานที่มีลักษณะโดดเด่นสำคัญ หรือเรื่องราวที่มีความเชื่อมโยงกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมในแต่ละจังหวัด มาแสดงออกโดยการนำเสนอผ่านการแสดงละครกลางแจ้งอิงประวัติศาสตร์ พงศาวดาร หรือตำนาน โดยใช้ขบวนแห่มาเป็นองค์ประกอบหลัก เพื่อสร้างจุดที่น่าสนใจของงานยามค่ำคืน

รูป 33 การแสดงละครกลางแจ้งประกอบแสง สี เสียงและสื่อผสม วันรำลึกสะพานข้ามแม่น้ำแคว (ซ้าย) และการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์เมืองอุบลราชธานี (ขวา)

กระแสนิยมดังกล่าว เกิดขึ้นและดำเนินมาพร้อมๆกันกับกระแสนิยมในการนำเรื่องราวที่แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมล้านนา มานำเสนอผ่านบทละคร และเผยแพร่เป็นละครโทรทัศน์ และมักจะมีการนำขบวนแห่แห่ ในรูปแบบล้านนาดั้งเดิม และล้านนาประยุกต์เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงด้วย เพื่อเป็นการเป็นการสร้างจุดเด่นและความน่าสนใจในเรื่องราวที่ทำการแสดง

รูป 34 ภาพละครโทรทัศน์เรื่อง เจ้านาง (ซ้าย) ละครโทรทัศน์เรื่อง เพลิงพระนาง (กลาง-ขวา)

ตลอดจนการนำละครซึ่งจำลองภาพวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อและสังคมของชาวล้านนาสื่อสะท้อนผ้าเครื่องแต่งกายและขนวนแห่งปรากฏการณ์นี้ ส่งผลให้เกิดพลวัตทางวัฒนธรรมอย่างมาก ในด้านการพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ ซึ่งเป็นผลมาจากความนิยมในตัวดารานักแสดง และความคิดฝันถึงความงดงามแห่งอาณาจักรล้านนา ที่เป็นภาพความงดงามในอุดมคติ จนเกิดธุรกิจใหม่ขึ้นมาในสังคมเมืองเชียงใหม่ และแพร่กระจายไปในทุกที่ในหัวเมืองล้านนา คือธุรกิจบริการถ่ายรูปในเครื่องแต่งกายแบบล้านนา ซึ่งเน้นในด้านการเข้ามาสัมผัสและเก็บความประทับใจในค่านิยมเรื่องแต่งกายรูปแบบล้านนา จุดนี้เอง ที่ภาคธุรกิจได้มีความพยายามที่จะสร้างจุดเด่นให้แก่กิจการของตน จึงได้มีความพยายามในการค้นคว้าและปรับปรุงยุคเครื่องแต่งกายล้านนาในรูปแบบชาติพันธุ์ต่างๆ ทั้งยวน ลื้อ ยอง เขิน ม่าน ไต และกลุ่มชาติพันธุ์เฝ้าไท-ไตอื่นๆ มาปรับปรุงยุคที่ใช้ร่วมอย่างแพร่หลาย อันเป็นผลมาจากการผลิตละครที่อ้างอิงเรื่องราว และเครื่องแต่งกายล้านนาดังกล่าว เช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง เจ้านาง, วันนีที่รอกอย , เพลิงพระนาง และในจุดที่ถือว่าเป็นการแพร่กระจายของรูปแบบเครื่องแต่งกายที่ส่งอิทธิพลอย่างสูงในการจัดกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมทั่วประเทศ เมื่อมีการสร้างละครโทรทัศน์เรื่อง ศิลาภรณ์ และปรากฏการณ์นี้เอง ก็ได้ส่งผลต่อรสนิยม และรูปแบบของการจัดขนวนแห่ในประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ของสังคมชาวล้านนาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

รูป 35 ภาพส่วนหนึ่งจากการถ่ายทำภาพยนตร์แห่งชาติ สุริโยไท
ช่วงขนวนเสด็จพระนางจिरประภามหาเทวี รับบทโดย คุณเพ็ญพักตร์ ศิริกุล

เหตุการณ์ดังกล่าว ยังคงดำเนินต่อเนื่องมาเรื่อยนับตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2554 และยังคงความนิยมต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และปรากฏการณ์ ที่กลับมากระตุ้นกระแสความแรงและความนิยมอย่างสูงสุดในด้านขนวนแห่ทางด้านวัฒนธรรมล้านนา ในการปรากฏภาพของขนวนแห่แห่งนางพญาแห่งเมืองเชียงใหม่ ในภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์เรื่อง "สุริโยไท" ซึ่งออกฉายในปี พ.ศ. 2544 เนื้อหากว่าถึงตั้งแต่การสวรรคตของสมเด็จพระไชยราชาธิราช เหตุการณ์ซึ่งนำไปสู่สงครามและยุทธหัตถี และนำไปสู่การสวรรคตของสมเด็จพระสุริโยทัย จากการก่อกบฏของ หม่อมเจ้าชาตรี

เฉลิม ยุคล²⁵ ซึ่งผู้กับการแสดง ได้นำเสนอภาพลักษณ์ของพระนางจิริประภามหาเทวีแห่งนครพิงค์ เชียงใหม่ ด้วยนักแสดงหญิงที่เปี่ยมไปด้วยความสามารถ เพ็ญพักตร์ ศิริกุล ที่รับบทพระนาง และจากภาพที่แสดงอันโดดเด่นด้วยเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ รวมไปถึงทั้งขบวนการแหนแห่ ที่ได้รับการออกแบบจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยนักวิชาการผู้ทรงภูมิความรู้ของประเทศ ยังผลให้กระแสนิยมในเรื่องเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และรูปขบวนแหนแห่ที่เป็นเอกลักษณ์ จากส่วนหนึ่งของภาพยนตร์ ได้กลายมาเป็นคลื่นพลังทางการสร้างสรรค์รูปขบวนแหนแห่ในวัฒนธรรมล้านนายุคใหม่ที่คงความรุนแรงต่อเนื่อง เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

รูป 36 ภาพขบวนฟ้อนเล็บ จากหนึ่งในละครเมื่อออกธำนิชยน
(ที่มา: ไทยทีวีสาม, 2553: ออนไลน์)

ค่านิยมในรูปแบบศิลปวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งมีความโดดเด่นที่สุดในด้านการจัดการขบวนแหนแห่นั้น ยังคงความนิยมมาอย่างต่อเนื่องตราบจนถึงปัจจุบัน ในช่วงปี พ.ศ. 2553 ที่กระแสนิยมในการรื้อฟื้นรูปแบบการแหนแห่แบบดั้งเดิมของชาวล้านนา ได้ถูกปลุกให้กลับคืนมายังแวดวงการโทรทัศน์อีกครั้ง ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาการจัดการขบวนแหนแห่จำลองวิถีชีวิตเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทำละคร “เมื่อออกธำนิชยน” ที่ออกอากาศในช่อง 3 ที่มีการนำขบวนแหนแห่ฟ้อนเล็บนำขบวนพระพุทธรูปสิงห์ เนื่องในประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูปสิงห์ ซึ่งได้จำลองเหตุการณ์ประเพณีปีใหม่เมืองของจังหวัดเชียงใหม่ บริเวณถนนท่าแพ มาร่วมในฉากหนึ่งของละครด้วย

²⁵ ก่อนหน้านี้ได้มีการนำพระราชประวัติของสมเด็จพระสุริโยทัยมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ในปี พ.ศ. 2535 ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

4.2 ผลการศึกษาการเก็บข้อมูลโดยการเข้าไปมีส่วนร่วม

การลงพื้นที่เพื่อเข้าร่วมกับกิจกรรมการແໜ່ແນ่ในรูปแบบการสังเตการณ์แบบมีส่วนร่วม ด้วยวิธีการเฝ้าสังเตการณ์ ช้ันตอนและลำดับวิธีในการจัดขบวนແໜ່ແນ่ในงานประเพณีต่างๆ ในเมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อเข้าถึงยังกลุ่มเป้าหมายและได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเป็นจริง จากประสบการณ์ตรง จากการเก็บข้อมูลแบบเข้าไปมีส่วนร่วม สามารถรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลตามประเพณีต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 ประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ประจำปี 2553

ประเพณียี่เป็งเป็นงานประเพณีอันยิ่งใหญ่แห่งดินแดนล้านนาที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา ตั้งแต่ครั้งโบราณกาล “ยี่เป็ง” หรืออาจเรียกว่า “วันเพ็ญเดือนยี่” ตามคติล้านนา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของคติไทยภาคกลาง ธรรมเนียมปฏิบัติของชาวล้านนาที่สำคัญในช่วงเทศกาลนี้ ประการหนึ่ง คือ การจุดผางประทีป และประทีปโคมลอย โดยมีความเชื่ออยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก เชื่อว่าจุดเพื่อบูชาพระเกตุแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และประการที่ 2 จุดเพื่อ สะเดาะเคราะห์ให้กับตนเอง เสริมสร้างความเป็นสิริมงคลด้วย

ชาวเมืองเชียงใหม่และเทศบาลนครเชียงใหม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดงานประเพณียี่เป็งเชียงใหม่ขึ้น โดยในปี 2553 ได้จัดงานระหว่างวันที่ 19-22 พฤศจิกายน 2553 การจัดงานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงใหม่มีนโยบายหลักในการจัดงานเพื่อ สืบทอดพระพุทธศาสนา ประเพณีตั้งธรรมหลวง (เทศน์มหาชาติ) ผ่านรูปขบวนແໜ່ແນ่โคมยี่เป็น และกระทงเล็ก กระทงใหญ่ การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมของชาวล้านนา พร้อมทั้งสืบทอดประเพณีของท้องถิ่นล้านนา ส่วนด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและ ประชาชนทั่วไป ได้ขอความร่วมมือห้างร้าน ร้านค้า งดจำหน่ายพลุดอกไม้ไฟประทัดยักษ์ ภายใต้ ชื่องาน “ແໜ່ແນ่ยี่เป็งเชียงใหม่ ม่วนใจ๋ ปลอดภัย ไร้แอลกอฮอล์” ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยการรณรงค์ใช้วัสดุธรรมชาติที่ย่อยสลายง่าย นำกระทงกลับมาผลิตเป็นปุ๋ยอินทรีย์ (เทศบาลนคร เชียงใหม่, 2554: ออนไลน์)

การจัดงานมีการตั้งโคมไฟล้านนาเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ณ ช่วง ประตูท่าแพ ประติมากรรมโคมไฟล้านนาสี่สันยี่เป็งเชียงใหม่ บริเวณรอบคูเมืองเชียงใหม่ โดยพิธี เปิดงานประเพณีเดือนยี่เป็งจะมีขึ้นในวันเสาร์ที่ 20 พฤศจิกายน เวลา 19.00 น. ณ ช่วงอนุสาวรีย์ สามกษัตริย์ ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ แต่เดิม กิจกรรมงานประเพณีเดือนยี่เป็ง จะถูก จัดขึ้นเฉพาะบริเวณช่วงประตูท่าแพ และนิยมให้ตั้งขบวนແໜ່ແນ่โคมยี่เป็น กระทงเล็ก และกระทง ใหญ่ บนถนนราชดำเนิน ซึ่งให้ทางขบวนลากยาวไปจนจรดวัดพระสิงห์ หรือหากมีรถขบวนหรือริ้ว ขบวนที่มาเข้าร่วมมากเป็นพิเศษ ก็จะปิดทางขบวนไปบนถนนหมื่นล้าน และค่อยเคลื่อนขบวนไปบน

ถนนท่าแพ ซึ่งหากเป็นขบวนโคมยี่เป็งก็จะเลี้ยวขวาไปสิ้นสุดบริเวณศูนย์การค้าเชียงใหม่พลาซ่า (ปัจจุบันคือโรงแรม D2 เชียงใหม่) ส่วนขบวนแห่แห่งประทงเล็กและประทงใหญ่ ก็จะเลี้ยวซ้ายที่แยกพุทธสถาน ไปตามถนนไปรษณีย์ ผ่านตลาดต้นลำไย และสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่เดิมนั้น มักจะมีการจัดให้ประกวดประทงแห่ประเภทลอยน้ำ กล่าวคือ ทั้งขบวนแห่แห่งประทงเล็กและประทงใหญ่ จะมีการแข่งขันการประกวดประทง ที่แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

- ประเภท สวยงาม มีทั้ง ประเภทลอยน้ำ และ ไม่ลอยน้ำ
- ประเภทความคิด มีทั้งประเภทลอยน้ำ และ ไม่ลอยน้ำ

จากการสังเกตและเก็บข้อมูล พบการแบ่งกลุ่มผู้ส่งขบวนแห่แห่งประทงให้การส่งริ้วขบวนและรถขบวนเข้าร่วมในการแห่แห่ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ บริษัทห้างร้าน มหาวิทยาลัย และกลุ่มที่ 2 ได้แก่ชุมชน สมาคม โรงเรียน หั้ววัด

ในปี พ.ศ.2546 เป็นช่วงที่เทศบาลนครเชียงใหม่มีนโยบายที่จะจัดกิจกรรมปิดถนนราชดำเนิน ให้เป็นถนนคนเดิน ซึ่งเป็นการต่อยอดจากกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่ “10 มหัศจรรย์ล้านนาที่ท่าแพ” ที่จัดให้มีขึ้นเมื่อต้นปี พ.ศ.2545 โดยการปิดถนนตั้งแต่ช่วง (ประตู) ท่าแพไปจนถึงแยกอุตุทุกวันอาทิตย์ และหลังจากครั้งนั้นท่าแพก็ได้กลายเป็นถนนคนเดินเส้นแรกของภาคเหนือ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยมมาเยี่ยมชมกันอย่างหนาแน่นในทุกๆวันอาทิตย์ นั่นจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ได้มีการปรับเปลี่ยนแผนการจัดตั้งขบวนริ้วขบวนและรถขบวนแห่โคมยี่เป็ง ประตงเล็ก และประทงใหญ่ มาไว้บนเส้นทางสายปัจจุบัน อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับการจัดกิจกรรมถนนคนเดินนั่นเอง

เกี่ยวกับกิจกรรมการจัดงานประเพณียี่เป็งเมืองเชียงใหม่ ในเช้าวันที่ 21 พฤศจิกายน บริเวณท่าหน้าวัดศรีโคงตรงข้ามเทศบาลนครเชียงใหม่ นายทัศนัย บูรณุปกรณ์ นายกเทศมนตรี ได้กระทำพิธีขอขมาแม่น้ำปิง นำโดยมีพ่อนานจู้ เชียงยืน พ่ออาจารย์นำคณะนายกเทศมนตรีเทศบาลนครเชียงใหม่และเจ้าหน้าที่รวมถึงประชาชนชาวเชียงใหม่ ร่วมกันกล่าวขียนโองการขอขมาแม่น้ำปิงและลอยกระทง (สะตวง-สะเปา) ลงในแม่น้ำปิงซึ่งเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมายาวนานของเมืองเชียงใหม่ ส่วนที่บริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกันจัดการประกวดและปล่อยโคมลอยงานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ประจำปี 2553 โดยมีผู้ส่งโคมลอยที่ตกแต่งอย่างสวยงามเข้าประกวดจำนวนมาก รวมทั้งมีการปล่อยโคมลอยของหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนการจัดงานด้วยซึ่งช่วยสร้างสีสันและความตื่นตาตื่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนที่มาร่วมเฝ้าชมได้เป็นอย่างดีและที่บริเวณท่าหน้าปิง หน้าสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่กำลังเร่งตกแต่งสถานที่ประรำพิธี ชุ่มประตูปา รวมถึงติดตั้งไฟส่องสว่างบริเวณท่าหน้า ขณะที่กำลังลำนน้ำมีการนำกระทงยักษ์มาตกแต่งอย่างสวยงาม เพื่อเตรียมรับเสด็จพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า

โสมสวลีพระวรราชทินนิตตามาตุ ที่จะเสด็จมาในช่วงค่ำวันนี้ เพื่อทอดพระเนตรงานยี่เป็ง ณ บริเวณท่าหน้าด้านหน้าเทศบาลนครเชียงใหม่

- **กิจกรรมการจัดขบวนแห่โคมยี่เป็ง**

ตามที่เทศบาลนครเชียงใหม่ ได้ร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงใหม่ ร่วมกันจัดงานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี 2553 (Loy Krathong Festival) การจัดขบวนแห่โคมยี่เป็งเป็นครั้งที่ 19 ในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2553 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว กระตุ้นเศรษฐกิจ และเสริมสร้างภาพลักษณ์ของเชียงใหม่ให้เป็นเมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม ทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านความผสมผสานระหว่างดนตรีล้านนากับดนตรีสากล อีกทั้งยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสกับเยาวชนในเขตจังหวัดภาคเหนือได้แสดงความสามารถในด้านดนตรี และศิลปวัฒนธรรมภายในงานอีกด้วย โดยรูปขบวน จะตั้งต้นที่บริเวณช่วงประตูท่าแพ ย้อนขึ้นไปบนถนนท่าแพ และเลี้ยวขวาเข้าไปยังถนนอนุสาวรีย์บาร์ซาจนถึงสิ้นสุดขบวน²⁶

- **กิจกรรมการจัดขบวนแห่กระทงเล็ก**

ตามที่เทศบาลนครเชียงใหม่ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมกันจัดงานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี 2553 และในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2553 มีกิจกรรมขบวนแห่กระทงเล็กมหาชาติชาดก ในปีนี้มีหน่วยงานต่างๆส่งขบวนเข้าร่วม จำนวน 16 ขบวน ผลการประกวดขบวนแห่กระทงเล็กมหาชาติชาดก ดังนี้ โดยที่กระทงเล็กที่ส่งเข้าประกวดทั้ง 13 กระทงได้รับมอบหมายให้ให้ตกแต่งกระทงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับมหาชาติทั้ง 13 กัณฑ์ได้แก่

ขบวนที่ 1 กัณฑ์ทศพร	ขบวนที่ 8 กัณฑ์กุมาร
ขบวนที่ 2 กัณฑ์หิมพานต์	ขบวนที่ 9 กัณฑ์มัทรี
ขบวนที่ 3 กัณฑ์ทานกัณฑ์	ขบวนที่ 10 กัณฑ์สักกบรรพ
ขบวนที่ 4 กัณฑ์วนประเวศน์	ขบวนที่ 11 กัณฑ์มหाराช
ขบวนที่ 5 กัณฑ์ชูชก	ขบวนที่ 12 กัณฑ์ฉกษัตริย์
ขบวนที่ 6 กัณฑ์จุลพน	ขบวนที่ 13 นครกัณฑ์
ขบวนที่ 7 กัณฑ์มหาพน	

ตารางที่ 4 ลำดับขบวนกระทงเล็กตามแนวคิดเรื่อง พระเวสสันดรชาดก

²⁶ สามารถดูภาพแผนผังขบวนแห่โคมยี่เป็ง เอกสารแนบในภาคผนวก

ซึ่งในปี 2553 ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้เปลี่ยนแปลงเส้นทางการแห่น้ำ เพื่อเปิดเส้นทางการจราจรและหลีกเลี่ยงเส้นทางให้กับพระราชวงศ์ที่เสด็จมาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดงาน เป็นการเฉพาะกิจที่มีความแตกต่างไปจากทุกปี โดยกำหนดให้มีจุดตั้งต้นขบวนที่บริเวณลานเอนกประสงค์หน้าอนุสาวรีย์สามกษัตริย์ และเคลื่อนขบวนผ่านถนนราชดำเนิน ซึ่งในเหตุการณ์นั้นเป็นช่วงที่เทศบาลนครเชียงใหม่ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมถนนคนเดินวันอาทิตย์ และเป็นช่วงที่จัดกิจกรรมถนนคนเดินเพื่อส่งเสริมกิจกรรมประเพณีเดือนยี่เป็งอีกด้วย ดังนั้น จึงเลี่ยงไม่ได้ที่รูปขบวนแห่น้ำกระทงเล็กจะต้องแห่ผ่านฝูงประชาชนที่อยู่ในท้องถนนซึ่งเป็นช่องทางในการแห่น้ำเพื่อผ่านออกมายังช่วงประตูท่าแพ และเคลื่อนขบวนไปตามถนนท่าแพ จนถึงแยกพุทธสถานบริเวณเชิงสะพานนวรัฐ เพื่อเลี้ยวซ้ายไปยังถนนไปรษณีย์ ผ่านหน้าคณะกรรมการผู้ตัดสินบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งแตกต่างจากทุกปีที่ผ่านมาที่มักจะทำให้มีการตั้งขบวนแห่น้ำ บริเวณช่วงประตูท่าแพ และเคลื่อนขบวนไปตามถนนท่าแพ จนถึงแยกพุทธสถานบริเวณเชิงสะพานนวรัฐ เพื่อเลี้ยวซ้ายไปยังถนนไปรษณีย์ และสิ้นสุดบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่²⁷

จากเหตุผลความสำคัญข้างต้น ในการเปลี่ยนแปลงเส้นทางการจัดขบวนแห่น้ำกระทงเล็กให้ผ่านไปบนเส้นทางเดียวกันที่จัดกิจกรรมถนนคนเดินนั้น ทางคณะผู้จัดทำ องค์กรที่เป็นเจ้าของรถขบวนและรูปขบวนแห่น้ำนั้น ต่างกล่าวออกมาเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รถขบวนกระทงเล็กเป็นอย่างมาก อันเป็นเหตุผลเนื่องมาจากการที่ไม่สามารถจัดการกับประชาชนที่อยู่ในช่องทางแห่น้ำ ให้หลบพ้นรถขบวนหรือรูปขบวนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มนักแสดง หรือผู้เข้าร่วมในรูปขบวนแห่น้ำที่เป็นฝ่ายหญิงนั้นประสบปัญหาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เข้าชมอยู่ในระยะประชิดกันผู้เข้าร่วมขบวน และด้วยสภาพความเป็นถนนคนเดิน ผู้ชมจึงสามารถเข้ามาปะปนและแทรกเข้ามาในขบวน ทำให้เกิดภาพที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และเข้าใกล้ชิดผู้เข้าร่วมขบวนแห่น้ำฝ่ายหญิงจนมากเกินงาม เกินความพอดี เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการหาทางออกและวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นกรณีศึกษาสำหรับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดกรณีเดียวกันนี้อีกในอนาคต (พระมหาธีรวัฒน์ กันทะ, **สัมภาษณ์**, 14 สิงหาคม 2554)

โดยปกติแล้วฝ่ายที่มีหน้าที่จัดงาน คือกองการศึกษา สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ จะมีการประชุมชี้แจงและกำหนดจุดตั้งขบวนให้กับผู้ที่ส่งขบวนแห่น้ำในแต่ละจุดบนเส้นทางที่กำหนด เพื่อให้ผู้จัดขบวนนำรถขบวนและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับขบวนแห่น้ำเข้ามาตั้งยังจุดที่จัดไว้ในช่วงเวลา 15.00 น. และในมุมมองที่กลับกัน การจัดเตรียมรถขบวนและรูปขบวนที่อยู่ภายในพื้นที่ปิด ซึ่งอยู่ภายในกำแพงเมืองเชียงใหม่ ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดเตรียมอุปกรณ์ โดยที่

²⁷ สามารถดูภาพแผนผังขบวนแห่น้ำกระทงเล็ก เอกสารแนบในภาคผนวก

ไม่เป็นภาระและลำบากไปถึงการจราจรที่คับคั่งมากในช่วงที่จะนำรถขบวนและอุปกรณ์ไปจัดเตรียมยังจุดตั้งขบวนตามปกติ

● กิจกรรมการจัดขบวนแห่แห่งกระตังใหญ่

การจัดขบวนแห่แห่งกระตังใหญ่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้น มีกำหนดจัดในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553 องค์การที่ส่งรถขบวนแห่แห่งกระตังใหญ่เข้าร่วม มักจะนำรถขบวนเจ้ามายังจุดตั้งขบวน ตามตำแหน่งที่ได้จับฉลากไว้ โดยเริ่มมีการเคลื่อนย้ายรถขบวนและอุปกรณ์แห่แห่งในขบวน เข้ามาเพื่อจัดเตรียม ตรวจสอบความพร้อมเรียบร้อยขบวนจะเริ่มจัดตั้งแต่เวลา 18.00 นาฬิกา และเริ่มเดินขบวนในเวลา 20 นาฬิกา แห่แห่งไปตามถนนสายท่าแพสู่เชิงสะพานนวรัฐ บริเวณสี่แยกพุทธสถาน แล้วจึงเลี้ยวซ้ายผ่านตลาดต้นลำไย ก่อนจะไปจบขบวนที่หน้าเทศบาลนครเมืองเชียงใหม่²⁸ โดยในปีนี้มีหน่วยงานส่งเข้าประกวดทั้งสิ้น 33 ขบวน โดยผลการประกวดขบวนรถแห่แห่งใหญ่มีดังต่อไปนี้ ผลการตัดสินการประกวดแห่แห่งใหญ่ งานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี 2553 ประเภทแห่แห่งยอดเยี่ยม (รางวัลถ้วยพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ) รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม คือ ขบวนแห่แห่งที่ 15 ของ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

● ประเภทสวยงามกลุ่มที่ 1

รางวัลชนะเลิศ	ขบวนแห่แห่งที่ 10	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รางวัลที่ 2	ขบวนแห่แห่งที่ 19	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รางวัลที่ 3	ขบวนแห่แห่งที่ 20	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านนา
รางวัลที่ 4	ขบวนแห่แห่งที่ 11	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่
รางวัลที่ 5	ขบวนแห่แห่งที่ 13	เทศบาลตำบลป่าแดด
รางวัลชมเชย	ขบวนแห่แห่งที่ 8	บริษัทเชียงใหม่ฟิล์ม จำกัด
รางวัลชมเชย	ขบวนแห่แห่งที่ 7	ห้างเทสโกโลตัส
รางวัลชมเชย	ขบวนแห่แห่งที่ 21	มหาวิทยาลัยพายัพ

● ประเภทสวยงามกลุ่มที่ 2

รางวัลชนะเลิศ	ขบวนแห่แห่งที่ 26	กลุ่มงานศิลป์วัฒนธรรมมังคละนาครา
รางวัลที่ 2	ขบวนแห่แห่งที่ 27	วัดน้ำใจ
รางวัลที่ 3	ขบวนแห่แห่งที่ 30	โรงเรียนเทคโนโลยีหมู่บ้านครูศูนย์เชียงใหม่
รางวัลที่ 4	ขบวนแห่แห่งที่ 31	โรงเรียนธรรมราชศึกษา
รางวัลที่ 5	ขบวนแห่แห่งที่ 23	วัดป่าเป้า สารภี

²⁸ สามารถดูภาพแผนผังขบวนแห่แห่งกระตังใหญ่ เอกสารแนบในภาคผนวก

รางวัลชมเชย	ชบวนกระทงที่	29	ชุมชนบ้านปากกอง หมู่ที่ 10 อ.สารภี
รางวัลชมเชย	ชบวนกระทงที่	33	ศูนย์การศึกษาชานอกโรงเรียน
รางวัลชมเชย	ชบวนกระทงที่	22	โรงเรียนพิงค์พระนครวิทยา
- รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยมรางวัลถ้วยพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้แก่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

4.2.2 งานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับครั้งที่ 35 จังหวัดเชียงใหม่

งานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ ถูกกำหนดจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 4-6 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งมีกำหนดการแห่นาหรณูปผาชาติที่ได้รับการตกแต่งด้วยดอกไม้และไม้ประดับเพื่อเข้าร่วมและประกวดในวันเสาร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งในปีนี้มีผู้ชนะเลิศการประกวดชบวนรณูปผาชาติทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จะได้ครองถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีองค์กรและหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมส่งชบวนรณูปผาชาติเข้าร่วมกับทางจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวน 26 ชบวน โดยมีลำดับดังนี้

ชบวนนำ	ชบวนราชรถอัญเชิญถ้วยพระราชทาน
ในสมเด็จพระเทพรัตนสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ชบวนที่ 1	ชบวนรณูปผาชาติของ จังหวัดเชียงใหม่
ชบวนที่ 2	ชบวนรณูปผาชาติของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
ชบวนที่ 3	ชบวนรณูปผาชาติของ เทศบาลนครเชียงใหม่
ชบวนที่ 4	ชบวนรณูปผาชาติของ สวณพฤษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิต
ชบวนที่ 5	ชบวนรณูปผาชาติของ เอกลัษณนีไทยล้านนาสปา
ชบวนที่ 6	ชบวนรณูปผาชาติของ เชียงใหม่ฟิล์ม
ชบวนที่ 7	ชบวนรณูปผาชาติของ อำเภอแมริม
ชบวนที่ 8	ชบวนรณูปผาชาติของ อำเภอเมืองเชียงใหม่
ชบวนที่ 9	ชบวนรณูปผาชาติของ อำเภอกัลยานิวัฒนา-แม่แจ่ม
ชบวนที่ 10	ชบวนรณูปผาชาติของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ชบวนที่ 11	ชบวนรณูปผาชาติของ สมาคมโรงแรมไทยภาคเหนือ
ชบวนที่ 12	ชบวนรณูปผาชาติของ อำเภอไชยปราการ เชียงดาว พัวัว และเวียงแหง
ชบวนที่ 13	ชบวนรณูปผาชาติของ อำเภอแม่วาง
ชบวนที่ 14	ชบวนรณูปผาชาติของ อำเภอสารภี
ชบวนที่ 15	ชบวนรณูปผาชาติของ อำเภอสันกำแพง

- ขบวนที่ 16 ขบวนรถบุปผาชาติของ อำเภอสันทราย
 ขบวนที่ 17 ขบวนรถบุปผาชาติของ อำเภอหางดง
 ขบวนที่ 18 ขบวนรถบุปผาชาติของ บริษัทประกันชีวิต AIA
 ขบวนที่ 19 ขบวนรถบุปผาชาติของ อำเภอสันป่าตอง
 ขบวนที่ 20 ขบวนรถบุปผาชาติของ อำเภอจอมทอง ฮอด ดอยเต่า และอมก๋อย
 ขบวนที่ 21 ขบวนรถบุปผาชาติของ อำเภอแม่แตง
 ขบวนที่ 22 ขบวนรถบุปผาชาติของ อำเภอฝาง
 ขบวนที่ 23 ขบวนรถบุปผาชาติของ อำเภอดอยสะเก็ด
 ขบวนที่ 24 ขบวนรถบุปผาชาติของ เชียงใหม่ซูเปอร์ควาเลียมและไนท์ซาฟารี
 ขบวนที่ 25 ขบวนรถบุปผาชาติของ โรงแรมอิมพีเรียลแม่ปิง
 ขบวนที่ 26 ขบวนรถบุปผาชาติของ องค์การบริหารส่วนตำบลขุนคอง

ผลจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยการสังเกตและเข้าไปมีส่วนร่วม คณะกรรมการจัดงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดให้มีการจัดตั้งรถขบวนและริ้วขบวนแห่แห่รถบุปผาชาติบริเวณเชิงสะพานนวรัฐ ด้านฝั่งทิศตะวันออก โดยจะมีการตั้งปะรำพิธีและสถานที่เปิดงานที่เชิงสะพานนวรัฐฝั่งจะวันตก บริเวณหน้าจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละขบวนแห่จะตั้งขบวนบนถนนเจริญเมืองซึ่งได้รับการปิดเส้นทางจราจรในช่องซ้ายมือตั้งแต่สะพานนวรัฐ จนถึงบริเวณหน้าสถานีรถไฟ โดยเริ่มการปิดถนนตั้งแต่เวลาประมาณ 07.30 น. ภายในริ้วขบวนประกอบด้วย ขบวนป้ายขององค์กรที่ส่งขบวนรถเข้าร่วมภายในงาน และผู้เข้าร่วมขบวน ซึ่งจะปิดท้ายขบวนด้วยรถขบวนแห่แห่ ซึ่งได้รับการออกแบบตกแต่งเป็นรถที่ประดับด้วยไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งแต่ละช่วงของริ้วขบวนแห่แห่ จะถูกคั่นด้วยวงโยทวาทิตของโรงเรียน และวิทยาลัย ที่มีชื่อเสียงของเมืองเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความร่วมมือส่งวงโยทวาทิตเข้าร่วมกิจกรรมโดยแต่ละขบวนจะเคลื่อนผ่านจุดปะรำพิธีที่เปิดงาน ซึ่งเป็นที่สำหรับคณะกรรมการให้คะแนนและประธานผู้ทำหน้าที่เปิดงาน พร้อมด้วยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่และแขกกิตติมศักดิ์ เพื่อหยุดทำการแสดงอันถือเป็นส่วนหนึ่งของการประกวดและให้คะแนนรถบุปผาชาติ ณ จุดนี้เองที่ทำให้เกิดความติดขัดและขาดช่วงของรูปขบวนซึ่งแต่ละขบวนจะต้องหยุดเพื่อทำการแสดงต่อหน้าคณะกรรมการ ดังนั้น ในแต่ละขบวนที่ทำการแสดง จึงต้องใช้เวลาแสดงที่เต็มทีและยาวนานเนื่องจากคาดหวังในผลคะแนนและรางวัลที่จะได้รับจึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้รูปขบวนมีการขาดช่วงทำให้ผู้ที่รอชมอยู่บนถนนท่าแพเกิดความเบื่อหน่ายและเนื่องจากอากาศค่อนข้างร้อน ด้วยเป็นการจัดขบวนแห่แห่ในช่วงเวลากลางวัน ดังนั้น การตระเตรียมผู้เข้าร่วมขบวน และการเคลื่อนรถขบวนมายังจุดตั้งขบวน จึงเป็นเวลากลางคืน หรือก่อนแจ้ง ผู้คนที่เข้าร่วมในขบวนแห่แห่จึงต้องมี

การเตรียมการแต่งกาย แต่งหน้าและทำทรงผมอย่างรีบเร่งเพื่อให้ทันพิธีเปิดงานในช่วงเวลา 9.30 น. และจำเป็นต้องรออยู่ยังจุดตั้งขบวนจนเมื่อจะถึงเวลาเคลื่อนขบวน และกว่าแต่ละขบวนจะเคลื่อนผ่านปะรำพิธีของคณะกรรมการ เพื่อนำขบวนแห่และรถขบวนไปยังจุดสิ้นสุดขบวน บริเวณสวนสาธารณะสวนบวภหาคได้ครบถ้วนทุกขบวนนั้น ก็ล่วงเลยไปจนถึงเวลาประมาณ 14.00 นาฬิกาเศษ ยังความอ่อนล้าให้กับผู้ร่วมขบวนเป็นอันมาก อีกทั้งสถานที่จัดงาน เป็นการปิดถนนในช่วงเส้นทางของคูเมืองรอบใน บริเวณสวนสาธารณะสวนบวภหาค ในช่วงถนนบำรุงบุรี ต่อเนื่องไปถึงถนนอารักษ์ ซึ่งให้เป็นสถานที่จัดงาน ที่มีการจัดนิทรรศการ การประกวดพันธุ์ไม้ ดอกไม้ประดับ การออกร้านจากหน่วยงานราชการและเอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการห้างร้านต่างๆ ที่นำสินค้าทางการเกษตร ไม้ดอกไม้ประดับมาจำหน่าย จากกติกากการประกวดรถขบวนแห่ จำเป็นจะต้องจอดรถขบวนไว้ยังสถานที่จัดงาน เพื่อให้ประชาชนผู้เข้าชมงานได้ชื่นชมความงดงามอย่างใกล้ชิด แต่เนื่องจากจำนวนของรถขบวนที่เข้าร่วมในแต่ละปี มีจำนวนมาก การจอดรถขบวนไว้ยังบริเวณสถานที่จัดงาน ที่ควรจะอยู่แต่เพียงบริเวณคูเมืองรอบใน บนถนนบำรุงบุรี ต่อเนื่องถึงถนนอารักษ์ดังกล่าว จึงล้นเกินออกมาบนถนนข้างหล่อ ต่อเนื่องถึงถนนบุญเรืองฤทธิ์ ซึ่งเป็นถนนรอบคูเมืองรอบนอก ที่มีการสัญจรจากขบวนพาหนะที่คับคั่งจากถนนข้างหล่อ ถนนทิพย์เนตร และถนนมหิดล ด้วยเป็นย่านที่มีการจราจรคับคั่งอยู่แต่เดิมแล้ว และโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลที่มีการจอดรถขบวนบนทาง ซึ่งเป็นการกีดขวางทางจราจรหลักแล้วด้วย ยิ่งทำให้เกิดความเสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้เข้าเยี่ยมชมงานได้มากยิ่งขึ้น

4.2.3 ประเพณีปีใหม่เมือง จังหวัดเชียงใหม่ 2554

งาน “ประเพณีปีใหม่เมืองเชียงใหม่” ประจำปี 2554 ที่จัดขึ้นโดยเทศบาลนครเชียงใหม่ ในระหว่างวันที่ 11-15 เมษายน 2554 มีนโยบายเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีล้านนา ภายใต้แนวคิด “สืบสาน ตำนานฮอย ย้อนรอย ปีใหม่เมือง” โดยมี นายทัศนัย บูรณุปกรณ์ นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่รณรงค์ขอความร่วมมือจากประชาชนและนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวให้งดดื่มเหล้าและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณถนนรอบคูเมือง ถนนท่าแพและถนนราชดำเนิน ผู้ประกอบการในเชียงใหม่ห้ามใช้เครื่องขยายเสียงเปิดเพลงหรือโฆษณาเหล่า เบียร์หรือจัดให้เป็นที่มั่วสุมของวัยรุ่น เป็นต้น

รูป 37 ภาพประชาสัมพันธ์ งานประเพณีปีใหม่เมืองประจำปี 2554 ของเทศบาลนครเชียงใหม่

กิจกรรมที่สำคัญของการจัดงานประเพณีปีใหม่เมืองเชียงใหม่ที่การจัดขบวนแห่
 แห่พระพุทธรูปสำคัญของแต่ละหัววัดเพื่อให้ประชาชนชาวเชียงใหม่และ
 นักท่องเที่ยวได้ทำการสักการะ บูชาและสงฆ์ อันเป็นประเพณีที่ดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา
 ประเพณีการแห่แห่พระพุทธรูปสำคัญนั้น จัดขึ้นในวันที่ 13 เมษายนของทุกปี โดยมีรูปแบบการจัด
 ขบวนเป็นการอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญของแต่ละหัววัดประดิษฐานบนบุษบกหรือแท่นฐานบน
 พาหะนะสำหรับขับเคลื่อนหรือชักลากโดยมีราชรถอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญเป็นองค์ประธานหลัก
 นำหน้าขบวนแห่จากหัววัดต่างๆ แต่ละขบวนนั้นจะมีการประดิษฐ์เครื่องสักการะล้านนา²⁹ เช่น
 หมากส้ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นผึ้ง ต้นเทียน และเครื่องสักการะล้านนาอื่นๆเข้าแห่ประคบ
 ในขบวน โดยมีการพ้อน้ำและประโคมดนตรีสมโภชอย่างครึกครื้นอลังการโดยตลอดสองข้างทาง
 ที่ขบวนแห่เคลื่อนผ่านนั้น ประชาชนที่รออยู่ก็จะนำน้ำขมิ้นส้มป่อยมาสระสงฆ์และเล่น
 สาดน้ำกันด้วยความสนุกสนาน

ขบวนแห่จะเริ่มตั้งแต่ช่วงเวลา 13.00 น. โดยหัววัดต่างๆจะนำรถอัญเชิญ
 พระพุทธรูปมาตั้งขบวน ซึ่งหัวขบวนจะตั้งอยู่บริเวณสี่แยกถนนเจริญเมือง ซอย 3 ย่านสันป่าข่อย
 ยาวเรื่อยไปจนถึงบริเวณหน้าสถานีรถไฟเชียงใหม่ แห่แห่ไปตามเส้นทางถนนเจริญเมือง ผ่าน
 สะพานนวรัฐ เข้าสู่ถนนท่าแพ เรื่อยไปจนถึงประตูท่าแพ เข้าสู่ถนนราชดำเนิน และไปสิ้นสุดที่วัด
 พระสิงห์วรมหาวิหาร สำหรับขบวนแห่พระพุทธรูปของหัววัด ก็จะแยกไปทางซ้ายหรือขวาเพื่อ
 อัญเชิญพระพุทธรูปกลับคืนยังวัดดั้งเดิม จากการศึกษาเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้พบกับมิติใหม่ของ
 ขบวนแห่แห่พระพุทธรูป ซึ่งนอกจากการอัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญจากหัววัดต่างๆเข้าร่วมขบวน
 แห่แห่แล้ว ยังปรากฏมีการเชิญเทวรูปพระพิฆเนศวรจากเทวาลัยมาเข้าร่วมขบวนแห่ในวัน
 ด้วย ซึ่งนับเป็นมิติใหม่ในการแห่แห่เทวรูปในศาสนาพราหมณ์ในพิธีการแบบพุทธ หนึ่ง นอกจาก
 หัววัดที่ได้ส่งขบวนแห่พระพุทธรูปเข้าร่วมแล้ว ในปัจจุบัน ยังมีหน่วยงานเอกชนซึ่งเป็นองค์กรที่
 แสดงหากำไร และเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ประมงสำเร็จรูป ได้นำรูปขบวนร่วมในขบวนแห่แห่
 พระพุทธรูปด้วย ซึ่งแสดงภาพลักษณ์ออกมาในทางการประชาสัมพันธ์สินค้ามากกว่าการอัญเชิญ
 พระพุทธรูปสำคัญเพื่อมาให้ประชาชนได้สงฆ์ จากการติดตามสัญลักษณ์สินค้าในทุกๆ อุปกรณ์
 ที่ใช้ประกอบในรูปขบวนแห่ นับเป็นอีกมิติหนึ่งในการจัดการขบวนแห่แห่เพื่อการประชาสัมพันธ์

²⁹ เครื่องสักการะล้านนาชาวบ้านถือว่าเป็นของสูงโดยจะให้ความพยายามในการประดิษฐ์เป็นอย่างมาก งาน
 ส่วนใหญ่จะอาศัยศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ความเคารพในสิ่งที่ตนเองนับถืออย่างแรงกล้าเป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดงาน
 ศิลปกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องสักการะขึ้นมาใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น คริวทาน หมากส้ม หมากเบ็ง ต้นผึ้ง ต้นดอก
 ฯลฯ หมากส้ม หมากเบ็ง ต้นผึ้ง ใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและวิถีชีวิตเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชาวบ้านมีการทำ
 มาตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้ว ใช้สำหรับการค้าหัวเจ้านายฝ่ายเหนือ พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ใช้หมากส้ม หมากเบ็ง ต้นผึ้ง
 ในงานอุปสมบท (เบ็กคู้) บวชเณร (ปอยน้อย) ใช้เป็นเครื่องสักการบูชาระลึกถึงความดีของบิดามารดา ครูอาจารย์ ส่วนงาน
 ศพมีต้นผึ้ง กับ หมากเบ็ง หมากส้มไม่นิยมทำ (สุวรรณศรี สันคอกช้าง, 2554)

กิจกรรมที่สำคัญของการจัดงานประเพณีปีใหม่เมืองเชียงใหม่ อีกวันหนึ่งคือ การจัดขบวนแห่แห่เครื่องสักการะดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดให้มีขึ้นในวันที่ 15 เมษายน ของทุกปี โดยถือเป็นประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ขึ้นใหม่ในสังคมวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่เมื่อครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบเจ้าผู้ครองนครมาเป็นระบบเทศบาลและมีผู้ว่าราชการจังหวัด รับผิดชอบดูแลแทนตำแหน่งเจ้านาย

ดังนั้น ขบวนแห่แห่เครื่องสักการะ เครื่องอุปโภค บริโภคจากหน่วยงานราชการต่างๆ ทั้งนายอำเภอแต่ละอำเภอที่นำข้าราชการในสังกัด พ่อค้า ประชาชน เข้าร่วมขบวนแห่แห่เครื่องสักการะสระเกล้าดำหัวกันอย่างครึกครื้น ขบวนแห่แห่จะเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงเวลา 13.00 น. โดยหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ที่นำรูปขบวนเข้าร่วมจะจัดเตรียมผู้คนและสิ่งของเครื่องสักการะ ไปตั้งขบวนรวมกัน ภายในบริเวณสนามของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย กลางเมืองเชียงใหม่แล้วเคลื่อนขบวนเข้าสู่ถนนราชวิถี เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเจ้าบ้าน และเลี้ยวซ้ายอีกครั้งหนึ่งตรงบริเวณสี่แยกกลางเวียง เพื่อขึ้นไปยังถนนราชวิถี จากนั้นตรงไปจนถึงประตูท่าแพ แห่แห่ไปยังจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งอยู่บริเวณเชิงสะพานนวรัฐ ฝั่งตะวันตก เพื่อเข้ารดน้ำดำหัวท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ภายในจวน แล้วค่อยแยกย้ายกันกลับ เป็นที่น่าสังเกตนอกจากหน่วยงานราชการที่ภายใต้การปกครองที่มีภาระหน้าที่ต้องแสดงออกถึงคารวะ ในการจัดขบวนแห่แห่รดน้ำดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัด ในฐานะ “พ่อเมือง” ตามแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมานั้นแล้ว ยังพบเห็นว่ามีขบวนแห่จากองค์กรเอกชนต่างๆ เข้าร่วมในขบวนพิธีอย่างมากมาย อนึ่ง น่าจะเป็นการแสดงออกถึงคารวะธรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนต่างๆ จะได้มาแสดงออกถึงการเคารพนบถนอบต่อท่านผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะพ่อเมือง แต่หากจะมองอีกนัยยะหนึ่ง ก็ถือเป็นการทำการตลาดแบบการนำเสนอตัวเองด้วยการประชาสัมพันธ์ตราสินค้าผ่านรูปแบบขบวนอีกประการหนึ่ง

4.2.4 ประเพณีแห่โคมวิสาขบูชา จังหวัดเชียงใหม่

ประเพณีวันวิสาขบูชา เป็นประเพณีสำคัญของชาวพุทธ ในฐานะที่เป็นวันสำคัญของโลก และอยู่ในช่วงของงานสัปดาห์ส่งเสริมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยในจังหวัดเชียงใหม่ได้มีกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไป ในวันที่ 12 – 17 พฤษภาคม 2554 ซึ่งพุทธศาสนิกชนชาวเชียงใหม่ ก็ได้ให้ความสำคัญ และประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามรูปแบบชาวพุทธ และที่เป็นกิจกรรมซึ่งได้รับการสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยการจัดขึ้นของกองการศึกษา สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ด้วยการจัดให้มีขบวนแห่แห่โคมไฟวันวิสาขบูชาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ซึ่งได้กระทำต่อติดต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันนานจนเป็นประเพณี จากรูปแบบการจักขบวนแห่แห่โคมไฟวิสาขบูชาที่เทศบาลนครเชียงใหม่จัดขึ้นนั้นมี

ลักษณะเป็นรถขบวนแห่ ที่ได้รับการตกแต่งรูปขบวนและรถขบวนด้วยโคมประดับไฟฟ้าและเทียน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ชาดก และพุทธประวัติต่าง โดยมีหน่วยงานการศึกษา องค์กรที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเข้าร่วมและส่งขบวนรถแห่โคมวิสาขะเป็นประจำทุกปี โดยในปีนี้ กิจกรรมการแห่รถขบวนโคมวิสาขบูชา นั้น มุ่งเน้นในการจัดขบวนรถเพื่อร่วมถวาย เป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ครบ 84 พรรษา โดยที่รถขบวนมีแผนผังการแห่ที่ความแตกต่างจากรูปแบบการจัดขบวนในปีก่อนๆ ที่เคยกำหนดเส้นทางให้จุดตั้งขบวนอยู่บริเวณหน้าพุทธสถาน และหางขบวนปิดไปอยู่บนถนนเจริญประเทศ ทำการแห่ไปบนถนนท่าแพ เพื่อไปสิ้นสุดขบวนแห่บนลานอเนกประสงค์ช่วงประตูท่าแพ โดยในรูปแบบการจัดขบวนในปีนี้ กำหนดให้มีการการจัดตั้งขบวน ซึ่งมีด้วยกัน 4 จุดด้วยกันคือ โดยจุดที่ 1 บริเวณช่วงประตูท่าแพ ถึงวัดเจติยห้วงวรวิหาร จุดที่ 2 แจ่งกู่เฮือง ถึงวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จุดที่ 3 แจ่งหัวลิน ถึงวัดเชียงมัน และจุดที่ 4 ประตูช้างเผือก ถึงวัดพันอ้น ทุกจุดจะมีกำหนดเริ่มขบวนพร้อมกันในเวลา 19.30 น. โดยใช้สัญญาณนัดหมายจากการที่หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ กระทำพิธีเปิดงานและจุดพลุขึ้นเป็นสัญญาณในช่วงเวลาที่ตั้งขบวนและพิธีเปิดงาน ที่อยู่ในช่วงต้นฤดูฝน ท่ามกลางสายฝนที่ยังคงตกตลอดเวลาจนเมื่อถึงเวลา 19.00 น. ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล ผวจ.เชียงใหม่ เดินทางมาเป็นประธานในพิธีแห่โคมไฟวิสาขบูชา โดยก่อนเริ่มขบวน นายทัศนัย บูรณุปกรณ์ นายกเทศมนตรีนครเชียงใหม่ ได้กล่าวรายงานถึงการจัดงานวิสาขบูชาเพื่อร่วมถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากนั้น ม.ล.ปนัดดาได้กล่าวนำพุทธศาสนิกชนชาวเชียงใหม่ทำพิธีสักการบูชาพระพุทธเจ้า จากนั้นได้นำชาวเชียงใหม่ร่วมจุดเทียนถวายพระพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทำพิธีเปิดขบวนแห่อย่างเป็นทางการ จากนั้นจึงเป็นการเคลื่อนขบวนแห่โคมวิสาขะในแต่ ละจุดไปยังปลายทางที่ได้วางแผนไว้

4.2.5 ประเพณีแห่ “ไหว้สาป่าระมี พระบรมธาตุดอยสุเทพ”

การจัดงานประเพณี ไหว้สาป่าระมี พระบรมธาตุดอยสุเทพ ของมูลนิธิวัดพระธาตุดอยสุเทพ ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ โดยการจัดประเพณีดังกล่าวได้มีขึ้นในวันที่ 16 พฤษภาคม 2554 บริเวณลานอนุสาวรีย์ครูบาเจ้าศรีวิชัย ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นประเพณีที่นับถือปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน จากการเดินขึ้นดอยเพื่อไปสักการบูชาพระธาตุ (มณี พยอมยงค์, 2529) รูปขบวนมีลักษณะเป็นขบวนแห่อัญเชิญเครื่องสักการะล้านนาและเครื่องไทยทานเพื่อนำไปถวายเป็นพุทธบูชาบนยอดดอย อันเป็นที่ประดิษฐานของพระบรมธาตุดอยสุเทพ ซึ่งในปีนี้ ม.ล.ปนัดดา ดิศกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธานนำข้าราชการ ประชาชนและพระสงฆ์กว่าหมื่นคนร่วมกันเดินขึ้นดอยสุเทพในงาน “ไหว้

สภาป่าระมี พระบรมธาตุคุดอยสุเทพ ถวายน้ำสรงพระราชทาน สืบสานประเพณีเดี่ยวขึ้นคุดอย ประจำปี 2554” โดยประชาชนทั้งหมดที่มาร่วมงานจะร่วมกันเดินขึ้นคุดอยสุเทพระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร โดยมีริ้วขบวนเครื่องสักการะจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมขบวนด้วย มีพุทธศาสนิกชนทั้งชาวเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งนักเรียนนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ นับหมื่นคน เดินเท้าขึ้นสู่คุดอยสุเทพ ถือเป็นประเพณีที่ทำสืบทอดกันมานานในคืนก่อนวันวิสาขบูชา จุดสำคัญที่เป็นสัญลักษณ์และเนื้อหาใจความหลักในการแห่แหน คือการแห่รถบุษบก นำน้ำสรงพระราชทาน เพื่อสรงน้ำพระบรมธาตุคุดอยสุเทพ ขบวนแห่มีลักษณะการเดินทางจะเดินด้วยเท้า ถือเป็นทีป ฐูปเทียน เดินเป็นริ้วขบวนประกอบด้วยพระสงฆ์เดินนำหน้า สวดมนต์ และประชาชนเดินตามหลัง ในแต่ละช่วงจะมีการหยุดพักขบวนตามจุดพักต่างๆ ซึ่งจะมีการสลับเปลี่ยนผู้ขึ้นนั่งประครองน้ำสรงพระราชทาน รวมไปถึงผู้เข้าร่วมขบวนแห่ในแต่ละช่วงที่ได้รับมอบหมายกันไว้ เพื่อเป็นการผ่อนคลายกำลังแก่สาธุชน และเพื่อความทั่วถึงในการเข้าร่วมอัญเชิญน้ำสรงพระราชทานขึ้นสู่ยอดคุดอยถือเป็นประเพณีที่ดั่งามสืบทอดกันมาอย่างยาวนานและในวันที่ 17 พฤษภาคม 2554 มีพิธีสรงน้ำพระราชทานพระบรมธาตุฯ และพุทธศาสนิกชนร่วมกันเวียนเทียนรอบองค์พระบรมธาตุฯ พร้อมอัญเชิญน้ำสรงพระราชทานลงจากรถบุษบก เพื่อประกอบพิธีการสรงน้ำพระธาตุในเช้าวันเดียวกันซึ่งเป็นวันวิสาขบูชา ในพิธีมีการสมทานศีล สวดถวายพรพระ ทำบุญตักบาตรพระภิกษุสามเณร ก่อนจะมีพิธีสรงน้ำพระราชทานองค์พระบรมธาตุคุดอยสุเทพ หลังจากนั้นจึงแยกย้ายกันไปทำวิปัสสนา หรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ตามอัธยาศัยแล้วจึงเดินทางกลับ

รูป 38 ภาพขบวนรถน้ำสรงพระราชทาน เพื่อนำไปสรงพระธาตุคุดอยสุเทพในวันรุ่งขึ้น และประชาชนจำนวนมากร่วมในงานประเพณีเดี่ยวขึ้นคุดอย

4.2.6 ประเพณีรับน้องขึ้นคุดอย

กิจกรรมต้อนรับนักศึกษาใหม่ “สืบสานตำนานประเพณีลูกช้างขึ้นคุดอย54” ซึ่งจัดโดยสโมสร นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อนำนักศึกษาใหม่เดินขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุคุดอยสุเทพ เนื่องในโอกาสเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ครบ 7 รอบ ซึ่งมีกำหนดการ

จัดขึ้นในเช้าวันเสาร์ที่ 9 กรกฎาคม 2554 มีการเริ่มพิธีการตั้งแต่เช้าตรู่ของวันเสาร์ที่ 9 กรกฎาคม 2554 โดยเวลาประมาณ 0500น. นักศึกษาแต่ละคณะจะมาวมกัน ณ จุดนัดหมายของแต่ละคณะ แล้วมาตั้งขบวนบริเวณลานพิธีด้านหน้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จากนั้นเวลาประมาณ 06.00 น. มีการประกอบพิธีทางศาสนาเพื่อความเป็นสิริมงคล หลังจากเสร็จสิ้นพิธีการสงฆ์ เข้าสู่พิธีการเปิดงานโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่และนายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวต้อนรับนักศึกษาใหม่ นายกสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงาน และอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่กล่าวเปิดงาน หลังจากนั้นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกันคล้องซึ่งถือว่่าสืบสานตำนานประเพณีลูกช้างขึ้นดอย 54 ได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ และได้ทำการเคลื่อนขบวนแห่เครื่องสักการบูชาเจ้าศรีวิชัยและนำปราสาทลูกช้างขึ้นสู่ดอยสุเทพได้ออกจากประตูหน้ามหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ อธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า

ในปีนี้จะได้จัดขึ้นอีกครั้งเป็น ครั้งที่ 47 พร้อมกับพัฒนาการสู่ปีที่ 47 ของมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ประกอบกับในปี 2554 เป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 7 รอบ ประเพณีนำนักศึกษาใหม่เดินขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพ หรือ “สืบสานตำนานประเพณีลูกช้างขึ้นดอยปี 2554” จึงได้จัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสอันเป็นมงคลยิ่ง (พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์, 2554)

นายศีลวันต์ โสฬสลิขิต นายกสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า

ในปีนีทางสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จึงได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยได้เพิ่มจุดสวัสดิการและจุดพยาบาลทั้งสิ้นรวมเป็น 10 จุด เพื่อให้นักศึกษาได้พักผ่อนน้ำและปฐมพยาบาลสำหรับน้องๆ ที่เดินไม่ไหว ได้แก่ จุดบริการวิ่งบัวบาน ศาลาริมทาง น้ำตกมณฑาธาร วัดผาลาด ศูนย์ไฟฟ้า ศาลาชมวิว ที่พักริมทาง หอดูดาวลานชมวิว และวัดพระบรมธาตุดอยสุเทพ โดยทุกจุดจะมีเจ้าหน้าที่พยาบาล และรถพยาบาลของโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี อีกทั้งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจและนักศึกษาวิชาทหารที่จะคอยอำนวยความสะดวกในเรื่องการจราจร การรักษาความปลอดภัยให้กับนักศึกษาและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(ศีลวันต์ โสฬสลิขิต, 2554)

สำหรับการรณรงค์รับน้องปลอดภัยในประเพณีรับน้องขึ้นดอยทางสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีมาตรการที่จะป้องกันการดื่มแอลกอฮอล์ ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้

ประสานงานกับสถานีตำรวจภูธรพิงค์ ราชนิวศน์ ศูนย์การจราจรตำรวจภูธรเชียงใหม่ และอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย ซึ่งจะมีการตรวจจับและปรับผู้ที่นำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาในเขตอุทยานฯ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เมื่อเดินทางผ่านเส้นทางจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประมาณ 13 กิโลเมตร จนถึงพระบรมธาตุดอยสุเทพแล้วเหล่าลูกช้างจะร่วมกันประกอบพิธีสักการะพระบรมธาตุดอยสุเทพ รับโอวาทจากพระเถระผู้ใหญ่ ปฏิญาณตนเป็นนักศึกษาที่ดีและเป็นพลเมืองดีของประเทศแล้วจึงเดินทางกลับสู่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยในการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยในการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

4.2.7 งานส่งสการตานคราบ (ส่งสการวัดพระสิงห์ฯ)

พิธีศพล้านนา หรือส่งสการตานคราบ ถือเป็นพิธีกรรมสำคัญที่จัดขึ้นในโอกาสที่มีบุคคลเสียชีวิตลง ตามทัศนะของคนทั่วไป การตายถือเป็นการสิ้นสุดแห่งตัวตน เป็นการพลัดพรากที่จะไม่ได้พบกันอีกระหว่างผู้ตายกับผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ดังนั้นเมื่อมีคนตายผู้ที่อยู่เบื้องหลังจะต้องจัดพิธีกรรมที่ถูกต้องตามธรรมเนียม (วีรยุทธ นาคเจริญ, 2545: 1)

งานส่งสการตานคราบ หรือพิธีงานส่งสการพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมสิทธิธำมรงค์ (หนู ถาวโร ป.ธ.5) วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2552 ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการณ์ โดยทางเจ้าภาพได้มีการจัดรูปขบวนแห่ศพเพื่อนำไปสู่สถานที่ส่งสการ³⁰ โดยได้รับความร่วมมือจากศิษย์เก่าโรงเรียนธรรมราชาศึกษา วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ที่สามารถจัดหานายทหารมาใช้เป็น "พลแบก" ในการร่วมขบวนครั้งนี้ด้วย รูปแบบขบวนแห่ศพพระธรรมสิทธิธำมรงค์นั้น จะมีพลแบก ตุงสามหาง เดินนำหน้าขบวนที่ลากปราสาทศพ ผู้แบกตุงสามหางยังต้องสะพาย กุญแจหัวข้าวด้วน นำหน้าขบวน ซึ่งตามด้วยคนแบก หม้อไฟ ซึ่งข้างในจะใส่เชื้อเพลิงไว้เพื่อใช้ไฟนั้นในการจุดเผาส่งสการ จากนั้นตามด้วยพระสงฆ์สามเณรจับ ด้ายจูงผี คือด้ายที่โยงเข้ากับโลงศพนำเข้าสู่ป่าช้า ทั้งนี้ ขบวนแห่ในการชักลากปราสาทศพ จะต้องเตรียมไม้สำหรับค้ำสายไฟฟ้าที่ปราสาทศพลากผ่าน เนื่องจากปราสาทศพมีความสูงประมาณ 6-7 เมตร ทำให้ไม่พันแนวสายไฟที่ขบวนปราสาทศพเคลื่อนผ่าน

ชาวล้านนาเชื่อกันว่า ผู้ที่ได้ลากปราสาทศพนั้นจะได้บุญมากซึ่งเป็นไปได้ว่าเป็นความเชื่อที่มาจากวรรณกรรมอันสงฆ์ที่ใช้ในการแสดงพระธรรมเทศนาในงานศพนั่นเอง ผู้ที่ลากจูงศพนั้นจะเป็นใครก็ได้ไม่จำกัดเฉพาะญาติมิตรหรือผู้ที่มาร่วมงาน ด้วยผู้คนที่มาร่วมงานส่งสการพระธรรมสิทธิธำมรงค์ในครั้งนี้เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้รูปขบวนแห่ปราสาทศพมีความยาว ในขณะที่ลากจูงศพนั้น ผู้ที่มาร่วมลากจูงศพได้ยืนห่างกันมาก ประกอบกับสายเชือกที่มีความยาวมากจนเกินไป

³⁰ การสังเกตการณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการควบคุม และดูแลจัดการรูปแบบขบวนแห่ส่งสการด้วย โดยสถานที่จัดงานอยู่บริเวณ "ประตูหายยา" หรือ "สุสานหายยา"

ส่งผลให้ปราสาทศพเคลื่อนได้ช้า การประสานงานของคนคุมขบวนแห่จึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเพราะมีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมากและไม่มีวิทยุสื่อสารอีกด้วย

4.3 ภูมิทัศน์วัฒนธรรม: ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ จุดแข็ง-จุดอ่อน และโอกาสของเส้นทางการແหนແ่ ในเขตเมืองเชียงใหม่

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural landscape) คือ พื้นที่ที่ได้รับการนิยามไว้โดยกรมการมรดกโลกว่าเป็นพื้นที่เด่นทางภูมิศาสตร์หรือทรัพย์สินที่ “เป็นตัวแทนของธรรมชาติและผลงานของมนุษย์” ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ กรมการมรดกโลกได้แบ่งที่และรับรองประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรมไว้ 3 ประเภท ได้แก่

- (1.) ภูมิทัศน์ที่เกิดจากการตั้งใจของมนุษย์
- (2.) ภูมิทัศน์ทั้งหมดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ตั้งใจทำ และไม่ได้ตั้งใจทำ
- (3.) ภูมิทัศน์ที่มีร่องรอยการปรุงแต่งโดยมนุษย์น้อยที่ (แต่มีคุณค่าสูง) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ตัดจาก “แนวทางปฏิบัติของกรมการมรดกโลก” มีดังนี้

- ภูมิทัศน์ที่ได้รับการออกแบบและสรรค์สร้างอย่างจงใจโดยมนุษย์
- ภูมิทัศน์ที่มีวิวัฒนาการมาในเชิงอินทรีย์ (organically evolved) ซึ่งอาจเป็น “ภูมิทัศน์แผ่นดินร้าง” หรือ “ภูมิทัศน์ต่อเนื่อง” (continuing landscape)
- ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเชิงเชื่อมโยง (associative cultural landscape) ที่อาจมีคุณค่าทาง ศาสนา ศิลปะหรือที่เชื่อมโยงทางวัฒนธรรมกับองค์ประกอบทางธรรมชาติ

“ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” เป็นศัพท์ถูกนิยามขึ้นในยุคที่กระแสการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม เข้ามามีบทบาทในสังคมโลกตะวันออก ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เป็นแนวความคิดที่มานานแล้วทางซีกโลกตะวันตก กล่าวคือ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม มีความหมายถึงการปรับปรุงดัดแปลงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมนั้นๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต และดำรงอยู่ของชุมชน และเมื่อผ่านกาลเวลา ภูมิทัศน์วัฒนธรรมจะสามารถแสดงออกถึงภูมิปัญญา ความผูกพันภายในสังคม นอกจากนั้น ในบางพื้นที่ซึ่งภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้น ฉายแสงปรากฏความสวยงาม ที่มีความโดดเด่นในเชิงจินตภาพของชุมชนบุพกาลให้ได้เห็นภาพที่งดงามของวิถีชีวิตในอดีต

เรื่องราวที่เสริมสร้างจินตภาพ ของชุมชนแบบบุพกาล ในแถบอุษาคเนย์ตอนบน เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจด้วยประวัติศาสตร์ยาวนาน เกียงข่องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่แถบนี้เป็นอย่างยิ่ง นับเนื่องมาจากการสร้างบ้านแปลงเมือง การก่อกำเนิดชุมชนและสังคม

จนกลายเป็นรัฐ และนครรัฐ ตลอดจนจนถึงการรวมรวมกันขึ้นเป็นอาณาจักร ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมที่สามารถสะท้อนเรื่องราวของของความเชื่อ ที่เชื่อมโยงกับสภาพภูมิทัศน์นั้นได้อย่างชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น การพบชัยภูมิอันเป็นหลักฐานที่ควรแก่การสร้างเมือง โดยการรวมรวมเวียงลัวะ 9 ตระกูล เข้าด้วยกัน อันมีเหตุอัศจรรย์จูงใจมาจากศุภนิมิตมงคลทั้ง 7 ประการ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏอยู่ในเอกสารสำคัญในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ความว่า

[...] อัน 1 ได้ยินสืบมาแต่ก่อนว่าวางเผือกสองแม่ลูก ลูกแต่ป่าใหญ่หนเหนือมาอยู่ ไชยภูมิที่นี้คนทั้งหลายย่อมมากระทำบูชาเปนไชยมังคละ เปนปฐมะก่อนแล [...] อัน 1 ว่าพานเผือก 2 ตัวแม่ลูกมาอยู่ไชยภูมิที่นี้รับหมา หมาทั้งหลายพ่ายหนีบ่อาจจั้งจั้ง ได้สักตัว เปนไชยมังคละ ถ้วนสอง [...] อัน 1 เราทั้งหลายได้หันหนุเผือกกับปวีวาร 4 ตัว ออกมาแต่ไชยภูมิที่นี้ เปนไชยะมังคละ อันถ้วน 3 [...] อัน 1 ภูมิฐานเราจักตั้งเวียงนี้สูงวันตกหลังมาวันออก เปนไชยะมังคละ อันถ้วน 4 แล [...] อัน 1 อยู่ที่นี่ หันน้ำตกแต่อุจจุบพะตะดอยสุเทพ ไหลลงมาเปนแม่น้ำ ไหลขึ้นไพหนเหนือ แล้วไหลกระหวัดไพหนวันออกแล้วไหลไฟใต้ แล้วไหลไฟวันตกเกี่ยวเวียงกุมกาม แม่น้ำนี้ เปนนครคุณเกี่ยวกระหวัดเมือง อันนี้เปนไชยะมังคละ ถ้วน 5 แม่น้ำอันนี้ไหลแต่ดอยลงมาที่ขุนน้ำ ได้ชื่อว่าแม่ข่า ไหลเมื่อวันออกแล้วไหลไฟใต้เทียบข้างแม่พิง ได้ชื่อแม่โทร ต่อทำบัดนี้แล [...] อัน 1 หนองใหญ่มีวันออกช่วยเหนือแห่งไชยะภูมิได้ชื่อว่า อีสานเนน สรานรปูชา ว่าหนองใหญ่มีหน่อีสาน ทำวพระญาต่างประเทศจักมาบูชาสักการะมากนักเปนไชยะมังคละถ้วน 6 แล [...] แม่ระมิง ไหลมาแต่มหาสระ อันพระพุทเจ้าเมื่อยังธรรมาน ได้มาอาบในอ่างสงรอง ไหลออกมาเป็นขุนน้ำแม่ระมิงพายวันออกเวียง เปนไชยะมังคละถ้วน 7 แล (ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, 2538: 35)

ดังจะเห็นได้ว่าภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมนั้นเริ่มต้นจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และปรากฏการณ์ที่เชื่อว่าเป็นนิมิตอันเป็นมงคล ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นแก่ผู้ที่ได้อยู่อาศัย ดังที่ปรากฏเป็นเหตุศุภนิมิตมงคลที่แจ้งแก่พญามังรายและพระสหายทั้งสอง เมื่อครั้งทรงเสด็จมาพิจารณาในการตั้งรากฐานวังเวียงเชียงใหม่ ทั้งนี้ พญาทั้งสามได้ร่วมกันกำหนดจุดหรือบริเวณสำคัญ ในการจะวางภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม อันที่มีความหมายถึงศูนย์กลางของอำนาจ ความเพียร และพลังความดีกลับแห่งคติจักรวาล เพียงแต่ในช่วงสมัยนั้น มิได้บัญญัติศัพท์คำว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรมไว้ หากแต่มีเพียงคำว่า “**ทักขามเมือง**”

4.3.1 พื้นที่เวียงเชียงใหม่ กับความสัมพันธ์ของ “ทักขามเมือง”

ในการสร้างเมืองเชียงใหม่ นั้น พญามังรายปฐมกษัตริย์ของเมืองเชียงใหม่ ทรงให้เหล่าโหราจารย์ราชบัณฑิต หากุษย์ยามในการสถาปนาเมืองตามแนวคิดและความเชื่อของคนโบราณ

ที่ว่า “เมืองนั้นก็มีชีวิตเช่นเดียวกับคน เมื่อมีการสร้างเมืองขึ้นมาก็เหมือนกับการให้ชีวิตเมืองด้วย เมืองนั้นมีส่วนต่างๆ เหมือนคน มีหัว มีสะดือ มีส่วนต่างๆ อยู่ตามทิศต่างๆ และมีดวงเหมือนเหมือนคนเมืองแต่ละเมืองก็จะมีทิศของดวงต่างๆ ไม่เหมือนกัน เมื่อใดเกิดสิ่งไม่ดีขึ้นกับเมือง หรือเกิดภัยพิบัติจะต้องมีการสืบชะตาเมืองเหมือนกับคนด้วย” โดยความเชื่อเกี่ยวกับทิศของดาวเมืองนี้เป็นสิ่งที่บันทึกไว้ใน คัมภีร์มหาทักษา หรือ ภูมิพยากรณ์ ของศาสนาพราหมณ์ โดยทักษา หมายถึง ชื่อเรียกกลุ่มดาวอัฐเคราะห์ หรือดาวทั้งแปด คือ อาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ เสาร์ พฤหัสดี ราหู ศุกร์ ที่จัดเข้าระเบียบเป็น บริวาร อายุ เดช ศรี มูล อุตสาหะ มนตรี และกาลกิณี เวียนขวา (ทักษิณาวรรต) ไปตามทิศทั้ง 8 คือ บูรพา อากเนย์ ทักษิณ หรดี ประจิม พายัพ และอุดร ทักษาเมืองเชียงใหม่ที่กำหนดตามทิศต่างๆ ดังนี้

- เดชเมือง ได้แก่ ประตูช้างเผือก
- อุตสาหะเมือง ได้แก่ แจ่งชะด้า
- ศรีเมือง ได้แก่ แจ่งศรีภูมิ
- มนตรีเมือง ได้แก่ ประตูเชียงใหม่
- อายุเมือง ได้แก่ แจ่งหัวลิน
- กาลกิณีเมือง ได้แก่ แจ่งกู่เฮือง
- มูลเมือง ได้แก่ ประตูท่าแพ
- บริวารเมือง ได้แก่ ประตูสวนดอก
- เกตุเมือง ได้แก่ วัดสะดือเมือง

เมืองเชียงใหม่ มีศูนย์กลางความเจริญอยู่ในกรอบรูปก่าแพง 4 เหลี่ยม โดยมีแกนอยู่บน ทิศเหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตก ก่าแพงเมืองเชียงใหม่ประกอบด้วยประตู 5 ประตู คือ

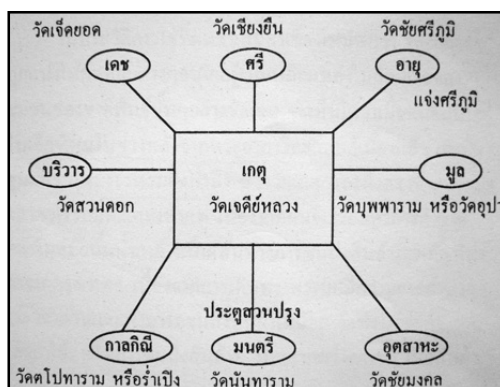
- ทิศเหนือ ได้แก่ ประตูหัวเวียง³¹
- ทิศใต้ ได้แก่ ประตูท้ายเวียง³²
- ทิศตะวันออก ได้แก่ ประตูท่าแพ
- ทิศตะวันตก ได้แก่ ประตูสวนดอก

ด้วยก่าแพงเมืองที่เป็นรูปสี่เหลี่ยม จึงทำให้เกิดมุมของก่าแพงเมืองที่เรียกว่า แจ่ง อีก 4 แจ่ง ได้แก่ แจ่งศรีภูมิ ตั้งอยู่ในทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แจ่งชะด้า ตั้งอยู่ในทิศตะวันออกเฉียงใต้ แจ่งกู่เฮือง ตั้งอยู่ในทิศตะวันตกเฉียงใต้ และแจ่งหัวลิน ตั้งอยู่ในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ โดยตัว

³¹ ประตูหัวเวียง หมายถึง ประตูช้างเผือก

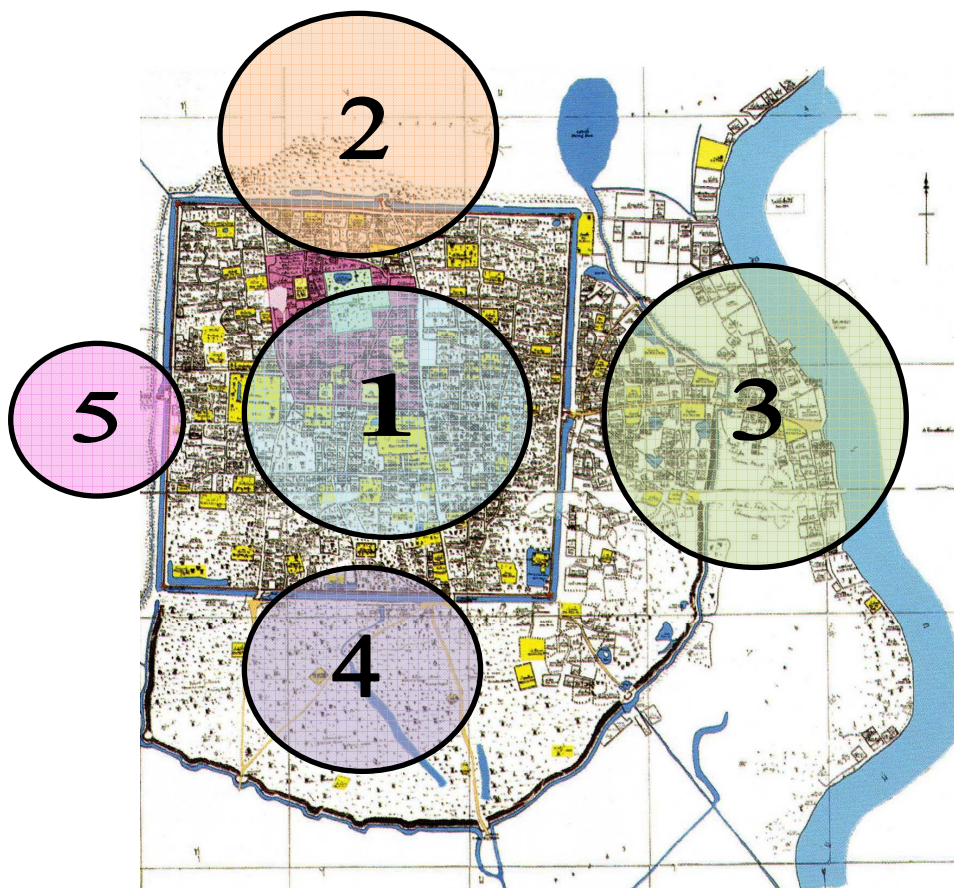
³² ประตูท้ายเวียง หมายถึง ประตูเชียงใหม่ และ ประตูสวนปรุง

เมืองเชียงใหม่มีลักษณะเมืองที่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำปิง ซึ่งอยู่บริเวณฝั่งเมืองทางด้านทิศตะวันออก และขนาดด้วยดอยสูงคือดอยสุเทพทางด้านทิศตะวันตก ดังแผนภาพลักษณะของฝั่งเมืองเชียงใหม่ ดังต่อไปนี้

รูป 39 ภาพทัศนศึกษาเวียงเชียงใหม่ตามการคำนวณของดวงเมืองเวียงเชียงใหม่

พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่ถึงถูกจัดแบ่งให้เกิดการใช้สอยตามหน้าที่ของเวียง ได้แก่ **พื้นที่** ประกอบพิธีกรรมและศูนย์กลางความเชื่อทางศาสนา, **พื้นที่**ที่อยู่อาศัย, **พื้นที่**สาธารณะ, **พื้นที่**พิธีกรรมสงสการ, **พื้นที่**ที่อยู่อาศัย และ**พื้นที่**พิธีกรรม ดังแผนภาพต่อไปนี้

รูป 40 การจัดแบ่งพื้นที่ให้เกิดการใช้สอยตามหน้าที่ของเวียง

จากแผนภาพ สามารถอธิบายการจัดพื้นที่ให้สอดคล้องกับการใช้สอยตามหน้าที่ของเวียงได้ดังต่อไปนี้

บริเวณที่ 1 พื้นที่ประกอบพิธีกรรมและศูนย์กลางความเชื่อทางศาสนา

จากแผนภาพบริเวณที่ 1 ตั้งอยู่ภายในกำแพงเมืองชั้นใน และอยู่บริเวณศูนย์กลางของเมือง ตามทิศทางเมืองบริเวณนี้ถือเป็น *เขตเมือง* โดยมี วัดสะดือเมือง หรือวัดเจดีย์หลวง เป็นศูนย์กลางของเวียง ตามหน้าที่ของเวียงภายในกำแพงเมืองชั้นในถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางการปกครองเพราะเป็นที่อยู่ของกษัตริย์และเจ้านาย รวมทั้งเป็นที่ตั้งของวัดสำคัญหลายแห่ง เช่น วัดพระสิงห์ วัดเจดีย์หลวง วัดเชียงมั่น จึงเป็นพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนา อีกทั้งด้านถนนภายในกำแพงเมืองมีลักษณะตัดตรงเป็นเรขาคณิต ปูถนนด้วยกระเบื้องตัวหนอนตั้งแต่ประตูท่าแพจนถึงวัดพระสิงห์ ด้วยลักษณะของพื้นที่และตำแหน่งที่อยู่บริเวณกลางเวียง บริเวณที่ 1 จึงมีหน้าที่เป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในการแห่น้ำที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ การแห่น้ำพระเจ้าฝนแสนห่า และพระสิงห์ ในเทศกาลประเพณีปีใหม่เมือง (สงกรานต์) และยังเป็นพื้นที่ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมที่สำคัญอีกด้วย เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีอินทขิล เป็นต้น

บริเวณที่ 2 พื้นที่อยู่อาศัย

ตามทิศทางของเมือง บริเวณที่ 2 จัดอยู่ในตำแหน่ง *ศรีเมือง* โดยมี วัดเชียงยืน เป็นศูนย์กลาง บริเวณที่ 2 ตามแผนผังเมืองเชียงใหม่นั้น เป็นบริเวณประตูหัวเวียง หรือ *ประตูช้างเผือก* ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเมือง ซึ่งถือว่าเป็นประตูมงคลในพิธีราชาภิเษกตามโบราณราชประเพณี กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่ จะเสด็จเข้ามาที่ประตูนี้ ประตูหัวเวียงเปลี่ยนชื่อมาเป็นประตูช้างเผือกเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 เมื่อพญาแสนเมืองมาได้สร้างอนุสาวรีย์ช้างเผือก 2 เชือก เป็นอนุสรณ์แก่มหาดเล็ก 2 คนที่ช่วยพระองค์ให้รอดพ้นจากภัยสงคราม แต่เดิมรูปปั้นช้างเผือกทั้ง 2 เชือกอยู่ริมถนนโชตนาด้านละเชือก สำหรับรูปปั้นช้างเผือกที่ตั้งในปัจจุบันสร้างขึ้นใหม่ในสมัยพระเจ้ากาวิละ (สร้อยศรี อ่องสกุล, 2543) ด้วยหน้าที่ของ *หัวเวียง* ที่ผู้คนจะเข้า-ออก บริเวณประตูช้างเผือก จึงส่งผลให้เกิดการตั้งรกรากถิ่นฐานของผู้คนในบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก และที่สำคัญเป็นแหล่งพื้นที่อยู่อาศัยของผู้คนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ไทใหญ่ ลื้อ ลาว ฯลฯ บริเวณนี้เป็นจำนวนมากอีกด้วย

บริเวณที่ 3 พื้นที่สาธารณะ

บริเวณพื้นที่ 3 ตามทิศทางเมืองจัดว่าเป็น *มูลเมือง* โดยมี ประตูท่าแพ หรือวัดบุปผาราม เป็นศูนย์กลาง บริเวณนี้ ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของกำแพงเมืองชั้นใน ตามหน้าที่ของเวียงบริเวณที่ 3 นี้จัดเป็นพื้นที่สาธารณะ เพราะเป็นบริเวณที่มีบ้านเรือน ตลาด การติดต่อค้าขาย การคมนาคม

ทางน้ำ ซึ่งอดีตมี *บ้านเชียงเรือก* ตั้งอยู่บริเวณนอกกำแพงเมือง เดิมบ้านเชียงเรือกเป็นชุมชนค้าขายเพราะเป็นที่ตั้งของ *ตลาดเชียงเรือก* ตลาดเก่าแก่แห่งหนึ่ง คาดว่ามีประชากรหนาแน่นซึ่งมีหลักฐานกล่าวถึงสมัยพญาแก้วเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมเชียงเรือกมีคนจมน้ำตายเป็นจำนวนมาก ในสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 2 (พ.ศ.2416 - 2440) ชื่อประตูเชียงเรือกเปลี่ยนมาเป็นประตูท่าแพชั้นในเพื่อให้คู่กับประตูท่าแพชั้นนอก ซึ่งอยู่บนถนนสายเดียวกัน ชื่อประตูท่าแพ หมายถึงประตูชั้นนอกตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดแสนฝาง ต่อมาบ้านเรือนขยายตัวประตูท่าแพชั้นนอกได้สลายไปเหลือแต่ประตูท่าแพชั้นใน ชาวบ้านจึงเรียกชื่อสั้น ๆ ว่า ประตูท่าแพ สำหรับประตูท่าแพในปัจจุบันสร้างขึ้นใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2528 - 2529 โดยอาศัยภาพถ่ายเก่าประตูเมืองเชียงใหม่ประตูหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 (สวัสดิ์ อ่องสกุล, 2543)

นอกจากนี้ บริเวณที่ 3 ในอดีตยังมีประตูท่าแพชั้นนอก อยู่ด้านทิศตะวันออกของเมือง เป็นบริเวณทางออกสู่ท่าแม่น้ำแม่ปิงซึ่งมีความสะดวกในการติดต่อค้าขาย อีกทั้งฝั่งตรงข้ามยังมี *วัดเกตกกราม* ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรือง ปัจจุบันบริเวณที่ 3 มีลักษณะเป็น “พื้นที่สาธารณะ” ได้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นที่ตั้งของตลาดวโรรส (กาดหลวง) เทศบาลนครเชียงใหม่ รวมไปถึงโรงพยาบาล สถานีตำรวจ สถานศึกษา วัด สถานกงสุล ฯลฯ ตั้งอยู่บริเวณนี้ด้วยตามตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่ติดกับแม่น้ำปิง ประกอบกับการเป็น *มูลเมือง* หน้าทีของเวียงบริเวณนี้จึงเป็นพื้นที่สาธารณะมาจนถึงปัจจุบัน

บริเวณที่ 4 พื้นที่พิธีกรรมสงสาร

บริเวณที่ 4 ตามทักขานเมืองจัดให้เป็น *มนตรีเมือง* โดยมีประตูเชียงใหม่ เป็นศูนย์กลางและรวมไปจนถึง *กาลกนิเมือง* โดยมีประตูแสนปุง (สวนปรง) เป็นศูนย์กลาง ประตูแสนปุงตั้งอยู่ด้านตะวันตกเฉียงใต้ใกล้กับประตูเชียงใหม่ คือเฉพาะกำแพงเมืองด้านใต้เท่านั้นที่มีสองประตู ประตูนี้สันนิษฐานอาจจะภายหลังคือไม่ได้สร้างพร้อมกับสร้างเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ.1839 จากความเชื่อเรื่องทิศและพื้นที่ถือเป็นเขตกาลกนิ จึงกำหนดให้ประตูแสนปุงเป็นทางออกไปสู่สถานและฌาปนสถาน³³ ห้ามมิให้นำศพออกทางประตูอื่น ออกได้ประตูเดียวคือ ประตูแสนปุง สถาน

³³ ตาม “พระราชบัญญัติ สุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528” ได้ให้นิยามความหมายของ “สุสานและฌาปนสถานสาธารณะ” และ “สุสานและฌาปนสถานเอกชน” กล่าวคือ “สุสานและฌาปนสถานสาธารณะ” หมายความว่า สถานที่ที่จัดไว้สำหรับเก็บ ฝัง หรือเผาศพ สำหรับประชาชนทั่วไป แต่ไม่รวมถึงสถานที่ที่ใช้สำหรับเก็บศพชั่วคราวในสถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และ “สุสานและฌาปนสถานเอกชน” หมายความว่า สถานที่ที่จัดไว้สำหรับเก็บ ฝัง หรือเผาศพ สำหรับตระกูลหรือครอบครัว หรือมิตรของตระกูลหรือครอบครัว แต่ไม่รวมถึงสถานที่ที่ใช้สำหรับเก็บศพชั่วคราวในสถาน อ่างจาก ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร., พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528, (102 ร.จ. 37 ตอนที่ 129 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 19 กันยายน 2528) หน้า 365-371

บริเวณนี้ ได้แก่ สุสานหายยา ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบฃาปนกิจโดยเฉพาะ ซึ่งตามทักษาและความเชื่อของชาวบ้าน บริเวณที่ 4 จึงเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมส่งสการตามหน้าที่ของเวียง

บริเวณที่ 5 พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่พิธีกรรม

บริเวณที่ 5 ตามทักษาเมืองจัดให้เป็นตำแหน่ง *บริวารเมือง* โดยมีวัดสวนดอก หรือ ประตูลงสวนดอก เป็นศูนย์กลาง ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกของเมืองเชียงใหม่ ประตูด้านนี้เป็นทางออกไปสู่อุทยานของกษัตริย์สมัยพญาเกือนารวมกราช พ.ศ. 1914 ได้สร้างวัดบนพื้นที่อุทยานจึงเรียก วัดสวนดอก และในช่วงนั้นพญาเกือนได้สร้างเวียงสวนดอกด้วย นอกจากกำแพงเมืองชั้นในแล้ว เมืองเชียงใหม่ยังมีกำแพงเมืองชั้นนอกรูปพระจันทร์เสี้ยว หรือที่รู้จักชื่อ *กำแพงดิน โอบล้อมไว้* เริ่มตั้งแต่แจ่งศรีภูมิ ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือเลียบบตามลำน้ำแม่ข้าลงมา ด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ มาบรรจบกับกำแพงเมืองชั้นในที่แจ่งกูเฮือง ตามทักษาและภูมิศาสตร์ของเมืองบริเวณที่ 5 จึงมีหน้าที่เป็นที่อยู่อาศัย และพื้นที่พิธีกรรมการส่งสการของเจ้านายฝ่ายเหนือด้วย

4.3.2 จุดแข็ง-จุดอ่อน ของพื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่ ในการจัดขบวนแห่³⁴

● ประตูลงหายยา

อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่กล่าวถึง “*ประตูลงหายยา*” เป็นครั้งแรกว่า “พ.ศ. 2270 เมื่อเทพสิงหียึดเมืองเชียงใหม่จากพม่าได้บุกเข้ามาทางประตูลงหายยาแต่ด้วยที่ตั้งของประตูลงหายยาอยู่ในทิศเดียวกับประตูแสนปุง เป็นตำแหน่งกาลกนิเมืองจึงใช้เป็นทางเคลื่อนศพมาฃาปนกิจที่สุสานหายยามาตั้งแต่โบราณ” สำหรับสาเหตุที่ต้องสร้างกำแพงเมืองเชียงใหม่ชั้นนอกขึ้นเพื่อป้องกันกองทัพจากกรุงศรีอยุธยาที่มักจะยกทัพมาคุกคามเมืองเชียงใหม่บ่อยครั้ง นับตั้งแต่ปลายรัชสมัยของราชวงศ์มังรายมาแล้วปัจจุบันแนวกำแพงและประตูเมืองทั้งด้านในและด้านนอกยังปรากฏหลักฐานให้เห็นอยู่ในบางช่วงส่วนบริเวณแนวกำแพงเมืองด้านนอกนั้นถูกบุกรุกจากชาวบ้านเข้าไปสร้างบ้านเรือนจนทำให้แนวกำแพงดินพังทลายลง

ตารางที่ 5 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแห่บริเวณ ประตูลงหายยา /สุสานหายยา (ขบวนแห่ปราสาทศพ)	
จุดแข็ง	- เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ที่มีการใช้พื้นที่ดังกล่าวในการส่งสการ หรือเผาศพมายาวนาน ตั้งแต่สมัยพระยามังราย การใช้พื้นที่หายยาใช้ในการส่งสการ จึงลักษณะของการตาม “ขนบ” ในการปลงศพล้านนาอย่างถูกต้อง

³⁴ ดูภาพลักษณะสถานที่ /สภาพถนนที่ใช้ในการแห่เพิ่มเติมใน *ภาคผนวก ข ภาพพื้นที่ถนนในเมืองเชียงใหม่* ที่ใช้ในการจัดขบวนแห่

ตารางที่ 5 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ ประตูหายยา /สุสานหายยา (ขบวนแทนแห่งปราสาทศพ) ต่อ	
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - ตามคติล้านนามีข้อห้ามที่ไม่ให้เผาศพในเมือง (ภายในบริเวณกำแพงเมือง) โดยจะต้องนำศพออกบริเวณ “ประตูผี” เพื่อนำออกไปส่งสการเท่านั้น จึงทำให้เกิดการจราจรติดขัดบริเวณประตูผี หรือประตูหายยาเป็นอย่างมากในช่วงที่มีการฃาปนกิจ - พื้นที่สุสานตั้งอยู่บริเวณชุมชนที่ค่อนข้างหนาแน่น และแออัด จึงเกิดปัญหาในการจราจร และเกิดมลพิษทางอากาศ - สถานที่สุสานหายยาเป็นสถานที่ฃาปนกิจของเมืองเชียงใหม่ ในขณะเดียวกันก็เป็น “จุดรับขยะ” (ที่ทิ้งขยะของเมืองเชียงใหม่) ด้วย ทศนิยมภาพจึงไม่งดงาม - บริเวณหน้าสุสานเป็น “จุดบริการรถขนส่ง” (ท่ารถแดง) จึงก่อให้เกิดความคับคั่งมากยิ่งขึ้น เมื่อมีขบวนแทนแห่ง

● **สุสานสันกู่เหล็ก**

ตั้งอยู่บริเวณถนนรัตนโกสินทร์ ซอย 1 ตำบลวัดเกต อำเภอมืองฯ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 6 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ สุสานสันกู่เหล็ก (ขบวนแทนแห่งปราสาทศพ)	
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - ถนนบริเวณนี้มีต้นไม้ขึ้นร่มรื่นสวยงามสองฝั่งถนน ด้วยทัศนียภาพที่งดงาม จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ขบวนแทนแห่งมีความสวยงามไปด้วย - ถนนสันกู่เหล็ก เพื่อไปยังสุสานนั้น มีลักษณะที่ถนนค่อนข้างกว้าง 4 เลน จึงทำให้สามารถระบายรถได้อย่างรวดเร็ว และช่วยลดปัญหาการจราจรในช่วงที่มีขบวนแทนแห่งได้ในระดับหนึ่ง
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ, - ห่างไกลสถานพยาบาล และสุขาไม่เพียงพอต่อการบริการ

● **สุสานสันติธรรม**

ตั้งอยู่ตำบลช้างเผือก ศรีภูมิ อำเภอมืองฯ จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ สุสานสันติธรรม (ขบวนแทนแห่งปราสาทศพ)	
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - สถานที่กว้างขวาง และใช้การทากิจกรรมอื่นๆ ของเยาวชนที่เป็นประโยชน์ได้ - เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ และเป็นพื้นที่ในการส่งสการ และใช้เป็นสถานที่ปลงศพมาตั้งแต่อดีต ซึ่งตามโบราณเรียกว่า “ป่าเหยวสี่อ”

ตารางที่ 7 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ สุสานสันติธรรม (ขบวนแทนแห่งปราสาทศพ) ต่อ	
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - สายไฟต่ำ จึงเป็นอันตรายในขณะแทนแห่ง - เป็นพื้นที่ชุมชนขนาดใหญ่ เป็นรอยต่อกันของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา และมีโรงเรียนจำนวนมาก จึงมีปัญหาด้านการจราจรที่ติดขัดในช่วงที่มีขบวนแทนแห่งเป็นอย่างมาก อีกทั้งถนนสันติธรรม เป็นถนนโบราณที่ขยายมาจากทางเกวียนในอดีต จึงมีขนาดเล็ก ไม่สะดวกต่อการคมนาคม ตลอดไปจนการแทนแห่งมากนัก

● **ลานอเนกประสงค์ช่วงประตูท่าแพ**

ในอดีตประตูท่าแพ เรียกว่า “ประตูเชียงเรือก” สร้างขึ้นพร้อมกับเมืองเชียงใหม่ในสมัยพญามังราย ในปี พ.ศ. 1839 ซึ่งแต่เดิมประตูท่าแพเป็นประจันนอกประตูหนึ่ง ในสมัยพระเจ้าอินทวิชยานนท์ (พ.ศ.2416-2439) เรียกว่า “ประตูท่าแพชั้นนอก” และ เรียกประตูเชียงเรือก ว่า “ประตูท่าแพชั้นใน” ภายหลังรื้อประตูท่าแพชั้นนอกออก จึงเหลือแต่ประตูเชียงเรือกและเปลี่ยนมาใช้เป็น “ประตูท่าแพ” มาจนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 8 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ ลานอเนกประสงค์ช่วงประตูท่าแพ (ขบวนแทนแห่งขบวนแทนน้ำดำหัวผู้ว่าฯ, ขบวนแทนแห่งปอยส่างลอง, ขบวนแทนแห่งเทียนพรรษา)	
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสถานที่เปิด ประชาชนสามารถเข้าถึงได้จากทุกทิศทาง - ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมที่มีมายาวนาน - เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียง ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปของชาวเมืองเชียงใหม่และนักท่องเที่ยว - เป็นจุดสนใจ ของนักท่องเที่ยว และผู้ที่พบเห็น
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีพื้นที่จอดรถ ทำให้จราจรติดขัดเมื่อมีการแทนแห่ง ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวก็จะนำรถยนต์ไปจอดตามท้องถนน จึงบางครั้งทำให้เกิดอุบัติเหตุเกิดขึ้น - ลักษณะของถนนท่าแพให้เดินรถเส้นทางเดียว เมื่อมีการปิดถนนจึงไม่มีถนนอื่นๆ สำรองเพื่อระบายรถ - พื้นที่การจัดงานมีขอบเขตจำกัด ทำให้เกิดการเบียดเสียดของนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงาน - สถานที่ที่มีจุดบริการทิ้งขยะไม่เพียงพอ

● ลานอเนกประสงค์อนุสาวรีย์สามกษัตริย์

อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ประกอบไปด้วยพระยามังราย พระยาร่วง (พ่อขุนรามคำแหง) และพระยงำเมือง กษัตริย์ทั้งสามพระองค์ได้ทรงกระทำสัตย์ปฏิญาณที่จะเป็นสหายนกัน โดยจะไม่สู้รบต่อสู้กันในภายหน้า เมื่อพระยามังรายได้สร้างเมืองเชียงรายนแล้ว จึงได้สร้างเมืองฝาง ได้เมืองหริภุญชัย และสร้างเวียงกุมกามตามลำดับ ภายหลังพระยามังรายได้พบชัยภูมิพื้นที่เมืองที่เป็นมงคล เป็นบริเวณติดกับแม่น้ำปิงกับเขาตอยสุเทพ ซึ่งเป็นพื้นที่เดิมของพวกเขาแล้ว พระองค์จึงเชิญพระสหาย คือ พญาร่วง และพญางำเมือง มาร่วมปรึกษา และสร้างเมือง กว้าง 900 วา ยาว 1000 วา ตั้งพิธีกลบบาตฝังนิมิตหลักเมือง ในวันพฤหัสบดี เพ็ญเดือน 6 พ.ศ. 1839 ชานนามเมืองว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่”

ชาวเชียงใหม่พร้อมใจกันร่วมสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สามกษัตริย์ประดิษฐาน เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2526 เวลา 11.59 น. เพื่อเฉลิมพระเกียรติไว้คู่เมืองเชียงใหม่

ตารางที่ 9 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ

ลานอเนกประสงค์อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ (ขบวนแทนแห่งสงฆ์พระธาตุ และแห่งเทียนพรรษา)

จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสถานที่ที่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว - เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ และสัญลักษณ์ที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่ - มีพื้นที่จัดกิจกรรม การแทนแห่งกว้างขวาง - สถานที่สวยงาม
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีที่จอดรถให้แก่นักท่องเที่ยว - การจราจรคับคั่ง เนื่องมาจากสถานที่ติดกับสถานศึกษาหลายแห่ง

● ถนนท่าแพ

ถนนท่าแพนับว่าเป็นถนนสายการค้าที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ ตลอดสองข้างทางจะร้านค้าของชาวจีนตั้งเรียงราย จนกระทั่งปัจจุบันร้านค้าเหล่านั้นก็ยังคงเปิดดำเนินการอยู่ในสมัยก่อนร้านค้าสองฟากถนนท่าแพตั้งแต่บริเวณสี่แยกอุปกุดเรื่อยไปจนถึง บริเวณวัดแสนฝาง ส่วนมากจะเป็นร้านค้าของพ่อค้าชาวพม่าและชาวตองสู ถนนท่าแพเชียงใหม่ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "ถนนต้าแป" เป็นย่านการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งมาตั้งแต่อดีต

ตารางที่ 10 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ

ถนนท่าแพ (ขบวนแทนแห่งพระพุทธสิหิงค์, ขบวนแทนแห่งโคมวิสาขบูชา และขบวนแทนแห่งพระฝนแสนห่า)

จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นถนนสายประวัติศาสตร์ เป็นสัญลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ - ถนนท่าแพเป็นเส้นทางการเดินทางเดียว จึงสะดวกต่อการปิดถนน
---------	---

ตารางที่ 10 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ ถนนท่าแพ (ขบวนแทนแห่งพระพุทธรูปหินงู, ขบวนแทนแห่งโคมวิสาขบูชา และขบวนแทนแห่งพระฝนแสนห่า) ต่อ	
จุดแข็ง	- บริเวณถนนสายนี้ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ได้นำสายไฟลงใต้ดินเสร็จสิ้นเรียบร้อยทั้งถนนแล้ว จึงทำให้เกิดทัศนียภาพที่งดงามในขณะที่มีการแห่
จุดอ่อน	- จุดบริการขยะไม่เพียงพอ และไม่มีสถานที่จอดรถ

● **สวนสาธารณะหนองบวกวาด**

สวนสาธารณะหนองบวกวาด อยู่ในความดูแลของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีพื้นที่ทั้งหมด 12 ไร่ 3 งาน 29 ตารางวา ถนนรอบสวนภายใน ประมาณ 840 เมตร เป็นหนึ่งในพื้นที่สีเขียวที่ถูกจัดขึ้น แต่เดิมถนนอารักษ์นี้เป็นสถานที่ที่ผู้ประกอบการ พ่อค้าแม่ค้านิยมในการตั้งร้านค้าขายพืชพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับและสัตว์เลี้ยง ดังนั้น สถานที่ จึงดูร่มรื่น และครึกครื้นไปด้วยบรรยากาศในการซื้อขายไม้ดอกไม้ประดับ สัตว์เลี้ยงต่างๆ ด้วยข้อได้เปรียบที่เป็นพื้นที่สาธารณะของทางเทศบาล และ เป็นพื้นที่สีเขียว อยู่ในสภาพที่เป็นสวนและมีพื้นที่สำหรับการออกร้านทางด้านเกษตร จุดนี้จึงเป็นจุดที่น่าสนใจและได้รับเลือกให้เป็นสถานที่สำหรับจัดงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีเนื้อหาใน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ประกอบกับสถานที่มีสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ภายหลังจากที่ได้ย้ายร้านค้าต่างๆ ทั้งไม้ดอกไม้ประดับและสัตว์เลี้ยงออกไปแล้ว เทศบาลนครเชียงใหม่ ก็ยังคงใช้สถานที่แห่งนี้ ในการจัดกิจกรรมงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับอยู่ตราบถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 11 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ ถนนอารักษ์ และสวนสาธารณะหนองบวกวาด (ขบวนแทนแห่งรถบุปผชาติ)	
จุดแข็ง	- เป็นบริเวณที่อยู่ติดกำแพงเมือง เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และมีภูมิทัศน์สวยงาม เหมาะแก่การจัดงานสำคัญของเมือง - ลักษณะของถนนเป็นเส้นทางเดินรถทางเดียว (One Way) เดินรถทางเดียว การปิดถนนเพื่อใช้งานเทศกาลจึงเป็นสิ่งที่ทำได้อย่างสะดวก
จุดอ่อน	- ถนนมีลักษณะค่อนข้างแคบ เมื่อนำขบวนรถบุปผชาติมาจอดตั้งไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชม ทำให้รถขบวนถูกเฉี่ยวชน เกิดความเสียหาย - บริเวณถนนอารักษ์และหนองบวกวาดมีปัญหาเกี่ยวกับที่จอดรถ ไม่เพียงพอต่อปริมาณนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวต้องจอดรถบริเวณข้างถนน ทำให้เกิดจราจรติดขัด

● **ถนนศรีวิชัย**

ถนนศรีวิชัยนั้นเป็นถนนสายประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นโดยสุเทพด้วยบารมีของครูบาศรีวิชัย “นักบุญแห่งล้านนา” เมื่อปี พ.ศ. 2477 ปัจจุบันเป็นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1004 (ต่อเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ - ดอยสุเทพ) ช่วงตั้งแต่ประตูเมืองเชียงใหม่ ถึงสวนสัตว์เชียงใหม่เรียกว่า ถนนห้วยแก้ว แต่ช่วงอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยถึงดอยสุเทพเรียกว่า ถนนทางขึ้นดอยสุเทพ หรือ “ถนนศรีวิชัย” ปัจจุบันมีลักษณะเป็นถนนผิวจราจรแอสฟัลต์คอนกรีต ขนาด 4 ช่องจราจรสวนทางขึ้นไปบนภูเขาที่สูงชัน ผ่านดอยสุเทพ จนถึงพระตำหนักภูพิงศ์ราชนิเวศน์ ระยะทางที่อยู่ในความควบคุมของแขวงทางหลวงเชียงใหม่ที่ 2 สำนักทางหลวงที่ 1 (เชียงใหม่) รวม 16.277 กิโลเมตร ผู้ริเริ่มก่อสร้างถนนทางขึ้นสูดอยสุเทพ คือ ครูบาศรีวิชัย

ในสมัยก่อนการขึ้นไปนมัสการพระธาตุดอยสุเทพนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบากเพราะไม่มีถนนทางจราจรที่สะดวกสบายเหมือนในปัจจุบัน ลักษณะของทางขึ้นไปนมัสการดอยสุเทพดังกล่าวเป็นทางเดินก็แคบๆ และไม่ราบเรียบ ต้องผ่านป่าเขา ใช้ระยะเวลายาวนานถึงประมาณ 5 ชั่วโมงกว่า จึงจะถึงพระธาตุดอยสุเทพ จนมีคำกล่าวขานกันทั่วไปในสมัยนั้นว่า “ถ้าไม่มีพลังบุญ และศรัทธาเลื่อมใสจริงๆ ก็จะไม่มีโอกาสได้กราบไหว้พระธาตุดอยสุเทพ” เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2477 ครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนาไทย เป็นผู้เริ่มดำเนินการสร้างถนนขึ้นสู่พระธาตุดอยสุเทพ โดยมีเจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่สมัยนั้นเป็นผู้เริ่มขุดดินด้วยจอบเป็นปฐมฤกษ์ ชาวพุทธที่มีความเลื่อมใสในครูบาศรีวิชัยต่างทยอยมาเพื่อร่วมแรงงานในการสร้างถนนโดยไม่มีค่าจ้างใดๆ ทั้งสิ้น โดยใช้เวลาเพียง 5 เดือนกับอีก 22 วัน ถนนศรีวิชัยจึงแล้วเสร็จอย่างรวดเร็ว (สถานีวิทยุ เอฟ.เอ็ม.100 จังหวัดเชียงใหม่, 2553: ออนไลน์)

ตารางที่ 12 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางแทนแห่งบริเวณ ถนนศรีวิชัย (ขบวนแทนแห่งเดียวขึ้นดอยสุเทพ และขบวนแทนหรับ้องขึ้นดอย)	
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - ขบวนแทนแห่งขึ้นดอย จุดเด่นคือเป็นแลนด์มาร์คของเมือง เป็นเส้นทางที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ตั้งแต่แรกเริ่มการก่อสร้างสมัยครูบาศรีวิชัย และเป็นเส้นทางรถยนต์ที่การเดินทางสะดวกสบาย เชื้อต่อการแทนแทนในเทศกาลต่างๆ - เป็นจุดที่สามารถชมทัศนียภาพของเมืองเชียงใหม่ได้ทั่วเมือง - นักท่องเที่ยวรู้จัก และเป็นที่น่าสนใจ
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - เส้นทางขึ้น-ลง เป็นเส้นทางเดียว จึงส่งผลให้เกิดการจราจรติดขัดเมื่อเกิดเทศกาลงานประเพณีการแทนแทนต่างๆ และเมื่อถึงยอดดอยสุเทพ ไม่มีที่จอดรถ ก่อให้เกิดความคับคั่งบริเวณบนยอดดอย - เป็นพื้นที่สูง ลาดชัน พื้นที่ทิ้งขยะมีน้อย ส่งผลให้เกิดขยะสะสม และเกิดความสกปรก ก่อให้เกิดทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม

ตารางที่ 12 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางແหน່ບริเวณ ถนนศรีวิชัย (ขบวนແหน່ແຕ່เดียวขึ้นดอยสุเทพ และขบวนແหน່รับน้องขึ้นดอย) ต่อ	
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่ห่างไกลจากชุมชนและห่างไกลจากแหล่งสาธารณูปโภคที่สำคัญ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ หากเกิดอุบัติเหตุ และอาชญากรรม ด้วยความที่คับแคบของถนนและสภาพภูมิประเทศที่เป็นดอยสูง การขนส่งหรือการช่วยเหลือยากลำบาก - ไม่มีจุดบริการประชาชน หรือจุดประชาสัมพันธ์ระหว่างทาง

● ถนนสุเทพ

ตารางที่ 14 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางແหน່ບริเวณ ถนนสุเทพ (ขบวนແหน່ด้าหัวกู่เจ้านาย)	
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่ - มีทัศนียภาพที่สวยงาม สามารถมองเห็นพระธาตุดอยสุเทพได้
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่บริเวณติดกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฝั่งสวนดอก) จึงมีการจราจรที่คับคั่งเป็นอย่างมาก, ไม่มีสถานที่จอดรถ และสุขาไม่เพียงพอต่อการบริการ

● ถนนไปรษณีย์

ถนนไปรษณีย์ ตั้งอยู่ตำบลช้างม่อย อำเภอเมือง ฯ จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันติดอยู่บริเวณตลาดวโรรส (กาดหลวง)

ตารางที่ 13 จุดแข็ง และจุดอ่อนของเส้นทางແหน່ບริเวณ ถนนไปรษณีย์ (ขบวนແหน່ไคมยี่เป็ง, ขบวนແหน່กระทงเล็ก, ขบวนແหน່กระทงใหญ่)	
จุดแข็ง	<ul style="list-style-type: none"> - เส้นทางถนนเศรษฐกิจสายหลัก เป็นที่รู้จักของทุกคนทั่วไปในเมืองเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยวในฐานะ “ถนนกาดหลวง” - เป็นเส้นทางรถทางเดียว จึงสะดวกต่อการจัดงาน และปิดถนนเมื่อมีขบวนແหน່ สามารถควบคุมถนน /รถยนต์ ได้ง่ายและรวดเร็ว - มีถนนสายรองที่คอยรองรับการระบายรถออกจากถนนเส้นนี้หลายเส้น ในขณะที่มีการແหน່
จุดอ่อน	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่บริเวณแหล่งชุมชน และอยู่บริเวณ “กาดหลวง” จึงมีการจราจรที่คับคั่งและรถติดในเวลาเร่งด่วน - สุขาไม่เพียงพอบริการแก่นักท่องเที่ยว

4.4 ผลการสำรวจ “การรับรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม”: ผลการศึกษาจากการเก็บแบบสอบถาม

ในการสำรวจแบบสอบถามครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสถานการณ์ของการจัดการขบวนแห่ในพื้นที่ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตตลอดจนถึงรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อทราบทัศนคติ การยอมรับและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของสังคมต่อการจัดการขบวนแห่ เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ที่ส่งผลสำคัญต่อการจัดการขบวนแห่ เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสม ในการมีส่วนร่วมของคนในสังคมโลกปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่คุณค่าแห่งทุนทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านสังคมที่อาจจะยังผลถึงความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 200 ชุด ซึ่งจำแนกเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้สังเกตการณ์ทั่วไป (ผู้ชมขบวน ทักท่องเที่ยว ผู้อยู่ในพื้นที่ ฯลฯ) 50 ชุด แบบสอบถามสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (พ่อค้า แม่ค้า ช่างแต่งหน้า นักแสดง ฯลฯ) 50 ชุด แบบสอบถามสำหรับผู้มีส่วนร่วมในขบวน (นักแสดง นักดนตรี ช่างพ่อน ช่างไฟ ฯลฯ) 50 ชุด และแบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติการ (ผู้รับเหมาขบวน ออร์กาไนเซอร์ ฯลฯ) 50 ชุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
- ส่วนที่ 2 การรับรู้ และลักษณะการเข้าร่วมในขบวนแห่ในเขตเมืองเชียงใหม่
- ส่วนที่ 3 ทัศนคติต่อการจัดการขบวนแห่
- ส่วนที่ 4 การยอมรับและการมีส่วนร่วมในขบวนแห่เมืองเชียงใหม่
- ส่วนที่ 5 ปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อการจัดการให้ขบวนแห่มีความเหมาะสมกับสภาพชีวิตในสังคมโลกปัจจุบัน (แนวโน้มขบวนแห่ในอนาคต)
- ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

➤ 4.4.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)
ชาย	24 (48%)	14 (28%)	17 (34%)	22 (44%)	77 (38.5%)
หญิง	22 (44%)	12 (24%)	23 (46%)	10 (20%)	67 (33.5%)
เพศที่สาม	4 (8%)	24 (48%)	10 (20%)	18 (36%)	56 (28%)
รวม	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	200 (100%)

จากตารางที่ 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.5 เป็นเพศชาย รองลงมา ร้อยละ 33.5 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 28.0 เป็นเพศที่สาม ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าค่าร้อยละของ “กลุ่มเพศที่สาม” มีค่าใกล้เคียงกับเพศหญิง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญ

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวนการ	ผู้ปฏิบัติการ	รวม
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)
21-25 ปี	26 (52%)	17 (34%)	27 (54%)	17 (34%)	87 (43.5%)
น้อยกว่า 20 ปี	9 (18%)	9 (18%)	14 (28%)	9 (18%)	41 (20.5%)
26-30 ปี	5 (10%)	10 (20%)	3 (6%)	12 (24%)	30 (15%)
31-35 ปี	4 (8%)	5 (10%)	2 (4%)	8 (16%)	19 (9.5%)
36-40 ปี	1 (2%)	6 (12%)	3 (6%)	2 (4%)	12 (6%)
มากกว่า 40 ปี	5 (10%)	3 (6%)	1 (2%)	2 (4%)	11 (5.5%)
รวม	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	200 (100%)

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.5 มีอายุระหว่าง 21-25 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มของนิสิต นักศึกษา หรือเป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในการเข้าร่วมขบวนการแน่แท้ด้วย รองลงมา ร้อยละ 20.5 มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ก็ยังคงเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 15.0 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 9.5 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ร้อยละ 6.0 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี และร้อยละ 5.5 มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปตามลำดับ จึงอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีบทบาทในขบวนการแน่แท้ของเมืองเชียงใหม่ ทั้งการรับรู้ การยอมรับ และการมีส่วนร่วม ส่วนมากเป็นกลุ่มของ “นักเรียน นักศึกษา” เป็นอันดับต้น ในขณะที่กลุ่ม “ผู้ใหญ่” (ช่วงวัยกลางคน) เป็นกลุ่มที่มีบทบาทรองลงมา

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวนการ	ผู้ปฏิบัติการ	รวม
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)
ปริญญาตรี	21 (42%)	28 (56%)	29 (58%)	24 (48%)	102 (51%)
ปริญญาโท	12 (24%)	5 (10%)	12 (24%)	14 (28%)	43 (21.5%)
มัธยมศึกษา/ปวช.	12 (24%)	11 (22%)	8 (16%)	8 (16%)	39 (19.5%)
ปวส./อนุปริญญา	3 (6%)	6 (12%)	1 (2%)	2 (4%)	12 (6%)
ประถมศึกษา	2 (4%)	-	-	-	2 (1%)
ปริญญาเอก	-	-	-	2 (4%)	2 (1%)
รวม	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	200 (100%)

จากตารางที่ 17 พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 51 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 21.5 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท ร้อยละ 19.5 มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ร้อยละ 6 มีการศึกษาอยู่ในระดับปวส./อนุปริญญา และมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและปริญญาเอกมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวนการ	ผู้ปฏิบัติการ	รวม
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)
นร./นักศึกษา	19 (38%)	14 (28%)	22 (44%)	8 (16%)	63 (31.5%)
ธุรกิจส่วนตัว	3 (6%)	6 (12%)	8 (16%)	5 (10%)	22 (11%)
รับราชการ	4 (8%)	5 (10%)	4 (8%)	4 (8%)	17 (8.5%)
พนักงานรัฐ	4 (8%)	4 (8%)	-	7 (14%)	15 (7.5%)
ออกาไนเซอ์	1 (2%)	5 (10%)	1 (2%)	8 (16%)	15 (7.5%)
รับจ้าง	4 (8%)	2 (4%)	2 (4%)	4 (8%)	12 (6%)
ช่างแต่งหน้า	-	4 (8%)	-	-	4 (2%)
นักวิชาการ	-	-	1 (2%)	2 (4%)	3 (1.5%)
นักบวช	-	-	-	2 (4%)	2 (1%)
ว่างงาน	-	-	2 (4%)	-	2 (1%)
กสิกรรม	-	1 (2%)	-	-	1 (0.5%)
วิศวกร	-	-	1 (2%)	-	1 (0.5%)
ศิลปิน	-	-	-	1 (2%)	1 (0.5%)
เจ้าหน้าที่รักษา ความปลอดภัย	-	-	-	1 (2%)	1 (0.5%)
ไม่ระบุ	12 (24%)	6 (12%)	7 (14%)	6 (12%)	31 (15.5%)
รวม	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	200 (100%)

จากตารางที่ 18 พบว่า อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ “นักเรียน /นักศึกษา” คิดเป็นร้อยละ 31.5 ซึ่งมีความสอดคล้องกับตารางกลุ่มช่วงอายุ 21-25 /น้อยกว่า 20 ปี มาเป็นอันดับต้นๆ อาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 11.0 อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 8.5 อาชีพพนักงานรัฐและออกาไนเซอ์ คิดเป็นร้อยละ 7.5 และอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 6.0 ตามลำดับ โดยในขณะ “ผู้ไม่ระบุอาชีพ” มีถึง 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5

➤ 4.4.2 ส่วนที่ 2 การรับรู้ และลักษณะการเข้าร่วมในขบวนแห่ในเขตเมืองเชียงใหม่

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของขบวนแห่ในเทศกาลประเพณีเมืองเชียงใหม่

การรับรู้	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)
ทราบ	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	200 (100%)
ไม่ทราบ	-	-	-	-	-
รวม	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	200 (100%)

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนทราบว่าเทศกาลประเพณีในเมืองเชียงใหม่ มีขบวนแห่แห่เข้ามามีส่วนร่วมเสมอๆ คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการรับรู้เกี่ยวกับประเภทของขบวนแห่แห่

ประเภทของขบวนแห่แห่	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม =200 (100%)
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	
ขบวนแห่แห่กระทงใหญ่	40 (22.1%)	47 (25.97%)	46 (25.41%)	48 (26.52%)	181 (90.5%)
ขบวนแห่แห่กระทงเล็ก	32 (19.75%)	40 (24.69%)	45 (27.78%)	45 (27.28%)	162 (81%)
ขบวนแห่แห่โคมยี่เป็ง	35 (22.01%)	43 (27.05%)	33 (20.75%)	48 (30.19%)	159 (79.5%)
ขบวนแห่แห่รทูปปาวชาติ	33 (22.45%)	31 (21.09%)	37 (25.17%)	46 (31.29%)	147 (73.5%)
ขบวนแห่แห่เทียนขุดยสุเทพ	26 (19.26%)	34 (25.18%)	38 (28.15%)	37 (27.41%)	135 (67.5%)
ขบวนแห่แห่รับน้องขุดย	31 (22.96%)	26 (19.26%)	37 (27.41%)	41 (30.37%)	135 (67.5%)
ขบวนแห่แห่เทียนพรรษา	17 (15.05%)	30 (26.55%)	33 (29.2%)	33 (29.2%)	113 (56.5%)
ขบวนแห่แห่พระพุทธรูปหิงค์	19 (16.81%)	26 (23.01%)	30 (26.55%)	38 (33.63%)	113 (56.5%)
ขบวนแห่แห่ปราสาทศพ	15 (13.39%)	30 (26.78%)	28 (25.01%)	39 (34.82%)	112 (56%)
ขบวนแห่แห่รดน้ำดำหัวผู้ว่าฯ	15 (15.31%)	22 (22.45%)	24 (24.49%)	37 (37.75%)	98 (49%)
ขบวนแห่แห่ประชาสัมพันธ์รทรวงคิโครงการต่างๆ	16 (21.62%)	18 (24.32%)	18 (24.32%)	22 (29.74%)	74 (37%)
ขบวนแห่แห่โคมยี่เป็งขุดย	8 (14.55%)	12 (21.82%)	15 (27.27%)	20 (36.36%)	55 (27.5%)
ขบวนแห่แห่ปอยส้างลอง	4 (7.69%)	12 (23.08%)	17 (32.69%)	19 (36.54%)	52 (26%)
ขบวนแห่แห่เพื่อจุดประสงค์บางประการขององค์กร	10 (21.28%)	9 (19.15%)	11 (23.4%)	17 (36.17%)	47 (23.5%)
ขบวนแห่แห่พระฝั้นแสนห้า	9 (19.15%)	5 (10.64%)	10 (21.28%)	23 (48.93%)	47 (23.5%)
ขบวนแห่แห่ดำหัวกู่เจ้านาย	6 (13.64%)	10 (22.73%)	16 (36.36%)	12 (27.27%)	44 (22%)
ขบวนแห่แห่การฉลองเสนาสนะ	4 (9.3%)	10 (23.26%)	7 (16.28%)	22 (51.16%)	43 (21.5%)
อื่นๆ (ขบวนแห่มารติกา, ขบวนแห่เชิดสิงโต)	-	-	-	3 (100%)	3 (1.5%)
รวม	320 (18.60%)	405 (23.55%)	445 (25.87%)	550 (31.98%)	1,720 (100%)

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน สามารถเลือก “การรับรู้” ในขบวนแห่แหน เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้มากกว่า 1 ประเภท จึงคิดค่าร้อยละแยกในแต่ละหัวข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน (=100%)

จากตารางที่ 20 พบว่า ประเภทของขบวนแห่แหนที่ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักมากที่สุด 5 อันดับแรก เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้ขบวนแห่แหนประเภท “**เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว**” มากที่สุด อันได้แก่ ขบวนแห่แหนกระทงใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 90.5 ขบวนแห่แหนกระทงเล็ก คิดเป็นร้อยละ 81 ขบวนแห่แหนโคมบี้เป็ง คิดเป็นร้อยละ 79.5 ขบวนแห่แหนรถบุปผาชาติ คิดเป็นร้อยละ 73.5 ในขณะที่ขบวนแห่แหนเดียวขึ้นดอยสุเทพ ซึ่งเป็นงานประเพณีแห่แหนเกี่ยวกับศาสนาอยู่ในอันดับที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 67.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งที่รับรู้เกี่ยวกับการจัดงาน และการจัดขบวนแห่แหน

แหล่งที่รับรู้	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม =200 (100%)
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	
คำบอกเล่าของคนรู้จัก	35 (23.65%)	38 (25.68%)	37 (25%)	38 (25.67%)	148 (74%)
เคยร่วมในการจัดขบวน	13 (10.92%)	37 (31.09%)	27 (22.69%)	42 (35.3%)	119 (59.5%)
ป้ายประกาศโฆษณา	29 (26.85%)	23 (21.3%)	26 (24.07%)	30 (27.78%)	108 (54%)
อินเทอร์เน็ต	19 (19%)	22 (22%)	25 (25%)	34 (43%)	100 (50%)
สื่อโทรทัศน์	20 (25.32%)	16 (20.25%)	22 (27.85%)	21 (26.58%)	79 (39.5%)
วิทยุกระจายเสียง	18 (28.13%)	12 (18.74%)	18 (28.13%)	16 (25%)	64 (32%)
หนังสือพิมพ์	10 (15.87%)	12 (19.05%)	20 (31.75%)	21 (33.33%)	63 (31.5%)
จดหมายราชการ	7 (20.01%)	9 (25.71%)	3 (8.57%)	16 (45.71%)	35 (17.5%)
ใบปลิวแผ่นพับ	8 (24.24%)	6 (18.18%)	7 (21.21%)	12 (36.37%)	33 (16.5%)
รับรู้เอง (เนื่องจากประเพณีที่กระทำเองทุกปี)	1 (100%)	-	-	-	1 (0.5%)
รวม	160 (21.33%)	175 (23.33%)	185 (24.67%)	230 (30.67%)	750 (100%)

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน สามารถเลือกแหล่งที่รับรู้เกี่ยวกับการจัดงาน และการจัดขบวนแห่แหนได้มากกว่า 1 ประเภท จึงคิดค่าร้อยละแยกในแต่ละหัวข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน (=100%)

จากตารางที่ 21 พบว่า แหล่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้เกี่ยวกับการจัดงาน และการจัดขบวนแห่แหนมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ รับรู้จากคำบอกเล่าของคนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 74 รับรู้จากการเคยร่วมในการจัดขบวน คิดเป็นร้อยละ 59.5 รับรู้จากป้ายประกาศโฆษณา คิดเป็นร้อยละ 54 รับรู้จากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 50 และรับรู้จากสื่อโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 39.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการเคยเข้าร่วมประเพณีที่ใช้ชบวนแห่น้ำ

การเข้าร่วม	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในชบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)
เคย	24 (48%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	174 (87%)
ไม่เคย	26 (52%)	-	-	-	26 (13%)
รวม	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	50 (100%)	200 (100%)

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 87 เคยเข้าร่วมประเพณีที่ใช้ชบวนแห่น้ำ และร้อยละ 13 ไม่เคยเข้าร่วม ผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมนั้น จะเห็นได้ว่าอยู่ในประเภท “ผู้สังเกตการณ์ทั่วไป” ซึ่งอาจเป็นนักท่องเที่ยว, นักข่าว, บุคคลต่างพื้นที่ ฯลฯ

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามชบวนแห่น้ำที่เคยเข้าร่วม

ชบวนแห่น้ำที่เคยเข้าร่วม	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในชบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม =200 (100%)
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	
ชบวนแห่น้ำกระทงใหญ่	11 (7.97%)	47 (34.06%)	35 (25.36%)	45 (32.61%)	138 (69%)
ชบวนแห่น้ำกระทงเล็ก	9 (9%)	31 (31%)	21 (21%)	39 (39%)	100 (50%)
ชบวนแห่น้ำโคมยี่เป็ง	10 (10.31%)	29 (29.9%)	21 (21.65%)	37 (38.14%)	97 (48.5%)
ชบวนแห่น้ำเตี้ยขึ้นดอยสุเทพ	7 (7.37%)	24 (25.26%)	31 (32.63%)	33 (34.74%)	95 (47.5%)
ชบวนแห่น้ำรับน้องขึ้นดอย	13 (13.83%)	23 (24.47%)	30 (31.91%)	28 (29.79%)	94 (47%)
ชบวนแห่น้ำพระพุทธรูปทองคำ	2 (2.98%)	20 (29.85%)	19 (28.36%)	26 (38.81%)	67 (33.5%)
ชบวนแห่น้ำเทียนพรรษา	4 (6.78%)	17 (28.81%)	18 (30.51%)	20 (33.9%)	59 (29.5%)
ชบวนแห่น้ำรถบุปผาชาติ	2 (3.51%)	16 (28.07%)	10 (17.54%)	29 (50.88%)	57 (28.5%)
ชบวนแห่น้ำปราสาทศพ	4 (7.14%)	20 (35.71%)	11 (19.64%)	21 (37.51%)	56 (28%)
ชบวนแห่น้ำรดน้ำดำหัวผู้ว่า	7 (13.73%)	8 (15.69%)	12 (23.53%)	24 (47.05%)	51 (25.5%)
ชบวนแห่น้ำปอยสังข์	2 (5.26%)	7 (18.42%)	2 (5.26%)	27 (71.06%)	38 (19%)
ชบวนแห่น้ำประสาธน์รัตนวงค์โครงการต่างๆ	5 (17.86%)	8 (28.57%)	5 (17.86%)	10 (35.71%)	28 (14%)
ชบวนแห่น้ำโคมวิสาขบูชา	1 (3.7%)	8 (29.63%)	7 (25.93%)	11 (40.74%)	27 (13.5%)
ชบวนแห่น้ำดำหัวผู้ว่า	-	6 (31.58%)	6 (31.58%)	7 (36.84%)	19 (9.5%)
ชบวนแห่น้ำการฉลองเสนาสนะ	-	7 (41.18%)	3 (17.64%)	7 (41.18%)	17 (8.5%)
ชบวนแห่น้ำเพื่อจุดประสงค์บางประการขององค์กร	3 (17.65%)	5 (29.41%)	1 (5.88%)	8 (47.06%)	17 (8.5%)
ชบวนแห่น้ำพระฝนแสนห่า	-	4 (26.67%)	3 (20%)	8 (53.33%)	15 (7.5%)
รวม	80 (8.21%)	280 (28.71%)	235 (24.11%)	380 (38.97%)	975 (100%)

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน สามารถเลือก “ชบวนแห่น้ำที่เคยเข้าไปมีส่วนร่วม” ได้มากกว่า 1 ประเภท จึงคิดค่าร้อยละแยกในแต่ละหัวข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน (=100%)

จากตารางที่ 23 พบว่า ขบวนการแห่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้าร่วมมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ขบวนการแห่งกระทรวงใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 69 ขบวนการแห่งกระทรวงเล็ก คิดเป็นร้อยละ 50 ขบวนการแห่งโคมมิวนิสต์ คิดเป็นร้อยละ 48.5 ขบวนการแห่งเดี่ยวขึ้นดอยสุเทพ คิดเป็นร้อยละ 47.5 และขบวนการแห่งรับน้องขึ้นดอย คิดเป็นร้อยละ 47 ตามลำดับ ซึ่งผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับตาราง “การรับรู้” ขบวนการแห่งในเมืองเชียงใหม่ด้วย

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามบทบาทในการเข้าร่วมในขบวนการแห่ง

บทบาทในการเข้าร่วม ในขบวนการแห่ง	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวนการ	ผู้ปฏิบัติการ	รวม =200 (100%)
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	
นักแสดง /ผู้ร่วมขบวนการ	10 (10.64%)	12 (12.77%)	47 (50%)	25 (26.59%)	94 (47%)
ผู้ควบคุมขบวนการ	2 (3.64%)	19 (34.54%)	2 (3.64%)	32 (58.18%)	55 (27.5%)
นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	18 (32.73%)	2 (3.64%)	14 (25.45%)	21 (38.18%)	55 (27.5%)
ผู้จัดงานนักแสดงร่วมขบวนการ	-	22 (44.90%)	2 (4.08%)	25 (51.02%)	49 (24.5%)
ผู้ที่มีหน้าที่จัดรถขบวนการ	-	15 (36.58%)	2 (4.88%)	24 (58.54%)	41 (20.5%)
ผู้ประกอบการ /รับเหมาจัดรถขบวนการ	-	10 (25%)	1 (2.5%)	29 (72.5%)	40 (20%)
ผู้จัดการเครื่องแต่งกาย /แต่งหน้า	-	7 (21.21%)	4 (12.12%)	22 (66.67%)	33 (16.5%)
ผู้ที่มีหน้าที่วางแผนการจัดงาน	-	8 (26.67%)	1 (3.33%)	21 (70%)	30 (15%)
ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่	6 (21.43%)	5 (17.86%)	8 (28.57%)	9 (32.14%)	28 (14%)
ผู้ที่มีหน้าที่จัดรูปแบบขบวนการ	-	7 (26.92%)	-	19 (73.08%)	26 (13%)
นักข่าว	1 (3.85%)	22 (84.62%)	-	3 (11.53%)	26 (13%)
ผู้ประกอบการในพื้นที่	1 (4.76%)	17 (80.95%)	3 (14.29%)	-	21 (10.5%)
ผู้ดูงานจากนอกพื้นที่	2 (15.38%)	6 (46.15%)	1 (7.7%)	4 (30.77%)	13 (6.5%)
เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก /สาธารณสุขโรค	-	5 (41.67%)	3 (25%)	4 (33.33%)	12 (6%)
ผู้ที่มีหน้าที่ตัดดินและให้คะแนน	-	2 (33.33%)	-	4 (66.67%)	6 (3%)
เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	-	1 (25%)	-	3 (75%)	4 (2%)
ผู้ประกอบการ /รับเหมาจัดรูปขบวนการ	-	-	2 (100%)	-	2 (1%)
รวม	40 (7.48%)	160 (29.91%)	90 (16.82%)	245(45.79%)	535 (100%)

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน สามารถเลือก “บทบาทในการมีส่วนร่วมขบวนการแห่ง” ได้มากกว่า 1 ประเภท จึงคิดค่าร้อยละแยกในแต่ละหัวข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน (=100%)

จากตารางที่ 24 พบว่า บทบาทในขบวนการแห่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยเข้าร่วมมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เป็นนักแสดง/นักดนตรีและผู้ร่วมขบวนการ คิดเป็นร้อยละ 47 เป็นผู้ควบคุมขบวนการและนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 27.5 เป็นผู้จัดงานนักแสดงร่วมขบวนการ คิดเป็นร้อยละ 24.5

เป็นผู้จัดรถขนวน คิดเป็นร้อยละ 20.5 และเป็นผู้ประกอบการ /รับเหมาจัดรถขนวน คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเหตุผลที่เข้าร่วมในขบวนแห่น้ำ

เหตุผลที่เข้าร่วมในขบวนแห่น้ำ	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม =200 (100%)
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	
ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	11 (10.19%)	29 (26.85%)	27 (25%)	41 (37.96%)	108 (54%)
สมัครใจเข้าร่วมจากความศรัทธา	10 (10.64%)	23 (24.47%)	31 (32.98%)	30 (31.91%)	94 (47%)
เข้าร่วมด้วยความชื่นชอบเพราะสนุก	10 (13.33%)	19 (25.33%)	25 (33.33%)	21 (28.01%)	75 (37.5%)
ถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา	8 (11.59%)	16 (23.2%)	21 (30.43%)	24 (34.78%)	69 (34.5%)
จากการว่าจ้างจากเจ้าของขบวน	1 (1.75%)	20 (35.09%)	11 (19.3%)	25 (43.86%)	57 (28.5%)
ขอการแสดงออก	4 (8.16%)	13 (26.53%)	17 (34.7%)	15 (30.61%)	49 (24.5%)
เป็นกิจกรรมที่พึงปฏิบัติตามหน้าที่	2 (5.26%)	8 (21.05%)	16 (42.11%)	12 (31.58%)	38 (19%)
มารยาทที่พึงกระทำเพื่อแสดงออกทางสังคม	2 (6.67%)	7 (23.33%)	5 (16.67%)	16 (53.33%)	30 (15%)
ที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่	4 (16.67%)	9 (37.5%)	4 (16.67%)	7 (29.16%)	24 (12%)
ผลประโยชน์ทางการค้าขาย-ธุรกิจและบริการ	2 (12.5%)	6 (37.5%)	-	8 (50%)	16 (8%)
เฝ้าติดตามและทำข่าวเพื่อเผยแพร่	1 (6.67%)	5 (33.33%)	3 (20%)	6 (40%)	15 (7.5%)
รวม	55 (9.57%)	155 (26.96%)	160 (27.83%)	205 (35.65%)	575 (100%)

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน สามารถเลือก "เหตุผลในการเข้าร่วมขบวนแห่น้ำ" ได้มากกว่า 1 ประเภท จึงคิดค่าร้อยละแยกในแต่ละหัวข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน (=100%)

จากตารางที่ 25 พบว่า เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมในขบวนแห่น้ำมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย คิดเป็นร้อยละ 54 สมัครใจเข้าร่วมจากความศรัทธา คิดเป็นร้อยละ 47 เข้าร่วมด้วยความชื่นชอบเพราะสนุก คิดเป็นร้อยละ 37.5 ถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.5 และ จากการว่าจ้างจากเจ้าของขบวน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 26 คะแนนการรับรู้เจตนาของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่น้ำ เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการรับรู้เจตนา
	5	4	3	2	1	
รับรู้ว่าขบวนแห่น้ำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว	24	13	10	2	1	4.14
รับรู้ว่าขบวน สามารถสร้างรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก	13	22	10	4	1	3.84
รับรู้ว่าขบวนแห่น้ำก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในสังคม-ชุมชน	11	22	12	4	1	3.76
รับรู้ค่านิยมใหม่-นวัตกรรมสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดขบวน	11	17	12	8	2	3.54

ตารางที่ 26 คะแนนการรับรู้เฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่ใน
เมืองเชียงใหม่ (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่แห่ เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการ รับรู้เฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม (แต่งกายเลียน แบบสตรี) ปะปนอยู่ในขบวนแห่แห่	9	20	11	8	2	3.52
รับรู้ว่าการจัดขบวนแห่ที่มีลักษณะแปลกใหม่ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	11	10	23	5	1	3.50
รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม เป็นผู้จัดการขบวน	7	22	10	9	2	3.46
รับรู้ว่ารายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดขบวนแห่แห่ ทำให้เกิดการหมุนเวียน และมีส่วนที่นำไปใช้พัฒนาสังคม	6	17	21	4	2	3.42
รับรู้ว่าเมืองเชียงใหม่มีการแห่แห่ขบวนประเภทใดบ้าง	6	13	27	3	1	3.40
รับรู้ว่าวัตถุประสงค์ในการจัดเทศกาลประเพณีการแห่แห่ต่างๆ	7	16	17	10	-	3.40
รับรู้ว่าค่านิยมใหม่-นวัตกรรม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบขบวน	9	14	16	10	1	3.40
รับรู้วันและเวลาในการจัดขบวนแห่แห่	6	16	19	9	-	3.38
รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่ต่างๆมีบริบทต่อสังคมเมืองเชียงใหม่เช่นไร	7	12	21	9	1	3.30
รับรู้ถึงความสำคัญของการแห่แห่ในงานต่างๆ เป็นอย่างไร	4	15	22	9	-	3.28
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ทางศาสนาจัดขึ้นจากเหตุผลธุรกิจมากกว่าพลังศรัทธา	10	12	15	8	5	3.28
รับรู้เส้นทางและสถานที่และระยะเวลา ในการจัดขบวนแห่แห่	7	13	17	11	2	3.24
รับรู้ความสอดคล้องของขบวนแห่และรถขบวน ที่เกี่ยวข้องกับบริบททาง สังคม-วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่	4	14	21	7	4	3.14
รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่ส่วนใหญ่มีโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่แห่	6	15	13	11	5	3.12
รับรู้ว่าการใช้วัสดุอุปกรณ์หมุนเวียน เก้าอี้หรือผ้า	4	10	25	5	6	3.02
รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่ส่วนใหญ่มีออกไนซ์เซอร์ เป็นผู้จัดการขบวน	7	11	13	12	7	2.98
รับรู้ว่าการนำรถขบวนไปหมุนเวียน ในท้องถิ่นอื่น	5	8	19	12	6	2.88
รับรู้ภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ที่เป็นเจ้าของขบวนแห่แห่	6	8	19	8	9	2.88
รับรู้ว่าการแห่แห่เพื่อจุดประสงค์อื่นใดที่มีใช้ในทางสร้างสรรค์	5	8	18	12	7	2.84
รับรู้ความสอดคล้องของขบวนกับเส้นทางแห่-สถานที่จัดงาน	1	12	20	12	5	2.84
รับรู้ว่ามีโฆษณาหรือการหาเสียงทางการเมืองแอบแฝงในขบวน	6	10	12	13	9	2.82
รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่ส่วนใหญ่มีพระภิกษุ สงฆ์ เป็นผู้จัดการขบวน	2	13	15	12	8	2.78
รับรู้หน่วยงาน-ผู้รับผิดชอบในการจัดงานที่มีขบวนแห่แห่	4	8	15	14	9	2.68
รับรู้เส้นทาง-ขนส่งเคลื่อนย้ายวัสดุอุปกรณ์ประกอบขบวนแห่แห่	3	7	18	14	8	2.66
รับรู้เกณฑ์ในการจัดสรรและรูปขบวนเข้าร่วมขบวนแห่แห่	1	11	14	13	11	2.56
รับรู้ กติกาในการตัดสิน และรางวัลที่มอบให้แก่ขบวนแห่	2	9	11	16	12	2.46

หมายเหตุ 5 = รับรู้มากที่สุด, 4 = รับรู้มาก, 3 = รับรู้ปานกลาง, 2 = รับรู้น้อย และ 1 = ไม่ทราบ

จากตารางที่ 26 พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการแห่แห่ เขตตัวเมืองเชียงใหม่ของผู้
สังเกตการณ์ทั่วไปที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่
ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.14 คะแนน รับรู้ว่าจะขบวนแห่แห่

สามารถรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.84 คะแนน รับรู้ว่าขบวนแห่แห่ก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในสังคม-ชุมชน มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.76 คะแนน รับรู้ค่านิยมใหม่-นวัตกรรมสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดขบวน มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.54 คะแนน และรับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม (แต่งกายเลียนแบบสตรี) ปะปนอยู่ในขบวนแห่แห่ มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.52 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 27 คะแนนการรับรู้เฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่ เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการรับรู้เฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
รับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม เป็นผู้จัดการขบวนแห่	19	20	8	2	1	4.08
รับรู้ว่าขบวนแห่ สามารถรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก	14	26	9	1	-	4.06
รับรู้ว่าขบวนแห่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว	13	23	10	4	-	3.90
รับรู้ว่ารายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดขบวนแห่ ทำให้เกิดการหมุนเวียนและมีส่วนที่นำไปใช้พัฒนาสังคม	13	21	10	4	2	3.78
รับรู้ว่าการใช้วัสดุอุปกรณ์หมุนเวียน เก้าอี้หรือผ้า	15	14	15	5	1	3.74
รับรู้อันและเวลาในการจัดขบวนแห่	9	22	15	3	1	3.70
รับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีออบแกในซีเซอร์ เป็นผู้จัดการขบวนแห่	8	24	13	4	1	3.68
รับรู้ว่าเมืองเชียงใหม่มีการแห่ขบวนประเภทใดบ้าง	11	16	19	3	1	3.66
รับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม (แต่งกายเลียนแบบสตรี) ปะปนอยู่ในขบวนแห่	15	13	11	10	1	3.62
รับรู้อันเส้นทางและสถานที่และระยะทาง ในการจัดขบวนแห่	8	22	14	4	2	3.60
รับรู้ว่าขบวนแห่ต่างๆมีบริบทต่อสังคมเมืองเชียงใหม่เช่นไร	9	17	19	4	1	3.58
รับรู้ว่าการนำรถขบวนไปหมุนเวียน ในท้องถิ่นอื่น	10	18	14	5	3	3.54
รับรู้ถึงความสำคัญของการแห่ในงานต่างๆ เป็นอย่างดี	8	16	17	7	2	3.42
รับรู้วัตถุประสงค์ในการจัดเทศกาลประเพณีการแห่ต่างๆ	8	19	13	6	4	3.42
รับรู้ค่านิยมใหม่-นวัตกรรมสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดขบวน	3	21	18	7	1	3.36
รับรู้ภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ที่เป็นเจ้าของขบวนแห่	10	12	15	11	2	3.34
รับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีพระภิกษุ สงฆ์ เป็นผู้จัดการขบวนแห่	4	18	19	9	-	3.34
รับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่	5	19	16	7	3	3.32
รับรู้หน่วยงาน-ผู้รับผิดชอบในการจัดงานที่มีขบวนแห่	6	16	15	11	2	3.26
รับรู้ความสอดคล้องของขบวนกับเส้นทางแห่-สถานที่จัดงาน	4	17	18	10	1	3.26
รับรู้ว่าการจัดขบวนแห่ที่มีลักษณะแปลกใหม่ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	6	13	21	7	3	3.24
รับรู้ความสอดคล้องของขบวนแห่และรถขบวน ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม-วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่	4	16	19	9	2	3.22
รับรู้ว่าขบวนแห่ทางศาสนาจัดขึ้นจากเหตุผลธุรกิจมากกว่าพลังศรัทธา	5	15	18	10	2	3.22
รับรู้อันเส้นทาง-ขนส่งเคลื่อนย้ายวัสดุอุปกรณ์ประกอบขบวนแห่	7	15	11	14	3	3.18

ตารางที่ 27 คะแนนการรับรู้เฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดชบวนแห่นแหใน
เมืองเชียงใหม่ (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่นแห เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการ รับรู้เฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
รับรู้ว่าค่านิยมใหม่-นวัตกรรม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบชบวนแห่นแห	5	12	22	9	2	3.18
รับรู้ว่าชบวนแห่นแหก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในสังคม-ชุมชน	4	20	12	8	6	3.16
รับรู้เกณฑ์ในการจัดส่งรถและรูปชบวนแห่นแหเข้าร่วมชบวนแห่นแห	3	18	10	14	5	3.00
รับรู้กติกาในการตัดสิน และรางวัลที่มอบให้แก่ชบวนแห่นแห	4	16	10	15	5	2.98
รับรู้ว่าการแห่นแหเพื่อจุดประสงค์อื่นใดที่มีใช้ในทางสร้างสรรค์	6	14	10	8	12	2.88
รับรู้ว่ามีโครงการโฆษณาหรือการหาเสียงทางการเมืองแอบแฝงในชบวน	3	13	12	17	5	2.84

หมายเหตุ 5 = รับรู้มากที่สุด, 4 = รับรู้มาก, 3 = รับรู้ปานกลาง, 2 = รู้น้อย และ 1 = ไม่ทราบ

จากตารางที่ 27 พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการแห่นแห เขตตัวเมืองเชียงใหม่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ รับรู้ว้ชบวนแห่นแหส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม เป็นผู้จัดการชบวนแห่นแห โดยมีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.08 คะแนน รับรู้ว้ชบวนแห่นแห สามารถรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.06 คะแนน รับรู้ว้ชบวนแห่นแหเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.90 คะแนน รับรู้ว้รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดชบวนแห่นแห ทำให้เกิดการหมุนเวียนและมีส่วนที่นำไปใช้พัฒนาสังคม มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.78 คะแนน และรับรู้ว้การใช้วัสดุอุปกรณ์หมุนเวียน เก้าหรือซ้ำ มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.74 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 28 คะแนนการรับรู้เฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในชบวนแห่นแหเกี่ยวกับการจัดชบวนแห่นแหใน
เมืองเชียงใหม่

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่นแห เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการ รับรู้เฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
รับรู้ว้ชบวนแห่นแหเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว	20	20	9	1	-	4.18
รับรู้ว้ชบวนแห่นแหส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม (แต่งกายเลียนแบบสตรี) ปะปนอยู่ในชบวนแห่นแห	19	16	13	2	-	4.04
รับรู้ว้ชบวนแห่นแห สามารถรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก	17	21	8	3	1	4.00
รับรู้ว้ชบวนแห่นแหส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม เป็นผู้จัดการชบวนแห่นแห	16	17	14	1	2	3.88
รับรู้ว้ชบวนแห่นแหก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในสังคม-ชุมชน	16	16	12	6	-	3.84
รับรู้ว้รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดชบวนแห่นแห ทำให้เกิดการหมุนเวียนและมีส่วนที่นำไปใช้พัฒนาสังคม	14	16	17	3	-	3.82
รับรู้ว้เมืองเชียงใหม่มีการแห่นแหชบวนประเภทใดบ้าง	10	19	19	1	1	3.72
รับรู้วัตถุประสงค์ในการจัดเทศกาลประเพณีการแห่นแหต่างๆ	10	19	18	2	1	3.70
รับรู้ค่านิยมใหม่-นวัตกรรมสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดชบวน	10	19	17	3	1	3.68

ตารางที่ 28 คะแนนการรับรู้เฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่ใน
เมืองเชียงใหม่ (ต่อ)

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่ เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการรับรู้เฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
รู้ว่าคำนิยมใหม่-นวัตกรรม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบขบวนแห่	10	20	14	5	1	3.66
รู้ว่าขบวนแห่ทางศาสนาจัดขึ้นจากเหตุผลธุรกิจมากกว่าพลังศรัทธา	16	8	22	1	3	3.66
รู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่	8	18	19	5	-	3.58
รู้ถึงความสำคัญของการแห่ในงานต่างๆ เป็นอย่างดี	6	19	23	1	1	3.56
รู้ว่าการใช้วัสดุอุปกรณ์หมุนเวียน เก้าหรือซ้า	10	14	20	4	2	3.52
รู้ว่าขบวนแห่ต่างๆมีบริบทต่อสังคมเมืองเชียงใหม่เช่นไร	8	17	19	4	2	3.50
รู้วันและเวลาในการจัดขบวนแห่	9	14	21	5	1	3.50
รู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีเอกไนซ์เซอร์ เป็นผู้จัดการขบวนแห่	12	12	15	7	4	3.42
รู้ว่าการนำรถขบวนไปหมุนเวียน ในท้องถิ่นอื่น	10	11	20	6	3	3.38
รู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีพระภิกษุ สงฆ์ เป็นผู้จัดการขบวนแห่	9	14	16	7	4	3.34
รู้ความสอดคล้องของขบวนแห่และรถขบวน ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม-วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่	5	17	20	4	4	3.30
รู้เส้นทางและสถานที่และระยะทาง ในการจัดขบวนแห่	8	11	19	11	1	3.28
รู้ว่าการแห่เพื่อจุดประสงค์อื่นใดที่มีใช้ในทางสร้างสรรค์	8	12	18	9	3	3.26
รู้ว่าการจัดขบวนแห่ที่มีลักษณะแปลกใหม่ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	8	9	21	7	5	3.16
รู้ว่ามีการโฆษณาหรือการหาเสียงทางการเมืองแอบแฝงในขบวน	4	15	20	5	6	3.12
รู้ความสอดคล้องของขบวนกับเส้นทางแห่-สถานที่จัดงาน	4	11	25	4	6	3.06
รู้ภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ที่เป็นเจ้าของขบวนแห่	5	11	19	11	4	3.04
รู้เส้นทาง-ขนส่งเคลื่อนย้ายวัสดุอุปกรณ์ประกอบขบวนแห่	4	8	21	11	6	2.86
รู้หน่วยงาน-ผู้รับผิดชอบในการจัดงานที่มีขบวนแห่	2	9	17	16	6	2.70
รู้เกณฑ์ในการจัดสรรและรูปขบวนเข้าร่วมขบวนแห่	4	6	16	16	8	2.64
รู้กติกาก่อนการตัดสิน และรางวัลที่มอบให้แก่ขบวนแห่	6	6	10	18	10	2.60

หมายเหตุ 5 = รับรู้มากที่สุด, 4 = รับรู้มาก, 3 = รับรู้ปานกลาง, 2 = รับรู้น้อย และ 1 = ไม่ทราบ

จากตารางที่ 28 พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการแห่ เขตตัวเมืองเชียงใหม่ของผู้มีส่วนร่วมในขบวนที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ รับรู้ว่าขบวนแห่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.18 คะแนน รับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม (แต่งกายเลียนแบบสตรี) ปะปนอยู่ในขบวนแห่ มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.04 คะแนน รับรู้ว่าขบวนแห่สามารถรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.00 คะแนน รับรู้ว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม เป็นผู้จัดการขบวนแห่ มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.88 คะแนน และรับรู้ว่าขบวนแห่ก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในสังคม-ชุมชน มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 3.84 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 29 คะแนนการรับรู้เฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดขบวนแห่ในเชียงใหม่

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่ เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการรับรู้เฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
รับรู้ว่าจะขบวนแห่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว	26	24	-	-	-	4.52
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ สามารถสร้างรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจจำนวนมาก	22	19	9	-	-	4.26
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม เป็นผู้จัดการขบวนแห่	23	22	3	2	-	4.32
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม (แต่งกายเลียนแบบสตรี) ปะปนอยู่ในขบวนแห่	21	21	6	1	1	4.20
รับรู้ว่าจะรายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดขบวนแห่ ทำให้เกิดการหมุนเวียนและมี ส่วนที่นำไปใช้พัฒนาสังคม	19	23	7	-	1	4.18
รับรู้ว่าเชียงใหม่มีการแห่ขบวนประเภทใดบ้าง	14	30	6	-	-	4.16
รับรู้เส้นทางและสถานที่และระยะเวลา ในการจัดขบวนแห่	19	20	10	1	-	4.14
รับรู้วัตถุประสงค์ในการจัดเทศกาลประเพณีการแห่ต่างๆ	13	29	8	-	-	4.10
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในสังคม-ชุมชน	15	29	3	2	1	4.10
รับรู้ว่าการจัดขบวนแห่ที่มีลักษณะแปลกใหม่ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม	17	19	13	1	-	4.04
รับรู้วันและเวลาในการจัดขบวนแห่	13	26	10	1	-	4.02
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ต่างๆมีบริบทต่อสังคมเชียงใหม่เช่นไร	10	31	9	-	-	4.02
รับรู้ว่าการใช้วัสดุอุปกรณ์หมุนเวียน เก้าหรือซ้า	19	19	7	4	1	4.02
รับรู้ว่าการนำรถขบวนไปหมุนเวียน ในท้องถิ่นอื่น	19	19	6	6	-	4.02
รับรู้ค่านิยมใหม่-นวัตกรรมสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการจัดขบวน	15	21	12	2	-	3.98
รับรู้ว่าค่านิยมใหม่-นวัตกรรม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบขบวนแห่	11	27	11	1	-	3.96
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ทางศาสนาจัดขึ้นจากเหตุผลธุรกิจมากกว่าพิธีศรัทธา	12	27	8	2	1	3.94
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ส่วนใหญ่มีโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่	19	14	12	5	-	3.94
รับรู้ถึงความสำคัญของการแห่ในงานต่างๆ เป็นอย่างไรดี	11	25	14	-	-	3.94
รับรู้ความสอดคล้องของขบวนแห่และรถขบวน ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม-วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่	11	22	14	3	-	3.82
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ส่วนใหญ่มีสื่อแอกไนซ์เซอร์ เป็นผู้จัดการขบวนแห่	11	25	8	5	1	3.80
รับรู้ภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ที่เป็นเจ้าของขบวนแห่	14	14	17	5	-	3.74
รับรู้เส้นทาง-ขนส่งเคลื่อนย้ายวัสดุอุปกรณ์ประกอบขบวนแห่	9	18	20	3	-	3.66
รับรู้ว่าจะขบวนแห่ส่วนใหญ่มีพระภิกษุ สงฆ์ เป็นผู้จัดการขบวนแห่	11	22	7	8	2	3.64
รับรู้ว่าการแห่เพื่อจุดประสงค์อื่นใดที่มีใช้ในทางสร้างสรรค์	10	21	11	7	1	3.64
รับรู้ความสอดคล้องของขบวนกับเส้นทางแห่-สถานที่จัดงาน	7	23	15	5	-	3.64
รับรู้ว่ามีโฆษณาหรือการหาเสียงทางการเมืองแอบแฝงในขบวน	11	18	14	5	2	3.62
รับรู้เกณฑ์ในการจัดสรรและรูปแบบเข้าร่วมขบวนแห่	8	21	14	7	-	3.60
รับรู้ กติกาในการตัดสิน และรางวัลที่มอบให้แก่ขบวนแห่	12	13	14	10	1	3.50
รับรู้หน่วยงาน-ผู้รับผิดชอบในการจัดงานที่มีขบวนแห่	8	13	24	5	-	3.48

หมายเหตุ 5 = รับรู้มากที่สุด, 4 = รับรู้มาก, 3 = รับรู้ปานกลาง, 2 = รับรู้น้อย และ 1 = ไม่ทราบ

จากตารางที่ 29 พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการແໜ່ແທ່ เขตตัวเมืองเชียงใหม่ของผู้ปฏิบัติกรที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ รับรู้ว่าขบวนແໜ່ແທ່เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยมีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.52 คะแนน รับรู้ว่าขบวนແໜ່ແທ່ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม เป็นผู้จัดการขบวนແໜ່ແທ່ มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.32 คะแนน รับรู้ว่าขบวนແໜ່ແທ່สามารถรายได้-ผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.26 คะแนน รับรู้ว่าขบวนແໜ່ແທ່ส่วนใหญ่มีกลุ่มเพศที่สาม (แต่งกายเลียนแบบสตรี) ปะปนอยู่ในขบวนແໜ່ແທ່ มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.20 คะแนน และรับรู้ว่ารายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดขบวนແໜ່ແທ່ ทำให้เกิดการหมุนเวียนและมีส่วนที่นำไปใช้พัฒนาสังคม มีคะแนนการรับรู้เฉลี่ย 4.18 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 30 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับข้อดีของการແໜ່ແທ່ของเมืองเชียงใหม่

ที่	ข้อดีของการແໜ່ແທ່ในเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการรับรู้เฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	เป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม	28	18	4	-	-	4.48
2	เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว	29	19	1	1	-	4.52
3	เป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	27	20	3		-	4.48
4	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม	23	19	8	-	-	4.30
5	ก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม	21	20	9	-	-	4.24
6	เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในแง่วัฒนธรรม	21	20	8	1	-	4.22
7	เป็นการแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ	20	20	9	1	-	4.18
8	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีในสังคม	19	20	10	1	-	4.14
	ยังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ	19	22	7	1	1	4.14
9	ไม่มีประโยชน์อะไรเลย	1	4	2	12	31	1.64

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 30 พบว่า ข้อดีของการແໜ່ແທ່ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเห็นด้วยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยว่าการແໜ່ແທ່เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.52 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແທ່เป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมและเป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.48 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແທ່เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.30 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແທ่งก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.24 คะแนน และเห็นด้วยว่าการແໜ່ແທ່เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในแง่วัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.22 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 31 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับข้อดีของการແໜ່
ของเมืองเชียงใหม่

ที่	ข้อดีของการແໜ່ในเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการ รับรู้เฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว	29	16	4	-	1	4.44
2	ยังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ	23	23	4	-	-	4.38
3	เป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม	27	16	4	2	1	4.32
4	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม	24	19	4	2	1	4.26
5	เป็นการแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ	21	22	5	-	2	4.20
6	เป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	18	19	10	2	1	4.02
7	เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในวัฒนธรรม	16	20	9	4	1	3.92
8	ก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม	17	20	7	3	3	3.90
9	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคม	15	17	10	3	5	3.68
10	ไม่มีประโยชน์อะไรเลย	3	3	8	11	25	1.96

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 31 พบว่า ข้อดีของการແໜ່ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยว่าการແໜ່เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.44 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ยังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.38 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່เป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.32 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.26 คะแนน และเห็นด้วยว่าการແໜ່เป็นการแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.20 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 32 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเกี่ยวกับข้อดีของการแหวนแห่ง
ของเมืองเชียงใหม่

ที่	ข้อดีของการแหวนแห่งในเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้					คะแนนการ รับรู้เฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว	29	18	2	1	-	4.50
2	เป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	22	24	3	1	-	4.34
3	ยังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ	24	17	8	-	1	4.26
	เป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม	21	23	4	2	-	4.26
	เป็นการแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ	22	21	5	2	-	4.26
	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม	21	21	8	-	-	4.26
4	เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในแง่วัฒนธรรม	19	23	7	1	-	4.20
5	ก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม	19	19	11	1	-	4.12
6	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีในสังคม	17	23	8	2	-	4.10
7	ไม่มีประโยชน์อะไรเลย	4	8	3	13	22	2.18

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 32 พบว่า ข้อดีของการแหวนแห่งในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเห็น
ด้วยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยว่าการแหวนแห่งเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยมี
คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.50 คะแนน เห็นด้วยว่าการแหวนแห่งเป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของ
เมืองเชียงใหม่ เป็นการแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ เป็นกิจกรรมที่
ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และยังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ มีคะแนนความคิดเห็น
เฉลี่ย 4.26 คะแนน เห็นด้วยว่าการแหวนแห่งเป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ใน
แง่วัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.20 คะแนน เห็นด้วยว่าการแหวนแห่งก่อให้เกิดความ
มั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.12 คะแนน และเห็นด้วยว่าการแหวน
แห่งเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีในสังคม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.10 คะแนน
ตามลำดับ

ตารางที่ 33 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับข้อดีของการແໜ່ງຂອງເມັງເຢັງໃໝ່

ທີ່	ຂໍ້ດີຂອງການແໜ່ງໃນເມັງເຢັງໃໝ່	ລະດັບການຮູ້					คะแนนการ รับรู้เฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว	35	13	-	2	-	4.62
2	เป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม	31	14	3	2	-	4.48
3	ยังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ	28	18	3	1	-	4.46
4	เป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	27	16	5	1	1	4.34
	เป็นการแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ	25	17	8	-	-	4.34
5	เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในแง่วัฒนธรรม	24	19	5	2	-	4.30
6	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม	20	25	3	2	-	4.26
7	ก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม	22	20	3	5	-	4.18
8	เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคม	19	22	6	2	1	4.12
9	ไม่มีประโยชน์อะไรเลย	2	4	7	15	22	1.98

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 33 พบว่า ข้อดีของการແໜ່ງໃນເມັງເຢັງໃໝ່ທີ່ຜູ້ປະຕິບັດການເຫັນດ້ວຍມາກທີ່ສຸດ 5 ອັນດັບແກ່ ໄດ້ແກ່ ເຫັນດ້ວຍວ່າການແໜ່ງເປັນການກະຕຸ້ນການທ່ອງທ່ຽວ ໂດຍມີคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.62 คะแนน เห็นດ້ວຍວ່າການແໜ່ງເປັນການສືບທອດประเพณีวัฒนธรรม ມີคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.48 คะแนน เห็นດ້ວຍວ່າການແໜ່ງຍັງผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ມີคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.46 คะแนน เห็นດ້ວຍວ່າການແໜ່ງເປັນການแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ และเป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่ ມີคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.34 คะแนน และเห็นດ້ວຍວ່າການແໜ່ງເປັນການเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในแง่วัฒนธรรม ມີคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.30 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 34 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับข้อเสียของการແໜ່ແມ່ຂອງเมืองเชียงใหม่

ที่	ข้อเสียของการແໜ່ແມ່ในเมืองเชียงใหม่	ระดับความคิดเห็น					คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ปัญหาการจราจรติดขัด	14	16	13	4	3	3.68
2	ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	6	6	19	14	5	2.88
3	สิ้นเปลืองงบประมาณ	2	13	17	10	8	2.82
4	เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ	2	11	20	6	11	2.74
	สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	3	8	19	13	7	2.74
5	เกิดช่องทางเคลื่อนไหวทางการเมือง	2	9	20	9	10	2.68
6	ทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการແໜ່ແມ່	3	6	18	15	8	2.62
7	ทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม	1	5	22	17	5	2.60
8	การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้	2	7	16	16	9	2.54
9	สิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล	0	5	10	20	15	2.10
10	ทำให้เสียภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	1	3	7	24	15	2.02
11	เสียเวลาไม่ก่อให้เกิดประโยชน์	0	2	9	23	16	1.94

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 34 พบว่า ข้อเสียของการແໜ່ແມ່ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเห็นด้วยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด โดยมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.68 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.88 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.82 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ และสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.74 คะแนน และเห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้เกิดช่องทางเคลื่อนไหวทางการเมือง มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.68 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 35 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับข้อเสียของการແໜ່
 ของเมืองเชียงใหม่

ที่	ข้อเสียของการແໜ່ในเมืองเชียงใหม่	ระดับความคิดเห็น					คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ปัญหาการจราจรติดขัด	8	13	24	4	1	3.46
2	สิ้นเปลืองงบประมาณ	5	10	24	10	1	3.16
3	สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	3	8	19	17	3	2.82
4	การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้	6	6	12	23	3	2.78
5	ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	6	2	21	15	6	2.74
6	ทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการແໜ່	6	6	12	20	6	2.72
7	ทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม	3	6	18	17	6	2.66
8	เกิดช่องทางเคลื่อนไหวทางการเมือง	2	6	16	23	3	2.62
9	เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ	3	6	16	15	10	2.54
10	ทำให้เสียภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	3	4	11	23	9	2.38
11	สิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล	3	5	11	16	15	2.30
12	เสียเวลาไม่ก่อให้เกิดประโยชน์	2	3	10	18	17	2.10

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 35 พบว่า ข้อเสียของการແໜ່ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยว่าการແໜ່ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด โดยมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.46 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.16 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.82 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.78 คะแนน และเห็นด้วยว่าการແໜ່ทำให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 2.74 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 36 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเกี่ยวกับข้อเสียของการແໜ່ແມ່ຂອງເມັງເຮັງໃໝ່

ທີ່	ข้อเสียของการແໜ່ແມ່ຂອງເມັງເຮັງໃໝ່	ระดับความคิดเห็น					คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ปัญหาการจราจรติดขัด	15	11	17	6	1	3.66
2	สิ้นเปลืองงบประมาณ	5	13	21	9	2	3.20
3	สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	5	8	24	12	1	3.08
4	เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ	3	13	20	11	3	3.04
5	การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้	4	10	18	18	-	3.00
6	ทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการແໜ່ແມ່	3	9	19	19	-	2.92
7	ทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม	3	9	19	16	3	2.86
8	เกิดช่องทางเคลื่อนไหวทางการเมือง	2	10	18	16	4	2.80
9	ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	2	10	15	19	4	2.74
10	สิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล	2	7	18	18	5	2.66
11	ทำให้เสียภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	-	8	15	19	8	2.46
12	เสียเวลาไม่ก่อให้เกิดประโยชน์	1	4	12	24	9	2.28

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 36 พบว่า ข้อเสียของการແໜ່ແມ່ຂອງເມັງເຮັງໃໝ່ທີ່ผู้มีส่วนร่วมในขบวนการเห็นด้วยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด โดยมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.66 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.20 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.08 คะแนน เห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.04 คะแนน และเห็นด้วยว่าการແໜ່ແມ່ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.00 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 37 คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับข้อเสียของการแหนแห่ของเมืองเชียงใหม่

ที่	ข้อเสียของการแหนแห่ในเมืองเชียงใหม่	ระดับความคิดเห็น					คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ปัญหาการจราจรติดขัด	22	17	7	3	1	4.12
2	ทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม	8	19	10	11	2	3.40
3	การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้	6	15	16	11	2	3.24
4	สิ้นเปลืองงบประมาณ	5	6	28	9	2	3.06
5	เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ	6	10	18	11	5	3.02
6	ทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการแหนแห่	5	9	19	15	2	3.00
7	สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	4	8	23	11	4	2.94
8	เกิดช่องทางเคลื่อนไหวทางการเมือง	4	11	17	13	5	2.92
9	ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	2	8	14	23	3	2.66
10	ทำให้เสียภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	2	8	12	20	8	2.52
11	สิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล	-	6	9	26	9	2.24
12	เสียเวลาไม่ก่อให้เกิดประโยชน์	-	5	9	18	18	2.02

หมายเหตุ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด, 4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากตารางที่ 37 พบว่า ข้อเสียของการแหนแห่ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้ปฏิบัติการเห็นด้วยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เห็นด้วยว่าการแหนแห่ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด โดยมีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 4.12 คะแนน เห็นด้วยว่าการแหนแห่ทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.40 คะแนน เห็นด้วยว่าการแหนแห่ทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.24 คะแนน เห็นด้วยว่าการแหนแห่ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.06 คะแนน และเห็นด้วยว่าการแหนแห่ทำให้เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ มีคะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย 3.02 คะแนน ตามลำดับ

➤ 4.4.3 ส่วนที่ 3 ทักษะติดต่อการจัดขบวนแห่

ตารางที่ 38 จำนวน และร้อยละของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่เมืองเชียงใหม่

การจัดขบวนแห่	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การใช้ขบวนแห่เป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่	50	100	-	-	50 (100)
พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่	45	90	5	10	50 (100)
การประชาสัมพันธ์การจัดงาน	43	86	7	14	50 (100)
เส้นทางที่ใช้ในการแห่กับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละขบวน	43	86	7	14	50 (100)
จุดตั้งขบวน และจุดสิ้นสุดขบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี	43	86	7	14	50 (100)
การจัดระบบจราจรในช่วงเทศกาลประเพณี	30	60	20	40	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับประชาชนที่มาเที่ยวชมงาน	37	74	13	26	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกร้านและผลประโยชน์ทางธุรกิจ	32	64	18	36	50 (100)
การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่รองรับในช่วงการจัดงาน	38	76	12	24	50 (100)
การจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการจัดงาน	34	68	16	32	50 (100)
การเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของการจัดงาน	36	72	14	28	50 (100)
การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดงานในขบวนแห่แต่ละครั้ง	38	76	12	24	50 (100)
การแก้ปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้ง	38	76	12	24	50 (100)
ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบขบวน และจัดเก็บรถขบวน	43	86	7	14	50 (100)
การจัดให้จุดพิธี่เปิดงาน /จุดให้คณะขบวน อยู่ในบริเวณจุด "สิ้นสุด" ขบวน เช่น รกกระทงใหญ่	41	82	9	18	50 (100)
กติกาและเกณฑ์การให้คะแนน การประกวดรูปขบวน	44	88	6	12	50 (100)
การมีกลุ่มผู้รับเหมาและอแกไนซ์เซอร์ เป็นผู้จัดขบวนแห่	34	68	16	32	50 (100)

ตารางที่ 38 จำนวน และร้อยละของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่หน้าเมืองเชียงใหม่ (ต่อ)

การจัดขบวนแห่	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดขบวนแห่	38	76	12	24	50 (100)
การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่	27	54	23	46	50 (100)
การนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือการนำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในขบวนแห่	43	86	7	14	50 (100)
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” (แต่งกายเลียนแบบสตรี) อยู่ในขบวน	28	56	22	44	50 (100)
การสร้างกรอบแนวคิด (Theme) หรือแนวทางใหม่ๆซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม	36	72	14	28	50 (100)
การนำเสนอการแสดงประกอบขบวน แบบศิลปะล้ำนยุคใหม่ (NEO LANNA)	39	78	11	22	50 (100)
การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่	39	78	11	22	50 (100)
ค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ	28	56	22	44	50 (100)
การใช้เสลี่ยงคานหาม (บุคคล) เป็นแนวทางหลักในการแห่	43	86	7	14	50 (100)
การนำ อุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสลี่ยงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่	30	60	20	40	50 (100)
การนำเสนอเครื่องแต่งกายที่เป็นผ้าพันธุอื่นๆในขบวนแห่	41	82	9	18	50 (100)
การหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่ เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร	42	84	8	16	50 (100)
นำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่ในที่อื่น	37	74	13	26	50 (100)
การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่	12	24	38	76	50 (100)
การเคลื่อนไหวทางกลุ่มการเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง	6	12	44	88	50 (100)
การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม	31	62	19	38	50 (100)
การส่งเสริมการแห่ขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย	37	74	13	26	50 (100)
การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม อย่างอิสระ ผ่านรูปแบบของขบวน	44	88	6	12	50 (100)

ตารางที่ 39 จำนวน และร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่นางเมืองเชียงใหม่

การจัดขบวนแห่นางเมือง	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การใช้ขบวนแห่นางเมืองเป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่	50	100	-	-	50 (100)
พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่นางเมือง	45	90	5	10	50 (100)
การประชาสัมพันธ์การจัดงาน	39	78	11	22	50 (100)
เส้นทางที่ใช้ในการแห่นางเมือง กับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละขบวน	43	86	7	14	50 (100)
จุดตั้งขบวน และจุดสิ้นสุดขบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี	39	78	11	22	50 (100)
การจัดระบบจราจรในช่วงเทศกาลประเพณี	36	72	14	28	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับประชาชนที่มาเที่ยวชมงาน	41	82	9	18	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกธำเนาะและผลประโยชน์ทางธุรกิจ	40	80	10	20	50 (100)
การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่รองรับในช่วงการจัดงาน	37	74	13	26	50 (100)
การจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการจัดงาน	32	64	18	36	50 (100)
การเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของการจัดงาน	40	80	10	20	50 (100)
การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดงานในขบวนแห่นางเมืองแต่ละครั้ง	39	78	11	22	50 (100)
การแก้ปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้ง	39	78	11	22	50 (100)
ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบขบวน และจัดเก็บรถขบวน	43	86	7	14	50 (100)
การจัดให้จุดพิธีเปิดงาน /จุดให้คณะขบวน อยู่ในบริเวณจุด "สิ้นสุด" ขบวน เช่น รถกระโทงใหญ่	37	74	13	26	50 (100)
กติกาและเกณฑ์การให้คณะ การประกวดรูปขบวน	36	72	14	28	50 (100)
การมีกลุ่มผู้รับเหมาและออกแอกไนซ์เซอร์ เป็นผู้จัดขบวนแห่นางเมือง	40	80	10	20	50 (100)

ตารางที่ 39 จำนวน และร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่นางแมวเมืองเชียงใหม่ (ต่อ)

การจัดขบวนแห่นางแมว	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดขบวนแห่นางแมว	45	90	5	10	50 (100)
การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่นางแมว	32	64	18	36	50 (100)
การนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือการนำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในขบวนแห่นางแมว	42	84	8	16	50 (100)
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” (แต่งกายเลียนแบบสตรี) อยู่ในขบวน	40	80	10	20	50 (100)
การสร้างกรอบแนวคิด (Theme) หรือแนวทางใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม	41	82	9	18	50 (100)
การนำเสนอการแสดงประกอบขบวน แบบศิลปะล้านนายุคใหม่ (NEO LANNA)	42	84	8	16	50 (100)
การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่นางแมว	43	86	7	14	50 (100)
ค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ	25	50	25	50	50 (100)
การใช้เสลี่ยงคานหาม (บุคคล) เป็นแนวทางหลักในการแห่นางแมว	39	78	11	22	50 (100)
การนำ อุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสลี่ยงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่นางแมว	23	46	27	54	50 (100)
การนำเสนอเครื่องแต่งกายที่เป็นผ้าพันหุ่นๆ ในขบวนแห่นางแมว	41	82	9	18	50 (100)
การหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่นางแมว เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร	46	92	4	8	50 (100)
นำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่นางแมวในท้องถิ่นอื่น	28	56	22	44	50 (100)
การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่นางแมว	12	24	38	76	50 (100)
การเคลื่อนไหวกิจกรรมเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง	4	8	46	92	50 (100)
การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม	41	82	9	18	50 (100)
การส่งเสริมการแห่นางแมวขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย	47	94	3	6	50 (100)
การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม อย่างอิสระ ผ่านรูปแบบของขบวน	46	92	4	8	50 (100)

ตารางที่ 40 จำนวน และร้อยละของผู้มีส่วนร่วมในขบวนจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่แม่เมืองเชียงใหม่

การจัดขบวนแห่แม่	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การใช้ขบวนแห่แม่เป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่	48	96	2	4	50 (100)
พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่แม่	45	90	5	10	50 (100)
การประชาสัมพันธ์การจัดงาน	42	84	8	16	50 (100)
เส้นทางที่ใช้ในการแห่แม่ กับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละขบวน	44	88	6	12	50 (100)
จุดตั้งขบวน และจุดสิ้นสุดขบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี	42	84	8	16	50 (100)
การจัดระบบจราจรในช่วงเทศกาลประเพณี	32	64	18	36	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับประชาชนที่มาเที่ยวชมงาน	30	60	20	40	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกธำและผลประโยชน์ทางธุรกิจ	28	56	22	44	50 (100)
การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่รองรับในช่วงการจัดงาน	31	62	19	38	50 (100)
การจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการจัดงาน	28	56	22	44	50 (100)
การเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของการจัดงาน	30	60	20	40	50 (100)
การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดงานในขบวนแห่แม่แต่ละครั้ง	32	64	18	36	50 (100)
การแก้ปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้ง	32	64	18	36	50 (100)
ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบขบวน และจัดเก็บรถขบวน	39	78	11	22	50 (100)
การจัดให้จุดพิธีเปิดงาน /จุดให้คณะขบวน อยู่ในบริเวณจุด "สิ้นสุด" ขบวน เช่น รถกระทงใหญ่	41	82	9	18	50 (100)
กติกาและเกณฑ์การให้คะแนน การประกวดรูปขบวน	46	92	4	8	50 (100)
การมีกลุ่มผู้รับเหมาและออกไนท์เซอร์ เป็นผู้จัดขบวนแห่แม่	38	76	12	24	50 (100)

ตารางที่ 40 จำนวน และร้อยละของผู้มีส่วนร่วมในขบวนจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่แม่เมืองเชียงใหม่ (ต่อ)

การจัดขบวนแห่แม่	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดขบวนแห่แม่	44	88	6	12	50 (100)
การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่แม่	27	54	23	46	50 (100)
การนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือการนำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในขบวนแห่แม่	44	88	6	12	50 (100)
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” (แต่งกายเลียนแบบสตรี) อยู่ในขบวน	36	72	14	28	50 (100)
การสร้างกรอบแนวคิด (Theme) หรือแนวทางใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม	38	76	12	24	50 (100)
การนำเสนอการแสดงประกอบขบวน แบบศิลปะล้านนายุคใหม่ (NEO LANNA)	44	88	6	12	50 (100)
การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่แม่	40	80	10	20	50 (100)
ค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ	27	54	23	46	50 (100)
การใช้เสลี่ยงคานหาม (บุคคล) เป็นแนวทางหลักในการแห่แม่	41	82	9	18	50 (100)
การนำ อุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสลี่ยงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่แม่	28	56	22	44	50 (100)
การนำเสนอเครื่องแต่งกายที่เป็นผ้าพันหุ่นๆ ในขบวนแห่แม่	43	86	7	14	50 (100)
การหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่แม่ เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร	46	92	4	8	50 (100)
นำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่แม่ในท้องถิ่นอื่น	32	64	18	36	50 (100)
การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่แม่	5	10	45	90	50 (100)
การเคลื่อนไหวทางกลุ่มการเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง	4	8	46	92	50 (100)
การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม	36	72	14	28	50 (100)
การส่งเสริมการแห่แม่ขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย	42	84	8	16	50 (100)
การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม อย่างอิสระ ผ่านรูปแบบของขบวน	45	90	5	10	50 (100)

ตารางที่ 41 จำนวน และร้อยละของผู้ปฏิบัติการจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่นาเมืองเชียงใหม่

การจัดขบวนแห่นา	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การใช้ขบวนแห่นาเป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่	49	98	1	2	50 (100)
พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่นา	44	88	6	12	50 (100)
การประชาสัมพันธ์การจัดงาน	37	74	13	26	50 (100)
เส้นทางที่ใช้ในการแห่นา กับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละขบวน	44	88	6	12	50 (100)
จุดตั้งขบวน และจุดสิ้นสุดขบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี	43	86	7	14	50 (100)
การจัดระบบจราจรในช่วงเทศกาลประเพณี	34	68	16	32	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับประชาชนที่มาเที่ยวชมงาน	36	72	14	28	50 (100)
การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกงานและผลประโยชน์ทางธุรกิจ	24	48	26	52	50 (100)
การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่รองรับในช่วงการจัดงาน	32	64	18	36	50 (100)
การจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการจัดงาน	31	62	19	38	50 (100)
การเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของการจัดงาน	27	54	23	46	50 (100)
การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดงานในขบวนแห่นาแต่ละครั้ง	23	46	27	54	50 (100)
การแก้ปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้ง	24	48	26	52	50 (100)
ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบขบวน และจัดเก็บรถขบวน	33	66	17	34	50 (100)
การจัดให้จุดพิธีเปิดงาน /จุดให้คะแนนขบวน อยู่ในบริเวณจุด "สิ้นสุด" ขบวน เช่น รถกระทงใหญ่	39	78	11	22	50 (100)
กติกาและเกณฑ์การให้คะแนน การประกวดรูปขบวน	34	68	16	32	50 (100)
การมีกลุ่มผู้รับเหมาและออกไนซ์เซอร์ เป็นผู้จัดขบวนแห่นา	35	70	15	30	50 (100)

ตารางที่ 41 จำนวน และร้อยละของผู้ปฏิบัติการจำแนกตามทัศนคติ (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่นาเมืองเชียงใหม่ (ต่อ)

การจัดขบวนแห่นา	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
การมี "กลุ่มเพศที่สาม" เป็นผู้จัดขบวนแห่นา	40	80	10	20	50 (100)
การมี "พระสงฆ์หรือนักบวช" เป็นผู้จัดขบวนแห่นา	30	60	20	40	50 (100)
การนำ "ชนกลุ่มน้อย" หรือการนำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในขบวนแห่นา	38	76	12	24	50 (100)
การมี "กลุ่มเพศที่สาม" (แต่งกายเลียนแบบสตรี) อยู่ในขบวน	33	66	17	34	50 (100)
การสร้างกรอบแนวคิด (Theme) หรือแนวทางใหม่ๆซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม	37	74	13	26	50 (100)
การนำเสนอการแสดงประกอบขบวน แบบศิลปะล้านนายุคใหม่ (NEO LANNA)	41	82	9	18	50 (100)
การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่นา	43	86	7	14	50 (100)
ค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ	33	66	17	34	50 (100)
การใช้เสลี่ยงคานหาม (บุคคล) เป็นแนวทางหลักในการแห่นา	44	88	6	12	50 (100)
การนำ อุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสลี่ยงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่นา	32	64	18	36	50 (100)
การนำเสนอเครื่องแต่งกายที่เป็นผ้าพันหุ่นๆในขบวนแห่นา	42	84	8	16	50 (100)
การหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่นา เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร	39	78	11	22	50 (100)
นำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่นาในท้องถิ่นอื่น	27	54	23	46	50 (100)
การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่นา	12	24	38	76	50 (100)
การเคลื่อนไหวกิจกรรมเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง	4	8	46	92	50 (100)
การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม "เพศที่สาม" ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม	43	86	7	14	50 (100)
การส่งเสริมการแห่นาขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย	45	90	5	10	50 (100)
การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม อย่างอิสระ ผ่านรูปแบบของขบวน	46	92	4	8	50 (100)

สรุปตารางที่ 38-41: ทัศนคติต่อการจัดชบวนแห่นา

จากตารางที่ 38 พบว่า ประเด็นในการจัดชบวนแห่นาที่ผู้สังเกตการณ์ทั่วไปเห็นว่ามี “เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การใช้ชบวนแห่นาเป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึง ภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 100 พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสม ที่จะรองรับการจัดชบวนแห่นา คิดเป็นร้อยละ 45 กติกาและเกณฑ์การให้คะแนนการประกวดรูป ชบวน และการนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างอิสระผ่านรูปแบบของชบวน คิด เป็นร้อยละ 44 การประชาสัมพันธ์การจัดงาน เส้นทางที่ใช้ในการแห่นากับจุดประสงค์การจัดงาน และบริบทของแต่ละชบวน จุดตั้งชบวนและจุดสิ้นสุดชบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี ระยะเวลา ในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบชบวน และจัดเก็บรถชบวน การนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือการ นำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในชบวนแห่นา การใช้เสียงคานหาม (บุคคล) เป็นแนวทาง หลักในการแห่นา คิดเป็นร้อยละ 43 และการหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในชบวนแห่นา เพื่อเป็น การลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร คิดเป็นร้อยละ 42 ตามลำดับ

“ความไม่เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การเคลื่อนไหวกว้างไกลของ ชบวนแห่นาหรือหาเสียงทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 88 การโฆษณาแอบแฝงในชบวนแห่นา คิดเป็น ร้อยละ 76 การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดชบวนแห่นา คิดเป็นร้อยละ 46 ค่านิยมการ นำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ และ การมี “กลุ่มเพศที่สาม” (แต่งกายเลียนแบบสตรี) อยู่ในชบวน คิดเป็นร้อยละ 44 และสุดท้ายการนำอุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสียงล้อเลื่อน มาใช้ในชบวนแห่นา คิดเป็นร้อยละ 40 ตามลำดับ

ตารางที่ 39 พบว่า ประเด็นในการจัดชบวนแห่นาที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นว่ามี “เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การใช้ชบวนแห่นาเป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึง ภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 100 การส่งเสริมการแห่นาขององค์กร ให้เป็น กิจกรรมของเมือง เช่น รับประทานอาหาร คิดเป็นร้อยละ 47 การหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในชบวน แห่นา เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร และการนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม อย่างอิสระ ผ่านรูปแบบของชบวน คิดเป็นร้อยละ 46 พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพ เหมาะสมที่จะรองรับการจัดชบวนแห่นา และการมี “กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดชบวนแห่นา คิด เป็นร้อยละ 45 และเส้นทางที่ใช้ในการแห่นากับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละ ชบวน และการนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในชบวนแห่นา คิดเป็นร้อยละ 43 ตามลำดับ

“ความไม่เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การเคลื่อนไหวกว้างไกลของ ชบวนแห่นาหรือหาเสียงทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 92 การโฆษณาแอบแฝงในชบวนแห่นา คิดเป็น ร้อยละ 76 นำรถชบวนไปหมุนเวียน แห่นาในที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 44 การนำ อุปกรณ์

แปลกใหม่เช่น เสลียงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่น้ำ คัดเป็นร้อยละ 54 และ คำนิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ คัดเป็นร้อยละ 50 ตามลำดับ

ตารางที่ 40 พบว่า ประเด็นในการจัดขบวนแห่น้ำที่ผู้มีส่วนร่วมในขบวนเห็นว่ามีความ “เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การใช้ขบวนแห่น้ำเป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ คัดเป็นร้อยละ 48 กติกาและเกณฑ์การให้คะแนน การประกวดรูปขบวน และการหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่น้ำเพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร คัดเป็นร้อยละ 46 พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่น้ำ และการนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างอิสระผ่านรูปแบบของขบวน คัดเป็นร้อยละ 45 เส้นทางที่ใช้ในการแห่น้ำ กับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละขบวน การมี “กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดขบวนแห่น้ำ การนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือการนำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในขบวนแห่น้ำ และการนำเสนอการแสดงประกอบขบวน แบบศิลปะล้ำนาคยุคใหม่ (NEO LANNA) คัดเป็นร้อยละ 44 และการนำเสนอเครื่องแต่งกายที่เป็นเผ่าพันธุ์อื่นๆในขบวนแห่น้ำ คัดเป็นร้อยละ 43 ตามลำดับ

“ความไม่เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การเคลื่อนไหวกว้างไกลทางกลุ่มการเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง คัดเป็นร้อยละ 92 การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่น้ำ คัดเป็นร้อยละ 90 คำนิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ และ การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่น้ำ คัดเป็นร้อยละ 46 การนำ อุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสลียงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่น้ำ, การจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการจัดงาน และการบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกร้านและผลประโยชน์ทางธุรกิจ คัดเป็นร้อยละ 44 และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่รองรับในช่วงการจัดงาน คัดเป็นร้อยละ 38 ตามลำดับ

และ **ตารางที่ 41** พบว่า ประเด็นในการจัดขบวนแห่น้ำที่ผู้ปฏิบัติการณ์เห็นว่ามีความ “เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การใช้ขบวนแห่น้ำเป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ คัดเป็นร้อยละ 49 การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างอิสระผ่านรูปแบบของขบวน คัดเป็นร้อยละ 46 การส่งเสริมการแห่น้ำขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย คัดเป็นร้อยละ 45 พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่น้ำ เส้นทางที่ใช้ในการแห่น้ำ กับจุดประสงค์การจัดงาน และบริบทของแต่ละขบวน และการใช้เสลียงคานหาม (บุคคล) เป็นแนวทางหลักในการแห่น้ำ คัดเป็นร้อยละ 44 และจุดตั้งขบวน และจุดสิ้นสุดขบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่น้ำ และการเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม คัดเป็นร้อยละ 43 ตามลำดับ

“ความไม่เหมาะสม” มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การเคลื่อนไหวทางกลุ่มการเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง คิดเป็นร้อยละ 92 การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่น้ำพุ คิดเป็นร้อยละ 76 การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดงานในขบวนแห่น้ำพุแต่ละครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54 การแก้ปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้ง และ การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกร้านและผลประโยชน์ทางธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 52 ลำดับสุดท้าย นำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่น้ำพุในท้องถิ่นอื่น และการเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของการจัดงาน คิดเป็นร้อยละ 46 ตามลำดับ

ตารางที่ 42 ตารางผลรวมทั้ง 4 กลุ่ม ค่าเฉลี่ย “ทัศนคติ” (เหมาะสม และไม่เหมาะสม) ต่อขบวนแห่นางแมวเมืองเชียงใหม่

ลำดับที่	การจัดขบวนแห่นางแมว	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	รวม
1.	การใช้ขบวนแห่นางแมวเป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่	197 (98.5%)	3 (1.5%)	200 (100%)
2.	การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม อย่างอิสระ ผ่านรูปแบบของขบวน	181 (90.5%)	19 (9.5%)	200 (100%)
3.	พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่นางแมว	179 (89.5%)	21 (10.5%)	200 (100%)
4.	เส้นทางที่ใช้ในการแห่นางแมว กับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละขบวน	174 (87.0%)	26 (13.0%)	200 (100%)
5.	การหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่นางแมว เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร	173 (86.5%)	27 (13.5%)	200 (100%)
6.	การส่งเสริมการแห่นางแมวขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับประทานอาหาร	171 (85.5%)	29 (14.5%)	200 (100%)
7.	จุดตั้งขบวน และจุดสิ้นสุดขบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี การมี “กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดขบวนแห่นางแมว การใช้เสียงแคน (บุคคล) เป็นแนวทางหลักในการแห่นางแมว การนำเสนอเครื่องแต่งกายที่เป็นผ้าพื้นถิ่นอื่นๆในขบวนแห่นางแมว การนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือการนำเสนอภาพลักษณ์ชนกลุ่มน้อยในขบวนแห่นางแมว	167 (83.5%)	33 (16.5%)	200 (100%)
8.	การนำเสนอการแสดงประกอบขบวน แบบศิลปะล้านนายุคใหม่ (NEO LANNA)	166 (83.0%)	34 (17.0%)	200 (100%)
9.	การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่นางแมว	165 (82.5%)	35 (17.5%)	200 (100%)
10.	การประชาสัมพันธ์การจัดงาน	161 (80.5%)	39 (19.5%)	200 (100%)
11.	กติกาและเกณฑ์การให้คะแนน การประกวดรูปขบวน	160 (80.0%)	40 (20.0%)	200 (100%)
12.	ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบขบวน และจัดเก็บรถขบวน การจัดให้จุดพิธีเปิดงาน /จุดให้คะแนนขบวน อยู่ในบริเวณจุด “สิ้นสุด” ขบวน เช่น รถกระแทกใหญ่	158 (79.0%)	42 (21.0%)	200 (100%)

ลำดับที่	การจัดขบวนแห่น้ำ	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	รวม
13.	การสร้างกรอบแนวคิด (Theme) หรือแนวทางใหม่ๆซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม	152 (76.0%)	48 (24.0%)	200 (100%)
14.	การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม	151 (75.5%)	49 (24.5%)	200 (100%)
15.	การมีกลุ่มผู้รับเหมาและออกแก๊สเซอร์ เป็นผู้จัดขบวนแห่น้ำ	147 (73.5%)	53 (26.5%)	200 (100%)
16.	การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับประชาชนที่มาเที่ยวชมงาน	144 (72.0%)	56 (28.0%)	200 (100%)
17.	จัดการสิ่งอำนวยความสะดวก /สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่รองรับในช่วงการจัดงาน	138 (69.0%)	62 (31.0%)	200 (100%)
18.	การมี “กลุ่มเพศที่สาม” (แต่งกายเลียนแบบสตรี) อยู่ในขบวน	137 (68.5%)	63 (31.5%)	200 (100%)
19.	การเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของการจัดงาน การแก้ปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้ง	133 (66.5%)	67 (33.5%)	200 (100%)
20.	การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดงานในขบวนแห่น้ำแต่ละครั้ง การจัดระบบจราจรในช่วงเทศกาลประเพณี	132 (66.0%)	68 (34.0%)	200 (100%)
21.	การจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการจัดงาน	125 (62.5%)	75 (37.5%)	200 (100%)
22.	การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกร้านและผลประโยชน์ทางธุรกิจ นำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่น้ำในท้องถิ่นอื่น	124 (62.0%)	76 (38.0%)	200 (100%)
23.	การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่น้ำ	116 (58.0%)	84 (42.0%)	200 (100%)
24.	ค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ การนำ อุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสลียงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่น้ำ	113 (56.5%)	87 (43.5%)	200 (100%)
25.	การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่น้ำ	41 (20.5%)	159 (79.5%)	200 (100%)
26.	การเคลื่อนไหวทางกลุ่มการเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง	18 (9.0%)	182 (91.0%)	200 (100%)
	รวม	5,051 (72.16%)	1,949 (27.84%)	7,000 (100%)

➤ 4.4.4 ส่วนที่ 4 การยอมรับและการมีส่วนร่วมในขบวนแห่น้ำ

● การยอมรับต่อขบวนแห่น้ำ

ตารางที่ 43 คะแนนการยอมรับเฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปต่อขบวนแห่น้ำของเมืองเชียงใหม่

ที่	การยอมรับต่อขบวนแห่น้ำ	ระดับการยอมรับ					คะแนนการยอมรับเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแห่น้ำเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน	8	23	17	2	-	3.74
2	การจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน	10	18	17	3	2	3.62
3	การจัดเก็บอุปกรณ์การแห่น้ำ หลังจากเสร็จสิ้นขบวน	5	14	26	5	-	3.38
	การเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน	5	15	24	6	-	3.38
4	การปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแห่น้ำ	2	21	21	5	1	3.36
	ผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแห่น้ำ	4	15	26	5	-	3.36
5	ความตึงเครียดในด้านการจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห่	6	15	21	6	2	3.34
6	รูปแบบ กรอบความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	2	18	25	3	2	3.30
7	กฎ กติกาและเกณฑ์การจัดการขบวนที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	4	16	23	4	3	3.28
8	ความตึงเครียดในด้านการอุปโภค ในช่วงเทศกาลประเพณีการแห่น้ำ	3	14	27	4	2	3.24
	ความตึงเครียดในด้านพื้นที่ ในจัดเตรียมขบวนแห่น้ำ	2	17	23	7	1	3.24

หมายเหตุ 5 = ยอมรับมากที่สุด, 4 = ยอมรับมาก, 3 = ยอมรับปานกลาง, 2 = ยอมรับน้อย และ 1 = ไม่ยอมรับ

จากตารางที่ 43 พบว่า การยอมรับต่อขบวนแห่น้ำของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแห่น้ำเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน โดยมีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.74 คะแนน ยอมรับการจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.62 คะแนน ยอมรับการจัดเก็บอุปกรณ์การแห่น้ำ หลังจากเสร็จสิ้นขบวน และการเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.38 คะแนน ยอมรับการปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแห่น้ำ และผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแห่น้ำ มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.36 คะแนน และยอมรับความตึงเครียดในด้านการจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห่ มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.34 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 44 คะแนนการยอมรับเฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อขบวนแผนแห่งของเมืองเชียงใหม่

ที่	การยอมรับต่อขบวนแผนแห่ง	ระดับการยอมรับ					คะแนนการยอมรับเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแผนแห่งเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน	14	22	11	2	1	3.92
2	ความตึงเครียดในด้านการจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห่ง	10	18	18	3	1	3.66
3	การเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน	8	21	18	1	2	3.64
4	การปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแผนแห่ง	6	26	13	2	3	3.60
5	การจัดเก็บอุปกรณ์การแผนแห่ง หลังจากเสร็จสิ้นขบวน	8	17	21	4	-	3.58
6	ความตึงเครียดในด้านสาธารณสุขในเขตเทศบาลประเพณีการแผนแห่ง	5	20	18	7	-	3.46
	การจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน	8	16	19	5	2	3.46
7	ผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแผนแห่ง	6	17	20	5	2	3.40
8	รูปแบบ กรอบความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	5	17	18	8	2	3.30
	กฎ กติกาและเกณฑ์การจัดการรูปขบวนที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	6	15	19	8	2	3.30
9	ความตึงเครียดในด้านพื้นที่ ในจัดเตรียมขบวนแผน	5	17	16	8	4	3.22

หมายเหตุ 5 = ยอมรับมากที่สุด, 4 = ยอมรับมาก, 3 = ยอมรับปานกลาง, 2 = ยอมรับน้อย และ 1 = ไม่ยอมรับ

จากตารางที่ 44 พบว่า การยอมรับต่อขบวนแผนแห่งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแผนแห่งเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน โดยมีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.92 คะแนน ยอมรับความตึงเครียดในด้านการจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห่ง มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.66 คะแนน ยอมรับการเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.64 คะแนน ยอมรับการปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแผนแห่ง มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.60 คะแนน และยอมรับการจัดเก็บอุปกรณ์การแผนแห่ง หลังจากเสร็จสิ้นขบวน มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.58 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 45 คะแนนการยอมรับเฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในขบวนการต่อขบวนแห่ของเมืองเชียงใหม่

ที่	การยอมรับต่อขบวนแห่	ระดับการยอมรับ					คะแนนการยอมรับเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแห่เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน	14	26	10	-	-	4.08
2	รูปแบบ ครอบคลุมความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	7	16	24	3	-	3.54
3	ผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแห่	6	17	23	3	1	3.48
4	กฎ กติกาและเกณฑ์การจัดการขบวนที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	5	17	25	2	1	3.46
5	การจัดเก็บอุปกรณ์การแห่ หลังจากเสร็จสิ้นขบวน	10	6	29	5	-	3.42
6	การปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแห่	6	14	24	6	-	3.40
7	การเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน	8	8	28	6	-	3.36
	ความตึงเครียดในด้านการจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห่	5	17	21	5	2	3.36
8	การจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน	9	6	27	5	3	3.26
9	ความตึงเครียดในด้านพื้นที่ ในจัดเตรียมขบวนแห่	5	14	21	8	2	3.24
10	ความตึงเครียดในด้านสาธารณูปโภค ในช่วงเทศกาลประเพณีการแห่	4	14	22	8	2	3.20

หมายเหตุ 5 = ยอมรับมากที่สุด, 4 = ยอมรับมาก, 3 = ยอมรับปานกลาง, 2 = ยอมรับน้อย และ 1 = ไม่ยอมรับ

จากตารางที่ 45 พบว่า การยอมรับต่อขบวนแห่ของ ผู้มีส่วนร่วมในขบวนที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแห่เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน โดยมีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 4.08 คะแนน ยอมรับรูปแบบ ครอบคลุมความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.54 คะแนน ยอมรับผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแห่ มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.48 คะแนน ยอมรับกฎ กติกาและเกณฑ์การจัดการขบวนที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.46 คะแนน และยอมรับการจัดเก็บอุปกรณ์การแห่ หลังจากเสร็จสิ้นขบวน มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.42 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 46 คะแนนการยอมรับเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการต่อขบวนแห่ของเมืองเชียงใหม่

ที่	การยอมรับต่อขบวนแห่	ระดับการยอมรับ					คะแนนการยอมรับเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแห่เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน	17	20	10	2	1	4.00
2	การปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแห่	9	27	10	4	-	3.82
3	ผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแห่	4	25	18	3	-	3.60
4	ความตึงเครียดในพื้นที่ ในจัดเตรียมขบวนแห่	6	21	17	5	1	3.52
5	รูปแบบ กรอบความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	6	21	17	4	2	3.50
	การจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน	8	20	13	7	2	3.50
6	ความตึงเครียดในด้านการจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห่	8	18	15	7	2	3.46
7	ความตึงเครียดในด้านสาธารณูปโภค ในช่วงเทศกาลประเพณีการแห่	5	20	19	3	3	3.42
	การเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน	6	16	22	5	1	3.42
8	กฎ กติกาและเกณฑ์การจัดการขบวนที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	3	22	18	5	2	3.38
	การจัดเก็บอุปกรณ์การแห่ หลังจากเสร็จสิ้นขบวน	4	18	21	7	-	3.38

หมายเหตุ 5 = ยอมรับมากที่สุด, 4 = ยอมรับมาก, 3 = ยอมรับปานกลาง, 2 = ยอมรับน้อย และ 1 = ไม่ยอมรับ

จากตารางที่ 46 พบว่า การยอมรับต่อขบวนแห่ของผู้ปฏิบัติการที่มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแห่เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน โดยมีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 4.00 คะแนน ยอมรับการปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแห่ มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.82 คะแนน ยอมรับผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแห่ มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.60 คะแนน ยอมรับความตึงเครียดในพื้นที่ ในจัดเตรียมขบวนแห่ มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.52 คะแนน และยอมรับรูปแบบ กรอบความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด และการจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน มีคะแนนการยอมรับเฉลี่ย 3.50 คะแนน ตามลำดับ

● **การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่**

ตารางที่ 47 คะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของผู้สังเกตการณ์ทั่วไปต่อขบวนแห่ของเมืองเชียงใหม่

ที่	การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่	ระดับการมีส่วนร่วม					คะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแห่แก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น	18	23	8	1	-	4.16
2	ยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมขบวนในระหว่างรถขบวนเคลื่อน	11	30	7	2	-	4.00
3	ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆของการจัดกิจกรรม	14	23	9	3	1	3.92
4	ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของขบวนแห่ในส่วนต่างๆ	12	21	15	2	-	3.86

หมายเหตุ 5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด, 4 = มีส่วนร่วมมาก, 3 = มีส่วนร่วมปานกลาง, 2 = มีส่วนร่วมน้อย และ 1 = ไม่มีส่วนร่วม

จากตารางที่ 47 พบว่า ผู้สังเกตการณ์ทั่วไป มีความยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็น
 หน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น โดยมีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.16 คะแนน รองลงมา คือ ยินดี
 อำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวนในระหว่างรอชบวนเคล็อน มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.00
 คะแนน ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆของการจัดกิจกรรม มีคะแนนการมีส่วนร่วม
 เฉลี่ย 3.92 คะแนน และยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น มีคะแนนการมีส่วนร่วม
 เฉลี่ย 3.86 คะแนนตามลำดับ

ตารางที่ 48 คะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่นของเมืองเชียงใหม่

ที่	การมีส่วนร่วมต่อชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม					คะแนนการมี ส่วนร่วมเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆของการจัดกิจกรรม	22	20	7	1	-	4.26
2	ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น	19	21	8	2	-	4.14
3	ยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวนในระหว่างรอชบวนเคล็อน	20	16	12	-	2	4.04
4	ยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น	19	16	10	4	1	3.96

หมายเหตุ 5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด, 4 = มีส่วนร่วมมาก, 3 = มีส่วนร่วมปานกลาง, 2 = มีส่วนร่วมน้อย และ 1 = ไม่มีส่วนร่วม

จากตารางที่ 48 พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วน
 ต่างๆของการจัดกิจกรรม โดยมีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.26 คะแนน รองลงมา คือ ยินดีเข้า
 ร่วมเป็นส่วนหนึ่งชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.14 คะแนน ยินดี
 อำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวนในระหว่างรอชบวนเคล็อน มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.04
 คะแนน และยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น มีคะแนนการมีส่วนร่วม
 เฉลี่ย 3.96 คะแนนตามลำดับ

ตารางที่ 49 คะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของผู้มีส่วนร่วมในชบวนต่อชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่นของเมืองเชียงใหม่

ที่	การมีส่วนร่วมต่อชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม					คะแนนการมี ส่วนร่วมเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น	15	20	13	2	-	3.96
	ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆของการจัดกิจกรรม	13	23	13	1	-	3.96
2	ยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวนในระหว่างรอชบวนเคล็อน	10	27	11	2	-	3.90
3	ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งชบวนหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น	10	22	15	2	1	3.76

หมายเหตุ 5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด, 4 = มีส่วนร่วมมาก, 3 = มีส่วนร่วมปานกลาง, 2 = มีส่วนร่วมน้อย และ 1 = ไม่มีส่วนร่วม

จากตารางที่ 49 พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในชบวนมีความยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วน
 ต่างๆของการจัดกิจกรรมและยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเห็นหน้แก่ักท่งเทียวต่างถิ่น โดย

มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.96 คะแนน รองลงมา คือ ยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวน ในระหว่างรอชบวนเคลื่อน มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.90 คะแนน และยินดีเข้าร่วมเป็นส่วน หนึ่งชบวนแห่น้ำในส่วนต่างๆ มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.76 คะแนน ตามลำดับ

ตารางที่ 50 คะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของผู้ปฏิบัติการต่อชบวนแห่น้ำของเมืองเชียงใหม่

ที่	การมีส่วนร่วมต่อชบวนแห่น้ำ	ระดับการมีส่วนร่วม					คะแนนการมี ส่วนร่วมเฉลี่ย
		5	4	3	2	1	
1	ยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแห่น้ำแก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น	22	22	4	2	-	4.28
2	ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของการจัดกิจกรรม	20	24	4	2	-	4.24
3	ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งชบวนแห่น้ำในส่วนต่างๆ	19	24	5	2	-	4.20
4	ยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวนในระหว่างรอชบวนเคลื่อน	14	27	7	2	-	4.06

หมายเหตุ 5 = มีส่วนร่วมมากที่สุด, 4 = มีส่วนร่วมมาก, 3 = มีส่วนร่วมปานกลาง, 2 = มีส่วนร่วมน้อย และ 1 = ไม่มีส่วนร่วม

จากตารางที่ 50 พบว่า ผู้มีส่วนร่วมในชบวนมีความยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแห่น้ำแก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น โดยมีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.28 คะแนน รองลงมา คือ ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของการจัดกิจกรรม มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.24 คะแนน ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งชบวนแห่น้ำในส่วนต่างๆ มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.20 คะแนน และยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวนในระหว่างรอชบวนเคลื่อน มีคะแนนการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 4.06 คะแนนตามลำดับ

ตารางที่ 51 ตารางสรุปรวม ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมต่อชบวนแห่น้ำของเมืองเชียงใหม่

ตารางสรุปรวม ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมต่อชบวนแห่น้ำของเมืองเชียงใหม่					
การมีส่วนร่วมต่อชบวนแห่น้ำ	คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม				
	ผู้สังเกตการณ์ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วมในชบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวมระดับเฉลี่ย
ยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแห่น้ำแก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น	4.16	3.96	3.96	4.28	4.09
ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของการจัดกิจกรรม	3.92	4.26	3.96	4.24	4.09
ยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมชบวนในระหว่างรอชบวนเคลื่อน	4.00	4.04	3.90	4.06	4.00
ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งชบวนแห่น้ำในส่วนต่างๆ	3.86	4.14	3.76	4.20	3.99

4.5 ปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อการจัดการให้ขบวนแห่น้ำมีความเหมาะสมกับสภาพชีวิตในสังคมโลกปัจจุบัน (แนวโน้มขบวนแห่น้ำในอนาคต)

ตารางที่ 52 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัญหาของการจัดการขบวนแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่

ปัญหาของการจัดขบวนแห่น้ำ	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม	
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	=200	(100%)
สถานที่จอดรถเพื่อเข้าชมงานไม่สะดวกเพียงพอต่อความต้องการ	38 (23.9%)	41 (25.79%)	43 (27.04%)	37 (23.27%)	159	79.5%
ปัญหาการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขโรค (ห้องสุขา)	29 (19.08%)	46 (30.27%)	36 (23.68%)	41 (26.97%)	152	76.0%
จุดรับชมขบวนไม่มีระเบียบและเบียดเสียดเยียดยัด	28 (21.54%)	30 (23.08%)	38 (29.23%)	34 (26.15%)	130	65.0%
ปัญหาของสภาพการจราจรที่ติดขัดเนื่องจากการปิดถนนสายหลักเพื่อการแห่น้ำ	30 (23.26%)	31 (24.03%)	33 (25.58%)	35 (27.13%)	129	64.5%
ปัญหาขยะและสาธารณสุขที่ตามมาหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการแห่น้ำ	32 (26.89%)	28 (23.53%)	34 (28.57%)	25 (21.01%)	119	59.5%
การประชาสัมพันธ์วันเวลาสถานที่ และเส้นทางการจัดขบวนแห่น้ำไม่ทั่วถึง	27 (25.47%)	26 (24.53%)	27 (25.47%)	26 (24.53%)	106	53.0%
ในเทศกาลประเพณีมักมีการดื่มสุราของผู้เข้าร่วมขบวน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา	23 (23.47%)	23 (23.47%)	26 (26.53%)	26 (26.53%)	98	49.0%
ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	27 (27.55%)	21 (21.43%)	28 (28.57%)	22 (22.45%)	98	49.0%
ปัญหาความไม่เป็นระเบียบของร้านค้าหาบเร่แผงลอย ที่ตั้งอยู่ระหว่างเส้นทางการแห่น้ำ	18 (20.45%)	18 (20.45%)	23 (26.15%)	29 (32.95%)	88	44.0%
การรักษาความปลอดภัยไม่เข้มงวดก่อให้เกิดความหวาดระแวงต่อชีวิตและทรัพย์สิน	26 (30.95%)	12 (14.29%)	20 (23.81%)	26 (30.95%)	84	42.0%
ปัญหาความสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างเปล่าประโยชน์	11 (16.67%)	17 (25.76%)	18 (27.27%)	20 (30.30%)	66	33.0%
ปัญหาการรับบริการสวัสดิการระหว่างขบวน (ของผู้เข้าร่วมขบวน) ที่ไม่มีความเป็นระเบียบ	9 (14.06%)	14 (21.88%)	19 (29.69%)	22 (34.37%)	64	32.0%
นักท่องเที่ยวเข้ามามากเกินไปเกินกว่าศักยภาพของเมืองจะรับได้	12 (21.43%)	13 (23.21%)	14 (25%)	17 (30.36%)	56	28.0%
อื่นๆ (ปัญหามลภาวะทางเสียง)	-	-	1 (100%)	-	1	0.50%
รวม	310 (22.96%)	320 (23.7%)	360 (26.67%)	360 (26.67%)	1,350 (100%)	

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน สามารถเลือก “ปัญหาของการจัดขบวนแห่น้ำ” ได้มากกว่า 1 ประเภท จึงคิดค่าร้อยละแยกในแต่ละหัวข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน (=100%)

จากตารางที่ 52 พบว่า ปัญหาของการจัดการขบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สถานที่จอดรถเพื่อเข้าชมงานไม่สะดวกเพียงพอต่อความต้องการ คิดเป็นร้อยละ 79.5 ปัญหาการเข้าถึงการบริการ สาธารณูปโภค (ห้องสุขา) คิดเป็นร้อยละ 76 จุดรับชมขบวนไม่มีระเบียบและเบียดเสียดเยียดยัด คิดเป็นร้อยละ 65 ปัญหาของสภาพ การจราจรที่ติดขัดเนื่องจากการปิดถนนสายหลักเพื่อการแห่แห่ คิดเป็นร้อยละ 64.5 และปัญหาขยะและสาธารณสุขที่ตามมา หลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการแห่แห่ คิดเป็นร้อยละ 59.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 53 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแนวทางการแก้ไขปัญหาของการจัดการขบวนแห่แห่ในเมืองเชียงใหม่

แนวทางการแก้ไขปัญหา	ผู้สังเกตการณ์ ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วม ในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ	รวม	
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	จำนวน (%)	=200	100%
จัดให้มีรถสุขาเคลื่อนที่กระจายอยู่ในจุดต่างๆที่เป็นเส้นทางขบวนแห่	34 (20.36%)	48 (28.74%)	41 (24.55%)	44 (26.35%)	167	83.5%
จัดพื้นที่รองรับยานพาหนะของผู้เข้าชมขบวนแห่ และให้มีบริการรับส่ง	41 (25.15%)	40 (24.54%)	39 (23.93%)	43 (26.38%)	163	81.5%
จัดให้มีจุดรองรับขยะและสิ่งปฏิกูลกระจายอยู่ตามจุดต่างๆที่เป็นเส้นทางขบวนแห่	33 (22.91%)	38 (26.39%)	38 (26.39%)	35 (24.31%)	144	72%
กำหนดให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องกำหนดการแห่แห่ให้มีความครอบคลุม ทั่วถึง	30 (23.08%)	34 (26.15%)	34 (26.15%)	32 (24.62%)	130	65%
เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย และตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติอันอาจเกิดขึ้น	28 (21.54%)	32 (24.62%)	36 (27.69%)	34 (26.15%)	130	65%
ควบคุมการจำหน่ายและการดื่มสุราในช่วงเทศกาลประเพณี	27 (20.93%)	35 (27.13%)	33 (25.58%)	34 (26.36%)	129	64.5%
กำหนดมาตรการการลงโทษอย่างรุนแรงแก่พวกที่ก่อปัญหาทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	31 (24.8%)	30 (24%)	31 (24.8%)	33 (26.4%)	125	62.5%
จัดพื้นที่ในการตั้งร้านค้า สำหรับหาเบร้งงลอยให้อยู่ในจุดควบคุมเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย	28 (23.93%)	29 (24.79%)	28 (23.93%)	32 (27.35%)	117	58.5%
กำหนดจุดพักขบวนในระหว่างทางเพื่อรับบริการสวัสดิการอย่างเป็นระเบียบ	18 (17.14%)	24 (22.86%)	30 (28.57%)	33 (31.43%)	105	52.5%
รวม	270 (22.31%)	310 (25.62%)	310 (25.62%)	320 (26.45%)	1,210 (100%)	

หมายเหตุ ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน สามารถเลือก “แนวทางการแก้ไขปัญหา” ได้มากกว่า 1 ประเภท จึงคิดค่าร้อยละแยกในแต่ละหัวข้อ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน (=100%)

จากตารางที่ 53 พบว่าแนวทางการแก้ไขปัญหของการจัดการขบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การจัดให้มีรถสุขาเคลื่อนที่กระจายอยู่ในจุดต่างๆ ที่เป็นเส้นทางขบวนแห่ คิดเป็นร้อยละ 83.5 การจัดพื้นที่รองรับยานพาหนะของผู้เข้าชมขบวนแห่ และมีรถบริการรับส่ง คิดเป็นร้อยละ 81.5 การจัดให้มีจุดรองรับขยะและสิ่งปฏิกูลกระจายอยู่ตามจุดต่างๆ ที่เป็นเส้นทางขบวนแห่ คิดเป็นร้อยละ 72 กำหนดให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องกำหนดการแห่แห่ให้มีความครอบคลุม ทัวถึง และการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย และตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติอันอาจเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 65 และการควบคุมการจำหน่ายและการดื่มสุราในช่วงเทศกาลประเพณี คิดเป็นร้อยละ 64.5 ตามลำดับ

● ข้อเสนอแนะ: เสี่ยงสะท้อนจากแบบสอบถาม

ข้อเสนอแนะจากผู้สังเกตการณ์ทั่วไป

1. ควรจัดระบบจราจรให้เป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ควบคุมการจราจรและดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึงในระหว่างที่มีการแห่
2. หากมีการให้คะแนนขบวนแห่ ควรมีการแสดงเกณฑ์กติกาและการให้คะแนน รวมถึงแสดงผลการให้คะแนนอย่างโปร่งใส
3. “ออกกฎร่วม” ในการควบคุมขบวนต่างๆ ให้มีความสร้างสรรค์ในมาตรฐานและบรรทัดฐานเดียวกัน และไม่นำการเมืองและสถาบันมาเกี่ยวข้อง
4. ควรออกกติกาเน้นเรื่องความประหยัด และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิดความสิ้นเปลือง
5. ขบวนแห่ทำให้รถติด ควรดูแลระบบจราจรให้ดีกว่านี้
6. ผู้ร่วมขบวน ตลอดไปจนถึงผู้ชมขบวนแห่ ไม่ทราบกติกาและเกณฑ์การให้คะแนน ว่ามีการตัดสินอย่างไร
7. เส้นทางที่ใช้ขบวนแห่ในปัจจุบันนั้นดีแล้ว เพราะได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จะหาที่จัดใหม่ก็จะไม่เหมาะสมกับจัดภายในเขตพื้นที่เมืองเชียงใหม่ และเป็นการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้กับทางจังหวัดเชียงใหม่ด้วย
8. ขอให้ทางเทศบาลสนับสนุน และให้ความสำคัญกับการแห่ให้มากยิ่งขึ้นกว่านี้ เพื่อที่ทางนักท่องเที่ยวและผู้ชมขบวนจะได้รับชมขบวนที่มีความสวยงาม อีกอยู่ที่งบประมาณที่ลงทุนไปแล้วจะได้คุ้มค่า และจะมีแรงจูงใจกับผู้ที่ทำขบวน พร้อมกับของรางวัลที่จะได้รับ
9. ขบวนแห่ปัจจุบันมีความสวยงาม และงดงามแบบล้านนา

ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1. เป็นส่วนที่ต้องยอมรับว่ายุคสมัยใหม่คนไม่ค่อยมีเวลา การรวมตัวกันเหมือนในอดีตทำได้ยากขึ้น การที่จ้างออกาไนเซอร์เป็นผู้จัดการขบวนก็จะช่วยลดปัญหาตรงนั้น แต่ก็ไม่ได้ลดความศรัทธา หรือความศักดิ์สิทธิ์ของขบวนลง เพราะการทำงานมีขึ้นและมีตลอดก็เป็นเพราะเกิดมาจากความศรัทธาของผู้คนอย่างแท้จริง เพียงแต่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแค่นั้นเอง
2. เส้นทางในการจัดขบวนแห่หมั้นมักมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้เกิดการล่าช้าและติดขัดระหว่างการเดินทาง จึงอยากให้แก้ไขโดยตั้งจุดรับชมขบวนให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อความเรียบร้อยมากขึ้น
3. ในขบวนแห่หมั้นที่มีระยะทางไกล ควรที่จะมีกรรมการตัดสินอย่างน้อย 2-3 จุด
4. ขบวนแห่หมั้นทำให้เรารับรู้ถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม และทำให้เข้าถึงคนเชียงใหม่มากยิ่งขึ้น
5. การจัดขบวนแห่หมั้นของเมืองเชียงใหม่ มีประโยชน์ในหลายด้าน อาทิ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเข้าชมต่างต้องการที่จะเข้ามาสัมผัสกับวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งควรจะต้องจัดให้ยิ่งใหญ่ แต่ไม่ออกนอกกรอบวัฒนธรรมมากเกินไป
6. ไม่ขอบกระทงเวียนลำพูน ที่เอามาแห่เวียนรอบสองในตัวเมืองเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนร่วมในขบวน

1. ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ ควรเลือกเส้นทางใหม่ในการแห่ขบวนกระทง ถ้าเห็นว่ามีดีอย่างไรก็ควรใช้ทางเดิมต่อไป
2. ควรจัดและเตรียมการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกงาน เพราะถึงอย่างไรปัญหาต่างๆ ก็ไม่สามารถจัดการได้อย่างเด็ดขาด และถึงอย่างไรก็เกิดปัญหาอยู่ดี ดังนั้น ควรจะเตรียมการรับมือกับปัญหาและป้องกันให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด เพื่อที่นักท่องเที่ยวและประชาชนต่างๆ จะได้ชื่นชมกับขบวนแห่หมั้นได้อย่างเต็มที่และมีความสุข
3. เนื่องจากเมืองเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีประชากรมาก จึงไม่มีที่จอดรถเพียงพอต่อประชาชน และเกิดการจราจรติดขัด
4. ในเวลาปิดถนนแห่หมั้น ควรมีเส้นทางในการระบายรถด้วยแทนเส้นทางที่ปิด
5. ขบวนแห่หมั้นต่างๆ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ออร์กาไนเซอร์ควรจะได้รับขบวนที่ไม่ประกวด เช่น เทศบาล อบจ. ฯลฯ
6. ภาครัฐไม่ควรมายุ่งเกี่ยวกับเรื่องแห่หมั้นเพราะผิดวินัยสงฆ์ ทำให้ภาพพจน์เสื่อมเสีย
7. ความคิดสร้างสรรค์บางครั้งก็ทำให้คนต้องถื่นเข้าใจผิดในวัฒนธรรมที่แท้จริง
8. ควรมีการจัดจราจรให้มีศักยภาพมากกว่านี้ ในกรณีที่บ้านคนไม่สามารถเลี้ยงเส้นทางนั้นได้ และเกิดปัญหาจราจรติดขัด

9. ควรมีมาตรฐานจัดการกับปัญหามลภาวะทางเสียงด้วย เพราะบางเทศกาล เช่น ลอยกระทง เสียงปะทัดจะดังมาก รบกวนกิจวัตรต่างๆ

10. ไม่ควรใช้เครื่องยนต์มากนัก เพราะท่อไอเสีย/ความร้อน/น้ำมัน/เสียง เป็นต้นเหตุของมลพิษ ระหว่างทาง อีกทั้งยังสิ้นเปลืองทรัพยากร นอกจากนี้ยังป้องกันรถยนต์มีปัญหาระหว่างทาง เช่น หม้อน้ำร้อน และอาจเกิดระเบิดขึ้นได้ อาจสร้างความเสียหายแก่ผู้ชมหรือผู้ร่วมขบวนได้ ควรรถ ทำให้เสียอรรถรสในการรับชมขบวน

11. หากขบวนแห่แห่นจะสร้างความสามัคคีแล้ว ควรทำเสียงน่าจะดีกว่า เพราะ คนร่วมยกคือ ผู้ที่ต้องแสดงพลังสามัคคี และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ แต่ต้องมั่นใจว่า ผู้อยู่บนเสลี่ยงจะปลอดภัย

12. ไม่ควรมี “การเมือง” มาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน (และกลุ่มขบวนอื่นๆ) เพราะการเมืองเป็นการเบี่ยงเบนวิถีคิดของชาวบ้าน ชาวบ้านจึงควรเข้าร่วมขบวนตามหมู่บ้านที่ร่วมแรงร่วมใจ มากกว่าเข้าร่วมตามประโยชน์ที่จะได้ในเชิงทุนนิยม

13. มีข้อสังเกตว่า การมีร้านค้าหรือหาบเร่แผงลอยระหว่างทาง /ตลอดเส้นทางย่อมเป็นสิ่งที่ดี บางคนอาจจะมีความต้องการอาหาร จึงทำให้สะดวกในการซื้อหาและเมื่อซื้อหาได้แล้วรับประทานเสร็จแล้ว ไม่มีที่ทิ้งขยะจึงเคลื่อน

ข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติการ

1. มีการลงทุนมากจนเกินไป จนบางครั้งล้มค้ำจนถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดงาน
2. ควรจัดสถานที่จอดรถให้แก่นักท่องเที่ยว และเพิ่มจุดชมขบวนแห่ให้เป็นระเบียบ
3. เพิ่มงบประมาณสนับสนุนการจัดขบวนแห่ในแต่ละเทศกาล ให้สมกับราคาวัตถุดิบในปัจจุบันที่ปรับตัวสูงขึ้น
4. ขบวนแห่เด็กของวัดต่างๆ มีการพัฒนาและสวยงามมากขึ้น
5. ในการเดินขบวนมักพบกับปัญหาเศษขยะ เช่น เศษแก้วแตก หรือกระຈก ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ร่วมขบวนได้
6. กติกาและความเตรียมพร้อมของขบวนก็เป็นสิ่งที่ควรมีการประชุมและตกลงกันก่อน
7. ควรให้ผู้จัดขบวนมีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อ (Theme) และกติกาที่ใช้ให้คะแนน
8. ขบวนแห่แห่ไม่ควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบ /แบบแผนทางวัฒนธรรมมากจนเกินไปจนกลายเป็นการบิดเบือนวัฒนธรรม เพื่อสนองความต้องการของบุคคลเฉพาะกลุ่ม
9. คณะกรรมการตัดสินควรมีความหลากหลาย และมีความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น
10. ควรจัดตั้งศูนย์กลางการรับเรื่องร้องเรียน /เรื่องราวร้องทุกข์ ในเทศกาลนั้นๆ
11. ควรเพิ่มหน่วยพยาบาลให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ประเด็นหลักที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

5.1 แหน่นให้เห็นงาม: ทักษะ การรับรู้และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ของ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเมืองเชียงใหม่

เป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบใจห้ทศาคำถามวิจัย เอาเป็นวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาคั้งนี้ โดยวิเคราะห์ถึงการรับรู้และทักษะของคนกลุ่มต่างๆ ต่อขบวนแห่นแห่เป็นอย่างไร ทำไมจึงเป็น เช่นนั้น, ทักษะที่ดีของกลุ่มคนต่างๆ นำไปสู่การมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร, ในกรณีทศากลุ่มคนที่มี ทักษะที่ไม่ดี จะมีวิธีการแก้ไขปัญหอย่างไร และพฤติกรรมการเมินเฉย

5.2 รูปแบบขบวนแห่นแห่: บริบทและพลวัตทางสังคม-วัฒนธรรมล้านนา การ สังเกตการณ์ และแนวโนมรูปแบบขบวนแห่นแห่ในอนาคต

วิเคราะห์ถึงบริบท และพลวัตในสังคมล้านนา ที่มีอิทธิพลต่อขบวนแห่นแห่ ตั้งแต่อดีต สูปัจจุบัน, สรุปลักษณะรูปแบบขบวน จากการสังเกตการณ์เอง และการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งศึกษา ในกรณีตัวอย่างของ “การใช้กระทงเวียน”และวิเคราะห์แนวโนมรูปแบบขบวนในอนาคตที่มีการ “นำเสนอนวัตกรรมใหม่”, การนำเสนอแนวคิดใหม่ และมีติดันต่างจากอดีต และมีการนำเสนอสื่อ โฆษณา และประเด็นทางการเมืองมาใช้ในการแห่นแห่ด้วย

5.3 ขบวนแห่นแห่ในเมืองเชียงใหม่: การจัดการทางวัฒนธรรม การสื่อสารเพื่อ การตลาด และกิจกรรมการแสดง

วิเคราะห์ถึงวิเคราะห์ขบวนแห่นแห่กับการจัดการทางวัฒนธรรม โดยใช้ทฤษฎีการจัดการ การสื่อสารเพื่อการตลาดมาช่วยในการวิเคราะห์, วิเคราะห์ขบวนแห่นแห่ในประเด็นกิจกรรมเพื่อการ แสดง โดยใช้ทฤษฎีการจัดการ กิจกรรมพิเศษและการแสดง มาช่วยอธิบายเพื่อให้เห็นภาพได้ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และวิเคราะห์ถึงการนำเสนอขบวนแห่นแห่ในมิติของ “นีโอล้านนา” มาใช้ใน ขบวนแห่นแห่ปัจจุบัน ของเมืองเชียงใหม่

5.4 วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาส-อุปสรรค: ความสัมพันธ์กับพื้นที่ และ ประเพณีการแห่นแห่

วิเคราะห์ถึงขบวนแห่นแห่กับความสัมพันธ์กับ “พื้นที่” ในเขตตัวเมืองเชียงใหม่ ในลักษณะ เชิงวิเคราะห์จุดแข็ง จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค

5.5 ผู้ชมขบวนแห่นแห่ กับ เสี่ยงสะท้อน: ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรค ที่ส่งผลสำคัญต่อการจัดการขบวนแห่นแห่ และสร้าง แนวทางที่เหมาะสม ในการมีส่วนร่วมของคนในสังคมโลกปัจจุบัน

□ 5.1 แหนหันให้เหินงาม : ทศนคต การรับรู้และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเมืองเชียงใหม่

5.1.1 ความรับรู้ของประชากรในเขตเมืองเชียงใหม่เกี่ยวกับขบวนแห่นแห่

จากการที่ได้สำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่างในการทำแบบสอบถามจำนวน 200 คน (คนในพื้นที่เขตตัวเมืองเชียงใหม่) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการแห่นแห่ ผลการสำรวจทำให้เห็นว่า การจัดการขบวนแห่นแห่ในรูปแบบปัจจุบัน มักมุ่งเน้นในด้าน “การสร้างภาพลักษณ์ทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว” มากกว่าการให้ความสำคัญทางการแห่นแห่ในประเพณีแห่งชีวิต หรือวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังนั้นทัศนคติ การรับรู้และการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนในสังคมเมืองเชียงใหม่ จึงจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเห็นชอบ และความเหมาะสมกับกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่เกิดขึ้นกับสังคมเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบันอย่างเด่นชัด การวิจัยมุ่งเน้นการสำรวจทัศนคติและการยอมรับ เพื่อผลทางการมีส่วนร่วมของผู้คนในสังคม เกี่ยวกับการจัดการขบวนแห่นแห่ เพื่อความสัมฤทธิ์ผลในการจัดการขบวนแห่นแห่ให้เหินงาม อันเป็นผลมาจากทัศนคติ การรับรู้ และการยอมรับ ของคนในสังคม โดยปรากฏผลจากการสำรวจการรับรู้ พบว่า

กลุ่มประชากรในพื้นที่เมืองเชียงใหม่ต่างมีการรับรู้อยู่แล้วว่า “ขบวนแห่นแห่” เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีวัฒนธรรมของเมือง ในฐานะที่ขบวนแห่นแห่เป็นกิจกรรมหนึ่งของพิธีกรรม เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ของการเริ่มพิธีการ โดยมีการจัดตั้งขบวนแห่นแห่ขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการทางการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งทางสังคมอยู่เป็นเบื้องต้น และเป็นปกติวิสัยของพฤติกรรมคนเมืองเชียงใหม่ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนทราบว่าเทศกาลประเพณีในเมืองเชียงใหม่มี “ขบวนแห่นแห่” เข้ามามีส่วนร่วมในเทศกาลประเพณีเสมอ คิดเป็น 100% โดยการรับรู้ของสมาชิกที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.5 เป็นกลุ่มนักเรียน-นักศึกษา ที่มีช่วงอายุระหว่าง 21-25 ปี มากที่สุด ส่วนมากเป็นนักเรียน /นักศึกษา และมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความรู้อยู่ในระดับปริญญาตรี นั้นแสดงถึง “การรับรู้ของกลุ่มนักศึกษา” ที่มีความกระตือรือร้นในการเสิร์ฟข้อมูลทางด้านการจัดการแห่นแห่มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ อาจเป็นเพราะ นักเรียน /นักศึกษา มีความเป็นอิสระในช่วงเวลาว่าง และมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการแห่นแห่ โดยมีต้องกังวลในเรื่องของการประกอบอาชีพ หรือภารกิจอื่นๆ

สถานภาพทางเพศในการรับรู้ของกลุ่มประชากรตัวอย่าง เป็น “เพศชาย” (38.5%) มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็น “เพศหญิง” (33.5%) และ “กลุ่มเพศที่สาม” (28%) ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า กลุ่มเพศที่สามให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม โดยเลือกระบุเพศตนเองให้

เป็น “กลุ่มเพศที่สาม” มีจำนวนมากถึงร้อยละ 28 ของกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้งหมด²⁰ เป็นที่น่าสนใจว่า เหตุใดจึงมีความกล้าแสดงออกในบทบาทเพศมากถึงเพียงนี้ และเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า อยู่ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในชบวนตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า การที่กลุ่มเพศที่สามให้ความสนใจในการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแทนที่นั้น เพราะกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแทนที่โดยตรง ด้วยความสนใจและความชื่นชมในการแทนที่

อันดับ	ประเภทของชบวนแทนที่	ค่าร้อยละการรับรู้
1	ชบวนแทนที่กระทรวงใหญ่	90.5
2	ชบวนแทนที่กระทรวงเล็ก	81.0
3	ชบวนแทนที่เคมียี่เป็ง	79.5
4	ชบวนแทนที่รทบุปผาชาติ	73.5
5	ชบวนแทนที่เดียวขึ้นดอยสุเทพ ชบวนแทนที่รับน้องขึ้นดอย	67.5
6	ชบวนแทนที่พระพุทธสิหิงค์ ชบวนแทนที่เทียนพรรษา	56.5
7	ชบวนแทนที่ปราสาทศพ	56.0
8	ชบวนแทนที่รดน้ำดำหัวผู้ว่าฯ	49.0
9	ชบวนที่ประชาสัมพันธ์รณรงค์โครงการต่างๆ	37.0
10	ชบวนแทนที่เคมียวิสานบูชา	27.5
11	ชบวนแทนที่ปอยส่างลอง	26.0
12	ชบวนแทนที่พระฝนแสนห่า ชบวนแทนที่เพื่อจุดประสงค์บางประการขององค์กร	23.5
13	ชบวนแทนที่ดำหัวกู่เจ้านาย	22.0
14	ชบวนแทนที่การฉลองเสนาสนะ	21.5
15	อื่นๆ (ชบวนแทนที่มารติกา, ชบวนแทนที่เซ็ดสิงโต)	1.50

ตารางที่ 54 ลำดับการรับรู้ของผู้คนในเขตเมืองเชียงใหม่

จากตารางข้างต้น แสดงผล “การรับรู้” ของประชากรที่มีต่อการจัดชบวนแทนที่ มีความรับรู้ในการจัดการ “ชบวนแทนที่ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว” มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ชบวนแทนที่แทนที่ในช่วงเทศกาลประเพณียี่เป็ง” หรือ งานประเพณีลอยกระทง พบว่า ประชากรในเมืองเชียงใหม่รับรู้มากที่สุด ได้แก่ “ชบวนที่กระทรวงใหญ่”, “ชบวนที่กระทรวงเล็ก”, และ

²⁰ “กลุ่มเพศที่สาม” ในการตอบแบบสอบถามนั้น หมายถึง กลุ่มคนที่แสดงออกโดยการแต่งกาย แสดงออกเลียนแบบสตรี และรวมถึงกลุ่มที่มีรูปลักษณ์ภายนอกเป็นเพศชาย แต่ไม่เปิดเผย หรือแสดงออกด้วย

“ขบวนแห่โคมยี่เป็ง” ตามลำดับ ตามด้วย “ขบวนแห่นแห่รถบุปผาชาติ” ในงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยวและเป็นขบวนแห่เพื่อตอบสนองความต้องการทางการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน “ขบวนแห่เดียวขึ้นดอย” และ “ขบวนแห่นแห่รับน้องขึ้นดอย” ตามลำดับ อันเป็นขบวนแห่ในประเพณีวัฒนธรรม และแห่นแห่เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร

ในส่วนการรับรู้ของชาวเชียงใหม่ที่มีต่อการจัดขบวนแห่เกี่ยวกับประเพณีทางศาสนา และพิธีการสำคัญ เช่น ขบวนแห่ฉลองเสนาสนะ (ปอยหลวง), เครื่องสักการะดำหัวผู้เจ้านายฝ่ายเหนือ, ขบวนแห่โคมวิสาขบูชา, ขบวนแห่พระฝนแสนห่า หรือขบวนแห่ปอยสว่างส่อง (บวชลูกแก้ว) จัดอยู่ในกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ย “น้อยมาก” อาจกล่าวได้ว่า ขบวนแห่ดังกล่าวเป็นเพียงกิจกรรมการแห่นแห่ที่เกิดขึ้นในระดับ “ชุมชน” อาจไม่เป็นที่น่าสนใจของประชากรทั่วไป หรือนักท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากเป็นประเพณีที่เน้นพิธีการ ไม่มีสิ่งเร้าที่ดึงดูดความน่าสนใจเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นการแห่นแห่ทางศาสนา ผู้ศึกษาพบข้อมูลที่มีความน่าสนใจซึ่งมีความขัดแย้งกับความรับรู้เดิมของคนทั่วไป กล่าวคือ ผลสำรวจ “การแห่นแห่โคมวิสาขบูชา” เป็นขบวนที่เกี่ยวข้อกับประเพณีทางพระพุทธศาสนา ที่มีการจัดกิจกรรมเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี แต่มีประชาชนให้ความรับรู้เพียงแค่ร้อยละ 27.5 โดยที่ผลของการรับรู้ต่อ “ขบวนแห่นแห่เทียนเข้าพรรษา” ซึ่งเป็นขบวนแห่นแห่ทางศาสนาเช่นเดียวกันนั้น กลับแสดงผลการรับรู้มากถึงร้อยละ 56.5 เท่ากับ “ขบวนแห่พระพุทธสิหิงค์” ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ขบวนแห่เทียนเข้าพรรษานั้น เป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นใหม่ เกิดขึ้นในสังคมวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ไม่นาน และที่สำคัญคือไม่ได้จัดให้ต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี อันเนื่องมาจากปัจจัยทางด้านงบประมาณสนับสนุน แต่ผลของการรับรู้กลับมีค่าเฉลี่ยสูงมากเท่ากับขบวนแห่พระพุทธสิหิงค์ในช่วงประเพณีสงกรานต์ จึงเป็นลักษณะที่ย้อนแย้งกันในด้านพฤติกรรมการรับรู้

อันเนื่องมาจากขบวนแห่พระพุทธสิหิงค์นั้นเป็นขบวนประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งเป็นพิธีการแห่งเดียวของประเทศโดยอัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ใส่บนบุษบกราชรถให้ประชาชนสงฆ์ จมนเป็นภาพลักษณ์ของงานสงกรานต์เมืองเชียงใหม่ ที่ประชาชนและนักท่องเที่ยวควรรู้จักเป็นที่รับรู้ของประชาชนโดยหมู่มา ในขณะเดียวกัน “ขบวนแห่เทียนเข้าพรรษา” ซึ่งเป็นขบวนที่ “สังเคราะห์ขึ้นใหม่” โดยการนำวัฒนธรรมการแห่นแห่จากภายนอกเข้ามาผสมผสานกับรูปแบบการแห่นแห่แบบพื้นเมืองเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยเห็นว่าเป็นอิทธิพลจากกระแสการประชาสัมพันธ์งานประเพณีการแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นแม่แบบทางวัฒนธรรมการแห่นแห่ในลักษณะนี้ ที่ส่งผลดีทางการท่องเที่ยวอย่างมากภายในกลุ่มภาคอีสาน ทำให้เกิดมิติที่แตกต่างในด้านรูปแบบการจัดขบวนแห่นแห่ที่แตกต่างไปจากเดิมในความคุ้นชินของชาวเชียงใหม่ และเมื่อการนำวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาผสมผสานกับลักษณะแบบพื้นเมือง จึงกลายเป็นสิ่งที่ “แปลกใหม่”

ในสังคม ที่ดูจะได้รับความสนใจในฐานะของขบวนแห่ที่สังเคราะห์ใหม่ในฐานะที่เป็น “ขบวน พิธีกรรมทางศาสนาที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว” ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงอาจโดยสรุปได้ว่า

การรับรู้ขบวนแห่ของประชากรในเมืองเชียงใหม่ รับรู้ขบวนแห่ที่ ส่งเสริมการท่องเที่ยวมากที่สุด ในขณะที่ขบวนแห่ทางศาสนาและพิธีกรรมกลับ ได้รับความสนใจ หรือการรับรู้ น้อยมาก หากเทศกาลประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ประชากรในเมืองเชียงใหม่ ก็ยังคงรับรู้ในขบวนแห่ทางศาสนาที่ส่งเสริมการ ท่องเที่ยวอยู่เช่นเดิม

ขบวนแห่ทางประเพณีและพิธีกรรมที่เป็นประเพณีชีวิตนั้น ได้รับความสนใจแบบเบา บาง ปรากฏค่าเฉลี่ยของการรับรู้อยู่ใน “ระดับน้อย” ปรากฏการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ของ ประชากรนั้นขึ้นอยู่กับช่วงเวลาเป็นตัวกำหนด โดยมีความรื่นเริงของเทศกาลประเพณีเป็นสิ่งเร้าใน ด้านการรับรู้ มีความตื่นตัวแปลกใหม่ สีสันของประเพณีเป็นแรงกระตุ้น แรงผลักดันให้เกิดการ รับรู้และการบอกต่อ ก่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว อีกทั้งปัจจัยเรื่อง ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมส่งผลต่อการรับรู้ เนื่องจากเป็นผลของความคุ้นชินว่าเป็นกิจกรรมที่เคย ทำต่อกันมาเป็นประจำทุกปี เช่น ในการรับรู้ขบวนแห่ในเทศกาลประเพณียี่เป็ง (อันดับต้น) มี ระยะเวลาจัดงานต่อเนื่องกันถึง 3 วัน จึงทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันถึงช่วงเวลาในการจัด กิจกรรมการแห่แห่ดังกล่าวมากกว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นในช่วงเวลาเดียวหรือเป็นช่วงเวลาสั้นๆ

ความหมายที่แฝงอยู่ในระยะเวลาจัดงานขบวนแห่ดังกล่าว มีความสัมพันธ์และ เชื่อมโยงกับ “ความสะดวก” และการ “เข้าถึง” ในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้คน โดยงานแห่แห่ใน เทศกาลประเพณียี่เป็งเป็นการแห่แห่ในช่วงเวลากลางคืน ประชากรส่วนใหญ่ในสังคมเมือง เชียงใหม่ ได้วางเว้นจากการทำงานและการดำเนินกิจวัตรประจำวันจึงมีการรับรู้และเข้ามามีส่วน ร่วมมากกว่ากิจกรรมการแห่แห่ในกลุ่มอื่น ซึ่งจะแตกต่างจากประเพณีการแห่แห่ในช่วงเทศกาล สงกรานต์ (ปีใหม่เมือง) ถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาที่วันหยุดติดต่อกัน และมีระยะเวลาในการจัด งาน 3 วัน เท่ากับประเพณียี่เป็ง แต่กลับมีผู้คนให้ความรู้ น้อย อาจเป็นผลมาจากระยะเวลาช่วง เทศกาลสงกรานต์ที่มีขบวนแห่แห่ ผู้คนต่างให้ความสนใจในการพักผ่อนอยู่กับครอบครัว (หรือ กลับบ้านต่างจังหวัด) การเข้าไปกราบคารวะรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือ, การไปท่องเที่ยว ตามบ้านญาติ, การให้ความสำคัญของการเล่นสาดน้ำ หรือการละเล่นสนุกสนานของกลุ่มตนเอง ในรอบบริเวณคูเมือง ซึ่งประชาชนให้ความนิยมนำรถกระบะบรรทุกน้ำและคน เข้าไปเล่นสาดน้ำ กันภายในคูเมืองมากกว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่ทางประเพณีดังกล่าว แต่ในส่วนประเพณี เดือนยี่เป็งที่มีการจัดริ้วขบวนแห่ไปตามเส้นทางที่เลียบบไปกับแม่น้ำปิงนั้น ผู้คนสามารถรับรู้และ เข้าถึงยังรูปขบวน โดยมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของริ้วขบวน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นช่วงเวลา สำคัญ (highlight) ของเมืองเชียงใหม่ในการเปิดเทศกาลท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ เป็นต้นว่า

การจัดรูปแบบและทำให้ความสนใจเข้าชมรูปแบบ น่าจะเป็นผลมาจากการที่รูปแบบนั้น “มีความสัมพันธ์กับสถานที่” กล่าวคือ

ผู้คนทั่วไป หรือนักท่องเที่ยวอาศัยแม่น้ำปิงในการทำกิจกรรมล่องกระทง ในขณะที่ขบวนแห่แห่กระทงใหญ่-เล็ก หรือโคมบี้เป็ง ได้เคลื่อนขบวนแห่ตามเส้นทางเรียบริมแม่น้ำปิง กิจกรรมต่างๆ ล้วนเกิดขึ้นในบริเวณ “ถนนที่เรียบลำน้ำปิง” จึงเกิดพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วม การรับรู้และยอมรับของคนหมู่มาก และนอกจากนี้ ประเพณีเป็งได้มีกำหนดการจัดงานก่อนและหลังวันเพ็ญเดือนสิบสองอย่างละ 1 วัน²¹ ทำให้เกิดการรับรู้ของประชาชนในวงกว้าง ทั้งสถานที่จัดงาน และวันเวลาที่แน่ชัด จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประเพณีเดือนเป็งได้รับความรับรู้ การยอมรับ และพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของผู้คนในเขตเมืองเชียงใหม่มากที่สุด

ในส่วนของการรับรู้ต่อการจัดขบวนแห่เครื่องส่งสการ หรือเครื่องส่งสักการะแห่งปราสาทศพผู้วายชนม์ไปยังสุสานนั้น ไม่ได้เป็นขบวนที่น่าเสนอภาพลักษณ์ในด้านการท่องเที่ยว แต่กลับได้รับการตอบรับและแสดงออกทางด้านการรับรู้มาก เมื่อเทียบกับประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นประเพณีชีวิตหรือพิธีการอื่นๆ ทั้งนี้ น่าจะมีเหตุผลส่วนหนึ่งมาจากพลังความศรัทธา และความตื่นตัวแปลกตาของการจัดขบวนแห่ ที่ได้รับการตกแต่งประดับประดาขบวนแห่ให้มีรูปลักษณะที่แปลกใหม่ซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องในปัจจุบันนี้ได้มีการรื้อฟื้นพิธีการจัดขบวนแห่ส่งสการผู้วายชนม์อย่างวิจิตรอลังการมากยิ่งขึ้น ทั้งที่ผู้วายชนม์เป็นคนปกติตลอดจนถึงเจ้านายชั้นผู้ใหญ่และพระเถระสำคัญของเมือง ที่ต่างมีกระบวนการจัดการขบวนแห่ที่ได้รับการฟื้นฟูรื้อฟื้นให้มีความวิจิตรและเป็นที่ตื่นตาสงัดตาแก่ผู้ที่พบเห็นมากยิ่งขึ้น มิติการรับรู้ดังกล่าวสามารถเปรียบเทียบกับขบวนแห่พระพุทธรูปหิงค์ ซึ่งเป็นมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 56.5 และในส่วนของขบวนแห่ส่งสการนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับร้อยละ 56 แสดงให้เห็นว่าผู้คนให้ความสำคัญในด้านการรับรู้เกี่ยวกับพิธีการแห่ในลักษณะนี้เทียบเท่าได้กับกิจกรรมการแห่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับเทศกาลประเพณีได้เลยทีเดียว

ในส่วนกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยของการรับรู้ที่น้อยที่สุด คือ กิจกรรมการแห่แห่ที่เป็นจุดประสงค์เฉพาะขององค์กร และขบวนแห่แห่เนื่องในกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งถือเป็นปกติที่เป็นการจัดกิจกรรมเพียงแค่จุดเล็กๆ ที่อาจจะไม่ได้รับสื่อสะท้อนต่อสังคมเชียงใหม่ในภาพรวมมากนัก

²¹ ในช่วงระยะเวลาการจัดงาน ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้กำหนดระยะเวลาในการจัดเทศกาลงานประเพณีเป็ง (เทศกาลล่องกระทง) ของจังหวัดเชียงใหม่ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 วัน โดยกำหนดให้วันแรกเป็นวันแห่โคมบี้เป็ง (ก่อนวันเพ็ญเดือน 12) วันที่สอง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เป็นวันแห่ขบวนกระทงเล็ก และวันที่สามเป็นวันแห่กระทงใหญ่ (หลังวันเพ็ญเดือน 12) การกำหนดการจัดงานดังกล่าวเป็นแม่แบบที่ตายตัว ผู้คนในเมืองเชียงใหม่จึงเกิดการรับรู้ที่แน่นอนทั่วถึง และเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว เทศกาลประเพณีเดือนเป็งจึงเป็นเหตุการณ์ที่ประชากรส่วนใหญ่ “รับรู้” มากที่สุด

“แหล่งที่มาของการรับรู้” เป็นผลมาจากการบอกเล่าของคนที่อยู่ใกล้มากที่สุด (74%) รองลงมา เป็นประสบการณ์ที่เคยเข้าร่วมในการจัดขบวน (59.5) กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามนั้น เคยมีส่วนร่วมในการจัดขบวนแห่อย่างใดอย่างหนึ่ง จนเกิดการรับรู้และความเคยชิน ส่งผลให้เกิดการบอกต่อและกระจายข่าวไปในสังคมเป็นวงกว้าง แหล่งการรับรู้โดยการ “บอกต่อ” นั้น สืบเนื่องมาจากคนอยู่ในพื้นที่ มักมีความเคยชินต่อการจัดขบวนแห่ในรูปลักษณะที่เป็นการทำขึ้นเนื่องจากเทศกาลหรือประเพณีชีวิต ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนเป็นการรับรู้และเข้าใจกันดีในสังคม เช่น การรับรู้ถึงช่วงเวลา และเส้นทางในการจัดขบวนแห่ โดยมีการตอบสนอง และการให้คุณค่ากับกิจกรรมที่เป็นขบวนแห่เหล่านั้น อีกทั้งการมีส่วนร่วมในประเพณีการแห่แห่ ทำให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจอันดีถึงสภาพและเหตุการณ์ในการแห่แห่

อันดับรองลงมาเป็นการรับรู้จากการติดป้ายโฆษณา (54%) ซึ่งยังคงใช้ได้ผลกับกิจกรรมการแห่แห่ เป็นการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ และมีการกระทำสืบต่อกันมายาวนาน โดยการติดประกาศเป็นลักษณะป้ายโฆษณา ทั้งเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่ในวันและเวลาที่กำหนด หรือแม้กระทั่งการบอกกล่าวให้หลีกเลี่ยงเส้นทางที่จะมีการจัดขบวนแห่แห่ในวันและเวลาดังกล่าว อนึ่ง สื่อการประชาสัมพันธ์ทางด้านอินเทอร์เน็ต (50%) ก็แสดงผลทางด้านการรับรู้อยู่ในอันดับที่น่าสนใจ กล่าวคือ สังคมยุคปัจจุบันที่สื่อออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตมากขึ้น ทำให้การรับรู้ข่าวสารและข้อความบางอย่างในสังคมอินเทอร์เน็ตเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และในอันดับที่ 5 นั่นคือสื่อโทรทัศน์ (39.5%) ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยหน่วยงานการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่มีความร่วมมือกับทางภาครัฐและเอกชนผู้จัดงาน แต่ยังคงเป็นที่น่าสังเกตว่า วิทยุ (32%) และสิ่งพิมพ์ (31.5%) มีผลการรับรู้อยู่ใน “ระดับต่ำ” อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน ผู้คนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับสิ่งพิมพ์และรายการวิทยุ หรือวิทยุชุมชน อันเนื่องมาจากมีสื่อใหม่ที่น่าสนใจมากกว่า ได้แก่ “อินเทอร์เน็ต” ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น และ “การรับรู้ได้ด้วยตนเอง” นั้นซึ่งหมายความว่า ปัจจัยการรับรู้ของประชากรนั้น ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาสื่อ ในการนำสารเหล่านั้นไปยังกลุ่มเป้าหมาย และเมื่อเกิดการรับรู้แล้วย่อมเกิดประสบการณ์ร่วมต่อการรับรู้ และเกิดความเข้าใจ, ความเคยชิน และนำไปสู่การยอมรับและพฤติกรรมมีส่วนร่วมต่อไป

เป็นที่น่าสังเกตว่า การรับรู้ของประชากรชาวเชียงใหม่ที่ได้ตอบแบบสอบถามนั้น ให้การรับรู้ต่อประเพณีวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแห่แห่โดยตรงนั้นน้อยมาก ความแตกต่างในสภาพการรับรู้ดังกล่าว ถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่ปรากฏในสังคมวัฒนธรรมล้านนา ที่ทำให้เห็นกระบวนการจัดการศิลปวัฒนธรรมล้านนา โดยสามารถสรุปปรากฏการณ์เรื่องการรับรู้เกี่ยวกับประเภทของขบวนแห่แห่และแหล่งที่มาของการรับรู้นี้ได้ว่า

ประชากรชาวเชียงใหม่ให้การรับรู้ประเพณีวัฒนธรรมที่มีชวบนแห่น้ำเข้ามาเป็นส่วนประกอบโดยส่วนมากเป็นชวบนที่ “สังเคราะห์ขึ้นใหม่” ในด้านที่ตอบสนองความต้องการทางการท่องเที่ยว มีลักษณะการรับรู้เชิงสัญลักษณ์ ที่รับรู้กันเองด้วยการสื่อสารกันภายในสังคม โดยมีเงื่อนไขของบริบทด้านเวลา และสถานที่ ของแต่ละชวบนแห่น้ำเป็นตัวกำหนดการรับรู้ มีการแพร่กระจายไปยังกลุ่มสมาชิกทั้งภายในและภายนอกสังคมด้วยสื่อที่เป็นสากลเช่น ป้ายประกาศโฆษณา สื่อทางโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต โดยพยายามที่จะให้ความสำคัญกับรับรู้ต่อชวบนแห่น้ำ ทั้งที่เป็นชวบนในพิธีกรรมทางศาสนา และชวบนที่เกี่ยวข้องกับประเพณีชีวิตให้มีภาพลักษณ์โน้มเอียงไปในด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นความพยายามสร้างกรอบการรับรู้ในการจัดชวบนแห่น้ำ ในแง่ของความวิจิตรพิสดารเพื่อดึงดูดความสนใจมากกว่าแก่นแท้ของวัฒนธรรม

5.1.2 ทศนคติด้านการรับรู้

การรับรู้ต่อการจัดการชวบนแห่น้ำต่างๆ ประเด็นที่ทุกกลุ่มมีการรับรู้เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยแสดงทัศนคติเป็นด้านบวก กล่าวคือ ชวบนแห่น้ำเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ได้ผลดีในการดึงดูดนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้และผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ และมีส่วนนำไปใช้พัฒนาสังคม ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีร่วมมือร่วมใจในสังคม-ชุมชน เป็นต้น

ในกลุ่ม “ผู้สังเกตการณ์ทั่วไป” มีการรับรู้เกี่ยวกับบทกวีการตัดสินใจ และรางวัลที่มอบให้แก่ชวบนแห่น้ำที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ต่ำเช่นเดียวกับกลุ่ม “ผู้มีส่วนร่วมในชวบน” โดยที่เกณฑ์การตัดสินใจหรือเกณฑ์ในการจัดส่งรูปชวบนเข้าร่วมนั้น ไม่ได้ได้รับความใส่ใจ อันอาจจะเป็นผลมาจากเรื่องราวดังกล่าวไม่มีผลกระทบที่ส่งผลเกี่ยวข้องกับตนโดยตรง ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นความชื่นชอบในการได้แสดงออก ได้รับความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมการแห่น้ำ เป็นผลต่อการรับรู้ดังกล่าว เช่นตัวอย่างทัศนคติของนางสาวทศยา ริมฝ่าย นักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้กล่าวถึงชวบนแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่ในฐานะที่เป็นนักแสดงร่วมในชวบน ความว่า

หลังจากที่ได้ร่วมงานในชวบน มีความรู้สึกดีใจมาก ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชวบนแห่น้ำที่มีความงดงามด้วยศิลปวัฒนธรรม การออกแบบและตกแต่งที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากได้เข้าไปมีส่วนร่วมและร่วมงานในคณะผู้จัดชวบนที่มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ และมีมนุษยธรรม ซึ่งผู้ดูแลทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ เช่น ฝ่ายแต่งหน้า ทำผม ล้วนแล้วแต่มีความประณีตและสวยงาม ฝ่ายจัดเครื่องแต่งกายก็สามารถจัดหาเครื่องแต่งกายที่วิจิตรงดงามสำหรับผู้เข้าร่วมชวบนทุกคนได้เป็นอย่างดี คณะผู้จัด

และรับผิดชอบขบวนได้อะไรทุกอย่างอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จัดวางบุคลากรที่เหมาะสมในแต่ละตำแหน่ง ทำให้มีความสวยงามทั้งตัวบุคคลและทั้งรูปขบวน ที่สำคัญได้รับคำชื่นชมซึ่งเป็นคำตอบแทนคุ้มค่าสมกับความเหน็ดเหนื่อยของแต่ละคน ทำให้ประทับใจและอยากจะร่วมงานอีกเพราะได้แต่งตัวสวยๆ และได้รับคำชื่นชมจากผู้ที่รอชมขบวนแห่ว่าเป็นขบวนแห่ที่มีความสวยงาม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และอยากจะมีส่วนร่วมที่ดีเช่นนี้อีกเรื่อยๆ

(ทศยา ริมฝาย, **สัมภาษณ์**, 31 กรกฎาคม 2554)

“ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ระบุว่าขบวนแห่ส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่สามเป็นผู้จัดการขบวนแห่สูงที่สุด ปรากฏค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.08 แต่การรับรู้ว่ามีโฆษณาแอบแฝงหรือการหาเสียงทางการเมืองแอบแฝงมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดใน “กลุ่มผู้ปฏิบัติการ” แสดงค่าการรับรู้ในระดับปานกลางถึงมากในทุกกรณี เป็นแนวคิดที่แสดงผลในด้านบวก นั่นจึงแสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีหรือไม่มีโฆษณาแอบแฝง อันน่าจะเป็นเหตุผลจากการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้น คาบเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องนำเสนอภาพลักษณ์หรือตราสินค้าต่างๆ ในการจัดกิจกรรมแห่แห่ ดังนั้นจึงรู้สึกคุ้นชินในการนำเสนอภาพลักษณ์ของการโฆษณาในรูปแบบต่างๆ มีความสอดคล้องกับทัศนคติของนายสรวิศ ปันคำ ออแกไนซ์เซอร์ และศิลปิน เป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติการในการสร้างสรรค์ผลงานจากดอกไม้สดในขบวนแห่ต่างๆ ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับขบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่ ความว่า

เรื่องการจัดการขบวนแห่แห่นั้นตกเป็นภาระของผู้รับเหมาจัดทำขบวน มีบ้างที่ทางรัฐหรือภาคส่วนที่เป็นหน่วยงานราชการจะเข้ามาอำนวยความสะดวกดูแล แต่ก็ไปเฉพาะกรณีที่ต้องการนั้นๆ เป็นผู้ว่าจ้างในการจัดทำขบวนและรูปขบวน แต่หากเป็นเอกชนก็จะไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกเท่าที่ควรและเนื่องจากการแข่งขันที่มีมากแต่ผลตอบแทนที่ค่อนข้างต่ำ หรือแม้กระทั่งงบประมาณสนับสนุนที่ยังน้อย เมื่อเทียบกับงบประมาณที่ใช้สำหรับกิจกรรมประเภทเดียวกัน เมื่อเทียบกับท้องที่อื่นๆ ดังนั้นการที่ภาคเอกชนจะเข้ามาจัดขบวนร่วมกับภาครัฐจึงเป็นการหวังผลในการโฆษณาสินค้า และในฐานะที่เป็นผู้รับเหมา จึงมีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ทั้งเรื่องรูปแบบการนำเสนอ และการติดได้โก้ เป็นผลต่อคะแนน อีกทั้งความไม่ชัดเจนในเกณฑ์และกติกาการตัดสินให้คะแนนของคณะกรรมการที่จัดงาน ยังผลให้เกิดความคลุมเครือในด้านการนำเสนอแนวความคิดและไอเดียที่จะนำมาใช้ในการจัดตกแต่งขบวนและรูปขบวน นอกจากนี้ยังมีในส่วนของงานจัดการเส้นทางของขบวนแห่แห่ที่ไม่ได้รับความสะดวกในการนำขบวนไปตั้งยังจุดตั้งขบวนและการจัดเก็บอุปกรณ์หลังจากเสร็จสิ้นขบวน ในการจัดการสถานที่ของการตั้งขบวนเพื่อให้ประชาชนได้รับชมซึ่งเป็นพื้นที่เปิดและประชาชนที่เข้าเยี่ยมชม

ชมงานนั้นไม่รักษามารยาทในการเยี่ยมชมด้วยการปิ่นป่านและจับต้อง อันก่อให้เกิด
ความเสียหายแก่รถขบวนที่จัดแสดงอยู่
(สราวุฒิ ปิ่นคำ, **สัมภาษณ์**, 4 กุมภาพันธ์ 2554)

5.1.2.1 ทศนคติที่เกี่ยวกับข้อดี

ทศนคติที่แสดงออกถึงความคิดของประชากรซึ่งเมื่อเปรียบเทียบให้กลุ่มตัวอย่างแสดง
ทศนคติเกี่ยวกับข้อดีของการจัดขบวนแห่แล้วนั้น ได้ผลออกมาดังต่อไปนี้

ความคิดเห็น ข้อดีของการแห่ในเชียงใหม่	ผู้สังเกตการณ์	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผู้ร่วมในขบวน	ผู้ไม่ปฏิบัติ	ระดับค่าเฉลี่ยรวม
เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว	4.52	4.44	4.50	4.62	4.52
เป็นการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรม	4.48	4.32	4.26	4.48	4.38
ยังผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ	4.14	4.38	4.26	4.46	4.31
เป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	4.48	4.02	4.34	4.34	4.29
เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม	4.30	4.26	4.26	4.26	4.27
เป็นการแสดงที่ดีของความศรัทธาทางศาสนา และความเชื่อ	4.18	4.20	4.26	4.34	4.24
เป็นการเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในแง่วัฒนธรรม	4.22	3.92	4.20	4.30	4.16
ก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม	4.24	3.90	4.12	4.18	4.11
เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคม	4.14	3.68	4.10	4.12	4.01
ไม่มีประโยชน์อะไรเลย	1.64	1.96	2.18	1.98	1.94

ตารางที่ 55 ระดับความคิดเห็น “ข้อดี” ของการแห่ในเชียงใหม่
(ดูเพิ่มเติมตารางที่ 30-33 ในบทที่ 4)

จากตาราง แสดงให้เห็นถึงทศนคติและการยอมรับในข้อดีของการแห่ในเชียงใหม่
เชียงใหม่ ที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม แสดงทศนคติออกมาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
ในด้านบวก เป็นกระแสที่ดีในด้านของการดำเนินการทางด้านกิจกรรมการแห่ที่ยังผลต่อสาย
มนุษย์และสังคม โดยมีความคิดเห็นต่อแนวทางต่างๆ เป็นต้นว่า รู้สึกว่าขบวนแห่เป็นการสืบทอด
ประเพณีวัฒนธรรม เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ทำให้เกิดความ
ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม เป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่ ส่งผลทางด้านการ
กระตุ้นการท่องเที่ยว ยังผลทางด้านเศรษฐกิจ โดยทั้งสี่กลุ่มเป้าหมายแสดงทศนคติว่าการจัดขบวน
แห่นั้นไม่มีประโยชน์อะไรเลยนั้นน้อยที่สุด

นายโชคชัย ศิริรัตน์ ผู้อำนวยการฝ่ายออกแบบและสร้างสรรค์ กลุ่มนาฏยະศิลป์นิสระลีปานคอลลีเจชัน และสมาชิกกลุ่มหน่อศิลป์ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่แสดงความคิดเห็นที่แสดงถึงความคาดหวัง ความว่า

มีความคาดหวังให้หน่วยงานทางราชการหันมาส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการจัดขบวนแห่แต่ละเทศกาลประเพณีให้มากยิ่งขึ้น ผู้ที่จัดรถขบวนและรูปขบวนควรจะต้องเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้หลังจากการจัดกิจกรรมการแห่มากกว่าการคาดหวังถึงเงินรางวัลและเงินตอบแทนในการจัดการรูปขบวนเป็นที่ตั้ง ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างจากเดิมที่เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจกัน มากกว่าจะประกวดประชันกัน (โชคชัย ศิริรัตน์, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2554)

ทัศนคติของนายโชคชัย ยังเน้นให้เห็นถึงการนำเสนอรูปแบบการจัดขบวน และเครื่องแต่งกายที่ไม่เหมาะสมบิดเบือนทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้ที่พบเห็นหรือได้รับชมจากสื่อต่างๆ ทั้งนี้การยอมรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในปัจจุบันได้เปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลเพศที่สาม ได้มีการนำเสนอและมีการเคลื่อนไหวในรูปขบวนแห่ได้อย่างอิสระเสรี แต่ก็อยากให้มีการนำเสนอตัวออกมาในภาพลักษณ์ที่ดีงาม เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ดีของเมืองเชียงใหม่ ด้วยวิธีการนำเสนอและเครื่องแต่งกายที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม จากตารางข้างต้นมีข้อสังเกตว่าในกลุ่ม “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ให้ระดับคะแนนการก่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรม, การเปิดโอกาสให้แสดงออกทางด้านสร้างสรรค์ในแง่วัฒนธรรม และเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคม มีระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเกิดจากเหตุผลที่ว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นไม่ได้ให้คะแนนความสำคัญทางด้านศิลปวัฒนธรรมและความสัมพันธ์อันดีต่อกันทางสังคมมากนัก ซึ่งนั่นอาจจะเป็นเพราะปัจจัยดังกล่าว ไม่ได้กระทบต่อการมีส่วนได้ส่วนเสียของประชากรในกลุ่มนี้

5.1.2.2 ทศนคติที่เกี่ยวกับข้อเสีย

ความคิดเห็น ข้อเสียของการแห่แหนในเมืองเชียงใหม่	ผู้สังเกตการณ์	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผู้ร่วมในชุมชน	ผู้ปฏิบัติการ	ระดับค่าเฉลี่ยรวม
ปัญหาการจราจรติดขัด	3.68	3.46	3.66	4.12	3.73
สิ้นเปลืองงบประมาณ	2.82	3.16	3.20	3.06	3.06
สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	2.74	2.82	3.08	2.94	2.89
การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้	2.54	2.78	3.00	3.24	2.89
ทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม	2.60	2.66	2.86	3.40	2.88
เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ	2.74	2.54	3.04	3.02	2.83
ทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการแห่แหน	2.62	2.72	2.92	3.00	2.81
ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	2.88	2.74	2.74	2.66	2.75
เกิดช่องทางเคลื่อนไหวทางการเมือง	2.68	2.62	2.80	2.92	2.75
ทำให้เสียภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่	2.02	2.38	2.46	2.52	2.34
สิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล	2.10	2.30	2.66	2.24	2.32
เสียเวลาไม่ก่อให้เกิดประโยชน์	1.94	2.10	2.28	2.02	2.08

ตารางที่ 56 ระดับความคิดเห็น “ข้อเสีย” ของการแห่แหนในเมืองเชียงใหม่
(ดูเพิ่มเติมตารางที่ 34-37 ในบทที่ 4)

ในระดับความคิดเห็นที่มีต่อข้อเสีย ของการจัดขบวนแห่แหนในเมืองเชียงใหม่ จากตาราง นั้นแสดงให้เห็นถึงทศนคติในข้อเสีย ที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม ต่างดูจะเป็นห่วงในเรื่องของ “**ปัญหาการจัดการจราจร**” เป็นหลัก จากการสำรวจของทุกกลุ่ม อันเนื่องจากเป็นปัญหา สาธารณะที่ต่างสร้างผลกระทบให้แก่ทุกระดับภาคส่วน ซึ่งจากผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ทศนคติของพระอานนท์ ประทุม (ปฎิญญาปไซโต) นักบวชและอาจารย์โรงเรียนธรรมราชศึกษา วัด พระสิงห์วรมหาวิหาร จ.เชียงใหม่ ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคสำคัญทางด้านการจราจรในการ จัดขบวนแห่แหนอันเนื่องมาจากพิธีกรรม ว่า

ปัญหาหลักเกิดจากสภาพการจราจร ถนนและการคมนาคมของยานพาหนะที่มีความคับคั่ง ซึ่งเมื่อมีความจำเป็นจะต้องปิดถนนสายสำคัญ อันส่งผลกระทบต่อ สภาพการจราจรในภาพรวม นอกจากนั้นยังมีระยะเวลาของสายไฟที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการแห่แหนและที่สำคัญที่สุดคือการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความ เข้าใจในด้านขบวนแห่ทางพิธีกรรมอย่างถ่องแท้ ในการควบคุมและจัดระเบียบเรื่อง การจัดรูปขบวนเพื่อช่วยดำเนินการจัดการอย่างรัดกุมและความเป็นระเบียบเรียบร้อยกับ พิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ ในบางเทศกาลประเพณีควรจัดให้มีขบวนแห่แหนเป็นจุดสำคัญ

ที่สุดของงาน ทั้งการจัดการประกวดและแข่งขันการจัดรถขบวนและรูปขบวนต่างๆ อันเป็นผลมาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการแห่แหน่ไปตามถนนสายวัฒนธรรมที่ได้ยึดถือปฏิบัติในการแห่แหน่มาแต่เดิมและควรนำรถขบวนที่ได้แห่แหน่ไปนั้นไปจอดยังจุดต่างๆบริเวณรอบๆงาน เพื่อให้ผู้ชมสามารถชมได้อย่างใกล้ชิด

(พระอานนท์ ประทุม, **สัมภาษณ์**, 16 กรกฎาคม 2554)

ในมุมมองของ “ผู้สังเกตการณ์ทั่วไป” ให้ความคิดเห็นถึงข้อเสียของการแห่แหน่ว่าทำให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม สิ้นเปลืองงบประมาณ การเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

“ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” แสดงความเป็นห่วงในด้านการสิ้นเปลืองงบประมาณ การสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติ และการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้ควบคู่ไปกับปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม ในประเด็นทัศนคติเรื่องขบวนแห่แห่เป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณจำนวนน้อยแตกต่างจากอีกสามกลุ่ม ซึ่งให้คะแนนทางด้านการสิ้นเปลืองงบประมาณในระดับปานกลาง ซึ่งทำให้เห็นถึงสภาพความคุ้มค่าของการจัดงาน ซึ่งในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้เข้าร่วมขบวน และผู้ปฏิบัติการ ต่างให้ความคิดเห็นว่า มีความสิ้นเปลืองงบประมาณในระดับปานกลาง นั้นแสดงว่า ทั้งสามกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทราบถึงปัจจัยในการจัดการค่าใช้จ่าย ต่างมีความคิดเห็นที่เหมือนกันคือมีความสิ้นเปลืองในบางส่วนที่เกิดจากการจัดขบวนแห่แห่ ซึ่งก็สอดคล้องกับการจัดการทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในกลุ่มผู้เข้าร่วมขบวน ให้ทัศนะว่าเกิดความสิ้นเปลืองในระดับปานกลาง อันน่าจะเป็นเหตุผลจากการให้วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถจะเก็บไว้ใช้ได้เช่นของสด หรือวัสดุธรรมชาติที่หมดไปในแต่ละงาน ตามทัศนะของผู้เข้าร่วมขบวน

“ผู้มีส่วนร่วมในขบวน” มีความกังวลในเรื่องการสิ้นเปลืองงบประมาณ ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, การเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ, การแพร่กระจายวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้ และทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับขบวนแห่แห่ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า ในกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในขบวนนี้ จากค่าเฉลี่ยของปริมาณในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่นั้น ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 31.5 (ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว) และมีบทบาทในฐานะนักแสดง นักดนตรี หรือผู้เข้าร่วมขบวนในรูปแบบอื่นๆ กลับมีความกังวลใจในเรื่องราวด้านวัฒนธรรม ที่ตนเองกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีน้ำหนักไปในเรื่องการแพร่กระจาย, ค่านิยมและการบิดเบือนทางวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นมิติหนึ่งที่น่าสนใจว่า กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในขบวนซึ่งถือเป็นปัญญาชน ได้มีความเป็นห่วงถึงเรื่องราวดังกล่าว อันอาจจะเป็นการกำหนดอนาคตของทิศทางการแห่แห่ในอนาคตได้

ทัศนะเกี่ยวกับการแพร่กระจายที่ควบคุมไม่ได้ในระดับปานกลาง แสดงถึงทั้งสองกลุ่มนี้มีความรู้สึกไม่แน่ใจในบทบาทของตนที่อาจจะก่อให้เกิดรูปแบบที่เป็นแนวทางในการกระจายตัวทาง

ศิลปะ ซึ่งการแพร่กระจายอันเกิดมาจากการลอกเลียนแบบ หรือการทำซ้ำในท้องที่อื่นๆ ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการบิดเบือนวัฒนธรรมอันเนื่องจากไม่เหมาะสมต่อบริบทของแต่ละพื้นที่ที่ได้เกิดการแพร่กระจายไป โดยที่ไม่สามารถควบคุมให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมได้ ซึ่งที่น่าสนใจอันเป็นเหตุในการแพร่กระจายคือ สื่ออินเทอร์เน็ต และสังคมออนไลน์ ทักษะที่มีผลค่อนข้างขัดแย้งกัน กล่าวคือ ในกรณีการทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรมนั้นในกลุ่มอื่นๆ มีความเป็นห่วงด้านนี้ค่อนข้างน้อย และไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ทั้งที่กลุ่มผู้ชมทั่วไปผู้สังเกตการณ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้ความสำคัญในระดับน้อย แต่ในลำดับผู้ปฏิบัติการ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดตกแต่งหรือเตรียมการรูปชบวนแห่น้ำ ให้ทัศนคติว่า ก่อให้เกิดการบิดเบือนทางวัฒนธรรมในระดับสูงรองลงมาเป็นเรื่องการแพร่กระจายของวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งแสดงให้เห็นทราบถึงว่า ในระดับของผู้ปฏิบัติการนั้น มีผลต่อการแพร่กระจายและบิดเบือนทางวัฒนธรรมพอสมควร ในด้านความคิดของการอนุรักษ์ ซึ่งเป็นไปได้ว่า น่าจะเป็นผลมาจากการที่ผู้ปฏิบัติการเหล่านี้ คือตัวแทนของกลุ่มประชากรที่มาจากหน่วยงานราชการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีกรอบจารีตเป็นตัวกำหนดความเคลื่อนไหวทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยในด้านการสิ้นเปลืองงบประมาณและมิตินการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศนั้น ยังเป็นประเด็นที่ดูจะกำกวม โดยมีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับเดียวกันในฐานะที่ยอมรับได้

ทั้งนี้การที่สมาชิกกลุ่มทุกกลุ่มลงความคิดเห็นว่า “ปัญหาการจราจร” เป็นปัจจัยปัญหาหลัก เนื่องจากการจัดชบวนแห่น้ำนั้นก่อให้เกิดปัญหาจราจรติดขัดเป็นปริมาณมากทั้งนี้ น่าจะเป็นเหตุผลมาจากการจัดการจราจรในช่วงที่มีชบวนแห่น้ำ เนื่องจากในช่วงเวลาปกติที่ไม่มีชบวนแห่น้ำ เมืองเชียงใหม่ก็มีปริมาณการจราจรที่หนาแน่นอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว สืบเนื่องมาจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยสำคัญของการจัดกิจกรรมการแห่น้ำนั้น สืบเนื่องมาจากการบริหารพื้นที่ในการจัดการแห่น้ำที่มักจะอยู่บนถนนสายสำคัญ โดยที่การปิดถนนสำหรับการแห่น้ำนั้น ไม่สามารถมีเส้นทางเบี่ยงเพื่อพื้นที่จัดชบวนได้

มิตินการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศเป็นจุดสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการแห่น้ำ โดยมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ หรือเพศที่สาม ที่มีบทบาทต่อการจัดการชบวนแห่น้ำที่เป็นด้านการจรรโลงศิลปวัฒนธรรม นั้นซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลมาจากในระดับผู้ร่วมชบวน และผู้ปฏิบัติการที่ได้ทำการสำรวจนั้น มีประชากรที่เป็นกลุ่มเพศที่สาม เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการจัดการชบวนแห่น้ำพอสมควร และนอกจากนี้ยังทราบดีถึงปัจจัยในการก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวดังกล่าว ซึ่งอาจจะเป็นเหตุผลต่อเนื่องมาจากการปฏิบัติการนั่นเอง จึงเป็นที่พอรับได้ในภาพรวม จึงพอจะสรุปปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้ว่า แต่ละกลุ่มประชากรที่เป็นตัวอย่างในการสำรวจนั้น เห็นถึงประโยชน์และข้อดีในด้านศิลปวัฒนธรรมของการจัดชบวนแห่น้ำเป็นสำคัญมากกว่าปัจจัยในด้านอื่นๆ

5.1.3 ขบวนการแห่น้ำ: ทศนคติกับ “ความเหมาะสม /ไม่เหมาะสม” ในประเด็นต่างๆ

ทศนคติของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ที่มีต่อสถานการณ์การแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่ เป็นเครื่องบ่งชี้ความเหมาะสม หรือไม่เหมาะสม ในสภาวะการจัดการแห่น้ำในเขตเมืองเชียงใหม่ จากการสำรวจของประชากรผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 4 กลุ่ม ปรากฏผลภาพรวมออกมาในด้านบวก คือมีความเหมาะสมในด้านการใช้ขบวนแห่น้ำเป็นสื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนแห่น้ำ เส้นทางที่ใช้ในการแห่น้ำ และการจัดการประชาสัมพันธ์งานมีความเหมาะสม ทั้งในจุดตั้งขบวนและจุดสิ้นสุดของขบวน กลุ่มเป้าหมายประชากรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการจัดงานและรูปแบบการบริหารพื้นที่การจัดงานมาก เนื่องจากกิจกรรมแต่ละอย่างที่จัดขึ้น มีลักษณะกระจายและมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับสถานที่ที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละเทศกาลประเพณี โดยเส้นทางแห่น้ำเป็นจุดที่มีความเหมาะสมกับการจัดงาน ประเพณีวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกันกับผลการสำรวจแบบสอบถามการรับรู้และทศนคติความพึงพอใจ จากการเก็บข้อมูลแบบเฝ้าสังเกตการณ์ พบว่า รูปแบบการจัดงานและการให้ไฮไลต์ในการจัดขบวนแห่น้ำกระทงใหญ่ นั้น มีความเหมาะสมกับเทศกาลและก่อให้เกิดความพึงพอใจมาก โดยการที่เปิดโอกาสให้กับการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อมิให้ตรงกันกับการจัดงานในท้องที่อื่นๆ กล่าวคือ โดยปกติแล้ว งานประเพณีลอยกระทงในที่อื่นๆ นั้น นิยมกำหนดให้จัดขึ้นในคืนวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เพียงเท่านั้น แต่กำหนดการจัดงานของจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดงานให้มีขบวนแห่น้ำกระทงใหญ่ซึ่งถือเป็นจุดที่น่าสนใจที่สุดของการจัดงานในคืนวันแรม 1 ค่ำ เดือน 12

นอกจากนี้ ทศนคติของกลุ่มประชากรยังมีลักษณะของความดั่งเลที่มีค่าเฉลี่ยของการสำรวจออกมาในระดับปานกลางหรือก้ำกึ่ง ในระหว่างความเหมาะสมและไม่เหมาะสม เช่น การจัดการระบบจราจรและพื้นที่ในการรองรับประชาชนที่เข้ามาเที่ยวชมงาน, การบริหารพื้นที่สำหรับการออกร้านและผลประโยชน์ทางธุรกิจ, การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน, การจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูล หรือมาตรการรักษาความปลอดภัย ที่ดูจะได้รับความเป็นห่วงของประชากรส่วนใหญ่

5.1.3.1 “เพศที่สาม และพระสงฆ์” กับความเหมาะสมในขบวนแห่น้ำ

กรณีเรื่องเพศที่สามในภาพรวมนั้นอยู่ในจุดที่ “พอรับได้” ในด้านความเหมาะสม แต่ในกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีส่วนร่วมที่ชัดชัดว่า “เห็นด้วย” ในความเหมาะสมให้มีเพศที่สามเป็นผู้จัดขบวนแห่น้ำ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่สูงรวมถึงการมีกลุ่มเพศที่สามแต่งกายเลียนแบบสตรีในขบวน แตกต่างจากทศนคติของกลุ่มอื่นๆ และเป็นสิ่งที่สังเกตว่า ในกลุ่มที่มีความคิดในด้านอนุรักษ์อย่างกลุ่มผู้ปฏิบัติการณ์กลับคิดเห็นในเรื่องเพศที่สามนี้ว่าเหมาะสมในระดับมาก กล่าวคือ

ตารางสรุปผลทัศนคติต่อกลุ่ม “เพศที่สาม” ในขบวนแห่หน้าเมืองเชียงใหม่					
การจัดขบวนแห่	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดขบวนแห่	167	83.5	33	16.5	200 (100%)
การมี “กลุ่มเพศที่สาม” (แต่งกายเลียนแบบสตรี) อยู่ในขบวน	137	68.5	63	31.5	200 (100%)
การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม	151	75.5	49	24.5	200 (100%)

ตารางที่ 57 ตารางสรุปทัศนคติต่อกลุ่ม “เพศที่สาม” ในขบวนแห่หน้าเมืองเชียงใหม่

แต่ในกรณีของพระสงฆ์หรือนักบวชที่มีความก้ำกึ่งกันอย่างน่าเป็นห่วงในเรื่องบทบาทของความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในทัศนคติของกลุ่มผู้สังเกตการณ์ทั่วไป เจกเช่นเดียวกับประเด็นเรื่องการมี “กลุ่มเพศที่สาม” ที่แต่งกายเลียนแบบสตรีอยู่ในขบวน เจกเช่นเดียวกันกับการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีในลักษณะนางพญาหรือนางผู้วิเศษ ที่ยังคงน่าเป็นห่วงในทุกกลุ่ม

ในการรับรู้ประชากรทุกกลุ่ม ขบวนแห่ส่วนใหญ่ต่างมีกลุ่มเพศที่สามที่แต่งกายเลียนแบบสตรีเข้ามาปะปนอยู่ในขบวนแห่ รวมไปถึงกลุ่มเพศที่สาม และพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นผู้มีบทบาทในการจัดการขบวน มีการจัดการด้วยออกเอนซ์เซอร์ในการจัดขบวนแห่มากกว่าพลังศรัทธา แต่ก็ดูจะเป็นการรับรู้ด้วยความเคยชิน อันเนื่องมาจากประชากรมักจะสังเกตเห็นถึงความสำคัญในด้านวัฒนธรรมประเพณีที่ดี ต้องการให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการแห่นั้นนั้น เป็นไปในด้านสร้างสรรค์ จึงแสดงผลตอบรับในปริมาณความถี่ด้านที่เหมาะสมมากกว่าประการหนึ่ง ในกลุ่มของเพศที่สามซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพลังในความคิดสร้างสรรค์และมีจุดเด่นในการคิดประดิษฐ์ประดิษฐ์ขึ้นงานที่มีความวิจิตรงดงามมากกว่าเพศชายและหญิง มักจะเป็นความชื่นชอบและความสามารถพิเศษ ความถนัดเฉพาะทางของกลุ่ม โดยกลุ่มเพศที่สามที่แต่งกายเลียนแบบสตรีเข้ามาปะปนอยู่ในขบวนนั้น โดยส่วนมากหรือแทบทั้งหมด เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ของตนในรูปแบบที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ด้วยชุดเครื่องแต่งกายประจำเผ่าหรือชุดเครื่องแต่งกายล้านนาที่ออกไปในทางสุภาพมากกว่าที่จะแสดงออกมาในด้านโป๊เปลือย อันเนื่องมาจากความต้องการปกปิดบางส่วนที่ไม่ต้องการนำเสนอต่อสังคม แตกต่างจากในกลุ่มสตรีแท้จึงค่อนข้างเป็นที่รับได้ของทัศนคติในภาพรวม ที่บางครั้งสตรีที่เข้าร่วมขบวนแห่มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเองจนเกินงาม จนถึงกับโป๊เปลือยหรือเป็นที่ขัดตาต่อผู้ที่ได้พบเห็น

ทัศนคติความเหมาะสมและไม่เหมาะสมในประเด็นของ การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยจำนวนถึง 75.5% มีความ “เห็นด้วย” กับการนำเสนอและแสดงออกในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมของกลุ่มเพศที่สาม แสดงให้เห็นว่าความรู้สึกเหมาะสมที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมนั้น อาจจะมีมิติใหม่ในการที่จะเกิดการสังเคราะห์

รูปขบวนของ “กลุ่มเพศที่สาม” ที่ไม่ก่อให้เกิดความบิดเบือนหรือผิดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งกรอบวัฒนธรรมที่มีขนบจารีตเป็นสิ่งที่กำหนดจึงเป็นสิ่งที่พึงระวัง และหากการเคลื่อนไหวของประชากรบางกลุ่มในสังคม ที่ได้รับการช่วยเหลือให้เห็นภาพว่า การกระทำดังกล่าวของกลุ่มเพศที่สามก้าวล้ำขอบเขตความเป็นวัฒนธรรม หรือล่วงละเมิดประเพณีที่ดีงามของเมืองเชียงใหม่ อันถือเป็นเหตุให้เกิด “การต่อต้าน” ของประชากรในมวลรวม โดยถือเป็นการสู้รบและล่อแหลมต่อการดำเนินการจัดการทางวัฒนธรรม

จากกรณีศึกษาใน “เทศกาลเชียงใหม่มาดิการ์” ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานภาคเอกชนที่ดำเนินกิจการในภาคธุรกิจท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่ ร่วมกับเทศบาลนครเชียงใหม่และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ด้วยการปิดถนนสายสำคัญย่านการค้าไนท์บาร์ซาร์ เพื่อจัดงานเชียงใหม่มาดิการ์ หรืองานเปิดฤดูกาลการท่องเที่ยวและบันเทิงจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการจัดให้มีขบวนแห่มาดิการ์ขององค์กรการท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเป็นการแสดงศักยภาพและอวดสายต่านักท่องเที่ยวในด้านการบริการการท่องเที่ยว ปัจจัยที่ทำให้เกิดผลการต่อต้าน ซึ่งในเบื้องต้นมีประเด็นความขัดแย้งทางการเมือง และความไม่เข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ที่ “ถูกมอง” โดยคนไทยจากภาคกลาง ทำให้เกิดการต่อต้านขบวนแห่มาดิการ์ที่ประกอบด้วยสมาชิกองค์กรของกลุ่มเพศที่สามที่เข้าร่วมขบวนแห่ โดยมีการนำกำลังคน เข้ามาปิดล้อมพื้นที่พุทธสถานเชียงใหม่จนต้นล้มเลิกกิจกรรมดังกล่าวไป

รูป 41 ขบวนแห่มาดิการ์ที่ไม่ได้รับความนิยมนยอมรับ และถูกต่อต้านจากกระแสการเมือง จนต้องล้มเลิกกิจกรรมไป (ที่มาภาพ มติชนออนไลน์)

Skinner กล่าวถึง การเรียนรู้ที่ได้มาจากการได้รับผลของการกระทำ โดยกล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่า “ปฏิกริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจไม่ใช่เนื่องมาจากสิ่งเร้าเพียงสิ่งเดียว แต่อาจจะมาจากสิ่งเร้าอื่นที่เสริมเข้ามา ซึ่งทำให้เกิดการตอบสนองเช่นเดียวกันได้ ถ้ามีการวางเงื่อนไขที่ถูกต้อง” ดังนั้น ปรากฏการณ์นี้ จึงพอจะสรุปได้ว่า ประเพณีวัฒนธรรมที่มีกรอบขนบจารีตเป็น

ตัวกำหนดชีวิต ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของคนหมู่มากเป็นตัวกำหนดว่าถูกต้องตามวัฒนธรรมกลุ่มหรือไม่

สามเณรอมรศักดิ์ ภักหาญ ประธานชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา โรงเรียนธรรมราชาศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนี้ ความว่า

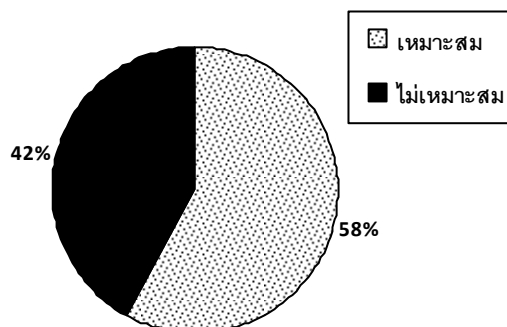
ปัจจุบันนี้รูปแบบเครื่องประดับและการแต่งกายของผู้ร่วมชบวนแห่นั้นยังไม่เหมาะสมต่อกาลและเทศะซึ่งส่วนใหญ่มีการนำเสนอถึงภาพแสดงออกไปในทางการยั่วยวนทางกามารมณ์ทั้งที่เป็นชบวนที่จัดขึ้นอันเนื่องมาจากกิจกรรมทางศาสนาซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าการนำสตรีเข้ามามีบทบาทในชบวนแห่นั้นเกี่ยวกับศาสนามากขึ้นกว่าแต่ก่อน และดูจะมีการแสดงออกในด้านการยั่วยุอารมณ์มากยิ่งขึ้นกว่าเดิมทั้งในด้านการนุ่งห่มและท่าทางการรำรำประกอบชบวน ส่วนประเพณีวัฒนธรรมการแห่นั้นเนื่องในพิธีกรรมนั้นก็ได้รับฟื้นฟูขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากกระแสนิยม และการผลักดันขององค์กรทางศาสนาที่ให้ความสำคัญกับชบวนแห่นั้นอันหมายถึงการฉลองหรือการปฏิบัติทางพิธีกรรมเพื่อความเข้มแข็งและศักดิ์สิทธิ์ของพิธีนั้นๆ

(สามเณรอมรศักดิ์ ภักหาญ, **สัมภาษณ์**, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

ดังนั้นประชากรส่วนใหญ่ในเมืองเชียงใหม่จึงเกิดการยอมรับในด้านดังกล่าว โดยแสดงระดับการรับรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับสูง ส่วนเรื่องของการที่มีพระภิกษุเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการชบวนนั้น หากจะวิเคราะห์ตามค่าเฉลี่ยที่ปรากฏ ถือได้ว่าอยู่ในความ "เสี่ยง" เนื่องจากมีความกำกวมของค่าความถี่ด้านที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม แต่หากเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการเข้าร่วมสังเกตการณ์แล้ว ปรากฏการณ์ที่นักบวชในศาสนาพุทธหรือพระสงฆ์ ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดชบวนแห่นั้น ถือเป็นค่านิยมที่เป็นปกติของชาวล้านนา ที่พระสงฆ์มักจะมีบทบาทในการจัดการชบวนแห่นั้นมาแต่โบราณ อันเนื่องมาจากแต่เดิมนั้นวัดเป็นศูนย์รวมของการจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นศูนย์กลางของความเชื่อความร่วมมือร่วมใจกันของสังคม มีอำนาจและบทบาทในการดำเนินพิธีกรรมต่างๆ ดังนั้น พระสงฆ์ในล้านนาจึงถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และในยุคของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างไม่เป็นที่แพร่หลายการจัดริ้วชบวนแห่นั้นแตกต่างๆ ล้วนเป็นการจัดขึ้นเพื่อการศาสนา ดังเช่น งานฉลองเสนาสนะ(ปอยหลวง) ที่พระสงฆ์ที่เป็นคณะศรัทธาหัววัด จะได้ทำชบวนแห่คัวตานหัววัดไปยังวัดที่มีงานปอยหลวงอย่างเอิกเกริกสนุกสนาน

ผลการสำรวจในประเด็นของพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในชบวนแห่นั้นของเมืองเชียงใหม่ อันมีความสัมพันธ์กับความถูกต้อง ความเหมาะสม และไม่เหมาะสม ทางวัฒนธรรมนั้น ปรากฏผล คือการมี "พระสงฆ์หรือนักบวช" เป็นผู้จัดชบวนแห่นั้น จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน

เลือก “เหมาะสม” จำนวน 116 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 58 “ไม่เหมาะสม” จำนวน 84 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 42 ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 การมี “พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่

จากค่านิยมในการที่พระสงฆ์ในเขตภาคเหนือ จะต้องมีความรู้ในเชิงช่าง หรือที่เรียกกันว่า “ตุ้เจ้าสลา” หรือ “พระช่าง” ที่มีความจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม ศิลปกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกเหนือไปจากนั้นพระสงฆ์ในเขตภาคเหนือก็ต้องมีความสามารถทางด้านดนตรี และการละเล่นต่างๆ ด้วย เช่น การตีกลองหลวง กลองบูชา กลองสะบัดไชย ตลอดจนจนถึงพระสงฆ์ที่เป็นช่างประดิษฐ์ใบตองและดอกไม้สด อันเนื่องจากพื้นฐานเดิมที่ชาวล้านนานั้นมักจะต้องใช้เครื่องประกอบพิธีกรรมดอกไม้สดเหล่านี้เสมอๆ และเมื่อมีการจัดให้มีกิจกรรมการแห่แห่ จึงเกิดการรวมพลังของมวลชนที่ต่างมารวมตัวกันโดยที่มีวัด หรือพระสงฆ์เป็นแกนนำ เพื่อนำชาวบ้านมาแสดงออกถึงฝีมือเชิงช่างและภูมิปัญญาของชาวล้านนากันอย่างแพร่หลาย อันเป็นการรับรู้กันโดยทั่วไปของชาวล้านนาในประเด็นที่ว่า พระสงฆ์นั้นจะเข้ามามีบทบาทในการจัดขบวนแห่แห่เสมอ หากแต่ความเหมาะสมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทัศนคติและความรู้ในพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรมล้านนาเป็นหลัก

5.1.3.2 “ภาพลักษณ์สตรี” ในประเพณีการแห่แห่

แนวความคิดที่เน้นการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีที่มีความโดดเด่นในทางสังคม ถูกนำเสนอผ่านรูปแบบนางพญาหรือนางผู้วิเศษในฐานะ “นางแก้ว นางเมือง” หรือนางหัวหน้าเผ่ามาเป็นจุดเด่นในการนำเสนอ ในแง่ของการสร้างจุดเด่นและความน่าสนใจ ประชากรส่วนใหญ่มากกว่าครึ่ง ให้ความคิดเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งปรากฏการณ์นี้ น่าจะเป็นผลมาจากการแห่แห่ที่นำสตรีมาเป็นสื่อถึงความยิ่งใหญ่ของวัฒนธรรม เช่น ขบวนแห่แห่พิธีเปิดงานกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 18 ที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นเจ้าภาพ โดยการแห่แห่เทพีสี่ภาคบนเสลี่ยงคานหามอย่างหรูหราทำให้เกิดภาพลักษณ์ของการนำเสนอสตรีในรูปแบบเทพี หรือเทวี ที่เป็นนางผู้วิเศษ โดยได้รับการแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับกระแสนิยมในเรื่อง “คตินางแก้วของคณะวิจิตรศิลป์” ที่

ก่อให้เกิดการแพร่กระจายและภาพลักษณ์ของการนำเสนอนางพญาหรือนางผู้วิเศษดังกล่าวนี้เป็นวงกว้าง ร.ศ.มานพ มานะแซม อดีตนักศึกษาคณะวิจิตรศิลป์ รุ่น 2 ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับขบวนการแห่งนางแก้ว ของคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ความว่า

การจุดประกายเรื่องตั้งต้นที่จะมีนางแก้วของคณะวิจิตรศิลป์ ก็คือการทำคณะอื่นได้มีดาวมีเดือนคณะ แต่ในขณะนั้นทางคณะวิจิตรศิลป์เพิ่งก่อตั้งขึ้น เรากลับไม่มีความใส่ใจเรื่องการทำดาวมีเดือน แต่เรากลับมีนางช่างพ่อนมาเป็นสีสันและสัญลักษณ์ความงดงามของคณะ ทำให้เกิดความแตกต่างจากคณะอื่นๆโดยทั่วไป การที่มีคณะวิจิตรศิลป์ขึ้นมาในมหาวิทยาลัย ซึ่งอันที่จริงมีสถานะเป็นเพียงคณะเล็กๆ ซึ่งผลิตบุคลากรที่ทำงานทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรม และด้วยวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดประเพณีที่ดีงาม อันเป็นอีกหนึ่งของสัญลักษณ์ของคณะคือ การจัดให้มีงาน “พิธีไหว้ครูศิลปะ” คณะวิจิตรศิลป์มีความต้องการจะสร้างตัวตนที่เป็นการแสดงออกที่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง โดยอยากมีสัญลักษณ์ด้านความงาม ในฐานะตัวแทนคณะ ซึ่งแทนที่จะเป็นดาว-เดือนเช่นคณะอื่นๆ ก็พยายามจะหลีกเลี่ยง และในท้ายที่สุดก็มาสรุปความคิดที่การแห่งนางแก้ว

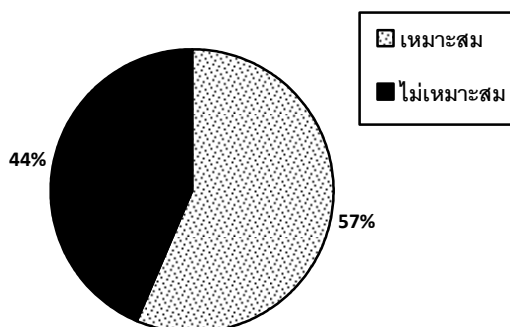
การก่อให้เกิดคติเรื่องนางแก้วในขบวนการนั้น เริ่มมีมาจากคำแนะนำของอาจารย์วิถี ที่ให้ไปศึกษาและการค้นคว้าจากเอกสารเรื่อง “รัตนทั้ง 7 แห่งมหาจักรพรรดิ” ที่ต้องมีนางแก้วไว้คู่บารมี โดยมีเอกสารอ้างอิงของอาจารย์มณี พยอมยงค์ เป็นหลักฐานที่สำคัญ นางแก้วจึงถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความดีงามและความอุดมสมบูรณ์ คิดดังกล่าวเข้ากันได้ดีกับวัฒนธรรมการถือผีสายแม่ของชาวล้านนา และเมื่อมาประกอบกันกับภาระหน้าที่ในการอนุรักษ์เครื่องสักการะ เครื่องพิธีการไหว้ครู โดยมีหน้าที่เพื่อถวายเครื่องสักการะ ซึ่งมีสัญลักษณ์เป็นผู้หญิงน้องใหม่ ตัวแทนของรุ่นและตัวแทนคณะในฐานะนางแก้ว ทำให้เกิดความเชื่อว่านางแก้วจะนำมาซึ่งสิ่งที่ดีงาม และความเป็นสวัสดิมงคล เพื่อถวายแด่สิ่งที่ควรเคารพเชื่อถือ

แต่เดิมการแต่งกายพื้นเมืองนั้นเป็นที่น่าตื่นเต้นสำหรับสังคมชาวเชียงใหม่ในสมัยนั้น และการแสดงออกที่โดดเด่นเหล่านี้มักจะเกิดมาจากความคิดของอาจารย์และนักศึกษาของคณะวิจิตรศิลป์ ที่อื่นทำไม่เป็น แรกเริ่มของชุดนางแก้ว ก็คือการจัดเสื้อผ้าในการสะสมเป็นคอลเลคชั่น (Collection) ของแต่ละคน นำมาให้นางแก้วใส่ ต่อมาได้กระแสตอบรับที่ดี จึงเพิ่มเติมและทำขึ้นให้เป็นชุดที่ใส่โดยเฉพาะหรืออาจจะหยิบยืมจากผู้ที่นิยมสะสมคอลเลคชั่นด้วยกัน และมีเสื้อผ้าขาวของในคอลเลคชั่นที่สวยงาม โดยในปีแรกนั้นที่มีการแห่งนางแก้วนั้น ได้นำพาหะนะคือล้อเกวียน ซึ่งเป็นอุปกรณ์การสวนวิชาเครื่องเงินของอาจารย์วิถีมาเป็นพาหะนะชักรางนางแก้ว ยุคแรกๆ ของการทำชุดนางแก้ว เป็นคอลเลคชั่นของอาจารย์ดอน (อาจารย์เกียรติชาย อักษรดิษฐ์) รับหน้าที่ทำชุด อาจารย์เป็ลจะช่วยแต่งหน้าและทำทรงผม อาจารย์ดอน

ทำชุดให้นางแก้วโดยการออกทุนกันเอง ซึ่งจะเน้นเป็นชุดไทประจำกลุ่มไทต่างๆ เช่น ไทขาว ไทดำ ไทแดง ตามความชื่นชอบในการสะสมตามคอลเลคชั่นของอาจารย์ ดอน จนเป็นที่ระการตา และระยะหลังๆ มามีชุดจากเจ้าของคอลเลคชั่นอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการทำชุดนางแก้ว มีความซับซ้อนขึ้นเช่นการรวมนางแก้วทั้ง 5 ชั้นปี มีการสร้างตำแหน่งรองนางแก้วและจตุรงคบาท ซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบของผู้ที่ได้พบเห็น จะเห็นได้ว่างานพิธีไหว้ครูคณะวิจิตรศิลป์เป็นที่สนใจของคนมากมาย มีแขกต่างๆเข้ามา ร่วมงาน แต่งกายสวยงามให้เกียรติมาร่วม เป็นการฟื้นคืนลมหายใจ ถิ่นนาสมัยใหม่ โดยมีนางแก้วเป็นพิธีเซนต์เตอร์ (Presenter) และเป็นตัวกำหนดเทรนด์หรือแนวคิดของงานในแต่ละปี ยังมีผู้ชมมากขึ้น แขกที่มา มีรสนิยมในการดูชมมากขึ้น คนสร้างสรรค์ก็อยากทำชุดให้นางแก้วแต่ละปีสวยงามขึ้น สื่อมวลชนต่างๆ ต่างให้ความสนใจเข้ามาดูชมเพราะด้วยเป็นกิจกรรมนักศึกษาที่มีความสร้างสรรค์ เป็นภาพลักษณ์ด้านที่สวยงาม แตกต่างจากกระแสของการรับน้องแบบโหดๆ และไม่สร้างสรรค์ ขบวนนางแก้ววิจิตรศิลป์จึงได้เพิ่มเป็นกิจกรรมที่มีสื่อและสังคมให้ความสนใจสำคัญเฝ้าติดตามมากที่สุดอีกกระแสหนึ่ง

(มานพ มานะแซม, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2554)

ค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน เลือก “เหมาะสม” จำนวน 113 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 56.5 “ไม่เหมาะสม” จำนวน 87 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ทศนคติความเหมาะสมกับค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรี
ในลักษณะนางพญา หรือนางผู้วิเศษ

ลักษณะของความคิดที่ขัดแย้งกันในเรื่องรูปแบบ จากค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามที่ได้แสดงให้เห็นว่า โดยที่กลุ่มผู้สังเกตการณ์ทั่วไปแสดงทัศนะว่าการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี มีความเหมาะสมร้อยละ 56 ส่วนการสร้างกรอบความคิดใหม่อยู่ในค่าเฉลี่ยร้อยละ 72 และการใช้เสลี่ยงสำหรับบุคคลร้อยละ 82 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแสดงทัศนะว่าการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี มีความเหมาะสมร้อยละ 50 ส่วนการสร้างกรอบความคิดใหม่อยู่ในค่าเฉลี่ยร้อยละ 82 และการใช้

เสถียรสำหรับบุคคลร้อยละ 82 กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในขบวนการแสดงทัศนะว่าการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี มีความเหมาะสมร้อยละ 54 ส่วนการสร้างกรอบความคิดใหม่อยู่ในค่าเฉลี่ยร้อยละ 76 และ การใช้เสถียรสำหรับบุคคลร้อยละ 82 กลุ่มผู้ปฏิบัติการแสดงทัศนะว่าการนำเสนอภาพลักษณ์สตรี มีความเหมาะสมร้อยละ 66 ส่วนการสร้างกรอบความคิดใหม่อยู่ในค่าเฉลี่ยร้อยละ 74 และ การใช้เสถียรสำหรับบุคคลร้อยละ 88

ดังนั้นพอที่จะสรุปปรากฏการณ์นี้ได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความเห็นในรูปแบบกำลังในการนำเสนอภาพของสตรีในลักษณะนางพญาหรือนางผู้วิเศษต่างๆ ซึ่งขัดแย้งกับข้อมูลค่าเฉลี่ยของการสร้างกรอบความคิด หรือแนวทาง (Theme) ใหม่ ๆ มานำเสนอผ่านรูปขบวน ซึ่งแท้จริงแล้วรูปแบบการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีให้มีบทบาทสำคัญนั้น ล้วนเป็นการสร้างสรรค์กรอบความคิดใหม่ที่กำลังเป็นที่นิยมในยุคหลังๆ นี้เช่นเดียวกัน ข้อขัดแย้งอีกประการหนึ่งคือประชากรส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 เห็นว่าการใช้เสถียรคานหาสำหรับบุคคลมีความเหมาะสมในการนำเสนอผ่านรูปขบวน ซึ่งดูจะขัดแย้งกับข้อมูล กล่าวคือ โดยปกติการนำเสนอเสถียรคานหาบุคคลมาแนะนำ ก็มักจะเป็นภาพลักษณ์ของการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีที่มีบทบาทสำคัญของงานที่ใช้เสถียรคานหาเป็นพาหนะนั่นเอง

ปรากฏการณ์นี้ จึงดูเป็นที่ขัดแย้งกัน แต่อาจจะแสดงให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบขบวนแห่ จากความต้องการทางด้านสังคมของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ โดยที่ทุกกลุ่มอาจจะต้องการเห็นภาพของการนำเสนอบุรุษที่มีความโดดเด่นมากกว่าสตรีบนเสถียรก็เป็นไปได้ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ของนายสมประสงค์ พันธุ์ประยูร หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้แสดงความคิดเห็น ความว่า

การจัดขบวนแห่นั้นมีความจำเป็นต่องานถึงสำนักในวัฒนธรรม ในด้านการส่งเสริม ถึงแม้จะเป็นการประยุกต์ใช้ทางวัฒนธรรมก็ควรจะยึดถือรูปแบบปฏิบัติให้มีความถูกต้องชัดเจน ไม่บิดเบือนทางด้านวัฒนธรรมด้วยการตรวจตราและควบคุมฝ่ายสภาวัฒนธรรมจังหวัด องค์การการศึกษา และผู้รู้ที่ยึดถือขนบจารีตประเพณีอย่างเคร่งครัด ซึ่งปัญหาใหญ่ที่เป็นปัญหาหลักๆของการจัดการทางด้านวัฒนธรรม ขบวนแห่นั้น คือการจัดงานใดๆ เพื่อเน้นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากเกินไป จนกลายเป็นความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรมซึ่งจำเป็นต้องแบ่งแยกให้เห็นชัดเจนระหว่างการประยุกต์ การพัฒนาและการอนุรักษ์

(สมประสงค์ พันธุ์ประยูร, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2554)

นายสมประสงค์ พันธุ์ประยูร ได้ยกตัวอย่างกรณีที่นิยมให้มีการแบกเสถียรที่มีสตรีอยู่ด้านบนว่าเป็นการขัดต่อหลักจารีต เนื่องจากตามโบราณกาล หรือตามธรรมเนียมปฏิบัติ ผู้ชายจะ

ไม่แบกหรือยกผู้หญิงให้สูงเกินกว่าศีรษะ อันเนื่องมาจากความเชื่อเรื่องขวัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ฝ่ายชายนับถือจะเสื่อมลง ซึ่งในปัจจุบันได้กลายมาเป็นสิ่งที่กระทำกันอย่างแพร่หลายและนอกจากนั้น ยังได้กล่าวถึงความไม่เหมาะสมของกลุ่มเพศที่สาม ที่ถึงแม้กฎหมายจะให้ความคุ้มครองในเรื่องสิทธิที่ทัดเทียมกันของมนุษยชน ที่มีความทัดเทียมกันก็ตาม แต่ถ้ามองในแง่กฎหมายรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยเรื่องสิทธิของชุมชน การคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ สิทธิ และหน้าที่แล้ว หากการแสดงออกของกลุ่มเพศที่สามในการนำเสนอในขบวนแห่เหล่านั้นไม่เหมาะสมก็ควรที่จะระงับเสีย ถึงแม้ในทางกฎหมายจะไม่ได้มีข้อห้ามที่ระบุไว้ชัดเจน แต่ในระบบจารีตยังมีกรกล่าวถึงความเหมาะสมของเรื่องราวดังกล่าวอยู่เสมอๆ

นอกจากนั้นแล้ว นายสมประสงค์ ได้เน้นย้ำถึงกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่มักจะแอบแฝงมากับการจัดการขบวนแห่ในแต่ละประเพณีในแต่ละเทศกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการเคลื่อนไหวกองเชียร์และการลักลอบจัดกิจกรรมรับน้องใหม่ นอกสถานที่ ที่นำมาอิงกับประเพณีวัฒนธรรมการแห่แห่ หรือแม้กระทั่งการดื่มและแจกจ่ายสุราของมีนเมา ซึ่งทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่งามตา และยังเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ทำให้เสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงภาพลักษณ์ที่ดีงามของเมืองเชียงใหม่ในฐานะที่เป็นเมืองวัฒนธรรมอีกด้วย ทั้งนี้ล้วนแล้วแต่เป็นสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ยากต่อการควบคุมดูแล

5.1.3.3 ขบวนแห่แห่: การนำเสนอแนวคิดใหม่ และความเป็น Neo-Lanna

ในด้านกรอบจารีตเดิมไม่มีผลต่อการจัดการรูปขบวนแห่แห่ อันเนื่องมาจากประชากรทุกกลุ่มมีทัศนคติที่เห็นด้วยต่อการสร้างรูปแบบการนำเสนอขบวนแห่แห่แบบใหม่ โดยที่ค่าเฉลี่ยแสดงออกมาว่า การสร้างกรอบความคิด (Theme) หรือแนวทางใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม เป็นที่ยอมรับว่าเหมาะสม โยงใยไปถึงการนำเสนอแนวคิดแบบศิลปะ “ล้านนายุคใหม่” หรือ “นีโอล้านนา” (Neo-Lanna) และการนำเสนอเครื่องแต่งกายที่ถูกประยุกต์ขึ้นใหม่ในขบวนแห่ การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างอิสระผ่านขบวนแห่ ในทุกกลุ่ม ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ในด้านความเหมาะสมของประชากรทั้งหมด ทัศนคติดังกล่าวสะท้อนผ่านตารางต่อไปนี้

ทัศนคติการนำเสนอแนวคิดใหม่	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม
	จำนวน	%	จำนวน	%	
การสร้างกรอบแนวคิด (Theme) /แนวทางใหม่ๆซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม	152	76.0	48	24.0	200 (100%)
การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่	165	82.5	35	17.5	200 (100%)

ตารางที่ 58 ตารางทัศนคติในประเด็นการนำเสนอแนวใหม่ ในขบวนแห่แห่

จากข้อมูล พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ มีความเป็นห่วงในเรื่องการบิดเบือนวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้ ค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการแหนแห่ (กล่าวแล้วในตารางระดับความคิดเห็น “ข้อเสีย” ของการแหนแห่ในเมืองเชียงใหม่) การจัดขบวนแห่ที่มีลักษณะแปลกใหม่ เปลี่ยนแปลงไปอาจจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจเช่นนั้น และถึงแม้ว่าจะมีความกังวลในด้านการบิดเบือนวัฒนธรรม แต่การที่มีความต้องการนำเสนอรูปแบบแนวความคิดใหม่ๆ หรือแนวทางที่แปลกใหม่ที่แตกต่างจากกรอบจารีตเดิมในการจัดขบวนแหนแห่ ประกอบกับการนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่มาใช้ในขบวนแหนแห่ ล้วนเป็นสิ่งที่คนส่วนมากลงความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมในด้านการปฏิบัติ ทั้งนี้ น่าจะสืบเนื่องมาจากการที่สังเกตเห็นผลดีของขบวนแห่ที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่น การสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ จึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีสำหรับงานในรูปแบบสร้างสรรค์และการหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจในรูปแบบเดิมๆ

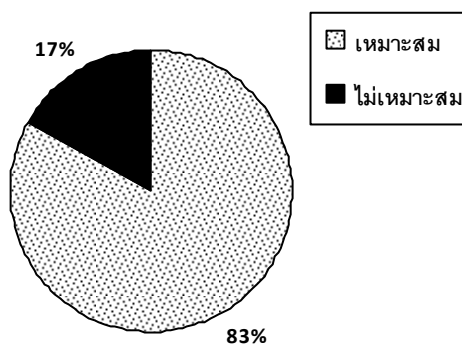
ดังนั้นการที่พื้นที่เมืองเชียงใหม่เป็นสังคมวัฒนธรรมที่ให้อิสระในความคิด และมีพื้นที่ในการแสดงออกด้วยการนำเสนอรูปแบบความคิดที่สร้างสรรค์แปลกใหม่ จึงเป็นจุดตั้งต้น หรือการจุดประกายให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบทางการจัดการขบวนแหนแห่มากขึ้นตามลำดับ เริ่มจากความคิดสร้างสรรค์และความชาญฉลาดของบุคลากรทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่นำเอาอุปกรณ์ใกล้ตัวมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการรูปขบวนให้เกิดความแปลกใหม่ และความน่าสนใจ อันเป็นการประหยัดทรัพยากรทางธรรมชาติ และประหยัดทรัพยากรบุคคล ในการดำเนินการจัดการรูปขบวนให้เรียบง่ายสวยงาม โดยกระแสความนิยมในการนำนวัตกรรมใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการรูปขบวน ตัวอย่างประเด็นการนำเสนอแนวคิดใหม่ที่สะท้อนผ่านทัศนคติของนายวิวัฒน์ ปงไผ่ นักออกแบบและศิลปินอิสระ แสดงทัศนคติเกี่ยวกับรูปแบบการจัดขบวนแหนแห่ที่ปรากฏพบเห็นในเมืองเชียงใหม่ ความว่า

มีความพึงพอใจในระดับสูง เนื่องจากแต่ละประเพณีแต่ละเทศกาล แต่ละองค์กร หรือในแต่ละขบวนแหนแห่นั้นมีการสร้างสรรค์และนำเสนอรูปแบบในรูปแบบต่างๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละกลุ่ม โดยแต่ละองค์กร หรือแต่ละกลุ่มผู้ทำงานทางด้านวัฒนธรรมการแหนแห่ต่างมีอิสระในการแสดงออกทางความคิด และมีอิสระในการนำเสนอเทคนิควิธี (วิวัฒน์ ปงไผ่, **สัมภาษณ์**, 4 กุมภาพันธ์ 2554)

สิ่งหนึ่งที่วิวัฒน์ได้เสนอแนะและให้ความสำคัญ คือ การใช้นวัตกรรมสมัยใหม่มากเกินไป และอาจจะมากจนเกินความจำเป็น และควรจะใช้ในปริมาณที่พองาม ในเวลาที่เหมาะสม ดังคำที่กล่าวว่า “ของใหม่ก็เอา ของเก่าก็ไม่ละ” เป็นต้น

ประเด็นดังกล่าวนี้ เป็นผลมาจากการระดมทรัพยากรในด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดความสนใจให้กับการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากความต้องการที่จะหาความแปลกใหม่ให้กับรูปแบบการนำเสนอ เนื่องจากเทศกาลประเพณี หรือประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยขบวนแห่นั้นๆ ถูกกำหนดให้จัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยมีเงื่อนไขเป็นช่วงเวลาและฤดูกาลเป็นตัวกำหนด ดังนั้น เมื่อกิจการใดที่ได้กระทำเป็นประจำ ก็มักจะเกิดความซ้ำซ้อนเบื่อหน่าย และการออกแบบใหม่เพื่อการนำเสนอสิ่งแปลกแตกต่าง จึงเป็นหนทางในการหลีกเลี่ยงความซ้ำซากจำเจ

การนำเสนอขบวนแห่นั้นในมิติของ “นีโอล้านนา” สืบเนื่องจากกระบวนการค้นหาแนวทางใหม่ในการนำเสนอรูปแบบขบวนแห่นั้นให้มีมิติที่แตกต่างกันไปในแต่ละวาระโอกาสแตกต่างกันไปในแต่ละขบวน และปรากฏการณ์หนึ่งที่บังเกิดขึ้นในสังคมวัฒนธรรมล้านนา คือการเปิดกว้างในการรับรู้เกี่ยวกับธรรมเนียมทางศิลปะ และความเข้าใจถึงพลวัตทางศิลปวัฒนธรรมที่ย่อมต้องมีความเปลี่ยนแปลง เคลื่อนคล้อยไปตามกระแสของวัฒนธรรม จากการสอบถามกลุ่มประชากรทั้งหมด ต่างมีความคิดเห็นมากถึง 83% ที่มีทัศนคติเห็นว่าการนำเสนอรูปแบบการจัดขบวนแห่นั้นโดยอาศัยหลักความคิดของนีโอล้านนา (NEO LANNA) ซึ่งเน้นความเป็นอยู่ และเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย ว่ามีความเหมาะสม ดังเช่นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 3 การนำเสนอการแสดงประกอบขบวนแบบศิลปะล้านนายุคใหม่ (NEO LANNA)

จากแผนภาพ การนำเสนอการแสดงประกอบขบวนแบบศิลปะล้านนายุคใหม่ (NEO LANNA) จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน เลือก “เหมาะสม” จำนวน 166 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83 “ไม่เหมาะสม” จำนวน 34 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 17

“นีโอล้านนา” คือนิยามศัพท์ที่ถูกบัญญัติขึ้น เพื่ออธิบายรูปแบบศิลปะแนวใหม่ในแวดวงศิลปวัฒนธรรมล้านนา คำว่า “นีโอล้านนา” คือการรู้ที่มาที่ไปก็เพื่อการอยู่รอด ไม่มีใครนำไม่มีใครตามของที่ถูกฝังดินก็ให้รู้จักขุดเอามาใช้ เป็นการเรียนรู้ตนเองด้วย ไม่ต้องให้ใครที่เป็นฝรั่งมาชี้สั่ง พอเรารู้จักกันแล้ว การใช้ก็จะไม่เคอะเขิน มีความมั่นใจ นีโอล้านนามีหลายระดับขั้นที่สุดก็คือความไม่พอดี ไม่รู้จังหวะ จนเกินงาม ถ้ามีคนแนะนำก็อาจจะไปรอด ก็ต้องเสี่ยง นีโอที่ควรก็คือ

การพอดี การรู้จังหวะ (วิถี พานิชพันธ์, 2549) ศิลปะในรูปแบบล้านนาใหม่ หรือที่เรียกว่า นิโวล้านนานั้น จึงหมายรวมถึงศิลปวัฒนธรรมล้านนาทุกแขนง ที่ได้ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ จากองค์ความรู้ดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ผู้สังคัมวัฒนธรรมล้านนายุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม แต่ยังคงมีความพยายามในการอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมล้านนาดังกล่าวไว้ในรูปแบบศิลปะล้านนายุคใหม่ โดยเฉพาะการแสดงออกทางด้านนาฏศิลป์และเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงที่เรียกว่าการฟ้อน “รูปแบบนิโวล้านนา” ที่มีส่วนสำคัญในด้านเทคนิคการนำเสนอภาพลักษณ์ (Visual presentation) ซึ่งเกิดจากการผลิต เพื่อการแสดงออกและนำเสนอ เรียกว่า “ฟ้อนนิโวล้านนา” เป็นการฟ้อนรูปแบบใหม่ที่ผสมผสานการฟ้อนแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัยเข้าไว้ด้วยกัน มีจุดกำเนิดจากการเกิดวิกฤติด้านวัฒนธรรมของภาคเหนือในช่วงปี 2526 ซึ่งวัฒนธรรมจากส่วนกลางทั้งจากกรุงเทพฯ และสถานที่หลายๆ แห่งเข้าไปมีอิทธิพลอย่างมาก ทำให้ชาวล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศิลปะ ต้องการแสวงหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แท้จริงของล้านนา ทำให้เกิดกระแสนตื่นตัวด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม รวมทั้งมีการรวมตัวของกลุ่มนักศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ ก่อตั้งเป็นภาควิชาศิลปะไทยที่คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีจุดประสงค์ในการศึกษาข้อมูลและให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ ของล้านนา เช่น ประติมากรรม จิตรกรรม หัตถกรรม ผ้า ฯลฯ มีการให้นักศึกษาลงพื้นที่ศึกษาศิลปวัฒนธรรมไทยทุกแขนงอย่างลึกซึ้ง จึงเกิดเป็นกลุ่มนิโวล้านนาขึ้น ซึ่งได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และคาดว่าจะพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ เพราะเป็นการฟ้อนที่เปิดให้ศิลปินมีอิสระทางความคิด ทำให้การแสดงมีปรับเปลี่ยนตลอดเวลาขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้ฟ้อน สำหรับความแตกต่างระหว่างนิโวล้านนากับการฟ้อนแบบดั้งเดิม นายทศพร นันต๊ะ ศิลปินอิสระผู้ทำงานทางด้านสร้างสรรค์ศิลป์ขบวนแห่ให้นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กล่าวถึงขบวนแห่ในเทศกาลประเพณีเมืองเชียงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการนำเสนอวัฒนธรรมล้านนาในรูปแบบใหม่ ความว่า

การจัดขบวนแห่ ของจังหวัดเชียงใหม่ ในเทศกาลประเพณีต่างๆ ในปัจจุบัน มักมีการนำแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมล้านนามาใช้ในการจัดรูปแบบขบวนแห่ กันอย่างแพร่หลาย บางครั้งมีการผสมผสานข้ามวัฒนธรรม ข้ามยุคสมัย จนเกิดการเลียนแบบต่อๆ กัน เนื่องด้วยขาดการศึกษากันอย่างถ่องแท้ก่อนการนำเสนองานออกไป นอกจากนั้นกระแสจากละครทางโทรทัศน์ ภาพหรือวิดีโอคลิปในอินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่ภาพยนตร์ ก็ล้วนมีอิทธิพลต่อความเข้าใจของผู้ที่รับชมว่าศิลปวัฒนธรรมล้านนาเป็นแบบนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในคนต่างวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง และเนื่องด้วยกระแสทุนนิยมในปัจจุบันจึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าความต้องการของลูกค้ายิ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ การจัดขบวนแห่ต่างๆ บางครั้งแม้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามจารีตโบราณ แต่ถูกใจลูกค้า หรือผู้ประกอบการ ก็ต้องทำ เพราะธุรกิจก็ต้อง

อยู่รอดเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการจัดการทางวัฒนธรรมก็ควรมี เพราะเมื่อได้นำเสนองานของตนออกไป แล้ว ต้องพร้อมที่จะได้รับ การวิพากษ์วิจารณ์ หรือกระแสตอบรับจากสังคมทั้งใจ ทางบวกและทางลบ และผู้ประกอบการต้องพร้อมอธิบาย หรือรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น” (ทศพร นันตะ, **สัมภาษณ์**, 23 กรกฎาคม 2554)

ดร.อนุกุล กล่าวว่า นีโอล้านนามีการใช้ดนตรีพื้นเมืองแบบดั้งเดิม แต่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายค่อนข้างหรูหรา แตกต่างจากการฟ้อนแบบดั้งเดิมที่เน้นความเรียบง่ายและแสดงถึงวิถีชีวิต ในด้านนาฏศิลป์ กระบวนท่ารำจะเคลื่อนไหวช้าแต่ทรงพลัง มีการฟ้อนรำที่ไม่มีในแบบดั้งเดิม เช่น บางครั้งช่วงกลางของเพลงมีการเร่งให้การฟ้อนรวดเร็วขึ้น หรือการรำไปเรื่อยๆ ไม่มีรูปแบบตายตัว นีโอล้านนาสามารถปรับให้เข้ากับแนวคิดของงานและตอบสนองความต้องการของผู้ว่าจ้างได้เป็นอย่างดี จึงนิยมนำไปแสดงในงานต้อนรับและงานเลี้ยงต่างๆ ซึ่งการฟ้อนแต่ละชุดล้วนมีที่มาที่ไปทั้งสิ้น เช่น การฟ้อนที่ประยุกต์จากภาพจิตรกรรม ประติมากรรม ฯลฯ เป็นการเปลี่ยน นามธรรมให้เป็นรูปธรรมและเป็นการนำเสนอประวัติศาสตร์ในอีกรูปลักษณะหนึ่ง ดร.อนุกุล กล่าวเพิ่มเติมว่า

แม้นีโอล้านนาจะได้รับความนิยมแต่การฟ้อนแบบดั้งเดิมก็ยังคงอยู่ โดยมีหน่วยงาน เช่น วิทยาลัยนาฏศิลป์ ฯลฯ ทำหน้าที่อนุรักษ์ ส่วนนีโอล้านนาก็ยังคง พื้นฐานในความเป็นล้านนา ทั้งนี้เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่เปิดกว้างให้ศิลปินมีความคิดที่หลากหลาย และนำเสนอได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล ดร.อนุกุลเผยถึงการต่อยอดงานวิจัยในอนาคต ว่า จากการลงพื้นที่ไปศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ นาฏศิลป์ของแต่ละกลุ่มชนใน 8 จังหวัดของภาคเหนือ ซึ่งมีหลายกลุ่มชนอาศัยอยู่ แต่ละกลุ่มชนล้วนมีการฟ้อนรำที่หลากหลายและน่าสนใจ จึงต้องการศึกษาเพิ่มเติมถึงอดีต ปัจจุบันและ อนาคตของการฟ้อนของกลุ่มชนเหล่านั้น (อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์, 2552: 14)

ซึ่งใน “**ข้อปฏิบัติทางด้านประเพณีวัฒนธรรม**” นั้น เห็นได้ว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า การปรับเปลี่ยน หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือการสรรหาแนวทางใหม่ๆ มาใช้ในการจัดขบวนแห่ในด้านที่จะพัฒนาให้รูปแบบของการจัดงานดีขึ้นนั้น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในวงกว้าง และการนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือ “การนำเสนอภาพลักษณ์ชนกลุ่มน้อย” รวมถึงการนำเสนอการแต่งกายในรูปแบบชาติพันธุ์หรือเผ่าพันธุ์อื่นๆ ก็เป็นที่ยอมรับว่ามีความเหมาะสมเช่นเดียวกัน ดังนั้น ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงพื้นที่ที่มีกรอบประเพณีที่เป็นตัวบังคับให้เกิดการแสดงออกที่โน้มนำ หรือมีทิศทางปฏิบัติไปในทิศเดียวกัน แต่ภายใต้กรอบนั้น ยังมีพื้นที่สำหรับการแสดงออกถึงความสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ

พรภรณ์ (จันทนา) กัณฑา นักวิชาการอิสระและผู้กำกับเวที ชำนาญการกิจกรรมพิเศษ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา ได้แสดงทัศนะคติเกี่ยวกับการจัดการขบวนแห่แห่งของเมือง เชียงใหม่ ความว่า

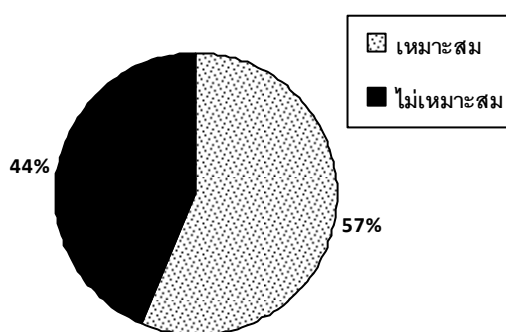
ปัจจุบันเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่เน้นทางวัฒนธรรมโดยนำประเพณีเก่า บ้างใหม่บ้างมาประยุกต์ให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากกว่างาน ประเพณีอย่างดั้งเดิม โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวนั้นจะเน้นภาพที่ดูแล้ว สวยงามยิ่งใหญ่ อลังการแปลกตา และตื่นเต้น ในปัจจุบันงานแห่ขบวนพาเหรด ต่างๆ ก็เป็นเช่นนั้น เนื่องจากการอิทธิพลของต่างชาติ ยกตัวอย่างงานแห่ขบวนไม้ ดอกไม้ประดับปัจจุบัน ดิฉันก็ไม่ทราบว่าเกิดขึ้นเมื่อไหร่แน่แท้ เกิดมาก็เห็นแล้ว จะ เห็นได้ว่ารูปแบบขบวนนั้นจะต้องมีการเดินพาเหรดอย่างตะวันตกเช่นงานคาร์นิวัล (Carnival Parade) โดยเฉพาะวงโยทวาทิตของโรงเรียนต่างๆ บนรถจะต้องมี นางงาม มีช่างฟ้อน ด้านล่างก็ต้องมีการแสดงรำลึกอย่างในแต่ละขบวนซึ่งทำเป็น รูปแบบที่เหมือนกัน เมื่อเวลานานไปมีความรู้สึกว่ามันน่าเบื่อและตั้งคำถามว่า คุณค่าของงานแห่ขบวนแบบนี้อยู่ที่ไหน คนดูต้องการดูอะไร อยากได้อะไรมากกว่าชื่น ชมความงามความอลังการ เมื่อได้ศึกษาการจัดการทางวัฒนธรรมและประกอบกับ ประสบการณ์ด้านการทำงานกิจกรรมพิเศษทางด้านวัฒนธรรม จึงคิดว่า ในการ ออกแบบขบวนแห่ เราต้องคำนึงถึงคุณค่า ความถูกต้อง คิดถึงประวัติศาสตร์ เขาทำ เพื่ออะไร เพื่อใคร เวลาไหน ยิ่งตอนเวลากลางคืน แสงสว่าง อารมณ์ความรู้สึก รูปส กลิ่นเสียง คือปัจจัยหลักในการจัดการออกแบบ รวมไปถึงการควบคุมให้เป็นไปตาม กรอบแนวทางการทำงาน เส้นทางทั้งหมด ตั้งแต่การขนส่ง การลำเลียงผู้คน อาหาร นักแสดง น้ำดื่ม และการรักษาความสะอาด ไปตลอดเส้นทาง จนถึงการเก็บของหลัง งานเลิก ลองอ่านหนังสือ Festival Management ได้เอามาประยุกต์ใช้ในเรื่องของ ระบบการจัดการ แต่เรื่องความหมายของขบวนถ้าจะให้มีความหมายคงต้องศึกษากัน ยาว ต้องรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นกลับมาวิเคราะห์ให้เข้าที่เข้าทางและคิดว่าคน ที่ทำงานด้านนี้คงไม่ได้ทำครั้งเดียวอย่างแน่นอน

(พรภรณ์ กัณฑา,สัมภาษณ์,23 พฤษภาคม 2554)

5.1.3.4 การนำเสนอนวัตกรรมใหม่ และการหมุนเวียนวัสดุ

การจัดขบวนแห่ในปัจจุบันนี้มีรูปแบบและวิถีทางที่แตกต่างไปจากยุคก่อนๆ อัน เนื่องมาจากการจัดขบวนแห่ในอดีตที่เคยเป็นมานั้น มักเป็นไปด้วยพลังศรัทธาจากมหาชน และประกอบกับการที่ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแห่แต่ครั้งมากกว่าปัจจุบัน ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าขบวนแห่เหล่านั้นเป็นภาพหนึ่งของ”การแสดง” ที่ตัวแสดงมีจำกัด และมีผู้ชม มากกว่าตัวแสดง ดังนั้น ผู้จัดจึงได้หาวิธีการในการ “หุ่นแรงกำลัง”, “ประหยัดทรัพยากรบุคคล”

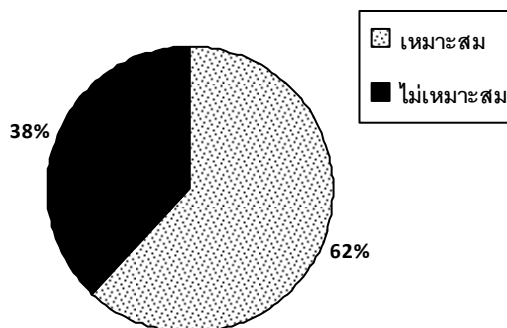
และ “การประหยัดทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ด้วยการนำ “นวัตกรรมใหม่” เข้ามาปรับใช้ในการจัดรูปแบบขบวนแห่อย่างหลากหลาย ซึ่งมีผลทำให้เกิดความสะดวกรสบายมากขึ้น รวมทั้งเป็นการประหยัดทรัพยากรมากขึ้นน่าจะเป็นผลมาจากทัศนคติการเห็นด้วย สืบเนื่องมาจากประเด็นงบประมาณ การสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติและบุคลากร ที่สอดคล้องกัน เช่น การนำเสลี่ยงล้อเลื่อน หรือการนำป้ายองค์กรที่ถูกจัดทำขึ้นให้มีขนาดใหญ่และติดล้อเลื่อน เป็นต้น โดยกลุ่มเป้าหมายให้การยอมรับการนำนวัตกรรมดังกล่าวมาปรับใช้ แต่ก็ยังมีความรู้สึกเกรงในการบิดเบือนทางวัฒนธรรมอยู่บ้าง การที่ประเด็นเรื่องการนำนวัตกรรมใหม่เข้ามาใช้ ยังอยู่ในกรอบที่พอจะรับได้ของกลุ่มประชากรในภาพรวมทั้งหมด ที่เป็นการระดมเอาวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นผลมาจากภูมิปัญญาพื้นบ้านแบบง่ายๆ มาปรับใช้ในขบวนแห่ โดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร ประเด็นที่น่าสนใจคือ กลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งให้ความคิดเห็นเรื่องนี้แบบกำกวมเกี่ยวกับประเด็นในด้านการหาวัตกรรมการใหม่เหล่านี้มาใช้ในการจัดขบวนแห่ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากความคาบเกี่ยวระหว่างการจัดสรรงบประมาณ หรือกฎ กติกา ที่มีผลต่อการประกวด การแข่งขัน ซึ่งนอกจากประเด็นดังกล่าวแล้ว ยังจะก่อผลต่อเนื่องถึงการหมุนเวียนในการใช้วัสดุ หรือการนำไปเวียนใช้ในท้องถิ่นอีกด้วย ทัศนคติการนำเสนอวัตกรรมการใหม่ของผู้คนในเมืองเชียงใหม่ สะท้อนผ่านแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 ทัศนคติการนำอุปกรณ์แปลกใหม่ เช่น “เสลี่ยงล้อเลื่อน” มาใช้ในขบวนแห่

ผู้คนในเมืองเชียงใหม่มีความเห็นว่า การนำอุปกรณ์แปลกใหม่ เช่น “เสลี่ยงล้อเลื่อน” มาใช้ในขบวนแห่ว่ามีความ “เหมาะสม” จำนวน 57 % และความ “ไม่เหมาะสม” จำนวน 44% ซึ่งทัศนคติของผู้คนยังคงอยู่ในสถานะ “กำกวม” ซึ่งผู้ประกอบการ หรือผู้จัดการขบวนแห่ควรคำนึงถึงประเด็นนี้

“การหมุนเวียน” วัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่น้ำเพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร นั้น เป็นประเด็นหัวข้อที่น่าสนใจในเรื่องของความห่วงใยต่อสภาพสิ่งแวดล้อม โดยทัศนคติของผู้คนสะท้อนภาพแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 5 การนำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่น้ำในท้องถิ่นอื่น

การนำรถขบวนไป “หมุนเวียน” แห่น้ำในท้องถิ่นอื่น ผู้คนในเมืองเชียงใหม่เห็นว่าเป็น “เหมาะสม” จำนวน 62% และมีความ “ไม่เหมาะสม” จำนวน 38% แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นใน “ความเหมาะสม” มีค่าเฉลี่ยมากเกินกว่าครึ่ง แต่หากจะสำรวจลงลึกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้สังเกตการณ์และนักท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพ ต่างแสดงความเห็นว่า “ไม่เหมาะสม” มากกว่าจะเห็นดีเห็นงามด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้สร้างสรรค์ผลงาน เจ้าของขบวนแห่น้ำหรือผู้ที่จัดทำรถขบวนแห่น้ำเข้าร่วมในรายอื่นๆ ส่วนมากแสดงความไม่เห็นด้วยและไม่พึงพอใจ ซึ่งถือเป็นกรณีที่เป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน อันน่าจะเป็นเหตุมาจากความรู้สึกที่ไม่ได้รับความความยุติธรรม ในความตั้งใจสร้างสรรค์ผลงานผ่านรถขบวนของทั้งสองกลุ่มได้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เข้าร่วมขบวน ที่มีความตั้งใจให้เป็นสิ่งที่จำเพาะเจาะจงให้ผลงานของตนนั้น เป็นการจัดขึ้นเฉพาะงาน ปัจจัยปัญหาที่เกิดจากความไม่พึงพอใจ ในการนำกระทงใหญ่มาแห่น้ำเวียนซ้ำกันหลายสถานที่และหลายขบวน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ผู้รับเหมาจัดทำกระทง มีความต้องการที่จะได้รับค่าตอบแทนที่คุ้มค่าที่สุด โดยการนำรถขบวนแห่น้ำกระทงใหญ่ ไปเวียนใช้ในการแห่น้ำยังจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีกำหนดการจัดงานก่อนล่วงหน้าจังหวัดเชียงใหม่ 1 วัน กล่าวคือ เป็นการจัดงานในวันพฤหัสบดี ขึ้น 15 ค่ำ จึงเป็นการเปิดช่องทางให้ผู้จัดทำรถขบวนแห่น้ำกระทง ได้นำรถขบวนนั้นๆ ไปเวียนแห่น้ำ โดยใช้วิธีการเพียงแค่อพยพบ้านชื่อ หรือตราสัญลักษณ์เครื่องหมายทางการค้าของแต่ละองค์กร กับทั้งเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายผู้นั่งประกอบขบวนเท่านั้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เข้าร่วมขบวน แสดงออกถึงความคิดที่ไม่เหมาะสมอยู่ในระดับกำลังอย่างเห็นได้ชัด

กลุ่มผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นที่กำกวมเช่นเดียวกัน แต่อาจจะด้วยเหตุผลอื่น กล่าวคือ ในระดับผู้ประกอบการ มีความจำเป็นต้องจัดรูปแบบ ออกกฎกติกา และเกณฑ์ในการรับรถขบวน

เข้าแทนที่ ทั้งที่ประกวด หรือไม่ประกวด โดยการบริหารงบประมาณสนับสนุนที่มาจากส่วนกลาง ซึ่งหากมีการนำรถขบวนไปเวียนใช้ในท้องถิ่นอื่นๆ เมื่อการนำเสนอผลงานซึ่งเป็นรายงานของหน่วยงาน จึงทำให้เกิดภาพที่ซ้ำซ้อน และเป็นที่ต้องตรวจสอบในระบบราชการมากขึ้น เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแผ่นดิน แต่ทั้งนี้ ความน่าสนใจมีอยู่ที่ว่า ความ “กำกวม” ที่ผลการสำรวจแสดงออกมาเป็นกลางๆ ดังนั้น หากจะสำรวจความคิดเห็นให้ลึกซึ้งไปกว่านี้ ก็จะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้นในการสร้างกรอบกติกาใหม่ในการดำเนินการจัดการด้านรูปแบบของรถขบวนได้ ซึ่งอาจจะเป็นอีกหนึ่งมิติของการจัดการทางวัฒนธรรม

ในกรณีการนำรถขบวนไปเวียนใช้ในการแทนที่ ส่งผลกระทบโดยตรงแก่ผู้ที่รอชมรถขบวนแทนที่ ซึ่งการนำรถขบวนไปหมุนเวียนใช้นั้นยัง “ความเบื่อหน่าย” ให้กับผู้ที่รอชม และเป็นที่ยกย่องแก่ผู้ที่รับรู้พบเห็น โดยเฉพาะในสังคมของโลกสื่อสารไร้พรมแดนหรืออินเทอร์เน็ตที่มีการเผยแพร่ภาพกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวอย่างทันทั่วถึง และปัญหานี้ กองงานศึกษา สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ผู้จัดงานได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด เช่น นายประเสริฐ แก้วอภัย นักวิชาการและช่างภาพอิสระ ได้แสดงความคิดเห็นและทัศนคติเกี่ยวกับการจัดขบวนแทนที่ในเทศกาลประเพณีต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่ ความว่า

รูปแบบขบวนที่จัดมีความเหมาะสมกับช่วงเวลาและสถานที่ แต่ละหน่วยงาน แต่ละขบวน ก็จะมีวิธีการและรูปแบบการนำเสนอที่มีความน่าสนใจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเนื้อหาใจความและวาระโอกาสที่ต้องการสื่อสารกับผู้รับชม หลายขบวนและส่วนใหญ่ที่มีความพยายามในการทุ่มเทพยายามในการสร้างสรรค์และพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่องและมีความน่าสนใจ ในฐานะที่เป็นกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นผู้นำร่องทางด้านรูปแบบการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมล้านนา เช่น ขบวนแทนที่เครื่องประกอบพิธีไหว้ครู คณะวงจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีการนำเสนอมรูปแบบศิลปวัฒนธรรมผ่านขบวนแทนที่ทางพิธีกรรมที่มีจุดเด่น เป็นที่น่าสนใจ และมีรูปแบบที่เปลี่ยนไปในทุกปีซึ่งถือเป็นต้นแบบที่ดี ในการที่จะดำเนินรอยตามในการจัดขบวนแทนที่ของกลุ่มอื่นๆ ดังที่จะเห็นได้จากในงานประเพณีทั่วไป หนึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่านักศึกษาคณะวงจิตรศิลป์ ต่างมีโอกาสได้เข้าไปมีบทบาทในการจัดขบวนแทนที่ต่างๆ ในเทศกาลประเพณีเหล่านั้นอย่างหลากหลาย แต่ก็มีบ้างสำหรับบางขบวนที่พบเห็นในเรื่องรูปแบบและวิธีการตกแต่งซึ่งอยู่ในรูปแบบเดิมๆ และมีความซ้ำซาก แต่ก็ยังได้รับรางวัลชนะเลิศ ซึ่งก็ถือเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจสำหรับกลุ่ม หรือองค์กรที่ได้มีความพยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในวงการศิลปวัฒนธรรม

(ประเสริฐ แก้วอภัย, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2554)

ผลจากการเฝ้าสังเกตสถานการณ์และการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพในภาคสนามในกรณี
การใช้ “กระทงเวียน” ของประเพณีการแห่กระทงใหญ่ในเมืองเชียงใหม่ และสถานที่ต่างๆ
พบลักษณะของการใช้ “กระทงเวียน” ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

พื้นที่จังหวัดใกล้เคียง	จังหวัดเชียงใหม่
 <p data-bbox="576 808 687 846">ขบวนที่ 1</p>	 <p data-bbox="1002 808 1114 846">ขบวนที่ 1</p>
 <p data-bbox="576 1155 687 1193">ขบวนที่ 2</p>	 <p data-bbox="1002 1155 1114 1193">ขบวนที่ 2</p>
 <p data-bbox="576 1503 687 1541">ขบวนที่ 3</p>	 <p data-bbox="1002 1503 1114 1541">ขบวนที่ 3</p>
 <p data-bbox="576 1856 687 1895">ขบวนที่ 4</p>	 <p data-bbox="1002 1856 1114 1895">ขบวนที่ 4</p>

ตารางที่ 59 ตารางภาพเปรียบเทียบการนำกระทงมาเวียนประกวดจากจังหวัดใกล้เคียง

พื้นที่จังหวัดใกล้เคียง	จังหวัดเชียงใหม่
 <p data-bbox="574 604 686 638">ขบวนที่ 5</p>	 <p data-bbox="1005 604 1117 638">ขบวนที่ 5</p>
 <p data-bbox="574 954 686 987">ขบวนที่ 6</p>	 <p data-bbox="1005 954 1117 987">ขบวนที่ 6</p>

ตารางที่ 59 ภาพเปรียบเทียบการนำกระถางมาเวียนประกวตจากจังหวัดใกล้เคียง (ต่อ)

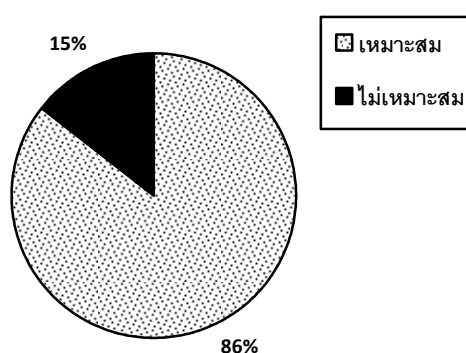
นายประเสริฐ แก้วอภัย ได้กล่าวเสริมในฐานะที่เป็นช่างภาพอิสระและมีความนิยมในการถ่ายภาพประเภทศิลปวัฒนธรรม โดยการสังเกตเห็นถึงการใช้กระถางเวียนในงานแห่น้ำมากยิ่งขึ้น ความว่า

ในยุคหลังๆมานี้ มีการนำรถขบวนแห่น้ำไปเวียนเพื่อแห่ยังสถานที่ต่างๆ ในระยะเวลา ที่ไล่เลี่ยกัน ทำให้เกิดความซ้ำซาก จำเจ และน่าเบื่อหน่าย ถือเป็นกรณีพิวตฤประสงศ์ในการจัดงาน ซึ่งถึงแม้จะมีความพยายามในการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังปรากฏเหตุการณ์ในทำนองนี้อยู่ ในมุมมองของช่างภาพ จึงเป็นสิ่งที่น่าขบขันยิ่งนัก ที่ต้องพบกับรูปรถขบวนเดิมๆ เช่นเดียวกันในหลายๆเวลา และหลายสถานที่ (ประเสริฐ แก้วอภัย, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2554)

5.1.3.5 มิติใหม่ของการแห่น้ำเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร

กิจกรรมการแห่น้ำเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ องค์กร ที่ได้จัดกิจกรรมการแห่น้ำขึ้นเพื่อเป็นการแสดงออกถึงศักยภาพ ความพร้อม และเป็นแกนนำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ความมีตัวตน ความเป็นอัตลักษณ์ และความโดดเด่นในสังคม อันเนื่องมาจากการจัดขบวนแห่น้ำต่าง ๆ นั้น เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่พึงปฏิบัติ และก่อให้เกิดปัจจัยในการแห่น้ำนั้น

ทั้งที่ผลวิเคราะห์การรับรู้การແໜ່ແກ່ภายในองค์กร จะไม่เป็นที่รับรู้อย่างแพร่หลายมากนัก แต่การແໜ່ແກ່บางอย่างขององค์กรซึ่งเป็น “การจัดขึ้นใหม่” ถือเป็นการจัดขบวนແໜ່ແກ່ภายในองค์กรที่สัมพันธ์กับช่วงเทศกาลประเพณี กล่าวคือ กิจกรรมการรับน้องใหม่ในช่วงต้นปีการศึกษาแรก ซึ่งสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปี จนแทบจะกลายเป็นเทศกาลประเพณี ตัวอย่างเช่น ประเพณีการรับน้องขึ้นดอย (ลูกช้างขึ้นดอย) ขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น **ทัศนคติที่เห็นว่าเหมาะสมในการสนับสนุนกิจกรรมการແໜ່ແກ່ขององค์กรที่ทำเป็นประจำทุกปีให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเมือง ประชากรมากกว่าร้อยละ 86 เห็นด้วยอย่างยิ่งในการจะสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว (ดังแผนภาพ)**

แผนภาพที่ 6 การส่งเสริมการແໜ່ແກ່ขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย

จากแผนภาพ การส่งเสริมการແໜ່ແກ່ขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย ผลจากแบบสอบถามมีผู้เห็นด้วยถึง 86% และไม่เห็นด้วย 15% หากดูในรายละเอียดของค่าเฉลี่ยในแต่ละกลุ่มประชากรทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า ในประเด็นการส่งเสริมกิจกรรม “รับน้องขึ้นดอย” ขึ้นเป็นกิจกรรมของเมืองนั้น มีค่าเฉลี่ยคือ ผู้สังเกตการณ์ทั่วไปร้อยละ 74 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร้อยละ 94 ผู้มีส่วนร่วมในขบวน ร้อยละ 84 และผู้ปฏิบัติการ ร้อยละ 90 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเพณีการແໜ່ແກ່รับน้องขึ้นดอยของสถาบันต่างๆ มีค่าเฉลี่ยที่ “สูงในทุกกลุ่ม” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่า มีผลประโยชน์บางประการทับซ้อนอยู่ในกิจกรรมดังกล่าว เช่น การบริการแต่งงาน, การทำผม, การจัดหาเครื่องแต่งกาย-ดนตรีหรือเครื่องประกอบริ้วขบวนอื่นๆ เป็นต้น เมื่อกิจกรรมดังกล่าว เป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบมาช้านานและคงกระทำต่อเนื่องเช่นนั้นตลอดๆ ก็น่าจะเป็นเหตุผลที่ต้องการให้มีการส่งเสริมให้ขบวนແໜ່ແກ່ ที่มีอยู่เพียงภายในองค์กร ที่กระทำเป็นประจำทุกปี จนแทบจะกลายเป็นเทศกาลประเพณี ได้มีโอกาสเป็นกิจกรรมหนึ่งของเมือง จากการสำรวจผู้คนทั่วไปในเขตพื้นที่เมืองเชียงใหม่ มีผู้ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับขบวนແໜ່ແກ່รับน้องขึ้นดอย ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไว้หลายทัศนะด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างทัศนคติของ นายภักพล คำน้อย ในฐานะนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมประเพณีรับน้องขึ้นดอยประจำปี พ.ศ. 2554 มีทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมรับน้องขึ้นดอยที่จัดโดยสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ความว่า

กิจกรรมรับน้องขึ้นดอย เป็นกิจกรรมที่ดีในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักศึกษาใหม่ โดยการเดินไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพนั้นถึงเป็นการบวราวดนให้มี ความตั้งใจใฝ่ศึกษา ประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม อีกทั้งกิจกรรมนี้ยังช่วยสร้างความสามัคคีในหมู่คณะอีกด้วย แต่ข้อเสียในการทำกิจกรรมนี้คงจะหนีไม่พ้นเรื่อง ความสกปรกตามถนนหนทางขึ้นไปนมัสการองค์พระบรมธาตุ ที่ก่อเกิดมลภาวะแก่ ธรรมชาติและการตีฆ้องของมีนเมาต่างๆ ยังมีให้เห็นเป็นประจำตลอดเส้นทาง นอกจากนั้นหากการเดินไปเพียงอย่างเดียวจำกัดรถราขึ้นไปคงจะดีเพราะปัจจุบันมี รถขึ้นลงมากมายเสี่ยงต่ออันตรายและทำให้คนที่เดินขึ้นได้รับมลพิษจากควันรถด้วย

(ภักพล คำน้อย, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2554)

นายปรัชญา ศรีบุญเรือง ศิษย์เก่า คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แสดง ทัศนคติเกี่ยวกับขบวนรับน้องขึ้นดอยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ความว่า

การแห่หม้อบพาทสำคัญอันเป็นเครื่องหมายที่แสดงออกถึงความสามัคคี แสดงออกถึงความพร้อมเพรียงทั้งกายใจ โดยเฉพาะขบวนแห่ที่เกิดขึ้นจาก วัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร นักศึกษาซึ่งเป็นน้องใหม่ของคณะ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่กล่าวถึงกิจกรรมดังกล่าวว่าได้รับประสบการณ์ ที่ดีและรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสเดินขึ้นดอย ซึ่งเป็นประเพณีที่ได้รับการสืบทอด มานาน แต่รู้สึกว่ามียุทธยนต์ของรุ่นพี่ขึ้นดอยมากเกินไปและเมื่อมาผสมเข้ากับรถของ นักท่องเที่ยวที่วิ่งปาดซึ่งเดินทางขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพเช่นกัน ทำให้ จราจรติดเป็นระยะทางที่ยาวและต่อเนื่อง ทำให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษจากควันเสีย และกลิ่นไหม้จากเบรกรถ ทำให้เกิดอาการวิงเวียนศีรษะ

(ปรัชญา ศรีบุญเรือง, สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2554)

นายณัฐพงศ์ ปิ่นโมรา นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีรับน้องลูกช้างขึ้นดอยของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่า

ปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิมมาก สาเหตุน่าจะมาจากการเปิด การเรียนการสอนคณะใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้จำนวนนักศึกษาที่เป็นน้องใหม่มีเพิ่ม มากขึ้นและทำให้แต่ละคณะที่จะนำน้องใหม่เดินขึ้นดอยต้องไปตั้งขบวนอยู่ห่างไกล จากบริเวณที่ประกอบพิธีกรรมทำให้เสียโอกาสและไม่ทราบถึงกิจกรรมในบริเวณ หน้ามหาวิทยาลัยที่สโมสรกลางและคณาจารย์ได้จัดทำขึ้น และระหว่างการนำ นักศึกษาใหม่เดินตามเส้นทางที่คดเคี้ยวเพื่อไปสักการบูชาพระบรมธาตุฯ นั้น จำนวน นักศึกษาใหม่มีมากกว่าที่รุ่นพี่จะดูแลได้อย่างทั่วถึงจึงเกิดปัญหาความล่าช้าและ แลวที่ขยายยาวเกินความจำเป็น ส่งผลให้เกิดการจรรยาจรตืดขัดและเสียเวลาในคณะ หลังๆ ที่ติดตามมาอีกด้วย (ณัฐพงศ์ ปิ่นโมรา, **สัมภาษณ์**, 13 สิงหาคม 2554)

นายพรเทพ สมศรี ศิษย์เก่า คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และอาจารย์พิเศษ ได้ แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ ความว่า

ตนเองเคยเข้าร่วมกิจกรรมการรับน้องขึ้นดอยมาตั้งแต่สมัยยังเป็นนักศึกษาใหม่ และขณะที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้วได้ ติดตามกิจกรรมดังกล่าวมาโดยตลอด โดยจนมาถึงในปัจจุบันกิจกรรม “ประเพณีรับ น้องลูกช้างขึ้นดอย” ที่เคยใช้กันมาจนเป็นคำที่เรียกขานกันอย่างติดปาก และเป็นทีรู้ กันสำหรับศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ได้ถูกเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น “พินานักศึกษา ใหม่ไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพฯ” ทำให้รู้สึกเสียตายและรู้สึกขาดความ ภาคภูมิใจ อันเนื่องมาจากประเพณีรับน้องลูกช้างขึ้นดอยที่แสดงออกถึงความ เป็นอัตลักษณ์ ของความเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดีกว่า และชัดเจน กว่า ซึ่งสามารถจะแยกความเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออกจาก ประเพณีเดินขึ้นดอยของสถาบันการศึกษาอื่นๆ

(พรเทพ สมศรี, **สัมภาษณ์**, 27 พฤษภาคม 2554)

นันท์ชพร อุดมศรี ศิษย์เก่า และอาจารย์ประจำคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้แสดงทัศนะกิจเกี่ยวกับกิจกรรมรับน้องขึ้นดอยความว่า

ในปัจจุบันมีการจัดระเบียบการตั้งขบวนและลำดับการแสดงพลังความสามัคคีใน การชุมนุม อย่างเป็นระเบียบมากขึ้นโดยการปิดช่องทางจราจรและจัดให้มีการเดินแถว ของคณะที่จะทำการชุมนุม สลับกัน เมื่อคณะที่ชุมนุมเสร็จสิ้นแล้วก็สามารถพาน้อง นักศึกษาใหม่เดินออกจากประตูมหาวิทยาลัย และคณะลำดับต่อไปสามารถเริ่มทำ การชุมนุมได้ อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาพความเป็นระเบียบและมีความต่อเนื่องของ ขบวน (นันท์ชพร อุดมศรี, **สัมภาษณ์**, 15 มีนาคม 2554)

หรือในทัศนคติของนายปลิวชรร บันดี ผู้สังเกตการณ์ภายนอกพื้นที่ จากมหาวิทยาลัย
รามคำแหง ได้แสดงทัศนะ ความว่า

กิจกรรมการແหนແທ່ที่มีขึ้นในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประเพณีวัฒนธรรมที่
ทรงคุณค่า มีเอกลักษณ์ความงดงามในรูปแบบล้านนาซึ่งหาชมได้ยาก โดยเฉพาะ
พิธีไหว้ครูศิลปะของคณะจิตรศิลป์และขบวนแห่พิธีรับน้องขึ้นดอย ควรแก่การ
อนุรักษ์และส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานจากหน่วยงานการศึกษาและสถาบันต่างๆ
เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศิลปวัฒนธรรม

(ปลิวชรร บันดี, สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2554)

ประเพณี “เตียว” (เดิน) ขึ้นดอยสุเทพ เป็นประเพณีอันดีงามของจังหวัดเชียงใหม่ ที่
ประชาชนทั้งจังหวัด ให้ความสำคัญเข้าร่วมพิธี ในแต่ละปีเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว เพราะเชื่อว่าถ้า
เข้าร่วมแล้ว จะได้บุญมาก แต่จากหลายปีที่ผ่านมาเมื่อมีคนร่วมงานมาก ก็ทำให้มีร้านค้าแผงลอย
ไปตั้งอยู่ตามสองข้างทางที่เดินขึ้นดอยมาก ทำให้การจัดระเบียบร้านค้าแผงลอย ก่อให้เกิดปัญหา
ขยะสองข้างทางมากขึ้น มีปัญหาเกิดขึ้นทุกปี การจัดระเบียบการเดินขึ้นลงคนผู้ร่วมงาน รวมทั้ง
การจราจรที่ถนนคับแคบอยู่แล้ว ประกอบกับมีการนำรถขึ้นและลง อันเป็นปัญหาที่เพิ่มมากขึ้น
ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต้องจัดระเบียบให้ ดีเพื่อไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้น

ประเด็นของการส่งเสริมกิจกรรมการແหนແທ່ขององค์กร ไปสู่การเป็นกิจกรรมการແหนແທ່
ของจังหวัดนั้น ระดับค่าเฉลี่ยที่มีผู้เห็นด้วยถึง 86% และไม่เห็นด้วย 15% ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่แสดง
ออกมาสูงในการที่จะสามารถผลักดันให้การແหนແທ່ขององค์กรเป็นประเพณีของจังหวัด หากแต่
ต้องพิจารณาถึงข้อเสียที่อาจจะตามมา ดังเช่นในกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นไว้
เกี่ยวกับประเพณีนี้ว่า ก่อให้เกิดความความสกปรกตามถนนหนทางเนื่องจากการทิ้งขยะที่ก่อก
มลภาวะแก่ธรรมชาติและการดื่มของมีเมาต่างๆ ของนักเรียนรุ่นพี่ๆ ที่อาจจะป็นรุ่นที่จบไปแล้ว
ทำให้เกิดภาพที่ไม่น่าดูเกี่ยวกับพิธีกรรมกับสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์นี้, ศักยภาพของสถานที่ที่ไม่
เพียงพอต่อการรองรับคนมากมายมหาศาลที่จะไปอยู่รวมตัวกันบนยอดดอย ทั้งในส่วนของ
นักท่องเที่ยวที่นิยมไปท่องเที่ยวกันเป็นปกติอยู่แล้ว รถยนต์ของรุ่นพี่ที่ขับตามน้องๆ ขึ้นดอยทำให้
จราจรติดเป็นระยะทางที่ยาวและต่อเนื่อง ทำให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษจากควันเสียและกลิ่นใหม่
จากเบรกรถ หรือทั้งปริมาณนักศึกษาที่มีมากขึ้นเรื่อยๆ ในทุกปี มากเกินกว่าที่รุ่นพี่จะดูแลได้อย่าง
ทั่วถึงจึงเกิดปัญหาความล่าช้าและแถวที่ขยายยาวเกินความจำเป็น ส่งผลให้เกิดการจราจรติดขัด
และเสียเวลาในคณะหลังๆ ที่ติดตามมาอีกด้วย ซึ่งจะส่งผลพวงถึงสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอต่อ
ความต้องการของคนจำนวนมาก อีกทั้งเส้นทางที่คดเคี้ยวและห่างไกลจากสถานพยาบาล หาก

เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ดังนั้นหากจะต้องการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวจริง จำเป็นต้องมีการวางแผนในการจัดการและรับมือกับทุกสภาพปัญหาอย่างรวดเร็วและชัดเจน

ในกลุ่มนักท่องเที่ยวและเยาวชนรุ่นใหม่ เห็นว่าประเพณีการเดินขึ้นดอยที่ได้รับการจัดขึ้นทั้งในรูปแบบของประเพณี “ไหว้สาป่าระมี พรหมบรรพตูดอยสุเทพ” และประเพณีรับน้องขึ้นดอยของแต่ละสถาบันนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นพิธีการที่ยิ่งใหญ่และสวยงามตระการตา แต่ในกลุ่มผู้อาวุโสก็บอกว่ายังมีความประทับใจเดียวขึ้นดอยสมัยก่อนตามเส้นทางเดินป่าที่ผ่านสายน้ำลำธารมากกว่าบรรยากาศแบบเดิมที่ผู้อาวุโสเหล่านี้กล่าวถึง อยู่ในภาพแห่งความทรงจำเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดีก็รู้สึกยินดีกับการเดินขึ้นดอยในเส้นทางถนนศรัทธาครั้งนี้ โดย ร.ศ.มานพ มานะแซม ยังได้แสดงทัศนคติต่อขบวนแห่ในประเพณีเดินขึ้นดอยของนักศึกษาเพิ่มเติม ความเป็น

หากเป็นกิจกรรมนักศึกษา ที่เกิดจากการสร้างขึ้น ก็ขอให้เป็นกิจกรรมที่มีความสร้างสรรค์ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สร้างขึ้น มีการเกิดการดับ ที่สำคัญคือต้องมีการยอมรับ นักศึกษาหากจะสร้างสรรค์กิจกรรมใดๆ จะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความสร้างสรรค์ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมชงนางแก้วตักน้ำ พิธีการตักน้ำจากดอยสุเทพเป็นการสร้าง หรือทำให้เกิดคุณค่าแก่กิจกรรมและทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของสถานที่ ทำคุณค่าให้ยังมีคุณค่า นักศึกษาได้เห็นคุณค่าในการนำมาสู่พิธีกรรม ความหมายที่น่ายินดี การสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับกิจกรรม นักศึกษาคณะวิจิตรศิลป์ มีกิจกรรมสร้างสรรค์ขึ้นและรองรับด้วยความมั่นใจจากการเก็บข้อมูล มีเรื่องราวหลักฐานรองรับ และที่สำคัญคือการให้ความสำคัญของเนื้อหาและเรื่องราวกับเครื่องประกอบพิธีจะไม่แยกออกจากกัน การแสดงก็คือส่วนรอง ประเด็นหลักคือการให้ความสำคัญกับเครื่องประกอบพิธี อย่างอื่นเป็นประเด็นรอง โดยจุดนี้จะต้องมีพื้นฐานความแน่นในตัว การแสดงออกจึงจะไม่เคอะเขิน คณะอื่นอาจจะมีการแข่งขัน โดยไม่รู้จุดประสงค์ โดยเฉพาะการทำเครื่องไหว้พระธาตุ ที่คณะอื่นเน้นการเดินแพ้นโซว้ เอาเครื่องประกอบพิธีมาแห่แค่ให้รู้ว่าอยู่ในส่วนหนึ่งของแพ้นโซว้นั้นๆ แต่ไม่ได้คิดว่านั้นคือเครื่องพิธีที่ต้องมีพิธีกรรมจริงๆ รองรับ ชาวของที่ใช้ในพิธีก็ต้องแห่เอาไปใช้ในพิธี การหยิบโน้มน้อมสมาธิมาไว้ในขบวนแห่และการใช้สัญลักษณ์ที่ผิด ด้วยความไม่เข้าใจ การจัดการในตลอดระหว่างทางของขบวน ผู้ที่รับผิดชอบทำไม่ได้ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ก็จะมีประโยชน์ที่จะแห่

การเข้าใจแก่น ทำอะไรอย่างมั่นใจ ไม่เคอะเขิน ถูกบริบท ความเข้าใจเรื่องแก่นของงาน การนำเสนอตัวเป็นผู้นำแนวทางในการจัดการ ก็ต้องมีความมั่นใจในคามถูกต้องดีงามประกอบกับความสร้างสรรค์ การพยายามที่จะแข่งขันโดยไม่รู้เป้าหมายยิ่งแข่งกันไปก็ยิ่งเสีย ไม่นานก็จะล่าและอ่อนแรงหายไป ส่วนกิจกรรมที่มีหัวใจหลักให้ความสำคัญกับแก่นแท้ของงาน ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หลักของงานได้ครบถ้วน ก็จะสามารถยืนหยัดและอยู่รอดได้ ขบวนแห่นางแก้วคือกิจกรรมที่

สร้างสรรค์ กิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อความเข้าใจเหตุผล ด้วยความพยายาม ทำให้มีสัญลักษณ์ที่สามารถให้คำตอบต่อสังคมได้ เกิดความเข้าใจของแก่นแท้ที่ทำ

พูดถึงการเลียนแบบในด้านสัญลักษณ์ สำหรับการที่จะทำอะไรก็ตาม คนที่ไม่ได้เรียนศิลปะหรือไม่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ต่างคนคนที่ต่างได้รับการปลูกฝังมาแตกต่างกัน มาตราฐานความสวยงามและมีรสนิยมก็จะแตกต่างกันไป การให้ความสำคัญกับขั้นตอนและพิธีกรรม ที่ต้องทำเพื่อให้เป็นพิธีรีตองเป็นส่วนที่ต้องทำ ไม่ควรจะละเลยเพราะคิดว่าไม่สำคัญ ไม่เข้าใจแก่นของมัน ไม่ควรรู้สึกว่าไม่จำเป็นต้องคิดถึงองค์ประกอบโดยรวม แต่ในรายละเอียดนั้น ค่อยมาเสริมเติมเข้าไปให้มีเรื่องราวในเชิงสัญลักษณ์ของสิ่งต่างๆ สรุปรูป ทำอะไรต่ออะไร ควรทำไปโดยมีองค์ความรู้ด้านวิชาการรองรับ มีหลักการทางด้านศิลปะที่น่าเชื่อถือว่าเป็นจริง และสื่อความหมายที่ขาดไม่ได้คือเรื่องรสนิยม นักศึกษาที่จะสร้างสร้างสรรค์กิจกรรมใดๆ ต้องเริ่มจากรสนิยมและต้องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ สถาบันที่มีหลักสูตรในการสร้างคน ควรตระหนักให้เห็นคุณค่า และความงาม สำหรับการลอกเลียนแบบหรือก๊อปปี้ขึ้น อันที่จริงก็ง่ายดีแต่จะดีจริงหรือไม่ ก็ไม่แน่ใจ อาจารย์คิดว่าคนดูเป็นคนที่มีความรู้ เป็นคนที่มีความรู้ ดูจากมันสมองและสติปัญญาแยกแยะก็จะดูออกได้ว่าของจริงกับของก๊อปปี้ขึ้นนั้นจะแบ่งแยกกันชัดเจน ของจริงทำด้วยความรู้และความมั่นใจ รู้ถึงแก่นแท้ที่เป็นจุดประสงค์หลักในการทำ ส่วนของก๊อปปี้ (Copy) ทำได้ทำตามและทำไป แต่ก็หายไปเรื่อยๆ เพราะในไม่ช้าก็จะเหนื่อย เหนื่อยแล้วก็ค่อยๆ หายไป เพราะไม่เข้าใจแก่นไม่รู้ถึงประโยชน์ที่จะต้องทำ ทำไปทำไม่สุดท้ายคนละต่างๆ ที่พยายามจะก๊อปปี้ ก็เห็นว่าไม่มีแนวโน้มที่จะค่อยๆ ละลายหายไป ดังนั้นการสร้างสรรค์จึงเกิดจากความมุ่งมั่นตรงไปสู่จุดมุ่งหมายโดยที่ ดำเนินการผ่านการสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความดีงาม ด้วยกิจกรรมเป็นการเพาะบ่ม ที่จะทำให้เกิดการซึมซับเยอะขึ้น ทำให้เห็นคุณค่า รู้ซึ่งถึงเรื่องราวต่างๆ

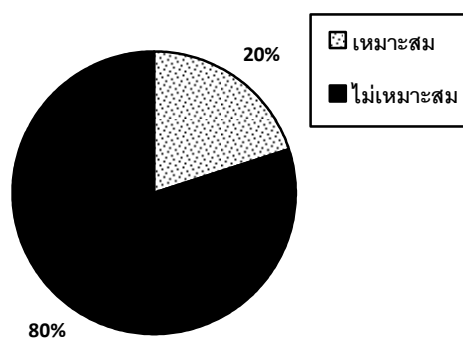
กิจกรรมการเดินขึ้นดอย หรือการรับน้องลูกช้างขึ้นดอย เดิมๆมานั้น รุ่นพี่ก็จะให้รุ่นน้องเดินขึ้นไปเพื่อไปทำการแสดงประชันกันของแต่ละคณะ ในบริเวณบันไดนาคทางขึ้นสู่พระธาตุดอยสุเทพ การแสดงที่ถูกจัดขึ้นในการเดินขึ้นดอย แต่เดิมเป็นเพียงแต่การประชันเชียร์ ไม่มีขอบเขต แม้กระทั่งเรื่องเครื่องเสียง ที่มีการประชันกันอย่างบ้าคลั่งจนในบางครั้งเกิดการทะเลาะวิวาทกันเองของนักศึกษาที่มีเรื่องกันระหว่างคณะ จนเป็นที่เดือดร้อนต่อพ่อค้าแม่ค้าและตลอดจนถึงประชาชนที่จะทำการเดินขึ้นไปสักการะพระบรมธาตุ ในช่วงนั้น จะมีเพียงคณะวิจิตรศิลป์ที่มีความพยายามจัดการแสดงที่เป็นด้านวัฒนธรรม และนำเครื่องสักการะขบวนต่างๆด้วยธงสีแดงประจำรุ่น แคะเครื่องแห่ วิจิตรศิลป์แบบต่างๆแต่กลับได้รับการตอบรับและชื่นชมเหลือหลาย ผลที่เกิดจากคณะวิจิตรศิลป์ ที่สอนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ขบวนแห่เครื่องสักการะของคณะวิจิตรศิลป์ จึงเป็นการการสร้างกระแส ของวัฒนธรรมที่ดีงามประชาชนทั่วไปจึงให้การยอมรับ ดังนั้นอธิการบดีมหาวิทยาลัย จึงมีความคิดที่จะให้

งดกิจกรรมการเชียร์ในบริเวณเชิงบันไดนาค โดยอนุญาตให้แต่นำเครื่องสักการะพระ
 ชาติขึ้นไปบูชาพระธาตุเพียงเท่านั้น หลังจากนั้นการเชียร์ก็เลยจะต้องไปแสดงออก
 ในลานจอดรถของพระธาตุ แต่ความต้องการแสดงออกในการเชียร์ที่ไร้จุดหมายของ
 แต่ละคณะก็ไม่จบเพียงเท่านั้น จึงจะต้องจัดให้มีการแสดงออกในการเชียร์เพื่อแสดง
 สปิริตวันสपोर्टเดย์แทน ในยุคหลังๆ ยังมีมาอย่างต่อเนื่อง จากความต้องการ
 แสดงออกของแต่ละคณะยุคแห่งการประชันขันต่อการแห่นแห่จึงเริ่มขึ้น แม้แต่ใน
 สถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งกิจกรรมการแห่ที่ไม่มีมีองค์ความรู้รองรับนั้น ย่อมจะไปไม่
 รอด และดูจะเป็นสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญ และนอกเหนือจากนั้น การแพร่กระจาย
 อย่างที่ไม่มีทิศทางและควบคุมไม่ได้ ซึ่งการก๊อปปี้แบบไร้ทิศทางเป็นปัญหาสำคัญ
 ที่สุดที่ยากจะแก้ไข และโดยส่วนมากมักจะให้เหตุผลว่า การจัดการวัฒนธรรมนั้น
 เป็นส่วนที่มีผลมาจากการจัดการด้านปัจจัยทางการเงิน

(มานพ มานะแซม, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2554)

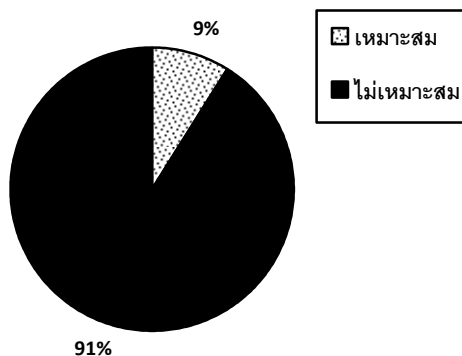
5.1.3.6 การนำเสนอโฆษณา และประเด็นทางการเมือง

เนื่องจากประเด็นการรับรู้การยอมรับทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่เป็นผลดีมาจากการจัด
 กิจกรรมการแห่นแห่ ต่างให้ผลการรับรู้ว่าจะชวนแห่นแห่นั้นมีประโยชน์ในหลากหลายด้าน และ
 ปัจจัยหนึ่งในการที่ จะทำให้เกิดการจัดริ้วขบวน ซึ่งเป็นความร่วมมือร่วมใจของหลายฝ่าย หนึ่งใน
 นั้นคือหน่วยงานภาคเอกชน ที่มีแรงกำลังทางด้านทุนทรัพย์ในด้านการจัดริ้วขบวนเพื่อเข้าร่วมใน
 กิจกรรมของภาครัฐ แต่ทั้งนี้ย่อมต้องหวังผลในด้านการประชาสัมพันธ์ การโฆษณาสินค้า หรือการ
 แสดงออกซึ่งภาพลักษณ์ของตนเองภายในริ้วขบวนหรือบนรถขบวนนั้นๆ แต่จากการสำรวจความ
 คิดเห็นของกลุ่มประชากรทั้งหมด ให้ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมในเรื่องนี้ถือว่าน้อยมาก คิดเป็น
 21% ซึ่งเห็นได้ว่ามติของประชากรทั้งหมด อยากเห็นกิจกรรมการแห่นแห่ไม่ว่าจะเป็นเทศกาล
 ประเพณีหรือวัฒนธรรมประเพณี เป็นไปในทางสร้างสรรค์ที่จรรโลงศิลปวัฒนธรรมมากกว่าการใช้
 จุดดังกล่าวเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์สินค้าหรือองค์กร จากผลแบบสอบถามปรากฏแผนภาพ
 เกี่ยวกับประเด็นการนำเสนอโฆษณาดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 7 การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่นแห่

จากแผนภาพ แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้คน จำนวน 20% “เห็นด้วย” กับการโฆษณา แอบแฝงในขบวนแห่น้ำ และ “ไม่เห็นด้วย” มีจำนวนถึง 80% แสดงถึงภาพรวมส่วนใหญ่ที่มีความคิดเห็น “ไม่เหมาะสม” ต่อการนำโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่น้ำ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ คำเฉลี่ย “การเคลื่อนไหวกองการเมือง” ที่ผู้คนส่วนใหญ่ 91% “ไม่เห็นด้วย” กับการนำการเมือง เข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนแห่น้ำ ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ การโฆษณา หรือหาเสียงทางการเมือง ฯลฯ ดังตารางต่อไปนี้

แผนภาพที่ 8 การเคลื่อนไหวกองการเมืองในขบวนแห่น้ำ

การเคลื่อนไหวกองการเมือง-การโฆษณา หรือหาเสียงทางการเมือง จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 200 คน เลือก “เหมาะสม” 9% และ “ไม่เหมาะสม” ถึง 91% เป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมวัฒนธรรมการแห่น้ำของเมืองเชียงใหม่ ในปัจจุบันมีการใช้ช่องทางของการแห่น้ำอย่างผิดวัตถุประสงค์ โดยกลุ่มที่เคลื่อนไหวกองการเมือง ได้นำสถานการณ์การชุมนุมรวมตัวกันของมหาชน ที่ได้ให้ความสนใจมาขึ้นชมการแห่น้ำ เป็นช่องทางในการป่าวร้องและแสดงตัวตน รถขบวนและริ้วขบวนถูกนำมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเคลื่อนไหวกองการเมือง ซึ่งผิดไปจากจุดประสงค์ดั้งเดิมในการจัดขบวนแห่น้ำ ที่เน้นหนักไปในด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และเป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม และความมั่นคงทางสังคมวัฒนธรรม เช่นตัวอย่างภาพต่อไปนี้

รูป 42 ขบวนกระถางใหญ่ของกลุ่มคนที่มีลักษณะเป็นการเคลื่อนไหวกองการเมือง

รูป 43 การเคลื่อนไหวกองการเมือง /โฆษณา หรือหาเสียงทางการเมือง
ที่ปรากฏร่วมในขบวนแห่ในเชียงใหม่ ปี 2551-2552

5.1.3.7 การจัดงาน: กับความสัมพันธ์ของพื้นที่ในพิธีเปิด, จุดให้คะแนน และ บริเวณสิ้นสุดขบวน

ทัศนคติในประเด็นรูปแบบการจัดงาน ส่วนใหญ่มีมิติในการจัดให้มีจุดทำพิธีเปิดงานหรือจุดให้คะแนนอยู่ในบริเวณ "สิ้นสุด" ของขบวน เช่น ขบวนแห่รถกระทงใหญ่ ซึ่งจะสอดคล้องกับการจัดการทางด้านระยะเวลาในการขนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบรถขบวนและการจัดเก็บรถขบวน ซึ่งเล็งเห็นว่ากติกากาและเกณฑ์การให้คะแนนการประกวดรูปขบวนมีความเหมาะสมแล้ว โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีส่วนร่วมที่เห็นว่า กติกามีความเหมาะสมแล้วในระดับมากที่สุด ดังตัวอย่างความคิดเห็นของ หนึ่งฤทัย แสนสุวรรณ ข้าราชการตำแหน่งเจ้าหน้าที่ทั่วไปขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้แสดงออกทางทัศนคติเกี่ยวกับขบวนแห่ในเชียงใหม่ ความว่า

มีแนวทางที่พัฒนาขึ้นมาจากเดิมทั้งในด้านรูปแบบและเทคนิควิธีการ ในบางกรณีก็เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะดีขึ้น เช่น การใช้นวัตกรรมรถขบวนที่ประกอบจากรถยนต์ขับเคลื่อนแทนที่จากการชักลากด้วยล้อลากแบบดั้งเดิมซึ่งทำให้ประหยัดทรัพยากรบุคคลไปได้มาก แต่กลับไม่เห็นด้วยกับการเปิดโอกาสให้กับกลุ่มเพศที่สามให้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการจัดการขบวนแห่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

(หนึ่งฤทัย แสนสุวรรณ, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2554)

อย่างไรก็ตาม หนึ่งฤทัยได้เน้นย้ำถึงความเหมาะสมให้เป็นไปตามประเพณีละวัฒนธรรมที่ดิงามที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่ยังได้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดขบวนแห่ให้มีการเคารพกติกา ความตรงต่อเวลาในทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดกิจกรรมการแห่แห่ต่างๆ นอกจากนั้นยังแนะนำว่าแต่ละขบวนได้จัดให้มีการแสดงที่ประำพิธีที่ยาวนานเกินควร ทำให้เกิดความน่าเบื่อ และรูปขบวนที่ขาดช่วงกันของแต่ละขบวน

นอกจากนั้นยังมีเสียงสะท้อนมาจากผู้ชมขบวนแห่ที่แสดงความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมที่ปล่อยขบวนมาไม่ต่อเนื่อง จากเหตุผลของการจัดให้จุดให้คะแนนหรือจุดที่ทำกาแสดง

ต่อหน้าคณะกรรมการอยู่บริเวณต้นขบวน กลุ่มประชากรแสดงความรู้สึกเห็นด้วยกับการจัดให้มีจุดให้คะแนน หรือจุดแสดงของแต่ละขบวนอยู่ในช่วงปลายสุดของสถานที่จัดงานดังเช่นกิจกรรมการแห่แห่ในประเพณีี่เป็ง เนื่องจากการจัดการกับสถานที่และเวลาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากแต่ละขบวน จะเรียงลำดับไปยังประรำพิธีและหยุดทำการแสดงต่อหน้าคณะกรรมการ อย่างเดียว และเคลื่อนขบวนออกจากบริเวณจัดงานอย่างต่อเนื่อง แตกต่างจากการจัดการขบวนแห่รถบุปผาชาติที่แต่ละขบวนจะหยุดทำการแสดงต่อหน้าประธานและคณะกรรมการในช่วงต้นขบวน ทำให้ผู้ที่รอชมในส่วหลังของประรำพิธี เกิดความเบื่อหน่ายในความขาดช่วงของแต่ละขบวน ยังผลให้รถขบวน กว่าจะแล้วเสร็จไปถึงยังจุดสิ้นสุดขบวนเป็นเวลาบ่าย ซึ่งทำให้เกิดความท้อแท้เหนื่อยล้าของทั้งผู้ร่วมขบวนและผู้รอชม

เช่นทัศนคติของพระครูใบฎีกา บุญนาค จันทสาโร เจ้าอาวาสวัดทรายมูล อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ประธานกลุ่มศิลปินมังคละนาคา ผู้ที่มีบทบาทในการจัดทำรถบุปผาชาติ และขบวนแห่งานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ ของอำเภอหางดงและเป็นตัวแทนองค์กรผู้ส่งรถขบวนแห่กระทรวงใหญ่ในนามกลุ่มศิลปินมังคละนาคา ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการขบวนแห่แห่ ความว่า

กลุ่มศิลปินมังคละนาคาได้มีโอกาสจัดทำรถขบวน และรูปแบบขบวนแห่แห่ให้กับองค์กรสำคัญต่างๆหลายองค์กร เป็นระยะเวลาหลายปีติดต่อกัน จนฝีมือเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และปัญหาสำคัญที่สุดของการจัดการขบวนแห่แห่ คือ ในบางกรณีที่ขบวนแห่แห่จะต้องไปจอดรถขบวนยังจุดจอดเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ชื่นชมยังจุดสิ้นสุดขบวนหรือจุดที่จัดงานนั้น มักได้รับปัญหาคือเกิดความเสียหายขึ้นกับรถขบวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดกรณีข้าวของที่ใช้ประดับตกแต่งรถเกิดการสูญหาย อันเนื่องมาจากระบบรักษาความปลอดภัยและการที่อนุญาตให้ประชาชนเข้ามาสัมผัสรถขบวนอย่างใกล้ชิดจนเกินไปซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวและยังไม่มีแนวทางใดที่จะแก้ไขได้

(พระครูใบฎีกา บุญนาค จันทสาโร, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2554)

นอกจากนั้นแล้วพระครูยังได้แสดงทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการแอบแฝงเจตนารมณ์อื่นในการจัดขบวนแห่แห่ที่ควรจะมีมุ่งเน้นด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดงามและจรรโลงพระพุทธศาสนา เช่น การมีโฆษณาแอบแฝงจนเกินความพอดี การใช้ขบวนแห่แห่ที่แอบแฝงแง่มุมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการนำขบวนแห่แห่ทางประเพณีพระพุทธศาสนาไปเป็นเหตุผลของการต้อนรับนักท่องเที่ยวและการกระทำทารุณทางจิตใจ ซึ่งเป็นที่สลดใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็นอย่างมาก ดังที่พระครูใบฎีกา บุญนาค จันทสาโร ได้แสดงความคิดและทัศนคติเห็นมานั้น ทำให้

ทราบได้ว่ามีการใช้ช่องทางของขบวนแห่น้ำเพื่อการแอบแฝงจุดมุ่งหมายอื่นๆ รวมไปถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่พึงประสงค์มาแอบแฝงในกิจกรรมการแห่น้ำ

แต่กิจกรรมการแห่น้ำนั้น เป็นที่ยอมรับได้มากกว่าครั้งกับการที่มีกลุ่มผู้รับเหมา หรือกลุ่มออกแก๊งค์เซอร์เป็นผู้จัดการขบวนแห่น้ำ ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบัน แทบปฏิเสธไม่ได้เลยว่าการจัดการขบวนแห่น้ำในแทบทุกขบวน ทั้งที่เป็นเทศกาลประเพณี และวัฒนธรรมประเพณีนั้น เริ่มมีกลุ่มผู้รับเหมาในการจัดทำขบวนแห่น้ำเข้ามา มีบทบาทมากขึ้น ตั้งแต่การเตรียมรูปขบวน จัดหานักแสดง ดนตรี เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเครื่องประดับ วัสดุอุปกรณ์ประกอบขบวนแห่ ตลอดจนถึงการควบคุมริ้วขบวน ซึ่งลี้ลับแล้วแต่ต้องพึ่งพาผู้รับเหมา

ดังนั้นขบวนแห่น้ำในสังคมวัฒนธรรมล้านนาในเขตเมืองเชียงใหม่จึงมีผู้รับเหมาหรือออกแก๊งค์เซอร์เป็นผู้ที่มีส่วนขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นไม่มากนักน้อย ซึ่งในประเด็นการแก้ไขปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้งถือได้ว่าเป็นความเหมาะสม ในทัศนคติของแต่ละกลุ่มประชากรตัวอย่างเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยสอดคล้องกันกับค่าเฉลี่ยของการจัดสรรงบประมาณ และการเตรียมงานรวมถึงมาตรการรักษาความปลอดภัย

5.1.3.8 “ซิด” กับขบวนแห่น้ำในปัจจุบัน

“ซิด” เริ่มถูกหลงลืมและเลือนลางไปพร้อมกับสังคมโลกปัจจุบันและการพัฒนาและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ประกอบกับเหตุผลทางความเชื่อและทัศนคติใหม่ๆ ของผู้คนในยุคที่มีแต่ความความทันสมัย เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้น แทนที่ความเชื่อแบบดั้งเดิม ความยำเกรงและหวาดกลัวซึ่งมีผลมาจากอำนาจมืดที่ฝังลึกอยู่ในใจที่ว่าการกระทำที่ผิดแปลก จากสิ่งที่พึงกระทำ จะทำให้เกิดความไม่ปกติสุข หรือ “ซิด” อันเป็นสภาวะที่ไม่พึงประสงค์ของผู้คนในสังคม จึงได้เริ่มเลือนรางจางหายไปด้วยเช่นเดียวกัน

จากผลการสำรวจแบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมในเรื่องราวหลายประการ เพื่อที่จะสะท้อนทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่อง “ซิด” นั้น ได้ผลการสำรวจมาว่า “มากกว่าครึ่งหนึ่ง” ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม “ไม่ได้ให้ความสำคัญ” กับเรื่องราวที่ผิดแปลกไปจากกรอบจารีตที่เคยปฏิบัติในสังคมวัฒนธรรมล้านนา หรืออาจจะกล่าวได้ว่า “ซิด” ที่เป็นสิ่งต้องห้ามในสังคมนั้น มีความหย่อนคล้อยไปตามยุคสมัย จากความเชื่อใหม่ๆ ที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังที่จะพบเห็นได้จากการจัดการขบวนแห่น้ำในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก นัยยะว่าเพื่อเป็นการสื่อสารถึงสถานะทางสังคม โดยอาศัยเครื่องมือในการสื่อสารคือขบวนแห่น้ำ ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนทางการท่องเที่ยวมากกว่าการที่เป็นพิธีกรรมการแห่น้ำอันศักดิ์สิทธิ์

ปรากฏการณ์ซึ่งเป็นมิติทางความคิดเห็นของผู้คนในสังคม ซึ่งได้สัมผัสรับรู้กับการจัดการ ขบวนการแห่ในรูปแบบปัจจุบันสมัย เช่น การยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ ก็ดี การให้บทบาทของสตรีที่ นั่งหรือยืนพ่อนอยู่บนเสลี่ยงคานหามในฐานะนางบุญหรือนางผู้วิเศษก็ดี หรือแม้กระทั่งเรื่องของ กลุ่มเพศที่สามที่ออกมามีความเคลื่อนไหวทางสังคมก็ดี ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ผิดแปลกจากปกติ

แต่เดิมนั้น อาจจะมีการใช้ความ “ซัด” หรือเหตุประหลาด อันเป็นอุบาทว์นี้ ทั้งในทางบวก และทางลบ กล่าวคือ “ซัด” นั้นถือคติอุบาทว์สิ่งที่เป็นวัตถุธรรม การใช้ความผิดแปลกอุบาทว์ให้ เป็นไปในทางบวก เช่น ให้มีบุรุษแต่งกายเป็นสตรีในการแห่ในการขอฝนยามที่ฝนแห้งแล้ว ซึ่ง ถือเป็นการทำให้เกิดความวิปริตผิดแปลกไปจากธรรมชาติ, การละเล่นสัปดน หรือการกระทำให้ เกิดอุบาทว์ที่ผิดแผกไป จะทำให้เทวดาหรือผีฟ้าโกรธ เป็นการช่วยทำทนาย ให้ให้เกิดฝนฟ้าตกลงมา เมื่อได้ผลตามที่ประสงค์แล้ว จึงค่อยทำพิธีการขอขมาหรือการ “แก้ซัด” ทั้งนี้คติความเชื่อดังกล่าว ล้วนแล้วเป็นสิ่งที่เกี่ยวโยงกันตามธรรมชาติ การอยู่ กิน นอน หรือแม้กระทั่งการสืบเผ่าพันธุ์ใน ทางบวก การใช้ซัดหรืออุบาทว์ในทางลบ เช่น การทำเรื่องราวที่ไม่ดีไม่งาม ความเลื่อม ความต่าง พร้อย ผิดแปลกจากครรลองของบ้านเมือง เพื่อการสาปแช่ง หรือการข่มขู่ภัยกัน อันเป็นการหวัง ผลในการทำลาย ทั้งนี้เป็นการทำให้เกิดการ “ซัด” หรืออุบาทว์ในทางลบ

การที่ความ “ซัด” ไม่ได้รับความสนใจ ใส่ใจในการที่จะนำมาเป็นตัวจับในด้านการจัดการ ศิลปวัฒนธรรมผ่านขบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่ ตามสถานการณ์และจากทัศนคติของกลุ่ม ตัวอย่างนั้น น่าจะเป็นไปเพราะกลุ่มประชากรส่วนมาก เล็งเห็นถึงความละเอียดอ่อนและความ งดงามที่จะต้องจับต้องได้ด้วยผัสสะสำนึกในความรู้สึกที่ว่า “เหมาะสม” หรือ “ไม่เหมาะสม” แม้ผู้ ที่รับสารเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรมหรือไม่ แต่จรรยาและข้อปฏิบัติที่ได้รับการ สั่งสอนปลูกฝังมานั้น จะเป็นตัวบ่งชี้ความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมดังกล่าว

ดังนั้นการที่สังคมชาวเชียงใหม่ได้เปิดใจยอมรับการเคลื่อนไหวในมิติต่างๆที่เป็นความ เปลี่ยนแปลงไปจากขนบจารีตเดิม ให้มีภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การยอมรับให้มีการนำ ศิลปกรรมต่างมานำเสนออย่างเสรีนั้น ประชากรในเมืองเชียงใหม่ต่างเปิดช่องทางรับรู้และยอมรับ ในการนำเสนอเพียง “ด้านสวยงาม” คนต่างก็ส่งเสริม ยอมรับ และน้อมรับเอาสิ่งแปลกใหม่ทาง วัฒนธรรมเหล่านี้ โดยมีทันได้มีการคิด พิจารณา แต่จะหากเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่า “ดี” หรือ “ไม่ดี” จนกระทั่ง ถึงแม้จะมีกระแสคัดค้านและต่อต้านจากมีกลุ่มหนึ่ง เรียกร้องถึง “ความ ถูกต้อง” แน่ชัดในเชิงวัฒนธรรม ในลักษณะของกระบวนการ “ต่อต้าน” หรือ “ไม่พึงพอใจ” จนกระทั่งลุกลามไปถึงความคิดที่ขัดแย้งทางด้านการพัฒนา ปรากฏการณ์ที่เรียกว่าความผิดปกติ วิสัยหรือ “ซัด” (ซัดจา) เรียกได้ว่าเป็นอาการอุบาทว์นั้น จะถูกดึงกลับมาแสดงออกถึงการต่อต้าน การไม่ยอมรับจนถึงกับการประกาศว่าการกระทำบางสิ่งบางอย่างทำให้เกิดกระแสต่อต้านนั้นเป็น สิ่งผิดต่อขนบจารีต และมีความเป็นอัปมงคลของเมือง

ในด้านจริยธรรม และคุณธรรมศีลธรรมต่างๆ ข้อห้ามและข้อปฏิบัติเป็นเรื่องที่เปรียบเทียบเสมือนแนวทางที่เป็นกรอบในการดำเนินชีวิตและโยงเข้าสู่บรรทัดฐานของสังคม เพื่อให้ได้ประพฤติปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยมีโครงสร้างของกระแสสำนึกในเชิงลบ ที่เน้นให้ถึงความเห็น ความเป็นอับมงคล หรือสภาวะความผิดปกติ ที่มีผลทางด้านลบ อันเป็นเสนียด จัญไร หรืออุบาทว์ ความลึกลับดำมืด หรืออาถรรพณ์ที่รุนแรง

ไม่มีใครหยิ่งการณ์ได้ว่า รูปแบบและวัฒนธรรมของล้านนาที่ปรากฏในปัจจุบันจะยืนอยู่ยาวนานเพียงใด หรือจะเปลี่ยนแปลงไปในรูปลักษณะเช่นไร ไม่มีใครข้องใจในความผิดเพี้ยนจากเดิม เพราะขณะนี้ ประชาชนต่างนิยมชมชอบกับสิ่งที่ได้พบเห็น ในด้านที่เป็นความ “สวยงาม” จนในบางครั้ง อาจจะมองข้ามความ “ดิ่งาม” หรือ “เหมาะสม” ทำให้เห็นว่าการบัญญัติข้อห้ามที่เรียกว่า “ซิด” คือภูมิปัญญาที่เป็นกฎเกณฑ์สำหรับควบคุมบุคคล เพื่อประโยชน์สุขของชุมชน โดยอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจลึกลับดำมืดเป็นสื่อกลาง เพื่อให้เกิดเป็นเอกภาพและความสงบสุขของชุมชนและสังคม

5.1.4 “ระดับการยอมรับ” เกี่ยวกับการแหนแหในเชียงใหม่

การยอมรับต่อขบวนแหนแห	คะแนนการยอมรับเฉลี่ย			
	ผู้สังเกตการณ์	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผู้ร่วมในขบวน	ผู้ปฏิบัติการ
การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแหนแหเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน	3.74	3.92	4.08	4.00
การปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแหนแห	3.36	3.60	3.40	3.82
ความตืดขัดในด้านกรจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห	3.34	3.66	3.36	3.46
ความตืดขัดในด้านสาธารณูปโภค ในช่วงเทศกาลประเพณีการแหนแห	3.24	3.46	3.20	3.42
ความตืดขัดในด้านพื้นที่ ในจัดเตรียมขบวนแหน	3.24	3.22	3.24	3.52
รูปแบบ กรอบความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	3.30	3.30	3.54	3.50
กฎ กติกาและเกณฑ์การจัดการขบวนที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด	3.28	3.30	3.46	3.38
ผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแหนแห	3.36	3.40	3.48	3.60
การจัดเก็บอุปกรณ์การแหนแห หลังจากเสร็จสิ้นขบวน	3.38	3.58	3.42	3.38
การเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน	3.38	3.64	3.36	3.42
การจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน	3.62	3.46	3.26	3.50

ตารางที่ 60 ระดับการยอมรับต่อขบวนแหนแหในเชียงใหม่

การยอมรับนั้นเป็นผลมาจากการรับรู้ ซึ่งในแต่ละกลุ่มที่ได้ทำการสำรวจได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการรับรู้ และการยอมรับ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการยอมรับที่มีต่อการจัดชบวนแห่นแห่ซึ่งกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม แสดงทัศนะออกมาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีความคิดเห็นต่อแนวทางต่างๆ เป็นต้นว่า การปิดถนนเพื่อชบวนแห่นแห่ การจราจรที่ติดขัดในช่วงที่จัดชบวน ความติดขัดทางด้านสาธารณูปโภค พื้นที่ กลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม ให้การยอมรับในระดับปานกลางเกี่ยวกับรูปแบบ และกรอบความคิด กฎ กติกา เกณฑ์การตัดสินที่มีส่วนกลางเป็นผู้กำหนด รวมถึงผลการดำเนินงาน การจัดเก็บอุปกรณ์ต่างๆ การเคลื่อนของรถชบวนและการจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลที่เหลือจากการจัดชบวนแห่นแห่ แสดงค่าออกมาเป็นปานกลาง แต่จะมีจุดหนึ่งที่เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เข้าร่วมชบวนแห่นแห่ และผู้ปฏิบัติการณ์ให้คะแนนในการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการแห่นแห่เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นในการจัดงานในระดับมาก นั่นชี้ให้เห็นว่า ผู้ร่วมชบวนและผู้ปฏิบัติการณ์นั้น มีความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมบางอย่าง เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นของการจัดงาน ซึ่งในระดับผู้เข้าร่วม และผู้ปฏิบัติการณ์นั้นรับรู้และรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น อันอาจจะเป็นจุดที่ประชากรในกลุ่มอื่นๆไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่รับรู้ถึงประเด็นในจุดนี้ เนื่องจากลักษณะการรับรู้ และการยอมรับของแต่ละกลุ่ม มีความแตกต่างกันไปในแต่ละลักษณะของการรับรู้และการเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นการที่กลุ่มเป้าหมายสองกลุ่มนี้ได้สะท้อนออกมาเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้ปรับปรุงแก้ไขการจัดการแห่นแห่ในแต่ละกิจกรรม สามารถบ่งชี้ถึงถึงการหาทางออกที่ดีในการแก้ไขเพื่อการพัฒนากิจกรรมการแห่นแห่ดังกล่าวให้มีทิศทางที่ดีขึ้นได้ ซึ่งอันที่จริง การยอมรับนั้นมีด้วยกันหลากหลายด้าน ซึ่งหากจะพิจารณาแล้ว จำเป็นต้องมองบริบทต่างๆเป็นตัวประกอบ โดยการยอมรับนั้นสามารถจะแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านคือ

- **ด้านความคิด** ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการสำรวจ ได้แสดงการรับรู้และการยอมรับโดยวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับ และตอบสนองออกมา ในแนวความคิด โดยกลุ่มนี้ จะชัดเจนมากในกลุ่มที่ได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ดำเนินงาน หรือประกอบการทางด้านการจัดตกแต่งรถชบวน และจัดทำรูปชบวน โดยจัดอยู่ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มีส่วนร่วมในชบวน โดยสมาชิกกลุ่มมีแนวทางในการนำเสนอและตอบสนองต่อกฎ กติกา และเกณฑ์ในการจัดรูปชบวนแห่นแห่ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถนำเสนอลักษณะเด่นที่เป็นรูปแบบเฉพาะส่วนตัวออกมาภายใต้กรอบความคิดที่ทางส่วนกลางหรือคณะกรรมการเป็นผู้กำหนดให้ได้ อย่างชัดเจน

- **ด้านความรู้สึก** กลุ่มตัวอย่างที่ได้แสดงลักษณะทางอารมณ์ที่พอใจและไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นสิ่งเร้า ด้วยการเฝ้าสังเกตการณ์ โดยมากมักจะเป็นกลุ่มผู้ชมทั่วไปและผู้สังเกตการณ์ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมักจะสะท้อนออกมาทางการพูด บ่น วิพากษ์วิจารณ์ โดยมากจะเป็นไปในด้านของรูปแบบการจัดงาน มาตรฐานของการจัดชบวนแห่นแห่ และการใช้

วัตถุประสงค์เก่าหรือเวียน หรือแม้กระทั่งการโพสต์ (Post) ข้อความแสดงออกถึงความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ในช่องทางโซเชียลเน็ตเวิร์คต่างๆ ที่แสดงออกถึงความไม่พึงพอใจในการลอกเลียนผลงาน การใช้ไม่ยอมรับการตัดสินของคณะกรรมการ ซึ่งอยู่ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ปฏิบัติการ

- **ด้านพฤติกรรม** กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ร่วมในขบวนการ มีความพร้อมที่จะกระทำตาม หรือมีส่วนร่วมใดๆ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการคิดและความรู้สึก ซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับและปฏิบัติตาม โดยเป็นไปตามกรอบธรรมเนียม จารีตประเพณี และข้อปฏิบัติที่กระทำสืบต่อกันมา หากแต่อีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งถือเป็นผู้ร่วมในขบวนการอีกเช่นเดียวกัน แต่เป็นผู้ที่ถือว่ามีส่วนได้ส่วนเสียด้วย อันหมายถึงผู้มีผลประโยชน์ทับซ้อนเกี่ยวกับการจัดการขบวนการแห่น้ำ (ในที่นี้หมายถึงบรรดานักแสดง และผู้จัดหานักแสดง) ซึ่งมีพฤติกรรมมีส่วนร่วมขบวนการแห่น้ำอันเป็นผลมาจากค่าตอบแทนในการเข้าร่วมขบวนการ อันเป็นการแสดงออกของการมีส่วนร่วมแบบมีเงื่อนไข โดยที่มีการกำหนดอัตราค่าจ้างในการจัดหานักแสดง ค่าตัว ค่าเสื้อผ้าและอุปกรณ์ในการเข้าร่วมขบวนการอันเป็นการสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมยอมรับรูปแบบและแนวทางการจัดกิจกรรมโดยมีค่าตอบแทนเป็นสิ่งที่จูงใจ

5.1.5 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติ และการยอมรับในการแห่น้ำ

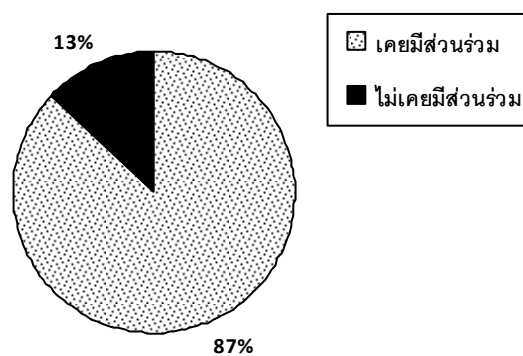
ทัศนคติหมายถึง แนวโน้มทางความคิดซึ่งเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของแต่ละคน ที่มีต่อสิ่งเร้าหรือเรื่องบางเรื่อง เหตุการณ์บางเหตุการณ์ เป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิด รวมถึงผลรวมของความรู้สึก ความกลัว อคติ และความรู้สึกอื่นๆ ที่มีต่อเรื่องราวต่างๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ ในเรื่องราวต่างๆ ประสบการณ์ที่เข้มข้น รุนแรง หรือแม้กระทั่งประสบการณ์ธรรมดาในชีวิตประจำวัน หรือโลกทัศน์ที่ถูกปลูกฝังอยู่ก่อนแล้วก็ก่อให้เกิดทัศนคติได้

โดยที่ทัศนคติก็คือความเชื่อที่มีการประเมินค่า เป็นการแสดงออกถึงความชอบ ไม่ชอบ ความพึงพอใจ หรือไม่พอใจ โดยแสดงผลจากการสำรวจทัศนคติที่มีต่อข้อดี ซึ่งจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างมักจะเลือกมาในกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ย ไปในทางที่สร้างสรรค์มากกว่าทางลบ ซึ่งหมายถึงการตอบสนองทางด้านการรับรู้ การยอมรับ หรือรับทัศนคติบางอย่างเพื่อไปสู่จุดหมายบางอย่าง ในด้านการแห่น้ำนั้น ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งในจุดนี้เป็นที่น่าสนใจว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งในค่าเฉลี่ยที่อ่านค่าออกมา หมายถึงการรับรู้และการยอมรับแค่พอรับได้ ไม่ได้ ถือว่ามีความยินดีที่จะยอมรับ ทั้งนี้ส่งผลให้แสดงออกทางด้านทัศนคติ หรือสภาพทางจิตใจแบบกลางๆ เช่นเดียวกัน สภาวะนี้ ไม่โดดเด่นถือเป็นค่าเฉลี่ยที่ไม่ส่งผลให้เกิดมิติทางการจัดการมากเท่าที่ควร

5.1.5.1 ทศนคติที่ดีของกลุ่มคนต่างๆนำไปสู่การมีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร

ความพึงพอใจเป็นเรื่องของความรู้สึกที่มีความเป็นส่วนบุคคลไม่มีจุดสิ้นสุดสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลา และสภาพแวดล้อม กลุ่มเป้าหมายที่เลือกมาทำการศึกษาจึงมีโอกาสที่จะไม่พึงพอใจในสิ่งที่เคยพึงพอใจมาแล้ว ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงให้ความสำคัญกับความพึงพอใจมากพอๆกับกระบวนการยอมรับ เพราะว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเริ่มรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับสิ่งเร้า แล้วไปสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับ ด้วยกระบวนการความพอใจหรือไม่พอใจ ดังนั้นกระบวนการนี้มีลักษณะคือการชี้วัดการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นหรือไม่ และเหตุผลในการเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมเป็นเช่นไร

ดังนั้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชากรเองและการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพที่ดีขึ้น จำเป็นที่จะต้องรับที่ว่าทุกคนนั้นก็ต่างก็ปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติต่อตนอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น โดยทัศนคติที่ดีนั้น เป็นการเปิดใจในการยอมรับและพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคม ในขณะที่เดียวกันจะเกิด การรับรู้ของผู้คนที่นำไปสู่ “พฤติกรรมการมีส่วนร่วม” ในชบวน

แผนภาพที่ 9 การมีส่วนร่วมของประชาชนในชบวนแห่

จากแผนภาพ พบประชากรชาวเชียงใหม่ ส่วนมากคิดเป็น 87% เคยเข้าร่วมประเพณีที่ใช้ชบวนแห่ และ 13% ไม่เคยเข้าร่วมและมีความสัมพันธ์กันกับการรับรู้ อันน่าจะเป็นผลมาจากเหตุผลในการรับรู้ที่ได้รับการบอกต่อจากคนที่รู้จัก และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ตรงของกลุ่มประชากรที่ต่างเคยเข้ามามีส่วนร่วมอย่างใดอย่างหนึ่งกับชบวนแห่ และหมายถึงความรู้ความเข้าใจที่ว่าวัฒนธรรมประเพณีของเมืองเชียงใหม่ มีการแห่เป็นเอกลักษณ์หนึ่งทางวัฒนธรรม จุดที่น่าสนใจอยู่ที่กลุ่มผู้สังเกตการณ์ทั่วไป ไม่เคยเข้าร่วมในชบวนแห่ดำหัวผู้เจ้านายฝ่ายเหนือเลย ในชบวนแห่อัญเชิญพระฝืนแสนห้า และชบวนแห่ฉลอง

เสนาสนะ ก็ไม่เคยเข้าร่วม สังกัดได้จากตารางอันดับขบวนแห่ที่ประชาชนมีส่วนร่วม 10 อันดับแรก จากการสำรวจ 200 คน คือ

ขบวนแห่ที่เคยเข้าร่วม	ผู้สังเกตการณ์ทั่วไป	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	ผู้มีส่วนร่วมในขบวน	ผู้ประกอบการ	ร้อยละ
ขบวนแห่กระทงใหญ่	7.97%	34.06%	25.36%	32.61%	69.0
ขบวนแห่กระทงเล็ก	9.00%	31.00%	21.00%	39.00%	50.0
ขบวนแห่โคมยี่เป็ง	10.31%	29.90%	21.65%	38.14%	48.5
ขบวนแห่เตียวขึ้นคอยสุเทพ	7.37%	25.26%	32.63%	34.74%	47.5
ขบวนแห่รับน้องขึ้นคอย	13.83%	24.47%	31.91%	29.79%	47.0
ขบวนแห่พระพุทธรูปหิงค์	2.98%	29.85%	28.36%	38.81%	33.5
ขบวนแห่เทียนพรรษา	6.78%	28.81%	30.51%	33.90%	29.5
ขบวนแห่รถบุปผาชาติ	3.51%	28.07%	17.54%	50.88%	28.5
ขบวนแห่ปราสาทศพ	7.14%	35.71%	19.64%	37.51%	28.0
ขบวนแห่รดน้ำดำหัวผู้ว่า	13.73%	15.69%	23.53%	47.05%	25.5

ตารางที่ 61 อันดับขบวนแห่ที่ประชาชนมีส่วนร่วม 10 อันดับแรก

ประชากรส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 87 ให้ความสนใจเข้าร่วมกับกิจกรรมการแห่แห่ และเป็นที่น่าสนใจว่า ประชากรให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมในกิจกรรมการแห่แห่เกี่ยวกับเทศกาล ประเพณีที่เน้นผลทางด้านการท่องเที่ยวมากกว่าขบวนแห่อื่นๆ โดยค่าความถี่ยังคงเป็น กิจกรรมการแห่แห่ในช่วงประเพณีเตียวขึ้นคอยสุเทพ เรียงลำดับจากขบวนแห่กระทงใหญ่ ขบวนแห่กระทงเล็ก ขบวนแห่โคมยี่เป็งตามลำดับ และถึงแม้ว่า ลำดับการจัดกิจกรรมทั้งสามวันนั้น จะเริ่มจากการแห่โคมเป็นวันแรก แห่กระทงเล็กเป็นวันถัดมา และแห่กระทงใหญ่เป็นวันสุดท้าย แต่ค่าความถี่ของลำดับการเข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่นั้นกลับสลับกันคือ การเข้าร่วมกิจกรรมแห่แห่ในขบวนกระทงใหญ่มีมาเป็นอันดับ 1 นั้นแสดงให้เห็นว่า ช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการที่ประชากร จะเริ่มเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีความถี่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในวันหลังๆ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการบอกต่อ หรือกระแสความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันจึงเกิดการชักชวนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นมากขึ้นเรื่อยๆตามลำดับ อันอาจจะเป็นผลมาจากกิจกรรมการแห่แห่นั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลากลางคืน ในช่วงต้นฤดูหนาว และเป็นช่วงที่ประชากรทุกกลุ่มว่างเว้นจากการทำงาน จึงได้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมการแห่แห่ดังกล่าว ไม่ว่าจะทางใดก็ทางหนึ่ง

แต่กิจกรรมการแห่แห่ในงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับด้วยการแห่รถบุปผาชาติที่ประชากรให้การรับรู้ขึ้น กลับตกไปในด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแทนที่ขึ้นมากด้วยกิจกรรมการเดิน

ขึ้นดอยในช่วงคืนก่อนวันวิสาขบูชา และชบวนแห่รับน้องขึ้นดอยของกลุ่มนักศึกษาแต่ละสถาบันซึ่งยังคงได้รับความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่อยู่ในอันดับเดิม ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากประเพณีการเที่ยวขึ้นดอยไหว้สาป่าระมีพระบรมธาตุดอยสุเทพนั้น เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในเวลากลางคืน เป็นการเดินเท้าขึ้นไปนมัสการพระบรมธาตุดอยสุเทพในยามย่ำคืน อากาศไม่ร้อนจึงเกิดความสนุกสนานในการแห่แห่ ประชาชนต่างมีความเชื่อถือศรัทธาในประเพณี จึงมาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวซึ่งถึงแม้ว่า จะเป็นการเกณฑ์มาจากหัววัดหรืออำเภอต่างๆเป็นหลักแล้ว แต่ประชากรที่มาร่วมด้วยพลังศรัทธา และเหตุผลทางด้านความสนุกสนานรื่นเริงใจที่ได้พบปะเพื่อนฝูงผู้คนที่มีความหมายนับเป็นจำนวนร่วมหมื่นคน (จากการเฝ้าสังเกตการณ์) และในอันดับถัดมา เป็นชบวนแห่ในประเพณีรับน้องขึ้นดอย ซึ่งมีค่าความถี่ในลำดับต่อมา น่าจะเป็นเพราะค่านิยมของนักศึกษาในแต่ละสถาบัน ที่ได้อาศัยช่องทางของการจัดกิจกรรมนำนักศึกษาใหม่ขึ้นไปสักการะพระบรมธาตุดอยสุเทพอันเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรุ่นพี่-รุ่นน้อง ซึ่งทำให้เกิดค่านิยมใหม่ในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับนักศึกษาใหม่ ที่ต้องเดินขึ้นดอยตามประเพณีที่ปฏิบัติอยู่แล้วของแต่ละสถาบัน รุ่นพี่ที่ต้องทำหน้าที่ควบคุมนักศึกษาใหม่ รุ่นพี่ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ก็ได้กลับมาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวกันอย่างหนาแน่นตลอดจนถึงช่างภาพอิสระ สื่อมวลชน ประชาชนที่ให้ความสนใจและผู้สังเกตการณ์ อันน่าจะเป็นผลมาจากการตกแต่งริ้วชบวนด้วยเครื่องสักการะ และอุปกรณ์การแห่แห่ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่สวยงาม ทำให้เป็นที่สนใจของประชาชน ตลอดจนถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางขึ้นไปสักการะพระบรมธาตุดอยสุเทพอยู่แล้ว ก็ยังมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน

ส่วนการแห่แห่ในเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับนั้น ตกอันดับไปจากการสำรวจความถี่ในด้านการรับรู้ น่าจะเป็นผลที่มาจากพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชบวนแห่ ซึ่งผู้เข้าร่วมชบวนแห่แห่ส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มประชากรที่มาจากหน่วยงาน และอำเภอต่างๆที่ส่งรณูปมาชาติเข้าร่วมในชบวนแห่ การว่าจ้างให้ผู้รับเหมาจัดทำชบวนเข้ามามีบทบาทในการจัดรูปแบบชบวนแห่แห่ และรูปแบบวิธีการแห่แห่ ซึ่งมีพิธีเปิดในภาคเช้า และกว่าจะเสร็จสิ้นก็ล่วงเลยไปถึงภาคบ่าย ยังผลให้อากาศร้อน ด้วยระยะทางที่ไกล ประชากรจึงไม่ค่อยให้ความสนใจมีส่วนร่วมมาก แต่จะมุ่งเน้นการไปชมการจัดตั้งรถชบวนที่แห่แห่เสร็จแล้ว ซึ่งจะตั้งแสดงไว้บนถนนบริเวณที่จัดงานในช่วงเย็น-ค่ำมากกว่า เนื่องจากอากาศไม่ร้อนมาก และสะดวกต่อการเดินทาง ดังนั้น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มนี้จึงเป็นที่สนใจจับตามองในด้านการจัดการรูปแบบของชบวน

อันดับที่	บทบาทในการเข้าร่วมในขบวนแห่นาแห่	ร้อยละ
1	นักแสดง /ผู้ร่วมขบวน	47.0
2	ผู้ควบคุมขบวน และนักท่องเที่ยว	27.5
3	ผู้จัดหานักแสดงร่วมขบวน	24.5
4	ผู้ที่มีหน้าที่จัดรถขบวน	20.5
5	ผู้ประกอบการ /รับเหมาจัดรถขบวน	20.0

ตารางที่ 62 รูปแบบของพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมในขบวนแห่นาแห่เมืองเชียงใหม่

จากตารางแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมในขบวนแห่นาแห่เมืองเชียงใหม่ โดยส่วนมากแล้ว จะเป็นกลุ่มนักแสดง และผู้เข้าร่วมขบวนมีปริมาณมากที่สุดในกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถาม รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยว และผู้ควบคุมขบวนแห่นาแห่ ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้ควบคุมขบวน ผู้จัดหานักแสดง ผู้จัดรถขบวน และผู้ประกอบการ หรือผู้รับเหมาจัดรถขบวน ในจุดนี้แสดงให้เห็นบทบาทของผู้เข้าร่วมขบวนแห่นาแห่ที่เป็นกระบวนการจัดหา หรือจัดทำขึ้นโดยการมีส่วนร่วมแบบทางตรง ของในแต่ละกลุ่มประชากร ประชากรส่วนใหญ่ต่างล้วนเคยมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในกิจกรรมกรรมกรแห่นาแห่ ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรง อันเนื่องมาจากเป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่พึงแสดงออกทางสังคม โดยเหตุผลหลักที่เข้าร่วมในขบวนแห่นาแห่

กลุ่มผู้สังเกตการณ์ทั่วไป เป็นกลุ่ม “นักท่องเที่ยว” มากที่สุด เป็นผู้อาศัยในพื้นที่ และ ผู้ที่อยู่ภายนอกพื้นที่ตามลำดับ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” มีบทบาทในฐานะนักข่าว และผู้จัดหานักแสดงมากที่สุด เป็นผู้ควบคุม และผู้ประกอบการในพื้นที่ตามลำดับ “ผู้มีส่วนร่วมในขบวน” มีบทบาทมากที่สุดในการเป็นนักแสดง /ผู้ร่วมขบวน และในส่วนของ “ผู้ปฏิบัติกร” มีบทบาทเป็นผู้ควบคุมมากที่สุด เป็นผู้ประกอบการ /รับเหมาจัดทำขบวน และเป็นผู้จัดหานักแสดงเข้าร่วมในขบวนตามลำดับ

กลุ่มผู้สังเกตการณ์ทั่วไป เป็นการเข้าร่วมด้วยการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 20 สมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมด้วยพลังศรัทธาและด้วยความชื่นชอบเพราะสนุก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 18.18 ซึ่งถือได้ว่าเป็นเหตุผลที่เข้าร่วมมากที่สุดในภาพมวลรวมของกลุ่มเป้าหมายที่ได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด รองลงมาเป็นการถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษาถึงร้อยละ 14.55 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ย้อนแย้งกันในด้านกรรับรู้ และเหตุผลการมีส่วนร่วม หมายถึง หากเข้าจากการถูกเกณฑ์จากสถาบันการศึกษานั้น โดยเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายก็คงไม่ได้รู้สึกชื่นชอบเท่าไรนัก แต่ค่าเฉลี่ยที่แสดงผลได้เสียกันกับร่วมด้วยความศรัทธาและชื่นชอบในอัตราส่วนที่มีความย้อนแย้งกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์นี้

เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้สังเกตการณ์ทั่วไป ซึ่งน่าจะมีความอิสระในการเลือกที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการແຫ່ มากกว่าที่จะถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าร่วมจากการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายร้อยละ 18.71 รองลงมาเป็นการเข้าร่วมด้วยความศรัทธา และชื่นชอบด้วยความสนุกสนานตามลำดับ ในกลุ่มนี้ ค่าเฉลี่ยของการได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของชบวน มีค่าที่สูงถึง 12.9 ซึ่งมากกว่าทุกกลุ่ม และสอดคล้องกับบทบาทในบทบาทที่ถูกกำหนดในการจัดกลุ่มการมีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในข้อมูลที่มีความขัดแย้งกันคือการที่ถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 10.32 ซึ่งเป็นความขัดแย้งกันเองในอัตราส่วนของข้อมูลประชากร

กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในชบวน เข้าร่วมชบวนແຫ່ด้วยความศรัทธามาเป็นอันดับต้น มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 19.38 อันดับรองลงมาเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย 16.88 เข้าร่วมด้วยความสนุกสนานชื่นชอบ 15.63 ถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา 13.13 โดยกลุ่มนี้ มีความชื่นชอบการแสดงออกในภาพมวบรวมมากกว่ากลุ่มอื่นที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.63

กลุ่มผู้ปฏิบัติการ เป็นการเข้าร่วมจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสูงถึง 20 เท่ากับผู้สังเกตการณ์ทั่วไป และดูจะเป็นบทบาทและเหตุผลในการเข้าร่วมมากที่สุดในการสำรวจ อันดับรองลงมาคือด้วยพลังศรัทธา และถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา ตามลำดับ

เหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าร่วมในชบวนແຫ່มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย คิดเป็นร้อยละ 54 สม่ครใจเข้าร่วมจากความศรัทธา คิดเป็นร้อยละ 47 เข้าร่วมด้วยความชื่นชอบเพราะสนุก คิดเป็นร้อยละ 37.5 ถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 34.5 และจากการว่าจ้างจากเจ้าของชบวน คิดเป็นร้อยละ 28.5 จึงจะเห็นได้ถึงภาพรวมของแต่ละกลุ่มที่มีเหตุผลในการเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทของในแต่ละชบวนແຫ່ที่แตกต่างกันไป

5.1.5.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประกรกลุ่มต่างๆ

การมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรหรือหน่วยงานที่ก่อให้เกิดการจัดกิจกรรมการແຫ່ ซึ่งกลุ่มบุคคลหรือองค์กรเหล่านี้ต่างมีส่วนร่วมในการดำเนินการในด้านนโยบาย แนวทาง กรอบกติกา ความคิด ตลอดจนจนถึงผลตอบแทนและรางวัลซึ่งเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรม และผลักดันให้เกิดการจัดกิจกรรมการແຫ່ต่างๆ และอีกกลุ่มหนึ่งคือการที่เกิดจากองค์กรที่จัดตั้งโดยหน่วยงานราชการ ห้างร้าน พ่อค้าประชาชน และการรวมกลุ่ม ในรูปแบบขององค์กร ที่ได้เป็นผู้จัดชบวนແຫ່เข้าร่วมกับกิจกรรมทั้งที่เป็นการจัดชบวนແຫ่งโดยตรง หรือผู้รับเหมาจัดการชบวนແຫ่ง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้เข้าร่วมชบวน นักแสดงต่างๆ

การมีส่วนร่วมแบบแข่งขัน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดย การริเริ่มและติดตามในกระบวนการกำหนดความต้องการและแผนเข้าร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานและสนใจในผลของการพัฒนา เป็นผลจากการคาดหวังในรางวัล ผลตอบแทน ค่าแรง หรือเกียรติยศรางวัล อันเนื่องจากการจัดให้มีการประกวด แข่งขันการจัดรูปแบบขบวนแห่แห่เนื่องในเทศกาลประเพณี หรือกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งในกรณีนี้ จะเกิดความกระตือรือร้นมากในการกะเกณฑ์ทรัพยากร กำลัง และแรงคิดในการจะจัดรูปแบบของขบวนแห่แห่ ให้มีความวิจิตรพิสดาร มีรูปแบบที่แปลก แหวกแนว และประทับใจตราตรึงอยู่ในความรู้สึกของคณะกรรมการและผู้ ที่พบเห็น

การมีส่วนร่วมแบบไม่แข่งขัน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการแห่แห่ โดยการไม่คำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดแผนและนโยบาย โดยไม่สนใจผลกระทบในกิจกรรม การมีส่วนร่วมแบบไม่แข่งขัน ปรากฏเป็นค่าเฉลี่ยตารางดังต่อไปนี้

เหตุผลที่เข้าร่วมในขบวนแห่แห่	ร้อยละ
ปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย	54.0
สมัครใจเข้าร่วมจากความศรัทธา	47.0
เข้าร่วมด้วยความชื่นชอบเพราะสนุก	37.5
ถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา	34.5
จากการว่าจ้างจากเจ้าของขบวน	28.5

ตารางที่ 63 เหตุผลที่นำมาสู่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในขบวนแห่แห่

- เข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่ด้วยเหตุผลที่เป็นหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย อาจจะเป็นการดำเนินการตามหน้าที่ ซึ่งอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดงาน มีหน้าที่โดยตรงในการจัดควบคุมขบวน ฝ่ายที่ต้องจัดเตรียมงาน สถานที่ ตลอดจนการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ ทำความสะอาดพื้นที่หรืออื่นๆ ซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นสมาชิกในหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับขบวนแห่แห่
- เข้าร่วมด้วยจิตศรัทธา อันเนื่องมาจากเป็นกิจกรรมการแห่แห่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อประเพณีชีวิต เป็นกิจกรรมที่พึงปฏิบัติอยู่แต่เดิมแล้ว ซึ่งเป็นไปด้วยความเชื่อถือศรัทธา และค่านิยมทางสังคมว่า หากได้เข้าร่วมแล้วก็จะเกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่อื่นๆ
- เข้าร่วมกิจกรรมการแห่แห่ที่เกิดจากความชื่นชอบเพราะสนุก และการชื่นชอบเฝ้าติดตาม ในกลุ่มนี้ มักจะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา ที่เน้นความสนุกสนานรื่นเริง

ความบันเทิงใจที่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการແໜ່ແທ່ เพื่อเป็นการแสดงหา
ประสบการณ์และคำตอบแทนเล็กน้อยที่ได้รับจากการเข้าร่วมขบวนແໜ່ແທ່

- เข้าร่วมกิจกรรมการແໜ່ແທ່เนื่องจากถูกกะเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา
เนื่องจากสถาบันเป็นผู้จัดส่งหรือขบวน หรือรถขบวนเข้าร่วมในกิจกรรมการແໜ່ແທ່
ต่างๆ จึงให้ประชากรในกลุ่มนี้ได้มีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมการແໜ່ແທ่งกล่าวจาก
การเกณฑ์มาของสถาบัน อาจจะเป็นเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงที่ได้ร่วมกิจกรรม หรือ
การคาดหวังในคะแนนที่เป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ
- เข้าร่วมกิจกรรมการการว่าจ้างจากเจ้าของขบวน ซึ่งโดยมากเป็นกลุ่มนักแสดง
อิสระหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขบวนແໜ່ແທ່ ซึ่งได้รับการ
ว่าจ้างจากเจ้าของขบวน

การมีส่วนร่วมแบบชักนำ เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือการ
สนับสนุนโดยการชักจูง หรือชักนำ ซึ่งส่วนมากจะเป็นไปในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์เชิญชวน
จากผู้จัดงาน ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของ ยกตัวอย่างเช่นการเชื้อเชิญหน่วยงานทาง
ภาครัฐ หรือเอกชนต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมการແໜ່ແທ່ ยกตัวอย่างเช่น
การขอความร่วมมือให้มีการจัดรถขบวนและขบวนແໜ່ແທ່กระทรวงใหญ่ ขององค์การกงสุลประเทศ
ต่างๆที่มีถิ่นพำนักในจังหวัดเชียงใหม่ ให้มาจับทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดขบวนແໜ່ແທ່ และ
อีกกรณีหนึ่งคือการชักจูงนักท่องเที่ยว ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าชม การจัดขบวนແໜ່ແທ່ จาก
องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว และแม้กระทั่งกลุ่มผู้ประกอบการทางด้านธุรกิจท่องเที่ยว ที่ถือเป็นอีก
หนึ่งช่องทางในการนำจุดเด่นของการจัดงาน การจัดขบวนແໜ່ແທ່เข้าไปเป็นส่วนผสมทาง
การตลาด เพื่อเป็นการขยายตลาดทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

การมีส่วนร่วมแบบบังคับ เป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามคำสั่ง หรือ การ
บังคับบัญชา ส่วนมากจะเป็นเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อเรื่องราวและ
หน้าที่นั้นๆ ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางที่เป็นส่วนราชการ ที่มีอำนาจหน้าที่ใน
การบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลระยะยาว และจะมี
ผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ยกตัวอย่างเช่น ขบวนແໜ່ແທ່รูปผาชาติ ขบวนແໜ່
รดน้ำดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมักจะเกิดจากการกำหนดกฎเกณฑ์ข้าราชการชั้นผู้น้อย
ตามลำดับสายงาน ให้มาเข้าร่วมในขบวนແໜ່ແທ່ โดยการบังคับบัญชาตามหน้าที่ ซึ่งเป็นการเข้า
มามีส่วนร่วม โดยการชักจูง และบังคับ โดยคาดหวังถึงตำแหน่งหน้าที่การงาน และความสวัสดิ-
ภาพในการทำงาน เป็นตัวกำหนด

การมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน และกรรมการของกลุ่มหรือชุมชน มีลักษณะของผู้ที่ให้การสนับสนุน (สปอนเซอร์) ผู้ที่มีส่วนในการอำนวยความสะดวกและการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช้ผู้แทนของประชาชน เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ ทุกเวลาซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมแบบเฉื่อยชา หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมโดยการชักจูง จำยอมหรือบังคับโดยสภาพแวดล้อมบุคคลหรือธรรมชาติ การมีส่วนร่วมแบบนี้จะแปรเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปด้วย ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ในกลุ่มนี้ จะเป็นกลุ่มผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ในการจัดขบวนแห่แน่ จะไม่มีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการจัดขบวน เนื่องจากเกิดมาจากความชินชาและประสบการณ์ที่ซ้ำๆ ส่วนใหญ่แล้วจะอยู่ในฐานะผู้รับชม และเฝ้าสังเกตการณ์ ซึ่งมีที่พักอาศัยหรือสถานที่ประกอบการอยู่ในพื้นที่โครงการ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี จากการเฝ้าสังเกตการณ์ ในการจัดการขบวนแห่ของทั้งสองกลุ่มนี้ ยังมีการแข่งขันกันอยู่ในส่วนลึกของการจัดการ ซึ่งถือแม้ว่าจะจะเป็นกิจกรรมที่เกิดจากจิตศรัทธาและกิจกรรมที่พึงปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีให้ครบถ้วนตามพิธีการ และไม่จำเป็นต้องมีคู่แข่งแล้วนั้น แต่ละขบวนแห่หรือผู้กำหนดการจัดการแห่แน่ ยังแอบแฝงการแข่งขันภายในตนเอง กล่าวคือ แข่งกับตนเองให้มีการพัฒนารูปแบบหรือศักยภาพให้มีมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ให้มีรูปแบบหรือแนวทางการนำเสนอที่มีความแปลกใหม่ขึ้นไปยิ่งขึ้นกว่าเดิมในทุกๆครั้งที่ปฏิบัติประเพณีการแห่แน่ ด้วยการสั่งสมประสบการณ์ ทักษะวิธีการ และการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ หรือแม้กระทั่งการดำเนินการด้วยปัจจัยภายนอกที่เอื้อประโยชน์ต่อการแข่งขันนั้นๆ

ทั้งนี้ พฤติกรรมการยอมรับและการมีส่วนร่วมการแห่แน่ อันเนื่องมาจากกิจกรรมการแห่แน่ที่เกิดจากการปลูกฝังและกลายเป็นสภาพความเคยชิน ในด้านที่มีสิ่งเร้าทางการแข่งขันและไร้การแข่งขัน ซึ่งเมื่อดูจากตารางการมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่แน่ของเมืองเชียงใหม่ นั้น จะเห็นได้ว่าประชากรมีความยินดีที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของการจัดกิจกรรม เช่น

การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่แน่	คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม
ยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของการจัดกิจกรรม	4.09
ยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแห่แน่แก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น	4.09
ยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมขบวนในระหว่างรอขบวนเคลื่อน	4.00
ยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งขบวนแห่แน่ในส่วนต่างๆ	3.99

ตารางที่ 64 ระดับคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม ต่อขบวนแห่แน่ของเมืองเชียงใหม่
(ดูเพิ่มเติมตารางที่ 51 ในบทที่ 4)

ประชากรชาวเชียงใหม่ที่อยู่ในพื้นที่ ต่างมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลแต่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมขบวนในระหว่างรอขบวนเคลื่อน เช่น การยินดีให้ใช้ห้องน้ำ ส่วนตัวของแต่ละบ้าน โดยเจ้าของบ้านเรือนตั้งอยู่ในเส้นทางขบวนแห่ การอนุญาตให้ใช้พื้นที่ หน้าบ้านเพื่อใช้เป็นสถานที่จัดเตรียมรูปขบวน และอุปกรณ์ประกอบริ้วขบวน และมีความยินดีที่จะ เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการแห่ในส่วนต่างๆ เป็นอัตราค่าเฉลี่ยที่ไม่ต่างกันมาก

5.1.5.3 ในกรณีที่กลุ่มคนที่มีทัศนคติที่ไม่ดี จะมีวิธีการแก้ไขปัญหอย่างไร

ผู้วิจัยขอให้นิยามว่า “**สภาวะการเมินเฉย**” ซึ่งแสดงให้เห็นชัดในด้านการที่ไม่ตอบสนองต่อ ข้อดี หรือข้อเสีย ของการจัดการขบวนแห่ที่น่าจะมีความแตกต่างในค่าความถี่ที่สำรวจได้มาก นัก และสภาวะนี้ดูจะมีความถาวรพอสมควร สืบเนื่องจากเกิดจากความคุ้นชินและประสบการณ์ที่ ซ้ำซาก โดยแต่ละกลุ่มบุคคลต่างก็ได้รับประสบการณ์ และผ่านการเรียนรู้มา ในกรอบ หรือใน ทิศทางเดียวกัน เป็นเงื่อนไขที่สอดคล้องกัน จึงทำให้อย่างไรก็ตามทัศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลง ได้ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

จากสภาวะ “**การเมินเฉย**” ซึ่งเกิดจากการสำรวจทัศนคติ แต่ดูจะเรื่อยๆ ไม่กระตือรือร้น และไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการขบวนแห่มากนัก นั่นซึ่งอาจจะเป็นเพราะรูปแบบการ จัดงาน การจัดขบวนแห่ที่ไม่มีความแปลกใหม่ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ซ้ำๆ จำเจ ผลของการ วัดค่าเฉลี่ยทางด้านทัศนคติจึงอยู่ในสภาวะการเมินเฉย ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคือการปลูกฝัง ทัศนคติหรือแหล่งที่ทำให้เกิดของทัศนคติ เพื่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการยอมรับและการเข้ามามี ส่วนร่วมที่ดีขึ้นมีดังนี้ คือ

- การได้รับประสบการณ์เฉพาะด้านคือบุคคลจะเกิดทัศนคติสิ่งใดได้ เมื่อได้รับ ประสบการณ์นั้นด้วยตนเอง
- การติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่นถ้าบุคคลมีการติดต่อสื่อความหมายกับผู้อื่นแล้วได้รับ การตอบสนองในทางที่ดีเป็นที่พอใจย่อมเกิดทัศนคติทางบวก
- การเลียนแบบจากตัวแบบจากตัวแบบ บุคคลจะเกิดทัศนคติได้จากตัวแบบที่ปรากฏให้ เห็น และถ้าเกิดทัศนคติทางบวก ก็จะเลียนแบบจากตัวนั้น
- องค์ประกอบของสถาบันบุคคลเกิดทัศนคติเนื่องมาจากอิทธิพลของสถาบันต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องเช่น โรงเรียน และสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาการสร้างทัศนคตินั้น เนื่องจาก ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ และการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บุคคล ฉะนั้นเราจึงอาจ สร้างทัศนคติที่ต้องการได้ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติที่ควรคำนึงถึงดังนี้คือ วัฒนธรรม ครอบครัว กลุ่มเพื่อน บุคลิกภาพ

□ 5.2 รูปแบบขบวน : บริบทและพลวัตทางสังคม-วัฒนธรรมล้านนา การสังเกตการณ์ และแนวโน้มรูปขบวนแห่น้ำในอนาคต

5.2.1 บริบท และพลวัตในสังคมล้านนา ที่มีอิทธิพลต่อขบวนแห่น้ำ ตั้งแต่อดีตสู่ปัจจุบัน

แห่น้ำให้เห็นงาม ศิลปะวิทยาการแห่น้ำในสังคมวัฒนธรรมล้านนานั้น มีวิวัฒนาการและรูปแบบในการจัดขบวนแห่น้ำ โดยเกี่ยวข้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวล้านนามาตั้งแต่เดิม นับตั้งแต่ยุคก่อร่างตั้งลำเวียงเป็นอาณาจักร ตลอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษาเก็บข้อมูลทั้งในภาคเอกสาร และการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล สามารถแบ่งวิวัฒนาการของกระบวนการทางความคิดและรูปแบบการนำเสนอพิธีการแห่น้ำในสังคมวัฒนธรรมล้านนาซึ่งมีวิวัฒนาการของศิลปะการแห่น้ำ ทางสังคมและวัฒนธรรม ที่จำแนกได้ออกได้เป็น 5 ช่วงได้แก่

- **ศิลปะการแห่น้ำในช่วงต้น ก่อนราชวงศ์มังราย** จากหลักฐานเป็นรูปแบบการแห่น้ำในระบบเทวราช ให้ความสำคัญในระบบของความเชื่อตามจักรวาลคติ พิธีกรรมการแห่น้ำ จะประกอบไปด้วยผู้คนมากมายแสดงออกเป็นภาพทางพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ แสดงฐานะทางสังคมของผู้กำหนดให้จัดริ้วขบวนแห่น้ำนั้นๆ ด้วยข้าวของที่มีค่า แสดงความหมาย เพื่อเป็นศูนย์กลางของความเชื่อ เป็นภาพแทนหรือภาพเสมือนแห่งเทวราช ด้วยประเพณีที่แสดงออกถึงความจำเพาะทางชนชั้น การเชิดชวยกย่องให้อยู่ในสถานะที่สูง มีสิทธิอำนาจพิเศษต่างๆ เป็นกรรมวิธีหนึ่งที่ใช้บอกกล่าวถึงสิทธิธรรมอันชอบของสถานะพิเศษเหล่านั้น

- **ศิลปะการแห่น้ำช่วงราชวงศ์มังราย** นับแต่พญามังราชต้นราชวงศ์จนถึงยุคสมัยของพระเมืองแก้ว ที่เป็นช่วงเวลาของอาณาจักรล้านนาที่อยู่ในยุครุ่งเรือง คติการแห่น้ำนั้นเป็นการเสริมภาพแห่งอุดมคติ เรื่องเทวราช ตามธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมา แต่จะปรากฏรูปลักษณะทางสังคมที่แสดงออกให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับอำนาจเดิม ได้แก่พวกหัวละอันเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม โดยให้เกียรติแก่พวกหัวละให้มามีบทบาทในการแห่น้ำนักษัตริย์ในราชวงศ์ ก่อนได้ขึ้นหอคำครองเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังมีการแห่น้ำเกี่ยวกับพิธีการที่ก่อเกิดอุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนา แสดงออกให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างสถาบันการปกครองและสถาบันทางศาสนาจึงมีปรากฏมากมายในช่วงยุคสมัยนี้ เป็นต้นว่าการแห่น้ำอัญเชิญพระแก้วมรกตและขบวนแห่น้ำอัญเชิญพระพุทธสิหิงค์ ก่อให้เกิดประเพณีการแห่น้ำเพื่อสักการะบูชาพระบรมธาตุจนกลายเป็นขนบประเพณีตรวบจนถึงปัจจุบัน

- **ศิลปะการแห่น้ำยุคปลายราชวงศ์มังราย** ช่วงเวลาหลังจากพระเมืองแก้ว จบจนถึงพระนางวิสุททิเทวีเจ้านครเชียงใหม่ ซึ่งในช่วงเวลานี้ ศิลปะการแห่น้ำนั้น เป็นการแห่น้ำที่เรียกได้ว่า อยู่ในยุคที่ราบเรียบและเบาบาง อันเนื่องมาจากเหตุผลทางด้านความไม่สงบเรียบร้อย

ภายในบ้านเมือง และสภาวะศึกสงคราม ที่มักจะมีการจลาจลกันติดต่อกันเรื่อยมา ซึ่งสื่อแว
 ความไม่ปกติสุขตั้งแต่ยุคของพญาเกศเมืองเกล้า ในช่วงแห่งความวุ่นวายนี้ ไม่ปรากฏมีรูปแบบ
 การแห่นาที่ เป็นศิลปะเท่าใดนัก กล่าวคือ การแห่นานั้นเป็นไปอย่างเรียบง่ายด้วยภาวะศึก
 สงครามและการเปลี่ยนแปลงผลัดแผ่นดิน จนจบสิ้นพระราชวงศ์มังราย ในรัชสมัยพระนางวิสุทธิ
 เทวี ดังที่ได้กล่าวมา

- **ศิลปะการแห่นาในช่วงฟื้นฟู** หรือสมัยราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24-
 25 ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากสายเจ้าผู้ครองนครสำคัญสามหัวเมือง ได้แก่ เมืองเชียงใหม่ เมืองลำปาง
 และเมืองลำพูน โดยเฉพาะเมืองเชียงใหม่ ที่มีหลักฐานสำคัญในลำดับขั้นตอนการขึ้นครองเมือง
 ของกษัตริย์ล้านนาที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการแห่นาที่ เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์
 ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน ในช่วงนั้นไว้ศิลปวัฒนธรรมล้านนา ยุคพระเจ้ากาวิละ ต่อเนื่องจนถึงช่วง
 สมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี นับเป็นยุคแห่งศิลปวิทยาการที่ต่างได้รับการฟื้นฟูขึ้น นอกจากนี้
 จะเป็นที่ไปในเรื่องตอนสนองความต้องการทางสังคม และพระพุทธรูปแล้ว

- **ศิลปะการแห่นาในยุคปัจจุบันสมัย** นับเป็นความต่อเนื่องจากรูปแบบหรือสกุลช่าง
 ของศิลปะการแห่นา ที่อยู่ในช่วงร้อยปีที่ผ่านมา ที่สืบมาจากสมัยของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี
 ตราบจนถึงปัจจุบัน ศิลปวัฒนธรรมล้านนานั้น ได้รับการฟื้นฟูจนถึงขีดสูงสุด และพัฒนาการ
 ออกมาเป็นรูปแบบที่มีลักษณะเป็นแฟชั่นอย่างมากในช่วงยุคสมัยนี้ มีลักษณะการผสมผสานของ
 ศิลปะหลายแขนง ทั้งที่เป็นแบบชนบจาวิต มีการนำเสนอในรูปแบบลักษณะที่น่าสมัย จนแม้กระทั่ง
 บางครั้งบางที่เป็นรูปแบบที่ล้ำสมัย จนผิดแผกแตกต่างจากรูปแบบจารีต หรือประเพณี รูปแบบพิธี
 การแห่นาที่ปรากฏตามหลักฐาน เมื่อครั้งทรงเสด็จนิวัติพระนครเชียงใหม่ครั้งแรก นั้น มี
 รูปแบบที่เป็นแบบผสมผสานและร่วมสมัย เป็นรูปลักษณะของการแสดงความยินดี การต้อนรับ
 และป่าวร้อง ถือเป็นการแสดงออกถึงการประชาสัมพันธ์

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ทรงเป็นผู้นำทางด้านศิลปะสมัย
 ฟื้นฟูอย่างแท้จริง ปรากฏการณ์นี้ ยังคงมีอิทธิพลแพร่ขยายไปยังหัวเมืองต่างๆและดำรงมาอย่าง
 ต่อเนื่อง จากเหตุผลทางการเมืองที่ทำให้เกิดการแทรกแซงระบบการปกครองของส่วนกลางเป็นแบบ
 ค่อยเป็นค่อยไปและใช้วิธีง่าย ๆ เช่นการแต่งงานกับพระธิดาเจ้าเมือง คือ พระราชชายาเจ้าดารา
 รัศมี ที่เป็นผลต่อเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงในล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมของชาวเมือง
 เชียงใหม่ ก่อให้มีการตั้งโรงเรียนที่สอนสตรีขึ้นโดยเฉพาะ ทำให้ผู้หญิงเริ่มมีความรู้มากกว่าอดีต
 สอนมารยาททางสังคมและการฝีมือแบบตะวันตก ปรับเปลี่ยนรูปแบบการกินอยู่ การแต่งกายตาม
 แบบอย่างส่วนกลาง เป็นต้น โดยเริ่มมีการจัดทำพ็อนรำให้เกิดความพร้อมเพียบดูเหมาะสมกับคำ
 ว่า “สวยงาม” ตามแนวความคิดมาตรฐานของส่วนกลาง ให้ลด “ความดิบ” หรือที่ภาคกลาง
 ประณามว่า ลาวกาว ลงไป (วิถี พาณิชพันธ์, 2548: 81)

แนวคิดนำสมัยจากระเบียบวิธีคิด เกี่ยวกับการจัดการขบวนแห่แห่ง ที่ได้รับการสืบทอด และส่งต่อจากรูปแบบพระราชนิยมของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีนั้น ได้มีการแพร่กระจายไปยัง คุ่มและ เวียงวัง หัวเมืองล้านนาใหญ่ จนยึดถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียม ที่ดูจะกลายเป็นแบบแผนสืบทอดให้การจัดการขบวนแห่ในยุคหลัง ซึ่งการจัดการแห่แห่งนั้น ยังคงมีบทบาทต่อเนื่อง ในด้านสังคมและวัฒนธรรมล้านนา ในฐานะสื่อที่ใช้ในการป่าวประกาศและประชาสัมพันธ์ กิจกรรม หรือสิ่งที่จะกระทำ โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเชิญชวน ชักจูงให้เกิดความน่าสนใจ ในกิจกรรม หรือพิธีกรรมนั้นๆ โดยนิยมวางรูปแบบให้มีผู้อาวุโส หรือผู้ที่เป็นที่รู้จักนับหน้าถือตา เป็นผู้นำอยู่ในช่วงต้นของขบวนแห่ ถัดมาจะเป็นเครื่องประกอบพิธี หรือเครื่องประกอบยศ ข้าวของเครื่องแห่ที่เป็นมงคลต่างๆ ในช่วงตอนกลางของขบวนแห่ มักจะเป็นการละเล่น มหรสพดนตรีและการฟ้อนรำ หรือการรื่นเริงบันเทิงใจต่างๆ ถัดมาจะเป็นเครื่องประกอบพิธีหลัก หรือสิ่งของอุปกรณ์ บุคคล และมักจะปิดท้ายขบวนด้วยแขกเหรื่อ และบรรดามูลคณะศรัทธา ที่มา ร่วมงาน

สาเหตุที่ทำให้กระบวนการแห่แห่งในสังคมวัฒนธรรมล้านนานั้น มีความหลากหลายใน ด้านรูปแบบ และวิธีการนำเสนอ นั้น น่าจะเป็นไปได้ที่จะได้รับรูปแบบแนวความคิดมาจาก แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการที่ชาวล้านนามีความนิยมในการ เลียนแบบ และถูกปลูกฝังจนกลายเป็นรสนิยมนิยม โดยมีต้นแบบจากพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ซึ่งเป็นปรากฏการณ์แห่แห่งในยุคหลัง ซึ่งจะกล่าวไปทีละประเด็นย่อยปีที่ผ่านมา ในยุคสมัยนั้น พระราชชายาเจ้า ทรงเป็นผู้นำแฟชั่นในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม ต่างชาติ ต่างภาษาต่างวัฒนธรรม ให้มีลักษณะกลมกลืนกันในรูปแบบที่เป็นพระราชนิยม

นับเนื่องจากรูปแบบที่ได้รับความนิยมจนเป็นมาตรฐานดังกล่าวนี้ ที่ได้เป็นแนวทางให้เกิด การจัดการที่มีระเบียบและเป็นแบบแผนที่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างมิขาดสาย แต่ มากยิ่งขึ้นไปกว่านั้น คือบุคลิกลักษณะของชาวล้านนาแต่เดิม ที่มีอุปนิสัยซื่อสัตย์ประกอบกับระเบียบ จารีตที่เคร่งครัด ซึ่งภายหลังได้คลี่คลายค่านิยมดังกล่าว และมีความมั่นใจ กล่าวที่จะแสดงออก ทางด้านศิลปะมากยิ่งขึ้น ด้วยพื้นฐานและทักษะทางเชิงช่าง และความเป็นศิลปินที่ถูกปลูกฝังมา โดยความพยายามที่จะนำเสนอตัวเองด้วยการสอดแทรกเรื่องราว มีเนื้อหาและการแสดงออกใน ด้านความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ภาพลักษณ์ดังกล่าวได้รับการนำเสนอจนเป็นที่ติดตามและส่งผลให้กับการจัดการรูปแบบ ขบวนแห่แห่งในยุคนี้ โดยมีลักษณะที่แปลกแตกต่างขึ้นจากเดิม ที่จะเป็นเพียงการแห่แห่งตาม ประเพณีวัฒนธรรม มาสู่การแห่แห่งตามเทศกาลประเพณี มีการจัดให้เป็นงานรื่นเริงและงานที่ เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ถูกจัดขึ้นโดยองค์กรการท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งขบวนแห่แห่งได้ถูก นำเสนอใหม่ในด้านความต้องการที่จะแสดงออก และมีความต้องการที่จะแสดงตัวต่อสังคม

ยกตัวอย่างเช่น ค่านิยมให้มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของหญิงสาวชาวเหนือ หรือชาวล้านนาในภาพเสนอของ “สาวเครือฟ้า” ที่มักจะเน้นภาพลักษณ์ของสตรีชาวล้านนาที่เพียบพร้อม อ่อนหวาน และจำเป็นต้องพื่อนำเสนอตัวเองในงานบุญประเพณี ที่ถูกนำเสนอผ่านละครโทรทัศน์ และสื่อต่างๆ จนเกิดเป็นภาพเคยชินที่ครั้งใดกล่าวถึงขบวนแห่และเอกลักษณ์ของชาวล้านนา ก็มักจะปรากฏภาพของสาวเครือฟ้ามาเป็นภาพเสมือนตัวแทนของวัฒนธรรมของชาวล้านนาในภาพรวม ทั้งที่จริงแล้วตัวละครดังกล่าวนั้นถูกดัดแปลงมาจากละครเวทีเรื่อง “มาตามบัตเตอร์ฟลาย” (วิที ล้านนา, 2548)

การจัดขบวนแห่ในช่วงเวลานั้น จึงเป็นการเน้นรูปแบบที่แสดงภาพลักษณ์ของชาวล้านนา ด้วยการนำเสนอความยิ่งใหญ่อลังการ ในการแสดงออกของแต่ละเทศกาลที่ถูกกำหนดขึ้นมาใหม่ รูปแบบและระเบียบวิธีที่เน้นความพร้อมเพรียงของผู้เข้าร่วมขบวน เพื่อภาพที่เรียบร้อยงดงาม เป็นไปตามรสนิยมของคนในยุคนั้นๆ โดยคาดหวังในการดึงดูดความสนใจทางด้าน การประชาสัมพันธ์ ด้วยการระดมเอาทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งหมดที่มี มาป่าวประกาศและนำเสนอแสดงออกผ่านการจัดรูปขบวนแห่แห่ ซึ่งปรากฏการณ์นี้ เริ่มต้นชัดขึ้นตั้งแต่ว่า การมีเส้นทางรถไฟสายเหนือเชื่อมต่อเส้นทางเศรษฐกิจระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่ง เป็นผลจากการผลักดันให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลกลาง ภายใต้การนำของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่พยายามให้รัฐบาลและองค์กรรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งกลุ่มธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กับรัฐบาล เข้ามามีบทบาทกำหนดการลงทุน และการขยายตัวทางธุรกิจภายในประเทศ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งมีผลกระทบต่อ การขยายตัวทางเศรษฐกิจระยะยาวของเมืองเชียงใหม่ ต่อมาในรัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เริ่มดำเนินการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนแม่บทที่ทำขึ้นอย่างเป็นระบบชัดเจน ในปี พ.ศ. 2504 โดยได้ผนวกแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

การเปลี่ยนแปลงในช่วงเดียวกันนี้ มีความเคลื่อนไหวทางด้านวงการการศึกษา ที่ได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้น ในปี พ.ศ. 2506 ซึ่งส่งผลโดยตรงให้กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมเมืองเชียงใหม่หลายด้านด้วยกัน เป็นผลมาจากการที่มีนักศึกษาจากส่วนกลางขึ้นมาศึกษาใน ส่วนภูมิภาค และนักศึกษาในส่วนภูมิภาคก็ได้มีโอกาสได้ศึกษาอยู่ในพื้นที่ของตน ซึ่งทำให้เกิดรสนิยม ในการบริโภคที่แตกต่างไปจากเดิม หลังจากที่ได้มีการกระตุ้นให้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกของประเทศ อันเป็นการพัฒนาทางการเมืองและสังคมแล้ว การเร่งให้องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ขยายการดำเนินการมายังเชียงใหม่ นับเป็นการเร่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้เติบโตรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และส่งผล

ทางเศรษฐกิจชัดเจนในเวลาต่อมา เหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นอีกหนึ่งตัวกลางในการเปลี่ยนแปลง ชักนำและเผยแพร่วัฒนธรรมใหม่ๆ เข้าสู่เชียงใหม่ หลังจากที่ได้ผลิตบัณฑิตเข้าสู่สังคม และบัณฑิตเหล่านี้มักจะเข้าไปอยู่ในวงการธุรกิจและสังคมเมืองเชียงใหม่ เป็นผลให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของสถานศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ สถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ซึ่งสังคมเมืองเชียงใหม่ในช่วงนั้น ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและการลงทุนในภาคเหนือนี้ ดำเนินไปควบคู่กับการลงทุนทางการเงินและการธนาคาร ซึ่งเป็นปัจจัยต่อการขยายตัวของธุรกิจอื่นๆ ซึ่งในช่วงนี้เอง

นอกจากนี้ยังได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือ เพื่อทำแผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ. 2507-2509 ที่เป็นหลักการพัฒนาการคมนาคมขนส่งเป็นหลักสำคัญที่สุด รองลงไปคือการพัฒนาเกษตร พัฒนาชุมชน และสาธารณูปโภค และการพัฒนาการศึกษาตามลำดับ ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ได้ก่อสร้างเส้นทางรถยนต์ ทางหลวงสายนครสวรรค์-เชียงใหม่ รวมทั้งเส้นทางรถไฟสาย ลำปาง-เชียงใหม่ ซึ่งได้ช่วยอำนวยความสะดวกแก่การคมนาคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัง พ.ศ. 2513 เมื่อมีการเปิดใช้เส้นทางหลวงกรุงเทพ-เชียงใหม่ที่ได้ก่อสร้างและปรับปรุงขึ้นแล้ว ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น โดยอาศัยการขนส่งนักท่องเที่ยวโดยทางรถโดยสาร เป็นช่วงที่กิจการรถทัวร์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อรองรับกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นตลอดจนถึงการนำเสนอศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเข้าสู่ระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ได้กำหนดให้บริเวณจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน เป็นศูนย์กลางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ปรากฏว่าในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504-2519 ดังกล่าว ไม่ปรากฏหลักฐานว่ารัฐบาลได้ดำเนินการส่งเสริม หรือพัฒนาการท่องเที่ยวตามที่ปรากฏตามแผน ซึ่งเปรียบเสมือนว่าการบรรจุแผนการท่องเที่ยวเข้าไปในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเพียงเพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยก็มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเช่นเดียวกันกับนานาอารยประเทศทั้งหลาย

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลได้พบว่า เงินทุนจากต่างชาติที่ถูกนำเข้ามาลงทุนในประเทศ เป็นไปเพื่อการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับสามของเงินทุนต่างชาติทั้งหมดที่เข้ามาในประเทศช่วงนั้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้รัฐบาลหันมาให้ความสนใจต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้นโดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา ชื่อ บริษัท Netherlands Institute of Tourism Development Consultants

(TDC) และบริษัท SGV-Na Thalang Co.,Ltd. ให้ทำการศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้น (พลอยศรี ปรากฏานนท์, 2544: 21)

ขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ สามารถสรุปได้โดยย่อได้ว่าในขั้นแรกเป็นการศึกษาเก็บข้อมูลเบื้องต้นโดยการคัดเลือกสถานที่ท่องเที่ยว แล้วขึ้นบัญชีรายชื่อพื้นที่ คาดหมายว่าจะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศไว้ทั้งหมด 510 แห่ง หลังจากนั้นนำสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งมาทำการวิเคราะห์ เพื่อคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาในขั้นต่อไปโดยการประเมินองค์ประกอบต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ ความน่าประทับใจเบื้องต้น ปัจจัยในส่วนประกอบต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถเกื้อหนุนในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางเข้าออก สิ่งดึงดูดใจ และสิ่งที่ประทับใจในเชิงการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งผลการประเมินดังกล่าว สามารถคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงพอที่จะสามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับภาคได้โดยที่มีเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนโฉมหน้าเมืองเชียงใหม่ หลังจากถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือแล้ว บรรดาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ได้ถูกสร้างและพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว

จนมาถึง พ.ศ. 2524 ในช่วงสมัยนี้เองที่เป็นช่วง ที่เศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการซึ่งมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้นสูงมาก นับว่ามีบทบาทสำคัญต่อภาวะเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ โดยได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นระบบมากขึ้น สิ่งที่กำลังมาสะท้อนให้เห็นว่าเมืองเชียงใหม่มีลักษณะเศรษฐกิจขยายตัวและเติบโตขึ้นในทุกๆ ด้าน ในด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีพื้นถิ่นนั้น ททท.ได้มีการสนับสนุนให้แต่ละภาคมีการรื้อฟื้นเอกลักษณ์ของจังหวัดตนเองขึ้น บางแห่งได้รียการยกระดับขึ้นเป็นงานระดับชาติ ในช่วงของแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวฯ ฉบับที่ 4 มีการกำหนดให้เชียงใหม่อยู่ในนโยบายพัฒนาเมืองในภาคเหนือตอนบน เพื่อเป็นศูนย์กลางการกระจายการพัฒนาออกจากเขตเมืองหลวง จึงได้มีการทุ่มเทพยายามต่างๆ จำนวนมากเข้าสู่เชียงใหม่ เพื่อดำเนินการตามแผนพัฒนาที่ได้วางไว้ เริ่มมีนโยบายสนับสนุนการท่องเที่ยวในงานประเพณีต่างๆ และงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับจังหวัดเชียงใหม่ ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นในช่วงเวลานี้ ซึ่งเป็นงานที่ไม่มีพื้นฐานทางประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมมาก่อน

ในช่วง พ.ศ. 2525 ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่ ก็เติบโตอย่างต่อเนื่องจากผลพวงของการประชาสัมพันธ์ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี ที่ได้ดึงนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ผ่านต่อมาที่เชียงใหม่ด้วย (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2537: 23) และยังคงดำเนินการสืบเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาฉบับที่ 5-7 ตลอดมา จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้เกิดมิติใหม่ทางการແหน้ที่ ไม่เพียงจะทำหน้าที่รองรับใช้เจ้านาย บุคคลชั้นสูง และผู้มีฐานะทางสังคม ดังเช่นเก่าก่อน หากแต่มิ้นยยะ

ทางการสื่อสารในด้านการสร้างจุดสนใจในการท่องเที่ยว และทรัพยากรทางวัฒนธรรมในทุกแขนงต่างถูกระดมเข้ามาให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการขบวนแห่น้ำ เพื่อสร้างสีสัน ความตื่นตาตื่นใจให้แก่ผู้ที่พบเห็น

ผลกระทบจากแผนพัฒนาทั้ง 4 ฉบับนั้น มีส่วนอย่างมากที่ทำให้เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งในด้านการขนส่งและการเกษตร ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นได้มีการขยายตัวในกลุ่มการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรทั้งขนาดย่อมและขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งที่สำคัญที่สุดคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่ได้เกิดการขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่อย่างสำคัญ

จากการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต้องทำความเข้าใจและปรับมุมมองว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวเป็นตัวแปรที่สำคัญซึ่งมีผลโดยตรงโดยไปเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่รวดเร็วขึ้น ดังนั้นการจะมองการท่องเที่ยวในบริบทของการเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลง มีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว เมืองเชียงใหม่ จึงเปรียบเสมือนเมืองนำร่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคที่ปราศจากการศึกษาวิจัยรอบด้าน อันหมายถึงการศึกษาถึงผลกระทบในเชิงลบที่จะตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ทำให้บรรดาเมืองต่างๆ ที่ถูกกำหนดและพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในแต่ละภาค กลายเป็นเมืองที่มีสภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมเป็นเมืองที่มีปัญหาทางด้านสังคม และวัฒนธรรมชุมชนเสื่อมถอย ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่ยึดถือตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามทฤษฎีสัมัยใหม่

แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ภายในเขตเมือง จึงมีสภาพเสื่อมโทรม การขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวซึ่งเมืองเชียงใหม่ได้รับการจัดอันดับให้มีความสำคัญระดับภาคและระดับประเทศ หากได้นำเอาแนวความคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปใช้โดยมีความร่วมมือกันของ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดระหว่างรัฐ เอกชน และประชาชนแล้ว เชียงใหม่ก็ยังสามารถรับกับสถานการณ์ และรักษาการเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ด้านพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการด้านการพัฒนาสำหรับปี พ.ศ.2545-2546 ไว้ 7 กลยุทธ์ โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามกลุ่มพื้นที่ (Area Approach) ถูกกำหนดให้เป็นกลยุทธ์ลำดับที่ 1 เป้าหมายสำคัญ

ของกลยุทธ์นี้ คือ ส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว และเพิ่มทางเลือกใหม่ในการเดินทางมากขึ้น²²

ในแง่ของการจัดขบวนแห่นั้น เป็นมิติการนำเสนอวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นสื่อในการป่าวประกาศ นับเป็นการสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ส่งสารจะสามารถสื่อสาร ได้ตอบกับผู้รับสารและสามารถให้การสื่อสารโต้ตอบกันได้ อันเนื่องจากการแสดงออกถึงความปฏิสัมพันธ์กันเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งการจัดขบวนแห่นั้นในวาระต่าง ๆ นั้น ขบวนแห่นั้น ถือเป็นสื่อที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารกับผู้คนในสังคมที่มีความหลากหลายระดับ มีความแต่แตกต่างกันทั้งในวาระโอกาสของขบวนแห่นั้น และระดับความรู้ ความเข้าใจ คุณวุฒิ และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา ความเชื่อ และปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดระดับความเข้าใจและทัศนคติของผู้รับสารที่แตกต่างกันไป

กระบวนการแห่นั้นจึงเป็นการแสดงออกและการสื่อสาร การเรียนรู้ เพื่อการรับรู้ ในการยอมรับและการมีส่วนร่วมกันในกิจกรรมการแห่นั้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม พิธีการ หรือเป็นปัจจัยบางสิ่งบางอย่างที่อาจจะเป็นข้อกำหนดกฎเกณฑ์เฉพาะทางสังคม กระบวนการแห่นั้นนั้น ประกอบด้วยบุคคลต่างๆที่มีความสัมพันธ์โดยรวมกับกลุ่ม ทั้งในฐานะผู้ที่มีหน้าที่หรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการขบวนแห่นั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมอื่นๆตลอดในฐานะผู้รับชมและผู้สังเกตการณ์ ซึ่งอาจจะมีที่มาจากต่างสังคม ต่างวัฒนธรรมกัน ดังนั้น การจัดขบวนแห่นั้นทางวัฒนธรรมแต่เดิมนั้น จึงเป็นการสื่อสารที่เป็นการป่าวประกาศความเคลื่อนไหว และความเป็นมาเป็นไป การแสดงออกอย่างออกหน้าออกตาของผู้คนทางสังคม โดยใช้เครื่องมือทางการสื่อสารคือวัฒนธรรมอันดีงามในการแห่นั้น ในการเชื่อมต่อบุคคลต่างๆเข้าด้วยกันภายใต้เงื่อนไขของระยะเวลาและโอกาสที่เป็นตัวกำหนดขึ้นนั่นเอง

จากอดีตที่กระบวนการแห่นั้นเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเชื่อมโยงกันในชุมชนระหว่างชุมชนตลอดจนถึงในสังคมอื่นๆ ที่เน้นถึงการสื่อความหมายที่เป็นมิตร และความดีงาม และด้วยกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ขบวนแห่นั้นได้ถูกตีความใหม่ตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ผันแปรไปตามพลวัต รากเหง้าของวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรสำคัญของกระบวนการทั้งหมด ต่างถูกตั้งขึ้นมาเสนอในด้านการจัดรูปแบบขบวนแห่นั้นแบบใหม่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในด้านการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่มีความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน วัฒนธรรม ภูมิความรู้ และทรัพย์สินที่เป็นมรดกทางปัญญา ต่างถูกหยิบนำมาใช้อย่างไร้ขอบเขต เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว โดยอีกทั้งยังมีการนำรูปแบบของ

²² ดูเพิ่มเติมในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ปีพุทธศักราช

วัฒนธรรมจากต่างสังคม ต่างวัฒนธรรม เข้ามาผสมปนเปกันกลายเป็นรูปแบบใหม่ (พงษ์ธร เกษสำลี, 2531: 211) ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวที่ถูกลำเลียงในรูปแบบขบวนแห่นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น

- วัฒนธรรมหลวงหรือวัฒนธรรมกลาง (CENTRAL CULTURE)
- วัฒนธรรมประจำภูมิภาค (REGIONAL CULTURE)
- วัฒนธรรมหลักประจำถิ่น (REGIONAL SUB-CULTURE)

ทุกแง่มุมทางวัฒนธรรมที่กล่าวมานั้น ต่างมีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองของความต้องการทางด้านการท่องเที่ยว ที่มักจะมุ่งเน้นในด้านความหลากหลาย และการสร้างความตื่นตาตื่นใจแปลกใหม่จากสภาพแวดล้อมดั้งเดิม หรือความเป็นปกติในวิถีชีวิตประจำวัน อันเป็นจุดประสงค์อย่างหนึ่งของการมาเยือนของนักท่องเที่ยว ซึ่งไม่อาจจะทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงแก่นแท้ของวัฒนธรรมนั้นๆ การรับรู้ของนักท่องเที่ยวหรือคนต่างถิ่นที่เข้ามาเยือน จึงแตกต่างจากคนในพื้นที่เป็นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม การที่นักท่องเที่ยวหรือผู้คนที่ต่างวัฒนธรรม เดินทางเข้ามาสัมผัสกับการจัดการขบวนแห่นั้น จึงเป็นเพียงกระบวนการรับรู้ที่เกิดจากการสัมผัสเพียงแค่เปลือกที่ฉาบฉวย นั่นก็เป็นเพราะเหตุผลทางด้านระยะเวลา และโอกาส ย่อมไม่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจหรือซาบซึ้งวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้ได้

ปรากฏการณ์ที่เกิดจากการเร่งรัดในการพัฒนาทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เติบโตทันต่อการขยายตัวทางด้านธุรกิจ คือการที่กลุ่มคนต่างๆในสังคมเมืองเชียงใหม่ ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆมีความพยายามกระทำโดยการสรรหาทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่อยู่ใกล้ตัว ทั้งที่เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ และเป็นแนวความคิด หรืออุดมคติ เพื่อนำมาป้อนเข้าสู่กระบวนการนำเสนอในรูปแบบขบวนแห่นั้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพียงเพื่อหวังให้เกิดการทำให้เกิดความประทับใจที่ดีกับวัฒนธรรม และเกิดความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวต่างๆจะกลับมาสัมผัสอีกครั้ง อันเป็นผลให้เกิดการศึกษาให้เข้าใจอย่างซาบซึ้งในลำดับต่อไป ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติตามอุดมคติของหลักการท่องเที่ยวสากล หากแต่การกระทำดังกล่าวนี้ เป็นการจัดการแบบรวบรัดจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่มาจากส่วนกลาง

5.2.2 สรุปลักษณะรูปแบบขบวน จากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์

จากการเฝ้าสังเกตการณ์ จึงได้พบเห็นประเด็นของการนำเสนอการรังสรรค์รูปแบบขบวนแห่ในวัฒนธรรมล้านนาในสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งแบ่งออกเป็นสองหมวดคือ สิ่งที่ต้องการจะแห่แห่ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการจัดรูปแบบขบวนแห่นั้นๆ ยกตัวอย่างเช่น การจัดรูปแบบขบวนแห่เนื่องในงานประเพณีโคมยี่เป็ง ซึ่งสิ่งที่จะทำการแห่นั้นนั้น คือ โคมยี่เป็ง ซึ่งประกอบกับการ

นำเสนอรูปแบบการແໜ່ແຮ່ หรือแนวความคิดในการนำเสนอขบวนແໜ່ແຮ່นั้นๆ เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีเอกภาพ ซึ่งมีแนวความคิดที่ได้ทำการศึกษาและสรุปได้ดังนี้คือ

- แนวความคิดที่ 1 คือ **“รักเทิดทูนสถาบัน”** การจัดขบวนແໜ່ແຮ່เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระราชวงศ์ มักจะใช้สิ่งของเชิงสัญลักษณ์แห่งความเป็นมงคลเป็นหลักในการนำเสนอ ประกอบกับสัญลักษณ์หรือรูปของพระราชวงศ์พระองค์นั้นๆ
- แนวความคิดที่ 2 คือ **“เหตุการณ์สำคัญทางศาสนา”** การจัดขบวนແໜ່ແຮ່ขึ้นด้วยแนวความคิดที่จะจำลองภาพพุทธประวัติในตอนต่างๆ พุทธชาดกและพุทธประวัติ เช่น ตอนประสูติ ตอนตรัสรู้ หรือปรินิพพาน จะพบเห็นได้ชัดเจนในงานประเพณีเดือนวิสาขบูชา ซึ่งเป็นขบวนແໜ່ແຮ່ที่เกี่ยวกับสื่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
- แนวความคิดที่ 3 คือ **“ชาติพันธุ์นิยม”** ซึ่งเป็นรากฐานจากความหลากหลายในชาติพันธุ์ของชาวล้านนาที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งเป็นผลมาจากการแต่งงานในระบบเครือญาติและญาติไท รวมไปถึงความนิยมที่จะนำเสนอความสัมพันธ์ดังกล่าว ความเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกับอาณาจักรใกล้เคียงในแง่ของอำนาจ หรือการเมืองการปกครอง ซึ่งแนวความคิดที่เป็นที่นิยมที่สุดในการจัดนำเสนอรูปแบบขบวนແໜ່ແຮ່คือ ชาติพันธุ์ทั้ง 4 ที่เป็นกลุ่มอิทธิพลทางวัฒนธรรมใหญ่ในดินแดนล้านนาได้แก่ ยวน ลื้อ ลาว จีน ซึ่งต่อมาภายหลัง ยังได้แพร่กระจายไปยังภูมิภาคใกล้เคียง เช่น นางผู้เป็นตัวแทนจากเอกลักษณ์ไทยทั้ง 4 ภาค หรือ เทวีสี่ภาค และกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่แปลกใหม่ ในการนำวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเสนอ แต่เดิมนั้น ชาวเขาเป็นกลุ่มชนที่อพยพเข้ามาในเขตล้านนาในช่วงหลังสงครามโลก ระยะเวลาที่เข้ามามักจะถูกรังเกียจว่าเป็นคนป่าที่มีวัฒนธรรมต่ำต้อย แต่เมื่อชาวตะวันตกและนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับชาวเขามากขึ้นในเชิงมานุษยวิทยาและศิลปวัฒนธรรม ชาวเขาจึงเป็นทรัพยากรสำคัญของการท่องเที่ยวและการศึกษาทั้งในเชิงมานุษยวิทยาและนิเวศวิทยา (วิถี พานิชพันธ์, 2548 : 101)
- แนวความคิดที่ 4 คือ **“กระแสประชานิยม”** กล่าวคือการดำเนินการตามกระแสของสังคมและประชานิยม ในการรูปแบบและการนำเสนอของตัวละครที่รับบทบาท หรือความนิยมทางบทบาทในการแสดง เช่น เครื่องแต่งกายและเครื่องประกอบขบวนແໜ່ແຮ່ที่ได้รับอิทธิพลจากละครโทรทัศน์เรื่อง อมฤตาลัย หรือแม้กระทั่ง ปืนใหญ่จอมสลัด
- แนวความคิดที่ 5 คือ **“เครื่องแต่งกายสมัยนิยม”** เครื่องแต่งกายที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เช่น รูปแบบเครื่องแต่งกายสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี
- แนวความคิดที่ 6 คือ **“นางบุญ-ผู้วิเศษ”** คติการนำเอาสัญลักษณ์ของผู้วิเศษ มานำเสนอ

- แนวความคิดที่ 7 คือ **“จำลองวิถีชีวิตพื้นบ้านและสังคมแห่งการเกษตร”** มีลักษณะเป็นชบวนแห่งแห่งที่นำเอาวิถีชีวิต ในสังคมเกษตรกรรมของชาวล้านนามานำเสนอในรูปแบบการจัดชบวนแห่งแห่ง เช่น การทำนา หว่านกล้า ชนไก่ ชนควาย ชนกว่าง ซึ่งจะใช้รูปจำลองของสิ่งที่น่าสนใจนั้นมาเป็นสื่อประกอบชบวน และมักจะมีการนำผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นของดีจากที่ต่างๆมาเป็นองค์ประกอบหลักทางความคิดในการนำเสนอรูปชบวน เช่น กระจีตม หอม ลำไย ข้าวแต่น เป็นต้น ซึ่งมักจะพบเห็นชบวนแห่งแห่งในลักษณะนี้ในงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น
- แนวความคิดที่ 8 คือ **“จักรวาลคติ และสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ แห่งหิมพานต์”** การจัดรูปชบวนแห่งแห่งที่เน้นแนวความคิดหลักที่มีรากฐานมาจากการจำลองจักรวาลคติ และการใช้สัญลักษณ์ทางจักรวาล รวมไปถึงสัตว์ในป่าหิมพานต์ในรูปแบบต่างๆมาเป็นแนวความคิดในการจัดรูปชบวน
- แนวความคิดที่ 9 คือ **“เทพปกรณัม”** การนำส่วนหนึ่งของตำนานการเกิด และการมีของเทพ – เทวดา นางฟ้าต่างๆมาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบริ้วชบวนแห่งแห่ง
- แนวความคิดที่ 10 คือ **“วีรกษัตริย์-วีรกษัตริ์”** ปราบฏกาการณ์ในด้านการโยธาสถาบันการปกครองแบบบรรพกาล ที่มีเค้าร่างของวีรกษัตริย์ หรือวีรกษัตริ์ ที่มีพระจริยวัตรและคุณงามความดี อันควรค่าแก่การจดจำ เช่นพระนางจิระประภามหาเทวีเมืองเชียงใหม่ ในภาพยนตร์แห่งชาติเรื่องสุริโยไท ซึ่งอยู่ในความสนใจในขณะนั้น และยังส่งผลให้กับการจัดชบวนแห่งแห่งที่เทศกาลประเพณีต่างๆ ด้วยเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะโดดเด่นที่เรียกว่า “ก่องนม”หรือ “ฉลองนม” และอุปกรณ์ประกอบการแห่งแห่งที่เป็นเอกลักษณ์คือ อาสนะหรือเตียงนอนปากกบาล ซึ่งอาจจะมีผลมาจากตัวนักแสดง
- แนวความคิดที่ 11 คือ **“เหตุการณ์สำคัญ-ความสัมพันธ์มงคลนาม”** ชบวนแห่งแห่งที่ได้นำเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์มาเป็นแนวความคิดหลักในการจัดรูปชบวนแห่งแห่ง เช่น ชบวนแห่งแห่งลูกช้างขึ้นดอยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีที่มาจากกาการเชิญช้างมงคลพูนพระบรมสารีริกธาตุขึ้นไปบรรจุยังยอดดอยสุเทพ ในสมัยพญาเกือนา กษัตริย์แห่งล้านนา เป็นต้น
- แนวความคิดที่ 12 คือ **“เครื่องประกอบพิธีที่มีความหมาย”** ชบวนแห่งแห่งที่นำเครื่องประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการแห่งแห่งนำเครื่องประกอบพิธีเหล่านั้นไปใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา เช่นแห่งแห่ง แห่งผ้าห่มธาตุ ชนเครื่องสักการะ เป็นต้น
โดยแนวคิดต่างๆเหล่านี้ หากพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่า มีความเหลื่อมลดับทับซ้อนกันอยู่ ไม่ได้แยกกันอย่างเอกภาพ อาจจะเป็นด้วยเพราะพื้นฐานของทางความคิด ที่นิยมจินตนาภาพแห่ง

ความพ้อฝัน นำชีวิตเข้าไปผูกโยงกับเรื่องเล่า และนิทาน เรื่องราวทางมุขปาฐะต่าง ที่ต่างแสดงออกในด้านที่เป็นปาฏิหาริย์และอิทธิฤทธิ์ หรือ คำทำนาย นอกจากนี้แล้ว การมีตัวตนของบรรพบุรุษผู้สืบเชื้อสายดั้งเดิมของชาวลัวะและกรอม²³ ตามที่ปรากฏอยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์และตำนานของชาวล้านนาเช่นตำนาน ลวจรัราช ในเรื่องราวปาฏิหาริย์และภาพแห่งความฝัน

5.2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัย

ปัจจัยสำคัญของการดำเนินการແໜ່ແທນในกลุ่มศิลปวัฒนธรรมล้านนานั้น มีปัจจัยสำคัญมาจากการรับรู้ จากสิ่งเร้าซึ่งเมื่อมีสิ่งเร้าซึ่งเป็นตัวกำหนดทำให้เกิดการรับรู้ และการเรียนรู้หรือยอมรับนั้นจะต้องมีการรับรู้เกิดขึ้นก่อน ขั้นตอนต่อไปคือกระบวนการของการจัดการในการรับรู้ ประกอบด้วยการสร้างความรู้ และการแบ่งปันถ่ายทอดการรับรู้ที่ถูกต้อง พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ ในด้านการยอมรับ คือกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นการจัดการແໜ່ແທນในรูปแบบต่างๆ ด้วยการให้ความสนใจ ติดตามดู หรือ เข้าไปอยู่เป็นส่วนหนึ่งของขบวน ผ่านกระบวนการที่เรียกว่าการยอมรับ และการปฏิบัติตาม เพราะการรับรู้เป็นหนทางที่นำไปสู่การแปลความหมายที่เข้าใจกันได้ซึ่งหมายถึงการรับรู้เป็นพื้นฐานของการยอมรับ ถ้าไม่มีการรับรู้เกิดขึ้นยอมรับย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ การรับรู้จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดรวบยอดทางทัศนคติ อันเป็นส่วนสำคัญยิ่งในกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้เกิดการรับรู้ที่ถูกต้องมากที่สุด สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การยอมรับและการมีส่วนร่วม

เมื่อผ่านกระบวนการรับรู้ การยอมรับ ซึ่งเป็นผลมาจากทัศนคติที่ดีแล้ว ก็จะมีเกิดการเข้าร่วมในกิจกรรม และเมื่อทดลองในการดำเนินการตามกิจกรรมต่างๆในขบวนແໜ່ແທນแล้วนั้น การจัดการกับองค์ความรู้ เป็นการรับรู้ที่เป็นสิ่งเกิดขึ้นใหม่ เป็นแนวคิด วิธีการกระบวนการ หรือระบบใหม่ที่น่าสนใจในการแก้ปัญหา หรือพัฒนา ปรับปรุงให้เกิดระบบ และการปฏิบัติงานในการจัดการขบวนແໜ່ແທນ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดการยอมรับมากขึ้น เมื่อการจัดการความรู้เป็นสื่อทางความคิดที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สิ่งใหม่ๆ ต้องเผชิญกับการเสี่ยงจากสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์ ดังนั้น การที่จะนำเอาการรับรู้ไปใช้ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและให้เกิดความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนั้นจำเป็นต้องทำให้เกิดการยอมรับ และมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มต่างๆ จึงเป็นไปในลักษณะที่เป็นผลมาจากการรับรู้ ก่อให้เกิดการยอมรับ การประพฤติปฏิบัติตาม และเกิดการแพร่กระจายออกไปจากการลอกเลียนแบบ จนมีทิศทางที่เป็นไปในทางเดียวกัน

²³ นักประวัติศาสตร์เชื่อว่า กรอม คือขอม แต่ชาวล้านนามักจะเรียกคนที่มีสีผิวคล้ำกว่าตนเองว่า กรอม (กะหลอม) หรือขอม ทั้งนี้ ชาวลัวะก็ถูกบันทึกว่าเป็นผู้มีสีผิวคล้ำกว่าไทยวน ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าชาวลัวะคือกรอม (สงวน ไชยสุพรรณ, 2512)

ซึ่งประเด็นปัญหาหลักคือ กระบวนการรับรู้การยอมรับ และการมีส่วนร่วม ที่ไม่ได้เป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชน ให้ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุด ซึ่งเกิดจากการมีกลุ่มบุคคลหรือองค์กร ที่มีหน้าที่รับเหมาในการจัดการรูปแบบขบวนแห่แห่ อีกทั้งความตื่นตัวในการนำเสนอรูปแบบ และแนวทางการจัดขบวนแห่ให้แปลกใหม่ สะดุดตา เพื่อดึงดูดความน่าสนใจ โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบทางศิลปะ ยุคสมัยหรือองค์ประกอบอื่นๆ ดังนั้นการป้องกันและแก้ไขปัญหา จึงควรเริ่มจาก การวางแผน การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การร่วมกันค้นหาปัญหา การตัดสินใจ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ ดังจะเห็นจากปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการจัดขบวนแห่แห่ และยังไม่ได้รับการแก้ไข

พระอานนท์ ประทุม (ปญญาปโชโต) นักบวชและอาจารย์โรงเรียนธรรมราชาศึกษา วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จ.เชียงใหม่ ผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดขบวนแห่แห่เพื่อส่งสการศพอดีตของเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ฯ ได้แสดงทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องการจัดขบวนแห่แห่ ความว่า

การรื้อฟื้นประเพณีที่ดีงามให้กลับมามีบทบาทในสังคมเมืองเชียงใหม่ นั้น มีความเหมาะสมและเห็นชอบด้วยทั้งในหลักการและในการปฏิบัติ โดยเฉพาะการจัดขบวนแห่แห่ที่เกี่ยวข้องกับพิธีการทางฝ่ายสงฆ์ ซึ่งรู้สึกพึงพอใจในด้านการที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากพระเถระชั้นผู้ใหญ่ ให้มีการจัดขบวนแห่แห่ส่งสการศพ แบบโบราณประเพณีของล้านนา ซึ่งมีส่วนแสดงออกถึงวัฒนธรรมประเพณีและความประณีตในพิธีกรรม แต่ปัญหาหลักของการจัดขบวนแห่แห่ดังกล่าวนี้ มันเป็นไปในการจัดการเส้นทางจราจร ความเข้าใจในลำดับขั้นตอน และระเบียบวิธีในการจัดขบวน ให้มีความเหมาะสม เนื่องจากเป็นงานบุญที่สาธุชนมาร่วมงานกันมาก จึงยากแก่การควบคุมให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้เกิดภาพแห่งความศักดิ์สิทธิ์และงดงามของพิธีกรรมได้

(พระอานนท์ ประทุม, สัมภาษณ์, 16 กรกฎาคม 2554)

5.2.4 แนวโน้มรูปแบบขบวนในอนาคต

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการแห่แห่ในยุคปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นว่าได้ว่าการแห่แห่ที่เกิดขึ้นจากนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในการรับรู้ การยอมรับจากสังคม รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมของประชากรในชุมชนและสังคม เป็นการจัดกิจกรรมขึ้นจากการกำหนดนโยบายของภาครัฐ ที่ได้รับความสนใจมีการรับรู้ การยอมรับของประชาชนเป็นไปในวงกว้าง แต่ปรากฏการณ์การแพร่กระจาย และการลอกเลียนแบบ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการบิดเบือนทางวัฒนธรรมนั้นยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า แนวปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ประชากรที่ได้ทำการศึกษา อันเป็นส่วน

หนึ่งของกลุ่มประชากรที่สามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาในการพยากรณ์สถานการณ์ แนวโน้มของรูปแบบหรือแบบแผนการจัดชบวนแห่นั้น จะก่อให้เกิดรูปแบบการจัดชบวนแห่นั้นในแนวทางใหม่ในอนาคตได้ว่า แนวโน้มการจัดรูปชบวนแห่นั้นในอนาคตนั้น น่าจะมีความวิจิตรพิสดารมากยิ่งขึ้น ด้วยแต่เหตุที่ว่าในแต่ละกลุ่ม ความต้องการที่จะนำเสนอความแปลกใหม่หลีกเลี่ยงความจำเจ จึงได้มีความพยายามในการดึงเอาทรัพยากรในทุกด้านที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการรูปแบบชบวนและริ้วชบวนเข้ามาใช้ในการออกแบบและผลิตผลงานเพื่อต่อสังคม ดังเช่นปรากฏการณ์การนำเอาแนวคิดต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาเป็นแกนหลักความคิดในการนำเสนอการจัดการรูปแบบชบวนต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการคาดหวัง ที่จะได้รับรางวัลหรือเกียรติยศชื่อเสียงเป็นสิ่งตอบแทน ซึ่งเป็นปฏิกริยาภายหลังจากการตอบสนอง ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและเป็นกำลังใจให้การพัฒนาคูณภาพของการดำเนินการจัดรูปแบบชบวน ซึ่งเป็นแรงขับผลักดันให้เกิดการนำเสนอรูปแบบการจัดการชบวนแห่นั้นในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ที่จะได้รับรางวัลหรือผลตอบแทนที่มูลค่าทางเศรษฐกิจ เป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจทางสังคม และนอกจากนั้นการต้องการเป็นที่ยอมรับ และเป็นผู้นำในด้านการแห่นั้นอีกด้วย นอกจากนี้แล้ว ทิศทางหรือแนวโน้มของการแห่นั้นในอนาคตนั้น แทบจะกล่าวได้ว่ามากกว่าครึ่งหนึ่ง มีแนวโน้มที่ค่อนข้างไปในรูปแบบที่เกิดจากการกำหนดกรอบความคิดจากกลุ่มคนที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นในสังคม หรือในแต่ละโอกาสนั้นๆ ที่เป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการจัดการชบวนแห่นั้น ในรูปแบบของการประกวด ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า ทิศทางของการจัดการชบวนแห่นั้นในอนาคตนั้น ขึ้นอยู่กับการกำหนดกติกา กฎเกณฑ์ และรูปแบบที่มาจากคณะกรรมการ ทั้งที่เป็นการแห่นั้นที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม และการแห่นั้นที่เป็นวัฒนธรรมใหม่หรือในบางครั้งบางทีอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม แต่ถูกครอบไว้ด้วยการนำเสนอในรูปแบบวัฒนธรรม โดยมีจุดสนใจอยู่ที่ชบวนแห่นั้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และชบวนแห่นั้นเนื่องในเทศกาลประเพณีอื่นๆ แม้กระทั่งชบวนแห่นั้นที่เป็นชบวนแห่นั้นที่รองรับใช้ในด้านศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ ก็ได้รับการปรุงแต่ง และได้รับการจัดการโดยผู้รับเหมา ผู้มีผลประโยชน์ร่วม มีส่วนได้เสียในการจัดการชบวนแห่นั้นแต่ละส่วน

อีกทั้งการนำเสนอรูปลักษณ์ของชบวนแห่นั้น นอกจากที่จะเป็นการนำเสนอรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีความเป็นเฉพาะตัวของในแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมแล้ว กระแสนิยมที่ได้แพร่หลายในสังคมโลกปัจจุบันที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัย ที่มักถูกนำเสนอในด้านด้านรูปแบบและเครื่องแต่งกายที่วิจิตรพิสดารมากยิ่งขึ้น ก็สืบเนื่องมาจาก การแพร่กระจายจากสื่อสังคมออนไลน์ หรือสื่ออื่นๆ ดังนั้น รูปแบบการจัดชบวนแห่นั้นที่ปรากฏขึ้นในสังคมล้านนาเชียงใหม่ในปัจจุบัน จึงมีความเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นอย่างมาก

□ 5.3 ขบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่: การจัดการทางวัฒนธรรม การสื่อสารเพื่อการตลาด และกิจกรรมการแสดง

5.3.1 วิเคราะห์ขบวนแห่กับการจัดการทางวัฒนธรรม

(ทฤษฎีการจัดการ การสื่อสารเพื่อการตลาด)

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่กลุ่มผู้รับเหมา มีบทบาทในการเข้ามานำเสนอรูปแบบและผลงานทางด้านการจัดการขบวนแห่มากขึ้น สินค้าและบริการทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขบวนแห่ ก็มีการแข่งขันทางการตลาดสูงขึ้นเช่นเดียวกัน แต่การแข่งขันกันของหน่วยงานที่ดำเนินการทางด้านการจัดการขบวนแห่ในพื้นที่ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจทำการศึกษา นั้น ยังดูจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ยังมีการแพร่กระจายให้แก่กันอย่างมีเอกภาพภายในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แต่จุดสำคัญที่ผู้วิจัยกำลังให้ความสำคัญคือ การแข่งขันนี้ไม่ได้มีเพียงแต่ระดับผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของขบวนแห่ภายในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น แต่ยังส่งผลให้กับในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ที่กำลังทำการสื่อสารทางด้านการตลาดเพื่อแย่งชิงกลุ่มลูกค้าให้เข้ามาในพื้นที่ของตนเช่นเดียวกัน ซึ่งปัจจุบัน มีการสร้างรูปแบบการจัดงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในพื้นที่อื่น เช่นในจังหวัดเชียงราย ได้มีปรากฏการณ์การจัดงาน “เชียงรายดอกไม้งาม” ขึ้น ซึ่งกิจกรรมภายในงานนั้นประกอบด้วยขบวนแห่รถบุปผชาติเช่นเดียวกันกับจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบกับ ทางจังหวัดเชียงราย ได้จัดงานบริเวณที่ได้เปรียบมากกว่า และถือว่าจัดงานในช่วงเวลาที่ได้เปรียบกว่าการจัดงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับของจังหวัดเชียงใหม่ ยังผลให้เกิดการแข่งขันกันอย่างมากในระหว่างสองพื้นที่นี้ ในการพยายามสร้างภาพลักษณ์เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับพื้นที่ของตน โดยใช้ขบวนแห่ดังกล่าว มาเป็นสื่อในการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความอยากมาสัมผัสกับสินค้าหรือบริการ เหล่านั้น

ในจุดนี้เองถือได้ว่า การจัดการขบวนแห่นั้น เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการ “การสื่อสารทางการตลาด” หรือ Marketing Communication ในด้านการสร้างภาพลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมของเมือง เพื่อต้องการให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในโลกของธุรกิจการค้าในรูปแบบ “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม” (Introduction to Cultural Industry) ซึ่งจากการศึกษาเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเกี่ยวกับการรับรู้การยอมรับ โดยกลุ่มตลาดเป้าหมายนั้นหมายถึงนักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์นั้น ได้แสดงค่าออกมาว่า การจัดการขบวนแห่ในช่วงเทศกาลประเพณีลอยกระทงเดือนยี่เป็น เป็นการจัดการการสื่อสารทางการตลาดที่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับเมืองเชียงใหม่ได้อย่างดี

ซึ่งหากจะมองในเป้าประสงค์เพื่อการดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมการจัดงาน มารอ ชมการจัดขบวนแห่ โดยคาดหวังผลประโยชน์อื่น ๆ ที่เกิดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างยอดขาย ให้เม็ดเงินสะพัดและหมุนเวียนอยู่ใน

ระบบ เพื่อให้เกิดผลกำไรด้วยการสร้างภาพลักษณ์ให้กับการจัดกิจกรรมการແໜ່ ការຮຸ້ນ ສຽງກຳລັງ ທຸນທຳພັຍ ບຸດລາກຣ ແລະທຳພັຍາກທາງຮຽນສາທິທຸກແໜ່ງ ມາຳນຳແສນອຳນຳຮັບບວນແໜ່ ແໜ່ ເພື່ອເປັນການປາວປະກາດຳເປັນທີ່ຮູ້ຈັກອ່າຍກ່ວາງຂວາງ ກໍ່ຄືໄດ້ວ່າ ການຈັດງານໃນຮ່ວງເວລາດັ່ງກ່າວ ປະສບຄວາມສຳເລັດເປັນອ່າຍກ່ວາງ ຈຶ່ງຳໄວຂອງການສື່ສາຣາກາຣຕລາດຄືການສື່ສາຣາຂໍ້ອຸມຸລທີູ່້ຄູ່ຕ້ອງ ໃນ ການຈັດການສິນຄ້າທາງວັດຜນຮຽນ ຈຶ່ງມີຄວາມມຸ່ງເນັ້ນໃນດ້ານກະບວນການແຍແພ່ທາງວັດຜນຮຽນ ມີ ບທບາທແລະອິທິຢຸລໃນການແຍແພ່ລັທິບິຣິບິກອນິຍມ ການຂັດເຄລາເພື່ອເຳເຫືອດການຮອມຮັບ ເປັນ ເຣື່ອງມືຂອງຮບບຂອງທຸນວັດຜນຮຽນສິນຄ້າວັດຜນຮຽນທີ່ເປັນມາຣຣຸຮຸ້ນ ໂດຍການແປວັດຜນຮຽນເຳ ເປັນສິນຄ້າ ຄືອພາຍາມສຳຣາງຄວາມຈຸດເດັ່ນເຳກັບແຕ່ລະຈັກກຣມ ໃນແຕ່ລະເທດກາລປະເພດີ ເພື່ອຄວາມ ຕ້ອງການເຳເຫືອດູປສະກັດ (Demand) ໃນການຂ້າມາສັມຢັສກັບວັດຜນຮຽນ

ດັ່ງນັ້ນ ຮູບແບບການຈັດບວນແໜ່ ຈຶ່ງມີແນວທາງທີ່ພາຍາມຈະສຳຣາງຄວາມແປດກຳໃໝ່ ໂດຍ ອາຈຈະຜິດເຢັຍນໄປຈາກຮູບແບບດັ່ງເດີມ ນັ້ນກໍ່ເປັນເຫຸມາຈາກກະບວນການໂຮມຮຸ້ນ ອັນເປັນການກາຣ ສ່ງເສຣີມການຂາຍ ການສຳຣາງເອກລັກຣະນັດຂອງແຕ່ລະຈັກກຣມ ພາຍາມເຳເຫືອດຣາສິນຄ້າເຳເປັນ ທີ່ຮູ້ຮັບແລະຮອມຮັບໂດຍກ່ວາງ

ໃນມຸມມອງທາງຮຸກຮືງດ້ານການສື່ສາຣາທາງດ້ານການຕລາດ (Marketing Communication) ຈະ ເນັ້ນທີ່ວັດຸປະສະກັດຂອງການສື່ສາຣາເປັນລັກ ເພື່ອເຳກັບກຸ່ມເປົ້າພາຍເຂົ້າໃຈເຳເຫືອດຣາສິນຄ້າ ແລະບິຣາກ ໄດ້ຮຸ້ນຕາມທີ່ຜູ້ຜິດຕ້ອງການຈະສື່ສາຣາເຳຜູ້ບິຣິບິກໄດ້ຮູ້ ດັ່ງນັ້ນຈະສັ່ງເຫຸວ່າ ການຮູ້ຮັບຂອງ ກຸ່ມເປົ້າພາຍທີ່ມີຕ້ອງການຈັດການບວນແໜ່ ຈຶ່ງເຳເຫືອດແນວໃດໃນສ່ວນຂອງການຈັດຈັກກຣມໃນຮ່ວງ ເທດກາລປະເພດີລອຍກະທຸກທີ່ສຸດ ຄືໄດ້ວ່າເປັນການເປັດຕັວເທດກາລທ່ອງເຢັຍແລະຮ່ວງເວລາແໜ່ ການທ່ອງເຢັຍຫຼືອ ໂຮືຂຶ້ນ ໄດ້ອ່າຍກ່ວາງທີ່ສຸດ ເຣື່ອງວ່າການຈັດການບວນແໜ່ທີ່ຣາຣຸ້ນໄດ້ລຸງທຸນຈັດງານ ໄປນັ້ນ ເປັນການສຳຣາງຣາຢຸລຣະນັດູ້ຂອງທາງ ູ້ຄູ່ເວລາ ແລະູ້ຄູ່ກຸ່ມເປົ້າພາຍ ການສື່ສາຣາທີູ່້ຄູ່ສ່ງອອກ ໄປ ປະສິທິຢຸລທີ່ສຸດ ແລະເມື່ອການສື່ສາຣານັ້ນມີປະສິທິຢຸລ ກໍ່ຈະເຳເຫືອດຍອດຂາຍແລະຜຸກກຳໄລມີເມັດເຈີນ ສະຢັດເຂົ້າມາໃນຢຶນທີ່ ອັນເປັນຜຸກພວງທາງດ້ານຮຸກຮືງໄດ້ອ່າຍກ່ວາງ

ດັ່ງນັ້ນ ການຈັດການບວນແໜ່ເຳເຫືອດຄວາມຕຶ້ນຕາຕຶ້ນໃຈ ປະກອບກັບຣາຢຸລຣະນັດແລະ ບຣຽກາກາດທີ່ດງາມຂອງເມືອງເຮືງໃໝ່ ຄືເປັນການປະຍຸກຕັວເຣື່ອງມືສື່ສາຣາຕ່າງໆເຳສ່ງສາຣາເຳກຸ່ມຄ້າໄດ້ ອ່າຍກ່ວາງ ໂດຍທີ່ເຣື່ອງມືຕ່າງໆໃນການສື່ສາຣານັ້ນກໍ່ຄືຮັບບວນ ຣທບວນ ຕັວນັກແສດຣ ເສື້ອຳ ເຣື່ອງແຕ່ງກາຍ ອຸປະກຣຸ້ນປະກອບບວນແໜ່ ຄືເປັນການດຳເນີນງານທີ່ຮອບຄຸມໃນທຸກຮ່ວງທາງ ຂອງຈັກກຣມການສື່ສາຣາເພື່ອການຕລາດ

- ການໂຮມຮຸ້ນ (Advertising)
- ການປະສາສັມຢັສ (Public Relations)
- ການສື່ສາຣາກາຣຕລາດທາງຮຸ້ນ (Direct Marketing Communication)
- ການສື່ສາຣາເພື່ອສ່ງເສຣີມການຕລາດ (Sales Promotion Communication)

- สื่อสารแบบส่วนตัว (Personal Communication)
- การสนับสนุนกิจกรรมทางการตลาด (Sponsorship and Event)

ผลจากการศึกษาลำรวจและเก็บข้อมูลที่นำมาสู่การวิเคราะห์นั้น ถือเป็นการสื่อสารแบบสองทาง หรือการสื่อสารแบบบูรณาการ ซึ่งหมายถึงการใช้ช่องทาง ของสื่อมากกว่าหนึ่งทางขึ้นไป โดยเข้าไปอยู่ในระบบการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้งหมด และเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยว รวมถึงผู้คนในเมืองเชียงใหม่ได้ครอบคลุมทุกช่องทาง โดยมีการตอบรับ และการตอบสนองในด้านการรับรู้ การยอมรับและการเข้ามามีส่วนร่วมของประชากรอย่างสมบูรณ์แบบ

5.3.2 วิเคราะห์ขบวนแห่ในประเด็นกิจกรรมเพื่อการแสดง (ทฤษฎีการจัดการ กิจกรรมพิเศษและการแสดง)

การจัดกิจกรรมการแห่ที่ได้รับความนิยมในแง่ของการรับรู้ การยอมรับและการมีส่วนร่วม นั้น แสดงผลออกมาเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษที่เป็นการจัดขบวนแห่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวและคนในสังคม ดังนั้น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยการจัดการกิจกรรมพิเศษ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมทางการตลาดโดยใช้ขบวนแห่ก็เป็นเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เกิดประสิทธิภาพ นอกจากการประชาสัมพันธ์ การสร้างภาพลักษณ์แล้วยังเป็น การกระตุ้นสร้างกระแสความน่าสนใจให้เกิดขึ้น ในช่วงใดช่วงหนึ่ง ทำให้กิจกรรมที่จัดขึ้นได้รับการกล่าวถึงเป็นที่กล่าวขาน การจัดการกิจกรรมให้เป็นที่สนใจและเป็นทีกล่าวขานกับทั้งกลุ่มเป้าหมาย สื่อมวลชนและสาธารณชน ตอกย้ำความเหนียวแน่นกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะนักท่องเที่ยว เป็นวิธีการของการตลาดเชิงกิจกรรม (Event Marketing) กล่าวคือขบวนแห่ที่มีองค์ประกอบ ของขบวนที่มีรถขบวน มีวีวขบวนที่หรูหราอลังการ แปรกต่างด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่าง เป็นเครื่องมือ การตลาดในรูปแบบกิจกรรม ที่ถูกคิดขึ้นมาเพื่อดึงดูดเป้าหมายให้มาเจอกับสินค้าและ สามารถสร้างยอดขาย ณ บริเวณจัดงานได้ทันที

กิจกรรมการแห่นั้น เป็นกิจกรรมพิเศษที่ตัวแสดงและอุปกรณ์ที่ประกอบฉากซึ่งถือเป็น ส่วนหนึ่งของการแสดงจะเคลื่อนที่ไปบนถนนหนทาง ซึ่งเปรียบเสมือนกับการที่มีเวทีการแสดงที่เป็นมุมมองเห็นได้รอบด้าน สามารถสร้างความตื่นเต้นประทับใจให้กับผู้ชม ซึ่งอยู่ระหว่างสองข้างทาง ดังนั้น จึงเท่ากับว่า ความเรียบร้อยราบรื่นในจุดตั้งขบวน ตลอดจนเส้นทางที่ขบวนแห่ผ่านจนไปถึงจุดสิ้นสุดขบวนนั้น เป็นวิธีการจัดการ ทั้งรูปแบบของขบวน นักแสดง เสื้อผ้าเครื่อง แต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดงและอื่นๆ ที่จะสร้างความประทับใจให้กับกลุ่มผู้ชมหรือ ผู้บริโภคนั้นๆ ดังนั้น ผู้ประกอบการเอกชนจึงได้เห็นช่องทางดังกล่าวที่จะทำการจัดขบวนแห่ มาแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของสินค้าหรือตราสินค้า ที่พยายามจะสื่อสารกับผู้ชมในตลอดสองข้างทาง และความคาดหวังต่อภาพลักษณ์ที่จะได้ถูกนำเสนอผ่านสื่อต่างๆที่มาเฝ้ารอเก็บภาพ หรือทำ

ข่าว ดังนั้นจึงได้เกิดความนิยมในการใช้ช่องทางดังกล่าว มาเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการโฆษณาสินค้า หรือโฆษณาแอบแฝงที่ปรากฏในขบวนแห่นาต่าง ๆ

การทำกิจกรรมซึ่งเป็นการโฆษณาแอบแฝงดังกล่าวนี้ มีหลากหลายรูปแบบ ที่นับวันจะได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น ในกิจกรรมที่เป็นการจัดการขบวนแห่นาในช่วงเทศกาลประเพณี ดังนั้นจะสังเกตได้ว่าในเทศกาลประเพณีต่างๆก็มักจะมีหน่วยงานที่เป็นองค์กรเอกชน บริษัท ห้างร้านต่างๆเข้ามาใช้โอกาสนี้เพื่อเป็นหนึ่งกิจกรรมในรูปแบบการตลาดเชิงกิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่เป็นจุดเด่นหลักในยุคปัจจุบันเช่นเดียวกัน นั่นจึงทำให้กลุ่มลูกค้าของกลุ่มได้มีโอกาสสัมผัสกับสินค้าอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

กิจกรรมทางการตลาดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้บริโภคและแวดวงโฆษณาเป็นระยะๆ ปัจจุบันเจ้าของตราสินค้าจำนวนไม่น้อยที่หันมาใช้ในการตลาดเชิงกิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจของตนเอง โดยเริ่มให้ความสนใจจัดสรรงบการตลาดในการตลาดเชิงกิจกรรมกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ที่แสดงออกผ่านการจัดขบวนแห่นาเข้าร่วมกับทางหน่วยงานราชการมากยิ่งขึ้น สำหรับตราสินค้าที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก แต่ได้นำตราสินค้าของตนเข้ามาสู่กระบวนการจัดอีเวนท์หรือกิจกรรมการตลาด ผ่านช่องทางการทำขบวนแห่นาในโอกาสต่างๆเป็นช่องทางที่ดีที่ทำให้ตราสินค้าเหล่านี้สามารถแจ้งเกิดได้โดยไม่ต้องใช้เงินทุนมากนัก

ซึ่งอันที่จริงแล้ว หากจะมองในภาพรวมที่เป็นมุมกว้าง เห็นได้ว่าแท้จริงแล้วการจัดกิจกรรมพิเศษประเภทขบวนแห่นา นับเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นสื่อของภาพลักษณ์ของสินค้าทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการลงทุนที่ค่อนข้างจะใช้งบประมาณสูง แต่ได้ผลมากกว่าวิธีการอื่นๆ เพราะเปิดโอกาสให้ลูกค้าเป้าหมายและบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมและเกิดการทำ กิจกรรมร่วม หรือดำเนินการส่งเสริมการขายไปพร้อมกันด้วย ทำให้สามารถวัดผลทางการตลาดได้ชัดเจนว่าการประชาสัมพันธ์ทั่วไป ซึ่งหากมีจำนวนวีชขบวนและรถขบวนที่ต่างได้รับการประดับประดาแข่งขันกันในระดับภายในเป็นจำนวนมาก ก็ยิ่งเป็นที่น่าสนใจให้แก่ภาพลักษณ์ของเมือง ซึ่งการสร้างจุดเด่นให้แก่สินค้า และผลิตภัณฑ์ดังกล่าวในแต่ละกิจกรรม จะทำให้เกิดความน่าสนใจ และเป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวในมวลรวมในการเข้ามาสัมผัสศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้สิ่งที่ควรระมัดระวังคือ การทุ่มเทในการจัดงานด้วยการระดมเอาทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาใช้อย่างไม่พอดีเหมาะสมกับบริบทของแต่ละกิจกรรม อันเป็นเหตุที่จะก่อให้เกิดความบิดเบือนทางวัฒนธรรมได้

ประเด็นของด้านการจัดการที่มีลักษณะน่าจูงใจ เกี่ยวกับการจัดการขบวนแห่นาที่สัมพันธ์กับช่วงเวลา และสถานที่ โดยการบริหารจัดการพื้นที่ วัสดุอุปกรณ์การแห่นา รวมไปถึงบุคลากรและพิธีกรรม ซึ่งได้นำเสนอออกมาในรูปแบบลักษณะของการจัดการโดยกิจกรรมพิเศษ และการจัดการแสดง ที่ได้รับผลมาในแง่ของการรับรู้ การยอมรับและการมีส่วนร่วมนั้น โดยได้รับผล

ตอบรับที่สูงในระดับขององค์กร และเป็นกระแสยังผลให้เกิดการลอกเลียนแบบ การนำไปปฏิบัติตาม แสดงผลออกมาเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษที่เป็นการจัดขบวนแห่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยวและคนในสังคม โดยการสัมภาษณ์อาจารย์ เขียวชาย อักษรดิษฐ์ ตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นศิษย์เก่าคณะวิจิตรศิลป์ รุ่นที่ 2 ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องของการจัดการขบวนแห่และเครื่องพิธีของคณะวิจิตรศิลป์ ซึ่งเป็นมุมมองในการจัดการการแสดง และการบริหารจัดการพื้นที่ที่ใช้ในการแสดงเพื่อการบรรลุเป้าประสงค์ของการจัดกิจกรรมการแห่แห่ดังกล่าวไว้อย่างเป็นที่น่าสนใจ

ความว่า

ขบวนแห่ คือการแสดงออกทางด้านการจัดการวัฒนธรรมที่ต้องการพื้นที่ ในการแสดงออก ประกอบไปด้วยการจัดการพื้นที่ ประกอบกับช่วงเวลา สิ่งที่จะนำเสนอ หรือจัดแสดง รวมกันอยู่จนกลายเป็นงาน โดยลักษณะการแห่แห่นั้นจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดพื้นที่เฉพาะ มีจุดเริ่มต้น ระหว่างทาง และปลายทาง ที่เป็นโจทย์ในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆที่ต้องมีความสอดคล้องกับพื้นที่ ที่จะจัดขบวนแห่ขึ้น

รูปแบบ หรือรูปแบบขบวน คือการจัดสร้างขึ้นจากแนวคิด (Theme) ที่กำหนดขึ้น การแห่แห่ที่จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ต้องมีจินตนาการ และการริเริ่มสิ่งใหม่ๆในการจัดการขบวนแห่ สำหรับรูปแบบการแห่ของนักศึกษาคณะวิจิตรศิลป์นั้น เริ่มมีมาจกพื้นฐานความรู้ด้านศิลปะ แกนหลักของความคิดคือการแห่เครื่องสักการะ แต่จะมีการเพิ่มเนื้อหาใหม่ๆให้มีเรื่องราว มีหลักการและองค์ความรู้ มาสอดแทรกในการออกแบบตามหลักการและความคิดสร้างสรรค์ในตลอดสองข้างทางที่ จะแห่ จะต้องมีการวางแผนให้ระหว่างทางที่จะผ่านนั้นมีเรื่องราว การสร้างเรื่องมีหน้าที่ใช้สอย ยกตัวอย่างถึงขบวนแห่ในงานพิธีไหว้ครูคณะวิจิตรศิลป์ ระหว่างทาง ซึ่งเป็นจุดพักขบวน บริเวณสันอ่างแก้ว ซึ่งเป็นจุดหนึ่งที่มีความงดงามของสถานที่ในมหาวิทยาลัย ในขบวนได้สร้างเรื่องราวให้มีความสัมพันธ์กับสถานที่ซึ่งอ่างแก้วเป็นที่รองรับน้ำซึ่งไหลลงมาจากพระบรมธาตุดอยสุเทพว่าเป็นแหล่งน้ำที่มีความศักดิ์สิทธิ์ จากความสำคัญดังกล่าว ในจุดพักขบวนนี้จึงกำหนดให้มีพิธีการให้ นางแก้วลงไปตักน้ำเพื่อนำมาประกอบพิธีเป็นน้ำเทพมนต์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทั้งส่วนหนึ่งของการแสดง แต่อีกหนึ่งก็เป็นการทำพิธีจริง ดังนั้นกิจกรรมการแห่ที่สำคัญนั้น ต้องแสดงออกในด้านการจัดการ อันเป็นต้นแบบขององค์ความรู้ในด้านการจัดการทางวัฒนธรรม แทนที่จะคิดถึงแต่เพียงภาพของการจัดการแสดง จากที่ไม่มีการดู การทำสุดท้ายปลายทางรูปแบบขบวนก็จะไปไม่รอด การสอดแทรกองค์ความรู้ และความคิดที่สร้างสรรค์นั้น สามารถนำเข้ามามีส่วนร่วมในการแห่แต่ละครั้ง แม้แต่ธงประจำรุ่น ยังกำหนดให้มีการแห่ทุกรุ่น และในแต่ละรุ่นก็เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบแตกต่างกันไป

เครื่องพิธี หรืออุปกรณ์การแห่นั้นก็มีส่วนสำคัญในการจัดการ เพราะนอกจากเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าแห่อะไรแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นความประณีตและความงดงาม รวมถึงการจัดการแห่ที่มีความหมาย การแห่ที่พยายามจะแห่ โดยความที่ไม่ใส่ใจและคิดเพียงอยากจะแห่ แต่สุดท้ายก็ไปไม่รอด ที่ไปไม่รอดหมายถึงการหอบหัวที่ไปไม่รอด โดยเฉพาะเรื่องอุปกรณ์ตลอดถึงสิ่งของที่ตั้งใจจะโชว์ แต่ต้องละทิ้งไว้บริเวณข้างทางที่แห่ อย่างประเพณีเดินขึ้นดอยนั้น จุดสำคัญที่สุดในขบวนของนักศึกษาคณะวิจิตรศิลป์นั้นคือ การนำสวดดอก และผ้าห่มพระธาตุ ขึ้นไปสักการบูชาบนยอดพระธาตุ ขบวนแห่จึงได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมา โดยใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า ด้วยการจัดรูปขบวนให้มีอุปกรณ์ที่จะแห่ เหมาะสมกับจำนวนคน มีจุดเริ่ม จุดจัดเก็บอุปกรณ์ที่ได้วางแผนไว้เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำนักศึกษาใหม่ให้เดินถือธงรุ่นแห่ นำขบวนเพื่อนพ้องของตนไปยังยอดดอย และกระบวนการที่จะแสดงออกถึงความงามงดงามที่เป็นหัวใจสำคัญก็คือ จะมีฝ่ายจัดการนำสวดดอกและผ้าห่มพระธาตุตั้งที่กล่าวมา ไปรอไว้ยังบริเวณบันไดนาคที่ยอดดอย เพื่อให้นักศึกษาใหม่ได้เชิญขึ้นไปทำการบูชาพระบรมธาตุดอยสุเทพ ตามวัตถุประสงค์ เป็นการจัดการในด้านการนำเสนอ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องใช้ห้องจัดแสดง แต่จะเกิดการแสดงออกทั้งสองข้างทางโดยมีกลุ่มที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากความสนุกสนานกันของพี่น้องชาววิจิตรศิลป์

คณะวิจิตรศิลป์ แต่เดิมนั้นรุ่น 1 ถึงรุ่น 3 ไม่ได้มีการแห่ที่เด่นชัด ต่อมารุ่นที่ 4 จึงได้มาริเริ่มจัดให้มีการแห่ โดยการจัดให้มีขบวนแห่งานพิธีไหว้ครู ที่ริเริ่มการแห่เครื่องประกอบพิธี มีการเรียบเรียงใหม่ ให้มีความสำคัญกับเครื่องพิธีที่ใช้ประกอบพิธีนำมาแห่ โดยปรับปรุงเครื่องแต่งกาย จากการใช้เสื้อหม้อฮ่อม เปลี่ยนมาเริ่มใช้เสื้อขาวรูปแบบพื้นเมืองจากรุ่นที่ 3 มีผ้าพาดไหล่ และมีความพยายามแสดงออกถึงความพร้อมเพียง มีความอยากโชว์

การแห่เริ่มต้นจากโดม (อาคารเรียนของคณะวิจิตรศิลป์ในขณะนั้น) ไปยังศาลาธรรมจึงได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา จนกระทั่งในรุ่น 9 ก็ได้มีวิวัฒนาการ การแห่ให้มีการใช้สัญลักษณ์และเครื่องประกอบพิธีที่มีความประณีตซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การแห่บางแกวก็เกิดขึ้นในช่วงนี้ จากการรื้อเริ่มขึ้นโดย อาจารย์เปิ้ล (อาจารย์มานพมานะแซม) และ อาจารย์วิถิ และยังพัฒนาการต่อมาให้ มีพิธีการเลือกนางแกวในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนพิธีการตักน้ำจากอ่างแกว มาทำพิธีซึ่งเริ่มมีขึ้นในรุ่นที่ 16 และในรุ่น 20 ก็มีการสร้างเรื่องราวโดยให้ความสำคัญกับพิธีการคัดเลือกนางแกวมากยิ่งขึ้น โดยการจัดให้มีพิธีการสร่งน้ำนางแกว ซึ่งมีความหมายในทางที่จะชำระล้างมลทินและเพิ่มความสวัสดีมงคลเกิดขึ้น

น้ำ ที่จะใช้ทำพิธี ก็เป็นน้ำที่ได้ตักมาจากอ่างแกว คือการแสดงออกถึงความสัมพันธ์กันในระบบแนวความคิด เริ่มจากการที่นักศึกษารุ่นพี่ได้ไปทำพิธีเชิญน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์จากวัดพระบรมธาตุดอยสุเทพ แล้วเทลงในน้ำตักเพื่อให้น้ำนั้นไหล

ลงมารวมกันที่อ่างแก้ว นำมาทรงให้กับนางแก้ว และนางแก้วก็จะได้มาทำพิธีตักน้ำนั้นเพื่อเข้าประกอบพิธีในวันรุ่งขึ้น จะเห็นได้ว่า เป็นการเพิ่มเรื่องราวเนื้อหาขึ้นเรื่อยๆ จากเดิม ซึ่งเป็นเพียงจุดพักขบวน คือการมีจุดพักเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่พิธีการ และการพักนั้นสร้างเรื่องราวและการแสดงให้เกิดมีคุณค่าและความหมายแก่สถานที่และพิธีการที่จะเกิดขึ้น

กิจกรรมการแห่ของคณะวิจิตรศิลป์นั้น เป็นการจัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกิจกรรมตามปฏิทินของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีกิจกรรมการนำนักศึกษาใหม่ขึ้นไปสักการบูชาพระบรมธาตุดอยสุเทพ โดยการที่สโมสรนักศึกษากลางเป็นผู้กำหนด ให้วันเสาร์ใดเสาร์หนึ่งเป็นช่วงที่มีกิจกรรมเดินขึ้นดอย เพราะฉะนั้นในวันพฤหัสบดีก่อนหน้านั้นหนึ่งวัน ก็จะถูกกำหนดให้เป็นพิธีการไหว้ครู เมื่อปฏิทินกิจกรรมของมหาวิทยาลัยประกาศออกมาอย่างเป็นทางการ การจัดเตรียมจึงเริ่มต้นขึ้นก่อนล่วงหน้าประมาณสองสัปดาห์ โดยสัปดาห์แรกเป็นช่วงที่ต้องเตรียมอุปกรณ์ของแห่ง เช่นงานไม้ งานกระดาษประดิษฐ์ประณีตศิลป์ต่างๆ งานที่สองเป็นช่วงสัปดาห์สุดท้าย เป็นช่วงที่เข้มข้น เริ่มจากวันจันทร์และวันอังคาร เป็นการจัดเตรียมของแห่ อุปกรณ์ใดๆที่เป็นของแห่ และวันพุธจะเป็นวันที่จัดเตรียมเครื่องพิธีกรรมของสดรวมทั้งงานพิธีการคัดเลือกนางแก้ว ขึ้นตอนนี้ ทรัพยากรจะถูกใช้อย่างคุ้มค่า ด้วยการนำไปใช้ซ้ำในส่วนของตกแต่งบริเวณจุดที่นางแก้วลงตักน้ำบริเวณสันอ่างแก้วด้วย และส่วนที่สำคัญคือส่วนปะรำพิธี ที่ถูกกำหนดขึ้นในบริเวณลานสัก ศาลาธรรมหน้ามหาวิทยาลัย และเมื่อเสร็จสิ้นพิธีการ สิ่งของอุปกรณ์ทั้งหมดที่ให้แห่ จะถูกจัดเตรียมให้พร้อมสำหรับการแห่ในขบวนเดินขึ้นดอยที่จะมีขึ้นในวันเสาร์ที่จะมาถึง ส่วนอุปกรณ์ที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ก็จะถูกนำกลับมายังคณะ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการตกแต่งของฉากในงานเลี้ยงบรรยายภาคชั้นโตกเพื่อต้อนรับนักศึกษาใหม่ภาคค่ำของวันงานพิธีไหว้ครู ต่อจากนั้นวัสดุอุปกรณ์ของสดที่จะต้องใช้ในงานพิธีเดินขึ้นดอย จะถูกรังสรรค์ขึ้นจากวัสดุโครงสร้างที่มีอยู่เดิม และทำขึ้นเสริมบางส่วนในวันศุกร์ และแห่ขึ้นดอยในวันเสาร์ การหอบหิ้วเครื่องแห่สำคัญขึ้นไปถวายทานไว้ยังพระธาตุ จึงเป็นที่สิ้นสุดของการแห่ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น วัสดุอุปกรณ์ใช้จึงถูกทำขึ้นและใช้สอยอย่างคุ้มค่ากับหน้าที่และความงดงาม

การแพร่กระจายเป็นเรื่องที่ดีในจุดที่บุคคลอื่นๆ จะนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น ที่ได้มาเพื่อนำไปต่อยอดและนำเสนอภาพในมุมมองที่มีความแปลกแตกต่างจากเดิมของใหม่ที่ไม่ใช่จะดีเสมอไป แต่การทำอย่างมั่นใจ ว่าไม่ได้ทำให้เลวร้ายลง บางสิ่งบางอย่างที่ไม่คิดว่าจะแห่ได้ ก็กลับนำมาแห่ได้ เช่น ผ้าพาดาน เป็นต้น ข้อดีของการแพร่กระจายคืออาจก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน การเปลี่ยนแปลง กระแสที่เป็นพลังในการสร้างสรรค์ แต่ข้อเสียก็คือสถานการณ์ที่นอกเหนือการควบคุม เปรียบเสมือนกระแสคลื่นที่แผ่กว้างกระจายออกไป จนไม่สามารถควบคุมได้ กลับกลายเป็นปัญหา เป็นสถานการณ์ที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ Out of control ซึ่งขึ้นอยู่กับ

ความมีภูมิหลังทางวัฒนธรรม ความรู้ความเข้าใจของแต่ละบุคคล คนดูซึ่งเป็นคนส่วนมากในสังคมมีภูมิไม่เท่ากับคนสร้างสรรค์ การมีจุดยืนที่มั่นคง มั่นใจ ในการสร้างในการทำ ไม่หวั่นไหวต่อเรื่องจากคำวิพากษ์วิจารณ์ โดยการสร้างสรรค์จะต้องผ่านการศึกษา เข้าใจอย่างถ่องแท้ การทำได้ ก็ได้แต่เพียงแค่อุปปีแต่ไม่มีภูมิหลังก่อให้เกิดปัญหา แตกต่างจากการทำเป็น คือทำจากความรู้ ทำจากความเข้าใจและเติมไปด้วยพลังแห่งการสร้างสรรค์

งานศิลปะกับคนเสพยา คนเสพยาที่ไม่มีภูมิหลังความเข้าใจทางศิลปะก็มักจะมีปัญหา คนดู ดูแบบไม่รู้เรื่องเพราะไม่เข้าใจคนทำ แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากในการที่จะเรียนรู้ การเข้าถึงและเข้าใจ มักจะเป็นไปในรูปแบบที่ไม่สมบูรณ์ ดังนั้นผู้สร้างงานศิลปะ การทำขึ้นมา ทำแบบมีที่มาที่ไป อธิบายได้ตอบใจที่ได้ ต่างหากที่จะเข้าถึงผู้ชมผู้ดูได้ดีที่สุด

ผู้คนในสังคมวัฒนธรรมมีหลายระดับ มีหลายกลุ่ม มีสายที่อนุรักษ์สุดโต่ง กลุ่มที่ต้องการยึดภาพของเส้นเวลา เพียงช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่มีความถูกต้อง เอามาเป็นตัวแบบ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัญหา บุคคลเหล่านี้จะไม่ยอมรับการสร้างสรรค์ ต้องมองวัฒนธรรม คือกระแสการต่อเนื่อง ไม่ขาดสาย เป็นเส้นแนวเดียวกัน การมองแบบอนุรักษ์ ที่ต้องการมองเพียงแค่ส่วนหนึ่งของช่วงเวลา เป็นความต้องการที่จะมองเพียงแค่เป็นส่วนๆ การฝังใจกับภาพที่ปลูกฝังในช่วงยุค เวลานั้นๆ เป็นประเด็นการตอบโต้ ของประวัติศาสตร์มากกว่าจะเห็นกระแสความเป็นไปของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนที่มองเห็นได้แต่ด้านเดียว คือการที่ไม่สืบเอามาจากราก แต่เอามาเพียงส่วนเดียว ในส่วนตัวของอาจารย์เถียรชาย นิยมชมชอบกับวัฒนธรรมที่มีความเคลื่อนไหว มีการนำเอาอดีต ปัจจุบัน อนาคตเรียงร้อยเข้ามาอยู่ด้วยกัน ซึ่งเป็นการต่อยอดสิ่งที่มีอยู่แล้ว ให้มีความต่อเนื่อง และทั้งหมดที่กล่าวมา จะต้องเกิดมาจากองค์ความรู้ ความชำนาญและความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งจำเป็นมากสำหรับการแสดงตัวตนให้เป็นต้นแบบทางด้านจัดการวัฒนธรรม

(เถียรชาย อักษรดิษฐ์ สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2554)

จากกระแสนางแก้ว ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการในด้านการจัดกิจกรรมการแห่นางแก้วเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษที่เป็นการจัดขบวนแห่นางของคณะวิจิตรศิลป์ ที่ซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากผู้ที่ไม่ติดตามและคนในสังคม และกลายเป็นกระแสนิยมที่ทำให้เกิดมิติของการนำเสนอภาพลักษณ์สตรีในฐานะตัวแทนของความงามในรูปขบวน จนถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมการแห่นางของล้านนาในยุคหลัง ที่ต้องการผลทางด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยการจัดกิจกรรมพิเศษ ซึ่งถือเป็นกิจกรรมทางการตลาดโดยใช้ขบวนแห่นางก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เกิดประสิทธิภาพนอกจากการประชาสัมพันธ์ การสร้างภาพลักษณ์แล้วยังเป็นการกระตุ้นสร้างกระแสความน่าสนใจ

ให้เกิดขึ้น โดยการบริหารพื้นที่ บริหารเวลา และรูปแบบให้มีความสอดคล้องกันกับบริบททางสังคมเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า รวมถึงได้ผลในทางที่บวก เกี่ยวกับกิจกรรมทางการตลาดอย่างที่สุด

□ 5.4 ผู้ชมขบวนแห่แห่ กับ เสียงสะท้อน: ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

5.4.1 ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา ในการแห่แห่เทศกาลประเพณี

เป็นประเด็นสุดท้ายที่ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ที่ส่งผลสำคัญต่อการจัดการขบวนแห่แห่ และเป็นการสร้างแนวทางที่เหมาะสม ในการมีส่วนร่วมของคนในสังคมโลกปัจจุบัน โดยจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 ฉบับ ได้สะท้อน “ปัญหา” ของการจัดการขบวนแห่แห่ในเมืองเชียงใหม่ ได้แก่

ปัญหาของการจัดขบวนแห่แห่	ค่าเฉลี่ยรวม (%)
สถานที่จอดรถเพื่อเข้าชมงานไม่สะดวกเพียงพอต่อความต้องการ	79.5
ปัญหาการเข้าถึงการบริการสาธารณสุข (ห้องสุขา)	76.0
จุดรับชมขบวนไม่มีระเบียบและเบียดเสียดแออัด	65.0
ปัญหาของสภาพการจราจรที่ติดขัดเนื่องจากการปิดถนนสายหลักเพื่อการแห่แห่	64.5
ปัญหาขยะและสาธารณสุขที่ตามมาหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการแห่แห่	59.5
การประชาสัมพันธ์วันเวลาสถานที่ และเส้นทางการจัดขบวนแห่แห่ ไม่ทั่วถึง	53.0
ในเทศกาลประเพณีมักมีการดื่มสุราของผู้เข้าร่วมขบวน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา	49.0
ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	49.0
ปัญหาความไม่เป็นระเบียบของร้านค้าหาบเร่แผงลอย ที่ตั้งอยู่ระหว่างเส้นทางการแห่แห่	44.0
การรักษาความปลอดภัยไม่เข้มงวดก่อให้เกิดความหวาด ระวังต่อชีวิตและทรัพย์สิน	42.0
ปัญหาความสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างเปล่าประโยชน์	33.0
ปัญหาการรับบริการสวัสดิการระหว่างขบวน (ของผู้เข้าร่วมขบวน) ที่ไม่มีความเป็นระเบียบ	32.0
นักท่องเที่ยวเข้ามามากเกินไปเกินกว่าศักยภาพของเมืองจะรับได้	28.0
อื่นๆ (ปัญหามลภาวะทางเสียง)	0.5

ตารางที่ 65 เสียงสะท้อนของปัญหาในการแห่แห่ จากกลุ่มประชากรตัวอย่าง 200 คน

จากข้อมูล เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ นั้น ให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องของ สถานที่จอดรถเพื่อเข้าชมงานที่ไม่สะดวกและเพียงพอต่อความต้องการ มากที่สุด อันเนื่องมาจากการจัดขบวนแห่แห่ และการเคลื่อนขบวน ผ่านไปบนเส้นทางการจราจรสำคัญ ของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นย่านชุมชนที่มีความหนาแน่นของบ้านเรือน ซึ่งมีระดับคะแนนใกล้เคียงกับปัญหา การเข้าถึงการบริการสาธารณสุข (ห้องสุขา) ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญ ที่ถูกสะท้อนออกมา โดยมีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหามีความ ต้องการให้มีการจัดรถ

สุขภาพเคลื่อนที่ กระจายอยู่ตามจุดต่างๆที่เป็นเส้นทางชบวนแห่ และการจัดหาพื้นที่รองรับ ยานพาหนะของผู้เข้าร่วมชบวนแห่ และมีรถบริการรับส่ง โดยปัจจัยเรื่องสวัสดิภาพและ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ก็เป็นประเด็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ กลุ่มเป้าหมายได้ สะท้อนปัญหาเกี่ยวกับเรื่องจุดรับชมที่ไม่เป็นระเบียบและเบียดเสียดแออัด และ แนวทางการ แก้ไขปัญหา เกี่ยวกับจุดนี้คือ กำหนดให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องกำหนดการแห่แห่ให้มีความ ครอบคลุม ทัวถึง และการเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย และตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติอัน อาจเกิดขึ้น และการควบคุมการจำหน่ายและการดื่มสุราในช่วงเทศกาลประเพณี ดังนั้น พอจะ สรุปภาพได้ว่า การจัดการด้านสถานที่ ซึ่งไม่มีระเบียบและเกิดความเบียดเสียดกัน จึงทำให้เกิด การเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ และเป็นสาเหตุหนึ่งมาจากการดื่มสุราและเมินเมาอาจจะก่อให้เกิดการ ทะเลาะวิวาทได้

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานประเพณีต่างๆ ควรเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ การ สะท้อนปัญหาของนักท่องเที่ยวในประเด็นปัญหาเรื่องสถานที่จอดรถนั้น เป็นเพราะในปัจจุบัน รวมจนถึงปัญหาเรื่องการเข้าถึงบริการสาธารณสุขโรค การจัดให้มีจุดที่จะรองรับขยะการจัดเก็บ ขยะสิ่งปฏิกูลตามจุดต่างๆทั้งในระหว่างและหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการแห่

จากผู้ที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 ฉบับ ได้สะท้อน “แนวทางการแก้ไขปัญหา” ของ การจัดการชบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่ ให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่

แนวทางการแก้ไขปัญหา	ร้อยละ
จัดให้มีรถสุขภาพเคลื่อนที่กระจายอยู่ในจุดต่างๆที่เป็นเส้นทางชบวนแห่	83.5
จัดพื้นที่รองรับยานพาหนะของผู้เข้าร่วมชบวนแห่ และมีรถบริการรับส่ง	81.5
จัดให้มีจุดรองรับขยะและสิ่งปฏิกูลกระจายอยู่ตามจุดต่างๆที่เป็นเส้นทางชบวนแห่	72.0
กำหนดให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องกำหนดการแห่แห่ให้มีความครอบคลุม ทัวถึง	65.0
เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย และตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติอันอาจเกิดขึ้น	65.0
ควบคุมการจำหน่ายและการดื่มสุราในช่วงเทศกาลประเพณี	64.5
กำหนดมาตรการการลงโทษอย่างรุนแรงแก่พวกที่ก่อปัญหาทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม	62.5
จัดพื้นที่ในการตั้งร้านค้า สำหรับหาเบาะนั่งให้อยู่ในจุดควบคุมเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย	58.5
กำหนดจุดพักชบวนในระหว่างทางเพื่อรับบริการสวัสดิการอย่างเป็นระเบียบ	52.5

ตารางที่ 66 แนวทางการแก้ไขปัญหาในการจัดการชบวนแห่ จากกลุ่มประชากรตัวอย่าง 200 คน

พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาของการจัดการชบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่ที่ผู้ตอบ แบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดให้มีรถสุขภาพเคลื่อนที่กระจายอยู่ในจุดต่างๆ ที่ เป็นเส้นทางชบวนแห่ คิดเป็นร้อยละ 83.5 การจัดพื้นที่รองรับยานพาหนะของผู้เข้าร่วมชบวนแห่ และมีรถบริการรับส่ง คิดเป็นร้อยละ 81.5 การจัดให้มีจุดรองรับขยะและสิ่งปฏิกูลกระจายอยู่

ตามจุดต่างๆ ที่เป็นเส้นทางขบวนแห่ คิดเป็นร้อยละ 72 จะเห็นว่าแนวทางการแก้ไข 3 อันดับแรก นั้น มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการแห่นั้นคือ **สุขา, สถานที่จอดรถ และ จุดทิ้งขยะ** มีความสอดคล้องกัน รวมทั้งผู้คนยังให้ความสำคัญในเรื่องของ การกำหนดให้มีการ ประชาสัมพันธ์เรื่องกำหนดการแห่แห่ให้มีความครอบคลุมทั่วถึง และการเพิ่มมาตรการรักษา ความปลอดภัย และตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติอันอาจเกิดขึ้นด้วย

5.4.2 เสี่ยงสะท้อนต่อการแห่แห่: ข้อเสนอแนะ การสร้างแนวทางที่เหมาะสม ใน การมีส่วนร่วมของคนในสังคมโลกปัจจุบัน

● ข้อเสนอแนะ เรื่อง การจัดการเส้นทาง และการจราจร

1. ควรจัดระบบจราจรให้เป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ควบคุม การจราจรและดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึงในระหว่างที่มีการแห่แห่
2. ควรมีการจัดจราจรให้มีศักยภาพมากกว่านี้ ในกรณีที่บางคนไม่สามารถเลี้ยว เส้นทางนั้นได้ และเกิดปัญหาจราจรติดขัด
3. ในเวลาปิดถนนแห่แห่ ควรมีเส้นทางในการระบายรถด้วยแทนเส้นทางที่ปิด
4. เนื่องจากเมืองเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีประชากรมาก จึงไม่มีที่จอดรถเพียงพอต่อ ประชาชนและเกิดการจราจรติดขัด
5. ขบวนแห่แห่ทำให้รถติด ควรดูแลระบบจราจรให้ดีกว่านี้
6. เส้นทางที่ใช้ขบวนแห่แห่ในปัจจุบันนั้นดีแล้ว เพราะได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็น เวลานาน จะหาที่จัดใหม่ก็จะไม่เหมาะสมกับจัดภายในเขตพื้นที่เมืองเชียงใหม่ และเป็นการ ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้กับทางจังหวัดเชียงใหม่ด้วย
7. เส้นทางในการจัดขบวนแห่แห่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้เกิดการ ล่าช้าและติดขัดระหว่างการเดินขบวน จึงอยากให้แก้ไขโดยตั้งจุดรับชมขบวนให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อความเรียบร้อยมากขึ้น
8. ควรจัดสถานที่จอดรถให้แก่นักท่องเที่ยว และเพิ่มจุดชมขบวนแห่แห่ให้เป็น ระเบียบ

นอกจากนี้ ประเด็นหนึ่งที่มีเสียงสะท้อนเข้ามามากมายในกลุ่มของผู้เข้าร่วมขบวนและผู้ที่มี ส่วนได้ส่วนเสีย กล่าวคือการนำขบวนแห่แห่กระทงเล็กและกระทงใหญ่ ผ่านประรำพิธีที่ให้ คณะของคณะกรรมการบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่แล้ว เจ้าของรถขบวนหลาย คันที่มีความมั่งคั่ง ไม่เคลื่อนขบวนออกไปจนถึงสิ้นสุดขบวน กล่าวคือ ยังจอดรถขบวนคาอยู่ในซอย ถึงแม้ว่าจะเป็นจุดจอดแอบซิดข้างทางแล้ว แต่เนื่องจากบริเวณดังกล่าว ถนนมีความคับแคบ ประกอบกับตั้งอยู่ในชุมชนที่เป็นตลาดสด (ตลาดเมืองใหม่) ที่ค้าส่งผลิตผลทางการเกษตร

ยังผลให้มีความพลุกง่วนของรถเข็นขนส่งสินค้าอยู่ตลอด ดังนั้น การที่เจ้าของหรือผู้รับผิดชอบ ขบวน รถขบวนนั้นๆ ไม่เคลื่อนรถขบวนออกจากทางจราจร หรือจอดทิ้งไว้บนไหล่ทาง ทำให้เกิดการเคลื่อนตัวของรถขบวนแห่งคันหลังๆ ที่ตามมา ไม่สามารถจะนำริ้วขบวนและรถขบวนเคลื่อนผ่านยังจุดดังกล่าวได้ ทำให้เกิดความล่าช้าและความน่าเบื่อของท่านผู้ชม คณะกรรมการ หรือแม้กระทั่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งในระหว่างผู้ทำขบวนด้วยกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบอันออกมาจากกลุ่มผู้ดำเนินงานจริง ณ หน่วยงานที่ได้ทำการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ (ดูจากจุดแข็ง-จุดอ่อนของพื้นที่แห่งกระทง ในบทที่ 4)

● ข้อเสนอแนะ เรื่อง กรรมการและกติการ่วม

1. ผู้ร่วมขบวน ตลอดไปจนถึงผู้ชมขบวนแห่แห่ ไม่ทราบกติกาและเกณฑ์การให้คะแนน ว่ามีการตัดสินอย่างไร
2. คณะกรรมการควรมีความหลากหลายทางสาขาอาชีพ และมีความยุติธรรม
3. กติกาและการเตรียมพร้อมของขบวนเป็นสิ่งที่ควรมีการประชุมตกลงกันก่อน
4. หากมีการให้คะแนนขบวนแห่แห่ ควรมีการแสดงผลเกณฑ์กติกาและการให้คะแนน รวมถึงแสดงผลการให้คะแนนอย่างโปร่งใส
5. “ออกกฎร่วม” ในการควบคุมขบวนต่างๆ ให้มีความสร้างสรรค์ในมาตรฐานและบรรทัดฐานเดียวกัน และไม่นำการเมืองและสถาบันมาเกี่ยวข้อง
6. ควรให้ผู้จัดขบวนมีส่วนร่วมในการกำหนด Theme และกติกาที่ใช้ให้คะแนน
7. เพิ่มงบประมาณสนับสนุนการจัดขบวนแห่แห่ในแต่ละเทศกาล ให้สมกับราคาวัตถุดิบในปัจจุบันที่ปรับตัวสูงขึ้น
8. ควรออกกติกานั่นเรื่องความประหยัด และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิดความสิ้นเปลือง
9. ไม่ขอกระทงเวียนลำพูน ที่เอามาแห่เวียนรอบสองในตัวเมืองเชียงใหม่

ในปัญหาเรื่องกฎ กติกา และเกณฑ์การนำริ้วขบวนเข้าร่วมซึ่งเน้นหนักในกรณีที่มีการประกวดนั้น ปัญหาที่ได้รับการสะท้อนออกมามากที่สุดคือ เกณฑ์การให้คะแนนและความโปร่งใสของคณะกรรมการ โดยความรู้สึกลาดหวังต่อรางวัลและเกียรติยศที่ได้ ผนวกกับความคลางแคลงใจในกฎเกณฑ์ที่ไม่ชัดเจนอันเนื่องมาจากบรรทัดฐานของกรรมการแต่ละท่านแตกต่างกัน หนึ่งในเสียงสะท้อนได้แสดงทัศนะในการเสนากลุ่มย่อย โดยไม่ประสงค์จะเปิดเผยนามว่า “มีความต้องการให้แสดงออกถึงผลคะแนนอย่างโปร่งใส เป็นธรรม โดยการนำผลคะแนนที่คณะกรรมการแต่ละท่านให้ในแต่ละขบวน มาติดประกาศประชาสัมพันธ์ เพื่อความบริสุทธิ์ยุติธรรม” นอกจากนั้นแล้วยังมีการร้องขอการประท้วง “ต้องการสิทธิในการประท้วงผลการตัดสินของคณะกรรมการ ในกรณีที่ไม่พึงพอใจในการตัดสินอันเนื่องมาจากคณะกรรมการที่เชิญมาเป็นกรรมการตัดสิน ไม่มี

คุณวุฒิ ไม่มีความรู้จริงในด้านศิลปวัฒนธรรม หรือในด้านที่ควรจะเป็น นอกจากนั้นแล้ว ยังมีอีก
หนึ่งเสี่ยงสะท้อนถึงการจัดสรรงบประมาณตอบแทนซึ่งถือว่ายังไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจใน
ปัจจุบัน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการที่จะส่งรูปขบวนเข้าร่วม

ประเด็นปัญหาหลักอีกประการหนึ่งที่ได้รับเสียงสะท้อนมาคือความไม่พึงพอใจใน
มาตรการของจังหวัด หน่วยงานราชการและเทศบาลนครเชียงใหม่ “การนำกระทรวงเวียนมาเวียนแห่
ทั้งสองพื้นที่ ทั้งที่ลำพูนและมาเวียนต่อที่เชียงใหม่ เป็นที่รับไม่ได้เป็นที่สุด เพราะถือว่าเอาเปรียบ
โกง ไม่มีมารยาท ไม่เคารพกฎกติกา เป็นการเอาเปรียบทั้งที่เป็นคู่แข่ง เอาเปรียบผู้ชม ไม่ใช่ผู้สตั๊ด”

● **“วัฒนธรรมการแห่แห่”: ความเห็นและข้อเสนอแนะ**

1. ขบวนแห่แห่ปัจจุบันมีความสวยงาม และงดงามแบบล้านนา
2. ขบวนแห่แห่ทำให้รับรู้ถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม และเข้าถึงคนเชียงใหม่มากยิ่งขึ้น
3. การจัดขบวนแห่แห่ของเมืองเชียงใหม่ มีประโยชน์ในหลายด้าน อาทิ
เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเข้าชมต่างต้องการที่จะเข้ามาสัมผัสกับวัฒนธรรม
ล้านนา ซึ่งควรจะจัดให้ยิ่งใหญ่ แต่ไม่ออกนอกกรอบวัฒนธรรมมากเกินไป
4. ความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม บางครั้งทำให้คนท้องถิ่นเข้าใจผิดใน
วัฒนธรรมที่แท้จริง
5. ขบวนแห่แห่ไม่ควรเปลี่ยนแปลงรูปแบบ /แบบแผนทางวัฒนธรรมมาก
จนเกินไป จนกลายเป็นการบิดเบือนวัฒนธรรม เพื่อสนองความต้องการของบุคคลเฉพาะกลุ่ม
6. ขบวนแห่แห่ขบวนกระทงเล็กของวัดต่างๆ มีการพัฒนาและสวยงามมากขึ้น
7. หากขบวนแห่แห่จะสร้างความสามัคคีแล้ว ควรทำเสลี่ยงน่าจะดีกว่า เพราะ
คนร่วมยก คือ ผู้ที่ต้องแสดงพลังสามัคคี และไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ แต่ต้องมั่นใจว่า ผู้อยู่บนเสลี่ยง
จะปลอดภัย
8. ขอให้ทางเทศบาลสนับสนุน และให้ความสำคัญกับการแห่แห่ให้มากยิ่งขึ้น
กว่านี้ เพื่อที่นักท่องเที่ยวและผู้ชมขบวนจะได้รับชมขบวนที่มีความสวยงาม อีกอยู่ถึงงบประมาณที่
ลงทุนไปแล้วจะได้คุ้มค่า และจะมีแรงจูงใจกับผู้ที่ทำขบวน พร้อมกับของรางวัลที่จะได้รับ

ในปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการแห่แห่ เกี่ยวกับจัดทำริ้วขบวนเข้าร่วมซึ่งเน้นหนักในกรณีที่มี
มีการประกวดนั้น ปัญหาที่ได้รับการสะท้อนออกมามากที่สุดคือความถูกต้อง และบรรทัดฐานของ
ความถูกต้อง “ความถูกต้องบางทีมันก็ไม่ได้สวยไม่ได้งาม แต่ไ้ที่งามๆ มันก็อาจจะไม่ถูกต้อง
อยากให้เปิดใจกว้างกับบรรทัดฐานความงาม การทำเพื่อแสดง มันก็คือการแสดง การโชว์
สวยงามแต่อาจจะไม่ถูกต้อง มันก็อาจจะทำให้ผิดไปบ้างแต่ถ้าอยากจะทำให้ถูกต้องไปเลย ก็ควรจะ
แยกประเภทประกวดเป็น ประเภทถูกต้องตามวัฒนธรรม กับประเภทสวยงาม จะได้ไม่สับสน
ทะเลาะกัน”

● ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. เป็นส่วนที่ต้องยอมรับว่ายุคสมัยใหม่คนไม่ค่อยมีเวลา การรวมตัวกันเหมือนในอดีตทำได้ยากขึ้น การที่จ้างออกาไนเซอร์เป็นผู้จัดการขบวนก็จะช่วยลดปัญหาตรงนั้น แต่ก็ไม่ได้ลดความศรัทธา หรือความศักดิ์สิทธิ์ของขบวนลง เพราะการทำงานมีขึ้นและมีตลอดก็เป็นเพราะเกิดมาจากความศรัทธาของผู้คนอย่างแท้จริง เพียงแต่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยแค่นั้นเอง

2. ควรจัดและเตรียมการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกงาน เพราะถึงอย่างไรปัญหาต่างๆ ก็ไม่สามารถจัดการได้อย่างเด็ดขาด และถึงอย่างไรก็เกิดปัญหาอยู่ดี ดังนั้น ควรจะเตรียมการรับมือกับปัญหาและป้องกันให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด เพื่อที่นักท่องเที่ยวและประชาชนต่างๆ จะได้ชื่นชมกับขบวนแห่ได้อย่างเต็มที่และมีความสุข

3. ควรมีมาตรฐานจัดการกับปัญหามลภาวะทางเสียงด้วย เพราะบางเทศกาล เช่น ลอยกระทง เสียงปะทัดจะดังมาก กระทบกักรถต่างๆ

4. ไม่ควรใช้เครื่องยนต์มากนัก เพราะท่อไอเสีย/ความร้อน/น้ำมัน/เสียง เป็นต้นเหตุของมลพิษ ระหว่างทาง อีกทั้งยังสิ้นเปลืองทรัพยากร นอกจากนี้ยังป้องกันรถยนต์มีปัญหาระหว่างทาง เช่น หม้อน้ำร้อน และอาจเกิดระเบิดขึ้นได้ อาจสร้างความเสียหายแก่ผู้ชมหรือผู้ร่วมขบวนได้ ควันรถ ทำให้เสียอรรถรสในการรับชมขบวน

5. มีข้อสังเกตว่า การมีร้านค้า หาบเร่แผงลอยระหว่างทาง และ ตลอดเส้นทางย่อมเป็นสิ่งที่ดี เพราะ เมื่อเวลาผ่านไป เช่น ระหว่างขบวนหยุด/เดิน รถก็ออกไม่ได้ บางคนอาจจะมี ความต้องการอาหาร จึงทำให้สะดวกในการซื้อหา และเมื่อซื้อหาได้แล้ว รับประทานเสร็จแล้ว ไม่มีที่ทิ้ง ขยะจึงเกลื่อน

6. ควรจัดตั้งศูนย์กลางการรับเรื่องร้องเรียน /เรื่องร่ำร้องทุกข์ ในเทศกาลนั้นๆ

7. ควรเพิ่มหน่วยพยาบาลให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

● ความเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ

1. ขบวนแห่ต่างๆ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ออกาไนเซอร์ควรจะรับ ขบวนที่ไม่ประกวด เช่น เทศบาล อบจ. ฯลฯ

2. ภาครัฐไม่ควรมายุ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องแห่เพราะผิดวินัยสงฆ์ ทำให้ภาพพจน์ ของศาสนาดูตลก และเสื่อมเสีย

3. ไม่ควรมี “การเมือง” มาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน (และกลุ่มขบวนอื่นๆ) เพราะ การเมืองเป็นการเบี่ยงเบนวิถีคิดของชาวบ้าน ชาวบ้านจึงควรเข้าร่วมขบวนตามหมู่บ้านที่ ร่วมแรงร่วมใจ มากกว่าเข้าร่วมตามประโยชน์ที่ได้ในเชิงทุนนิยม

4. ในการเดินขบวนมักพบกับปัญหาเศษขยะ เช่น เศษแก้วแตก หรือกระຈก ซึ่งอาจ เป็นอันตรายต่อผู้ร่วมขบวนได้

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การແໜ່ແທ່เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวล้านนา ที่มักจะให้ความสำคัญต่อการແໜ່ແທ່ ในฐานองค์ประกอบของหลักในการเริ่มต้นพิธีกรรมต่างๆ เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเคารพยำเกรง เชื่อมั่น และศรัทธาให้เกียรติแก่สิ่งที่พึงเคารพ เป็นการแสดงออกถึงสถานะทางอำนาจ และศูนย์กลางทางความเชื่อที่ได้รับการตีความและถอดรหัสออกมาเป็นสัญลักษณ์ในขบวนແໜ່ແທ່ การແໜ່ແທ່ในเขตพื้นที่ศึกษา แบ่งได้เป็น 4 ประเภทการແໜ່ແທ່ เช่น การແໜ່ແທ່เนื่องในประเพณีชีวิต, การແໜ່ແທ່เนื่องในเทศกาลประเพณี, การແໜ່ແທ່เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการແໜ່ແທ່เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กร

ผู้วิจัยมุ่งประเด็นในการศึกษาทัศนคติการรับรู้ การยอมรับและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขบวนແໜ່ແທ່ เพื่อทราบระดับความเข้าใจการยอมรับและการมีส่วนร่วมในบริบทต่างๆ ของการจัดกิจกรรมการແໜ່ແທ່ที่เหมาะสมกับพฤติกรรม บริบทรอบข้างและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป จากคำถามวิจัย เกี่ยวกับการรับรู้ ทัศนคติของประชากร ที่นำไปสู่การมีส่วนร่วม ซึ่งประเด็นสำคัญของปัญหาคือ ในกรณีที่กลุ่มคนที่มีทัศนคติที่ไม่ดี จะมีวิธีการแก้ไขปัญหายังไง อีกทั้งการวิจัยครั้งนี้ยังสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการขบวนແໜ່ແທ່ด้วย โดยศึกษาจากขบวนແໜ່ແທ່ในเทศกาลประเพณีของเมืองเชียงใหม่ โดยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

• ด้านการรับรู้ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

สิ่งที่เกิดขึ้นกับการจัดการขบวนແໜ່ແທ່ในปัจจุบันของสังคมเมืองเชียงใหม่มุ่งเน้น “การสร้างภาพลักษณ์ทางด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว” มากกว่าที่จะให้ความสำคัญด้านการແໜ່ແທ່ในประเพณีแห่งชีวิต หรือวัฒนธรรมในรูปแบบดั้งเดิม ทั้งในรูปแบบของวัฒนธรรมการແໜ່ແທ່ที่แท้จริง และการสังเคราะห์วัฒนธรรมการແໜ່ແທ່นั้นขึ้นมาใหม่ รวมถึงกิจกรรมการແໜ່ແທ່ที่เพียงแค่นำวัฒนธรรมมาสวมครอบ โดยที่ประชากรส่วนใหญ่รับรู้ว่ “ขบวนແໜ່ແທ່ของเมือง” เป็นกิจกรรมหนึ่งที่น่าสนใจซึ่งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีการจัดตั้งขบวนແໜ່ແທ່ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ ทางด้านการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งทางสังคมอยู่เป็นเบื้องต้น

โดยมีลักษณะการรับรู้เชิงสัญลักษณ์ ที่รับรู้กันเองด้วยการสื่อสารกันภายในสังคม โดยมีเงื่อนไขของบริบทด้านเวลา และสถานที่ ของแต่ละขบวนແໜ່ແທ່เป็นตัวกำหนด การรับรู้ มีการแพร่กระจายไปยังกลุ่มสมาชิกทั้งภายในและภายนอกสังคมด้วยสื่อที่เป็นสากลเช่น ป้ายประกาศ โฆษณา สื่อทางโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต โดยพยายามที่จะให้ความสำคัญกับรับรู้ต่อขบวนແໜ່ແທ່

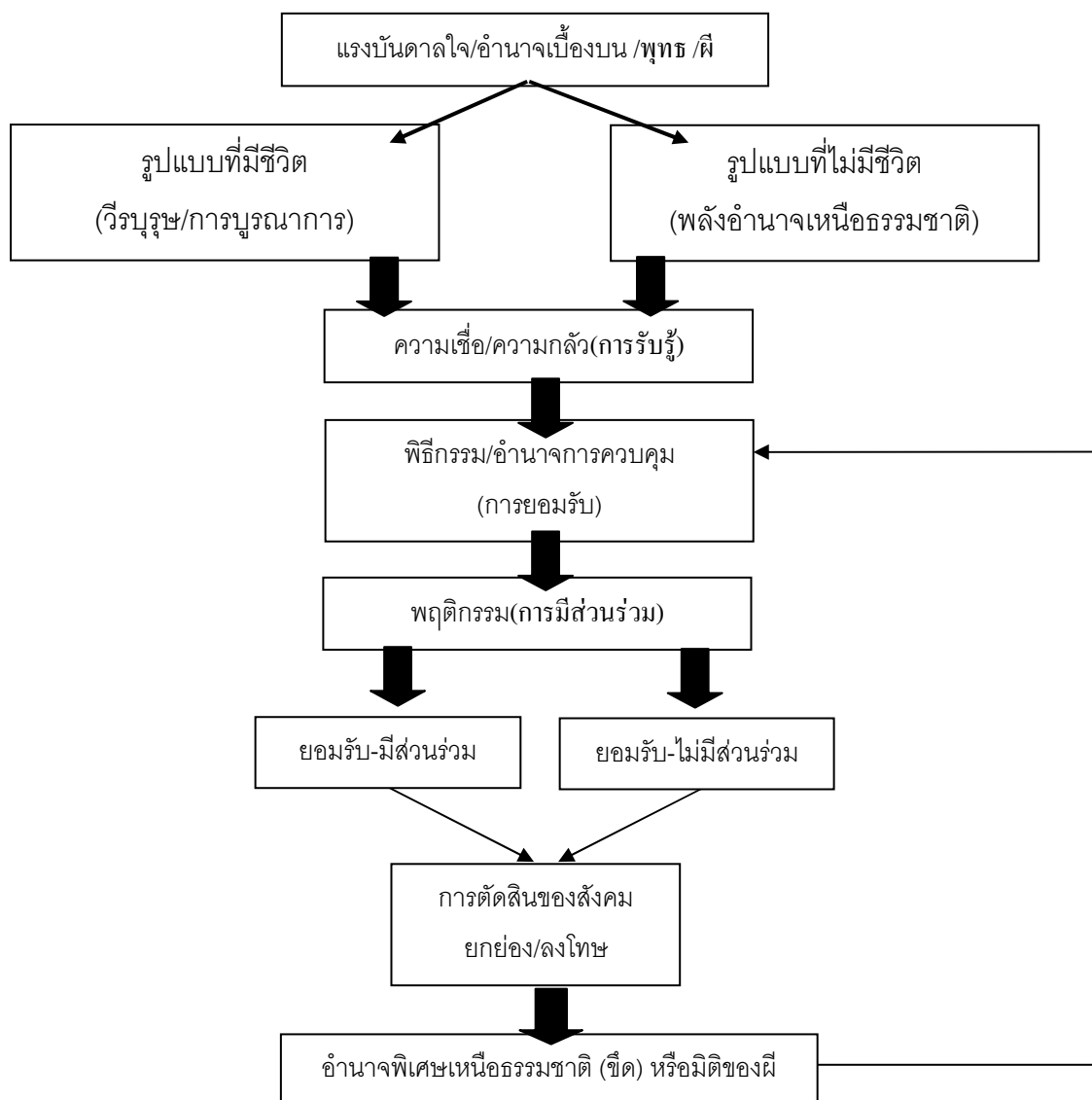
แต่ให้มีภาพลักษณ์ใหม่เอียงไปในด้านการท่องเที่ยว เป็นความพยายามสร้างกรอบการรับรู้ในการจัดขบวนแห่น้ำ ในแง่ของความวิจิตรพิสดารเพื่อดึงดูดความสนใจ มากกว่าแก่นแท้ของวัฒนธรรม ซึ่งผู้คนในเมืองเชียงใหม่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการแห่น้ำ โดยเห็นพร้อมกันว่า เป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว, สืบทอดประเพณีวัฒนธรรม, ยังผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ, เป็นการเผยแพร่เอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่ และขบวนแห่น้ำเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ตามลำดับ

การยอมรับดังกล่าวส่งผลอันจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแห่น้ำของชาวเชียงใหม่ ซึ่งทุกคนต่างเคยมีประสบการณ์การเข้าร่วมประเพณีที่ประกอบไปด้วยขบวนแห่น้ำ ไม่ว่าจะอย่างไรอย่างหนึ่ง หรืออย่างน้อยที่สุดก็จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการแห่น้ำอย่างใดอย่างหนึ่งจนถือเป็นปกติวิสัย ทั้งที่เป็นการเข้าร่วมจากเหตุผล “ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย” ซึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดงาน มีหน้าที่โดยตรงในการจัดควบคุมขบวนฝ่ายที่ต้องจัดเตรียมงาน สถานที่ ตลอดจนการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ ทำความสะอาดพื้นที่หรืออื่นๆ ที่โดยตรงเกี่ยวกับขบวนแห่น้ำ, “การสมัครใจเข้าร่วมจากความศรัทธา” เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยตรง อันเนื่องมาจากเป็นกิจกรรมการแห่น้ำที่เกี่ยวข้องกับประเพณีชีวิต เป็นกิจกรรมที่พึงปฏิบัติอยู่แต่เดิมซึ่งเป็นไปด้วยความเชื่อถือศรัทธา และค่านิยมทางสังคม ว่าหากได้เข้าร่วมไปมีส่วนร่วมจะเกิดความเป็นสวัสดิมงคล ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการแห่น้ำนั้นๆ, “เข้าร่วมด้วยความชื่นชอบเพราะสนุก และการชื่นชอบเฝ้าติดตาม” ด้วยเหตุผลจากความสนุกสนานรื่นเริง ความบันเทิงใจที่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการแห่น้ำ เพื่อเป็นการแสวงหาประสบการณ์และคำตอบแทนเล็กน้อยที่ได้รับจากการเข้าร่วมขบวนแห่น้ำ, “การถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา” เป็นการมีส่วนร่วมแบบบังคับ สืบเนื่องจากสถาบันฯ เป็นผู้จัดส่งริ้วขบวนหรือ รถขบวนเข้าร่วมในการแห่น้ำ จึงเกิดการ “เกณฑ์คนของสถาบันฯ” เข้ามามีส่วนร่วมในขบวนแห่น้ำขึ้น และ “จากการว่าจ้างจากเจ้าของขบวน” โดยส่วนมากเป็นกลุ่มนักแสดงอิสระหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขบวนแห่น้ำ ซึ่งได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของขบวนเป็นต้น พฤติกรรมการยอมรับและการมีส่วนร่วมต่อแห่น้ำดังกล่าว เกิดจากการปลุกฝัง การกล่อมเกลางานทางสังคม และกลายเป็นสภาพความเคยชินในด้านที่มีสิ่งเร้าทั้งทางการแข่งขัน และไร้การแข่งขัน นอกจากนี้ประชากรชาวเชียงใหม่ที่อยู่ในพื้นที่ต่างมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลแต่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆ ของการจัดกิจกรรมการแห่น้ำ และยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมขบวนในระหว่างรถขบวนเคลื่อน เช่น การยินดีให้ใช้ห้องน้ำส่วนตัวของแต่ละบ้าน โดยเจ้าของบ้านเรือนตั้งอยู่ในเส้นทางขบวนแห่น้ำ การอนุญาตให้ใช้พื้นที่หน้าบ้านเรือนเพื่อใช้เป็นสถานที่จัดเตรียมรูปขบวน และอุปกรณ์ประกอบริ้วขบวน เป็นต้น

- **บริบทและพลวัตรทางสังคม-วัฒนธรรมล้านนา**

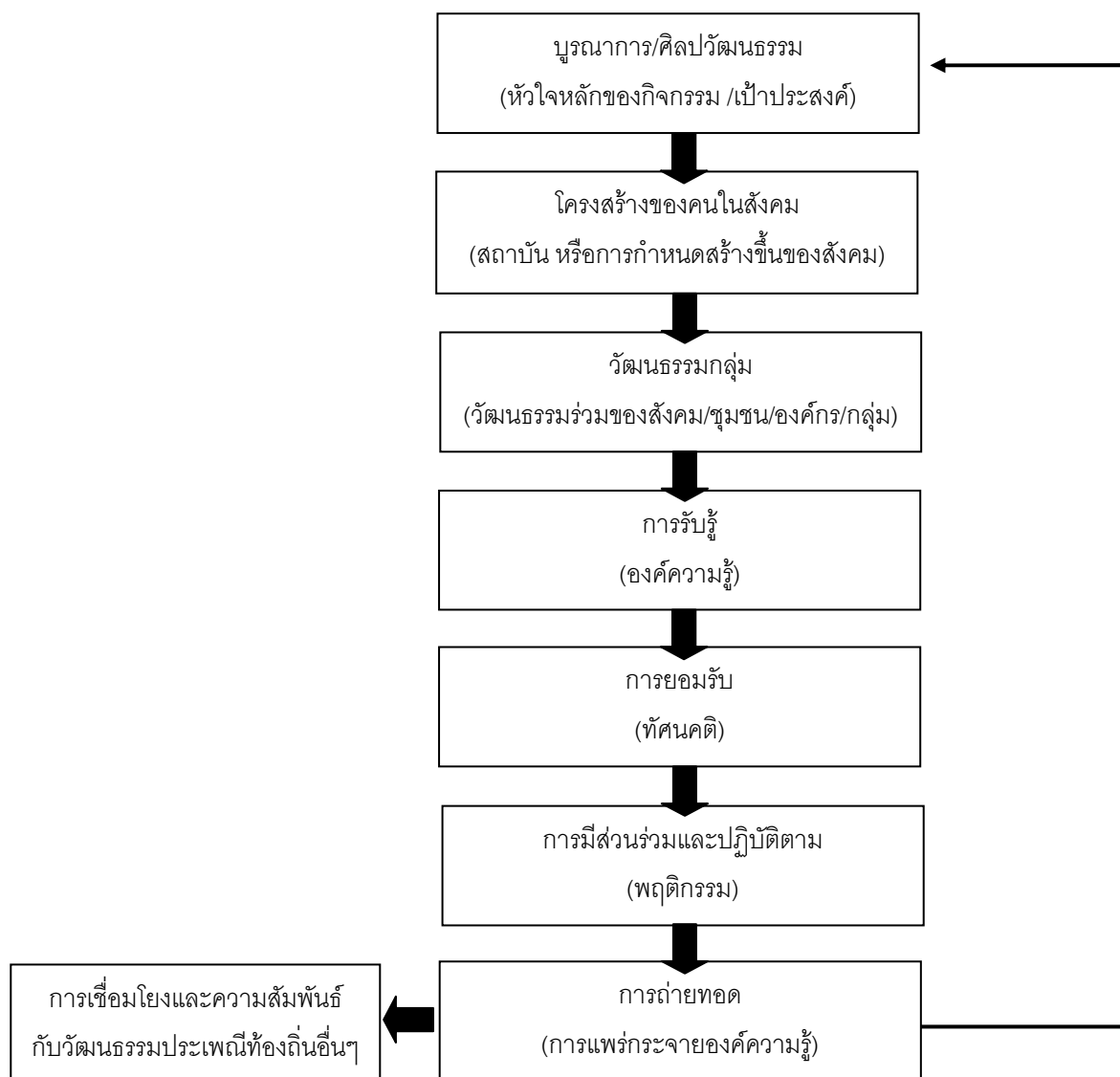
การยอมรับ และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการແหน้แห่งของกลุ่มคนในสังคม มีบทบาทในหน้าที่ต่างๆของการเข้ามามีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เป็นผลมาจากสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคมที่แตกต่างกันไป โดยที่สังคมเมืองเชียงใหม่ยุคก่อน มีลักษณะของโครงสร้างในการจัดการศิลปวัฒนธรรมการແหน้แห่งมาจากแบบแผนของสังคมจารีต ที่มีความเชื่อ และเป้าประสงค์ในการแสวงหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือชีวิตในโลกภายนอกที่ดีกว่า ดังนั้น แผนการรับรู้ การยอมรับและการมีส่วนร่วม จึงมีลักษณะโครงสร้างแบบง่ายๆ ที่มักจะเป็นไปในรูปแบบการควบคุมทางด้านพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติ แตกต่างจากรูปแบบการรับรู้ การยอมรับและการมีส่วนร่วมของสังคม

การจัดการศิลปวัฒนธรรมผ่านขบวนการແหน้แห่งแบบสังคมดั้งเดิม

จากแผนผังโครงสร้างการรับรู้ การยอมรับ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของสังคม วัฒนธรรมล้านนาที่มีต่อขบวนแห่แบบดั้งเดิมข้างต้น จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการแห่แห่ มักจะมีแรงบันดาลใจจากอำนาจเบื้องบน ที่เป็นความคาดหวังในชีวิตเบื้องหน้า หรือความสมบูรณ์พูนสุขของตนเองและครอบครัวเป็นแรงขับ ซึ่งแสดงออกผ่านทั้งในรูปแบบของสิ่งมีชีวิตเช่น ตัวบุคคล สถาบันการปกครอง หรือวีรบุรุษต่างๆ หรือ อำนาจจากสิ่งที่ไม่มีชีวิตและเป็นนามธรรมเช่น พระธาตุ คัมภีร์ หรืออื่นๆ ผ่านการรับรู้ที่เป็นความเชื่อ ซึ่งถูกปลูกฝังให้เชื่อ และความยำเกรง ก่อให้เกิดพิธีกรรมและการควบคุมซึ่งเป็นการโน้มนำทางด้านทัศนคติและการยอมรับ นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติและการมีส่วนร่วม ซึ่งแตกประเด็นออกมาทั้งยอมรับ-มีส่วนร่วม และ ยอมรับ แต่ไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกรณี แต่ส่วนมากเกิดการยอมรับ ซึ่งการจะมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมนั้น ไม่ถือเป็นสิ่งที่ผิด แต่เมื่อมีสิ่งทีถือว่่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติไปจากสังคม ในเหตุผลของการมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมนั้น จะเป็นการตัดสินใจจากสังคม โดยเกิดการครหานินทา และกล่าวร้าย ทำให้เกิดความไม่สบายใจ และบังเกิดความไม่เป็นปกติสุขในการดำเนินชีวิต นำไปสู่ช่องทางของการแก้ปัญหา โดยที่คนในสังคมจะกลับคืนไปสู่อำนาจพิเศษเหนือธรรมชาติ (ซี้ด) หรือมิติของผี เป็นตัวตัดสินใจกระทำการนั้นๆ และอำนาจแห่งคำตัดสินนี้เอง จะเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมความเป็นไปและการมีส่วนร่วมของผู้คนในสังคม ซึ่งในปัจจุบัน ที่วิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป ขบวนแห่ที่มีรูปแบบแปรเปลี่ยนไปจากสังคมดั้งเดิม โดยมีหน้าที่ในการดึงดูดความสนใจและให้ผลทางด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น การรับรู้ การยอมรับและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้คนในสังคม จึงมีความเป็นอิสระทางด้านความคิดมากขึ้น ดังจะสรุปจากผลการศึกษาคือ การจัดการขบวนแห่ในสังคมโลกปัจจุบันนั้น มีบริบทและพลวัตรของสังคมที่แปรเปลี่ยนไปจากเดิม โดยที่มีการเปิดโอกาสให้มีความหลากหลายทางด้านเพศ และวัยที่จะเข้าร่วมขบวนแห่ มากยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพศที่สาม ซึ่งยังคงเน้นย้ำในเรื่องที่จะต้องแสดงออกโดยไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ที่ไม่ก่อให้เกิดความบิดเบือนหรือผิดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งกรอบวัฒนธรรมที่มีขนบจารีตเป็นสิ่งที่กำหนดจึงเป็นสิ่งที่พึงระวัง

การจัดการศิลปวัฒนธรรมผ่านขบวนการแบบสังคมนิยม ในทัศนะของผู้วิจัย

ประชากรทุกกลุ่มในสังคม มีความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมบางอย่าง เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้น การดำเนินการจัดการศิลปวัฒนธรรมการແຫ່ງที่เป็นการปรับประยุกต์เอา ทฤษฎีการจัดการทางศิลปะมาเป็นเครื่องมือในการจัดการศิลปวัฒนธรรมขบวนการแบบบูรณาการเพื่อให้เหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการความคิด หรือแนวคิดหลักที่เป็นเนื้อหาใจความสำคัญ ของกิจกรรมการແຫ່ງนั้นๆ เพื่อที่จะเป็นที่ยึดถือให้เป็นประเด็นหลักในการจัดการขบวนการແຫ່ງ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านกายภาพ และชีวภาพ ที่ประกอบกันทั้ง ภูมิศาสตร์, เส้นทาง, สถานที่, สภาพภูมิอากาศ, ฤดูกาล, เวลา หรือ สภาพทางกายภาพอื่นๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการขบวนการແຫ່ງ ซึ่งต้องเกิดจากความเห็นพ้อง

ต้องกันในเรื่องรูปแบบและแนวทางที่เป็นกิจกรรมการແໜ່ແທ່ ที่ต่างได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นการพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านแนวคิดการนำเสนอ รูปแบบเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ตลอดจนถึงอุปกรณ์ประกอบการแสดง ประกอบขบวน โดยมีแนวทางที่แสดงออกทางทัศนคติเห็นชอบร่วมกันว่ามีความเหมาะสม อันเป็นการเปิดกว้างในการรับรู้เกี่ยวกับรสนิยมทางศิลปะ และความเข้าใจถึงพลวัตทางศิลปวัฒนธรรมที่ย่อมต้องมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของวัฒนธรรม

ผ่านกระบวนการที่เชื่อมโยงกับโครงสร้างของคนในสังคม ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในด้านความเชื่อ ทัศนคติและมิติต่างๆ โดยถ่ายทอดออกมาเป็นรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นที่ยอมรับ เรียกว่า วัฒนธรรมกลุ่ม โดย ทัศนคติการยอมรับ เช่น ความอ่อนไหวของวัฒนธรรม การกระทบกระเทือนต่อการบิดเบือนทางวัฒนธรรมที่หลายๆฝ่ายวิตก รวมไปถึงกรณีที่จะมีพระสงฆ์ การมีกลุ่มเพศที่สาม หรือการนำนวัตกรรมใหม่ๆ แนวทางใหม่ๆ รวมไปถึงการออกข้อกำหนด กฎกติกา มารยาท ต่างๆในสังคม ก็ควรจะเป็นข้อบังคับ ข้อตกลงที่เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับของผู้คนในสังคมในแนวราบที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกันในระดับนี้ ซึ่งจะเป็นผลที่มีความต่อเนื่องต่อการรับรู้ หรือองค์ความรู้ ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มทั้งหมด ที่ต่างรับรู้และให้การยอมรับซึ่งเป็นทัศนคติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และจะส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วม และการปฏิบัติตาม ในบริบทต่างๆตามหน้าที่และบทบาทของแต่ละกลุ่มคนในสังคม และสามารถกระจาย หรือถ่ายทอดไปยังคนรุ่นใหม่ที่จะกลับขึ้นมาแทนที่ รวมทั้งเกิดองค์ความรู้ใหม่เพื่อที่กลับมาบูรณาการศิลปวัฒนธรรมที่เป็นหัวใจหลักในการจัดกิจกรรมการແໜ່ແທ່นั้นๆ รวมทั้งผลพลอยได้คือการสามารถที่จะกระจายองค์ความรู้ หรือสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ ชุมชนอื่นๆที่อยู่รอบข้างใกล้เคียงได้อีกด้วย

● การจัดการทางวัฒนธรรม การสื่อสารเพื่อการตลาดและกิจกรรมการแสดง

กิจกรรมการແໜ່ແທ່ดังกล่าว เป็นการป่าวร้องโฆษณาในฐานะสื่อ ที่ต้องการจะส่งสารไปยังผู้คนภายนอกสังคมให้เกิดการรับรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจ เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องคือการเป็นที่รู้จักและนำมาซึ่งรายได้ที่เกิดจากการเข้ามาใช้บริการทางด้านวัฒนธรรมต่างๆ ดังนั้นการป่าวร้องโฆษณาในฐานะที่ขบวนແໜ່ແທ່เป็นการแสดงออกของกลุ่มคนในช่วงที่เป็นวาระหรือกิจกรรมพิเศษ จึงไม่ควรเป็นเรื่องราวของ “การเมือง” มาเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะในขบวนແໜ່ແທ່ที่เกิดมาจากวิถีชีวิต สังคมประเพณีวัฒนธรรมที่แท้จริงยังต้องให้ความระมัดระวังมากที่สุด ซึ่งหากจะต้องการในการนำเสนอภาพลักษณ์บางอย่างของสินค้าที่จะเข้าร่วมในขบวนແໜ່ແທ່มีແໜ່ หรือการประชาสัมพันธ์องค์กรหรือตราสินค้า ที่อยู่ในรูปขบวน ควรมีความเหมาะสม

พอดีและควรให้เข้าร่วมในลักษณะของกิจกรรมประเพณีที่เกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นหรือเป็นสิ่งที่ครอบไว้ด้วยวัฒนธรรมมากกว่าเรื่องราวของความเชื่อความศรัทธาที่แท้จริง ปัจจัยหนึ่งที่เป็นผลให้เกิดกรณีดังกล่าวนั้นคือสังคมโลกปัจจุบันนั้น มีอาชีพผู้รับเหมาจัดทำขบวนแห่ที่เรียกว่า ออแกไนเซอร์หรือผู้รับเหมาที่ควรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านการแสดงออกและการนำเสนอเรื่องราวดังกล่าว

● จุดแข็ง จุดอ่อนและความสัมพันธ์ของพื้นที่และขบวนแห่

พื้นที่เมืองเชียงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการแห่นั้น เกิดจาก “ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม” ที่ได้รับการปลูกฝังมาจนเป็นความคุ้นชินเกี่ยวกับความสัมพันธ์กันของขบวนแห่และพื้นที่ โดยมีจุดตั้งต้น และจุดสิ้นสุดที่เหมาะสมแล้วในสายตาของชาวเชียงใหม่ แต่สิ่งที่ประชากรต้องการและเรียกร้องมากที่สุด คือการให้มีจุดทำพิธีเปิดงานหรือจุดให้คะแนนอยู่ในบริเวณ “สิ้นสุด” ของขบวน อันจะเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาใดๆที่จะเกิดขึ้นได้ โดยที่จุดอ่อนของทุกเส้นทางและทุกพื้นที่นั้น จะเป็นเรื่องปัญหาการขนส่งมวลชนและการจัดระเบียบการจราจร ซึ่งหากเป็นความคุ้นชินของผู้คนในพื้นที่แล้ว ก็จะสามารถมีวิธีการหลบหลีกเส้นทางดังกล่าวได้ แต่เมื่อมีความต้องการของคนต่างพื้นที่ ที่ต้องการมาสัมผัสกับบรรยากาศและวัฒนธรรมการแห่ดังกล่าว พื้นที่ส่วนกลางที่ควรจะมีไว้บริการสำหรับประชาชนที่จะเข้าร่วมนั้น ยังคงเป็นประเด็นที่น่าจะนำไปหาแนวทางในการจัดสรรพื้นที่เพื่อบริการแก่ประชาชนดังกล่าว

● ข้อเสนอแนะ

“ปัญหาด้านการจราจร” เป็นปัญหาที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดในช่วงเทศกาลประเพณีแห่ทางผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นปัญหานี้ควรรีบแก้ไข โดยควรจัดให้มีแผนรองรับอย่างเป็นระเบียบมากยิ่งขึ้นกว่าในสภาวะปกติ เช่น ควรเพิ่มเส้นทางเลี้ยว หรือเส้นทางในการระบายความหนาแน่นของการจราจรในช่วงเทศกาล ตลอดจนจนถึงจะต้องมีการประชาสัมพันธ์, ให้ข้อมูล หรืออธิบายเส้นทางในการระบายความหนาแน่นของการจราจรนั้นๆ ให้แก่ผู้คนในสังคม ตลอดจนถึงนักท่องเที่ยวได้ทราบในมาตรการรองรับปัญหาดังกล่าวด้วย ซึ่งในปัจจุบันแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร การหาสถานที่จอดรถที่เป็นส่วนกลาง และเพิ่มการบริการขนส่งมวลชนสาธารณะ ก็เป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะช่วยแก้ปัญหาการจราจรที่มีความหนาแน่นและเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงจุดชมขบวนแห่ได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามาตรการการเพิ่มเจ้าหน้าที่ควบคุมการจราจรและเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยให้มีความทั่วถึงในงาน ก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาทั้งการจราจร หรือปัญหาอันอาจจะเกิด

จากอาชญากรรมในระหว่างที่มีการแห่แหนได้ หากผู้ปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่ที่ความเกี่ยวข้องต่าง ยึดถือเป็นข้อปฏิบัติโดยเคร่งครัด ปัญหาการจราจรและอาชญากรรมในช่วงเทศกาลงานประเพณี ของเมืองเชียงใหม่ ก็อาจลดลงได้ไม่มากนัก

ส่วนปัญหาด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน เป็นปัญหาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมในงาน ประเพณีแห่แหนของเมืองเชียงใหม่มากนัก แต่ปัญหาดังกล่าวได้สะท้อนผ่านเสียงของผู้คนใน สังคมในเรื่องของการบริการทางด้านสาธารณสุขพื้นฐานที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทาง หน่วยงานราชการ หรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเพิ่มมาตรการการจัดบริการสาธารณสุขขั้น พื้นฐานให้เพียงพอต่อประชากรที่เข้าร่วมกิจกรรมในมวลรวมทั้งหมด เช่น ควรเพิ่มหน่วยพยาบาล ให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น หรือจัดตั้งศูนย์กลางการรับเรื่องร้องเรียน หรือเรื่องราวร้องทุกข์ในเทศกาลนั้นๆ โดยในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดจัดบริการศูนย์กลางการรับเรื่องร้องเรียนดังกล่าว หากทางผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องเพิ่มมาตรการต่างๆ ดังข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยนำเสนอ ประชาชน ตลอดจนจนถึง นักท่องเที่ยวที่มาชมชบวนแห่แหนจะรู้สึกถึงความปลอดภัย มั่นคง และจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่ จะเกิดขึ้นตามมาได้ หรือควรมีการจัดระเบียบร้านค้าหรือหาบเร่แผงลอย เพื่อเอื้อประโยชน์ในด้าน เศรษฐกิจและความเป็นระเบียบเรียบร้อย การบริหารจัดการกับขยะที่เกิดขึ้นหลังจากเสร็จสิ้นงาน ด้วยการบูรณาการจากทุกฝ่าย

● การสร้างแนวทางที่เหมาะสม

ในภาพรวมประชากรต้องการให้มีการ “ออกกฎร่วม” ในการควบคุมรูปแบบของชบวน ให้มี การแสดงออกในความสร้างสรรค์ มีมาตรฐานที่เหมาะสมและมีบรรทัดฐานเดียวกัน กติกาเน้นเรื่อง ความประหยัด และรักษาสีสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิดความสิ้นเปลืองงบประมาณ อันเกี่ยวเนื่องเป็น ผลมาจากการจัดการด้านนโยบายและแผนงานที่จะต้องมีการให้คะแนนในการประกวดกันของใน แต่ละชบวน ซึ่งควรมีการแสดงเกณฑ์กติการวมถึงแสดงผลการให้คะแนนอย่างโปร่งใสโดยที่กลุ่ม ประชากรมีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อ และกติกาที่ให้คะแนน เพื่อเป็นการควบคุมให้แต่ละ ชบวนที่เข้าร่วมในกิจกรรมมีทิศทาง การนำเสนอที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนั้นแล้ว คณะกรรมการตัดสินควรมีที่มาจากหลากหลายสาขาอาชีพหรือมีหลากหลาย และมีความยุติธรรม มากยิ่งขึ้น ด้วยการกำหนดให้มีกรรมการตัดสินอย่างน้อย 2-3 จุดสำหรับกิจกรรมประเพณีการ แห่แหนที่ระยะทางไกล ควรเพิ่มงบประมาณ ของรางวัลที่จะได้รับเพื่อแรงจูงใจกับผู้ที่ทำชบวนใน การสนับสนุนการจัดชบวนแห่ให้สมกับราคาวัตถุดิบในปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วยังควรมีการ ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการในทุกภาคส่วน ทุกสาขาอาชีพ ทุกเพศทุกวัย โดยเป้าประสงค์คือการ ร่วมกันจรรโลง และสืบทอด ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงบทบาทที่เหมาะสม ที่จะแสดงออกในทาง

สร้างสรรค์ไม่ให้ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงาม การฟื้นฟูวัฒนธรรมใหม่ การนำเสนอแนวทางการคิดใหม่ๆ ใดๆก็ตาม ควรจะต้องรักษาไว้ซึ่งรูปแบบที่คงไว้ด้วยศิลปวัฒนธรรม ควรคำนึงถึงการบิดเบือนทางด้านวัฒนธรรม

● ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

สรุปคือ การรับรู้ทัศนคติที่ดีและไม่ดีของคน ต่อการจัดชบวนแห่น้ำ เป็นเหตุผลทำให้เกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมของคนในสังคม ส่งผลให้กับการวางรูปแบบ ในการจัดการชบวนแห่น้ำ โดยเกิดจากความพึงพอใจในระดับที่เรียกว่าเหมาะสมซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการแห่น้ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้คนเมืองเชียงใหม่ได้เกิดความภาคภูมิใจในการรักษาคุณค่าแห่งวิถีชีวิต ทำให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ นอกจากนั้นแล้วการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการทำนายสถานการณ์ในอนาคต ในการจัดการชบวนแห่น้ำ และพยายามจะพัฒนารูปแบบหรือแนวทางที่ดีขึ้น โดยยังยึดหลักแนวทางของวัฒนธรรมประเพณีที่ดีไว้ จะสามารถรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิม ซึ่งแม้บางที่อาจจะมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามพลวัตรของสังคม แต่ก็ยังจะเกิดภาพแห่งความงดงามที่ยังคงดึงดูดความสนใจ และยังประโยชน์ถึงการพัฒนาทางด้านศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างรายได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงการรับรู้ ทัศนคติ การยอมรับ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชาวเชียงใหม่ที่มีต่อกิจกรรมการแห่น้ำ ให้เกิดภาพของความเรียบร้อยสวยงามและคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม เพื่อความยั่งยืนและยืนนานควบคู่กับสังคมเมืองเชียงใหม่ ประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยเกิดความสนใจ และขอฝากทิ้งไว้เป็นประเด็นการศึกษา เพื่อผู้ที่สนใจจะนำไปศึกษาค้นคว้าต่อยอดให้กับสังคมเมืองที่มีการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็วยิ่งยวด นั่นคือ ประเด็นของการจัดสรร “พื้นที่ส่วนกลาง” ที่เป็นพื้นที่จริง และ พื้นที่ในอุดมการณ์ อันหมายถึง “พื้นที่ในการแสดงออกและนำเสนออย่างเหมาะสม โดยไร้ข้อจำกัดทางด้านสถานะ เพศ วัย และการศึกษา” เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ร่วมกันของประชากรในสังคม ที่สำคัญการแสดงออกทางศิลปวัฒนธรรม และสืบทอดประเพณีการแห่น้ำทางวัฒนธรรมที่มีความเอื้ออำนวยให้กับการอนุรักษ์ สืบสาน ประเพณี วัฒนธรรมการแห่น้ำให้ไว้เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สำหรับ “พื้นที่” ที่จะเป็นจุดร่วมที่แสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจกันของทุกกลุ่มประชากร ทุกเพศ ทุกอาชีพ ทุกวัย ในสังคม ได้เกิดการเรียนรู้และร่วมอนุรักษ์รักษาศิลปวัฒนธรรมการแห่น้ำไว้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการ และวงการศิลปวัฒนธรรมล้านนาสืบไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงแรงงาน.2550.รายงานผลการศึกษาวิจัยเรื่อง **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน**.กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี.2530.**จิตวิทยาการศึกษา**.กรุงเทพฯ : รวมสาส์น.
- การจัดหางาน,กรม.2550.**การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน**.กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- เกรียงไกร กาญจนะโกคิน.2550.Live Branding: The New Definition of Event Marketing. [ออนไลน์].แหล่งที่มา: <http://regelearning.payap.ac.th/>[2554, สิงหาคม 12]
- เกศฤดี บุญรัตน์.2551.**ปัจจัยที่พยากรณ์การยอมรับการจัดการความรู้ของบุคลากรสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกวิท พวงงาม. 2545. **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.
- ไกรศรี นิมมานเหมินท์.2535.**ภาพย์เจ็ยจามเทวีและวิรังคะ**.พิมพ์ครั้งที่ 3.เชียงใหม่: ธารทอง.
- จำเนียร ช่วงโชติ.2519.**จิตวิทยาการรับรู้และเรียนรู้**.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิตรภักดิ์ จึ้งอยู่สุข.2543.**การมีส่วนร่วม ทักษะคติการตัดสินใจซื้อ ความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อสินค้าความเกี่ยวพันสูงและสินค้าความเกี่ยวพันต่ำที่มีการจัดการตลาดเชิงกิจกรรม**. กรุงเทพฯ: นิเทศศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรเฉลิม.2539.**ลูก ๆ ของพ่อ**.กรุงเทพฯ : ลายกนก.
- ชำนาญ สัจจะโชติ.2549.**ศรีวิชัยถึงพุทธทาสภิกขุ**.กรุงเทพฯ:งานดี.
- ชำนาญ สัจจะโชติ.2549.**स्याกุก -นครวัด กองทัพศรีวิชัย**.กรุงเทพฯ:งานดี.
- ชิต นิลพานิช และกุลธร ธนาพงศธร.2532. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.ในเอกสารการสนชูดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบลและหมู่บ้าน**.พิมพ์ครั้งที่ 3.นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต.2553."**สัมพันธ์ไทย-จีน (จ้วง) เครือญาติชาติภาษา**".ใน **กรุงเทพธุรกิจ**. (7 มิถุนายน 2553).
- ชิษณุชา รอบคำ.เจ้าของกิจการร้านแดงดอกไม้ แมริม.**สัมภาษณ์**, 3 กุมภาพันธ์ 2554.

โชคชัย ศิรินันท์. ผู้อำนวยการฝ่ายออกแบบและสร้างสรรค์ นาฏยะศิลป์นิทรรศะสีปานคอลเลคชั่น และสมาชิกกลุ่มหน่อศิลป์ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. **สัมภาษณ์**, 11 มีนาคม 2554.

ฐิตินันท์ คชนิล.2551. **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดอุดรดิตถ์**.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณัฐพงศ์ ปิ่นโมจา.ศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. **สัมภาษณ์**, 13 สิงหาคม 2554.

ทศพร กนกวานิชกุล.นักวิชาการอิสระ. **สัมภาษณ์**, 11 มีนาคม 2554.

ทศพร นันต๊ะ.ผู้ทำงานทางด้านการสร้างสรรค์ชบวนแห่น้ำ. **สัมภาษณ์**, 23 กรกฎาคม 2554

ทัศยา ริมฝาย.นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏเชียงใหม่. **สัมภาษณ์**, 31 กรกฎาคม 2554.

เทศบาลนครเชียงใหม่.2553. **ประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ประจำปี 2553**. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : <http://www.cmcity.go.th/upfiles/story/587.doc> [2554, กุมภาพันธ์ 7]

เทศบาลนครเชียงใหม่.2553. **ผลการประกวดชบวนกระทงเล็ก ปี 2553**. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : <http://www.cmcity.go.th/upfiles/story/597.doc> [2554, กุมภาพันธ์ 7]

ไทยทีวีสาม.2554. **เมื่อดอกรักรับาน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.thaitv3.com/ch3> [2554, มิถุนายน 27]

ธเนศวร์ เจริญเมือง.2537. **การเสนอแผนการจัดการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมเมืองเก่าเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธรรมดิลก (จันทร์ กุสโล), พระ.2538. **ตำนานอินทขิล**. เชียงใหม่ : บุญยศิริงานพิมพ์.

ชาติรี ใต้ฟ้าคุณ.2552. “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry)”.ใน **เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาการสื่อสารเพื่อการจัดการทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: การจัดการทางวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิดารัตน์ ดวงสินธุ์.2546. **แนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในประเพณีแห่เทียนพรรษาของประชาชนอำเภอเมืองอุบลราชธานี**.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธีรวัฒน์ กันทะ (คนุธิสโล),พระมหา.ภิกษุสงฆ์ จ.เชียงใหม่. **สัมภาษณ์**, 14 สิงหาคม 2554.

เจียรชาย อักษรดิษฐ์.2538. **หอค้าคุ้มแก้ว มณีแสงแห่งนครา ศิลป์สถานขันติยาธานี**. เชียงใหม่ : ไชตนา.

เจียรชาย อักษรดิษฐ์. **หัวหน้าภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศิษย์เก่าคณะวิจิตรศิลป์รุ่นที่ 2**. **สัมภาษณ์**, 12 กรกฎาคม 2554.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา.2547. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง.**
พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สิริลักษณ์การพิมพ์.

นฤจร อธิกิจวัชร.2531. **ประเพณีวัฒนธรรมล้านนา: การวิเคราะห์ในทฤษฎีหน้าที่นิยม.**ใน
เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา. เชียงใหม่ :
วิทยาลัยครูเชียงใหม่ สหวิทยาลัย.

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ.2554. **ความเข้าใจเรื่องเพศจากแนวคิดที่หลากหลาย.**(อัดสำเนา).

นันท์ชพร อุดมศรี.ศิษย์เก่า และอาจารย์ประจำคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2554.

นายตัวดี ท.ทิวเพือกเขา, (นามแฝง).2552. **พงศาวดารล้านนา.**(อัดสำเนา).

นิธิ เอียวศรีวงศ์.2551. "วัฒนธรรมสุวรรณภูมิในงานพระเมรุ".ใน **กองทุนเผยแพร่ความรู้สู่
สาธารณะ.** (อัดสำเนา).

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.2527. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพฯ: มหิดล.

บุญธรรม จิตต์อนันต์.2544. "แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร".ใน **ประมวลสาระชุด
วิชาการบริหารการส่งเสริมการเกษตร.**นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.

บุษกรักษ์ เตชะธีราวัฒน์.2552. **การศึกษาการยอมรับให้มีการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะครบวงจร
ในพื้นที่กลุ่มอำเภอแม่จันของชาวบ้านชุมชนเทศบาลตำบลจันจว้า จังหวัด
เชียงราย.**วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ใบฎีกา บุญนาค จันทสาโร, พระครูเจ้าอาวาสวัดทรายมูล อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ประธานกลุ่ม
ศิลปินมังคละนาคา. **สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2554.**

ประสิทธิ์ เพชรรักษ์.2538. **รวมเรื่อง "เจ้าแม่หม่อมแล" ย้อนอดีตวัดสันป่าปางหลวง คุรุบา
บุญทาผู้โด่งดัง พระสิงห์ฝนแสนห้า พระรอดปลอดภัย พระรอดอัญมณี.** ลำพูน :
ณัฐพลการพิมพ์.

ประเสริฐ แก้วอภัย.นักวิชาการ และช่างภาพอิสระ. **สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2554.**

ประเสริฐ ฐ นนคร.2546. **โคลงนิราศหริภุชชัย.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรัชญา ศรีบุญเรือง. นักศึกษาด้านวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2554.

ปราณี ศิริธร ณ พัทลุง.2538. **เพชรล้านนา เล่ม 2.**พิมพ์ครั้งที่ 2.เชียงใหม่ : ศูนย์ภาคเหนือ.

ปริยัติธรรมธาดา, พระยา และคณะ (แปล).2510. **คำแปลจามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองหริภุญ
ไชย ของ พระโพธิ์รังสี.**พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์.

ปลิวชรร บันดี.ผู้สังเกตการณ์จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง. **สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2554.**

ปลัดกระทรวงกลาโหม.2554.**มรดกทางวัฒนธรรม** (อัดสำเนา).

ปวงคำ ต้อยเขียว, (ปริวรรต).2535.**นิราศหรือภูษัย (ฉบับลำพูน)**.เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ผู้จัดการรายวัน.2551."มองประวัติศาสตร์ผ่านงานพระราชพิธีฯ ส่งเสด็จครั้งสุดท้ายก่อนทรงสู่นิรันดร".ใน **ความรอบรู้ในบริบทแห่งศิลปะ**.กรุงเทพฯ : ผู้จัดการรายวัน.

พงษ์ธร เกษสำลี. 2531.วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว.ใน **เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา**. เชียงใหม่ : วิทยาลัยครูเชียงใหม่.

พรภรณ์ (จันทนา) กัณหา.นักวิชาการอิสระ และผู้กำกับเวที ชำนาญการกิจกรรมพิเศษทางด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนา.**สัมภาษณ์**,23 พฤษภาคม 2554.

พรเทพ สมศรี.ศิษย์เก่า และอาจารย์พิเศษ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**สัมภาษณ์**,27 พฤษภาคม 2554.

พรหมราชปัญญา,พระ.2504.**รัตนพิมพวงศ์ ตำนานพระแก้วมรกต**.(อัดสำเนา).

พรามร ศรีपालวิทย.2545.**การเรียนรู้การปรับทัศนคติและพฤติกรรมในเด็กกลุ่มเสี่ยงกระทำผิดซ้ำ กรณีศึกษา: เด็กและเยาวชนบ้านสายใจ**.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พลอยศรี ไปรณานนท์.2544.**การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Planning and Development)**. เชียงใหม่: มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิพิธภัณฑ์ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ.2554.**วัฒนธรรมในการแห่งทอง**. [ออนไลน์].แหล่งที่มา <http://museum.socio.tu.ac.th/online> [2555, มีนาคม 13]

พูนศักดิ์ สักกทัตติยกุล.2553.**ศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์** (อัดสำเนา).

เพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช.2535.**การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว : กรณีศึกษางานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับในจังหวัดเชียงใหม่**.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โพธิ์รังสี, พระ.2550.**จามเทวีวงศ์ พงศาวดารนครหรือภูษัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ภักพล คำน้อย.นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**สัมภาษณ์**,30 สิงหาคม 2554.

ภานุกร ธีรธัมโม,พระ.พระสงฆ์วัดบันเส้า อ.เมืองฯ จ.เชียงใหม่.**สัมภาษณ์**,4 กุมภาพันธ์ 2554.

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร., พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.2528.**พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528**. (ประมวลพระราชบัญญัติ 102 ร.จ.37 ตอนที่ 129 (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ 19 กันยายน 2528): 365-372 (อัดสำเนา).

มงคล ปริยะ,พระ.พระสงฆ์วัดทรายมูล อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่.**สัมภาษณ์**,4 กุมภาพันธ์ 2554

- มณี พยอมยงค์.2529.**ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- มนตรี วงศ์เกษม.2543.**การรับรู้และการยอมรับของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมต่อ
หลักการผู้สร้างมลภาวะเป็นผู้จ่าย**.การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มานพ มานะแซม.อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2554
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ.2530.ชบวนการบุปผชาติ เส้นที่ชวนมองน่าท่องเที่ยว.**อนุสาร อ.ส.ท.** 27
(มกราคม 2530) : 46.
- วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่,ศูนย์.2538.**ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ เชียงใหม่ 700 ปี**.
เชียงใหม่ : มิ่งเมือง.
- วันเพ็ญ กันทา.2547.**การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะของเมืองเชียงใหม่**.
การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัศกร เซาว์พีระพงศ์ และคณะ.2554.**วัฒนธรรม**.กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคร
รินทรวิโรฒ (อัสสัมชัญ).
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์.2545.**สตรีนิยม : ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20**.
กรุงเทพฯ:โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- วิถี พานิชพันธ์.2548. **วิถีล้านนา สังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน**. เชียงใหม่ : ไชตนา.
- วิถี พานิชพันธ์.2549. **วิถีจากวิถี : มรรคาแห่งวัฒนธรรม**. เชียงใหม่ : ดาราเทวี.
- วิทวัส ปงไฟ.นักออกแบบและศิลปินอิสระ.**สัมภาษณ์**,4 กุมภาพันธ์ 2554.
- วีรยุทธ นาคเจริญ.2545.**การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมที่ใช้เทศน์ในพิธีศพแบบล้านนา**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงวน โชติสุขรัตน์.2511.**ตำราพิธีสงฆ์และอุบาสก**. เชียงใหม่ : ประทีปวิทยา.
- สงวน โชติสุขรัตน์.2512.**ไทยวน-คนเมือง**.กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.
- สมชาติ ไปทา (อภิรักษ์),พระ.ผู้อำนวยการด้านศาสนพิธี **สัมภาษณ์**,3 กุมภาพันธ์ 2554.
- สมประสงค์ พันธุ์ประยูร.หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดเชียงใหม่.**สัมภาษณ์**,14 กรกฎาคม 2554.
- สรารุณี ปิ่นคำ.ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานจากดอกไม้สด.**สัมภาษณ์**,4 กุมภาพันธ์ 2554.
- สร้อยดี อ่องสกุล.2543."กำแพงเมืองเชียงใหม่".ใน **ชุมชนโบราณในแอ่งเชียงใหม่-ลำพูน**.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สาธิต เพชรน้อย.2549.การจัดการจราจรภายในเขตคูเมืองเชียงใหม่ที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว
ในเชิงอนุรักษ์.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

सानิตย์ บุญชู.2527.การพัฒนาชุมชน:การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ.2546.ตำนานพระแก้วมรกต.กรุงเทพฯ : มติชน.

สุนิสา พักตร์เพียงจันทร์.2531.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารความรู้
ความเข้าใจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และทัศนคติต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขา
 การประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุภาวรรณ(นามแฝง).2554.Maha Shivratri celebrated across India (อัดสำเนา).

สุรเดช โชติอุดมพันธ์.2548.วาทกรรม ภาพแทน และอัตลักษณ์ วรรณคดีศึกษาในบริบท
สังคมและวัฒนธรรม 2.คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 24
 พฤศจิกายน 2548.(อัดสำเนา).

สุรพล นาถะพินธุ.2549.เรือกัดดีสิทธิสุวรรณภูมิ.กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา
 มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุวรรณศรี สันคอกข้าง, **เครื่องสักการะล้านนา, 2554** (อัดสำเนา)

แสง มนวิฑูร (แปล).2506.นิทานพระพุทธรูปของ **พระโพธิ์รังสี.**กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
 หนังสือที่ แสงสุวรรณ.ข้าราชการ ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ทั่วไป องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่.
สัมภาษณ์,7 กุมภาพันธ์ 2554.

อนุกุล วิจารณ์สุขสมบุรณ์.2552.แนวคิดทฤษฎีการพ่อนล้านนาแบบใหม่.**จุฬาสัมพันธ์.**52(เมษายน
 2552):14.

อภิญา คุณยะโคตร.2544.พฤติกรรมการยอมรับโครงการรณรงค์ไทยช่วยไทย ร่วมใจ
ประหยัดพลังงาน ของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.การค้นคว้าอิสระ
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 อมรศักดิ์ ภัททภู,สามเณร.ประธานชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมล้านนา โรงเรียนธรรมราชาศึกษา
 จ.เชียงใหม่.**สัมภาษณ์,7 กุมภาพันธ์ 2554.**

อรวรรณ ปิลาพันธ์โอบาท.2542.การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

อัญชลี นัสสาสาร.2548.การวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง
จังหวัดเชียงใหม่.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อาทิตย์ พุทธิญาโณ, พระ.2550.**อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ครูบาอินแก้ว อนิยุชโน
วัดวาลุการาม ต.ตลาดขวัญ อ.ตอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่.** นนทบุรี: วัดสังฆทาน.
- อานนท์ ประทุม (ปญญาปโชโต),พระ.นักบวชและอาจารย์ โรงเรียนธรรมราชาศึกษา วัดพระสิงห์
รวมหาวิหาร จ.เชียงใหม่.**สัมภาษณ์**,16 กรกฎาคม 2554.
- อุดม รุ่งเรืองศรี.2528.**วรรณกรรมล้านนา.** เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่.
- เอกรัฐ เลหาทัยวณิชย์.2552.**หลังสมัยใหม่: การสร้างภาพแทน โลกาภิวัตน์ การบริโภค
และทุนวัฒนธรรม(Representation,Globalization,Consumerism,Cultural capital)
[ออนไลน์].**แหล่งที่มา: <http://www.artgazine.com> [2554, กรกฎาคม 21]

ภาษาอังกฤษ

- AMS.1990. **Representation Theory: its Rise and Its Role in Number Theory.**Yale
University
- David Wilcox.1994. "The Guide to Effective Participation". In **Community participation
and Empowerment: putting theory into practice,** (Mimeographed).pp.2-4.
- John F. Jones.2008.**The Theory of Attitude formation and change and its application to
social group work.** (Mimeographed).pp.21-23.
- Graham R.Little.1999. **A Theory of Perception.** (Mimeographed).
- John Fitzgerald.1982.**Building new families through adoption and fostering.** Oxford: B.
Blackwell.
- Rogers, Everett M.1962.**Diffusion of innovations.** New York: Free Press.
- Roger, E.M. and Shoemaker, Floyed F.1971.**Communication of innovation: A cross
cultural approach.** New York: The Free Press.
- Richard J. Lutz.1986. "Multiattribute Measurement Models and Multiattribute Attitude
Theory: A Test" In **Journal of Consumer Research** 1 (Mar 1975): pp.2-3.
- Wietske van Betuw.2004.**Participation: theory and practice.** Wageningen: M.Sc.Thesis
Wageningen University, (Mimeographed) .pp.6-8.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลประกอบวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์: "แผนแม่ให้เห็นงาม" พฤติกรรมการยอมรับและมีส่วนร่วมในการแผนแม่
ทางวัฒนธรรม ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์ไว้เมื่อวันที่.....สถานที่.....

ผู้สัมภาษณ์..... ผู้จัดบันทึก.....

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

อายุ.....ปี อาชีพ/ความชำนาญการ.....

สังกัด/องค์กร.....ตำแหน่ง.....

ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการจัดชบวนแผนแม่

() คณะกรรมการและผู้จัดงาน	() องค์กร/ผู้จัดชบวนเข้าร่วม
() คณะกรรมการผู้ให้คะแนนตัดสิน	() ผู้จัดและควบคุมรูปชบวนแม่
() ผู้จัดทำและควบคุมรถชบวน	() ผู้เข้าร่วมชบวน
() ผู้มีส่วนร่วม/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ	
- ทำหน้าที่และดูแลควบคุมเกี่ยวกับ.....

ประเภทของชบวนแม่ที่ท่านหรือองค์กรของท่านได้เข้าร่วมกับกิจกรรมการแผนแม่ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่

() ชบวนแม่โคมยี่เป็ง ประเพณียี่เป็ง	() ชบวนแม่กระทงใหญ่ ประเพณียี่เป็ง
() ชบวนแม่พระพุทธรูปสังขาร ประเพณีสงกรานต์	() ชบวนแม่กระทงเล็ก ประเพณียี่เป็ง
() ชบวนแม่เดินขึ้นดอย งานไวสาปาระมี	() ชบวนแม่พระพุทธรูปแสนห้า อินทขิล
() ชบวนแม่รถบุปผชาติงานไม้ดอกไม้ประดับ	() ชบวนแม่รดน้ำดำหัวผู้ว่าฯ
() ชบวนแม่อื่นๆ.....	

แนวความคิดในการจัดการชบวนแม่.....

.....

.....

ทัศนคติของท่านที่มีต่อชบวนแผนแม่ในเมืองเชียงใหม่.....

.....

.....

ความพึงพอใจในการจัดงานและการจัดการชบวนแผนแม่

- ด้านรูปแบบการจัดงาน

.....

.....

- ความเหมาะสมของช่วงเวลาจัดงาน

.....

.....

- ความเหมาะสมของสถานที่จัดงานและเส้นทางขบวนแห่

.....

.....

- ความเหมาะสมของรูปแบบในการจัดขบวนแห่สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก.

.....

.....

- การจราจรและการเข้าถึงยังขบวนแห่

.....

.....

- การป้องกันรักษาความปลอดภัย

.....

.....

- ปัญหาที่ท่านประสบ เนื่องจากการจัดขบวนแห่ในแต่ละโอกาส

.....

.....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหา สิ่งที่ท่านอยากจะทำให้เกิดขึ้นในการจัดการถนน
สายวัฒนธรรมขบวนแห่

.....

.....

.....

ทัศนคติ มุมมองอื่นๆ.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

**หัวข้อวิทยานิพนธ์: "ແໜແຫ່ໃຫ້ເຫິນງາມ" พฤติกรรมการยอมรับและมีส่วนร่วมในการແໜ
ແຫ່ทางวัฒนธรรม ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่**

ภาควิชาการจัดการทางวัฒนธรรม สหสาขาวิชาการจัดการทางวัฒนธรรม
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้ มี 76 ข้อ ประกอบไปด้วย 4 ตอน

เดือน/ปี.....

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านเลือก

➤ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ ชาย หญิง เพศที่สาม
2. อายุ น้อยกว่า 20 ปี 21-25 ปี 26-30 ปี
 31-35 ปี 36-40 ปี มากกว่า 40 ปี
3. ระดับการศึกษา
 ประถมศึกษา มัธยมศึกษา /ปวช. ปวส. /อนุปริญญา
 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
4. อาชีพ.....

➤ ตอนที่ 2 การสำรวจถึงการรับรู้ และลักษณะการเข้าร่วมในขบวนແໜແຫ່ในเขตเมืองเชียงใหม่

5. ท่านเคยรู้หรือไม่ว่า เทศกาลประเพณีในเมืองเชียงใหม่ มักมีขบวนແໜແຫ່เข้ามามีส่วนร่วมเสมอๆ
 ทราบ ไม่ทราบ
6. ท่านเคยรู้หรือไม่ว่า มีขบวนແໜແຫ່ใดบ้าง(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ขบวนແໜແຫ່พระพุทธสิหิงค์ ขบวนແໜແຫ່รดน้ำดำหัวผู้ว่าฯ
 ขบวนແໜແຫ່ดำหัวกู่เจ้านาย ขบวนແໜແຫ່โคมวิสาขบูชา
 ขบวนແໜແຫ່เตียวซิ่นดอยสุเทพ ขบวนແໜແຫ່รับน้องซิ่นดอย
 ขบวนແໜແຫ່เทียนพรรษา ขบวนແໜແຫ່โคมยี่เป็ง
 ขบวนແໜແຫ່กระทงเล็ก ขบวนແໜແຫ່กระทงใหญ่
 ขบวนແໜແຫ່รถบุปผาชาติ ขบวนແໜແຫ່ปล่อยส่างลอง
 ขบวนແໜແຫ່ปราสาทศพ/ส่งสการ ขบวนແໜແຫ່พระฝนแสนห่า

- ขบวนแห่แห่งชาติสัมพันธ์รณรงค์โครงการต่างๆ
- ขบวนแห่เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กรนั้นๆ
- ขบวนแห่เพื่อการเฉลิมฉลองเสนาสนะ
- อื่นๆ.....
7. ท่านรับรู้ถึงการจัดงาน และการจัดขบวนแห่ดังกล่าวมาจากแหล่งใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ เคยได้ร่วมในการจัดขบวน	☐ จดหมายจากหน่วยงานราชการ
☐ คำบอกเล่าของคนรู้จัก	☐ วิทยุกระจายเสียง
☐ หนังสือพิมพ์	☐ บ่ายประกาศโฆษณา
☐ อินเทอร์เน็ต	☐ ไปปลิว แผ่นพับ
☐ สื่อโทรทัศน์	☐ อื่นๆ.....
8. ท่านเคยเข้าร่วมกับประเพณีที่มักจะใช้ขบวนแห่หรือไม่
☐ เคย	☐ ไม่เคย (หากไม่เคย ขอให้ข้ามไปทำข้อที่ 12)
9. ท่านเคยเข้าร่วมในขบวนแห่ประเภทใดบ้าง (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ขบวนแห่พระพุทธสิหิงค์	☐ ขบวนแห่รดน้ำดำหัวผู้ว่าฯ
☐ ขบวนแห่ดำหัวกู่เจ้านาย	☐ ขบวนแห่โคมวิสาขบูชา
☐ ขบวนแห่เทียนขึ้นดอยสุเทพ	☐ ขบวนแห่รับน้องขึ้นดอย
☐ ขบวนแห่เทียนพรรษา	☐ ขบวนแห่โคมยี่เป็ง
☐ ขบวนแห่กระทงเล็ก	☐ ขบวนแห่กระทงใหญ่
☐ ขบวนแห่รถบุปผาชาติ	☐ ขบวนแห่ปล่อยส่งลง
☐ ขบวนแห่พระฝนแสนห่า	☐ ขบวนแห่เพื่อการเฉลิมฉลองเสนาสน
☐ ขบวนแห่ปราสาทศพ/ส่งสการ	☐ อื่นๆ.....
☐ ขบวนแห่ประชาสัมพันธ์รณรงค์โครงการต่างๆ	
☐ ขบวนแห่เพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กรนั้นๆ	
10. บทบาทในการเข้าที่ท่านเข้าร่วมในขบวนแห่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ผู้ที่มีหน้าที่วางแผนการจัดงาน	☐ ผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินและให้คะแนน
☐ ผู้ที่มีหน้าที่จัดรถขบวน	☐ ผู้ที่มีหน้าที่จัดรูปแบบขบวน
☐ ผู้ประกอบการ/รับเหมาจัดรถขบวน	☐ ผู้ประกอบการ/รับเหมาจัดรูปแบบขบวน
☐ ผู้จัดการเครื่องแต่งกาย/แต่งหน้า	☐ ผู้จัดหานักแสดงร่วมขบวน
☐ ผู้ควบคุมขบวน	☐ นักแสดง/นักดนตรีและผู้ร่วมขบวน

- นักข่าว นักท่องเที่ยว
 ผู้ประกอบการในพื้นที่ ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่
 ผู้ดูงานจากนอกพื้นที่ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
 เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค
 อื่นๆ.....

11. เหตุผลที่ท่านเข้าร่วมในขบวนแห่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จากการว่าจ้างจากเจ้าของขบวน
 ถูกเกณฑ์มาจากสถาบันการศึกษา สมัครใจเข้าร่วมจากความศรัทธา
 ชอบการแสดงออก เข้าร่วมด้วยความชื่นชอบเพราะสนุก
 ใฝ่ติดตามและทำข่าวเพื่อเผยแพร่ เป็นกิจกรรมที่พึงปฏิบัติตามหน้าที่
 ที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ อื่นๆ.....
 มารยาทที่พึงกระทำเพื่อแสดงออกทางสังคม
 ผลประโยชน์ทางการค้าขาย-ธุรกิจและบริการ

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านเลือกระดับการรับรู้

(5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 ไม่ทราบ)

12. การรับรู้เกี่ยวกับการจัดขบวนแห่ในเมืองเชียงใหม่

การรับรู้เกี่ยวกับการแห่ เขตตัวเมืองเชียงใหม่	ระดับการรับรู้				
	5	4	3	2	1
- ท่านรับรู้ว่ามีเชียงใหม่มีการแห่ขบวนประเภทใดบ้าง					
- ท่านรับรู้ถึงความสำคัญของการแห่ในงานต่างๆ เป็นอย่างดี					
- ท่านรับรู้ว่ามีขบวนแห่ต่างๆมีบริบทต่อสังคมเชียงใหม่เช่นไร					
- ท่านรับรู้วัตถุประสงค์ในการจัดเทศกาลประเพณีการแห่ต่างๆ					
- ท่านรับรู้วันและเวลา ในการจัดขบวนแห่					
- ท่านรับรู้เส้นทางและสถานที่และระยะทาง ในการจัดขบวนแห่					
- ท่านรับรู้เส้นทาง-ขนส่งเคลื่อนย้ายวัสดุอุปกรณ์ประกอบขบวนแห่					
- ท่านรับรู้หน่วยงาน-ผู้รับผิดชอบในการจัดงานที่มีขบวนแห่					
- ท่านรับรู้ความสอดคล้องของขบวนกับเส้นทางแห่-สถานที่จัดงาน					
- ท่านรับรู้ความสอดคล้องของขบวนแห่และรถขบวน ที่เกี่ยวข้องกับบริบททางสังคม-วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่					
- ท่านรับรู้ภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ที่เป็นเจ้าของขบวนแห่					
- ท่านรับรู้เกณฑ์ในการจัดสรรและรูปขบวนเข้าร่วมขบวนแห่					
- ท่านรับรู้ กติกาในการตัดสิน และรางวัลที่มอบให้แก่ขบวนแห่					

การรับรู้เกี่ยวกับการແໜແຮ່ ເຂດຕົວເມືອງເຢັຽງໃໝ່	ระดับการรับรู้				
	5	4	3	2	1
- ขบวนແໜແຮ່ສ່ວນໃຫຍ່ມີພຣະภິກษุ ສງສ໌ ເປັນຜູ້ຈັດການຂວນແໜແຮ່					
- ຂວນແໜແຮ່ສ່ວນໃຫຍ່ມີກຸ່ມເພດທີ່ສາມ ເປັນຜູ້ຈັດການຂວນແໜແຮ່					
- ທ່ານຮູ້ຄ່ານິຍມໃໝ່-ນວັດກຣມສມັຍໃໝ່ທີ່ນຳມາໃຊ້ໃນການຈັດຂວນ					
- ຄ່ານິຍມໃໝ່-ນວັດກຣມ ສົ່ງຜລຕໍ່ການປ່ຽນແປງຮູບແບບຂວນແໜແຮ່					
- ການຈັດຂວນແໜແຮ່ທີ່ມີລັກສະແປດໃໝ່ ເປີ່ຍນແປງໄປຈາກເດີມ					
- ຂວນແໜແຮ່ທາງສາສນາຈັດຂຶ້ນຈາກເຫຼືອຜລຮຸກຮົງຈາກວ່າພັລັງສຣ໌ທາ					
- ການໃຊ້ວັສດຸກຸປຣກຣ໌ພຸນເວີຍນ ເກ່າຫຼືອຸ້າ					
- ການນຳຣຂວນໄປພຸນເວີຍນ ໃນທ້ອງືນອື່ນ					
- ຂວນແໜແຮ່ສ່ວນໃຫຍ່ມີໄລຍະນາແອບແຜ່ງໃນຂວນແໜແຮ່					
- ການແໜແຮ່ເພື່ອຈຸດປຣະສງຄອື່ນໄດທີ່ມີໃຊ້ໃນທາງສຳຮ່ງສຣຣ໌					
- ມີການໄລຍະນາຫຼືອາການຫາເສັຽທາງການເມືອງແອບແຜ່ງໃນຂວນ					
- ຂວນແໜແຮ່ກ່ອໃຫ້ເກີດຄວາມສາມັດຄີ ຮ່ວມມືຮ່ວມໃຈກັນໃນສັງຄມ-ຊຸມຊນ					
- ຂວນແໜແຮ່ເປັນສື່ປຣະຊາສັມພັນທີ່ໄດ້ຜລດີໃນການດຶງດູດນັກທ້ອງເທິຽວ					
- ຂວນແໜແຮ່ ສາມາດຮາຍໄດ້-ຜລປຣະໄຍຊນທາງຮຸກຮົງເປັນຈຳນວນຫຼາກ					
- ຮາຍໄດ້ທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການຈັດຂວນແໜແຮ່ ທຳໃຫ້ເກີດການພຸນເວີຍນແລະມີສ່ວນທີ່ນຳໄປໃຊ້ພັດນາສັງຄມ					

13. ທ່ານຄິດວ່າການແໜແຮ່ຂອງເມືອງເຢັຽງໃໝ່ມີຂໍ້ດີຢ່າງໃດ

ຂໍ້ດີຂອງການແໜແຮ່ໃນເມືອງເຢັຽງໃໝ່	ຫຼາກທີ່ສຸດ	ຫຼາກ	ປານກລາງ	ນ້ອຍ	ນ້ອຍທີ່ສຸດ
- ເປັນການສືບທອດປຣະເພດີວັດນຣຣມ					
- ເປັນການສະແດງທີ່ດີຂອງຄວາມສຣ໌ທາທາງສາສນາ ແລະຄວາມເຊື່ອ					
- ເປັນກິຈກຣມທີ່ກ່ອໃຫ້ເກີດຄວາມກາດຸມິໃຈໃນວັດນຣຣມ					
- ກ່ອໃຫ້ເກີດຄວາມມັ່ນຄງທາງສັງຄມແລະວັດນຣຣມ					
- ເປັນການເປີດໃຈກາສໃຫ້ສະແດງອອກທາງດ້ານສຳຮ່ງສຣຣ໌ໃນແງ່ວັດນຣຣມ					
- ເປັນກິຈກຣມທີ່ກ່ອໃຫ້ເກີດຄວາມສັມພັນອັນດີໃນສັງຄມ					
- ເປັນການເຜຍແຜ່ເອກລັກຊນທີ່ດີຂອງເມືອງເຢັຽງໃໝ່					
- ເປັນການກຣະດຶ້ນຄວາມກາທ້ອງເທິຽວ					
- ຍັງຜລປຣະໄຍຊນດ້ານສຣະຊຸກິຈ					
- ໄດ້ມີປຣະໄຍຊນອະໄລເຢຍ					

14. ท่านคิดว่าการແหน้ของเมืองเชียงใหม่มีข้อเสียอย่างไร

ข้อเสียของการແหน้ในเมืองเชียงใหม่					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
- ทำให้เกิดการบิดเบือนวัฒนธรรม					
- ปัญหาการจราจรติดขัด					
- ทำให้เสียภาพลักษณ์ที่ดีของเมืองเชียงใหม่					
- ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม					
- ทำให้เกิดค่านิยมที่ผิดเกี่ยวกับการແหน้					
- การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่ควบคุมไม่ได้					
- เกิดช่องทางการเคลื่อนไหวทางการเมือง					
- เกิดมิติในการเคลื่อนไหวของกลุ่มรักร่วมเพศ					
- สิ้นเปลืองงบประมาณ					
- สิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม					
- เสียเวลาไม่ก่อให้เกิดประโยชน์					
- สิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล					

➤ **ตอนที่ 3 การสำรวจถึงทัศนคติ ต่อการจัดขบวนແหน้**

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านเลือก

15. ท่านมีทัศนคติอย่างไรกับขบวนແหน้ในเมืองเชียงใหม่

ทัศนคติต่อขบวนແหน้เมืองเชียงใหม่	ทัศนคติ	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
- การใช้ขบวนແหน้เป็นสื่อเพื่อแสดงออกถึงภาพลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่		
- พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะรองรับการจัดขบวนແหน้		
- การประชาสัมพันธ์การจัดงาน		
- เส้นทางที่ใช้ในการແหน้ กับจุดประสงค์การจัดงานและบริบทของแต่ละขบวน		
- จุดตั้งขบวน และจุดสิ้นสุดขบวนของแต่ละเทศกาลประเพณี		
- การจัดระบบจราจรในช่วงเทศกาลประเพณี		
- การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับประชาชนที่มาร่วมชมงาน		
- การบริหารพื้นที่เพื่อรองรับการออกร้านและผลประโยชน์ทางธุรกิจ		
- การจัดเก็บขยะสิ่งปฏิกูลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการจัดงาน		

ทัศนคติต่อขบวนแห่แห่งเมืองเชียงใหม่	ทัศนคติ	
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
- การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (ไฟฟ้า-ประปา-โทรศัพท์-พยาบาล)ที่รองรับในช่วงการจัดงาน		
- การเตรียมมาตรการรักษาความปลอดภัยของการจัดงาน		
- การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดงานในขบวนแห่แห่งแต่ละครั้ง		
- การแก้ปัญหาของการจัดงานในแต่ละครั้ง		
- ระยะเวลาในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบขบวน และจัดเก็บรถขบวน		
- การจัดให้จุดทำพิธีเปิดงานและจุดให้คะแนนขบวนในบริเวณจุด “สิ้นสุด” ขบวน เช่น ขบวนแห่รถกระทงใหญ่		
- กติกาและเกณฑ์การให้คะแนน การประกวดรูปขบวน		
- การมีกลุ่มผู้รับเหมาและออลแก๊งค์เซอร์ เป็นผู้จัดขบวนแห่		
- การมี“กลุ่มเพศที่สาม” เป็นผู้จัดขบวนแห่		
- การมี“พระสงฆ์หรือนักบวช” เป็นผู้จัดขบวนแห่		
- การนำ “ชนกลุ่มน้อย” หรือการนำเสนอภาพลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในขบวนแห่		
- การมี“กลุ่มเพศที่สาม” (แต่งกายเลียนแบบสตรี)อยู่ในขบวน		
- การสร้างกรอบแนวคิด (Theme) หรือแนวทางใหม่ๆซึ่งแตกต่างจากกรอบจารีตเดิม		
- การนำเสนอการแสดงประกอบขบวน แบบศิลปะล้านนายุคใหม่ (NEO LANNA)		
- การนำเครื่องแต่งกายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ มาใช้ในขบวนแห่		
- ค่านิยมการนำเสนอภาพลักษณ์ของสตรีให้ลักษณะ นางพญาหรือนางผู้วิเศษ		
- การใช้เสลี่ยงคนหาม(บุคคล)เป็นแนวทางหลักในการแห่		
- การนำ อุปกรณ์แปลกใหม่เช่น เสลี่ยงล้อเลื่อน มาใช้ในขบวนแห่		
- การนำเสนอเครื่องแต่งกายที่เป็นผ้าพันธุี่อื่นๆในขบวนแห่		
- การหมุนเวียนวัสดุอุปกรณ์ในขบวนแห่ เพื่อเป็นการลดความสิ้นเปลืองทรัพยากร		
- นำรถขบวนไปหมุนเวียน แห่ในที่อื่น		
- การโฆษณาแอบแฝงในขบวนแห่		
- การเคลื่อนไหวทางกลุ่มการเมือง โฆษณาหรือหาเสียงทางการเมือง		
- การเปิดโอกาสให้มีขบวนเฉพาะกลุ่ม “เพศที่สาม” ในรูปแบบที่ไม่ขัดต่อวัฒนธรรม		
- การส่งเสริมการแห่ขององค์กร ให้เป็นกิจกรรมของเมือง เช่น รับน้องขึ้นดอย		
- การนำเสนอศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม อย่างอิสระ ผ่านรูปแบบของขบวน		

➤ **ตอนที่ 4 การสำรวจถึงการยอมรับและการมีส่วนร่วมในขบวนแห่เมืองเชียงใหม่**
โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านเลือกระดับการยอมรับและการมีส่วนร่วม

(5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย 1 ไม่ยอมรับ/ไม่มีส่วนร่วม)

16. ท่านยอมรับและมีส่วนร่วมต่อการจัดการขบวนแห่อย่างไร

16.1) การยอมรับต่อขบวนแห่

การยอมรับต่อขบวนแห่	ระดับการยอมรับ				
	5	4	3	2	1
- การเปลี่ยนแปลง กิจกรรมแห่เพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นในการจัดงาน					
- การปิดถนนสายสำคัญเพื่อขบวนแห่					
- ความตึงเครียดในด้านการจราจรในช่วงที่จัดเตรียมขบวน และระหว่างแห่					
- ความตึงเครียดในด้านสาธารณสุขโรค ในช่วงเทศกาลประเพณีการแห่					
- ความตึงเครียดในด้านพื้นที่ ในจัดเตรียมขบวนแห่					
- รูปแบบ ครอบคลุมความคิด ที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด					
- กฎ กติกาและเกณฑ์การจัดการขบวนที่ส่วนกลางเป็นผู้กำหนด					
- ผลการดำเนินงานในกิจกรรมของหน่วยงานจัดการแห่					
- การจัดเก็บอุปกรณ์การแห่ หลังจากเสร็จสิ้นขบวน					
- การเคลื่อนรถขบวนและจัดเก็บหลังจากเสร็จสิ้นขบวน					
- การจัดเก็บขยะและทำความสะอาดเพื่อคืนพื้นที่หลังจากเสร็จขบวน					

16.2) การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่

การมีส่วนร่วมต่อขบวนแห่	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
- ท่านยินดีและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในส่วนต่างๆของการจัดกิจกรรม					
- ท่านยินดีเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งขบวนแห่ในส่วนต่างๆ					
- ท่านยินดีอำนวยความสะดวกโดยการหลีกเลี่ยงเส้นทางจราจร					
- ท่านยินดีอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมขบวนในระหว่างรถขบวนเคลื่อน					
- ท่านยินดีในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกาแห่แก่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น					

➤ **ตอนที่ 5 การสำรวจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อการจัดการให้ขบวนแห่มีความเหมาะสมกับสภาพชีวิตในสังคมโลกปัจจุบัน (แนวโน้มขบวนแห่ในอนาคต)**

โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ท่านเลือก (เลือกได้หลายข้อ) และกรุณาแสดงความคิดเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติม

17. เลือกปัญหาของการจัดการชบวนแห่น้ำในเมืองเชียงใหม่

- นักท่องเที่ยวเข้ามามากเกินไปเกินกว่าศักยภาพของเมืองจะรับได้
- การประชาสัมพันธ์วันเวลา สถานที่ และเส้นทางการจัดชบวนแห่น้ำ ไม่ทั่วถึง
- สถานที่จอดรถเพื่อเข้าชมงานไม่สะดวกเพียงพอต่อความต้องการ
- ปัญหาของสภาพการจราจรที่ติดขัดเนื่องจากการปิดถนนสายหลักเพื่อการแห่น้ำ
- จุดรับชมชบวนไม่มีระเบียบและเบียดเสียดเหยียดยัด
- การรักษาความปลอดภัยไม่เข้มงวดก่อให้เกิดความหวาดระแวงต่อชีวิตและทรัพย์สิน
- ในเทศกาลมักมีการดื่มสุราของผู้เข้าร่วมชบวน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมา
- ปัญหาการทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม
- ปัญหาการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขไปโรค (ห้องสุขา)
- ปัญหาการรับบริการสวัสดิการระหว่างชบวน (ของผู้เข้าร่วมชบวน) ที่ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ปัญหาความไม่เป็นระเบียบของร้านค้าหาบเร่แผงลอย ที่ตั้งระหว่างเส้นทางการแห่น้ำ
- ปัญหาขยะและสาธารณสุขที่ตามมาหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการแห่น้ำ
- ปัญหาความสิ้นเปลืองทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างเปล่าประโยชน์
- อื่นๆ กรุณาระบุ.....

18. เลือกแนวทางการแก้ไข

- กำหนดให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องกำหนดการแห่น้ำให้มีความครอบคลุม ทั่วถึง
- จัดพื้นที่รองรับยานพาหนะของผู้เข้าชมชบวนแห่น้ำ และมีรถบริการรับส่ง
- เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย และตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติอันอาจเกิดขึ้น
- กำหนดมาตรการลงโทษอย่างรุนแรงแก่พวกที่ก่อปัญหาทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม
- ควบคุมการจำหน่ายและการดื่มสุราในช่วงเทศกาลประเพณี
- จัดให้มีรถสุขาเคลื่อนที่กระจายอยู่ในจุดต่างๆที่เป็นเส้นทางชบวนแห่น้ำ
- กำหนดจุดพักชบวนในระหว่างทางเพื่อรับบริการสวัสดิการอย่างเป็นระเบียบ
- จัดให้มีจุดรองรับขยะและสิ่งปฏิกูลกระจายอยู่ตามจุดต่างๆที่เป็นเส้นทางชบวนแห่น้ำ
- จัดพื้นที่ในการตั้งร้านค้า สำหรับหาบเร่แผงลอยเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ : เกี่ยวกับชบวนแห่น้ำของเมืองเชียงใหม่.....

.....

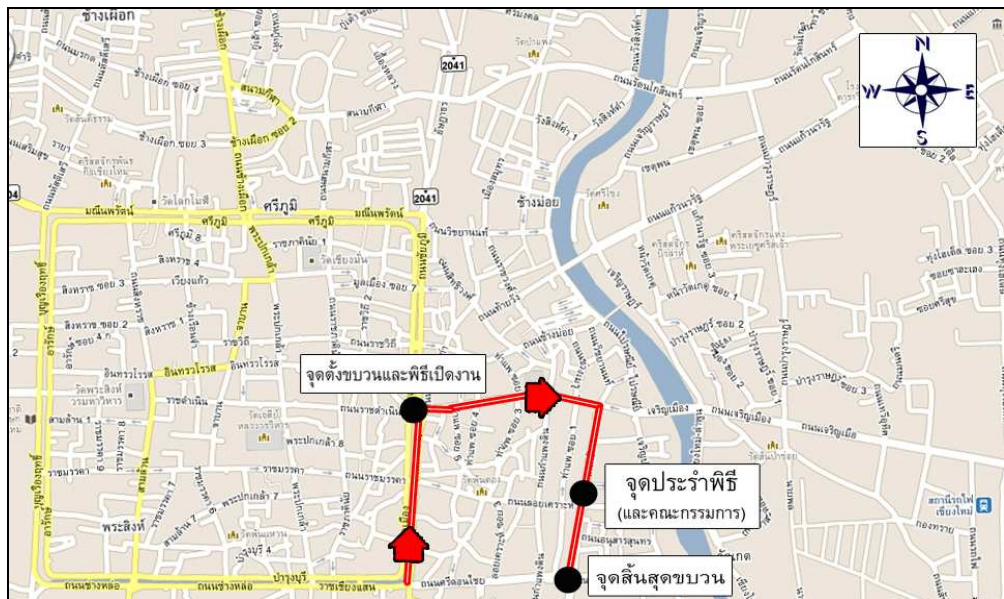
.....

ภาคผนวก ง

เส้นทางการແหน้ขบวนในเทศกาลต่างๆ ในพื้นที่เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่

แผนที่แสดงเส้นทางการແหน้ขบวนต่างๆ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยจะแสดงจุดตั้งขบวน, จุดพิธีเปิดงาน, จุดประรำพิธี, จุดคณะกรรมการให้คะแนนรูปแบบขบวนและจุดสิ้นสุดของขบวนແหน้ โดยแสดงแผนที่การແหน้ในเทศกาล ดังต่อไปนี้

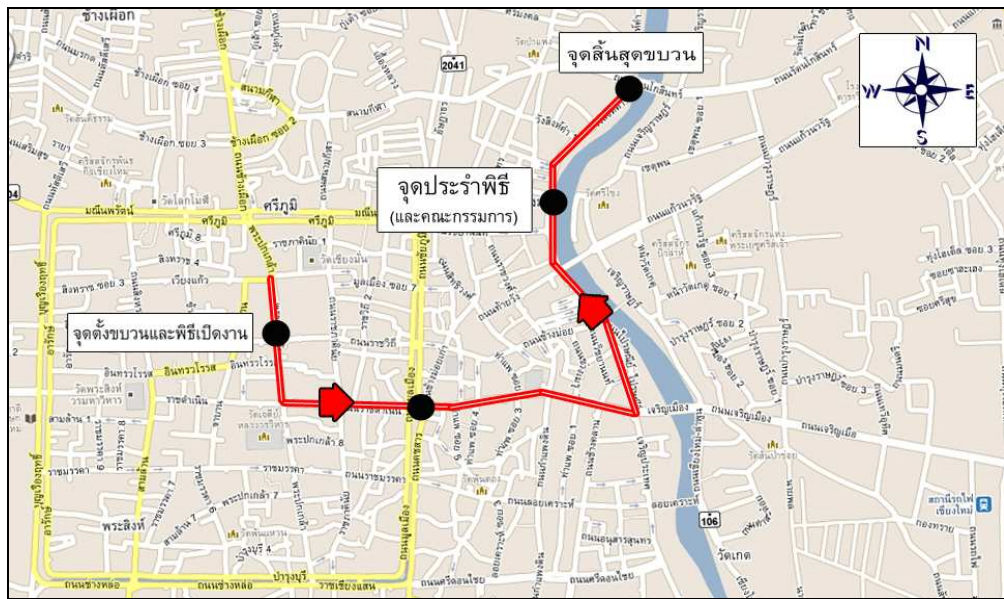
- แผนที่การແหน้ไคมยี่เป็ง งานประเพณีเดือนยี่เป็ง
- แผนที่การແหน้กระทงใหญ่ งานประเพณีเดือนยี่เป็ง
- แผนที่การແหน้กระทงเล็กและใหญ่ งานประเพณีเดือนยี่เป็ง
- แผนที่การແหน้ขบวนรณูปาชาติ งานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ
- แผนที่การແหน้พระพุทธรสิหิงค์ งานเทศกาลประเพณีปีใหม่เมือง
- แผนที่การແหน้ขบวนดำหัวผู้ว่าราชจังหวัดเชียงใหม่ งานเทศกาลประเพณีปีใหม่เมือง
- แผนที่การແหน้ขบวนเทียนพรรษา งานเทศกาลประเพณีเข้าพรรษา
- แผนที่การແหน้ไคมวิสาขบูชา งานเทศกาลสัปดาห์พระพุทธรศาสนา วันวิสาขบูชา
- แผนที่การແหน้ไหว้สาปารมิดอยสุเทพ
- แผนที่การແหน้ขบวนลูกช้างขึ้นดอย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- แผนที่การແหน้มาติการ์

แผนที่การแห่นาคโยคีเบิ่ง งานประเพณีเดือนยี่เป็ง

แผนที่การแห่นาคกระทงใหญ่ งานประเพณีเดือนยี่เป็ง

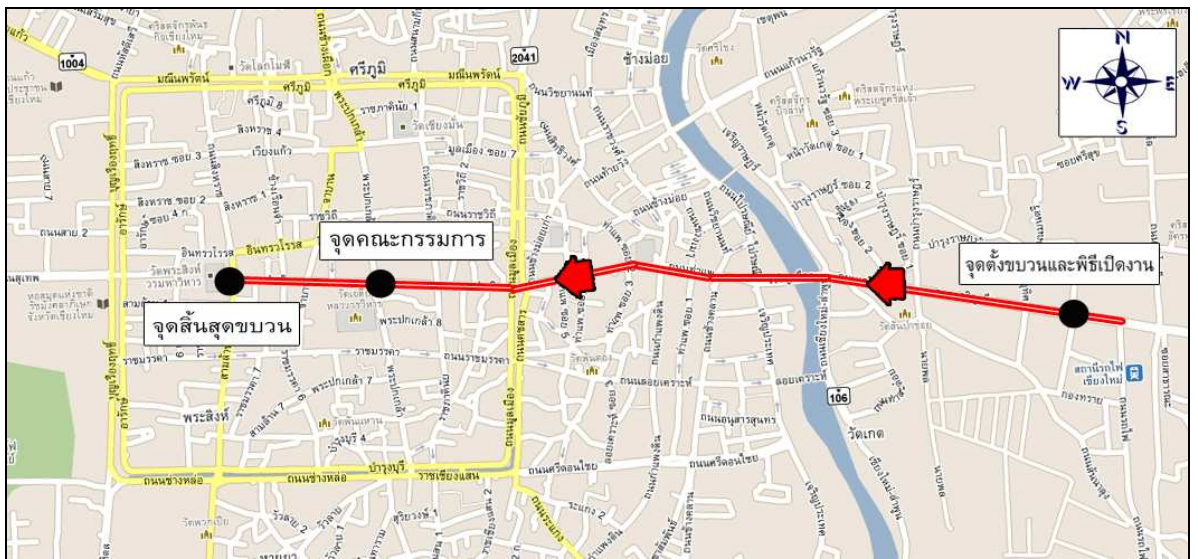
แผนที่การแห่น้ำแห่งละทางเล็ก งานประเพณีเดือนยี่เป็ง

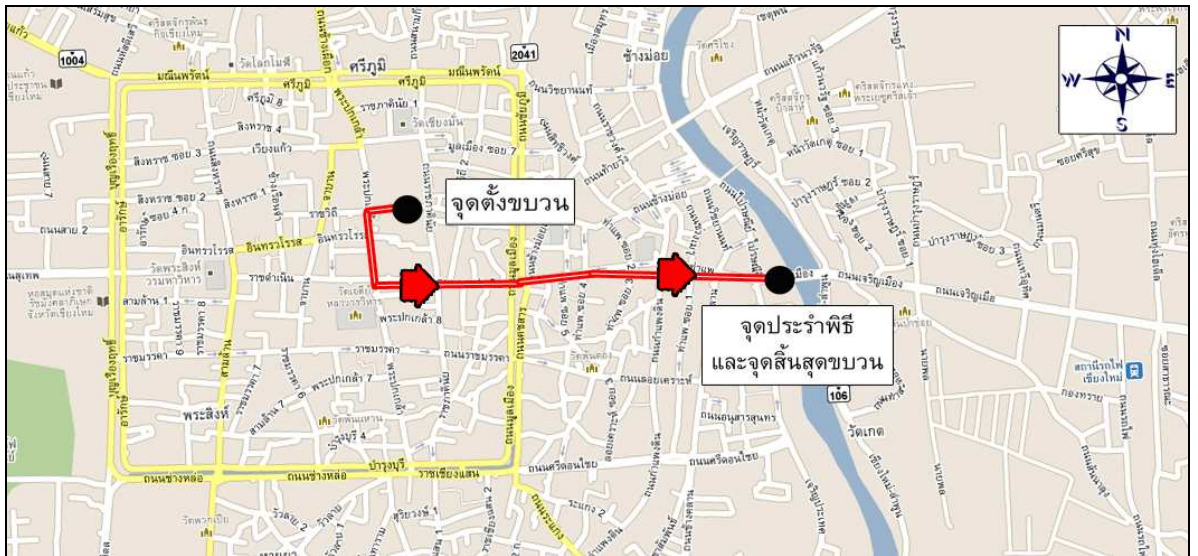
แผนที่การแห่น้ำแห่งละทางเล็กและใหญ่ งานประเพณีเดือนยี่เป็ง

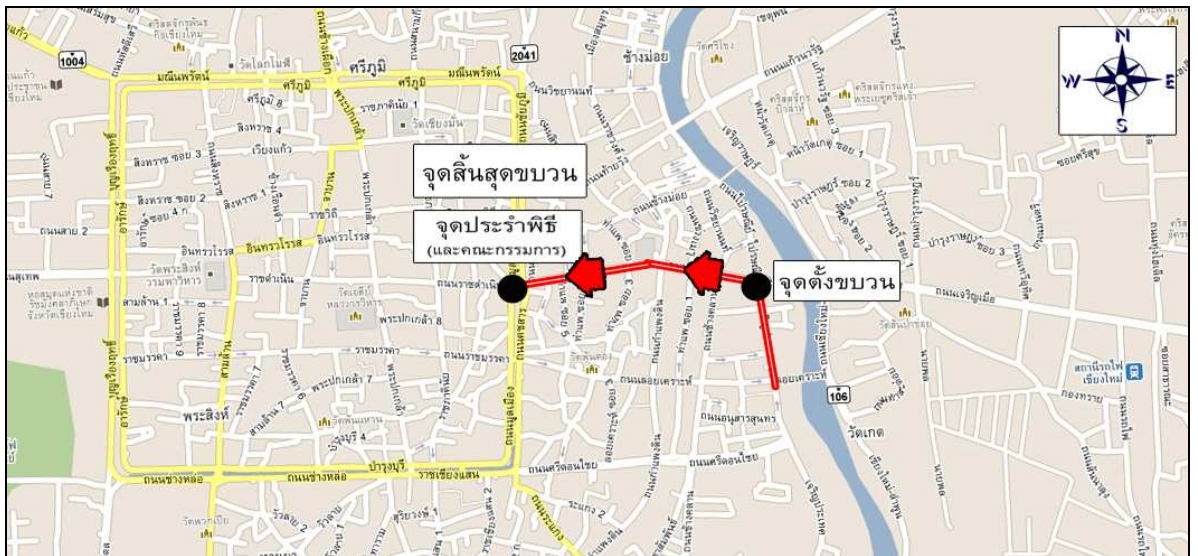
แผนที่การແหน้ขบวนรถบุปผาชาติ งานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ

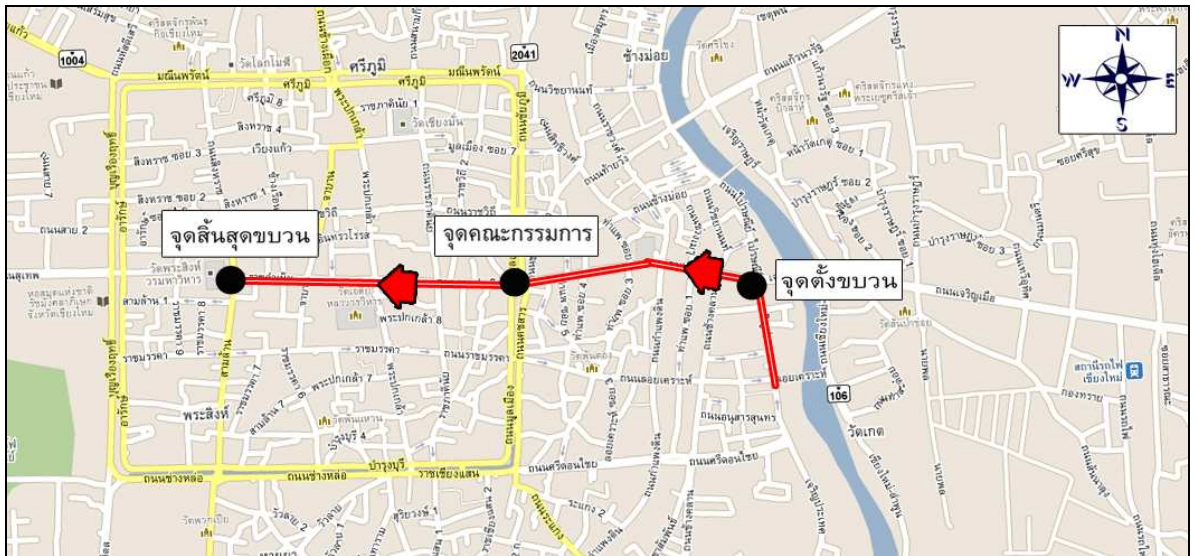
แผนที่การແหน้พระพุทธรูปสังคายน งานเทศกาลประเพณีปีใหม่เมือง

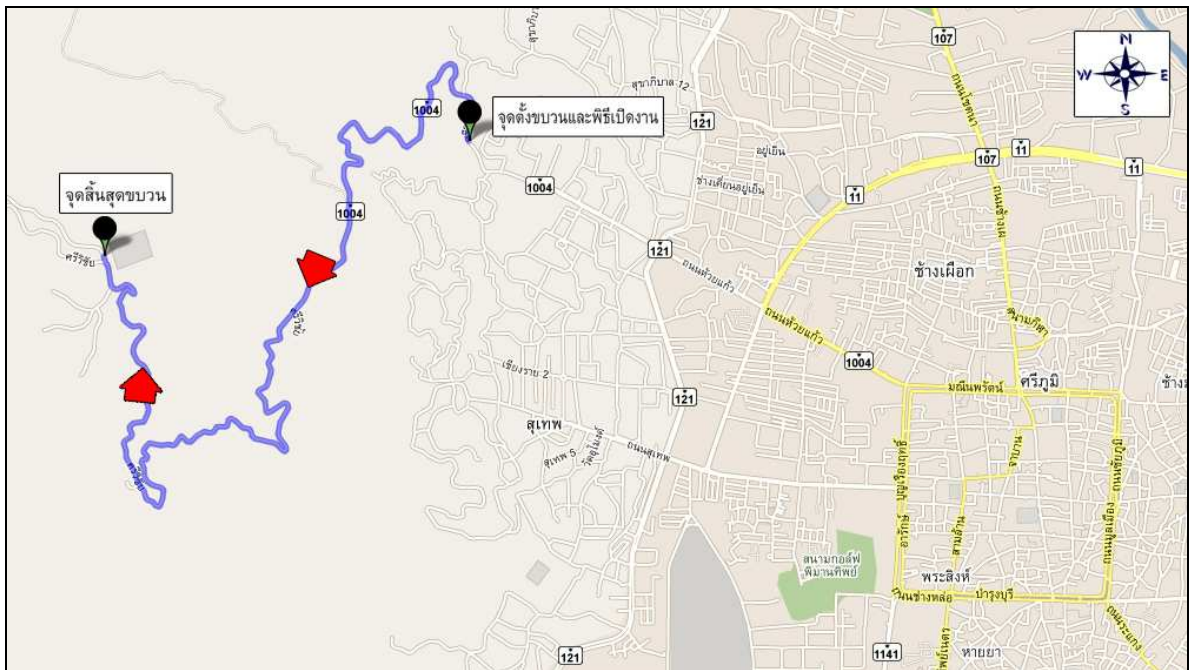
แผนที่การแห่นแห่ขบวนดำหัวผู้ว่าราชจังหวัดเชียงใหม่ งานเทศกาลประเพณีปีใหม่เมือง

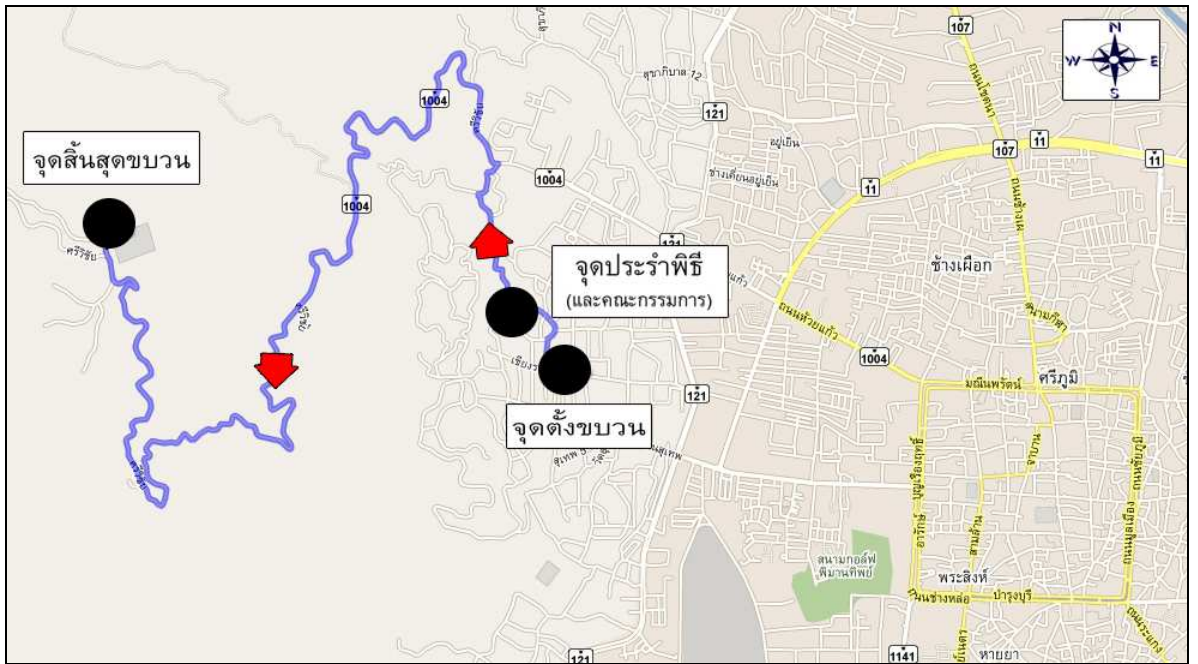
แผนที่การแห่นแห่ขบวนเทียนพรรษา งานเทศกาลประเพณีเข้าพรรษา

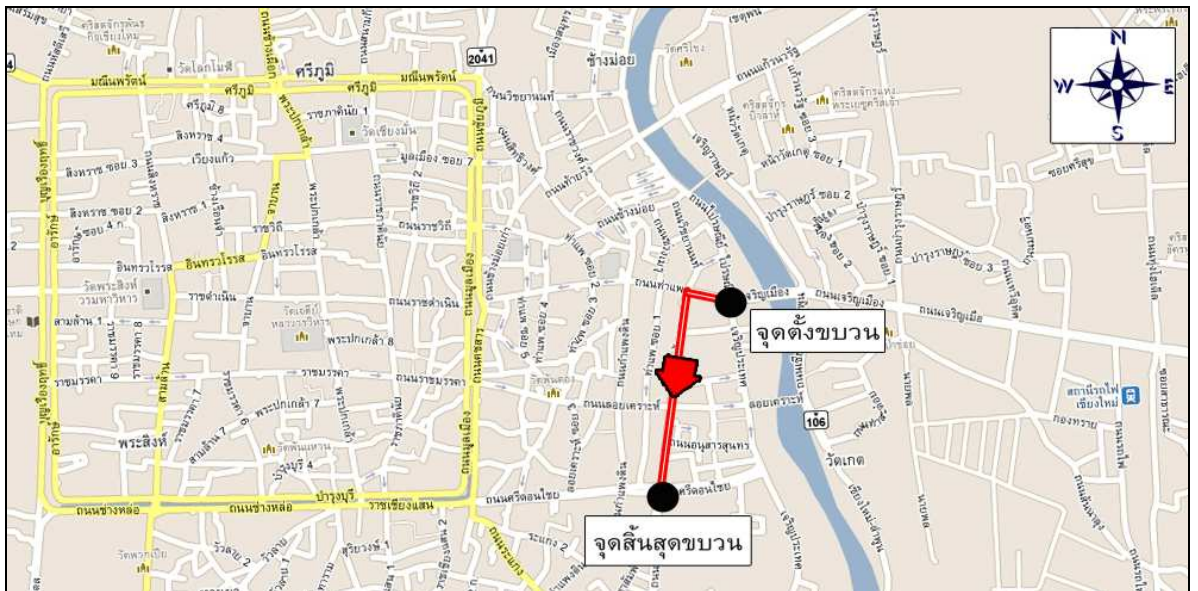
แผนที่การแห่น้ำดอกไม้สาธุบูชา งานเทศกาลสัปดาห์พระพุทธศาสนา วันวิสาขบูชา

แผนที่การแห่น้ำไหล้สาปารมิตอยสุเทพ

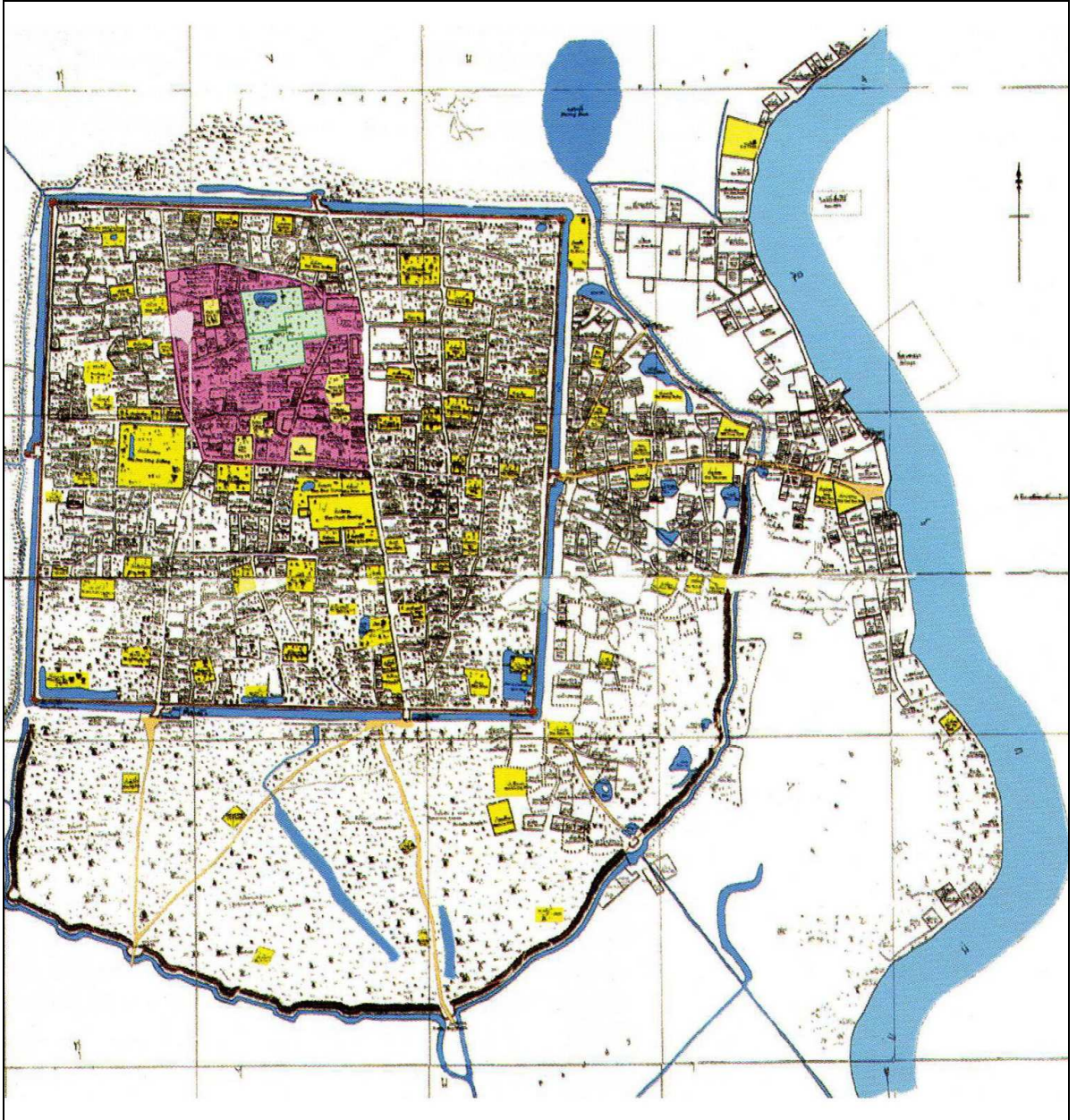

แผนที่การແหน้ขบวนลูกข้ั้งขึ้นดอย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แผนที่การແหน้มาดีการ

ภาคผนวก จ
แผนที่เมืองเชียงใหม่โบราณ

ที่มา : berdberd (นามแฝง) <http://www.skyscrapercity.com/>

(15 พฤศจิกายน 2554)

ประวัติผู้เขียน

นายธีรยุทธ นิลมุล เกิดเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2522 ที่ ตำบลตะกุดไร อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2544

ประสบการณ์ทำงาน ปี พ.ศ. 2547 ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมและผู้ชำนาญการแสดงศิลปะการแสดงล้านนา บริษัทโรงแรมดาราทวี จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ช่วยสถาปนิก บริษัทโรงแรมดาราทวี จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการฝ่ายออกแบบและสร้างสรรค์ กลุ่มนาฏยะศิลป์นอกระบบศิลปวัฒนธรรม เชียงใหม่

ผลงานทางวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้แก่

- บทความ เรื่อง “พิธีสงสาร” และ “ปราสาทนักษัตรลีลา” พิมพ์ในหนังสือรวมบทความอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ครูบาอินแก้ว อนุชโน วัดวาลุการาม ต.ตลาดขวัญ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ วันที่ 4 มีนาคม 2550
- บทความเรื่อง “แห่แหน ตันแต้” พิมพ์ในหนังสือ วิถีจากวิถี: มรรคาแห่งวัฒนธรรม เนื่องในวาระครบ 60 ปี อาจารย์วิถี พานิชพันธ์ ปี 2549
- ผลงานศิลปะภาพลายเส้น “เส้นส่อลาย สายส่อเมือง” พิมพ์ในวารสารแสดงผลงานศิลปินโครงการนิทรรศการจิตรกรรมไทย - ล้านนาร่วมสมัย ศิลปะบัณฑิต ของ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ 1 ปี 2552